ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.296

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Dameme — PARIS (13e)

Վճ. տարեկան 800 ֆր., Արտ. 10 տող. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mardi 1 Février 1949 երեքշաբթի 1 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5759—Նոր շրջան թիւ 1170 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՉՐՈՑՑ ԱՆՑՈՐԴԻ ՄԸ ՀԵՏ

— Մինչեւ ե՞րբ այս կցկտուր հարցումները՝ Հայկ. Դաւտի եւ Ներգաղթի հանդամանակութեանց հաշիւներու մասին:

= Մինչեւ որ քնացողները արթննան եւ հաշիւները պարզուին.— Ի՞նչ ծախսած են, ի՞նչ մնացած է, ո՞ւր է մնացորդը:

— Հարցումները այնպիսի ձեւով մը կ'ուղղէք որ մարդ չի համարձակիր պատասխանել կամ լուսաբանութիւններ հաղորդել:

= Առաջին հարցումները ուղղեցինք յիշելով «ձեռնհաս իշխանութեանց» կարգ մը անունները եւ հանդամանքը: Միայն մէկը փութաց պարկեշտօրէն տեղեկութիւններ տալ իր գործառնութեանց մասին:

— Երբ անուններով կը խօսիք, անշուշտ կը վիրաւորուին, կարծելով թէ ի յառաջագունէ կ'ամբաստանէք :

= Անուններ, դէմքեր կան որոնք խուսափելու որեւէ պատճառ չունին: Եւ եթէ չարունակեն լռութիւն պահել, մեքենաբար կը դառնան մեղսակից գործուած անկանոնութեանց, անազարի չհայտնութեանց, խնդակատ-էինովիկեան քմահաճ մախսումներու:

— Այդ ցանկին գլուխը ըրած էիք Բարեգործ – Ծականի Ֆրանսայի վարչութիւնը, կաթող. պատուիրակը, Հայկ. Դաւտի Ճանճնախումբին եւ Ներգաղթի կեդր. Կոմիտէի նախագահները : Որեւէ պատասխան ստացա՞ք:

= Պատասխանեն թէ ոչ՝ մեր պարտականութիւնն է անդադար յիշեցնել: Ի հարկին ուրիշ անուններ ալ կրնանք արձանագրել, սկսելով երբեմնի «Սզդ. Ձակատ»ի կամ «Ֆր. Սզդ. Միութեան» նախագահէն եւ իր չքախումբէն:

— Որքան դիտեմ, Ներգաղթի հանդամանակութեան հաշիւները փակուած են երկրորդ կարաւանին մեկնումէն վերջը: Այն ատեն կ'ըսէին թէ 27 միլիոնէն մնացած է միայն 9 միլիոն ֆրանք:

= Ենթադրելով որ բոլոր հաշիւները կանոնաւոր են — մենք չենք հաւատար— ո՞ւր է մնացեալ ինը միլիոնը:

— Թերեւս Բարեգործականի կեդր. վարչութեան փոխադրած են կամ հաշուակցած:

= Թող այդպէս ըսեն: Ի՞նչ պետական դաշտնիք է որ չեն խոստովանիր:

— Եւ կամ Ներգաղթի լիազօրին յանձնած են:

= Որո՞վ իրաւամբ: Մոսկուան կամ Երեւանը այդ դումարներո՞ւն կը կարօտին, երբ Հ. Բ. Ը. Միութիւնը ինք հրապարակաւ կը խոստովանի թէ մինչեւ հիմա 51.000 տոլար ղրկած է Թէհրան, ներգաղթի համար արձանագրուած բազմահազար դիւղացիներ նորէն Իրանի դիւղերուն մէջ տեղաւորելու համար: Անշուշտ դիտէք այդ լիազօրին անպարտելի մախսումները՝ Մարսէյլի մէջ :

— Որքան քրքրէք այս խնդիրները, այնքան պիտի պղտորին միտքերը, վնասելով ապագայ հանդանակութեանց :

= Որքան յամառին խուսափիլ հաշուետուութենէ, ծածկելու համար զանազան մախսումներ, այնքան պիտի վարկաբեկուին հասարակութեան առջեւ եւ կասկածները պիտի խորանան: Երբ հանդանակութիւն կը կատարուէր Հայկ. Դաւտին համար, դաւառէն չատեր վարանումներ ունէին տրուած հասցէի մասին: Պարտք սեպեցինք փարատել վերապահումները, դիտնալով որ պարկեշտ մարդիկ չեն պակսիր համապատասխան մարմիններուն մէջ: Մանաւանդ որ խոստացած էին անձեռնմխելի պահել: Թող այդ պարկեշտները լուսաբանեն հանրային կարծիքը:

— Կրնա՞ն ամէն բան յայտնել հրապարակաւ, անուններով եւ թիւերով:

= Անհրաժեշտ չէ որ հրապարակ հանենն բոլոր մանրամասնութիւնները: Բայց պարտաւոր են հաշիւ տալ իրաւասու եւ արժանահաւատ յանձնախումբի մը առջեւ: Այն ատեն արդիւնքը պաշտօնապէս կը յայտարարուի դեկոյցով մը: Ճանճնախումբին առաջին գործը պիտի ըլլայ, ճշդումներ կատարելէ վերջ, փրկել մնացեալ դումարները եւ պահել իրրեւ անձեռնմխելի հիմնադրամ: Ոեւէ մէկը որ 500 կամ 5000 Ֆր. տուած է, իրաւունք ունի դիտնալու թէ ինչպէս գործածուած է:

Շ.

Շ. Նարդունի առողջացած

Աչքի գործողութենէն ի վեր առաջին անգամ ըլլալով, (1948 Հոկտեմբեր), Շ. Նարդունի իր սիրական բոյնը՝ «Ցառաջ»ի եւ «Հայ – Բոյժ»ի խմբագրատունը այցելեց չաբաթ օր, խումբ մը աշխատակիցներու հետ :

Վիրաւոր աչքը բուժուած է, ինքն ալ մեծ – պէս կազդուրուած: Կը յուսայ հետզհետէ վեր – սկսիլ աշխատանքը, քանի մը ամիս հանդստանալէ վերջ: (Քաղաքականէն — Մարոք — Ցառաջկան մը իր բնակարանը կը տրամադրէ սրտատուչ նամակով մը):

Նոր ծրագիրներ Սուրիոյ բարգաւաճման համար

Le Mondeի իրազեկ աշխատակիցը գովեստով կը խօսի Սուրիոյ նոր վարչապետին՝ Խալէտ պէյ Ազմի մասին (նախորդ դեսպան Փարիզի):

Նկարագրելով նախորդ վարչապետ Ճէմիլ Մարտամ պէյի հինգ տարուան գործունէութեան չարաբաստիկ հետեւանքները , կ'ըսէ թէ սուրիական ոսկին իր արժէքը կորսնցուց այն օրէն ի վեր որ Ֆրանսա չեղեալ հրաժարեցաւ երաշխաւորութեան դաշնագիրը: «Պետական գանձը դատարկ է. 1947ի սկիզբը պատրաստ կար 60 միլիոն ոսկի, իսկ այսօր մէկ ղրուշ չէ մնացած: Մարտամ պէյի կառավարութիւնը ամէն միջոցի դիմեց դրամ ճարելու համար: Տուրքերը, որոնք անընչան էին Փրանսական հոգատարութեան տակն, հնդապատկուած են: Միլիոններ դիզուած են «Պաղեստինի օգնութեան հիմնադրամին համար»: Բայց արաբ փախստականները հազիւ թէ օգտուած են: Ո՞ւր կ'երթայ դրամը: Ամանց կարծիքով յատկացուած է ոստիկան – զօրքին կազմաւորման :

« Ելմտական տագնապին վրայ աւելցած է տնտեսական լուրջ տագնապ մը: Արտածումները չեն կրնար հաւասարակշռել առեւտրական կշիռը: Արտածման արտօնագիրներու առեւտուրը երեւան հանուեցաւ Հարիրիի գայթակղութեամբ: Պետական դործողութիւնը միայն մէկ երեսն է այդ գայթակղութեան: Պետական արտածումը Հալէպի հասոյթի գլխաւոր աղբիւրներէն մէկն է: Ելմտական նախարարը, Պ. Հարիրի, նախ արգիլեց այս բերքին արտածումը, յետոյ, երբ իր բարեկամները օգտուեցան դիներու անկումէն, ամբողջովին իրենց ափին մէջ առնելու համար տրամադրելի մթերքը, հրամանագիր մը նորէն բացաւ դուռները, արտածում կատարելու համար: Այս է մէկ պատճառը Հալէպի վերջին խռովութեանց, որոնք վտանգեցին նոյնիսկ վարչական կարգադասքին հիմերը:

Քաղաքական դետնի վրայ եւս Պաղեստինի դործը աղէտի մը յանգեցաւ: Մարտամի կառավարութիւնը բանակը կրակին մէջ նետեց առանց որեւէ պատրաստութեան, դրեթէ առանց զէնքի եւ հանդերձանքի: Ցառաջ եկած պարտութիւնները պատճառ եղան որ խլրտին Տիւրզիները: Անդրյորդանանի Թագաւորին ծանօթ ձեռնարկը ծանր անդրադարձումներ ունեցաւ Սուրիոյ մէջ»:

Այս պարմանները մէջ էր որ պաշտօնի կոչեցաւ Խալէտ պայ Ազմ:

Նոր վարչապետը 45 տարեկան է եւ կը պատկանի Դամասկոսի ամէնէն հարուստ ընտանիքներէն մէկուն, որ եօթը նախարարներ պարգեւած է երբեմնի Բ. Դրան (Պալը Ալի) : Վարդապետ իրաւադիտութեան, բայց ամէն բանէ առաջ գործի մարդ է Խալէտ պէյ, հիմնադիրը շարք մը ճարտարադործական հաստատութեանց: Քաղաքական ասպարէզը մտաւ 1939ին, իրրեւ դործնական միտք: Նախարար եղած է քանի մը անգամ, միշտ հեռու մնալով կուսակցական պայքարներէ: Այժմ իշխանութեան դլուխ կ'անցնի որոշ ծրագրով մը, — լուծել բոլոր առկախ հարցերը եւ իրեն յատուկ մեթոտով մը,— գործել բացայայտ: Այս երկու խօսքերը յեղափոխութիւն մը կը համարուին Սուրիոյ համար: Վերջերս կը յայտարարէր, ակնարկելով մասնաւորապէս Թուրքիոյ.— «Չկայ խնդիր մը որ չլուծուի, որքան ալ կնճռոտ ըլլայ» : (Ինքնիշխանութեան մէկն է Սանճաքի հարցը):

Սուրիան ունի ժրաջան ժողովուրդ մը եւ առողջ երիտասարդութիւն մը, իսկ Խալէտ պէյ օժտուած է անհրաժեշտ յատկութիւններով, այնպէս որ երկիրը կրնայ ծաղկիլ առանց մեծ դժուարութեան :

Փարիզի կիսապաշտօնական օրկանին ուրիշ մէկ աշխատակիցը մասնաւոր տեսակցութիւն մը ունեցած է Խալէտ պէյի հետ, որ ըսած է թէ կրելին պիտի փորձէ Սուրիան մեկուսացումէ փրկելու համար: Նոր վարչապետը կը սոսկայ քաղաքականութենէն եւ յայտարարեց խորհրդարանին առջեւ.— «Իմ դահլիճս ապաքաղաքական է , եւ ամէն բանէ առաջ տնտեսական խնդիրներով պիտի զբաղի»:

Այս առաջադրութեամբ ալ, չրջապատուած է տնտեսական եւ եւմտական մասնագէտներով: Իր գլխաւոր գործերէն մէկը պիտի ըլլայ տնտեսական սերտ յարաբերութիւններ հաստատել Ֆրանսայի հետ: Ցետոյ, պիտի ջանայ համաձայնութեան մը յանգիլ Թէփլայնի, Անգլօ-Իրանեան եւ ուրիշ քրիւղի ընկերութեանց հետ, որոնք դրամագլուխ պիտի ներդնեն, նաւթագիներ եւ գոտարաններ պիտի հաստատեն եւայլն: Եւ վերջապէս պիտի աշխատի աւելի սերտ կապեր հաստատել արաբական երկիրներու հետ, միացնել անոնց արտաքին քաղաքականութիւնը, դինեալ ուժերը, օրէնքները:

Սթալինի պատասխանը չորս հարցումներու

ՀԱՇՏԱՐԱՐ ՏՐԱՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. — ՊԱՏՐԱՍՏ Է ՈՉ-ՑԱՐՁԱԿՄԱՆ ԴԱՇԻՆՔ ՍՏՈՐԱԳՐԵԼՈՒ , ԻՆՉՊԷՍ ԵՒ ՏԵՍԱԿՑԵԼՈՒ ՆԱԽԱԴԱՀ ԹՐՈՒՄԸՆԻ ՀԵՏ:

Ամերիկեան «Ինթըրնէյշընըլ Նիւզ Սըրվիս» դործակալութեան Եւրոպայի ընդհ. տնօրէնը, Քինկսլի Սմիթ, յունուար 27ին չորս հարցումները ուղղած ըլլալով Սթալինի, հրատարակեց պատասխաններուն հետ: Ստորեւ՝ հարց պատասխանին, որ մեծ ուշադրութիւն դրաւած է քաղաքականչրջանակներու մէջ.—

ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՐՑՈՒՄ .— Ի. Միութեան կառավարութիւնը պատրա՞ստ է Մ. Նահանգներու կառավարութեան հետ միասնաբար հրատարակելու յայտարարութիւն մը որ հաստատէ թէ երկու կառավարութիւններէն ոչ մէկը միտքին կ'անցընէ պատերազմ յայտարարել միւսին դէմ:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ .— Խորհրդային կառավարութիւնը պատրաստ է նկատի առնելու այդպիսի յայտարարութեան մը հրատարակութիւնը :

Բ. ՀԱՐՑՈՒՄ .— Ի. Միութեան կառավարութիւնը պատրա՞ստ է Ամերիկայի Մ. Նահանգներուն հետ միասնաբար ձեռք առնելու միջոցներ՝ դործադրելու համար խաղաղութեան դաշինքը, օրինակ՝ աստիճանական զինաթափութիւն :

ՊԱՏԱՍԽԱՆ .— Բնականաբար , Ի. Միութեան կառավարութիւնը կրնայ դործակից Մ. Նահանգներու կառավարութեան հետ, իրադործելու համար խաղաղութեան դաշինքը՝ յանգելով աստիճանական զինաթափութեան :

Գ. ՀԱՐՑՈՒՄ .— ԵԹԷ Մ. Նահանգներու, Մեծն Բիտանիոյ եւ Ֆրանսայի կառավարութիւնները հաւանին յետաձգել արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ անջատ կառավարութեան մը ստեղծումը, մինչեւ արտաքին նախարարներու ժողովին դումարումը՝ քննելու համար գերմանական հարցը իրրեւ ամբողջութիւն, Ի. Միութեան կառավարութիւնը պատրա՞ստ է վերցնելու այն սեղմումները որ հաստատուած են խորհրդային իշխանութեանց կողմէ, Պերլինի եւ Գերմանիոյ արեւմտեան չրջաններուն մէջեւ :

ՊԱՏԱՍԽԱՆ .— ԵԹԷ Մ. Նահանգները, Մեծն Բրիտանիա , եւ Ֆրանսա յարգեն երրորդ հարցումին մէջ յիշուած պայմանները, խորհրդային կառավարութիւնը արդելք չի տեսներ վերցնելու փոխադրութեանց սեղմումները, պայմանաւ որ մի եւնոյն ատեն վերցուին երեք պետութեանց կողմէ հրամանագրուած սեղմումները՝ փոխադրութեան եւ տեւետուրի վրայ:

Դ. ՀԱՐՑՈՒՄ .— Ձեր վսեմութիւնը պատրա՞ստ է նախագահ Թրումընի հանդիպելու փոխադարձաբար ընդունելի վայրի մը մէջ, Խաղաղութեան այսպիսի դաշինքի մը հնարաւորութիւնը քննելու համար:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ .— Արդէն յայտարարած եմ թէ առարկութիւն չկայ հանդիպումի մը համար:

ԱՌԱՋԻՆ ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Այս հարց պատասխանին անմիջապէս քննութեան Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութեան կողմէ: Անգլիոյ նախարարական խորհուրդն ալ այս հարցով պիտի զբաղէր երէկ, երկուշաբթի: Առ այժմ որոշ վերապահութիւն կը տիրէ, իրրեւ հետեւանք նախընթաց փորձերու:

Ամէն պարադայի մէջ, լուրերը հակասական են տակաւին: Մինչ չատ մը թերթեր յաւատես կ'երեւան, «Տէյլի Մէյլ»ի թղթակիցը Ուշինգթընէն կը հետադրէ թէ նախագահ Թրումընը տրամադիր չէ տեղէն չարժելու, տարբեր խնդիր՝ եթէ Սթալին հաւանի Ուշինգթընի երթալ: Արտաքին

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՕՐԻՆԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ ԴԻՄԱԿԻՆ ՏԱԿ

Փարիզի Հայոց եկեղեցիի պաշտպանութեան համար, մեր հակառակորդ զոյգ օրկանները, «Ապագայ» եւ իր կաթնեղբայր՝ վերամկրտուած «Ձայն Փարիզի»ն, ձեռնարկեր են նոր արշաւանքի մը:

Իրենց հիմնական նշանախօսքն է՝ պայքար Դաշնակցութեան դէմ, եկեղեցապաշտպանութեան ընդհանուր ցուցանակին տակ:

Յաջողելու համար, անոնք որոշեր են սուտ եւ կեղծիքի գնով, պաշտպանը հանդիսանալ Կրօնական Ընկերակց. Վարչութեան, անոր կանոնադրին, իսկ Դաշնակցութիւնը՝ ցոյց տալ հակառակորդը եւ մէկին եւ միւսին:

Պիտի չվիճինք մեր իրական դիրքի մասին: Ըսեր ենք յստակ եւ պարզ, ասկէ առաջ:

Չենք ուզեր կարեւորութիւն տալ իրենց բոլոր բարբաջանքներուն ալ, որովհետեւ դիտենք, որ այս մարդիկ այսօր ինչպէս եւ երէկ ունին մէկ հատիկ նպատակ — Դաշնակցութեան ոչնչացումը: Ասկէ դուրս, անոնց «հայրենասիրութիւնն» եւ այս պարագային՝ «եկեղեցասիրութիւնը», կրնան փոխուիլ եւ իրենց բովանդակութեամբ եւ ձեւովը, համաձայն «Սովետ.»-Հայաստանէն եկած ներշնչումներուն ...

Այսուհանդերձ, ինչպէս ասկէ առաջ, այսօր ալ կը բաւականանանք մատնանշելով երկու թերթերուն մէջ տպուած սուտերն ու կեղծիքները:

Ցունուար 9ի Ընդհ. ժողովը՝ «օրինական չէ», կ'ըսեն մեր «Փրանսոգէտ» եւ օրկնագէտ մասնագուկները:

Կանոնադրի 16րդ յօդուածը, չատ պարզ եւ յստակ է այս կէտին չուրջ: Առաջին անգամ հրաւիրուած ընդհ. ժողովը օրինական է, երբ ներկայ է մինչեւ այդ օրը իրենց ամդամատուրքը վճարող անդամներու մեծամասնութիւն մը: Պահանջուած մեծամասնութիւն չեղած պարագային, տասնեւհինգ օր վերջ կը հրաւիրուի նոր ընդհանուր ժողով մը, որ այս անգամ կը նկատուի օրինական, անկախ ներկաներու թիւէն:

Երբ, կանոնադիրը այսպէս յստակօրէն կը ճշդէ ժողովի օրինականութեան պայմանները, կը մնայ պարզել ուրիշ փաստ մը:

Դեկտ. 26ին գումարուած ժողովը օրինական չէ եղած, պահանջուած մեծամասնութիւնը չունենալով:

Ցունուար 9ին երկրորդ ժողով մը գումարուա՞ծ է:

Ոչ ոք ժխտական պատասխան կուտայ այս հարցումին:

Մեր հակառակորդ թերթերը, իրենք իսկ կ'ընդունին որ Ընդհ. ժողովը եղած է: կարեւոր չէ թէ ներկաները Դաշնակցականնե՞ր եղած են, թէ՞ ոմանք – Ցառաջդիմական «ընտրեալ եկեղեցասէրներ»: Խնդիրը այն է, որ ժողովը տեղի է ունեցած ի ներկայութեան երեք հարիւրէ աւելի անդամներու:

Աւելին ըլլալով, այս ժողովը ընտրած է իր դիւանը: Ընկերակցութեան Վարչութիւնը եւ ստուգիչ յանձնախումբը տուած են իրենց զեկուցումները եւ ի հարկին պահանջուած բացատրութիւնները:

Ամէն բան փաստեր են բացորոշ եւ անվիճելի: Ուրեմն, Ցունուար 9ի Ընդհ. ժողովը եղած է ՕՐԻՆԱԻՈՐ, համաձայն կանոնադրութեան 16րդ յօդուածի տառին եւ ոգիին:

Պ. Գամէր Պաղտասարեան, չափազանց ճկուն եւ միաժամանակ նախանձախնդիր կանոնադրի անշեղ դրծադրութեան, ներկայ է եղած այդ ընդհանուր ժողովին, սկիզբէն մինչեւ վերջը: Որպէս առեղապետ Ընկերակցութեան վարչութեան, ան մասնակցեր է ժողովի աշխատանքներու, պատասխանելովեղած հարցումներուն: Իրեն հետ ժողովին մասնակցեր են վարչութեան ուրիշ անդամներ ալ:

Ժողովի ընթացքին եղա՞ծ է այս վերջինիներու կողմէ որեւէ յայտարարութիւն որ, վիճելի դարձնէր ժողովին օրինականութիւնը: Կա՞յ ոեւէ վերապահութիւն, ժողովի աշխատանքներու ընթացքի մասին:

Ի մեծ դժբախտութիւն օրէնքը վերջին պահուն մտաբերողներուն, ոչ մէկ նման յայտարարութիւն, ոչ մէկ պաշտօնական անձնաւորութեան կողմէ:

Անպարարութիւն եւ խուժանավարութիւն է այլեւս վիճիլ Ցունուար 9ի Ընդհ. ժողովի օրինականութեան մասին:

Բայց, դիտենք սկիզբէն, որ ձեր ցաւը օրինապահութիւնը չէ: Դուք իրար էք անցեր անոր համար միայն, որ պարտուած էք օրինաւորապէս, եւ ոչ թէ այն «ապօրինի» միջոցներով, որոնք ձեր միակ ուժը եւ մեծաչնորհը կը կազմեն:

Ս. Թ.

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

Երբ վաւուկ մը խելացի է

Կառավարը իր ջղային թեւերը տարածած էր ամէն կողմ ու վիշապը կը շարունակէր ահ ու սարսափ սփռել, մանուկներ կը յափշտակէր ու կը կլլէր ինչպէս մենք կեռաս կը կլլենք առանց ծամելու: Ճամբորդներու վրայ կը յարձակէր եւ երկու պատառ կ'ընէր զանոնք կաքաւի ճուտի մը պէս: Դիմադրողներուն վրայ հնոցի բոցեր կ'արձակէր եւ կը խանձէր, կը մոխրացնէր զանոնք: Այնպէս որ անունը արտասանողն անգամ կաթուածահարի'ըլլար: Եւ սուգն ու հոգը կը տիրապետէին երկրի վրայ:

Ու մարդիկ առանձինն հազար անգամ պիտի նախընտրէին զոհ երթալ ճակատագրական այս պատիժին քան երթալ կռուիլ անոր դէմ:

Անկուշտ վիշապը մարսեց բոլորը, արկածախնդիր ունայնամտութիւնը, ինքնագով ոչնչութիւնը, անփորձ անյայտը, հողմաղաց պարծենկոտը, օդային նկարագիրը եւ դեռ անօթի էր, առանց մարքէն առնելու թէ իր ժանիքներուն մէջ կը կրէր ապագայ թագաւոր — փեսայի մը փառքն ու իշխանութիւնը. մարդու մը երջանկութիւնն ու խաչը: Եւ կ'ուռենար, կ'ուռճանար զաղանը: Բայց վիշապը այդ ամէնքը կ'ընէր իր ստամոքսին համար, ի խնդիր իր կոճղացած մարմնոյն ջերմութեան, իր ստեղծողին հրամանով: Եւ ամէն մարդու հոգիին մէջ վիշապ մը կայ:

Երկար ժամանակ անցաւ, հրէշին չհատաւ – կութիւնները բազմապատկուեցան եւ երկրին տիրողը հոգին խռոված՝ իր թալիսման երեք ոսկի խնձորները դեռ օդին մէջ կը նետէր ու կը բռնէր, ի դուր փնտռելով նոր նպատակ մը:

Երբ բոլոր դիւցազնական ներկայացուցիչները, իշխանական սերունդը, տէրերու տոհմը յոգնեցան տիրապետութեան արժանանալու իրենց տենչալի երազէն՝ դրաւիչ խաւտումի հրապոյրը երկնաքարէ թեւերով այլեւս իջաւ հասարակութեան դիխուն, ու երկրին մէկ ծայրէն միւսը քնակող ամէն մէկ մարդ բացաւ իր հոգիին ընդունակութեան դուռը:

Մղձաւանջը տիրապետեց բոլորին սրտին ու բախտը աչքերը կապուած սեւ ու թանձր լաթով մը մտաւ հնակարկատի մը խանութը...: Ցածլիկ կրպակին մէջ պառաւ բախտը իր յոգնած թեւերով խարխափեց ու բռնեց հնակարկատի աչկերտը դրկեց զայն, իր սառ հոգիին փառասիրութեան վերջին չունչը փչեց անոր փոքրիկ սրտին ներս ու չքացաւ::

Փոքրիկ տղուն մէջ արիւնը անյայտ աղբիւրի մը պէս պղպջաց . ու հաճելի պատահականութիւնը չաղեց, տրորեց անոր կաւը իր ուզած ձեւով:

Մերուկ հնակարկատը ի դուր սպասեց իր աչկերտին: Երկար օրեր անցան եւ Գեղայր ալ չվերադարձաւ:

Բախտը նաեւ փուճ ըրաւ ու մարեց հնակարկատ վարպետին ճրագը, որովհետեւ յանկարծ իր ունեցած քարհուրի (գարպիւռ) պահեստը անհետացաւ ու յամրը մնաց կախ իր խաւարամած կրպակին պատէն: Գէշ օրեր էին:

Այդ չքնաղի բոլոր մարդոց մօտ նմանօրինակ դէպքեր պատահեցան: Որսորդի մը վառօդի տոպրակը թռած էր: Օճառագործի մը նաարոնի (սոդքոստիք)ի տուփերը դլտորեր գացեր էին: Այդեպանի մը ծծումբի պարկը նմանապէս կորսուած էր անակնկալօրէն:

Սակայն, բոլոր այս բորակածին դիւրավառ, դժոխային նիւթերը կարծես խօսք մէկ բրած եկած լեցուած էին հօշակարի աչկերտին Գեղայրի խցիկը:

Երկրի բոլոր մարդիկը յուսահատ՝ ծակ գն – դակի մը պէս ամբեր էին իրենց թաքստոցներուն մէջ թագաւորին սկսեալ, ու պատուհաս հրէշը առատ զոհեր խլելէ վերջ գացած էր հանդչիլ մօտակայ քարայրին խորը, հկայ լճի մը եղերքին:

Գեղայր՝ պզտիկ հնակարկատը սակայն անդրդ չէր անցըներ իր օրերը: Ու ամէն օր կը լսեինք վիշապի թաքստոցը, մինչեւ որ օր մըն ալ որոշեց ճակատիլ զազանին հետ: Ու զաղանօրէն սուտերի մը պէս անհնարին չալկեց զառնուկի մը տիկը՝ լեցուած այն նիւթերով զորս ինք յաջողած էր ապահովել զանազան ճարտար միջոցներով. ու եկաւ տեղատուել քարանձաւին մուտքին առջեւ:

Մացառներուն մէջ պահուըտած՝ պարսատիկով սկսաւ քարեր նետել Գեղայր, զազանին բարկութիւնը գրգռելու համար: Իրաւ ալ չատ չուշացաւ: Վիշապը ահեղ կատաղութեամբ դուրս եկաւ զարհուրելի մռնչիւնով, ու... յարձակեցաւ զառնուկի տիկին վրայ ու կլլեց զայն:

Գեղայր սխալած չէր իր հաշիւներուն մէջ:

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՔԱՐԹԻԷ ԼԱԹԷՆ

(ՎԵՐԱԿՈՋՈՒՄ ՔԱՌՈՐԴ ԴԱՐՈՒ ՀԱՑ ԿԵԱՆՔԻ)

Ցաճախ կը պատահէր որ տաք գլուխ հերետիկոսներ իրենց չմարսած հղիւնականերուն դաղափարները վերածեն գրական ճամարտակութիւնների...: Եւ այդ գեղեցիկ չարժումը ցնդեցաւ, ինչպէս հայկական բոլոր համանման ձեռնարկները:

Այն օրէն ի վեր պատմութեան անցած է «Ցարդդոզ»ի անունը, բայց կը մնայ հեղինակի վարպետի մը մարմարիոնէ յուշարձանը — Մի չարժուէք ձեր տեղիցը, ձեղանից պիտի կեչտեմ անմահների սիմվոլը...

ՉՈՄԸ, ընդհ. պատերազմէն ժառանգ մնացած այդ դժբախտ, այլ արժէքաւոր սերունդը, ծնունդ առած է «Ցլորիա»յի մէջ: Նարդունին եղած է չարժումին զսպանակը, իսկ Հ. Ակնունեան եւ Ա. Յանեւանեան դարձած են իր առաքեալները: Շէնքին վերնայարկին մէջ ոդոշուած էներկոմֆի հրատարակութիւնը, մանաւանդ «Զոմունիք»ի ադատակին հարցը, որ երազ մը միայն մնաց:

Հր. Սամուէլի դրատունը, ճաչարանէն քիչ մը վար, տեսակ մը հիւպատոսարան եղած է Սփիւռքի մտաւորականներուն: Ցաճախ հոն իրար գտած են հայ դրողը, արուեստագէտը ու հանրային դործիչը: Գրատունը ծանօթ է ոչ միայն մեզի, այլ արեւելեան ժողովուրդներուն՝ իր ճոխ հաւաքածոներով:

Monsieur le Prince *փողոցը, ուրիշ հայ արհեստաւոր ընտանիքներու կարգին, պատսպարած է նաեւ Սամաթիացի դրող մը,— Հրանդ Տէօվլէթեան: Աչխատակից «Ցառաջ»ի, «Հայրենիք»ի եւ պոլսական թերթերու, այս խոնարհ տղան աչքի զարկած էր իր արձակով եւ դեղեցիկ բանաստեղծութիւններով: Առաւօտ մը եկան զինքը տարին Քաչէնի հիւանդանոցը, ուրկէ այլ չվեր – բաղարձաւ: Զրկանքի ու տառապանքի հետեւանքով, բարակ ցաւէ վախճուած էր, մեռաւ եւ իրեն հետ կորան ձեռագիրները: Հայ պանդուխտ դրողի ճակատագիր, ո՞վ կը յիշէ իր անունը...*

Օկիւսթ Քոնթ, Սէն Սաիս եւ Տանթօն իրենց կարգին յիշատակներ թողած են այնտեղ: Տրի – բունը բնակած է անկիսը, սինեմայի չէնքին վեր – դեւ, իր արձանն ալ կը կանդնի դիմացի հրապարակին մէջտեղը: Ֆրանսական յեղափոխութեան այս կարկառուն դէմքը ապրած է մտերմութեանը մէջ... կիլօթինի, որուն առջեւի փորձը կատարուած է հանդիպակաց անցքին մէջ: Այդ դժպհի մեքենան յաւիտենապէս լռեցուցած է ամեհի ճարտասանին ձայնը, որ կ'ըսեն թէ Սէնի մէկ եղերքէն միւսը կը լսուէր ...

Անսիէն Քոմէտի փողոցին մէջ, մեղի հետ կապուած յիշատակ մըն ալ կայ. հոն է Հայու մը կողմէ բացուած առաջին ճաչարանը, որ հաւանաբար դարձած էր ժամանակաշրջանի համբաւնեցուն: Անկէ չատ հեռու չէ Պոհեմ նկարիչներու լռակեաց փողոցին այն պանդոկը, ուր ապրած է Օսկար Ուայլտ իր վերջին անփառունակ օրերը:

Սէն Ժէրմէնի պողոտային վրայ, երթեմնի լատին կանոնիկոսներու թաղին անկիւնը կը գրաւէ Salle de Géographie: Ծանօթ է բոլորին այս սրահին նշանակութիւնը վերջին չորջանի մէջ հանրային կեանքին մէջ: Բաւական վաղ, Օսէոնի Sociétés Savantes իր սրահը իրմէ նախանձելու ոչինչ ունի, դեռ մտքերու մէջ թարմ են այնտեղ տըրուած թատերական ներկայացումները, դրական ասուլիսները եւ յիշատակի ոդեկոչումները: Հոն խօսած են Շիրվանզադէ, Ա. Ահարոնեան եւ Լ. Շանթ: Հայ նահատակներու սգահանդէսին՝ հովանաւորութեամբ «Կայսր»ի հեղինակին, յայտնի է Զ. Եսայեանի ամբարիշտ ելոյթը, որ ընդհանուր զայրոյթ յառաջ բերաւ: Թահրա պէյ նոյնպէս այնտեղ պաշտպանած է իր դատը:

Լիւքսէնպուրկի թաղը զուարթ եւ կենդանի բան մը ունի, որ մերթ մեղմաղեաս յուշերու կը յանգի: Օսէոնի թատրոնը,— ուր նախքայլը կ'առնեն բեմի ապադայ յոյսերը,— տեսած է խաղարկութիւնը Մաքսուտեանի եւ Լ. Ցարութի: Օթէլ Սէնան՝ երբեմնի հանդստավայր հռչակաւոր կամպէթթայի, բազմաթիւ հայ ընտանիքներ փրկած է բնակարանի տագնապէն: Ռօթրու փողոցի մէկ հնավաճառի խանութը՝ պատերազմի սկզբնական չրջանին ծառայած է իրրեւ չտեմարան «Վեղարաւոր»ներու դինարանին, ընդդէմ ... Լէօն Պլումի եւ Իսրայէլի որդիներուն:

Հռչակաւոր պարտէզին հանդիպակաց մէկ չէնքը թատր եղած է տասմի մը,— Մարայի սպանութեան: Սրտոտ աղջիկ մը՝ Շարլօթ Քորտէ, դաշունահարած է լոդարանին մէջ Ֆրանսական յեղափոխութեան այս արիւնոտուչտ բռնաւորը:

(2) ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

վիշապը երբ կլլեց զորհուրելի նիւթերով լեցուած դառան տիկը, քիչ առենէն անթիւական գալարում-ներով կատղիլ սկսաւ : Այնպիսի ուժգնութեամբ պոչի հարուածներ կուտար աջ – ձախ որ ժայռեր խիճերու կը վերածուէին, ծառեր կը տապալէին եւ իր մռնչիւնը լսող ամէն կենդանի էակ կը քա-լանար:

Մինչեւ որ մահուան սպարապետ Ծարաւը մը-տաւ վիշապի երակներուն մէջ ու դիտենք թէ ուր ծարաւը կ'երեւայ՝ դաշտերը անապատ կը դառ-նան, յաղթական բանակներ կը չքանան: Սակայն քարայրին առջեւ կը տարածուէր դեղածիծաղ ու չքնաղ լճակը երկար ժամանակներէ ի վեր ան-շարժ, տարամերժ զաղանին ներկայութենէն կա-խարդուած:

Ահա վիշապը իր երախը բացած հոն կը վազէ, իր կլլած նիւթերէն պապակած ու անագօրէն կը խմէ ջուրը, լճակը ցամքեցնելու աստիճան:

Զարհուրելի է տեսարանը այժմ, որովհետեւ ծծումն ու քարհուրը մատրոնի հետ խառնուած յանկարծ կը բռնկին վիշապի որկորին մէջ ու բոցը հրդեհի մը պէս դուրս կը պոռթկայ անոր մարմ-նէն: Ամէն կողմ, կանանչութիւնները մոխիկ կը ճարճատին: Ջուր ու ցամաք գետնի մը կը վե-րածուին, մինչեւ որ գազանը կ'այրի կը մրկուի ու վերջապէս մեծ խարոյկի մը պէս մոխրանալով կը հանգչի :

Այն առեն լիճը կը սկսի յայտնել իր նախկին հրաշալի խաղաղութիւնը, իր մէջ լողա-ցող ապիտակ կարապները բոցերու հրաշքով ջրանոյշներու կը փոխուին, արծաթ ձուկեր ջուրի խորերէն դուրս կը թափին փոխակերպուած ապի-տակ նաժիշտներէ դորտերը իրենց բռնաշապիկնե-րէն ազատած պարկ աներու կը վերածուին հրաշքի ճամբով: Հաւերու հարսերը կը նուագեն ուռենի-ներէն կախուած բամբիռները, ու միջոցը կը լեց-ուի զմայլելի մեղեդիներով:

Լիճը, այդ դերբնական ոգիներու քաւարան կերպարանափոխուած էր յանկարծուելիք ճա-րը մոգական հրաշքով մը կրկին մարդացած :

Ջերթազատուած զոհերը կախարդութեան՝ կ'եր-թան գտնել հնակարկատին աշկերտը մացառին մէջ ուշակորոյս, կը դնեն յուտաններով զարդար-ուած գահաւորակի մը վրայ ու պալատ կը տանին :

Թագաւորը կը յարդէ իր խոստումը ուղեղայր կ'երջանկացնէ Գեղանոյշը :

Ահա այդ օրէն ի վեր վիշապները կը չքանան աշխարհի երեսէն ու կը նմանայ թագաւորներու համբաւը:

Ու պզտիկ, խելացի տղաք այլեւս չեն բաղձար թագաւորի փեսայ ըլլալ :

ՅՈՍԲՈՎ ՎՇՏՈՒՆԻ

Ա.— Եթէ չունը խմուքէն բան մը գողնայ, կարծեմ չունին տէրը ստիպուած է վնասը հատու-ցանել :

ՓԱՍՏԱԲԱՆ.— Շատ պարզ է:

Ա.— Արդ, ձեր չունը իմ խանութէս հինգ ոս-կինոց երշիկ փախցուցած է:

ՓԱՍՏԱԲԱՆ.— Լաւ, դատդ 10 ոսկիով կը պաշտպանեմ: Տուր հինգի հինգ ոսկի եւս՝ եւ հաշ-տուինք... :

ՀԱՆԴԷՍ ՄԸՆ ԱԼ ԱՅՍ

Յունուար 22ին, շաբաթ երեկոյ Ժանթիլիի Թաղապետութեան սիրուն սրահը լեցուած էր խուռն բազմութեամբ: Հանդէսը կազմակերպուած էր Հ. Ը. Դ. Եօթնեղբայրեան եւ Աղբիւր Սերոբ խումբի ընկերներու կողմէ: Եւ եկած էին բոլոր անոնք, որոնց սրտին կը խօսի Դաշնակցութեան ազգային իտէալովը հաւատքովը, եւ խանդավա-ռութեամբ չաղախուած խօսքը: Հոն էր նաեւ ընկերվարական քաղաքապետին փոխանորդը:

Նախագահ՝ ընկեր Գ. Մխիթեան ամփոփ կերպով ներկայացուց Դաշնակցութեան 58 տարի-ներու վաստակը, արիւնով ու քրտինքով չահ-ուած, վաստակ մը որ տուած է Հայուն ազգային դիմագիծ, յեղափոխական ոգի, ազատ ապրելու տենչ եւ սեփական հայրենիքի գաղափարը: Ցետոյ բեմ հրաւիրեց օրուան առաջին բանախօսը, Շա-ւարշ Մխսեքեան:

Ընկերոջ ճառը, աւելի քան կէս ժամ, յստակ ու կուռ ինչպէս «Ցառաջ»ի խմբագրականները, փաստացի պատասխան մըն էր բոլոր այն մեղա-դրանքներուն որոնցմով հրապարակը կ'աղմկեն Դաշնակցութեան հակառակորդները :

— Ո՞վ է թաւիւր այնքան արիւն, այդ ափ մը հողին վրայ գրելով «Անկախ Հայաստան»: Ո՞վ է արծարծեր մեր պահանջները զայն դարձնելու հա-մար Հայուն վայել հայրենիք: Ո՞վ է գլխիկոր հա, ժողովուրդը դարձուցեր պահանջատէր իր հողե-րուն:

« Պարկեշտ է Դաշնակցութիւնը երբ ամէն օր իր մամուլով կ'արձանագրէ բոլոր դրական երե-ւոյթները, նուաճումները որ կը կատարուին հայ-րենիքին մէջ: Պարկեշտ է ան դարձեալ երբ կը քննադատէ ինչ որ վնասակար կը դտնէ հայ ժո-ղովուրդի շահերուն: Պարկեշտ է միշտ, երբ կը մատնանշէ հայերէնի բարբարոսական աղճատում-ները եւ պարկեշտ է դարձեալ եւ հայրենասէր, երբ կ'ուզէ արժեցնել դպրոցական վաստակը յօդուտ ընդհանուր հայրենիքին:

Նեղդոդ: Այո, սահմաններու ընդարձա-կումով: Ի՞նչ պիտի արժէին Հայկական Դատը, մեր հողային պահանջները, եթէ ձգէինք որ տար-բալուծուէր ու հալէր մեր ժողովուրդը արտա-սահմանի մէջ: Թող քիչ մը համեստ ըլլան անոնք որ չկրցան մէկ թիզ հող աւելցնել Դաշնակցական կոչուած՝ Հայաստանի վրայ: Եթէ արեւմտեան Հայաստանի հարցին լուծումը մեծ դժուարու-թիւններ կը ներկայացնէ, ինչո՞ւ մէկ հրամանա-դրով իր օրինաւոր տիրոջը չեն վերադարձներ Նա-խիջեւանը, Ղարաբաղը, Ախալքալաքը, եւն. ո-րոնք Հայաստանի կր պատկանին թէ աշխարհա-դրութեամբ, թէ պատմութեամբ եւ թէ տնտես-ու ռազմական պահանջներով:

« Հայաստանի բուն թշնամիները ան-ոնք են որ կ'անտեսեն, կը ներքթիւրեն մեր տարրական պա-հանջները, որ իրարու հետ կը մրցին սէր ձեր-մակ ցուցնելու համար, արդատահելի դառնալով ամէնուն առջեւ»:

Վերջացնելով, բանախօսը հրաւիրեց երիտա-սարդութիւնը օգտուիլ բոլոր պատեհութիւննե-րէն, չզոհանալ անցեալ փառքերով, քայլ մը աե-ւելի յառաջ նետուիլ, միշտ պատրաստ ծառայելու հայրենիքին ու հայ ժողովուրդին:

Օր. Մուրատեան իր անոյշ թաւ ձայնով եր-գեց քանի մը երգեր, ուղեւորեով բազմութիւնը : Ընկեր Գր. Ամիրայեան արտասանեց Արամայիս Սրապեանէն քառատեղծութիւն մը: Ալֆորվիլի Նոր Սերունդէն պատանի մը նոյնպէս հաճելի ձայնով հայերէն երգելէ վերջ ուղեց Ֆրանսերէն երգով մըն ալ պատուել օրուան հիւրը, Պ. P. Ray, Պ. Մեսումենց դաշնակով կ'ընկերանար երգիչնե-րուն:

Բեմ հրաւիրուեցաւ ընկեր Յակէկ Մկրտիչ – եան որ խանդավառութեամբ պարզեց Հ. Ը. Դաշ-նակցութեան գաղափարաբանութեան դիմաւոր հիմերը, մատչելի ձեւով, հասկնալի բոլորին հա-մար: Շեշտեց մանաւանդ այն զոհաբերու-թեան ոգին որ ամէն մէկ Դաշնակցականի, հին-երուն թէ նորերուն, մեծերուն թէ փոքրերուն, ա-ռաջնորդող ուղեգիծը եղած է: Այդ ոգին մաղթեց մանաւանդ նորահաս սերունդին, որպէսզի կարե-նայ կատարել իրմէ սպասուած գործը, եւ դա-նալ արժանի Եօթնեղբայրեաններու եւ Աղբիւր Սերոբներու ժառանգութեան:

Ընկեր Գ. Ամիրայեան Ֆրանսերէն քանի մը բա-ռով շնորհակալութիւն յայտնեց Պ. Ռէյի, որ իր կարդին խոստացաւ կարելին չզլանալ օգտակար ըլլալու Պիւէթրի հայ բնակչութեան: Ընկեր Բենօ դափով ու սրինգով եւ Պ. Սէյրան թառով պէս – պիսութիւն մը դրին յայտագրին մէջ:

Ալֆորվիլի Նոր Սերունդի երկսեռ խումբը հայկական տարազներով, պարեց ու երգեց ստեղ-ծելով ջերմ մթնոլորտ մը, երբ կէս գիշեր եղած էր արդէն: Մինչեւ լոյս երիտասարդները պարեցին Օննոսեանի նուագախումբով՝ իսկ սեղանները ուշադիր հաւաքուած հայրենակիցներ, հայկական երգե-րով, թառով ու դափով դիմաւորեցին արշալոյսը:

Շնորհաւորելի են խումբի բոլոր ընկերները որոնք չանգ չէին խնայած հանդէսին փայլը աւել-ցնելու համար:— ՇԱՐՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ԹԵՄԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐԸ

«Ցուսարեր»ի մէջ կը կարդանք (21 Յունուար):

Գահիրէի Թեմական ժողովը իր 1949 Յուն-ուար 19ի նիստին մէջ զբաղած է նաեւ այն հեռա-գրով, զոր եգիպտահայ ընտրութեանց կապակ-ցութեամբ 1948 Դեկտեմբեր 24ին Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը ուղղած է թեմիս առաջնորդին:

Մեզմէ խնդրուած էր մամուլի մէջ չանդրա-դառնալ այդ հեռագրին:

Խնդրուած էր նաեւ չանդրադառնալ այն որո-շումին, զոր այս առիթով առած է Թեմականը իր վերջին նիստին մէջ :

Հաւատարիմ մեր տուած խոստումին, մենք ցարդ լռութեամբ անցանք այս հարցերու վրայէն:

Մեր հարեւանը սակայն, որուն նոյնպէս, կ'ենթադրենք, ուղղուած պիտի ըլլար միեւնոյն խնդրանքը, իր Յունուար 20ի թիւին մէջ անդրա-դառնալով Թեմականի վերջին նիստին, կը գրէ.

«Ապա տեղի ունեցաւ ընթերցումը Վեհ. Հայ-րապետին ուղղած մէկ հեռագրին՝ եգիպտահայ ընտրութեանց մասին: Կարդ մը կարծիքներու փո-խանակութենէն ետք, Թեմական ժողովը որոշեց խնդրել սրբազան հօրմէն, որ չնորհակալութիւն յայտնող պատասխան մը տայ այդ հեռագրին՝ Վեհ. Հայրապետին ցոյց տուած հետաքրքրու-թեան համար, նամակին կցելով նաեւ այս առն-չութեամբ բացատրական դիր մը»:

Իրողութիւնը հիմնովին հակառակ է այս տե-ղեկատուութեան:

Կաթողիկոսը իր հեռագրով կը հրահանգէր դիմել եգիպտական իշխանութեանց՝ խնդրելով խոր չզնել հայ եկեղեցիի զաւակներուն միջեւ ընտրութեանց հարցին մէջ (ակնարկը՝ ներգաղ-թողներու.— « Ցառաջ») գտնելով, որ այդ խո-րութիւնը խորթ է թէ Հայ եկեղեցիի ոգիին եւ թէ Եգիպտոսի միջազգային յանձնառութեանց. այլա-պէս, եթէ իր խնդրանքը չյարգուի, Կաթողիկոսը կը հրահանգէր ընտրութիւն չկատարել եւ հին մարմիները պահել իրենց պաշտօնին վրայ:

Ինութեան առնելով այս հեռագիրը եւ ան-հարկի գտնելով կաթողիկոսի այս միջամտութիւ-նը, պարագայ մը, որ կրնայ նաեւ ժխտական ան-դրադարձ ունենալ մեր համայնքի իրաւական դիր-քին վրայ այս դաղութին մէջ, Թեմականը որոշեց յանձնարարել Քաղաքականին՝ այս խմաստով նա-մակ մը դրել կաթողիկոսին :

Ա.— Եթէ չունը խմուքէն բան մը գողնայ, կարծեմ չունին տէրը ստիպուած է վնասը հատու-ցանել :

ՓԱՍՏԱԲԱՆ.— Շատ պարզ է:

Ա.— Արդ, ձեր չունը իմ խանութէս հինգ ոս-կինոց երշիկ փախցուցած է:

ՓԱՍՏԱԲԱՆ.— Լաւ, դատդ 10 ոսկիով կը պաշտպանեմ: Տուր հինգի հինգ ոսկի եւս՝ եւ հաշ-տուինք... :

«ԾԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (84)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԺԷ.

ՍՏԵՓԱՆԷ ԵՒ ՄԼԵՀ

— Քեզի բան մը ըսա՞ւ... Մարդ գտնէք հարցնելու, այդչափ որ խօսեցար չնորհակալ պէտք է ըլլալ:

— Կոստանդին եղբայր, Իշխանը չխօսիր, ես քեզի ըսի, բայց ամէն բան կը տեսնէ ու կը լսէ : Քու քաջութիւնդ կը գովէ, միայն մէկ բանի մը սիրտը նեղացաւ եւ ինծի յատկապէս ապսպրեց քեզի ըսել թէ՝ Սարգիսին հետ լաւ վարուիս :

— Ես Սարգիսին ինչ ըրի:

—, Կամաց, եղբայր, հիմա կը ձգեմ կ'երթամ, ըսաւ Բարկէն, ձին մէկդի քշելով :

— Մի նեղանար, Բարկէն, ինծի անհամբեր կ'ըսեն, դուն ինձմէ անհամբեր ես: Ես Սարգսին ինչ եմ ըրեր որ իշխանին սիրտը նեղացեր է:

— Ես դիտե՞մ, դուն մտածէ, անշուշտ կը գտնես :

— Երբ իշխանը անոր տասը բերդ ալ տայ՝ իմ ինչ հոգս. միայն այսչափ ըսի, չեմ ուրանար, թէ մենք բոլոր կիւրիկեան ալ տիրենք, արժողին չար-ժողին պարգեւելով քաղաք ու բերդ, իշխանի բը-նակութեան տեղ պիտի չմնայ:

Ինծի Բարձր բերդը տուաւ, քեզի Ամուտան, Սարգսին՝ Առիւծը, խեղճուկ գիւղացիի տղուն բերդ մը տալ, ինծի առատաձեռնութիւն չերեւար, այլ չռայլութիւն: Այս ըսեր եմ, յանցա՞նք եմ ը-րեր: Եղբայրները եկան, անոնց ի՞նչ պիտի տայ. թէ որ Վահկան մէկուն տայ, Մամեսեանն ալ միւս-սին, ինք դեռի՞նը պիտի նստի:

— Այս խօսքերը իշխանին՝ իրեն կրնաս զրու-ցել :

— Ինչո՞ւ պիտի զրուցեմ:

— Երբ դուն այս խօսքերը կը կրկնես, ալ մի զրուցեր թէ Սարգսին ինչ ըրի. երբ ան արժողին չարժողին կարգը կը դնես, երբ գիւղացիի տղայ ըլլալուն բերդ մը իրեն չատ կը տեսնես, իշխա-նին առատաձեռնութեան վրայ չէ քու կիրքդ, ու-րիշ տեղ փնտռէ դուն անոր պատճառը:

« Ատուած վկայ, ես Սարգսի իշխանին ըրած ծառայութիւնը չեմ կրնար մոռնալ. ինչ որ տրուի իրեն՝ արժանաւոր է:

Մեր պարտքն ի՞նչ է, Թորոս մենէ ինչ կ'ուզէ. սիրով վարուիլ իրարու հետ, ազգին ազատու-թեան եւ լաւութեան համար աշխատիլ, գոհ ըլ-լանք եղբայր, մեր ազգին վիճակէն, փառք տանք Աստուծոյ, պարապ խօսքերով ինչո՞ւ դիրար թու-նաւորենք. ես ծերացայ, դուն ալ ծերանալու վր-րայ ես, քիչ մը հանդարտէ, խելօք եղիր. տղաքը որ կր հասնին չահելու նայէ. չտեսա՞ր քանի ան-դամ իշխանը մեր երկուքը ցուցնելով՝ տղոցը ը-սաւ.

«— Ասոնք մեր հայրերն են, ասոնք մեր խե-լոքներն են, մենք ասոնց խօսքը մտիկընելու ենք:

Հիմա կ'ըլլայ որ մենք կը չարանանք եւ կը նախանձինք :

Բարկէնի այս ճառին վրայ Կոստանդին տխրե-ցաւ, ձայնը քաշեց: Եւ, ինչպէս որ ըսինք, զօր-գերուն աղաղակը, իրենց զօրավարին ընդունե-լութեան համար, մեր երկու ընկերները իրեւ-քունէ մը արթնցուցին իմացնելով թէ Անարզաբա-յի առջեւ հասեր էին:

ՏԻՐՏՆԵՑ

նախարարութիւնը, երեսփ. ժողովին եւ ծերա – կոյտին անդամներն ալ այս տեսակէտն ունին:

Փարիզի մէջ դհոնանակութիւն պատճառեց Սթալինի յայտարարութիւնը, որ կրնայ մեղմա – ցնել միջազգային կացութեան ձգտումը :

ՄՈՍԿՈՒԱ ԿԱՄԲԱՑԱՆԷ ԱՐԵՒՄտեան ՊԵՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Շաբաթ օր, երբ տակաւին չէր հրատարակ – ուած հարց–պատասխանին, Մոսկուայի հեռա – դրական գործակալութիւնը հրատարակեց Ա. Մի– ութեան արտաքին նախարարութեան մէկ յայտա– րարութիւնը, որ կ'ամբաստանէ արեւմտեան պե – տութիւնները թէ խզած են գործակցութեան քա – ղաքականութիւնը, Եւրոպական Միութիւն հաս – տատելով : Ծայտարարութիւնը որ 34 էջ կը գրա– ւէ, մանաւորապէս կը մեղադրէ Անգլիան եւ Մ. Նահանգները :

— «Ա. Միութիւնը կը նկատէ որ Մ. Նա – հանգներու եւ Մեծն Բրիտանիոյ վարիչ շրջանակ– ները բացէ ի բաց յարձակողական քաղաքականու– թիւն մը կը վարեն, ուղեգիծ մը որուն վերջնական նպատակն է անգլեւամերիկեան տիրապետութիւն հաստատել աշխարհի վրայ, բանութեամբ: Այլեւս բացայայտ է բոլորին համար թէ դաւ մը կը սար– քուի Միացեալ Ազգերուն դէմ, խամրարելու հա– մար այն ճիգը որով այդ կազմակերպութիւնը կը ձգտի սահմանել նախապարծակները: Այս կացութեան առջեւ, Ա. Միութիւնը աւելի վճռակամութեամբ եւ յամառօրէն պիտի պայքարի Մակը խափանելու եւ քանդելու փորձերուն դէմ»:

Ծայտարարութիւնը կ'ըսէ նաեւ թէ«այս պայ– մաններուն մէջ, Ա. Միութիւնը եւ նոր ժողովր– դապետութեան պատկանող երկիրները երբեք չեն կրնար մասնակցիլ Հիւս. Ատլանտեանի դաշինքին կամ նմանօրինակ դինակցութեանց »:

★ Անգլիոյ արտաքին նախարարութիւնը ան – միջապէս պատասխանեց այս ամբաստանութեանց, յայտարարելով թէ Ա. Միութեան քաղաքակա – նութիւնն է որ երկու մասի բաժնեց աշխարհը: Մոսկուայի յայտարարութիւնը յոռի տպաւորու – թիւն գործեց նաեւ Ուաշինկթընի մէջ, ուր կ'ըսեն թէ նախագահ Թրումըն պիտի անտեսէ զայն, չա– րունակելով իր ծրագրած քաղաքականութիւնը :

★ Ա. Միութիւնը ծանուցագիր մը ուղղեց Նորվեկիոյ, ստուգելու համար թէ պիտի միանա՞, Հիւս. Ատլանտեանի դաշինքին, դինուորական խարխնիներ տրամադրելով օտար պետութեանց:

Սկանտինաւեան պետութեանց երկրորդ խոր– հրդաժողովն ալ վերջացաւ, առանց գործնական արդիւնքի մը յանդելու:

★ Աբեւմտեան պետութիւնները խորհուրդ մը կազմեցին, Եւրոպայի Միութեան խնդրոյ ղբաղելու համար:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՔՐԱՎԶԵՆՔՈՑԻ ԴԱՏԸ վերսկսաւ երէկ, եր – կուշաբթի: Մոսկուացին Փարիզ եկած է Տիկին Զինայիտա Կոզլովա, որ կ'ըսէ թէ անոր առաջին կինն է եւ մերկացումները պիտի կատարէ: Եկած են նաեւ ուրիշ երեք վկաներ, իսկ անցագիրը խնդ– րած է զօր. Ռուտենքօ, նախագահը այն խորհրդա– րանի պատուիրակութեան որ Ուաշինկթընի զրկուած էր գնումներ կատարելու համար եւ որուն անդամ էր Քրավչենքօ:— Այս վերջինին ալ վեց վկաներ պիտի ներկայացնէ, չորսը ռուս, երկուքը Ֆրան– սացի, իրրեւ առաջին խումբ:

ՊՈՒԼՍԷՆ կը հետագրեն թէ տարիներէ ի վեր առաջին անգամ ըլլալով Ա. Միութիւնը եւ ա– րեւմտեան պետութիւնները ներկայացուցիչներ չու– զարկեցին Աթենակրաս պատրիարքի գահակա– յութեան, որ տեղի ունեցաւ յունուար 27ին : Պատրիարքը, որ նախապէս Նիւ Եորքի մետրոպո– լիտն էր, վճռապէս դատապարտած էր Ա. Միու – թեան հոդային պահանջները Թուրքիայէն:

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՀՈՍԱՆՔԻ կրճատումները պիտի չարունակուին Փետրուարին, թեթեւ բարեփո խումներով:

ԲՆԱԿԱՐԱՆԻ ՎԱՐՁՔԵՐՈՒ օրէնքին բարե – փոխման համար բուռն վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան ազգ. ժողովին մէջ, ուրբաթ օր: Մեր ըն– թերցողները ծանօթ են եղած առաջարկներուն: Վիճաբանութիւնը պիտի չարունակուի հինգշաբ– թի օր: 25 տարբեր տեսակ բնակարաններ նչա – նակուեցան Փարիզի զանազան թաղամասերուն մէջ, իրրեւ ուղեցոյց աստիճանի եւ վարձքի :

ԻՏԱԼԻԱ. ղրկուելիք նամակներուն համար 15 Ֆրանք պիտի վճարուի այսուհետեւ, համաձայն մաքսային միութեան պայմանագրին:

ՍՊԱՌՆԱԴԻՐ ստացան Մ. Նահանգներու այն դատաւորները որ կը դատեն 11 համայնավար ա– ռաջնորդները :

ԿԱՅԱՂԱՆԻ դատապարտուեցաւ չեխ զօրա – վար մը, Հէլիտոր Փիքա, որ սպայակոյտի պետ – նախագահն էր 1945էն 1948, ինչպէս եւ ներկայ նախագահը Փրակայի Ալիանսֆրանսէզին: Ամբաս– տանագիրը կ'ըսէ թէ դինուորական, ճարտարա – դործական եւ պետական դաղտնիքներ հաղորդած

Հ Յ. Դ. ՏԱՒՆ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Բացումը պիտի կատարուի այս շաբաթ իրի – կան, 5 փետրուար :

Ներկայ պիտի ըլլայ ընկերը ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵԾ ՀԱՒԵՐԳ ԱՐՄԵՆԻԱ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ

Ղեկավարութեամբ Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆի

Մարտ 31, CASA D'ITALIAի մէջ, փետրուար 26ին, նոր ու ճոխ յայտագրով: Տոմսերը ստանալ երգիչ անդամներէն :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ.— Manuel de Langue Arménienne (Arménien Occidental Moderne): Հեղինակ՝ Fré – déric Feydit: 342 մեծադիր էջ, ընտիր տպագրու– թեամբ: Հայերէն բացատրութիւններով, եւ պատ– մական պիտելիքներով: Տպ. Տէր Յակոբեան, Lib– rairie C. Klincksieck, 11 rue de Lille, Paris:

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ԻՍԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԸ եւ Խրիմեան դպրոցի վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստա– ցած են 10.000 ֆրանք Պ. Պ. Պետրոսեան եղբայր– ներէ ի յիշատակ իրենց եղբօր՝ ԲԺ ԱՐՄԷՆ ՊԵՏ– ՐՈՍԵԱՆի , մեռած, Նիւ Եորք 12 Դեկտ. 1948ին: Եւ Պ. Մարիկոն Մելիք Գիւրջեանէ 10.000 ֆրանք ի յիշատակ Տիկին ՍՕՓԻԱ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆի:

★ Նոյնպէս չնորհակալութեամբ ստացած են Պ. Հրաչ Սարգիսեանէ փարիզէն եւ Պ. Կ. Ա. Մէօտօնէն հազարական ֆրանք Խրիմեան վարժա– րանին համար:

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ՎԻՆԻՆ մասնաճիւղը չնորհա – կալութեամբ ստացած է հազար ֆրանք Տէր եւ Տիկին Ալեքսանեանէ իրենց զաւկին ծնունդին առ– թիւ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Ֆ. Կ. Խաչի Ռոմանի մաս – նաճիւղը իր խորին չնորհակալութիւնը կը յայտ– նէ բոլոր այն նուիրատուներուն որոնք իր կազմա– կերպած «Թիւրեմեան չարաթ» հանդանակութիւնը արդիւնաւորեցին: Գոյացած 8850 ֆրանքը յատ – կացուեցաւ իր կրկնակ նպատակներուն :

★ Կարտանէն Այրի Տիկին Մարի Լ. Պետրոս– եան (Դերջանցի) իր խորին չնորհակալութիւնը կը յայտնէ բոլոր անոնց որոնք հեռագրով, նամակով եւ անձամբ իրենց ցաւակցութիւն յայտնեցին իր ամուսնոյն ողբացեալ Լեւոն ՊԵՏՐՈՍԵԱՆի (Ուր– ֆացի) դառնադէտ մահուան առթիւ:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Ֆր. Կ. Խաչի Վիչինի մասնաճիւղը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտ– նէ Տէր եւ Տիկին Մուրատեանի եւ զաւակներուն, իրենց զաւկին եւ եղբօր՝ ծաղկահասակ ԳՐԻԳՈՐ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆի կսկծալի մահուան առթիւ :

Ցաւակցութիւններ նոյնպէս կարապետեան ընտանիքին ողբացեալ ԱՐՄԻՆ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆի դառն կորուստին առթիւ: (Մեռած պատերազմի մէջ):

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Կարտանէն Այրի Տիկին Մարի Պետրոսեան կը ծանուցանէ իր ազգական – ներուն եւ բարեկամներուն թէ իր ողբացեալ ա – մուսնոյն Լեւոն ՊԵՏՐՈՍԵԱՆի (Ուրֆացի) մահ – ուան քառասունքին առթիւ հոգեհանդստեան պաշ– տօն պիտի կ'ատարուի 7 Փետրուար, առաւօտեան ժամը 10ին Պիվէտի (Կարտան) Ֆրանսական եկե – ղեցիին մէջ: Գեր. Զուհաճեան վրդ.ի կողմէ: Կը հրաւիրուին հանդուցեալին յիշատակը յարգող – ները: Եկեղեցիէն վերջ այդ ողբացեալին դերեզ – մանը :

« ՆՈՐ ՄԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐ»

Ալֆորվիլի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ չքեղ երեկոյթ պարահանդէս , Մարտ 26ին :

Orchestre Tango Typique համբաւաւոր Quintin Verdu: Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ԹԼՓԱՍԵՂԱՆ Ի ՊԱՏԻՒ ԴԱՍԱԽՕՍՆԵՐՈՒ

Եւ ծնողներու, կազմակերպած Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՓԱՐԻԶԻ մասնաճիւղին կողմէ, կի – րակի 6 Փետրուար, ժամը 3—8 Sociétés Savantesի յարակից սրահին մէջ, 6 rue Danton, métro Odéon:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ Ս. ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Վարդգէս խումբի կողմէ: Կը բեմադրուի Ղ. Մե – լոյեանի ԱՐՄԵՆՈՒԻՇ :

12 Փետրուար շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Սա, ժան տ'Արքի սրահին մէջ, ինչպէս նաեւ զաւեշտ մը՝ ԵՐԿՈՒ ԾԱՑՐԱՑԵՂՆԵՐԸ. Սրահը տաք –

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Մասնակցութեան Jacques HÉLIANի նշանաւոր նուագախումբին, ուսանողական զուարթ ու տաք մթնոլորտի մէջ:

Կազմակերպած ՄԱՐԻ ՆՈՒՊԱՐ ՀԱՑ ՈՒ – ՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՏԱՆ կողմէ, Շաբաթ 19 Փետրուար, ժամը 21էն մինչեւ 1, Maison Internationaleի չքեղ սրահներուն մէջ, Cité Universitaire 19 Bld. Jourdan, Métro: Cité Universitaire, Autobus J. C. :

THÉATRE DE L'AMBIGU

2ter Bld. St. Martin, Métro République եւ Stras– bourg St. Denis :

ԱԴԱՄԵԱՆ թատերասիրաց Միութիւնը փե – տրուար 11ին ուրբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 20.30ին կը ներկայացնէ Լ. ՇԱՆԹի

«ՀԻՆ ԱՍՏԱՒԱԾՆԵՐԸ»

կը մասնակցի ամբողջ խումբը, բեմադրու – թեամբ ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԵԱՆի :

երգեցիկ խումբ (ղեկ. Պ. ՄԵՍՈՒՄԵՆՑ)

Պարերգ (ղեկ. Տիկին ԹՈՐՈՍԵԱՆի):

Տոմսերը.— Գրատուն Հ. ՍԱՄՈՒԷԼ 51 rue Mr. le Prince: Գրատուն ԲԱԼՈՒԵԱՆ 43 rue Richer եւ գրատուն ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ 46 rue Richer :

Վարագոյրը կը բացուի ճիշդ նշանակուած ժամուն: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԲԼԱՒՆԵՐՈՒ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒՆ Ա. ԶՔՐ Լ Ո Ց Ս

Վերջին նոր երգերու բլաքներ, հայերէն եւ ա – րեւելեան , կը գտնուին՝

ԱԼՔԱԶԻ

մօտ, 45 բիս Սէնթ Պարպ, Մարսիլիա

ՋՈՒԹԱԿԻ ԵՒ ԴԱՇՆԱԿԻ ԴԱՍԵՐ

Ծանօթ երաժիշտ Ա. ՍԻՆԱՆԵԱՆի կողմէ

Դիմել՝ 5 Villa Nicolas, Epinay sur Seine

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

«ՍՕՍԵԱՑ ԱՆՏԱՌ»

ԱՀԱՐՈՆ ՏԱՏՈՒՐԵԱՆի ԱՆՏԻՊ քերթուած – ներուն հատորը 400 ֆրանք: Նոյն հեղինակէն.— ՄԱԴԱՂԱԹՆԵՐ (սպառելու մօտ) 700 ֆրանք, ՊՈՀԵՄԱԿԱՆՔ 500 ֆրանք: Դիմել հեղինակին. — 17 rue Damesme , Paris (13):

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
La Gérant : A. NERCESSIAN

ՁԵՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԷՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ՄԻ ՄԻԱՑՆ

LE BOSPHORE Մառայով

Հրուշակը — ՀԷՎԱՆ — զուտ շաքարով անարատ ԹԱՀԻՆով պատրաստուած, նաեւ LE BOS– PHORE, քահաթ լօքումը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյնն է: Երկուքն ալ հայկական հաստատու – թեան մը արտադրութիւնները: Տնօրինութեամբ Պ. ՍՈՒՐԷՆ ՖԷՍՃԵԱՆի

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Dameame — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 ամիս.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mercredi 2 Février 1949 Չորեքշաբթի 2 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5760–Նոր շրջան թիւ 1171

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԵՐԲ ԿԸ ՍԿՍԻՆ ՋԱՌԱՆՑԵԼ

Ամրապնդիկ պատասխաններ կան որոնք օրն ի բուն կը լրտեսեն դրացիներուդ շարժումները, զրաբանութիւններ հիւսելու եւ հանդիպողին պատմելու համար:

Եւ կամ առտուն կանուխ իրար կ'անցընեն դուռ – դրացի, դէշ երազ մը տեսած ըլլալով դիմելու :

Այդպէս ալ մեր դիմացի «չարլաթան»ը:

Փոխանակ պատասխանելու իրեն ուղղուած հրապարակային հարցումներուս,

Փոխանակ ապացուցանելու զրպարտիչ վերաբերմունքներ եւ թրքաբարոյ զառանցանքներ, ամէն օր անծեղի կանչեր կ'արձակէ : (Մէկ շաբաթէ ի վեր՝ անստորագիր: Որո՞ւ անունով):

Խօսք մը մէկէն, բառ մը միւսէն: Նորագիր մը փարիզէն, զրոյց մը Ամերիկայէն: Նախադասութիւն մը վերջէն, ուրիշ մը՝ մէջտեղէն :

Եւ կը թխէ ու կը թխէ, համոզելու համար թէ Դաշնակցութիւնը նոր դաւեր կ'որոճայ, իբրեւ «ոխերիմ թշնամի Հայաստանի» (սովետական) :

Գէթ կարդացածը չիտա՛կ հասկնար: Կամ հարցնէր հասկցողի մը:

Կիրակի օր թելադրած էինք Մխիթիւն մը կազմել, պաշտպանելու համար Հայկական Արտասահմանի մտաւոր վաստակը: Խրախուսելու համար անոր գրական – գեղարուեստական վերուցանը :

Մէկ խօսքով՝ Մշակոյթի ճակատ: Հոգ մը որու մասին կը գրենք տարիներէ ի վեր: Եւ միշտ ալ կը բացատրենք թէ ինչո՛ւ անհրաժեշտ է: Մանաւանդ հիմա:

Ոչ մէկ երկդիմի խօսք: Ոչինչ մութ կամ խորհրդաւոր: Ամէն ինչ հիմնուած որոշ իրողութեանց եւ երեւոյթներու վրայ:

Ամէն վերլուծում, պատճառաբանութիւն այնքան մատչելի որ, յետին կամկարը կրնայ գոց ընել եւ արտասանել: Նոյնիսկ ճառի մը վերածել:

Եւ ահա նորէն ջլախտի բռնուած է ծանօթ հրճիգը: Նորէն գառնուկի մորթ մը հետած գըլխուն՝ կը մայէ, կը վայէ՛:

— Արթնցէ՛ք, հէ՛յ, «այդ ձեւի Մխիթիւնը յայտնապէս ուղղուած է մեր հայրենիքի՝ Սովետ. Հայաստանի դէմ»:

Աչքերը գոց, միտքը բութ, սիրտը՝ սխտոր, այս դմմադդին անգամ մը եւս կը թաւալի տղմուտին մէջ: Կը քծնի: Կը կեղծէ: Կը խեղաթիւրէ: Կը զառանցէ:

Միշտ միեւնոյն մտահոգութեամբ,— իբրեւ թէ երեւանը պիտի կործանէր, առանց իր գետնաքարշ, լրտեսական խուժանավարութեան :

Ուրեմն այնտեղ յետին տգէտը կամ բռնաւորը իրաւունք ունի ձուլածոյ պատգամներ որոտալու, իսկ մենք բարեւ պիտի բռնենք:

Այնտեղ իրաւունք ունին բառերը, տառերն անդամ այլանդակելու, մայրենի լեզուն «բոսդան»ի վերածելու: Իսկ մենք ձայն պիտի չհանենք:

Այնտեղ ազատ են գրական – գեղարուեստական տաղանդաւորներ պարտադրելու :

Անդուռն բերնով հայհոյելու, դրաւոր կամ բերանացի:

Արեւմտահայ լեզուին դործածութիւնը արգիլելու:

Անինոյ հալածելու, կաչկանդելու, սարկացնելու պարկեշտ մտաւորականներ:

Ամբողջ սերունդներ ոչնչացնելու բռնատիրութեամբ, աքսորով, հաւատաքննութեամբ:

Նոյնիսկ խոզի դունչեր երկարելու մինչեւ այս ազատ ափերը:

Իսկ Հայկական Արտասահմանը ունի միայն մէկ իրաւունք.— Յոնարհիլ եւ փառաբանել: Գլուխը ծուռ, լեզուն կախ, ձեռքերը փորին վրայ:

Եթէ փորձ ըմբոստանալ, բողոքել, ինքնապաշտպանութեան դիմել, տեսակէտներ պարզել կամ իր վաստակը արժեցնել, բարձրաձայն, ճակատ ճակտի, դաւաճանա՞ծ կ'ըլլայ հայրենիքին (սովետակա՛ն):

Եթէ ուղէ դէմդիմաց խօսիլ, մշակոյթի գետնին վրայ, բացատրելով ծուռն ու չիտակը, մատնացոյց մեղք մը գործած կ'ըլլայ:

Եւ եթէ համարձակի սեւին սեւ ըսել — «կատուն կատու կոչել» — դաւադրութիւն մը սարքած կ'ըլլայ:

... Ձամբայ բացէք եւ ծափահարեցէք: Շորթիներու կարաւանն է որ կ'անցնի:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԳՈՒՆՈՒԱՐ ԱՄԻՍԸ

Ընդհանրապէս լաւ կը սկսի, կաղանդի եւ Նուռնդի խրախճանքներով: Իրենց խելացի մտածեր են կաղանդը, իր ճոխ սեղանները, իր նուէրները, կաղանդ Պապան եւն. դնելով Յունուարի սկիզբը:

Օրացոյցը պատրաստողները գիտէի՞ն արդեօք որ Յունուարին ստիպուած ենք վճարել մեր տուրքերը: Գիտէի՞ն որ ստիպուած ենք յայտարարել, — «Փորֆէ՞» պիտի վճարէք թէ «իրականը» շահու վրայ:

Գիտէի՞ն մանաւանդ թէ 1949 Յունուարին է որ պիտի գործադրուի վարձքերու յաւելման օրէնքը :

Ա՛լ չեմ յիշեր փոխառութիւնը որ Յունուարի պարգեւ մըն է թէեւ, բայց ոչ ամէնուն համար :

Կրնա՞ք խուսափիլ Յունուարի պարտաւորութիւններէն :

Եթէ անոնց մէկ մասը հաճելի պարտականութիւններ են, օրինակ օճախին մէջ կօշիկ չարելը եւ զանոնք լեցնելը, մնացա՞ծը: Սա վարձակալներու օրէնքը, տուրքերու քա՞ոսը:

Ահա Յունուարը: Մանաւանդ 1949ի Յունուարը, երբ գլուխդ պէտք է ճաթեցնես, եթէ ոչ վճարելու, գոնէ օրէնքին մէկ մասը հասկնալու համար:

— Եղբայր, պէտք է կամ Սամթրալ կամ Փոլիթեքնիք երթալ, տարիներով սորվիլ որ քանի հասկնաս , վարձակալութեան օրէնքէն :

— Հոգ մի ըներ, բնակարաններու Սակարան մը պիտի բացուի, չգիտցածդ կը սորվիս:

ՍՕՍԻ

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՀԱՄԱՐ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԱԾ ՀԱՑԵՐ

Շթութկարտի «Բանքեր» չաթաթաթերթին մէջ կը կարդանք թէ, ներդաղթի եւ աշխատանքի Ֆրանսական պատուիրակութիւն մը Շթութկարտի դաղթակայանը այցելելով, թատերասրահին մէջ խռնուած հայրենակիցներուն տեղեկութիւններ հաղորդած է Ֆրանսայի աշխատանքի եւ փոխադրութեան պայմաններու մասին: Ըսած է թէ Ֆրանսա կ'ուղէ հողագործական աշխատաւորներ (ընտանիքներով) եւ դործարաններու եւ հանքերու աշխատաւորներ (ամուրի՝ առ այժմ) նիւթական գոհացուցիչ պայմաններով:

Գերմանիոյ Հայ Ազգ. Կոմիտէի նախագահ Պ. Ս. Զալալեանն ալ, որ ուրիշ օտար ներկայացուցիչներու հետ վերջերս քննական պտոյտ մը կատարած էր Ֆրանսայի մէջ եւ նոր վերադարձած, իր կարգին տուած է լրացուցիչ տեղեկութիւններ :

Իրրեւ արդիւնք այս հրապարակային զեկուցման, գաղթակայանին բնակիչներէն 40 հայրենակիցներ (մեծամասնաբար ընտանիքներ) արձանագրուեցան Ֆրանսա փոխադրուելու համար: Շատեր ընտրեցին հողագործական ասպարէզը, մինչ ուրիշներ պիտի դան իրրեւ գործարանի բանուորներ :

Կը կարծուի թէ արձանագրուողները մինչեւ երկու շաբաթ կը փոխադրուին Ֆրանսա, իրենց նախընտրած շրջանները: Շատեր կ'ուզեն տեղաւորուիլ Հարաւային Ֆրանսայի շրջանին մէջ :

ՀԱՆԴԵՐՁԵԼԻՆՆԵՐԸ ԿՏՐՕՆՈՎ ծախելու դրութիւնը, որ կը տեւէր ութ տարիէ ի վեր, չնչուեցաւ Անգլիոյ մէջ, Փետրուար 1էն սկսեալ:

5% ՓՈԽԱՌՈՒԹԵԱՆ դումարը 70 միլիառ ֆրանքի հասած է արդէն: Ուրբաթ օր ոսկին անակնկալ բարձրացում մը ունեցաւ, 5725էն ցատկելով 6025ի, բայց նորէն ինկաւ: Կ'ըսուի թէ խաղեր կը սարքուին, քաղաքական նկատումներով, ալէն թէ ձախէն:

ՍԱԿԱՐԱՆ (Բ.) — Սթերլին 1062 (ազատ շուկայ 1450), տոլար 318.60 (495), գուլդ. ֆրանք 79.90 (120): Նափոլէոն 5775, սթերլին 7000, 20 տոլարնոց 27.500՝: Ջոյլ ոսկի՝ 783.500 ֆրանք :

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ քարիւղի ամենամեծ գործարանը, որուն նաւթուղին ամենալայնը պիտի ըլլայ, պիտի չհնուի Անգլօ-Իրանեան ընկերութեան կողմէ, եթէ Սուրիոյ խորհրդարանը քուէարկէ ծրագիրը, այս չաբթու: Բանակցութիւնները կը չարունակուին քանի օրէ ի վեր, Սուրիոյ վարչապետին հետ:

Թրավչենքոյի դաջը

ԻՆՉԵ՞Ր ԿԸ ՊԱՏՄԵՆ ԻՐ ՎԿԱՆԵՐԸ ԽՈՐՀՐԴԱՑԻՆ ԿԱՐԳՈՒՄՍԱՐՔԻ ՄԱՍԻՆ

Երկուշաբթի օր տեղի ունեցաւ չորրորդ դատաստաբութիւնը եւ լսուեցան Քրավչենքոյի առաջին վկաները:

Նիստը բացուած ատեն, Lettres Françaises-ի փաստաբանը, Պ. Նորման ուզեց նեղը դնել Քրավչենքոյի, ապացուցանելու համար թէ կապեր ունի ամերիկեան գաղտնի ապատարկութեան հետ:

— Կ'ըսէք թէ յարաբերութիւն չունիք ամերիկեան գաղտնի ապատարկութեանց հետ: Սակայն ձեր փախուստէն 48 ժամ վերջը, մամուլի ասուլիս մը սարքուեցաւ — չեմ գիտեր որո՛ւ կողմէ— կասկածելի պանդոկի մը մէջ եւ դուք կազմ եւ պատրաստ ձեռագիր մը յանձնեցիք:

Քրավչենքօ հերքելով այս պատմութիւնը, բացատրեց թէ ինք չատոնց պատրաստած էր «Նիւ Եորք Թայմզ»ի հետ ունեցած տեսակցութեան զեկուցումը, թէ ռուսերէն բնագիրն ալ պահած է, թէեւ կրնար յայտնել թարգմանիչին անունը : Եւ կրկնեց.

— « Ես բացարձակապէս անկախ մարդ մըն եմ: Ես չատ սուղ գնեցի ազատութիւնը, եւ ոչ ոքի պիտի տամ զայն: Ես որեւէ յարաբերութիւն չեմ ունեցած եւ պիտի չունենամ ամերիկեան գաղտնի ոստիկանութեան հետ»:

Այս միջոցին փոքր միջադէպ մը պատահեցաւ: Համայնավար չաթաթաթերթին փաստաբանը պահանջեց որ Քրավչենքօ ոտքի կենայ, որպէս զի կարենայ խօսիլ իր անձնական թարգմանին հետ: Եւ ուզեց իմանալ թէ Քրավչենքօ հարցաքննուա՞ծ է ամերիկեան գաղտնի ոստիկանութեան կողմէ: Քրավչենքոյի գլխաւոր փաստաբանը, Պ. Իզատ հիւանդ ըլլալով , իր օգնականը պատուիրեց փոխանորդեալին որ չպատասխանէ առանց խորհրդային վկաներու ներկայութեան: Քրավչենքօ այս առթիւ պատմեց թէ Ուոշինկթընի խորհրդային ոստիկանութիւնը երրորդ օրն իսկ գտած էր իր բնակարանը:

Հակառակորդ փաստաբանը նորէն նեղացուցիչ հարցում մը ուղղեց,— կը ճանչնա՞ք Փոլ Ֆէտրինը:

Քրավչենքօ պատասխանեց.— Այո կամ ոչ : (Այդ անունով անցագիր ստացած է, Մ. Նահանգներէն փարիզ դալու համար):

Այստեղ ընդհ. դատախազը դիտել տուաւ թէ Քրավչենքոյի ուղղուած հարցումները « ոստիկանական հարցաքննութեան» ձեւ կ'առնեն եւ քիչ կը մնայ որ իր թուղթերն ալ հարցնեն: Քրավչենքօ ևս զայրանալով ըսաւ թէ ինք Ռ. Ռուսաստան չի դառնուիր, այլ ազատ Ֆրանսա: (Ծափեր: Նախագահը դուրս հանել տուաւ ունկնդիր մը):

Ցետոյ սկսաւ վկաներու ունկնդրութիւնը :

ՎԿԱՆԵՐՈՒ ՑԱՑՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Քրավչենքոյի նեղկայացուցած առաջին վկան էր Ֆրանսացի օդաչու մը, Մուանէ, երեսփոխան, 27 տարեկան, որ պատերազմի միջոցին Ռուսաստան դացած է «Նորմանտի – Նիէմէն» օդաւորմիղով եւ երկու խորհրդային չքանչաններ ստացած՝ իր քաջութեան համար:

Վկան բացատրեց թէ Քրավչենքօ 1944ին հրաժարելով Ուոշինկթընի խորհրդային տնտեսականն պատուիրակութենէն՝ աւելի դաւաճանած չըլլար քան Մորիս Թորէզ, որ դասալիք եղաւ 1939ին: Իր վկայութիւնը կը հաստատէր Քրավչենքոյի դրքին յայտնութիւնները: «Անկարելի է ազատ կարծիք յայտնել Ռ. Միութեան մէջ: Այստեղ, Ֆրանսայի մէջ կրնանք անպատիժ կերպով ըսել թէ նախարարները մարդասպաններ են: Այստեղ, մինչեւ անգամ ռազմաճակատին վրայ ,մարդիկ չէին համարձակեր կարծիք յայտնել: Իրենց քաջութիւնը հայրենասիրութենէ կը ծնէր եւ կը յուսային թէ Դաշնակիցները, մանաւանդ Ամերիկացիները պիտի փոխեն իրենց կեանքի պայմանները: Թուլայ մէջ տեսանք ցնցոտիներ հագած կիներ որոնք ձիւնը կը մաքրէին հարթիչ գլանով մը: Այս կիները, որոնք դաստապարտեալներ էին, կը գտնուէին գնդացիրներով զինուած կիներու հսկողութեան տակ: Հարիւրաւորներ տեսայ այսպէս: Եւ բոլորն ալ քրէական յանցաւորներ չէին» :

Երկրորդ վկան ալ Ֆրանսացի մըն էր, Ֆրանսիսք Պոունէ, որ 37 տարի Ռուսաստան ապրած է: Գործարանի մը տնօրէն եղած է 1937ին, յետոյ արգելափակուած: Շատ մը հարցումներու չպատասխանեց, առարկելովթէ կիները Ռուսաստան կը գտնուի: Բայց եւ այնպէս յայտարարեց թէ Քրավչենքոյի գիրքը «կենդանի վկայութիւն մըն է խորհրդային արգելարանները» :

Կարգը եկած էր ռուս վկաներու: Առաջինը՝ Տիկին Օլկա Մարչենքօ պատմեց թէ ինք եւ ամուսինը կուլակ էին (ունեւոր դիւղացի), թէ եղբայրը Սիպերիա աքսորուած էր, թէ ազատման համար երբ դիւղապետին դիմեց, հազար րուբլի պահանջեցին վկայական մը տալու համար, թէ առտու մը բանտարկեցին, տուներ դրաւեցին եւ գինքը փողոց նետեցին, երբ 8ուկէս ամսուան յղի

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԻԶՏ «ԸՍՏ ԿԱՆՈՆԱԳՐԻ»

Հակադաշնակցական մոլուցքէն դինովցած մեր ղոյդ հակառակորդ օրկանները, իրենց կա – տարեալ այլանդակութիւնը երեւան կը բերեն նա – եւ ընտրութեան խնդրին մէջ:

Պաշտպանել կ'ուզեն եկեղեց. վարչութեան նախընտրական սխալ դործողութիւնները, պնդե – լով միշտ օրինականութեան վրայ:

« Վարչութեան առեղապետ Պ. Գամէլ Պաղ – տասարեան, ցոյց տալով վարչութեան բարեմտու – թիւնն ու ներողմնակալութիւնը, յայտարարած է որ «չեղեալ» կը համարէ կատարուած ընտրու – թիւնը»:

Եթէ ճիշդ ընդունելու ըլլանք այս յայտարա – րութիւնը, այն իմաստով որ «չեղեալ» համար – ուած է «ընտրութիւնը» — այս կը նշանակէ, թէ իրապէս ընտրութիւններ կատարուած են:

Մեր ղոյդ հակառակորդները չեն ժխտեր ի – րենցմէ ստորագրուած այս տողերուն խակութիւնը: Որով, մենք իրաւունք ունինք ընդունելու, որ ըստ «Ապագայ»ի եւ «Փարիզի Ձայն»ի, Ցունուար 9ին ընդհ. ժողովին կատարուած էր ընտրութիւններ մը, որ «չեղեալ» յայտարարուեցաւ Պ. Պաղտասա – լեանի կողմէ:

Լա՞ւ է ըրած Պ. Պաղտասալեան թէ՞ դէշ, օրի – նաւո՞ր չարժած է թէ ապօրէն կարդադրութիւն է ըրած,— հարցեր են, որոնց ճիշդ պատասխանը կրնար անշուշտ պարզել ընտրութեան առասպելը:

Ըստ մեր հակառակորդներուն, եկեղեցւոյ վարչութեան Պ. առենապետը իրաւունք չունէր «չեղեալ» յայտարարելու «կատարուած ընտրու – թիւնները», քանի որ «ըստ կանոնադրի, կրօն. Ընկերակցութեան վարչ. ընտրութիւնը կարելի է կատարել քուէները անձամբ բերելով մինչեւ ժո – ղովին աւարտումը, կամ կանխաւ ուղարկելով փոստով»:

Այս մէջբերումէն անվիճելի է, որ Ցունուար 9ին Ընդհ. ժողովին ղրկուած (փոստով) կամ բերուած էին քուէները: Եւ այդ՝ համաձայն կանո – նադրի տրամադրութեան:

Ոչ մէկ հակօրինական գործողութիւն ուրեմն, ըստ մեր օրինականութեան ասպետներուն: Միակ սխալը, ոչ օրինականը եղած է այս պարագային Պ. Պաղտասալեանի յայտարարութիւնը:

Ան իրաւունք չունէր այդպիսի որոշում մը տալու, կ'ըսեն եւ կը պնդեն մեր ծիծաղելի հակա – ռակորդները, «որքան ալ գովելի ըլլան զինք մղող չարժառիթները», եւ նաեւ անոր համար որ «ինչ – պէ՞ս կարելի է ընտրութիւն կատարել առանց բա – նաձեւ քուէարկելու վարչութեան գործունէու – թեան մասին»:

... Թշուառական ողորմելիներ: Եթէ անզօր էք ձեր դաւն իսկ պաշտպանելու, խնայեցէք գոնէ ձեզի, այսքան արդահատելի վիճակի մը չենթար – կուելու համար :

Քիչ վերը կը խօսէիք օրինական ընտրութեան մը մասին, թելադրուած ըստ կանոնադրի: Տար – բեր մասերուն մէջ, կը վստահեցնէք թէ Դաշնակ – ցութիւնը որոշած էր ամէն գնով խափանելօրուան ընտրութիւնները, մեծամասնութիւն չունենալուն համար: Կը դժգոհիք, կը բողոկէք Պ. Պաղտաս – լեանի կարդադրութեան դէմ, որ «չեղեալ» հա – մարած է այդ ընտրութիւնները:

Եթէ ճիշդ են ձեր այս առարկութիւնները, ա – պա ի՞նչ կը նշանակէ ձեր այն միւս պնդումը թէ կարելի չէ «ընտրութիւն կատարել առանց բանա – ձեւ քուէարկելու վարչութեան գործունէութեան մասին»:

Արդ, քանի որ Ցունուար 9ի Ընդհ. ժողովին ոչ առաջ եւ ոչ ալ ժողովին մէջ բանաձեւ չէ քուէ – արկուած վարչ. գործունէութեան մասին, ինչ — պէ՞ս կ'ըլայ, որ ընտրութիւնները օրինաւոր կը համարուին :

ի՞նչ համար այսքան այլանդակութիւն:

Անոր համար միայն, որպէսզի մոլորեցնէ՞ք ձեր դէմ ծառացող պարկեշտ հանրութիւնը, որ չի կրնար այլեւս հանդուրժել ձեր քաոտնելի ամպա – րարութիւններուն:

Անոր համար, որպէսզի ծածկէ՞ք Ցունուար 9ի ընտրութիւններու համար, ձեր կատարած ա – լա սովետ ընտրական խայտառակութիւնը ...

Զուր յոյնութիւն, եւ մանաւանդ ուժերու ան – տեղի սպառում՝ Դաշնակցութեան մէջ տեսնելու այն չար ոգին, որ կը փոխէ Սթալինեան կուա – տուներ չինել Հայոց հարիւրաւոր եկեղեցիներու աւերակներուն վրայ:

Ս. Թ.

ԿԻՆ ՄԸ ԵՐԲ ԿՐՆԱՑ ԳԱՂՏՆԻՔ ՄԸ ՊԱՀԵԼ: — ՄԻԱՑՆ ԱՑՆ ՊԱՐԱԳԱՅԻՆ ԵՐԲ ԶԻ ԸՍՈՒՄ ԹԷ ԳԱՂՏՆԻՔ Է:

★ ՀԱՅԻ ՊԻԼԼ ԶՈՒՐ ՄԻ ՆԷ ԵՐԿԻՆՔԸ ԿԸ ՓՍ – ԲՒԱԲԱՆԷ (առած Էվէրէկի):

ՏԱՔ ՈՒ ՊԱՂ

Պատկերներ

Երկու բարեկամներ, ժամանակին ծուռ դործ մը կատարած ըլլալով, իրենք զիրենք կը դտնեն դատարան:

Մին ունի փաստաբան, իսկ միւսը՝ առանձին է, կարծելով թէ դիւրաւ պիտի կրնայ ինքզինքը արդարացնել, մանաւանդ որ մեծ դեր մըն ալ չէ ու – նեցած այդ դործին մէջ:

Ջար բախտէն, փաստաբան ունեցողը կ'ազա – տի, աւելի ճիշդ իր օձիքը կ'ազատէ sursisով մը, մինչ ան-օգնական բարեկամը լախտ հարուած մը կ'ուտէ, երբ դատավճռի կ'արձակեն,— Ուր ամիս բանտարկութիւն:

Ամուսնացած , երեխաներու տէր մարդ, աշ – քերը կը լեցուին եւ կը սկսի անդգալաբար հեկե – կալ:

Միւս բարեկամը՝ օձիքը ազատողը, խրախու – սելու մտահոդութեամբ կը մօտենայ դատապարտ – եալ իր բարեկամին եւ ականջին կը փսփսայ.

— Հոդը մի ըներ, անմիջապէս պիտի չբան – տարկեն քեզ, այդպէս ըսաւ իմ փաստաբանս: կր – նաս նոյնպէս վերաքննութիւն պահանջել: Իսկ հա – կառակ պարագային... Հայաստան կ'երթաս:

— Ծօ ես մա՞րդ սպանեցի որ դիս Հայաստան կ'ուղես ղրկել, կը պատասխանէ բարեկամը, հեծ – կլտալով :

Այս նմանութիւնը ընողը... «հառաջդիմական» մըն է: Այն ալ ոչ թէ նորելուկ, այլ նախապատե – րազմեան:

★ Ողբացեալ ընկեր Պետրոսը (Աբջ Պետրոս) հպարտանքով կը նկարագրէր ապտակին ազդեցու – թիւնը եւ գովքը կը հիւսէր անոր: Մեր մէջ շա – տեր կան որ պէտք է ապտակուին, կ'ըսէր յաճախ եւ այս առթիւ կը յիշէր դէպք մը ուր Դաշնակ – ցականը ապտակի մէկ հարուածով դարձած էր կծու... համայնավար :

Եւ կ'աւելցնէր,— ափսոս որ քաղքենի սովո – րութեանց մէջ մուտ չէ գործած տակաւին ապտա – կի դրութիւնը, եթէ ոչ, ի՛նչ հրաշքներ կրնար դործել ապտակը: կամ խելքի կը բերէր, կամ խել – քէ կը հանէր մարդը :

Երբ կր հարցնէինք թէ ի՛նչո՞ւ այդքան կը պանծացնէր այդ դաւառական սովորութիւնը, ա – ռանց վիրաւորուելու հեչութեամբ կը պատաս – խանէր.

— Հանդէսի մը մէջ էինք: Կուսակցական ըն – կեր մը, որուն վրայ ոչ մէկ հաւատք ունէի, կար – ծես կը փորձէր դիս փորձութեան ենթարկել: Համ – բերութիւնս կորսնցուցած՝ չառաչունապտակ մը ե – կաւ հանդարտեցնել բարեկամս: Ընկերները չբջա – պատեցին մեզ եւ հանդստացուցին դիս: Իսկ մեր այդ միւս բարեկամը գիտէ՞ք ի՛նչ եղաւ: Այնքան ուժեղ չարժած էր ուղեղը, իր դանկին մէջ, հար – ուածի ազդեցութենէն (փոխանակ տեղը գտնե – լու) որ, ինքզինքը չէ գտած տակաւին եւ այդ օր – ուընէ սկսեալ ... կարմրած է:

Յնդուած էր մեր մարդը իր խելքէն եւ այժմ կը փայլի «հառաջդիմական» ցանկին ճակատին վրայ :

★ Ընդունելութեան մը ընթացքին՝ ի պատիւ պետական պաշտօնատարի մը , հրաւիրեալները տեղ կը գրաւեն մեծ սեղանի մը չուրջը:

Ամէն հրաւիրեալ իր անունը կարդալով տոմսի մը վրայ, կը նստի նշանակուած տեղը:

Հոն են միջազգային մամուլի ներկայացու – ցիչները: Միջազգային անուններուն մէջ, հազիւ քանի մը հատ ֆրանսականներ կան, մէջն ըլլալով օրուան հիւրը :

Ճաշի սկզբնաւորութեան, անուններու տոմ – սերը այնպէս մը դրուած են որ հեռուէն անգամ կը կարդացուին:

Ճաշի ժամանակ դրեթէ բոլորին տոմսերը ճերմակ սեղանին վրայ կը հանդչին, իրենց լայն – քովն ու երկայնքովը: Նկատելի է միայն մէկ տոմս որ կը մնայ ... կանգուն: Տոմսին տէրը, ամէն անգամ ը ումպ մը կ'առնէ գաւաթէն, զգուշու – թեամբ տոմսը կը կոթնցնէ գաւաթին, որպէսզի վար չիյնայ:

Իր ամիջական սեղանակիցները, բոլորն ալ ծանօթ են իրեն: Աւելի ճիշդ ինքզինքը ծանօթա – ցուցած է արդէն բոլորին: Սպասարկողները ամէն անգամ որ ումպ մը կ'առնէ գաւաթէն, զգուշու – թեամբ կը մօտենան այդ գաւաթին, տոմսը ձգե – լու համար :

Ճաշի վերջաւորութեան, տոմսը միշտ նոյն ձեւով պատրաստ կանգնած է: Սպասարկողներուն ծանօթացնել կ'ուզէ ինքզինքը, քանի որ իր սեղա – նակիցները դիտեն արդէն իր ինքնութիւնը :

Ոտքի կ'ելլեն բոլորը մեկնելու : Զգուշու – թեամբ անունին տէրը, իր տոմսը կ'առնէ եւ կը դեռեղ պայուսակին մէջ :

Ո՞վ էր այս երեւելին — ...Թրքական գործա – կալութեան մը ներկայացուցիչը:

ՄԵՂՈՒ

Երաժշտական գիտելիքներ

ԽՄԲ.— Արդէն հրատարակուած երկու դրու – թեանց հետ միաժամանակ ստացանք մեր աչխա – տակցին այս յօդուածը՝ Օհան Տուրեանի նուա – դահանդէսի մասին: Սիրով կը հրատարակենք, իրրեւ այլապէս չահեկան տեսութիւն մը.—

★

Օ. Տուրեան անտարակոյս ունի դեկավարի մը խառնուածքը, լաւ յիշողութիւն մը, իր ըմբռնու – մը հաղորդելի դարձնելու եւ պարտադրելու յատ – կութիւնը, ինչպէս նաեւ ուժականութիւն մը՝ որ մասնաւորաբար ինքզինքը արժեւորեց Մէնտէլսոնի Ruy Blaşին եւ Պէթհովէնի Հինգերդ Համանուա – գին առաջին մասին մէջ:

Այդ ուժականութիւնը երբեմն կը տարածուի սակայն իր յատուկ գետինէն անդին, կոխտելով նուրբ, մտերմիկ, քնարական մարդերը: Այս տե – սակէտէն անմբռնելի էր թէ ինչու համանուագին երկրորդ եւ երրորդ մասերուն ան տուաւ քիչ մը դանդաղ, ծանր, ոչ-առաձգական մեկնութիւն մը Սբագութեան ճիշդ չափը չատ կարեւոր աղդակ մըն է: Անոյ է որ երաժշտութիւնը այնքան սեր – օրէն կ'ընդդրկէ ներքին տեւողութեան եւ մտած – ման լիւելութեան հարազատ թաւալումը: Անոր փոխանութիւնը կրնայ հիմնովին խաթարել երա – ժշտական իմաստը, իր չափազանցութեան մէջ նոյնիսկ մահերդր վերածելով պարի, իսկ ամենա – թեթեւ եւ սլացիկ պարին տալով փիղին կամ կրիայի հնարաւորը, ինչպէս այնքան սրամտօրէն փորձած է Սէն Սանս:

Պէտք է աւելցնել որ երաժշտասէրները այս համանուագը կը ճանչնան իր բոլոր մանրամաս – նութիւններով, յաճախ ըլլալով զայն տասնեակնե – րով անդամներ՝ առաջնորդուած ամենամեծ վար – պետներու կողմէ: Հետեւաբար պտտիկ չեղում մը որ չարդարանայ՝ զգալի եւ նեղացուցիչ է իրենց համար:

Օ. Տուրեան գովելի — թէեւ յանդուգն — գաղափարը ունեցած էր յայտագրին մէջ տեղ տալու նաեւ Ա. Խաչատուրեանի գմայլելի դոնչէրթո – յին, որուն երրորդ ունկնդրութիւնն էր այս, Փա – րիսի մէջ, վերջին քանի մը ամիսներու ընթացքին (առաջին երկուքը չատ աւելի խնամուած դեկա – վարութեամբը J. Fournetի եւ մանաւանդ Freitas - Brancoի):

Հարուստ, լոյսով ողողուած, կշռոյթի եւ գոյներու չլացուցիչ ճոխութիւններով լեցուն ար – դիական գործ մը ահա, որուն սակայն չեն պակ – սիր բարախուն եւ սրբօրէն հոդեխոով մասեր:

Պէ՞տք է զայն նկատել դուտ ռուսական եր – ժշտութիւն մը, ինչպէս կը պնդեն ոմանք: Ճիշդ է, որ յաճախ տպաւորութիւնը կը ձդէ հայկական պատմութեան մը որ կը պատմուի մանաւանդ ռու – սերէն լեզուով եւ ուր կը սպրդին նաեւ ֆրանսե – րէն բառեր եւ տաութիւններ: Կան սակայն մասեր, օրինակ երկրորդ չարժման խորապէս յուղիչ մե – ղեդին եւ անոր զարդացման մեծ մասը, որոնք հայ հոդիի մը միայն կրնային ծնիլ: Զինչ ջուրերով հայ աղբիւրներ կը ժարթքեն հոս հոն. երբեմն նոյնիսկ անոնց ակերուն եւ հայրենի ենթահողե – րուն դաղտնիքը կարծես կը լուսաւորուի յան – կարծ: Սակայն չուտով կուդան հոն խառնուիլ ուրարեան ալիքներ, որոնց վրայ կ'ուրուագծուին Borodineներու, Rimskyներու տաուերները :

Հակառակ ոճի այս անորոշութեան, հպար – տութեամբ եւ երախտիքով պէտք է ողջունենք Ա. Խաչատուրեանը, որուն այս եւ միւս գործերը կը նուագուին Եւրոպայի եւ Մանաւանդ Ամերիկայի դիւաւոր կեդրոններուն մէջ, եւ որ առաջին ան – դամ ըլլալով հայ անունը կը բարձրացնէ երաժշ – տական այսքան համաչխարհային մակարդակի մը վրայ :

Յայտագրին վերջին մասը կը կազմէին Օ. Տուրեանի երկու հեղինակութիւնները: Ունկնդիր – ներու տաւար մեծամասնութեան ինքնաբուխ եւ անվերապահ դոհունակութենէն եաքը, թերեւս անտեղի նկատուի դիտողութիւններ ընել հոս, որ – քան ալ անկեղծ ըլլան անոնք: Պէտք է սակայն նոյնքան անաչառ ըլլալ այս առթիւ որքան ըմ – բոստ՝ երբ անվիճելի արժէքներու առջեւ նոյն հա – սարակութիւնը անտարբեր եւ դժգոհ կը մնայ:

Իր Prologue symphoniqueը, մանաւանդ ունկն – դրուած նրբահիւս դոնչէրթոյին եաքը, հաստարակ արեւելականութիւն մը ունի, խառնուած աժան, ճնշող վիրակականութեան մը հետ: Տեղ տեղ կը նկատուին նաեւ դեղեցիկ պղպջակումներ, ո – րոնք կը բանան յուսատու հորիզոններ:

Իսկ Ode à Patrieն՝ կամ հին, սկզբնական գործ մըն է — այս պարագային հեղինակը պէտք է որ դայն մոռնայ իր դպրոցական տետրակներուն մէջ — կամ փորձ մը՝ ժողովրդական երաժշտութեան: Այն առեն կը կարծեմ թէ ան պէտք է փոխէ այդ շատ կոխտուած ճամբան՝ փնտռելու համար իր նպատակին խնկապէս արժանի ուղղութիւն մը:

Անտարակոյս տպնապ մը կայ ներկայիս: Ցիսուն տարիներէ ի վեր երաժշտութիւնը արագ խոյանքով մը կր բարձրանայ դէպի հեռաւոր ո – լորտներ: Ան, ինչպէս մեղուներու թագուհին իր

հարսանեկան թուիչքի պահուն, հետզհետէ կը լքէ հետեւորդներու ստուար բազմութիւնները՝ սակաւաթիւ ընտրեալներու միայն թոյլ տալով մօտենալ իրեն: Ընկերային տեսակէտով սպառումի հարց մը կայ ուրեմն: Պարապանքը որուն են՝ թարկուեցան վերջերս Ս. Մխիթեան դպրեւոր երաժիշտները— ոմանց կարդին նաեւ Ա. Խաչատուրեան — իր պատճառներուն մէջ հաւանաբար ունի նաեւ այդ մտահոգութիւնը :

Պէտք է ընդունիլ սակայն թէ, այդ բարձր եռաժշտութեան հետ համընթաց, կարելի է մշակել ժողովրդական արուեստ մը (ըսել կ'ուզեմ ժողովուրդին մատչելի, ոչ թէ անպայման գեղջուկ կամ թեթեւ), առանց իյնալու հասարակին եւ տափակին մէջ: Էութեան հակասութիւն մը չկայ ժողովրդականին եւ ազնուականին միջեւ: Մեծ հեղինակներու որոշ գործերը կը հաստատեն այդ կարելիութիւնը: Դժուար է սակայն, չատ դժուար՝ պարզին եւ դիւրահաղորդին մէջ դնել ճըշմարիտ արժէք մը:

Այս տեսակէտով Ode à ma Patrie պղտիկ ապրանքատեսակ մը ունի: Կարելի էրսակայն չերթալ մինչեւ տալու երաժշտական պատրաստութիւն ունեցողի մը համար դժուար տանելի մթնոլորտ մը, որ նախակոմիտասեան շրջանին մնացած գեղջուկական աղքատ, տափակ երգերու, երբեմն ալ ածանի իտալականութեան մը վերյիշումներովը կը թանձրանայ:

Ինչպէս ըսի, տեղ տեղ որոշ իրագործումներ յոյսը կուտան այս երիտասարդ եւ համակրելի երաժիշտին սպասելու լաւագոյն գործեր, եթէ ան դժուարահաճ ըլլայ ինքն իր հանդէպ, եւ աւելի սերտ մտերմութիւն մը մշակէ մեծ հեղինակներու երկերուն հետ: Ոչ թէ ընդօրինակելու համար անոնց գիւտերը եւ միջոցները — այդ՝ կենսարոյր ծաղիկները կը թառամին երբ կը խլուին ջերմնջէ ծնող աշխարհներէն — այլ իւրացնելու համար զանոնք իրրեւ տիպարներ ոճի եւ ճաշակի :

Օր. Իրմա Պիւլպիւլեան յաջողութեամբ մեներգեց իր բաժինը: Բաֆֆի Պետրոսեան ստամոքսած էր գոնէ էջերթոյին դաշնակի մասը, որուն հաւատը դժուարութիւններուն յաղթեց ինչպէս միշտ: Շատ քիչ բան կը պակսի իրեն՝ հասնելու համար առաջնակարգ դաշնակահարներու մակարդակին: Պղտիկ բայց դժուար ընկելի տարրերու — թիւն մը՝ ինչպէս մէկ տասներորդ երկվայրկեանը որ չատ լաւ վարդ մը կ'անջատէ համաչխարհային ախոյեաններէն: Հնչակութեան պակաս մըն է մտաւանդ, որուն լրումը կը մաղթեմ սրտագին:

Ա. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

ՄԱՐՍԼԻԱԻի մէջ ձերբակալուեցաւ Ալպէռ Սէօնանէչ, պատուակալ դեր նախագահ առեւտրական-կանեպու դաշնակցութեան, որ 100.000 ֆր. տուգած է, ազատելու համար ապօրէն չահերու համբաստանութեամբ դատուած առեւտրական մը: —Փարիզի մէջ ձերբակալուեցաւ բժիշկ մը, Ժենիա Լափինէ, որ տնտեսական դործակցութեամբ ամբաստանուած առեւտրական մը թղթածրարը դողնալով դատական պալատէն, մէկ միլիոն ֆրանք պահանջած էր, դայն փճացնելու համար: Սակարկութեան առին մինչեւ կէս միլիոնի իջած էր, բայց ամբաստանեալը մերժելով, լուր տուած էր ոստիկանութեան :

«ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ»Ը ԻՍԻԻ ՄԷՋ

ԻՍԻ.— Սիրելի «Ծառայ», Ծնունդ. 23ին մենք ալ տօնեցինք Մանուկներու Օրը Խրիմեան սրահին մէջ, որ լեցուած էր որոշեալ ժամուն : Մնողները չատ ոգեւորուած էին: Շատ լաւ էր որ դպրոցի հոգատար մարմինը բարոյական յաղթանակ մը ապահովեց, նաեւ նիւթական չահ մը:

Ժամը 3ուկէսին, ընկեր Նշանդարբինեան վարդապետը բանալով, բացատրեց տօնին նշանակութիւնը, պարզեց կատարուած աշխատանքը ու հոգաբարձութեան անդամներուն զոհողութիւնները: Թելադրեց ծնողներուն որ օգնեն դպրոցի զարգացման: Որոշուած է վկայական տալ չրջանաւարտներուն, բարձրացնել աշակերտներուն կրթական մակարդակը, եւ միշտ վառ պահել ազդային ոգին: Ուսուցիչէն հետ համախորհուրդ պիտի չանան իրականացնել այս առաջադրութիւնները : «Մեզմէ աշխատանք, ձեզմէ զոհողութիւն»:

Ուսուցիչը, Պ. Մեսումենց ալ իր կարդին 100 աշակերտներ բեմ հանելու դժուարութիւնները մատնանշեց, մանաւանդ որ մանկական նիւթեր կը պակսին: Բայց եւ այնպէս գեղեցիկ յայտագիր մը պատրաստուած էր, խմբերգներով, զաւեշտներով, մեներգներով, ու արտասանութիւններով, Գեղեցկօրէն երգեցին Օր. Շաքէ Պէնկեան (Բարի լուսի), Ազատ Մանուկեան, «Ա՜հա կուգան» (Մեսումենց), Օր. Իսկուհի Ատանալեան «Ուռին» (Դ. Ղազարեան) «Օրօր» (Մեսումենց) : Արտասանութիւններու չարքին մէջ գնահատանքի արժանացան փոքրիկ Զարուհի Պետոյեան եւ Մարտիրոս Գարակէօզեան: Վեց աղջիկներ կատարեցին ձագիկներու պարը (Մեսումենց)ու չարաճճիներու չաւեշտ մը: Այդ միջոցին էր որ կաղանդ պապան եկաւ, բերելով նուէրներ: Բեմը զարդարուած էր կաղանդի ծառով մը :

Սիրելի «Ծառայ», 98 աշակերտներու փոխարէն այդ օրը ունէինք 160 փոքրիկներ: Բոլորին ալ բաժնեցին պտուղներ, իսկ աշակերտներուն՝ մէկ մէկ տետրակ աւելի: Հանդէսին գեղարուեստական մասը վերջացած ըլլալով ծնողներուն ալ բաժնեցին թէյով կարկանդակ: Վարչութիւնը պատրաստած էր վիճակախաղ մը: Տասը վայրկեանին մէջ տոմսերը ծախուած էին: Այս առթիւ կ'արժէ յիչել Տէր եւ Տիկին Գալիքեանները, Տիկ. Ա.Թճճիեանը, Ալէքսանեանը եւ Պ. Հմայեակը որոնք դպրոցին համար պատուակալ հոգատարներ արձանագրուելով առատօրէն մասնակցեցան, վիճակախաղին: Ընկեր Ցարութիւնեիվազեան գեղեցիկ ճառով մը ողջունեց ներկաները: Ծնողները մեկնեցան ուրախ զուարթ, չեմարապէս գնահատելով կատարուած աշխատանքը:— Հայկազասպ

ՀԻՆԳ ՀԱՋԱՐ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐ պիտի արտաքսուին Պոհեմիոյ եւ Մորավիոյ համալսարաններէն եւ ճեմարաններէն, իբրեւ հետեւանք նոր մաքրագործումներու: Պիտի կրճատուի ոչ դիտական ուսումներու հետեւողներուն թիւը, իսկ անոնք որ դործնական նիւթերու կը հետեւին, պիտի աւելնան 30 — 50 % համեմատութեամբ: Պարտաւորիչ է քաղաքական դիտութիւնը, անչուչա Մարքս — Լենինեան ուղղութեամբ:

ՋԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ 23 Ծունուար (յատկաղած)· — «Օրերը իրարու կը յաջորդեն, բայց իրարու չեն նմանիր», կ'ըսէ Ֆրանսական առածը: Այսպէս, այս չարթու Մարսէյլէն եկած Հայ մը ներկայացուց երկու երգչական չարժանկարներ, մեծ վարդովում պատճառելով :

Բայց չարաթ իրիկուն կաղդուրիչ էր պատկերը: Կրթական մարմնի հրաւէրին պատասխանած էին բազմաթիւ հայրենակիցներ, քաջալերելով կատարուած աշխատանքը: Հանդէսին նախագահը, ընկեր Տ. Զէքեան երեկոյթը բացաւ տեղեկութիւններ տալով կրթ. մարմնի գործունէութեան մասին: «Երէկ որերբ էինք, այսօր ծնողք ենք: Մոռցանք այն խոստումները զոր կ'ընէինք անապատներուն մէջ, մեր մեռնող մայրերուն, թէ Հայ պիտի մնանք թէ պիտի չմոռնանք մեր մայրենի լեզուն:

Հայրենակիցնե՛ր, պարտաւոր էք ձեր զաւակները դպրոց դրկել, որպէսզի արժանի ըլլանք մեր նահատակներուն »:

Ծեծոյ սկսաւ գեղարուեստական բաժինը. — Մեներգ, արտասանութիւն, զաւեշտ եան.: Թող ծնողքները նեղսրտամիտ ըլլան, եթէ անունները չենք յիշեր ,նկատի առնելով «Ծառայ»ի ծաւալը :

Դադարի ընթացքին, ճաշուրդի դրուեցաւ սակառ մը պտուղ եւ կարճ ժամանակուան մէջ դոյացաւ 11.300 ֆրանք, չահողը ընկեր Մ. Աբրահամեան դարձեալ նուիրեց, կրթ. մարմինին որ աշակերտներուն բաժնեց:Գոյացած դումարը համրելու համար հրաւիրուեցաւ Պ. Կ. Սէմէրճեան որ այս առթիւ 700 ֆրանք նուիրեց, դումարը հասցնելով 12.000ի:

Հանդէսին երկրորդ մասին խօսեցաւ ուսուցիչը, վեր. Գ. Սիլիեան չեչտելով ուսումի եւ կրթութեան անհրաժեշտութիւնը, թելադրեց ծնողքներուն աւելի ուչադիր ըլլալդաստիարակութեան եւ հայեցի դաստիարակութեան:

Նախ քան կաղանդ Պապայի երեւումը, Պ. Ս. փիլիդեան նկարադրեց այս գեղեցիկ աւանդութեան ծադումը: Կաղանդ Պապայի գալը մեծ հըճուանք ստեղծեց մանուկներուն, որոնք ստացան պղտիկ ծրարիկներ, նուիրուած Ֆ. Հ. կապոյտ Խաչի Սէնթ էթիէնի մասնաճիղի կողմէ : Կ'արժէ չեռրհաւորել Կ. Խաչի կատարած աշխատանքը: Ան կը հասնի հիւանդներուն, անկարներուն եւ կրթական գործին:— Մ· Մանուկեան

ԿՈՓԱՄԱՐՏԻ ՄԵԾ ՄՐՑՈՒՄ

ՄԻՒՆԻԽ, 22 Ծունուար (ՑԱՌԱՋ).— «Մարզական ընդարձակ սրահի մը մէջ կը պատրաստուի, կոփամարտի տարեկան մեծ մրցումը, լաւագոյն ուժերու միջեւ, 1949ի ախոյեանութեան համար: Քաղաքիս հրապարակ պողոտաներու պատերը այժմէն զարդարուած են ընդարձակ ազդերով, նկարներով ու յայտարարութիւններով :

Մրցումը տեղի պիտի ունենայ Փետրուար 4ին, (ժամը 7.30ին), Münchner Sporthalle Blumenstr. 11 :

Առաջին կարդի վրայ կը տեսնուի մեր հայրենակից կոփամարտիկ Վարդանեանի նկարն ու անունը՝ որ վերջերս եկաւ Փարիզէն: Մրցակիցն է, Պերլինի առաջնակարգ ուժերէն Փրցիվիլսքի , միջակ ծանրութիւն :

Մարզաէրները, մեծ անհամբերութիւնով կը սպասեն այս խաղարկութեան :

Վարդանեանի խաղը առաջին անդամ է որ պիտի տեսնենք, սակայն իր յաջողութիւնները լսած ենք, Փրակայի, Պերլինի եւ ուրիչ մեծ քաղաքներուն մէջ: Անչուչա մեր հայրենակիցներն ալ ներկայ պիտի ըլլան բազմութեամբ :

Կ'իմանամ որ, Միւնիխէն վերջ, Շթութկարտի մէջ ալ պիտի կոփամարտի կարող ուժերուն հետ:— Ս· Պօյաճեան

ԹՈՐՈՍ ԼԵԻՕՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԺԷ·

ՍՏԵՓԱՆԷ ԵՒ ՄԼԵՀ

Սարգիս, սրամիտ եւ արթուն, ինչպէս որ հասկցուցեր էր Թորոս իրեն մոյն կերպով ճիշդ բանակը ճակատեցուցեր էր բերդաքաղաքին պարիսպներուն դէմ երեք բաժնելով, իւրաքանչիւրին իրեն իրամանները եւ պատնէշները որոշելով ու ցուցնելով, վրանները կանոնաւորուած չարել տալով, վրան չեղածներուն՝ ծառերու ճիւղեր բերել տալու հրամայելով, որպէսզի տաղաւարներ չինուին, եւ ամէնքը կանոնաւոր միակերպ եւ ոչ խառնիխուռն անկարդ :

Երբ Մլեհ եւ Ստեփանէ՝ որ Տաճիկներուն զինուորական ծառայութեան մէջ անցուցեր էին իրենց օրերը այս կանոնաւորութիւնը տեսան, զարմանքով Սարգսի մօտենալով, սկսան հարցնել թէ ո՞ւսկից ուսեր էր այսպէս բանակ զարնել տալ· իսկ ան Թորոսը ցուցնելով ըսաւ·

— Իչխանին հրամանովը եւ կարգադրութեամբը ամէն բան ընել կուտամ, ըսաւ:

Իսկ Թորոս այն միջոցին հրաւիրելով Եւփրմէն եւ Դիոնիսը հանդչելու՝ իրեն պատրաստուած վրանին տակ քաղաքին չուրջը պտոյտ մը կ'ընէր, թէ քաղաքը դիտելու եւ թէ բանակը գնելու համար, ամէն տեղ ինչ պակասութիւն որ կար բանկէնի՝ կոստանդնի եւ ուրիչ զօրավարներուն կը ցուցնէր, համառօտ եւ ճիշդ խօսքերով:

Երբ իր քննութիւնը լրացուց, եկաւ հանդչելու վրանին տակ: Խօսեցաւ եղբայրներուն հետ դարձեալ, չատ մը հարցումներ ըրաւ Հալէպի ամիրայի Նուրէտտինին վրայ, անոր բնաւորութեան՝ վարմունքին՝ զօրութեան, Տաճիկներուն պատերազմելու ընդհանուր կերպին վրայ:

Վերջը սեղանը պատրաստել հրամայեց, հրաւիրեց ամէնքը որ նստին կերակուրի, յաճախարելով Եւփրմէի պատուել իր նորեկ եղբայրները՝ որ դեռ հիւր էին քանի մը ժամուան համար, եւ որ քիչ մը վերջը պիտի ըլլային բոլորովին. գինուորներուն հետ պատառ մը հաց կերաւ, եւ չատոյ ելաւ դարձեալ պտոյտ մը ընելու. ամէնուն տեղեկութիւն հարցնելով Անարզարայի վրայ, մանաւանդ անոնց որ նոյն քաղաքացին էին. տեսաւ նաեւ մէկ քանի երիտասարդներ, որ Սբրբատի ծառայութեան մէջ պտնուած էին. անոնք առանձին հարց ու փորձ ըրաւ, եւ ինչ տեղեկութիւն որ կ'առնէր ամէնքը օգտակար համարելով, բան մը չէր արհամարհեր:

Երբ նորէն իր վրանը եկաւ, տեսաւ որ անոնք իրենց կերակուրը կերած էին, սկսաւ Բարկէնի հարցումներ ընել Վահկայ բերդին նորոգութիւններուն վրայ որուն համար ապսպրեր էր բոլորովին նոյնպէս ընել, ինչպէս իրեն հօրեղբօրը եւ հօրը ժամանակ, ու երբ իմացաւ թէ նոյնպէս կատարուեր է գոհ եղաւ եւ ամէնքը արձակելով հանդչեցաւ քունի:

Թէպէտ հազիւ թէ ամիս մը եղած էր, բայց գինուոր եւ զօրավար ամէնքը դիտէին իրենց Իչխանին արթուն սովորութիւնը, ուստի ամէն ոք դիչերապահ եւ դիւերայած իր պաշտօնը ճշդիւ կը կատարէր, վասնզի որոշ դիտէր թէ չի կարծած եւ չսպասած վայրկեանին՝ զօրապետը ներկայ էր խիստ եւ ներողամիտ միանգամայն ոչ դիտէր թէ երբ գործադրելու է պատիժ եւ վարձատրութիւն. ուստի ամէնքը թէ կը վախնային եւ թէ կը սիրէին զի՛ քը:

ՏԲՐՆՆ

էր, թէ գիւղապետը սպառնաց զէնքով, եթէ իրեն հետ չկենակցի եւն.:

Իր ամուսինն ալ — 53 տարեկան— հաստատեց թէ Քրավչենքոյի գրածները ճիշդ են: Նկարա – գրելով բոլշեւիկեան բռնութիւնները, պատմեց թէ հասկեր հաւաքող կիներն անգամ տաժանակիր աշխատանքի կը դատապարտուին:

Վերջին վկան, երկրաշարժ Քիսլով, այնքան պամելիքներ ունէր որ, մնացեալը յայտնի օրուան յետաձգուեցաւ: Ըսաւ թէ ձերբակալուած էր իբրեւ թրոցքիական, թէեւ երբեք չէ խառնուած քաղաքական դործերու, թէ չարաչար խոշտան – գուած է, տանջուած է գաղտնի ոստիկանութեան կողմէ (Զեկա), ամբաստանութիւնը ստորագրելու համար:

— « Երբ կրկին մերժեցի, աթոռի մը վրայ դրին եւ չման տասնըչորս օր հարցաքննուեցայ առանց քնանալու: Իվերջոյ հարկադրուեցայ խոստովա – նիլ չդործած ոճիրներս, բայց ետ առի, երբ Զե– կայի ատեանը տարին: Դատավարութիւնը քսան վայրկեան տեւեց եւ դատապարտուեցայ 18 տարի արդելափակման: Երբ զինան կ'առաջնորդէին, նորէն ծեծեցին, մեղադրելով որ ետ առած եմ խոստովանութիւնս »:

Դատավարութիւնը շարունակուեցաւ երէկ, երեքշաբթի: Կրնայ տեւել մինչեւ Փետրուար 14— 15, նոյնիսկ աւելի երկար :

Սթալինի առաջարկը եւ Ամերիկայի դաշինքը

Սթալինի ուղղուած հարց–պատասխանին, զոր հրատարակեր էինք երէկ, լրջօրէն կը զբաղե– ցնէ միջազգային մամուլը: Ընդհանուր կարծիքն այն է թէ Մոսկուա նոր խաղ մը կը փորձէ, խան– գարելու կամ յետաձգելու համար Ամերիկայի դաշինքին կնքումը:

Այս կարծիքը ունին մասնաւորապէս Անգլեա– ամքսոնները, եւ ատոր համար ալ կ'ուզեն փութա– ցնել ծրագրուած դաշինքին կնքումը:

Անշուշտ շատ բան կախում ունի նախագահ Թրումընի պատասխանէն: Կը կարծուի թէ այդ պատասխանը պիտի տրուի, երբ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը տեսակցութիւն մը ունենայ Ուոշինկթընի հինգ սրեւմտեան դեսպաններուն հետ: Իրաղեկներու կարծիքով, պատասխանը այն– քան ալ տաք պիտի չըլլայ, թէեւ Թրումընը միշտ պատրաստ է տեսակցելու Սթալինի հետ: Հեռա– դրի մը համաձայն, Շուէտ պատրաստ է տեղ մը տրամադրելու, երկու վարիչներուն տեսակցու – թեան համար:

Փարիզի մէջ շատ անորոշ, տարտամ կը դտնեն Սթալինի տուած պատասխանները: Վարչապետը հարցումի մը պատասխանելով, հասկցուց թէ խօսքերը չեն որ պիտի ապահովեն խաղաղութիւ– նը, այլ դործերը: Ֆրանսական առած մը կ'ըսէ . « Հաւատքը առանց դործքի՝ անկեղծ չի կրնար ըլլալ: Անհրաժեշտ է դործի վերածել հաւատքի– ները »:

Ուրիշներ ալ դիտել կուտան թէ լրագրական տեսակցութիւնները չեն կրնար պաշտօնական ձեռնարկի մը տեղը բռնել: Եթէ Սթալին իսկապէս խաղաղութիւնը ապահովել կ'ուզէ, կրնար ուղ – ղակի միջոցով մը յայտնել իր տրամադրութիւն – ները :

★ Անգլիա եւ Ֆրանսա կը նախընտրեն որեւէ բանակցութիւն կատարել հաւաքաբար, ոչ թէ միայն Ե. Միութեան եւ Մ. Նահանգներուն մի – ջեւ: Այս պատճառով հաւանական է որ նիստի հր– աւիրուի Զորս Մեծերու խորհուրդը:

ԲԱՆ ՄԸ ՏՂԱՅՈՎ

ԻՍՐԱՑԷԼԻ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ իրաւական ճանա – չումը յայտարարուեցաւ Մ. Նահանգներուն կա – ռավարութեան կողմէ, որ միեւնոյն ատեն կը ծա– նուցանէ նաեւ Անդրյորդանանի ճանաչումը: Անգ– լիա յայտարարեց միայն փաստական ճանաչումը, մինչեւ որ կարենայ արժեցնել իր ռազմագիտա – կան եւ տնտեսական պահանջները::— Զինադա – դարի բանակցութիւնները կը շարունակուին Հոլ– դոսի մէջ: Եգիպտոս տրամադիր կ'երեւայ զի – ջումներ կատարելու :

ՀԻՒԼԼԱԿԱՆ ՌՈՒՄԲԵՐՈՒ ամերիկեան մթեր – քը եւ պայթուցիկ ուժը մեծապէս աւելցած է Ճափոնի վրայ կատարուած յարձակումէն ի վեր, համաձայն Հիւլլեական ուժի յանձնաժողովին յայտարարութեան: « Դեռ կը յուսանք աւելի զարկ տալ, ըսաւ նախագահը, դիտել տալով թէ յանձնաժողովին անդամներէն չատ քիչերը դիտեն պատրաստ ռումբերուն թիւը (չատեր մինչեւ 200 կը հաշուեն):

ՊԵԼԺԻՈՑ կազի եւ էլեկտրականութեան բան– ուորները գործադուլ յայտարարեցին, պահանջե– լով օրական 127 պելժիական ֆրանք, փոխանակ 116ի:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐՈՒ պաշտօնեաները որոչեցին գործադուլ յայտարարել, հիւանդա –

Հ. Յ. Դ. ՏՈՒՆ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Բացումը պիտի կատարուի այս չաբաթ իրի – կուն, 5 փետրուար :

Ներկայ պիտի ըլլայ ընկեր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ՅԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 19ԻՆ ՄԻՆՉԵՒ ԼՈՑՍ

HOTEL GEORGES V.ի գեղեցիկ սրահներուն մէջ

Կազմակերպուած Կիլիկեան Հայր. Միութեան կողմէ: ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ, ԸՆՏԻՐ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ եւ ՍԻՐՈՒՆ ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ:

ՂԱՐԱՊԱՂԻ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ

Անիէռի քաղաքապետարանի մեծ սրահին մէջ, Փետրուար 27ին: Մանրամասնութիւնները յաջոր– դով:

Թատերական ներկայացում

Salle d'Iénaի մէջ, Փետրուար 18ին երեկոյեան ժամը 8.30ին Պ. Ս. ՍՈՒՐԻՆԵԱՆի Ֆրանսայէն մեկնումին առթիւ: Մասնակցութեամբ սիրուած դերասաններու, կը բեմադրուի

Հասարակութեան վտառուածներ

Տրամ 4 արար Ալէքսանտրովի

Ներկայացման օրը կիշէն փակ ըլլալով հրա– ւիրատոմսերը կարելի է ստանալ Պ. ՍՈՒՐԻՆԵԱՆէ եւ Cadetի չրջանի նպարավաճառներէն :

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Հ. Յ. Դ. Լիոնի «Վա– րանդեան» կոմիտէն իր խորունկ ցաւակցութիւն– ները կը յայտնէ ընկեր Ենկիկ Կէնճեանի, Պ. Ս. Կէնճեանի, եւ Օր. Հռիփսիմէ Կէնճեանի, իրենց սիրելի մօր դառն մահուան առթիւ:

★ Ֆր. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղը իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ՝ Կէնճեան ընտանի – քին իրենց սիրեցեալ մօրը՝ ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ՀԱՑԿԱ– ՆՈՑՇ ԿԷՆՃԵԱՆի մահուան առթիւ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Կարտանէն Այրի Տիկին Զ. Մարտիրոսեան իր շնորհակալութիւնը կը յայտնէ բոլոր անոնց որոնք նամակով, հեռագրով, ան– ձամբ կամ ծաղկեպսակով իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին իր ամուսնոյն՝ տարաբախտ ԽԱՉԻԿ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆի (Պիթլիզցի) եղերական մահ – ուան առթիւ: Շնորհակալութիւն նաեւ Հ. Յ. Դ. Կարտանի «Նիկոլ Դուման» ենթակոմիտէին, Տա– րօնի եւ Սալոնիկի Հայր. Միութեան, Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէին եւ Կարտանի, Պիվէռի ժողովուրդին անխտիր:

★ Այրի Տիկին Զ. Մարտիրոսեան մխիթարական տողեր կը ծանուցանէ ազգականներուն եւ բարե – կամներուն թէ իր եղերաբախտ ամուսնոյն մահ– ուան քառասունքին առթիւ հոգեհանդիստի պաշ– տօն պիտի կատարուի Փետրուար 13ին, ժամը առ– տուան 9.30ին Պիվէռի Հ. Յ. Դ. Տան մէջ: Կը հրաւիրուին հանդուցեալի յիշատակը յարգող – ները:

ՋՈՒԹԱԿԻ ԵՒ ԴԱՇՆԱԿԻ ԴԱՍԵՐ

Տաճօք երաժիշտ Ա. ՍԻՆԱՆԵԱՆի կողմէ

Դիմել՝ 5 Villa Nicolas, Epinay sur Seine

պահները՝ 48 ժամ, միւսները՝ անորոշ ժամանա– կով:

ԱԹԼՆԲԻՆ կը հետադրեն թէ ձերբակալուեցան 20 համայնավարներ որոնք ծրագրած էին օդը հա– նել Պիրէոնի երկաթուղին եւ հետաձայնի երկու կայաններ :

ՀԵՌԱՁԱՑՆԻ սակը 10 ֆրանքէն աւելի չի կը– նար ըլլալ սրճարաններու մէջ, այսինքն առ առա– ւելն 22 ֆրանք:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ.Յ.Դ. «Ալպունէ» ենթակո– միտէի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ, սովորական հաւաքատեղին: Ճշդապահ ըլլալ:

ԱՆԻԷՌԻ Հ. Յ. Դ. Արամ ենթակոմիտէի ժո– ղովը՝ այս ուրբաթ Պ. Քոլոմպի սովորական հա– ւաքատեղին: Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

Ֆր. Կ. ԽԱՉԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի մասնա – ճիւղին տարեկան մեծ ցերեկոյթը ՄԱՐՏ 27ին : Կը խնդրուի նկատի ունենալ այս թուականը :

ՎԱԼԱՆՍ.— Կապոյտ Խաչի անդամուհիները ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ ետք, ժամը ճիշդ 3ին, «Ա. Ահարոնեան» ակումբին մէջ: Կա– րեւոր օրակարգ: Պարտադիր ներկայութիւն :

« ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐ»

Ալֆորվիլի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ չքեղ երեկոյթ պարահանդէս , Մարտ 26ին :

Orchestre Tango Typique համբաւաւոր Quintin Verdu: Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ԹԷՕԱՍԵՂԱՆ Ի ՊԱՏԻՒ ԴԱՍԱԽՕՍՆԵՐՈՒ

եւ ծնողներու, կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՓԱՐԻԶԻ մասնաճիւղին կողմէ, կի – րակի 6 Փետրուար, ժամը 3—8 Sociétés Savantesի յարակից սրահին մէջ, 6 rue Danton, métro Odéon:

ՓԱՐԻԶԱՀԱՑ ԹԱՏՐՈՆԸ ՊԵԼՃԻՈՑ ՄԷՋ

Ծանօթ դերասաններ Տիկին Մ. ՆՇԱՆԵԱՆ, ՏՐԴԱՏ ՆՇԱՆԵԱՆ եւ ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԼԹԵԱՆ, մասնակցութեամբ Պրիւքսէլի լաւագոյն ուժերու, 13 Փետրուար կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Cours d'Angleterreի չքեղ թատրոնին մէջ 157 rue de Laeken , Bruxelles: Ա. անգամ ըլլալով կը ներ – կայացնէ ՍՈՓՈԿԼԷՍԻ

ԵԴԻՊՈՍ ԱՐՔԱՑ

Հռչակաւոր առասը, 6 արար: Պատմական ճոխ հագուստներով եւ տէքօռներով: Թարգմ. եւ բեմադրութիւն ՏՐԴԱՏ ՆՇԱՆԵԱՆի:

Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն մասնաւոր յայտագրով: Պելժահայ կազմակերպութիւններէ կը խնդրուի նկատի առնել այս թուականը :

ՄԱՐՍԷՑԼԱՑԻՆԵՐՈՒՆ
ՎԱՐՁՔԵՐՈՒ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԿՆՆՈՒԹԻՒՆ

Տանտէրներ եւ վարձակալներ, ձեր չէնքերուն վարձքին մասնագիտական քննութեան համար դի– մեցէք՝

J. AKINIAN, Ing. E. I. M.
Ingenieur - Conseil – Expert
74 Rue Marengo, Marseille ժամը 17—19

Հաւեղ կերակո՛ւր
ՄԻՄԻԱՑՆ ՃԱՇԱՐԱՆ
ԼԻԼԱՆ.— AUX LILAS

Կրնայ հրամցնել ձեզ մաքուր եւ միեւնոյն ա– տեն մատչելի :

Այս օրուընէ փորձեցէք 24 St. Lazare, Paris (9): Métro Trinité կամ Notre Dame de Lorette :

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԻ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒՆ ԱՋԲԸ ԼՈՑՍ

կ'ուզէ՞ք գեղեցիկ կազմով գարդարել
ՁԵՐ ԳՐԱԴԱՐԱՆԸ

Ամենադժուարին նրբաճաշակներն անգամ կրնան դիմել միայն մէկ հասցէի: Մէկ այցելու – թիւն իսկ կը բաւէ՝

PAYLAK GHIRAGOSSIAN
Relieur d'Art
45 rue des Petits - Carreaux Paris (2)

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
La Gérant : A. NERCESSIAN

ՁԵՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԻՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ՄԻ ՄԻԱՑՆ

LE BOSPHORE Մառխայով

Հրուշակը — ՀԻԼՎԱՆ — զուտ շաքարով անարատ ԹԱՀԻՆով պատրաստուած, նաեւ LE BOS– PHORE, բահաթ լօքումը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյն արտադրութիւններն են:

Վաճիչ Տնօրէն Պ. ՍՈՒՐԻՆ ՖԻՍՃԵԱՆ

Société «LE BOSPHORE», Marseille

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Jeudi 3 Février 1949 Հինգշաբթի 3 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5761–Նոր շրջան թիւ 1172 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 ՖՐ.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

Նոր դահլիճին կազմութենէն ի վեր, թուրք մամուլը կը յորդի զարմանազան յայտնութիւն – ներով:

Եթէ հաւատանք հրատարակուած տեղեկու – թեանց, նոր շրջան մը կը բացուի Թուրքիոյ հա – մար, լաւագոյն պայմաններով:

«Ամէնէն յառաջդիմական օրէնքները» պիտի ներկայացուին Ազգ. ժողովին: Կիանալիթայի դահ – լիճը պիտի ապահովէ ընտրութեանց եւ մամուլի ազատութիւնը: Պիտի չափաւորէ տուրքերը, զարկ պիտի տայ երկրին տնտեսութեան եւն.: (Իրքեւ բարեհնչան ապացոյց, թերթերը կը յիշեն թէ կա – ռավարութիւնը ետ առած է տուրքերու յաւելման վերջին օրինագիծները):

Նոր դահլիճը իր ծրագիրը պարզած առեն, մանաւորապէս շեշտեց թէ «պիտի քալէ Աթա – թիւրքի հետքերուն վրայ, ամէն բանէ զերիվեր համարելով անոր ձգած ուանդը»: Եւ հաւատաց թէ կառավարութիւնը ամէն դիւրութիւն պիտի ընծայէ, մղում տալու համար ժողովրդապետու – թեան եւ ընդդիմադիր կուսակցութեանց կազմու – թեան:

Վարչապետ երբ իր ծրագիրը կը պարզէր «Հալք»ի խորհրդարանական խմբակցութեան առ – ջեւ, վարդապետը անգամ մը եւս պատռեցաւ, ե – րեւան հանելով Մ. Քէմալի հիմնած կուսակցու – թեան ներքին փտութիւնները:

Բանաստեղծ եւ էսէիստ մը, Պէհճէթ Քէ – մալ, որ այժմ հրաժարած է «Հալք»էն եւ կը խոր – հի «Քէմալական» կուսակցութիւն մը հիմնել, ուժգնօրէն քննադատեց թէ Հասան Սաքայի դահ – լիճը, թէ կուսակցութիւնը եւ թէ սահմանադրու – թիւնը:

Իր ակնարկները այնքան առաւ էին ոյ, յաճախ կ'ընդմիջուէր եւ մթնոլորտը հետզհետէ կը թանձ – րանար:

Ձեռք այդ պահուն խօսք առաւ հին գլուխ մը, Իպրահիմ Աբվաս, ընդդիմախօսելու համար:

Ինքզինքը «կրօնամոլ մարդ մը» կոչելով, այս երեսփոխանը պահանջեց որ կառավարութիւնը զարկ տայ կրօնական դասախօսութեանց: Եւ յան – կարծ սլաք մը արձակեց.

— «Պէհճէթ Քէմալի ձեռքը դիր մը տուեր են, ինքն ալ հոս եկեր թութակի պէս կը կարդայ»:

Անարգուած երեսփոխանը «տգէտ եւ յետա – դիմական» կոչելով հակառակորդը, կը պատրաս – տուէր անոր վրայ քալելու, բայց ներկաները մի – ջամտեցին:

Սովորական ժամանակներու մէջ, աննշմար պիտի անցնէր այսպիսի միջադէպ մը: Բայց, ներ – կայիս ախտանշան մըն է որ կը պարզուի:

Երկար առեն է ի վեր խուլ պայքար մը կը մղ – ուի, վերահաստատուելու համար կրօնական ա – ռանձնաշնորհները, որոնք կ'ուզուած էին Մ. Քէմա – լի նախաձեռնութեամբ: Իսկէն Իսէօնիւ եւս, մո – լեռանդ Իսլամ, անուղղակի կը քաջալերէ այս չարժումը:

Այնցեալ տարի այնքան դեռին չահուած էր որ, վերահաստատուեցան կրօնի դասերը, թէեւ կամաւոր:

Ուրիշ ձեղքեր ալ բացուեցան աշխարհակա – ռութեան ճակատին վրայ: Բայց, կառավարու – թիւնը չի կրնար աւելի յառաջ երթալ, առանց ըմբոստացնելու նոր սերունդը:

Անշուշտ այս մտահոգութեամբ էր որ կրթա – կան նախարարը կը յայտարարէր վերջերս, — «Չենք կրնար վերահաստատել սուլթանական «մէտրէսէ»ները, 25 տարի ետ երթալով»:

Ամէն պարագայի մէջ, յատկանշական են այս խլրտումները ու խմորումները, որոնք խորապէս պիտի ազդեն Թուրքիոյ ներքին կեանքին վրայ:

Այս չարժումները միեւնոյն առեն կապ ունին արտաքին քաղաքականութեան հետ, որ հիմնուած է արեւմտեան պետութեանց գործօն աջակցու – թեան վրայ:

Գոնէ այս հարցին մէջ համաձայն են թրքա – կան բոլոր հոսանքները,— կարելի եղածին չափ օգտուիլ արտաքին աջակցութենէ, ըմբդիմանալու համար Ռ. Միութեան պահանջներուն:

Այն ատիճան ոյ, կը թուի թէ Մոսկուան այ ելք մը կը փնտռէ, նորէն իր հովանին տարածելու համար Անդարայի վրայ:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՄՈՆԴ ԱԼ ՊԻՏԻ ԵՆ

Սիւմակները կը բռնեն Հնդիկ – Իսլամ իշխանի մը եւ գերասանուհիի մը սիրահարութեան, ա – մուսնութեան նկարագրութիւնները: Մանրամաս – նութիւններ, նկարներ... «Հերոսները» ճաշած առեն, իրենց բնակարանին մէջ, կամ կառքին մէջ, նոյնիսկ իրենց ծառային հետ եւն.:

Մենք, Հայերս չատ «լուրջ» ենք կ'երեւի, համ չառնելու համար այդպիսի լրագրութենէ մը:

Մենք որ Ամերիկայի մեր թերթերը խստօրէն կը քննադատենք, երբ հարսնիքներու, յուղար – կաւորութեանց, զանազան մասնաւոր հաւաքոյթ – ներու «համով–հոտով» նկարագրութիւնները էջեր կը գրաւեն, ի՞նչպէս կրնանք չզարմանալ: Մա – նաւանդ որ, ահա հարցնող «Սթար»ն ալ, այնքան վարժ «ոչքլամ»ի, վրդովուած կը գոչէ.

— Ձեր ինչո՞ւն պէտք իմ անհատական կեան – քըս, անձնական գործերս»:

— «Դուք հոս ալ ետ մնացած էք, ըսաւ երի – տասարդ ընթերցող մը, այս անգամ Հայ: Աստու իրիկուն, ազգ, ժողովուրդ, հայրենիք, եկեղեցի, ընտրութիւն, կուսակցական պայքար: Այս ամէ – նը կը հասկնամ, բայց մեր գլուխները այնքան լեցուեր են այդ ուղղութեամբ որ, չեն կրնար «ու – րիշ բան» հասկնալ: Աւոնք ալ պէտք են, որպէսզի պահ մը մոռնանք օրուան տագնապները ...

Զկրցայ եղրակացութեան մը յանգիլ:

Մեր մտածելու կերպը կամ կարդալու ճաշա՞ – կը ճիշդ էր, թէ իրաւունք ունէր սա նորլմնցի փիլիսոփան որ կեանքը սկսած էր դիտել «մո – տէռն» ակնոցով...

ՍՕՍԻ

115 միլիառ ֆրանկի 5 առ 100 փոխառութենէն

Պաշտօնական տեղեկութեանց համաձայն, 5 % փոխառութենէն մէկ չաբթուան ընթացքին դո – յացած է 115 միլիառ ֆրանք, որուն 3/5ը «նոր» դրամ (ոչ թէ փոխանակուած նախկին պարտա – թուղթերու հետ): Ցունուար 24էն 29 արձանա – գրուած դումարն էր 81 միլիառ 346 միլիոն:

Վարչապետ Գ. դիչեր ձայնասփիւռ ճառով մը յայտարարեց թէ այս արդիւնքը կ'ապացուցա – նէ որ վերահաստատուած է Ֆրանսացիներու վս – տահութիւնը իրենց ապագայի մասին: Այս առթիւ բացատրեց թէ կառավարութիւնը պիտի չարու – նակէ իր չանքերը ֆրանքը փրկելու եւ երկրին վերաշինութիւնը ապահովելու համար: «Կը յի – շէք թէ ժողովուրդին խնայողութեանց չնորհիւ էր որ երկիրը փրկուեցաւ 1870ի պարտութենէն վեր – ջը, անոնց չնորհիւ էր որ կարելի եղաւ վերաշինել աւերակ չրջանները՝ 1918էն ետք: Կառավարու – թիւնը ձեր նիւթական աջակցութիւնը խնդրելով, չի մոռնար իր պարտաւորութիւնները ազդին հան – դէպ: Ան պիտի չանայ թեթեցնել ձեր ապրուստի հոգերը, անհնայ ընչել զեղծումները եւ մսխում – ները: Անհրաժեշտ է որ կուսակցական պայքար – ները դադրին, ամէն բանէ առաջ ձգտելով գլուխ հանել երկրին տնտեսական եւ եմտական վերա – կանգնումը»:

ՑԵՏՆԵԱՀ ՏՈՒՐՔԵՐՈՒ համար 10 % տու – դանք պիտի դանձուի, եթէ վճարուած չեն մինչեւ 1949 Ցունուար 31: Երկու երեսփոխաններ առա – ջարկեցին կառավարութեան պայմանաժամը եր – կարաձգել մինչեւ Փետրուար 28: Խնդիրը կը քն – նուի:

ԿՐԸՆՈՊԼԻ նորընտիր քաղաքապետական խոր – հուրդը երկուշաբթի օր նիստ դումարելով, 15ի դէմ 20 ձայնով քաղաքապետ ընտրեց Պ. Լէոն Մազթէնը, ընկերվարական: Երբ ընտրութիւնը յայտարարուեցաւ, համայնավարները ցոյց մը սարքեցին, անարգելով քաղաքապետը: Դուրսէն ալ բազմութիւն մը խուժեց եւ մօտ 300 հոգի հա – ւաքուեցան քաղաքապետին չուրջը, պահանջելով որ հրաժարի: Հարկ եղաւ բազմաթիւ ոստիկաններ կանչել եւ գրուել ցուցարարները:

ՍԱԿԱՐԱ.— Սթերլին 1062 (Ա. Շ. 1430), տոլար 318.40 (485), զուից. ֆրանք 79.85 (122): Նափոլէոն 5775, սթերլին ոսկի 6975, 20նոց տո – լար 27.700, զուից. ոսկի 5600: Ջոյլ ոսկի 782.500:

Խորհրդակցութիւններ

ՍԹԱԼԻՆԻ ՀԱՒԱՏԻՔՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Սթալինի ծանօթ յայտարարութենէն ի վեր, խորհրդակցութիւններ կը կատարուին Լոնտոնի, Փարիզի եւ Ուաշինկթընի միջեւ, որոշ եզրակա – ցութեան մը յանգելու համար: Վերջին տեղեկու – թեանց համաձայն, մասնաւորապէս Անգլիա եւմ. Նահանգները որոշած են որեւէ պատասխան չտալ, մինչեւ որ Սթալին պաշտօնապէս չներկայացնէ իր առաջարկները՝ անգլիական եւ ամերիկեան կա – ռավարութեանց:

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարու – թեան խորհրդային գործերու գրասենեակին վա – րիչը եւ Ուաշինկթընի բրիտանական դեսպանը եր – կուշաբթի օր տեսակցութիւն մը ունեցած եւ այս որոշումը տուած են:

Փարիզի բրիտանական դեսպանն ալ Գշ. օր մասնաւոր տեսակցութիւն մը ունեցաւ Ֆոն Տայի արտաքին նախարարին հետ, եւ պարզեց իր կա – ռավարութեան տեսակէտը: Հրատարակուած տե – ղեկութեանց համաձայն, Պ. Շուման եւս համա – մտութիւն յայտնած է անգլեամերիկեան որոշ – ման: Ուրեմն երեք պետութիւնները պիտի սպասեն որ Մոսկուա դիւանագիտական ճամբով ներկայա – ցնէ իր առաջարկները, վերջնական լրագրական յայտարարութեանց որոնք ընդհանրապէս քարո – զութեան տպաւորութիւն կը դործեն:

Անգլիոյ արտաքին նախարարութեան ներկա – յացուցիչներէն մէկը յայտարարած է թէ «դիւա – նագիտական ծանր սխալ մը պիտի ըլլայ թրումէնը Սթալին տեսակցութիւն մը՝ ներկայ պայմանա – րութեան մէջ»: Նոյն աղբիւրին համաձայն, Անգլիա երբեք տրամադիր չէ որեւէ բանակցութիւն կա – տարելու՝ «Պերլինի պաշարման ճնշումին տակ»:

ՆՈՐՎԵԿԻՄ'Ո ԱԼ ՊԻՏԻ ՄԻԱՆԱՑ

Ինչպէս կը յիշուի, Ռ. Միութիւնը ծանուցա – գիր մը ուղղած էր Նորվեկիոյ, պահանջելով որ ճշդէ իր դիրքը Ատլանտեանի դաշինքի մասին:

Նորվեկիա Փետրուար 1ին ծանուցագիրը մը յանձնեց Օսլոյի խորհրդային դեսպանին, պարզե – լով իր տեսակէտները: Ծանուցագիրը կ'ըսէ թէ՝ Միացեալ Ազգերը ի դերեւ հանեցին աշխարհի խա – ղաղութիւնն ապահովելու յոյսերը, հետեւաբար Նորվեկիա ան հրաժեշտ կը դտնէ չրջանային պաշտպանողական դաշինքներու կնքումը: Մակ – ուխտը կ'արտօնէ այս կարգի դաշինքները, կան – խելու համար նախայարձակումը: Արդ, սկանտի – նաւեան պետութեանց բանակցութիւնները ձախո – ղած ըլլալով, Նորվեկիա, որ ատլանտեան երկիր մըն է եւ ծովեզերեայ ազգ մը, պիտի ստուգէ թէ ի՛նչ ձեւով եւ ի՛նչ պայմաններով կրնայ մաս – նակցիլ Ատլանտեան երկիրներու ապահովութեան չրջանային կազմակերպութեան մը: Նորվեկիա երբեք պիտի չդործակցի նախայարձակման քաղա – քականութեան մը, երբեք թոյլ պիտի չտայ որ իր հողը օգտագործուի այդպիսի քաղաքականութեան մը համար: Պիտի չտորպէդէ որեւէ դաշնագիր որ օտար դինուորական խարխափներ հաստատել տայ իր հողին վրայ, եթէ Նորվեկիա յարձակում չկրէ կամ սպառնալիքի չենթարկուի:

Եզրակացնելով, ծանուցագիրը կ'ըսէ թէ Նոր – վեկիա եւ Ռուսիա միշտ խաղաղ դրացնութեամբ ապրած են եւ կը մաղթէ որ այդպէս ալ չարու – նակուի:

★ Ուշինկթընի մէջ կը կարծեն թէ Նորվե – կիա ի վերջոյ պիտի մասնակցի Ատլանտեանի դա – շինքին: Այս առթիւ, արտաքին նախարարութիւնը դարձեալ կը յիշեցնէ թէ՝ Ամերիկա զինուորական օգնութիւն պիտի ընծայէ միայն այն պետութեանց որոնք իրենց ապահովութեան քաղաքականութիւ – նը կը յարմարցնեն Մ. Նահանգներու ծրագիրնե – րուն: Այս պայմանը հաղորդուած է Նորվեկիոյ, Շուէտի եւ Տանըմարքայի:

Քրավչենքոյի դատը

ՑՈՒՉՈՒՄՆԱԼԻՑ ՎԿԱՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. — ՔՐԱՎ – ՉԵՆՔՈ ԿԸ ՑԱՐՉԱԿԻ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ԽՄԲԱԳՐԻՆ ՎՐԱՑ.— «Փրավտա» «ՄՈՒԿ» ԵՒ «ՍՈՂՈՒՆ» Կ'ԱՆՈՒՄԱՆԷ ՔՐԱՎՉԵՆՔՕՆ:

Դատավարութեան հինգերորդ օրը ծանր մթ – նոլորտ մը պատահեցաւ, երբ Քրավչենքոյի վկա – ներէն ճարտարադէտ Քիսլով կր չարունակէր իր մերկացումները: Շարք մը յայտնութեանց կար – դին, վկան ըսաւ թէ «խորհրդային կարգուսարքին հիմքը կազմեն հացը, խարազանը եւ ահուսար – սափը: Քրավչենքոյի դիրքը ճշդօրէն կը պատկե – րացնէ ինչ որ կ'անցնի կը դառնայ Ռուսիոյ մէջ, բայց լրացումներու կը կարօտի»: Քեսով պատմեց թէ գերմանական արշաւանքին առեն ինք Մարքով կը գտնուէր, եւ կարասիներ չինելով կ'ապրէր: Ամբաստանեալ խմբագիր Վուրմսէր հարցուց թէ վկանըսել կ'ուզէ որ ռուս ժողովուրդը չտառապե – ցա՞ւ գերմանական գրաւումէն: «... Քրավչենքօն չխօսեցաւ այդ մասին»:

Քրավչենքօ բարկացա՛ծ՝ տեղէն ցատկելով

(Յուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՕՏԱՐ ՓԱՒՓՈՎ ՀԱՅԵՐ

ՀԱՅ ՄԵԾ ԴԻՒԱՆԱԳԷՏԸ

(ՆՈՒՊԱՐ ՓԱՇԱՅԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ՑԻՄՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ)

Եգիպտական բուրգերու լուռ հովանիին տակ մեծցաւ, կազմաւորուեցաւ եւ հասաւ վարչապետի բարձրութեան, Հայ մը՝ Նուպար փաշա: Անոր կենսագրութիւնը, պատմութիւնն է Եգիպտոսի կէս դարու պատմութեան:

Նուպար ծնած էր Իզմիր 1825ին: Իր նախնիքները Ղարաբաղցիներ եղած են: Այդ առնները, Եգիպտոս, Օսմանեան կայսրութեան աչքէ հեռու մէկ կուսակալութիւնը կը կազմէր: Հայրը՝ կառավարական ստորադաս պաշտօնեայ մըն էր: Իր պաշտօնավարութեան ընթացքին յարաբերութիւն ունեցած էր Մէհմէտ Ալիի հետ, եւ իր ազդականներէն մին ալ՝ Պօղոս պէյ, Մէհմէտ Ալիի ազդեցիկ խորհրդականներէն մէկն էր: Եգիպտոսի ապագայ վարչապետը, տակաւին պատանի, մեծ ընդունակութիւններ ցոյց կուտար: Իր ուսումը կատարելագործելու համար Եւրոպա ղրկուեցաւ: Նախ Ժուիցերիա, ապա Ֆրանսա՝ Թուլուզ, ուր լաւ Ֆրանսերէն սորվեցաւ: Տանը հօրը տարեկանին դնաց Եգիպտոս: Առեւտրական, ապա արտաքին գործերու նախարարութեան մէջ իջան պաշտօն մը տուեցաւ: Տանեւինը տարեկանին, Պօղոս պէյի միջամտութեամբ, Մէհմէտ Ալի վաշայի թարգման նշանակուեցաւ:

1841ի Լոնտոնի դաշնագրին համաձայն, Թուրքիան Եգիպտոսի վրայ պահեց անուանական գերիշխանութիւն մը միայն: Փոխարքայութեան եւ ժառանգականութեան իրաւունքները հաստատուեցան օրէնքի իշխանին համար: Ատոր փոխարէն, Մէհմէտ Ալի հրաժարեցաւ Սուրիան եւ Թուրքիան գրաւելու մտադրութենէն:

Մէհմէտ Ալիի առողջութիւնը սկսած էր խանգարուիլ: Շատ կը տառապէր քնատութենէն: Պատ – լատին մէջ, երիտասարդ Նուպարի գլխաւոր զբաղումն էր, գիշերները Մէհմէտ Ալիի համար ընթերցումներ կատարել: Ծերունի իշխանը ամէն ինչ աւելի կը հետաքրքրուէր պատմական գիրքերով: Եւ Նուպար, իր երիտասարդութեան առաջին տարիներու մասին խօսած ատեն, հպարտութեամբ կ'ըսէր թէ իր կրթութեան մեծագոյն մասը կը պարտիմ Մէհմէտ Ալիի անարին քով կատարած դիշերային ընթերցանութեան:

Մէհմէտ Ալին եւս բարձր դաղափար մը կազմած էր իր երիտասարդ քարտուղարի ուշիմութեան եւ դատողութեան մասին: Իր զաւակը՝ Իպրահիմ, պիտի ճամբորդէր դէպի Պոլիս եւ Եւրոպա: Որոշեց, Նուպար իբր առաջնորդ եւ ընկեր տալ իր զաւկին: Իպրահիմի համար Եւրոպան անծանօթ աշխարհ մըն էր, մինչդեռ Նուպար լաւ կը ճանչնար զայն: Մի քանի այցելեցին Եւրոպայի դիւանաւոր մայրաքաղաքները: Ամէնէն չատ մեծ տպաւորութիւն ստացան Լոնտոնէն, ուր Անգլիոյ թագաւորն ու թագուհին սիրալիր ընդունելութիւններ ըրին:

Ճամբորդութեան ընթացքին, Իպրահիմ սկսաւ խելագարութեան նշաններ ցոյց տալ: Իր ուղեղային հիւանդութիւնը սուր հանգամանք ըստացած էր: Ի հարկէ, խենդի մը հետ ճամբորդելը դժուարակ էր: Եւ Նուպար յաճախ ըսած է թէ իր կեանքի ամէնէն ծանր օրերը Պոլսէն Եգիպտոս վերադարձած առենն անցուցած է: Իպրահիմի քրիստոնեայ հետեւորդները, զաղտօրէն կ'իմանան թէ, իշխանին մտադրութիւնն է, երբ նաւը ծովուն բացերն ելլէ, գիրենք ամէնքը մէկ կախել տալ: Անոնք անմիջապէս դիմեցին Թուրք նաւապետին եւ հարցուցին թէ, այդպիսի հրամանի երթ տրուէր խելագար իշխանին կողմէ՝ պիտի դրծադրուէ՞ր:

— Անշուշտ, կը պատասխանէ նաւապետը, իմ պարտականութիւնն է հնազանդիլ անոր հրամաններուն: Եւ կ'աւելցնէ.— «Նուպար ամէն մարդէ աւելի հեղինակութիւն ունի իշխանին վրայ եւ ցորչափ քովն ըլլայ ան, Իպրահիմ պիտի վարանի այդպիսի հրաման արձակելու»:

Այս թելադրութեան վրայ, Նուպար իրապէս իշխանին քովէն չի հեռանար, Պոլսէն մինչեւ Ալեքսանդրիա եւ անընդհատ խօսակցութեան կը բռնէ զայն:

Երբ փորձանքը կ'անցնի եւ տեղ կը հաստին, Նուպար կ'ըսէ.

— Ինքզինքս ժամանակէն առաջ ծերացած զգացի...

★

Մէհմէտ Ալի հրաժարեցաւ 1848 Սեպտեմբեր – ին եւ 1849 Օգոստոսին մեռաւ: Իպրահիմ Եգիպտոսի փոխարքայութիւնը վարեց երկու ամիս՝ Սեպտեմբեր, Հոկտեմբեր: Իպրահիմի յաջորդեց Աբպաս փաշան: Անոր իշխանութիւնը տեւեց 1848 Նոյեմբերէն 1854 Յուլիս:

1850ին, Նուպար, իբրեւ Եգիպտոսի կառավարութեան ներկայացուցիչ, Լոնտոն ղրկուեցաւ,

Տիտուր յուշեր

« Արեւելք»ի 28 Դեկտեմբեր 1948ի թիւին մէջ կարդացի թղթակցութիւն մը Այն էլ Ազուսի մասին, Մ. Ն. ստորագրութեամբ (ամփոփուած « Ցառաջ »ի մէջ):

Սպիտակ հին վէրք մը որ հոդիս է խոցած, վերստին արիւնեցաւ: Սեւ յիշատակներ եկան փոթորկել էութիւնս: Ամբողջ ցեղի մը հրէչային ոչնչացման տեսարանը ցցուեցաւ աչքերուս առջեւ չարժանկարի մը վրայ, մէկը միւսէն սահմռկեցուցիչ, խռովելով հոգիս: Հոն, այդ հեռաւոր անապատին մէջ կարմիր արիւնով ոռոգուած հրիչ մը...

Այն էլ Ազուս, (Հարանաղբիւր) Ապտիլ Ազիզի անապատին եղերքին փոքրիկ, սիրուն ովասիս մը, ծիծղուն իր տեսարանով քանի մը տասնեակ աղբիւրներ յորդառատ կը կազմեն գետակ մը որ կը թափի Եփրատի մէջ եւ կը կոչուի Պլեխ: Հոն, ըստ աւանդութեան, Հայր Աբրահամի մէկ օթեւանն է եղած: Անոր յիշատակին ուխտատեղի մը կայ Խալիլ Ռոհման անունով, գերեզմանին մօտ խոշոր թթենի ծառ մը որ տարին տասներկու ամիս գատապարտուած է տքալու ուխտաւորներու կողմէ ճիւղերուն կապուած քուրջերու տակ:

Աղբիւրը Հայուն ճարտար ու հմուտ մտքին արդիւնքն է: Ամէհի հոսանքին առջեւ կանդնած միլիմարի թումբ մը, հունը փոխելով կը դարձնէ ջրաղաց մը: 1909—10 թուականներէն ի վեր երեք երկանաքարեր խեղյեղ կը դառնային, փրփուր դարձնելով արմաւիքը: Այս բոլորը մշակին օգնութեան հասնելու, դաշտին ոսկեայ ցորենը արծաթեայ փոշի, յետոյ արեւագոյն անմահական հացի վերածելու համար: Այս բոլորը Հայուն չինարար ձեռքին արդիւնքը: Հարսնաղբիւրի հոսանքն ի վար կային ձգտէ, Հէյա Պէնոի, Սալան, Սիկէբօ ջրաղացները բոլորն ալ Հայու ձեռակերտ, հայ բաժնետէրերով, հայ ջրաղացպաններով *:

1915ի սարսափի օրերուն քանի, քանի հազարաւոր հայ մայրեր իրենց զաւակները, ծծկեր մանուկները իրենց ցամքած կուրծքերուն սեղմած՝ նետուեցան Հարսնաղբիւրի հոսանքին մէջ՝ ճիւաղ Թուրքին եւ դաժան ժանտարմային քմահաճոյքին չենթարկուելու համար:

Հայկական բարձրաւանդակէն, Պոլսէն մինչեւ Սուլթանի նորանոր պահանջներուն անիրաւութիւնը հաստատելու համար: Լորտ Փարմերսթըն ընդունեց Նուպարի պահանջներուն օրինաւորութիւնը եւ պաշտպանեց Եգիպտոսի չահերը: Նուպարի դիւանագիտական առաջին յաղթութիւնն եղաւ ասիկա: Քիչ վերջ, Վիէննայի եգիպտական ներկայացուցիչ կարգուեցաւ, Աբպաս փաշայի մահէն վերջ կրճատուց այդ պաշտօնը եւ վերադարձաւ Եգիպտոս: Աբպասի եղբայրը Սայիտ՝ փոխարքայութիւնը վարեց 1854էն 1863:

1856ին, Նուպար, չնորհիւ իր ճարպիկութեան դարձեալ պաշտօնի գլուխ անցաւ: Համաձայնութիւն մը գոյացած էր Սայիտ փաշայի եւ Ֆէրտինան տը Լէսէպսի միջեւ, Սուէզի ջրանցքը բանալու: Անգլիացիները սաստիկ կը հակառակէին այդ համաձայնութեան, թէեւ յետագային ամէնէն չատ օգտուողները պիտի ըլլային այս ձեռնարկէն: Ուստի Անգլիացիները յղացած էին ցամաքային ճամբայ մը հաստատելու, որպէսզի պէտք չունենան Սուէզի ջրանցքին: Այս ձեռնարկին համար Լոնտոնի եւ Գահիրէի մէջեւ բանակցութիւնները, եւ ատոնց հետեւանքով, անապատին մէջէն Գահիրէ – Սուէզ երկաթուղիի չինութիւնը յանձնուեցաւ Նուպարի, որ մեծ յաջողութեամբ վարեցզանոնք: Ֆրանսական կառավարութիւնը չատ նեղուեցաւ այդ ծրագրին Նուպարի ընձեռած աջակցութենէն: Բանակցութեանց վախճանին, փոխադարձ զիջողութիւններ ընելու, պայմանագիր ստորագրուեցաւ:

1863ին Սայիտ մեռաւ եւ իրեն յաջորդեց իր եղբօրորդին՝ Իսմայիլ, որ քիչ վերջ պաշտօնի կոչեց Նուպարը:

1866ին, առաջին անդամ ըլլալով, հանրօգուտ չինութեանց նախարարի պաշտօնին կոչուեցաւ:

Նուպար քանի տարիէ ի վեր, Եգիպտոսի մէջ այլազան պատասխանատու պաշտօններ վարելով, պետական գործերու եւ եւրոպական դիւանագիտութեան մասին հսկայ ծանօթութիւններ եւ փորձառութիւն էր ամբարած: Առաջին անդամ Նուպարի անունը սկսաւ հռչակուիլ 1867ին, երբ Պոլիս գնաց եւ Սուլթան Ապտիւլ Ազիզին խոիվի տիտղոսն ստացաւ Իսմայիլի համար, եւ միաժամանակ արտօնութիւն՝ Եգիպտոսի ժառանգութեան օրէնքը փոխելու, տիրող ընտանիքին եւրիցադոյն անդամին տեղ՝ տիրող խոիվին անդրանիկ որդւոյն անցնելով: Եւ դարձեալ Նուպարն էր, որ Սուէզի ջրանցքին մասին Թուրքիոյ եւ Եգիպտոսի միջեւ տիրող անհամաձայնութիւնները հաշտեց, եւ յաջողութեամբ գլուխ հանեց նաեւ Ֆրանսայի հետ կատարուած բանակցութիւնները:

Նուպար խորապէս ըմբռնած էր Սուէզի ջրանցքին միջազգային կարեւորութիւնը եւ ամէն ձիդ կը թափէր անոր իրականացման, հակառակ Անգլիոյ ընդդիմութեան:

Ի դին այս բոլոր ծառայութեանց, Նուպար սառցաւ ընթացիկ հոդեր եւ փաչայի տիտղոս:

1868ին, Նուպար փաշա, կ'անուանուի արտաքին գործերու նախարար: Ահա այդ թուականէն սկսեալ, Նուպարի պատմութիւնը կը նշանակէ Եգիպտոսի պատմութիւնը: Եգիպտոս սուլթանէն ազատ, կ'ուզէր ազատիլ նաեւ խոիվէն, մանաւանդ Իսմայիլի չիմար ու բռնակալ վարչութենէն: Նուպար կը դաւանէր այն սկզբունքը թէ օրէնքը գերակշիռ է վեհապետի կամքէն անդամ: Իրրեւ բարենորոգիչ, Նուպար փաշա միջազգային համբաւ ստացաւ: Միջազգային խառն դատարաններու հաստատումը Նուպարի գործն է:

1868ին, Սուէզի ջրանցքին աւարտելու պահուն, Նուպար խորհուրդ տուաւ Իսմայիլի «քափիթիւլասիօն»ները ընդել եւ անոնց տեղ հաստատել միջազգային դատարաններ: «Քափիթիւլասիօն»ներու ժամանակ ամէն պետութիւն իր հիւպատոսական դատարանն ունէր— ընդամէնը 17 հատ: Կատարեալ թատերավար մը այլազան վէճերու: Այս տատնաձեռը դատարաններէն մէկէն փաղանց չատ օրէնք կար, բացի արդարութենէ: Սըր Ալֆրէտ Միլներ կ'ըսէ իր գրքին մէջ.— «Միջազգային դատարաններու հաստատման համար Նուպար արժանի է ոչ միայն Եգիպտոսի մշտնջենական երախտագիտութեան, այլեւ քաղաքակիրթ աշխարհի յարգանքին»: Խառն դատարանները կը բաղկանային տեղացիներէ եւ Եւրոպացիներէ: Նախագահը՝ տեղացի, փոխ – նախագահը՝ եւրոպացի: Բայց բուն գործը վարողը՝ կ'ըլլար միշտ վերջինը: Նուպարի առաջնորդութեամբ օրինագիծ մը պատրաստուեցաւ այդ դատարաններուն համար, հիմնուած Նափոլէոնի օրինագրքին վրայ, եւ համաձայն Եգիպտոսի պահանջներուն եւ կացութեան: Հաստատած մը սպրդած էր հոն.— եթէ դատարանները վճիռ մը արձակէին ի նպաստ օտարականի մը, ընդդէմ եգիպտական պետութեան, վճիռը ի գործ պիտի դրուէր դրաւելով պետական ստացուածքը: Իսմայիլ կ'ըսէր թէ այդ օրէնքը մտած է առանց իր դիտութեան եւ կը մեղադրէր Նուպար փաչան, անոր վերագրելով գայն: «Թայմզ» կը դրէր.— « Եթէ իրօք Նուպար այդ օրէնքին հեղինակն է, դժուար թէ ըմբռնած ըլլար անոր ամբողջ տարողութիւնը: Այնուչտ, իր կանխատեսութիւնը վերմարդկային եղած պիտի ըլլար, եթէ առջեւնուն դուչակած ըլլար թէ, այդ օրէնքը դոծիք պիտի ծառայէր, նոյնիսկ խոիվին անդամ գահընկէց ընելու»:

Վ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

Ռուսաթուրք մրցակցութիւնը Սեւ Ծովու մէջ

Պոլսոյ Հիւրրիյէթ թերթը կը գրէ.—

Դարերէ ի վեր, Ռուսերը իրենց նպատակ ընտրած են Սեւ Ծով իջնել, բայց սոսկուած են նահանջել թրքական զօրաւոր զրահներուն դիմաց: Հակառակ ասոր, Ռուսերը յաջողած են Սեւ Ծովու եզերքներուն վրայ հաստատուիլ, եւ որոշած են նաւատորմի մը տիրանալ այդ ծովուն մէջ:

Ցարերու պապերը իրենց նշանաբան ընտրած են համբաւաւոր նշանախօսք մը.— Ռուսիան ընդարձակելու համար, պէտք է ձեռք անցընել Նեղուցները եւ Միջերկրական բացուիլ:

Ահա թէ ինչու Ռուսերը առիթ փնտռած են յաճախակի Թուրքերու տակը կողմը գտնելու եւ զանազան պատրուակներով պատերազմ հռչակելու համար: Թուրքեւռուս պայքարներուն առնն Սեւ Ծովը ռազմավարական կարեւորութիւն ստացած է, իսկ այսւ ցեղն ալ ուզած է արշաւել դէպի Միջերկրական եւ այդ պատճառով իր վրայ հրաւիրած է աշխարհի ուշադրութիւնը:

Առաջին ընդհ. պատերազմին, Սեւ Ծովեան տիրապետութիւնը կենսական դատ մը եղաւ Ռուսիոյ համար, որ որոշեց ամրապնդել այդ ծովուն մէջ ունեցած նաւատորմը:

Վերջին պատերազմին ալ, երբ Գերմանները քիչ մնաց պիտի տիրանային Կովկասի քարիւղերուն, Սեւ Ծովու խորհրդային նաւատորմը յաջողեցաւ ապահովել բլալ Նացիներու այդ փափաքին:

Երբ պատերազմը վերջացաւ, Մոթալին հրա-

համար, միշտ ջիղերը պրկեց, առամները սեղմեց, շրթունքները ծամեց Արմենականութեան չգաւաճանելու համար: Հեռու, հեռու այդ սրբավայրէն, անոնց ոգիները կր սաւառնին ամէն դիշեր, երկնքի վրայ լուսաճաճանչ թափոր մը կազմած կը հովանաւորեն մեր հոգիները, մաստղ սե գունդին կր փափաքն ցեղին նուիրականութիւնը: Զգոյշ, մի մօտենաք այդ անթաղ զոհերուն անբիծ ու անարատ հոգիներուն: Անոնք վատասերած չէին, ձեր սորկամտութեան գարշ մնոնդը ուրկէ որ կ'առնէք հոն գացէք: Մի խռովէք մեռելներու անդորրութիւնը եւ ողջերու պաշտամունքը իրենց նահատակներուն հանդէպ:

Անոնք մեռան հայրենիքի սէրը, Հայաստանի դուրգուրանքը իրենց սրտերուն, այս սրբազան խորհուրդը մեզի կտակ ձգելով:

Անոնք մէկ դպրոց, մէկ հիմնարկութիւն ճանչցան.— Ազգայինը, հայկականը: Ոչ կարմիր դպրոց, ոչ համաչխարհային մարդանք, ոչ ալ աշխարհաքաղաքացիութիւն: Գացէք հոն ուր ձեզի կը թելադրեն այլասերում, ուրացում բոլոր սըրբութեանց:

Այն էլ Աբուսէն մինչեւ Տէր Զօր, Մուսուլ, պաղտատ ու ամէն տեղ ուր հայկական գոհ մր կայ, անոր յիշատակը մեզի համար անմոռանալի է ու անթառամ: Այս կը թելադրէ ցեղին նուիրական դին ու Արմենականութեան էութիւնը:

Ե. Հ.

հանդէս որ Ռուսիա ունենայ մեծ եւ զօրաւոր նաւատորմ մը, եւ այս պէտք է ըլլայ ռուսական ծովային քաղաքականութեան գլխաւոր սկզբունքը:

Ռուսիա առաջին օրէն ուզած էր որ Սեւ Ծովու մէջ ունենայ թուրք նաւատորմէն գերակշիռ նաւատորմ մը: Ցիշենք որ 1913ին երբ թուրք կառավարութիւնը Անգլիոյ ապսպրեց «Սուլթան Ահմէտ» եւ «Րէշատիյէ» զրահաւորները, Ռուսիա ալ սկսաւ երեք մեծ զրահաւորներ շինել Նիքօլայեւի նաւարաններուն մէջ:

Ե թաղրարար կարելի է ըսել թէ Ռուսերը Սեւ Ծովու մէջ ունին նեղկայիս մէկ «տրէտնօթ», չորս յածանաւ, տասը Թորփիլահալած, 11 Թորփիլանաւ եւ 30 ընդծովեայ: Այս ուժը թուրք նաւատորմին հետ բաղդատելով առաւելութիւն մը ունի, քանի որ Սովիէթները մեզմէ աւելի ունին չորս յածանաւ, 11 Թորփիլանաւ եւ քանի ընդծովեայ:

Ռուսերը վերջերս Իտալիայէն ալ ապահովեցին յաւելուածական ուժեր, ինչպէս մեծ զրահաւոր մը, յածանաւ մը, եւ երկու Թորփիլահալած եւ երկու ընդծովեայ: Այս նաւերը Նեղուցներէն անցնելու համար պէտք է պատշաճին Մոնթրէօյի համաձայնութեան, այսինքն հաւաքուիլ Ալպանիոյ Ամֆոլիա նաւահանգիստը եւ ռուս նաւաղներու յանձնուիլ, եւ յետոյ կրնլ սովետական դրօշ: Այս պայմաններուն տակ, անոնք պիտի փոխադրուին Սեւաստափոլ::

Եթէ իտալական մարտանաւերն ալ աւելցնենք ռուսական ուժերուն, կրնանք ըսել թէ Խորհրդային Սեւ Ծովեան նաւատորմը նիւթապէս զօրաւոր է Թրքականէն:

Հակառակ անոր որ օդանաւակիր չկայ, այդ նաւատորմը ունի սակայն օդային կարեւոր տորմիղ մը, եւ տեսականօրէն կարելիէ ըսել թէ կրնայ ձեռք առնել Սեւ Ծովու տիրապետութիւնը:

Միայն թէ Թուական գերակշռութիւնը բան մը չապացուցաներ, որովհետեւ Ծովայինպատերազմներու դիտութիւնն ալ փոխուած է մեծապէս: Հիմա Ծովամարտերու մէջ կնկուած է ճակատամարտի դրութիւնը, եւ ընդունուած փոքրիկ եւ անակնկալ յարձակումները,օդային թէ ընդծովեայմիջոցներով: Կռուելու այս կերպը չատ աւելի ազդեցիկ է քան հին դասական Ծովամարտերը:

Հետեւաբար պարտաւոր ենք ժամ առաջ կազմակերպել Սեւ Ծովու Թրքական նաւատորմը եւ ուժերու հաւասարակշռութիւն յառաջ բերել, եւ Թուրք նաւատորմը ուժեղացնել Ծովային — օդային ուժերով, առնուազն ունենալ երկու յածանաւ, չորս մեծ Թորփիլահալած եւ տասը սուզանաւ:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Վիէնն, 26 Ցունուար (Ցառաջ).— Եղանակի բացումէն ի վեր Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ա. խումբը կատարած է 9 ախոյեանական մրցումներ, բոլորն ալ յաղթական: Տասներորդ ախոյեանական մրցումը տեղի ունեցաւ Ցունուար 21ին, կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 2ին C. S. Venissieux, Ֆրանսական խումբի դէմ, հակառակորդին դաշտին վրայ:

Խաղը սկսաւ հետաքրքրութեամբ, երկուստեք լաւ խաղարկութիւն ցոյց կուտային: Հակառակորդի վերջապահին՝ մէկ սխալէն օգտուելով, Հ. Մ. Ը. Մ.ը չահեցաւ առաջին նչանակէտը: Առաջին կիսախաղը վերջացաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի յաղթութեամբ 1—0:

Երկրորդ կիսախաղին հակառակորդը կ'ուզէր առիթէն օգտուիլ, սակայն մեր միջնապահները Արտաւազդը եւ Զոհրապ դնդակը ետ կը մղէին: Զոյգ պատանիները սքանչելի խաղարկութիւն ցոյց տուին պաշտպանողական դծին վրայ: Ցարձակողական դիծի վրայ մեր անունն պատանի Գոդոն իր վարպետ խաղարկութեամբ, յաջորդաբար չահեցաւ 4 նչանակէտ: Խաղը վերջացաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի յաղթութեամբ, 5—0:

Հ. Մ. Ը. Մ.ի պատանիներու խումբը նոքեմբեր օրը ախոյեանական մրցում ունեցաւ իր սեփական մարզադաշտին վրայ ընդդէմ C. S. V.ի պատանիներու խումբին եւ յաղթեց 3—0: Վիէնի Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ա. խումբը դասաւորման Ա. տեղը կը գրաւէ, իսկ մեր պատանիները Բ տեղը: Պահեստի խումբը դոհացուցիչ է իր մրցումներուն արդիւնքով: Ե — րեք խումբերուն ալ յաջողութիւն կր մաղթենք:

Ց. ՄԱՔՈՍԵԱՆ

ՀԱՑՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ

ԱՐԱԲԿԻՐԻ ԵՒ ՇՐՋԱԿԱՑ ԳԻՒՂԵՐՈՒ ՀԱՑՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒ ԵՒ ՄԱՄՆԱՁԻՒՂԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Ցարգելի հայրենակիցներ, առ ի գիտութիւն կուզանք յայտարարել թէ Արարկիրի եւ Թեմերու Հայ Կրթական Միութեան նորընտիր կեդր. վարչութիւնը իր նոր տարեշրջանի գործունէութեան նախագիծը պատրաստած ըլլալով՝ արդէն իսկ լծուած է կազմակերպական չինարար աշխատանքի: Եւ որպէսզի սկսած գործը բեղնաւոր արդիւնքով համնի իր լաւագոյնին, կը հրաւիրենք ձեզ, սիրելի հայրենակիցներ, վարչութեանս միացնել ձեր բարոյական եւ գործնական աջակցութիւնը, իբրեւ մէկ ընտանիքի անդամներ միասնաբար, ընդառաջ երթալու այն ծանր պարտականութեանց որ մեր բոլորին գործն են:

Մասնաճիւղեր Թող նկատի ունենան Միութեանս նոր հասցէն, իսկ այն հայրենակիցները որոնք չունին հնարաւորութիւն նոր մասնաճիւղեր կազմելու, փափաքելի է որ ուղղակի վարչութեանս հետ յարաբերութեան մտնեն:

Ի դիմաց Արարկիրի եւ Թեմերու Հայ Կրթական Միութեան կեդր. վարչութեան առենապետ Արամ Մայումեան, առենադպրուհի Հ. Մ. Ճիզմէճեան:— Կնիք

Հասցէ.— Armenian Educational Union of Arabkir and Sees, 5237 Walnut St. Phila - 39 Pa, U.S.A.:

ՍՏԱՑՈՂ

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆ – ՎԱՆԻ ՎԱՆՔԵՐԸ, Ա. հատոր (1940), Բ. հատոր (1942), Գ. հատոր 1947: Գրեց՝ Դկտ. Ի. Համազասպ Ոսկեան, Մխիթ. Ուխտէն: ՎԻՆՆԱ, Մխիթարեան տպարան: Իւրաքանչիւրին գինը՝ 5 տուիցերիական ֆրանք: Հասցէ.— Mechitaristengasse 4. Vienne VII / 62 (Autriche):

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (86)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԺԷ.

ՍՏԵՓԱՆԷ ԵՒ ՄԼԵՀ

Երբ առաւօտ եղաւ, ամէնքը տեսան Թորոսը որ ուռքի վրայ էր, եւ Սարգսի միջոցով աղեղնաւորներու խումբի մը կը հրամայէր նետաձիգ ընել քաղաքը: Նետերուն վրայ Թուղթեր կապել տուաւ որոնց վրայ գրուած էր.

— Թէ որ կուզէք պաշարման նեղութենէ եւ ձեր Իչխանին բռնութենէն ժամ առաջ փրկուիլ, միացէք եւ բացէք դուռերը, մենք ձեզ ազատելու համար եկեր ենք, գիտցէք որ թշնամի չենք՝ այ քարեկամ:

Այսպէս հարիւրաւոր նետեր նետուեցան քաղաքին մէջ. Սմբատ իմանալով խստիւ հրաման ըրաւ որ ժողովուին եւ իրեն բերուին:

Երբ խուրձեր այս նետերէն կր բերէին եւ Իչխանին առջեւ կր լեցնէին, ինք կատաղութեամբ ակռաները կր կճրտէր ու կր հայհոյէր. « վատ, դաւաճան, մատնիչ», բառերը բերնէն դուրս կր թափէին չարունակ. եւ իր բորբոքած՝ վրիժառած ժամանակը կը սպառնար՝ կր հրամայէր կրակի տալ քաղաքը, Թորոսէն ալ՝ բնակիչներէն ալ վրէժ առնելու համար:

Այսպիսի ժամանակ ոչ կինը, ոչ տղան, ոչ Սրբազանը եւ ոչ ոք չէր համարձակեր իրեն մօտենալու. ուստի ամէնքը հեռու կր պաըտէին:

Նոյն միջոցին էր որ Մարգիտ իր ծերուկ Մարտիրոս ծառային հետ քաղաքին հիւանդներուն այցելութենէն ետ կր դառնար, ձեռքը առած այն նետերէն մէկ հատ մը:

Իր ծանր եւ լուրջ դէմքը, որ ամէն ժպիրհ նայուածք կր խոնարհեցնէր, հրեշտակի կերպարանք մը ունէր երբ իր հօրը կատաղութեան վայրկեանները կ'երթնայէր. ուստի երբ Միջնաբերդը մտաւ եւ իր սենեակները երթալու առեն իր հօրը դռռալուն ձայնը լսեց, ճամբան չեղեց եւ հօրը հովանոցն ուղղուեցաւ, ու ձեռքի նետը դէպի հօրը դնաց, որ վինքը տեսածին պէս, սկսաւ դառն դանդատներու Թորոսի դէմ՝ քաղաքացիներուն դէմ, բերդապահ զօրականներուն դէմ՝ իր ծառաներուն եւ նաեւ ընտանիքին դէմ:

Մարգիտ արձանի մը պէս մտիկ կ'ընէր այս խօսքերը. եւ երբ հայրը իր բոլոր կատաղութեան ճարտասանութիւնը եւ չունչը հատցուց ու լռեց, այն ատեն քովը մօտենալով ու կարեկից աչքով սկսաւ նայիլ դարձեալ առանց խօսելու: Սմբատ վերջապէս կանչեց:

— Ըսէ, Մարգիտ, դու ըսէ, միթէ ես իրաւունք չունի՞մ այս անիծեալ քաղաքը այրելու.

Երկայն լռութիւն մը այս խօսքերուն յաջորդեց, եւ Իչխանը տեսնելով իր զաւակին ձեռքը այն նետերէն՝ որ իր բարկութիւնը գրգռեր էին:

— Դուն ալ այդ նետերը ձեռդ կը պատցնես.

— Քաղաքը կ'երեւայ թէ ողողուած էր ասոնցմով որովհետեւ ես ալ հատ մը գտայ:

— Անիծեալ քաղաք, հիմն ի վեր տապալելու արժանի. անիծեալ քնակիչները:

Այս խօսքերը դեռ բերանն էին, երբ աղմուկ եւ աղաղակ լսուեցաւ. ձայները վեր Միջնաբերդը կր բարձրանային, եւ պարիսպներուն միայն մօտենալով կր տեսնուէր որ ժողովուրդը եւ պահապանները իրարու հետ կր կռուէին, անոնք ուզելով դռները բանալ եւ ասոնք արգիլել:

Ալ կատարեալ մոլեգնելով Սմբատ դէնքերը առաւ. եւ առանց աղջկան ձայնին ուշ դնելու՝ դիմեց օգնելու իր զօրականներուն որ ժողովրդեան բազմութեան դէմ կր մաքառէին:

Իչխանին տեսութիւնը փոխանակ հանդարտեցնելու ալ աւելի զայրացուց ամբոխը. քարեր անձրեւի պէս կր տեղային, եւ Միջնաբերդին դռնէն մինչեւ պարիսպները տունն տանիք չկար որ զօրքերուն վրայ ունեցածը չի պարպէր, Իչխանը տեսնելով վտանգը ետ դառնալ կ'ուզէր, բայց անկարելի էր, չուարեալ մնացեր էր. իրաւ իր զօրքերը անդործ չէին կրնար, արիւնը կր վազէր, բայց ինչ օգուտ որ մէկ իննդին տեղ տասը քսան կր բուսնէր, վերջապէս ձայն մը եկաւ թէ ժողովուրդը կրցաւ դռներէն մէկուն տիրանալ՝ բանալ, եւ թշնամին ներս խուժել:

Ուստի Սմբատ նոյն միջոցին դռնէ Միջնաբերդը կ'ուղէր ինքզինքը նետել՝ բայց կարելի չէր. այս յուսահատ վայրկեանին ձայն մը փրթաւ ժողովրդեան եւ զօրքերուն մէջէ:

ՏԲՐԻՆՑ

խոյացաւ խմբագրին վրայ, բռունցքը ցցած անոր կզակին տակ, բայց պահակ մը մէջտեղ նետուելով արգիլեց ընդհարումը:

Ցաջորդ վկան երիտասարդ Ուկրայնացի մըն էր, Բորիս Սիլինքօ, լրագրող, որ մանրամասնօրէն պատմեց թէ ինչպէս կը պատժուին բանուորները, եթէ բացակային: «Եթէ մէկ օր բացակայ ըլլաք, վեց ամիս արգելափակման կը դատապարտուիք: Որքան աւելի երկար տեւէ բացակայութիւնը, այնքան կ'աւելնայ արգելափակումը: Սպնպիսի ահուսարսափ մը կը տիրէ որ քանուորները ձիւն ճմրան գործարան կը վազեն չափիկ վարժուելով, ուշ չմնալու համար: Կը ճանչնամ աղջիկ մը որ վախէն մեռաւ, որովհետեւ ուշ մնացած էր: Եթէ 25 վայրկեան ուշ մնաք, ձեր աչխատավարձին 25 %ը կը կորսնցնէք վեց ամիս: Կրնամ ձեզի յայտնել դատապարտեալներու անուններ:

«Բանուորները խրախուսելու եւ գործի մղելու համար, ինծի պատուիրած էին չարք մը յօդուածներ գրել տեղական թերթերուն մէջ, ըսելով թէ լաւ կ'ուտեն, լաւ կը հագուին, կը սիրեն խորհրդային կարգուսարքը: Իմբագիրը բացատրեց ինծի թէ բանուորները իսկապէս երջանիկ են, բայց միշտ պէտք է ըսել իրենց թէ երջանիկ են»:

Ցանասցի ուսուցչուհի մը, Տիկին Պլան Լալոզ, որ ամուսնացած էր Ռուսի մը հետ եւ 45 տարի հոն ապրած է իբրեւ վարիչը բուժարանի մը եւ իբրեւ դայեակ, յայտարարեց.

— «Ռուսիոյ այն մասերուն մէջ ուր կ'ապրէի ես, բանուորները պարտաւոր էին ամէն տարի իրենց մէկ ամսականը վճարել, օգնելու համար օտար երկիրներու, ինչպէս օրինակ Ցրանսայի դործադուլներուն: Բանուորիմը ելեւմուտքն է ,— ամսական աշխատավարձ 500 րուբլի, հացը՝ (լիպան) 1ուկէս րուբլի, սենեակի վարձք՝ 100, կարագ եւ ուրիշ տրամադրելի ուտեստներ՝ 200 րուբլի, ուրիշ երկիրներու բանուորական խըմբումներուն օգնելու համար՝ ամսական 40 րուբլի: Ցրավէնքոյի դրքին մանրամասնութիւնները ահուսարսափին մէկ մասը միայն կը նկարագրեն: Խորհրդային Ռուսաստանը փուշ փուշ կ'ընէ ձեր մազերը: Ահուսարսափի բոլոր պատմութիւնները ճիշդ են»:

★ «Փրաւտա», Մոսկուայի կուսակցական պաշտօնաթերթը, երկար յօդուածներ կը նուիրէ այս դատաւարութեան, կոստանդին Սիմոնովի ստորագրութեամբ, անարգելով թէ Ցրավէնքօն եւ թէ արեւմտեան պետութիւնները: Ըսելէ վերջ թէ Ցրավէնքօ հայ ծագումով մըն է եւ «Ամերիկեան դաղտի ոստիկանութեան ծառան», յօդուածագիրը կը շարունակէ.

— «Այս դատը անդամ մը եւս վար պիտի առնէ պատերազմի հրձիգներուն դիմակը, խայտառակելով այն կսկծուն մուկը որ կ'երեւայ Փարիզի դատարանին առջեւ» եւն.: Եւ նորէն Ցրավէնքօն կ'անուանէ «թշուառական դաւաճան, սդոգուն, ամերիկեան լրտես» եւն.:

ՓԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵՐՈՒՍԱղԷՄԻ քաղաքային վարչութիւնը վերահաստատուեցաւ Իսրայէլի կառավարութեան կողմէ, որ կը ծանուցանէ թէ ջնջած է զինուորական դրութիւնը:— Անդրյորդանանի կառավարութիւնը հաւանեցաւ բանակցիլ Իսրայէլի հետ, զինադադար կնքելու համար:

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ազգայնական կառավարութիւնը կը մերժէ կարմիրներուն յանձնել պատերազմի ոճրագործները, գլուխն ըլլալով Չանք Քայ Շէքը: —կարմիրները փէքին մտան 2000 զինուորներով, որոնց եռեւէն հասան ուրիշ 20 հազար հոգի եւս:

400 ՀԱԶԱՐ ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐ չորս տարիէն Մ. Նահանգները ընդունելու համար, մասնաւորյանձնաժողովը բանաձեւ մը ներկայացուց խորհրդարանին: (Օրէնքը կ'արտօնէ միայն 205.000 հոգի, երկու տարուան մէջ):

ԴԻՄԱԴՐԱԿԱՆ ՃԱԿԱՏԻ կեղծ կազմակերպութիւն մը երեւան հանուեցաւ Փարիզի մէջ,— «Զինուորական դաղտնի կոմիտէ»: Ամբաստանադիրը կ'ըսէ թէ կեղծ վկայականներ կը բաչխէին, իւրաքանչիւրը 10.000 կամ 20 հազար ֆրանքի: Ձերբակալուեցան կարդ մը կասկածելիներ որոնց գլխաւորը պելժիացի մըն է, Պուֆլէր:

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ոստիկանութիւնը մէկ տարիէ ի վեր քննութիւններ կը կատարէ 1944ին կատարուած սպանութեանց մասին: Տասնըմէկ դիակներ դտնուած էին աղատագրութենէն վերջը, 1944 Օգոստոս 23ին, Սէն Ժիւսթ արուարձանին մէջ: Միայն չորս զոհերու ինքնութիւնը կարելի եղաւ ճշդել: Թերթերը կը գրեն թէ մարդասպանը Ռամոն Կոնդալէս կոչուած Սպանիացի մըն է, որ փէրփինեանի մէջ ձերբակալուեցաւ 1948 Դեկտ. 24ին: Ամբաստանեալը կ'ուրանայ, բայց զօրաւոր փաստեր կան: Երկու կիներ կը վկայեն թէ Կոնդալէսն էր որ զոհերը չարչարելէ վերջ, կը հրամայէր ոչնչացնել: «Ցաջորդ օրը կալանաւորները պատնուելու կը տարուէին ձեռնակապերով»:

Հ Ց. Դ. ՏՈՒՆ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Բացումը պիտի կատարուի այս չաբաթ իրի – կուն, 5 փետրուար :

Ներկայ պիտի ըլլայ ընկեր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ կը հրաւիրուին Հ. Ց. Դ. ԿՈՄԻՏԷՆԵՐՈՒ, ԵՆԹԱԿՈՄԻՏԷՆԵՐՈՒ, ԽՈՒՄԲԵՐՈՒ, Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ եւ Ֆր. Կ. ԽԱՉԻ ՎԱՐՉՈՒ – ԹԻՒՆՆԵՐԸ:

ԿԻՐԱԿԻ ԿԷՍ ՕՐԷ ՎԵՐՋ, ԺԱՄԸ 3ԻՆ ՆՈՑՆ Հան էսը կը կրկնուի ՀԱՄԱԿԻՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ :

ՂԱՐԱՊԱՂԻ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ

Անթէռի քաղաքապետարանի մեծ սրահին մէջ, Փետրուար 27ին: Մանրամասնութիւնները յաչորդով:

ՀԱՑ ԵՐԳԻ ՕՐԸ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Théâtre d'Alger, Շաբաթ 26 Փետրուար, ժամը 21ին, Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆԻ ղեկավարութեամբ ԱՐՄԵՆԻԱ երկսեռ խումբը (70 հոգի) լաւի պիտի ընէ բազմաձայն խմբերգներ, մեներգի, դաշնակի եւ սրինդի համար դրուած ընտիր կտորներ, 12 տարբեր հայ երգահաններու գործերէն:

ԿՈՄԻՏԱՍ Վ., ՍԱՑԱՔ ՆՈՎԱ, ԱՇՈՒՂ ՋԻՒԱՆԻ, Ա. ՍՊԵՆԴԻԱՐԵԱՆ, Գ. ՍԻՒՆԻ, Ն. ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ, Հ. ՉԱՓՈՒՐԵԱՆ, Տ. ՉՈՒՀՃԱՃԵԱՆ, Բ. ԿԱՆԱՉԵԱՆ, Գ. ԱԼԷՄՇԱՀ, Ա. ՊԱՐԹԵՒԵԱՆ, Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆ:

Տոմսերը՝ երգչախումբի անդամներուն մօտ :

THÉATRE DE L'AMBIGU

2ter Bld. St. Martin, Métro République եւ Strasbourg St. Denis :

ԱԴԱՄԵԱՆ թատերասիրաց Միութիւնը փետրուար 11ին ուրբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 20.30ին կը ներկայացնէ Լ. ՇԱՆԹԻ

«ՀԻՆ ԱՍՏՈՒԱԾՆԵՐԸ»

կը մասնակցի ամբողջ խումբը, բեմադրութեամբ ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԵԱՆԻ :

Երգեցիկ Խումբ (ղեկ. Պ. ՄԵՍՈՒՄԵՆՑ)

Տոմսերը :— Գրատուն Հ. ՍԱՄՈՒԻԼ 51 rue Mr. le Prince: Գրատուն ԲԱԼՈՒԵԱՆ 43 rue Richer եւ գրատուն ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ 46 rue Richer :

Վարագոյրը կը բացուի ճիշդ նշանակուած ժամուն; կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Շավիլէն Տէմիրճեան եղբայրները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի, Շավիլի մատուռին մէջ, հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի, իրենց մօր՝ Այրի Տիկին ԿԻՒԼԻՆԵԱ ՏԷՄԻՐՃԵԱՆի մահուան տարելիցին առթիւ: Կը խնդրուի իր յիշատակը յարգողներէն ներկայ դառնուիլ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Մարսէյլէն Տէր եւ Տիկին Գառնիկ Ա. Գիւլէկեան կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի առաւօտ, մասնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Փրատոյի մայր եկեղեցիին մէջ, իրենց մօր՝ Այրի Տիկին ԱՆՆԱ ԱՆԴՐԻԿԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները: Այս առթիւ չնորհակալութիւն բոլոր բարեկամներուն եւ կազմակերպութիւններուն որ իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին անձամբ կամ դրաւոր:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ վերաբերեալ քանի ֆրանսական հրատարակութիւններ — Tarzan, Zorro, Aventures, Mystères եւն.— արդիլուեցան Զուիցերիոյ մէկ նահանգին մէջ, իբրեւ վնասակար բարոյական առողջութեան համար:

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻ մէջ մեռաւ խորհրդային մեծ եւ ժամչառաջը, Ասաֆիէեւ, որ վերջերս բուռն պայքար կը մղէր երաժշտական «ձեւապաշտութեան» դէմ: Հեղինակն է չատ մը պարերգներու (պալէ), — «Պաղչէսէրայի աղբիւրը», «Կովկասի կալանաւորը», եւն.:

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՀԱՑԵՐՈՒՆ ՏԱՆՈՒՏԷՐ ԹԷ ՎԱՐՁԱԿԱԼ

ԵԹԷ Կ'ուզէք գիտնալ ձեր իրաւունքները համաձայն նոր օրէնքներու դիմեցէք անյապաղ՝

Ս. ԵԱՎԷՐԻ

37bis, RUE THUBANEAU

ՇՈՒՏԱՓՈՑԹ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ ՁԱՓԱԳԻՏԱԿԱՆ ՎԱՐՁՔԵՐՈՒ

Օր. ԱՐՈՒՍԵԱԿ ՏՕՆԻԿԵԱՆ
Ընկ. ՏԱՐՕՆ ՆՈՒՐԻՃԱՆԵԱՆ
Նշանուած

1949 Յունուար 30 — Bagneux

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ՓԱՐԻԶԻ «եգիպտացի» կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին à l'Eclair սրճարանը, 6 Ave. d'Italie, փարիզ (13), métro Place d'Italie:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ.Ց. Դ. «Ակնունի» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ , սովորական հաւաքատեղին: Ճշդապահ ըլլալ:

ԱՆԻԷՌԻ Հ. Ց. Դ. Ազամ ենթակոմիտէի ժողովը՝ այս ուրբաթ Պ. Քոլոմպի սովորական հաւաքատեղին: Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

Ֆր. Կ. ԽԱՉԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի մասնաճիւղին տարեկան մեծ ցերեկոյթը ՄԱՐՏ 27ին : Կը խնդրուի նկատի ունենալ այս թուականը :

ՎԱԼԱՆՍ.— Կապոյտ Խաչի ամդամուհիներու ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ ետք, ժամը ճիշդ 3ին, «Ա. Ազարոնեան» ակումբին մէջ: Կարեւոր օրակարդ: Պարտադիր ներկայութիւն :

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Փարիզի «Ահարոնեան» խումբի դասախօսական հաւաքոյթը այս հինգշաբթի երեկոյ ժամը 9ին Sociétés Savantes-ի մէջ: Դասախօսը՝ ՏԻԿԻՆ ԶԻԹՈՒՆԻ : Նիւթը՝ «Հայ դիւցազնավէպը»:

ՎԱԼԱՆՍ.— Համախոբերդեցիական Միութեան մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտ ժամը 9.30ին, սովորական հաւաքատեղին:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս երկուշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին:

ԹԼԹԱՍԵՂԱՆ Ի ՊԱՏԻՒ ԴԱՍԱԽՕՍՆԵՐՈՒ եւ ծնողներու, կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՓԱՐԻԶԻ մասնաճիւղին կողմէ, կիրակի 6 Փետրուար, ժամը 3—8 Sociétés Savantes-ի յարակից սրահին մէջ, 6 rue Danton, métro Odéon:

ԳՆԴԱԽԱՂԻ ՄՐՑՈՒՄ

Փետրուար 6ի առաւօտ ժամը 10ին Stade Olier-ի մէջ (11 rue d'Arcueil, La Vache Noire)

Բարեկամական մրցում Հայ Մարզական Միութեան (U. S. A.) Ա. խումբին եւ Stade de Vanves-ի հետ :

★ *Կէս օրէ վերջ ժամը 3ին U. S. A. — S. O. Versailles-ի դէմ , Stade Petit Bois-ի մէջ: Rue Bernard Jussieu: Հաղորդակցութեան միջոց.— Gare St. Lazare-էն ելեկտրական կառախումբ, իջնել Montreul Versailles:*

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

«ՍՕՍԵԱՑ ԱՆՏԱՌ»

ԱՀԱՐՈՆ ՏԱՏՈՒՐԵԱՆԻ ԱՆՏԻՊ քերթուած – ներուն հատորը 400 Ֆրանք: Նոյն հեղինակէն.— ՄԱԳԱԶԱՔՆԵՐ (սպառելու մօտ) 700 Ֆրանք, ՊՈՀԵՄԱԿԱՆՔ 500 Ֆրանք: Դիմել հեղինակին. — 17 rue Damesme , Paris (13):

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
La Gérant : A. NERCESSIAN

ՁԵՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՒՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ՄԻ ՄԻԱՑՆ

LE BOSPHORE *Մառխոյով*

Հրուշակը — ՀԷԼՎԱՆ — զուտ չաքարով անարատ ԹԱՀԻՆով պատրաստուած, նաեւ LE BOSPHORE, *բահաթ լօքումը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյն արտադրութիւնները են:*

Վարիչ Տնօրէն Պ. ՍՈՒՐԻՆ ՖԷՍՃԵԱՆ — Société «LE BOSPHORE», Marseille

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Dameme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճպ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Vendredi 4 Février 1949 Ուրբաթ 4 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5762–Նոր շրջան Թիւ 1173

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԱՕՍՓԸ

ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆ՝ ՓՇԱՔԵԼԵՐՈՎ

Թերեւս նախորդ պատերազմը այնքան մոտ – հոգուբեան մատնած չէր աշխարհի հզօրները, որքան «երրորդ»ի մը մղձաւանջը:

Ամէնէն առաջ յաղթականներն են որ լեզու կը թափեն, երեք տարիէ ի վեր, խաղաղասիրութեան հաւատոյիքներ տալով: Բայց նորէն իրենք են բոլոր աղբիւրը համատարած անստուգութեան եւ մոտ – հոգուբեան :

Իրենք են, մասնաւորապէս երկու Ջոյները, Ֆ. Միւռիէն եւ Մ. Նահանգները, որոնք ակն ընդ ա – կանի քաղաքականութիւն մը կը վարեն: Հետզհե – տէ աւելի բացորոշ եւ վճռական :

Անշուշտ երկուքէն ոչ մին կը համարձակի առանձնել նոր աշխարհամարտի մը ահաւոր պա – տասխանատուութիւնը:

Երկուքն ալ կ'ըմբռնեն թէ ի՛նչ կրնան ըլլալ այդպիսի ճակատամարտի մը հետեւանքները. յայտնի թէ զաղտնի զէնքերով, որոնց ոչ տեսակ – ները ծանօթ են հասարակ մահկանացուներուն, ոչ ալ ուժն ու քանակը:

Եւ սակայն, ոչ մէկը կ'ուզէ տեղի տալ, իր հիմնական քաղաքականութեան ճամբուն վրայ :

Երկու կողմերն ալ ունին իրենց նշանախօս – քերը, յանուն ժողովուրդներու բարօրութեան :

Բայց, ամէնէն պարզ բառերն անգամ կորու – սած են իրենց իմաստը:

Մի եւնոյն բառը եթէ վարդ կը նշանակէ կար – միր դիծէն ալդին, կը դառնայ ջարդ՝ գիծէն անդին:

Եւ այսպէս մթնոլորտը հետզհետէ կը պղտո – րի, եւ բարեմիտ մարդիկ ի զուր ելք մը կը փըն – տռեն:

Նոր լոյս մը կրնա՞յ ծագիլ, իբրեւ հետեւանք Սթալինի լրագրական յայտարարութեանց, որոնք բարեհաճ կը համարուին:

Հարցումին պատասխանը կարելի է գտնել, ուշադրութեամբ հետեւելով անցուդարձին :

Կարծողներ կան թէ ամերիկեան գործակա – լութեան Եւրոպայի տնօրէնը Մ. Նահանգներու կառավարութեան թելադրութեամբ չարժած է, հպարտումներ ուղղելով Սթալինի: Եւ կամ այս վերջինը նախընտրած է ճամբայ բանալ՝ օգտուե – լով լրագրական ձեռնարկէ մը:

Աւդ ,եթէ Ֆ. Միւռիէնը իսկապէս կ'ուզէ ելք մը գտնել, բոլոր վիճելի խնդիրները լուծելու եւ խաղաղութիւնը ապահովելու, ամրապնդելու հա – մար, ինչո՞ւ պաշտօնական ձեռնարկ մը չի կա – տարեր: Ինչո՞ւ կողմնակի միջոցներ կը փորձէ: Վերջապէս, ինչո՞ւ բացորոշապէս չի պարզեր իր միտքը, գոնէ որոշ յանձնառութիւններ ստանձ – նելով :

Մնաց որ, տեղափոխութեան քաջքշուքն ալ որեւէ յաւատեսութիւն չի ներշնչեր: «Ես չեմ կր – նար, դուն եկուր»...

Ի՞նչ արժէք ունի Սթալինի մը կամ Թրումընի մը հիւանդութիւնը — մինչեւ անգամ կեանքը — եթէ կը հաւատան թէ իրար տեսնելով, դէմ դի – մաց խօսելով պիտի կրնան մարդկութիւնը փրկել աշխարհասպան ցնցումներէ :

Դժբախտաբար նորէն քաղաքական հաշիւներ, ռազմախաղեր են որ կը պարտկուին այս լրագրա – կան կամ նախապարապան յայտարարութեանց տակ:

Արդէն իսկ աղէտութեան գօտիներու բաժ – նուած է ինչպէս Եւրոպան, նոյնպէս աշխարհի մնացեալ մասը:

Եթէ միւռնները դադրեցուցած կը պահեն, չա – հագործելով անմեղ հոմ Նիւթերը, Ֆ. Միւռիէնն ալ դադրեցուցած է Եւրոպայի կէսին ա – ւերին: Եւ դարանակալ կը սպասէ, միւս կէսն ալ «դարձի բերելու համար»:

Ինչպէս կ'երեւայ , Անգլեւսաքսոններէն այլեւս աւելորդ կը նկատեն պետական գլուխներու խո – սակցութիւնը կամ ուրիշ ձեռնարկներ, քանի հիմ – նական փոփոխութիւն մը չերեւար խորհրդային ճակատին վրայ:

Մանաւանդ որ, իրենք ալ մասնաւոր ծրագիր – ներ ունին, Եւրոպայի եւ առ հասարակ աշխարհի բարօրութեան համար:

Ուրեմն կը նախընտրեն իրենց կարդին փչա – թելեր հաստատել կարմիր փշաթելերու ցանցին դէմ, մինչեւ որ կարելի ըլլայ իրար հասկնալ:

Պիտի տեսնե՞նք այդ օրը ...

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՆՈՐ ԴԱՒԱՃԱՆՆԵՐ ?

Երկու տարի առաջ, երբ «Յառաջ» պաշտօնա – թերթին կը քաղէր Ֆրանսահպատակ դարձած հայրենակիցներու անունները, պարզապէս ի տե – ղեկութիւն, ծուռերան մարդիկ լեզու ելան դի – մացի ափէն:

Նոյնիսկ անոնք որ հպատակութեան դիմում կատարած կամ պաշտօնաթուղթը ստացած էին ար – դէն , «դաւաճան» կ'անուանէին «Յառաջ»ը: Եւ թշնամի՛ ներքաղթի:

Ամէնէն աժան ածականը: Այ դարձար՝ դա – ւաճան ես, ձախ նայեցար՝ հայրենադաւ ես: Եթէ մանաւանդ Դաշնակցական ես :

Այսպէս, «Յառաջ»ն ալ դաւաճան է, որովհե – տեւ հպատակութեան ցանկերը հրատարակելով, ըսել կ'ուզէր — Ֆրանսահպատակ եղէք եւ հոս կե – ցէք... Տեղերնիդ նստէք:

«Լինդի դէմի» տրամաբանութիւն :

Իրենց չար բախտէն, այս լուսապայծա՛ռ ! տրամաբանութիւնն ալ կէս ճամբան մնաց:

Ահաւասիկ ի վեր Փարիզի ռամկավար չա – բաթաթերթը, թունդ հակադաշնակցական , «Հա – յաստանապահ» ու «յառաջդիմական», սկսեր է ինք հրատարակել Ֆրանսահպատակ դարձած հայրե – նակիցներու անուանացանկերը: Եւ Ֆրանսերէն:

Դաւաճա՞ն է: Քաւ լիցի: Նախ ոչ Դաշնակցա – կան չէ, յետոյ Հայաստանի «զոլամ»ներէն է: Եւ վերջապէս այլեւս ներքաղթ չկայ ոչ արդեօք ըլ – լայ ամոր:

Մնաց որ, չէ՞ք դիտեր թէ ներքաղթը կամ – առաւ առ ի չգոյէ ոչ – հպատակ Հայերու...

ՍՕՍԻ

ՄԱՀ ԵՂԻԱ. ԳԱՍՊԱՐԵԱՆԻ

Ամերիկայի վերջին թղթաբերէն խորին ցաւով կ'իմանանք թէ Դեկտ. 31ին յանկարծամահ եղած է ԵՂԻԱ. ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ, նկարիչ, բանաստեղծ եւ թատերագիր, Ուտըրբիտաուի Հ. Ց. Դ. Ակում – բին մէջ:

Ողբացեալ արուեստագէտը, մօտ 52 տարե – կան, ծնած էր Զմչկածաք: Մանկութիւնը եւ պա – տանութիւնը անցուցած է Հալէպի մէջ, յետոյ գացած է Եգիպտոս: Եղած է անդամ Հ. Ց. Դաշ – նակցութեան: Պատերազմէն չատ առաջ Փարիզ ե – կած էր Համաստեղի հետ: Ունի շարք մը թատե – րախաղեր «Հայրենիք» ամսագրին մէջ :

Ուրիշ տեղեկութիւններ՝ յայնմդով :

ՏՕՔԹ. Ե. ՔԻՆՑԼԷՐԻ ՄԱՀԸ (ԲԱՐԵԿԱՄ ՀԱՑ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻ)

Պէյրութի թերթերէն ցաւով կ'իմանանք թէ Յունուար 15ի Ղազիրի մէջ մեռած է զուլուերիայի մեծ մտաւորականը, Տօքթ. Եաքոպ Քինցլէր (Փա – փա Քինցլէր), 79 տարեկան:

Հանգուցեալը յիսուն տարի շարունակ, ա – ռանց դադարի ծառայած է հայ ժողովուրդին: Մանաւանդ զինադադարէն վերջ, ձեռնարկած է որբահաւաքման գործին եւ իր խնամքներով մեծ թիւով որբեր տեղաւորած է զանազան որբանո – ցներու մէջ: Եղած է Ղազիրի որբանոցին հիմնա – դիրը, եւ տարիներ շարունակ անդամակցած է Ազգային Բուժարանի խնամակալութեան: Ի մը – պաստ այս վերջին հաստատութեան հանգանա – կութիւններ կատարած է Ամերիկա եւ Զուիցե – րիա:

Ծուղարկաւորութիւնը կատարուած է Յուն – ուար 17ին: Մեծ թիւով սգակիրներ առաջնէն Ղազիր գացած էին Պէյրութ բերելու համար հան – գուցեալին մարմինը, որ ժամը 2ին, մեծաշուք թափորով մը հասաւ Պէյրութի անգլեւամերիկեան եկեղեցին:

Ծուղարկաւորութեան նախկայ էին հայ ժողո – վուրդի բոլոր խաւերու, հոսանքներու եւ հա – մայնքներու ներկայացուցիչները , ինչպէս նաեւ Պէյրութի զուլուերիական դաղութը գրեթէ ամ – բողջութեամբ: Եկեղեցին մէջ դամբանականներ խո – սեցան Կաստոդիկոսարանի Դրան եպիսկոպոս, Ֆո – րէն եպիսկ.(յանուն կաթողիկոսին եւ համայնքի). Վեր. Հատիեան (բողոքական համայնքի կող – մէ), Տք. Մէյր (Զուիցերիական բարեսիրական ընկերակցութեան կողմէ), Ռաղ եպիսկ. (Բուժա – րանի խնամակալութեան կողմէ), եւ Հայր Պողոս Արիս (Հայ կաթոլիկ համայնքի կողմէ, Ֆրան – սերէն):

Աթինեի մէջ ձերբակալուեցաւ համայնավար մը, Պիտաս, որ ներկայացած էր իբրեւ գօր. Մարկոսի պատուիրակը, բանակցութիւններ կա – տարելու համար :

Սթալին.— «Քեզի հրամցիէ»
Թրումըն.— «Ուոյինկթըն նկէ»

ԱՄԵՐԻԿԱ. ԶՈՒԶԵՐ ԱՌԱՆՁԻՆ ԲԱՆԱԿՑԻԼ

Ամերիկեան «ինթըրնէշընըլ Նիւզ» գործակա – լութեան Եւրոպայի խմբագիրը , Քինկսլի Սմիթ, որ հրատարակած էր Սթալինի պատաս – խանները օրուան հարցերու մասին, նոր հեռա – դիր մը ուղղելով, յայտնեց թէ նախագահ Թրու – մըն հաճոյքով պիտի ընդունի զինքը, Ուոշինկ – թընի մէջ , տեսակցութեան մը համար: Զեր Վա – մուքիւնը պատրաստ է Ուոշինկթըն երթալու , այս նպատակով: Եթէ ոչ, ո՞ւր կ'ուզէք տեսակցիլ նախագահին հետ»:

Ահաւասիկ Սթալինի պատասխանը (2 Փետր – ուար), որ անմիջապէս հաղորդուեցաւ Մոսկուա – յի ամերիկեան միջոցաւ.—

« Ի պատասխան ձեր Փետրուար 1 թուակիր հեռագրին, չնորհակալութիւն կը յայտնեմ նա – խագահ Թրումընի՝ Ուոշինկթըն երթալու հրա – ւէրին:

« Շատոնց կը փափաքէի Ուոշինկթըն այցե – լել, ինչպէս ժամանակին յայտնած եմ նախագահ Րոզվելթի՝ եալթայի մէջ եւ նախագահ Թրումըն – ի՝ Փոցտամի մէջ: Այժմ կը ցաւիմ որ զրկուած եմ այս փափաքս գործադրելու հնարաւորութե – նէն, վասնզի բժիշկները խստօրէն հակառակ են որ երկար ճամբորդութիւն մը կատարեմ, մանաւա – րապէս օդի կամ ծովու ճամբով:

« Ֆ. Միւռիեան կառավարութիւնը չատ դոհ պիտի մնար եթէ նախագահը Ֆ. Միւռիին այցե – լէր: Կարելի է խորհրդաժողով մը կարգադրել Մոսկուայի, Լենինկրատի կամ Կալինինկրատի , Օտեսայի կամ եալթայի մէջ, համաձայն նախա – գահին ընտրութեան, եթէ անպատեհութիւն չի ներկայացներ այս պարագան: Եթէ սակայն նա – խագահը առարկութիւններ ունենայ այս առա – ջարկներուն դէմ, կարելի է ժողով մը սարքել Զե – խոսլովաքիոյ կամ Լեհաստանի մէջ, համաձայն նախագահին բազմանքին»:

★ Ինչպէս դիտել կուտան թերթերը, տարօ – րինակ է որ հեռագրական գործակալութեան մը ներկայացուցիչը միջնորդ կը հանդիսանայ, տե – սակցութիւն մը սարքելու համար երկու իշխա – նաւորներու միջեւ:

★ Կալինինկրատ քաղաքը, որու մասին կը խո – սի Սթալին, նախկին Քէօնիկսպէրկն է, արեւելեան Փրուսիոյ մայրաքաղաքը, այժմ կցուած Ֆ. Մի – ութեան :

★ Ուոշինկթընէն կը հեռագրեն թէ նախագահ Թրումըն անխախտ կը մնայ իր որոշման վրայ. — կ'ուզէ տեսնել Սթալինը, եթէ ան բարեհաճի Մ. Նահանգները այցելել: Մ. Նահանգներու նախա – գահ մը չի կրնար չորրորդ անգամ հեռանալ իր երկրէն, կ'ըսեն իրազեկներ:

Դեռ ուրիշ պարագայ մը.— արտաքին նախա – րարը լուսաբանութիւններ հաղորդելով մամուլի ներկայացուցիչներուն, մասնաւորապէս չեշտեց.

1.— Մ. Նահանգներու կառավարութիւնը չուզեր առանձին բանակցիլ Ֆ. Միւռիեանի կամ ուրիշ ոեւէ երկրի հետ, այն հարցերու մասին ո – րոնք ուղղակի կապ ունին նաեւ ուրիշ ապգերու հետ:

2.— Նախագահ Թրումըն չի հետաքրքրուիր որեւէ տեսակցութեամբ որ պիտի ծառայէ յայտա – րարութիւն մը հրատարակելու խաղաղութեան մասին, վասնզի Մ. Նահանգները արդէն խաղա – ղութեան դատին կապուած են Միացեալ Ազգերու դաշինքով:

3.— Երբ լուծուի Պերլինի խնդիրը, արեւմտա – եան պետութիւնները պատրաստ են քննելու դեր – մանական եւ ուրիշ հարցեր: Մ. Նահանգներուն եւ հարիւրաւոր միլիոն ժողովուրդներու համար խա – ղաղութեան դատը այնքան հիմնական է որ, չի կրնար խանդարուիլ միջազգային քաղաքական խաղերով :

★ Լոնտոնի մէջ ամէն բանէ առաջ անհրա – ժեշտ կը դտնեն Ատլանտեանի դաշինքին կնքումը: «Նախ այդ դաշինքը լրացնենք, յետոյ կը խօսինք ուրիշ հարցերու մասին», կ'ըսէ «Թայմզ»:

★ Ֆրանսայի վարչապետը, որ առջի օր ճաշի հրաւիրուած էր անգլեւամերիկեան ակումբին կող – մէ, պատասխանելով զանազան հարցումներու, ըսաւ թէ նախ անհրաժեշտ է խմանալ Ֆ. Միու – թեան միտքը: Եւ չեշտեց թէ քաղաքները բաւական չեն, խաղաղութիւնը ապահովելու համար :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՕՏԱՐ ՓԱՌԲՈՎ ՀԱՅԵՐ

ՀԱՅ ՄԵԾ ԴԻՒԱՆԱԳԷՏԸ

(ՆՈՒՊԱՐ ՓԱՇԱՅԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ՑԻՍՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ)

Բ.

Եգիպտոսի ելմտական տաքնապին, միացեալ փոխադրութեան, Ֆէյլ պատուիրակութեան, կոչէն ծուպէյ քննութեանց խառնակ տարիներուն, Նուպար մեծ դեր մը չկատարեց եգիպտական քաղաքականութեան մէջ: Շէրիֆ փաշայի հետ, փոխն ի փոխ, կամ վարչապետ էր, կամ չնորհազուրկ եւ կամ աքսորական:

Իմայիլի յիմարութիւնները չափը կ'անցնէին եւ երկիրը կը դիմէր դէպի քայքայում: Նուպար իրաւամբ կ'ըսէր.— « Իմայիլ ուրիշ բան չէ ինծի համար, եթէ ոչ անուն մը, որով հրովարտակներս կը ստորագրեմ»: Դառնութիւն ու ոխ կար սրտին մէջ:

1874ին, Նուպար պաշտօնակից եղաւ եւ հարկադրուեցաւ Եգիպտոսէն մեկնիլ: Երկու տարի, մերթ Փարիզ, մերթ Լոնտոն ապրեցաւ: Առիթէն օգտուելով, հայկական յամառութեամբ, սկսաւ դուրսէն դրծել: Կը պատճառաբանէր թէ, Եգիպտոսի ելմտական տաքնապին բուն պատճառը ոչ թէ հանրօգուտ չինութեանց համար եղած ծախսերն են, այլ ինքը՝ Իմայիլը, որ անձնատուր անմիտ փառասիրութեան մը, կ'ուզէ տիրանալ Եգիպտոսի հողերուն եւ պետական փոխառութիւնները գործածել իր ըմչաքաղց նպատակներուն: Բայց Իմայիլ չէր ուզեր իր չահերը վտանգել անձնական թիւրիմացութեանց համար: Որպէսզի կարենայ փոշի փչել Եւրոպացի փոխառուներուն աչքին եւ անոնց վստահութիւնը չհիլ, մտածեց Եգիպտոսի տնտեսական կառավարութեան ձեւ տալ, միջազգային հսկողութեան տակ: Այս նպատակով կրկին վարչապետի պաշտօնին կոչեց Նուպար եւ անգլիական եւ Ֆրանսական կառավարութիւններէն ալ խնդրեց, որ իրենք ան ուսանեն ելմտական եւ հանրօգուտ չինութեանց նախարարները: Անգլիա անուանեց Սըր Զարլզ Րիվըրզ Ուէյլըրը, իսկ Ֆրանսա՝ Տը Պլինիէր:

Իմայիլ կը սպասէր, որ այս երկու նախարարները անուանական հսկողութիւն մը միայն գործ պիտի դնէին: Բայց տեսաւ որ անոնք լրջօրէն կ'ըմբռնեն իրենց պաշտօնը եւ իրապէս տնտեսական հիմերու վրայ կ'ուզէին դնել երկիրը: Դառնութիւնն սկսաւ: Իմայիլ, նախ, փորձեց երկու օտար նախարարները իրարու ձգել եւ պղտորել վարչապետին հետ ունեցած սերտ կապերը: Երբ, ի դերեւ ելաւ այդ սադրանքը, սկսաւ իւլէմանները դրդռել քրիստոնեայ նախարարներուն դէմ, որ եկած մահմետական երկրի մը մէջ պաշտօն կը վարէին: Մանաւանդ Նուպարի հանդէպ քինախնդրական զգացումներ կը տնուցանէր:

Հանրային պաշտօնատան առջեւ ցոյց մը տեղի ունեցաւ եւ խուժանը Նուպար փաշայի վրայ յարձակեցաւ, նախատելով զայն: Իմայիլ յայտնեց թէ ստիպուած է ենթարկուիլ երկրի կրօնական իշխանութեան կամքին եւ հեռացնել քրիստոնեայ նախարարները: Նուպարը պաշտօնակից ըլլալ, եւ անոր փոխարէն վարչապետ նշանակեց իր որդին՝ Թէվֆիք: Կրկին անձնական միահեծան իշխանութեան մը հիմը դրուեցաւ:

Անգլիա եւ Ֆրանսա, հակառակ Նուպարի ակնկալութեան, առանց բողոքի ընդունեցան կատարուած իրողութիւնը: Բայց Նուպար ասիկա չկրցաւ մարսել: Գիտէր, որ Իմայիլ կ'ուզէ օգտագործել Անգլոֆրանսական հակամարտութիւնը եւրոպացի բաժնետէրերուն պահանջները ի դերեւ հանելու համար:

Այդ օրերուն Եւրոպացի պահանջատէր մը, որ երկար տեսնէ ի վեր չէր կրնար դանձել իր առեւտրականները, դատ բացաւ Սուէզքանդրիոյ միջազգային դատարանին առջեւ: Բողոքարկուն չհետեւցաւ, բայց դատարանը իր վճիռը գործադրելու միջոցներ չունէր: Ցանկացած դէպքի կառավարութիւնը խիստ ծանուցագիր մը ուղղեց Եգիպտոսի, իբրեւ միջազգային դատարաններու հաստատման պայմանադիրը ստորագրող պետութիւններէն մին, պահանջելով գործադրել Խառն դատարաններու տուած վճիռը, եթէ ոչ դիւանագիտական միջամտութիւն պիտի կատարուի: Այն տեղն ամէն ոք սկսաւ կասկածիլ թէ Գերմանիան ուղղակի թէ անուղղակի դրդողը Նուպարն է եղած: Եւ ահա Գերմանիան մէջտեղ նետուեցաւ իբրեւ եւրոպացի պահանջատէրերու պաշտպան: Ֆրանսան չէր կրնար հանդուրժել որ Գերմանիան միջամտէ Եգիպտոսի գործերուն: Եթէ Ֆրանսան գործի անցնէր, Անգլիան պիտի հետեւէր անոր: Գերման միջամտութեան առաջքը առնելու համար, Անգլիա եւ Ֆրանսա ճնշում բանեցուցին Բ. Դրան վրայ, որպէսզի Սուլթանը իրրեւ վեհապետ Եգիպտոսի, գահընկեց ընէ Իմայիլը եւ յաջորդ նշանակէ Թէվֆիքը:

Իրապէս Իմայիլի գահընկեցութեան տակ ծածկուած էր Նուպարը, բայց ուրիշները քաղեցին պտուղը: Թէվֆիք խոխովութեան բարձրանալուն պէս, կրկին Ֆրանսական եւ անգլիական վերահսկողութիւնն հաստատուեցաւ յանձինս տը Պլինիէրի եւ հաղարապետ Պէրինկի (Լորտ Քրոմըր): Բիւզ փաշա վարչապետ նշանակուեցաւ եւ Նուպար մնաց բացը: Արտակի փաշայի ապստամբութեան, Աղեքսանդրիոյ ռմբակոծման եւ Թէլ էլ Քէպիրի պատերազմին առեւ, Նուպար որեւէ դերձակ մասնակցութիւն չունեցաւ եւ զբաղեցաւ երկրագործական ուսումնասիրութեամբ: 1882ին Անգլիացիները մուտք գործած էին Եգիպտոս եւ ոչ ոք գիտէր թէ այդ զբաւումը ժամանակաւո՞ր էր թէ տեւական:

1884ին, Նուպար, կրկին վարչապետ ընտրուեցաւ: Ամէն քայլին, իր դէմ կը դանէր Անգլիացիները: Ընդհարում ունեցաւ իր ներքին գործերու մէջ անգլիացի խորհրդական Քլիֆըրտ Լոյտի հետ: Նուպար «Արեւմուտքի Թուրքը» կը կոչէր Անգլիացիները:

— Վարժապետի պէս եկեր է հոս եւ ինծի հետ կը վարուի դպրոցականի մը նման, կ'ըսէր Նուպար:

«Սթանտարտ» դիտել կուտար թէ «Անգլիացին դժուար թէ գլուխ ելլէ ներքամիտ Հայուն հետ» :

Ընդհատեցաւ նաեւ ելմտական խորհրդական Սըր Էտկար Վինսընթի հետ, անգլիացի երիտասարդ դիւանագիտական մը: Եւ, ի վերջոյ, ընդհատեցաւ Պէրինկի (Լորտ Քրոմըր) հետ եւ 1888ին իր հրաժարականը տուաւ: Հինգ տարի Նուպար վարչական աշխատանք մնաց եւ հաստատուեցաւ Փարիզ:

1892ին, Ապպաս փաշա յաջորդեց իր հօրը: Երիտասարդ, անփորձ իշխան մըն էր, բայց չուտով հասկցաւ որ Անգլիացիները մեծ ճնշում գործ կը դնեն եւ անկարելի կը դարձնեն իշխանութեան շարունակութիւնը: Ստիպուած եղաւ Նուպարի դիմել: 1894ին, Նուպար, նորէն վարչապետութիւնն ստանձնեց եւ այլեւս խուսափեցաւ Անգլիացիներու հետ ընդհարելէ: Երկար չմնաց իշխանութեան ղլուխ: Կեանքի յոգնութիւնը, ծերութիւնը, արկածով իր ոտքին կոտրիլը մղեցին զինք, 1895ին, վերջնապէս հրաժարելու քաղաքական հանրային ասպարէզէն եւ քաշուելու Փարիզ: (Նոր կեանք» թիւ 3, Բ. տարի, 1899, Լոնտոն):

ՆՈՒՊԱՐԻ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ.— Նուպար կորովի եւ յամառ աշխատող մըն էր: Շրջապատուած դիւրքերով, թերթերով, նամակներով եւ տեղեկագիրներով, անընդհատ կը կարդար եւ կ'ուսումնասիրէր: Իր արեւելեան նրբամիտ դիւանագիտութեան կը միացնէր բազմատեսակ կարողութիւններ: Օժտուած էր հաղուագիւտ եւ բարձր ձիրքերով: Նուպարի փայլուն իմացականութիւնը եւ խօսակցութեան եղական հրապոյրը, անկարելի էր որ մեծ տպաւորութիւն չգործէին խօսակցին վրայ : Սըր Ալֆրէտ Միլներ կը գրէ թէ Եգիպտացիները միշտ պարծանքով կը խօսէին Հայ փաշայի մասին, իրրեւ մէկի մը, որ «ամէն երկրի մէջ մեծ մարդ ըլլալու չափ ճարտար էր»:

Արեւելեան մտայնութեան եւ բնաւորութեան խորապէս ծանօթ, Նուպար դիտէր ուրիշներու մտաւոր վիճակի դիւրաւ հասկնալու եւ իր գիտիքը անոր չարմարեցնելու: Անկեղծ չհաղորդութիւն եւ յայն համակրանք ունէր ամէն տեսակի եւ աստիճանի մարդոց համար: Մարդասէր էր, բառին յայն իմաստով: Անգլիացի բարեկամի մը ըսած է թէ «ապրող մարդ մը, կին մը եւ կամ տղայ մը չկայ, որ նախընտրած չըլլայ ճանչնալ, քան թէ չճանչնալ»: Բարի եւ համեստ վարմունք ունեցած է իր բոլոր պաշտօնատարներուն հանդէպ եւս:

Ահա, օժտուած այսպիսի այլազան բնաւորութեամբ, Նուպար՝ իր որդեդրած հայրենիքին, Եգիպտոսի մէջ հաստատեց ամենամեծ բարգաւաճութիւն, որ մահմետական երկիրներու մէջ ամէնէն անտեսուածն ու դժուտուածն էր: Այն Եգիպտոսի բարգաւաճումը կը տեսնէր ջուրի եւ արդարութեան մէջ: Արդարութիւնը ինք հաստատեց, ջուրն ալ Անգլիացիները բերին:

(Մնացեալը յաջորդով)

Վ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

«Հին Աստուածներ»

Մեր առաջին դրութեամբ ըսած էինք թէ «Հին Աստուածներ»ու քննադատները կը մօտենան տարբեր պրիսմակներով:

Արդարեւ, Լ. Շանթի այս գործը, որ մեծ աղմուկ հանեց մեր դրականութեան եւ հանրային կեանքի մէջ, տարբեր դատաւորներ ունեցաւ: Օրինակ հանդուցեալ Օշականը «Հին Աստուածնե – րը» կը նկատէր որպէս բոլորովին ձախողած գործ մը եւ ամէնէն տկարը Շանթի միւս արտադրութիւններու մէջ:

Շատեր կը կարծէին թէ թատերգութեան մէջ հակադրուած են կրօնական եւ աշխարհիկ կեանքը: Կամ քրիստոնէութիւնը եւ հեթանոս աշխարհը: Եւ առ հասարակ «Հին Աստուածներ»ու մասին կարելի է սիւնակներ լեցնել, նիւթը բազմակողմանի ըլլալով:

Քննադատներու մեծ մասը եւ անոնց կարգին ողբացեալ Ադբալեանը «Հին Աստուածները» կը համարէին եղակի երեւոյթ մը: Կովկասի մէջ իրապէս եղակի եղաւ թատերախաղին յաջողութիւնը : Թիֆլիզ, Բագու, Երեւան, Ալեքսանդրապոլ երեք տարի շարունակ բեմադրուեցաւ անոնցմէ – թաց յաջողութեամբ: Պոլիսը, քիչ մը ուելի զուսպ, նմանապէս տուաւ իր տուրքը: «Հին Աստուածները» ուելի արդիական թատերախաղ մըն է իրկառուցուածքով, ուր հիմնական նիւթը ցրուած է պատկերներու մէջ: Զուտի ակներեւ ձգտում, (tendance), չի կանչեր մեզի դէպի որոշ խոչոր մը: Զի լոսներ որեւէ առեղծուած, ընթերցողին ձգելով հանել իր եզրակացութիւնը:

Իր խորքին մէջ «Հին Աստուածները»ը կը պատկերացնէ եւ մտքի եւ զգացումի յաւիտենական պայքարը: Միտքը՝ իր կրօնա–փիլիսոփայական երամդաւորումներով մարմնացած է վանահօր մէջ: Վանահայրը, խոր հաւատացեալ մը կը ճգնի հասնիլ աստուածաճանաչութեան, բացարձակ ճշմարտութեան, բացառարար մտքի միջոցաւ: Անոր նոր ծրագրուած եկեղեցիի հիմքը պիտի ըլլայ բանականութիւնը: Ան գիտէ որ ճշմարտութիւնը ուժգնութիւն է եւ անհասանելի: Ան պիտի չարուսակ « չինի եւ քանդի, քանդի եւ չինի»: Բանականութիւնը ա – զատագրուած ամէն զգացումէ եւ յոյզէ կ'ընդայմանայ առաջնորդել մարդը դէպի վերին ճշմարտութիւնը :

Վանահօր կը հակադրուի Արեղան:

Ան կ'ներթայ դէպի կեանքին ծովը, դէպի զգացողական աշխարհը, դէպի «Հին Աստուածները»ը: Իսկա՞լ մըն է այս կեանքը: Ոչ: Որովհետեւ կայ, ճշմարտութիւնը, որ անցած է «Հին Աստուածներու» բովէն, ունեցած է ամէն տեսակի վայելք, սակայն այս բոլորէն մնացած է միայն «ունայնութեան փոսը» զոր կարելի է լեցնել միայն եւ միայն բարիներով եւ աստրանքներով, ինչ որ կ'ընէ Սեդան: Կեանքը պօէտիկ պատրանք մըն է միայն, ուրիշ ոչինչ: Մեր առջեւը վերջ ի վերջոյ կը մնայ «ունայնութեան փոսը»: Ուրեմն զգացումները կ'առաջնորդեն մարդը դէպի վերջին հանդուրժանքը, «ունայնութեան փոսը»: Իսկ միտքը կը տանի մարդը անվերջանալի ճանապարհներով դէպի անհասանելի ճշմարտութիւնը, բացարձակը:

Կայ նաեւ իշխանութիւն, որ կը փորձէ հիմնել իր կեանքը ամէնէն նուրբ եւ բիւրեղացած զգացումի մը վրայ, սակայն նոյնպէս կը ձախողի:

Իսկ Կոյր Վանականը, որ ժամանակին «տեսած է արեւին ծագումը» ու «երկրպագած է հին աստուածներուն», ինքը իր ձեռքերով հանած է աչքերը, որպէսզի աղատ ըլլայ գայթակղութիւններէ: Ցաղողածծ է: Հասած է իր նպատակին: Կը կարծենք որ ոչ, որովհետեւ խաղը կը վերջանայ հետեւեալ կերպով.—

Ձայն մը.— Ի դուր հանեցիր աչքերդ:

Կոյր վանականը.— Ի դո՞ւր:

Այս հարցական «ի դուր»ը ինքնին կը մատնէ որոշ տատանում:

Առեղծուածը կը մնայ անլուծելի : Պայքարը՝ յաւիտենական:

Գալով « Հին Աստուածներու» լեզուին, հատկառակ բոլոր դիտողութիւններուն, պիտի ընդունինք որ ան վերին աստիճանի , երաժշտական պատկերաւոր եւ «պօէտիկ» է: Հոգ չէ եթէ Շանթ մեղանչած ըլլայ կարգ մը քերականական կանոններու դէմ, ինչպէս կ'ըսեն քննադատներէն ո – մանք:

Ս. Թ.

★ Կեանքը փոխ տրուած է մեզի բնութեան կողմէ տոկոսով, ինչպէս դրամը, սա տարբերութեամբ որ չէ որոշուած վճարման օրը (ԿԻԿԵՐՈՆ):

★ Երիտասարդութիւնը յանդուգն է, ծերութիւնը երկչոտ: Առաջինը կը ցանկայ ապրիլ, երկրորդը ապրած է արդէն: (ՏԻԿ. ՌՈՒԱՆ)

★ Հին փայտը լաւագոյնն է վառելու համար, հին դինին՝ խմելու, հին բարեկամները՝ վստահելու եւ հին հեղինակները՝ կարդալու: (ՊԼՈՒՏՈՆ)

★ Կեանքի երկու երրորդը կը վատնուի վարանումով, միւս մէկ երրորդը զղջումով :

★ Կը սիրեմ ամէն ինչ որ հին է, հին բարեկամները, հին ժամանակները, հին սովորութիւնները, հին գիրքերը, հին դինին:

★ Ամէնէն ազատ ժողովուրդը այն է որ ամէնէն չատ ուժի ինքնաչխատութեամբ ապրող քաղաքացիներ:

★ Կրթութիւնը զարդ է հարուստին համար , հարստութիւն՝ աղքատին համար:

★ Ճշմարիտ քաջութիւնը մահը կանչելուն մէջ չի կայանար, այլ ձախողանքներու դէմ պայքարելուն :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԻՒՆ

(ՀԵՌԱԳՐԱՅԻՆ ՀԱՄԱՌՈՏ ՀԱՅԵՑՔ ՎԱՐՉԱՊԵՏԻՆ)

Սիրելի՛ Տէր Հայր Սուրբ,

Ձեր սրտագրած եւ մեր յարգարժէք Թղթակցին ուղղուած նամակը ստացանք, որուն համար շնորհակալ ենք ձեզմէ։ Ինչպէս կը տեսնէք, մենք ալ ուրախ ենք, որ Ամերիկահայ Ազգային Առաքելութեան Վարչութիւնը ինքզինքը կը զգայ պարտաւոր՝ ուշադրութեան առնելու Ամերիկահայ Ազգային Առաքելութեան Վարչութեան Ընդհանուր Ժողովի որոշումները։ Ինչպէս ալ ձեր նամակէն կը տեսնէք,

Քրավչեվ/ոյի դատը

ԵՐԿՈՒ ՔԱՐՈԶԶԱԿԱՆ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Չորեքշաբթի օր լսուեցան երկու վկաներ գորս հրաւիրած էր Lettres Françaises*ի խմբագրութիւնը: Երկուքն ալ բուն հարցը լուսաբանելէ առնի քաղաքավարութիւնեալ կատարեցին:*

Առաջինը ամերիկացի լրագրող մըն էր, Ալ – պէռ Քան, 36 տարեկան, «մասնագէտ հինգերորդ դունդերու», հեղինակը գրքի մը, «Մեծ դաւըՒուսիոյ դէմ»: Կը խօսէր ա՛զիւեվցին, այնպէս որ հարկ եղաւ նոր թարգման մը ճարել:

— « Ես վարժուած չեմ ֆրանսական դատա – րաններու , ըսաւ վկան: Ես այս ճամբորդութիւնը կատարեցի անոր համար որ կը կարծեմ թէ այս խնդիրը կ'անցնի բուն դատին սահմանը: Ես մասնագէտ եմ հինգերորդ դունդերու (դաւագրական) վերաբերեալ խնդիրներու: Իմ առաջին գիրքս, «Սապոժ», կը խօսէր դեմմանական եւ ճակատնական հինգերորդ դունդերու մասին: Երկրորդ գիրքս՝ դերմանական դաւերու մասին: Երրորդ գիրքս՝ ամբողջ աշխարհի յետադիմական ուժե – րուն կողմէ Մ. Միւռեթեան դէմ սարքուած դաւերու մասին: Իմ գիրքերէս զատ, տասը տարիէ ի վեր պրպտումներ կատարած եմ հինգերորդ դունդերու մասին, 1933էն 1944: Եղած եմ ընդհ. քաղաքուղարը նացիական քարոզութեան դէմ կազմուած ամերիկեան խորհուրդին: Ես ամերիկեան գաղտնի գործակալ մը չեմ, այլ օրագրող մը որ մարզուած է բոլոր երկիրներու լրտեսական գործերուն մէջ: Մենք բազմաթիւ տաղանդաւոր լրագրողներ ու – նէինք այդ խորհուրդին մէջ»:

Վկան այս ուղղութեամբ կը շարունակէր, երբ նախագահը հարցուց թէ կը ճանչնա՞յ Սիմ Թոմասը (ան որ ամբաստանած էր Քրավչենքօն՝ Ֆըրանսական շաբաթաթերթի մէջ):

Վկան.— Մինչեւ երէկ ես երբեք լսած չէի այդ անունը (ծիծաղներ): Դեռ երէկ լսեցի թէ Սիմ Թոմասը ստորագրուած էր այն գրութիւնը որ տեղի տուած է այս դատին: Ես չեմ կարդացած այդ գրութիւնը: Շիտակն ըսելով, ես չատ չեմ հետաքրքրուիր թէ ինչ կը գրուի Քրավչենքոյի մասին:: Ես սովորական մարդ մը կը նկատեմ զայն: Ես անոր համար չէր որ 3500 մղոն ճամբայ կո – րեցի»:

Քրավչենքոյի փաստաբանը դիտել տուաւ թէ վկան չի ճանչնար Սիմ Թոմասը, բայց կը ճանչնայ ամբողջ ամերիկեան մամուլը...

Վկան շարունակելով իր պատմութիւնը, նկարագրեց Ուկրայնացի ֆաշականներու լրտեսական գործունէութիւնը Մ. Նահատակներուն եւ Պերլինի մէջ, զանազան դէպքեր եւ անուններ յիշելով: Ճետոյ խօսելով Քրավչենքոյի գրքի մասին, ըսաւ թէ «անվայել խօսքերու խառնակոյտ մըն է: Մենք հարիւրաւոր այսպիսի գիրքեր կարդացած ենք: Իմ կարծիքով Քրավչենքոյի գիրքը կրնայ ամէնէն ստախօսը համարուիլ այս կարգի գիրքերու» :

Երկրորդ վկան Անգլիացի մըն էր, աշխատաւորական երեսփոխանութենէն ամէնէն ըմբոստը, որ Հնդկաստան ծնած է, ութ լեզու գիտէ (մէկը՝ արաբերէն) եւ կը կոչուի Քոմնի Զիլիա – քըս: Վկան խօսեցաւ Ֆրանսերէնէն, դաւաճան կոչելով Քրավչենքօն: Ըսաւ թէ սուտ են անոր վերագրումները Մ. Միւռեթեան դէմ: Ուկրնդիրները լուռ ու մունջ մարկ կ'ընդնէին, երբ հարցումներն սկսան: Վկան խոստովանեցաւ թէ «խորհրդային կազդուրագիրքը բրիտանական վարչաձեւը չէ »: Ճետոյ «պատերազմի հրձիգ» անուանեց Չըրչիլը : «Կը յարգեմ զինքը, բայց իր երեսին ալ ըսած եմ թէ պատերազմ կը պատրաստէ»: Ճետոյ խոստովանեցաւ թէ այս իրիկուն ներկայ պիտի ըլլայ հրապարակային ժողովի մը որ սարքուած է «Ֆրանս – Ռուսիա» Միւռեթեան կողմէ, ուր պիտի ապացուցանեն թէ Քրավչենքօ Ֆրանսայի դէմ կը գործէ:

Վկան դէպ մը թերթեր եւ գիրքեր բերած էր, եւ որոշ հատուածներ կը կարդար, ապացուցանելու համար Քրավչենքոյի գրքին անճշդութիւնները: Ասոնց առնեւ պահակ մը կեցած էր ատրճանակով, առ ի զգուշութիւն :

Դատավարութիւնը յետաձգուեցաւ մինչեւ երկուշաբթի, իննչէս առաջին շաբթուն:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԿԱՄՈՒՐՋ ՄԸ ՓԼԱՒ Պուռժէ – Տոռնսի կայարանէն հարիւր մեթր հեռու: Երեք կառախտմբեր խորտակուեցան: Մէկ հոգի մեռաւ, 172 հոգի վիրաւորուեցան, 22ը ծանր:

ՍԱԿԱՐԱՆ.— Սթերլին 1062 (1400), *տոլար* 318.60 (487), *զուից. ֆրանք* 79.90 (120): *Նափոլէոն* 5800, *ոսկի սթերլին* 7025, 20 *տոլարնոց* 27.800, *զուից. ոսկի* 5625: *Ձոյլ ոսկի*785.000 *Ֆր.*:

ՏԱՍԸ ՀԱՁԱՐՆՈՑ թղթադրամներ չրջաբերութեան պիտի հանուին, 5000նոցներուն տեղը բունելու համար, ինչպէս կը գրեն կարգ մը թերթեր:

Հ. Յ. Դ. ՏՈՒՆ ՄԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ

Բացումը պիտի կատարուի այս շաբաթ իրի – կուն, 5 փետրուար :

Ներկայ պիտի ըլլայ ընկեր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ կը հրաւիրուին Հ. Յ. Դ. ԿՈՄԻՏԷՆԵՐՈՒ, ԵՆԹԱԿՈՄԻՏԷՆԵՐՈՒ, ԽՈՒՄԲԵՐՈՒ, Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԵՒ ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ՎԱՐՉՈՒՀԻ – ԹԻՒՆՆԵՐԸ:

ԿԻՐԱԿԻ ԿԷՍ ՕՐԷ ՎԵՐՋ, ԺԱՄԸ 3ԻՆ ՆՈՑՆ Հան էսը կը կրկնուի ՀԱՄԱԿԻՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ :

ԹԷՕԱՅԵՂԱՆ

Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմի – տէին եւ նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ.. Նոր Սերունդի Շրջ վարչութեան , Թէյասեղան :

Ի պատիւ ընկեր Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆԻ

Փետրուար 7ին, երկուշաբթի իրիկուն, Դաշնակցութեան Տան մէջ: 26 rue des Convalescents: *Պիտի ներկայացուի Մալաէյլի Նոր Սերունդի* 1948*ի Ո – ղիմպիականի չարժանկարը : Կը հրաւիրուին շրջանի ընկեր – ընկերուհիները :*

ՂԱՐԱՊԱՂԻ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ

Անիէռի քաղաքապետարանի մեծ սրահին մէջ, Փետրուար 27ին: Մանրամասնութիւնները յայտնուելով:

ՀՐԱՒԷՐՏԻ ԲԱՑԱՌԻԿ

Թատերական ներկայացում

Salle d'Iéna*ի մէջ, Փետրուար* 18*ին երեկոյեան ժամը* 8.30*ին Պ. Ս. ՍՈՒՐԻՆԵԱՆի Ֆրանսայէն մեկնումին առթիւ: Մասնակցութեամբ սիրուած դերասաններու, կը բեմադրուի*

Համատակութեան վտառուածներ

Տրամ 4 ափսր Ալէքսանտրովի

Մասնակցութեամբ Ա. ՇԱՀՄԱԹՈՒՆիի եւ բեմադրութեամբ Տիկին ԲՈՒԴՈՒՂԵԱՆի:

*Ներկայացման օրը կիչէն փակ ըլլալով հրաւիրատոմսերը կարելի է ստանալ Պ. ՍՈՒՐԻՆԵԱՆէ եւ Cadet*ի *շրջանի նպարավաճառներէն :*

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ Յունուար 1—8

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալ բաժնեգիրները. —

ՍԻԿՆ Սարգ. 1500 ՊՈՆՏԻ Պալ. 1500, ՊԱՆԵԼՕ Նուբ. 1200, Փարիզ (16) *եղիա* 800, *ՍՈԼՆՈՑ Ինճէ. 1200, ՓԱՐԻԶ* (18) *Հառ. 800, ԻՍԻ Դաւիթ. 800, ՊՈՄՈՆ Փառ. հազար, ՄԱՐՍԼԻԶԼ Մելիք. 1500 , ՊԱՆԵԼՕ Ֆեր. 800 , ՌՈՄԱՆ Ճիվ. 800, ՏՐԵՆՍԻ Մազ. հազար, ՄԱՐՍԼԻԶԼ Ծառ. 2 հազար, Ս. ՈՒԼԻՆ Պալ. 1500, Ս. ՈՒԼԻՆ Միլ. 800, ԿՐԸՆՈՊԼԸ Գար. 1450, Թ. Ա. 1450, Ն. Ֆ. 1450, Ազաէն 1300, Գ. Ց. 1450, Ա. Ց. 1450, ՄԱՐՍԼԻԶԼ Երեմ. 600, ՄԱԶԱԿԱՆ Հայկ. 1200, ԱԼԺԻ Գազ. 1600, ԼԻՈՆ Ազա. 450, Ս. ՕՊԱՆ Զավ. 1500 , ԿՐՕԼԻՑ Զուլ. 800, ՀԱԼԼԻՊ Գավ. 2 հազար, ՓԱՐԻԶ* (7) *Մաթէ. 800, ԼԱՆՍԼԻՑ Օհան. 1500, ՖՈՆԹԸՆԼԻՑ Փափ. 1500, ՓԱՐԻԶ* (5) *Եդուա. 1450,* (7) *Գրիգ. 1600, ԼԻ ՄԻԼ Սարգ. 1450, Թիւֆ. 1450, ԼՔՕ Քոհա. 1450, Մկրտ. 1500, Ա.Եւա. 1500 ԹՈՒԼՈՆ Ճար. 700, ՕՐԱՆԺ Դան. 1660, ՓԱՐԻԶ* (14) *Ա.յր. 1600, ԼԸ ՊՈՒՐԺԻ Խրտ. 1200, ՄԱՐՍԼԻԶԼ Հիւս. 3100, ԼԻՈՆ Գալ. 1500, ՄԱՐՍԼԻԶԼ Փափ. 1600, ԼԻՈՆ Պալ. 2 հազար, Պաղ. 2 հազար, Պոս. հազար, Պոդ. 1500, ՄԱՐՍԼԻԶԼ Գալ. 1500, ՖՈՆԹԸՆԼԻՑ Փափ. 1200, ՌՈՆ Նալ. 800 , ՖՈՆԹԻՆ Եալ. 1500, ՄԱՐՍԼԻԶԼ Սարգիս 800 , Խաչտ. հազար Ֆրանք:*

ՄԱՐՏ 19ԻՆ հայկական Institut*ի* NUIT DE LA VOILETTE*ը* Escorial*ի սրահներուն մէջ :*

ԳՈՒՇԱՏԵՍՐ

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ «Եգիպտացի» կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30*ին* à l'Eclair *սրճարանը,* 6 Ave. d'Italie, *Փարիզ* (13), métro Place d'Italie:

ՄԱՐՍԷԼ.— Հ.Յ. Դ. «Ակնունի» ենթակո – միտէի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ , սովորական հաւաքատեղին: Ճշդապահ ըլլալ:

ԱՆԻԷՌԻ Հ. Յ. Դ. Ազամ ենթակոմիտէի ժողովը՝ այս ուրբաթ Պ. Քոլոմպի սովորական հաւաքատեղին: Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ Ա.իէռ Պուա Քոլոմպի մասնա – ճիւղին տարեկան մեծ ցերեկոյթը ՄԱՐՏ 27ԻՆ : Կը խնդրուի նկատի ունենալ այս թուականը :

ՎԱԼԱՆՍ.— Կապոյտ Խաչի ադգմուհիներու ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ ետք, ժամը ճիշդ 3ին, «Ա. Ազարոնեան» ակումբին մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Պարտադիր ներկայութիւն :

ՎԱԼԱՆՍՍ.— Համախոհ երիտասարդական Միու – թեան մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտ ժամը 9.30*ին, սովորական հաւաքատե – ղին:*

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Միհասեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս երկուշաբթի իրիկուն ժամը 8.30*ին, սովորական հաւաքատեղին:*

ԻՍՍԻ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ադգմուհիները այս կիրակի ժամը 3ին: Կարեւոր օրակարգ: Ներկայ պիտի ըլլայ Տիկին Տ. Սէրէնկիւլեան, Շրջ. վարչութեան կողմէ :

ԹԷՕԱՍԵՂԱՆ Ի ՊԱՏԻՒ ԴԱՍԱԽՕՍՆԵՐՈՒ

եւ ծնողներու, կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՓԱՐԻԶԻ մասնաճիւղին կողմէ, կիրակի 6 Փետրուար, ժամը 3—8 Sociétés Savantes*ի յարակից սրահին մէջ,* 6 rue Danton, métro Odéon:

ԳՆԴԱԽԱՂԻ ՄՐՑՈՒՄ

Փետրուար 6ի առաւօտ ժամը 10ին Stade Olier*ի մէջ* (11 rue d'Arcueil, La Vache Noire)

Բարեկամական մրցում Հայ Մարզական Միութեան (U. S. A.) *Ա. խումբին եւ* Stade de Vanves*ի հետ :*

★ *Կէս օրէ վերջ ժամը 3ին* U. S. A. — S. O. Versailles*ի դէմ ,* Stade Petit Bois*ի մէջ:* Rue Bernard Jussieu: *Հաղորդակցութեան միջոց.—* Gare St. Lazare*էն ելեկտրական կառախումբ, իջնել* Montreul Versailles:

ՀՆԱՁՈՑՔ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Իսկ լէ Մուլինոյի Հ. Յ. Դ. «Խանասոր» խումբի հանդէսը այս կիրակի, Bellevue *սրահին մէջ ,* 45 rue de la Défense, Issy: métro Mairie d'Issy et autobus 190barré *իջնել* Gare d'Issy:

ՀՈԴԵՀԱՆԴԻՍՍ.— Մարսէյլէն Տէր եւ Տիկին Գառնիկ Ադիլեան կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի առաւօտ, մանուկ Հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Փրատոյի մայր եկեղեցին մէջ, իրենց մօր՝ Ա.յր Տիկին ԱՆՆԱ ԱՆԴՐԻԿԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները: Այս առթիւ շնորհակալութիւն բոլոր բարեկամներուն եւ կազմակերպութիւններ – րու որ իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին անձամբ կամ գրաւոր:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Սէվրանի Ֆր. Կ. Խաչը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ընկերուհի Վ. Քէօսէեանի իր եղբօր՝ Պ. ԶԱՐԵՀ ՇԱՀԻՆԵԱՆի կսկծալի մահուան առթիւ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Ֆր. Կ. Խաչէ Սէվրանի մասնաճիւղը իր խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնէ բոլոր նուիրատուներուն որոնք քաջալերեցին «Գիրութեան Շաբաթ»ի հանգանակութիւնը: Գոյացած է 7620 ֆրանք: Շնորհակալութեամբ ստացած ենաեւ տիկին Բ. Սեդրոսեանէ 500 ֆրանք ոչնածառի առթիւ, եւ 500 ֆրանք Տէր եւ Տիկին Ճովհաննէսեանէ Պ. ԱՐՍԷՆ ՓԱՆՈՍԵԱՆի մահուան առթիւ:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
La Gérant : A. NERCESSIAN

ԶԵՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԻՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ՄԻ ՄԻԱՑՆ

LE BOSPHORE *Մառթոյով*

Հրուշակը — ՀԷԼՎԱՆ — զուտ շաքարով անարատ ԹԱՀԻՆով պատրաստուած, նաեւ LE BOSPHORE, *բահաթ լօքումը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյն արտադրութիւնները են:*

Վաճիկ Տնօրէն Պ. ՍՈՒՐԻՆ ՖԷՄՃԵԱՆ

Société «LE BOSPHORE», Marseille

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Ամս. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Samedi 5 Février 1949 Շաբաթ 5 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5763–Նոր շրջան թիւ 1174

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՏԷՐՏԷՐՆ ԻՍԿ ՄՈՄՈՎ

Աչխատակից մը, որ վերջերս Մարոք հանդիպած էր, դառն խորհրդածութիւններ կ'ընէ կարգ մը անտիլուեթեանց մասին:

— « Քաղաքականքայի մէջ կան քանիէ աւելի Հայեր, իրենց զաւակներով, ամանք ամուսնացած օտարներու հետ: Քահանայ մը բերել կուտան Մարսէյլէն, տասը տարին անգամ մը, պզպէտզի մկրտէ հասակ նետած՝ մարդ եղած տղաքը, դասերէ մը ջուրի մէջ:

«Գաղութը բարեկեցիկ է եւ պատրաստ վճարելու բոլոր ծախքերը: Լսեցի որ այս անգամ ալ հարիւր հազար Ֆրանք հաւաքեր են, քահանայ մը խնդրելով Մարսէյլէն: Վերջապէս բարեհաճեր են ղրկել: Ըլլալի՞ք է այս»:

Մենացեալը կը կարդաք թղթակցութեան մը մէջ, որ կը նկարագրէ քահանային ժամանումը եւ կատարուած ապարդուքիւնները :

— « Այս ալ դրկիլիք , զբաղելիք բան է», պիտի քրմէնչեն բանգէտներ, Փարիզի չքեղաշուք պողոտաներուն վրայ:

Մանրամասնութիւններ կան որոնք ամբողջ պատմութիւն մը կ'արժեն:

Քաղաքականքաները ախտանշաններն են հոգեկան թշուառութեան մը որ հետզհետէ կը ծաւալի:

Այսպէս, համբանքի պահպանում կը պահանջենք եւ լուր անգամ չունինք ցիրուցան բազմութեանց ամենօրեայ կեանքէն, տառապանքէն կամ բաղձանքներէն:

Մեր հանրային կեանքն անգամ դաւճեր է մեքենական, եթէ ոչ դուբզադրական:

Միաբերը եւ սիրտերը չեն որ կը գործեն, այլ ձեռքեր ու ոտքեր:

Այն ատեանն որ, ահաւասիկ տէրտէրն իսկ մոմով կը վնտռտի Միջերկրականի ափամերձ բանտաւոր զոհերը: Ձիշդ ինչպէս Անատոլուի անբախտ բեկորները, որոնց վրայ կարծես լոյս իջաւ քանի մը ամիս առաջ, երբ քահանայ մը հանդիպելով, մկրտեց աւելի քան 500 հայորդի – ներ: Ծծկեր երախաներէն մինչեւ 18—30 տարեկան տղամարդիկ:

Բացատրութեան չի կարօտիր այնտեղի պարագան: Իսկ այսօ՞ր:

Ո՞ր բռնակալը կր կաշկանդէ մեր ձեռքերն ու ոտքերը, թոյլ չտալով որ կարգի դնենք մեր տունը, վարենք մեր գործերը:

Դեռ ի՛նչ համբանքներ կան, ափրիկեան ափերուն վրայ, նաւթապէս բարգաւաճ, բայց հոգեպէս անտէր:

Տարիներէ ի վեր որեւէ կազդուրիչ տեղեկութիւն լսեցի՞ք , օրինակ, Ալժերիոյ գաղութի մասին: Գաղութ մը՝ միշտ պատրաստ նիւթական զոհողութեան, բայց ինքն իր ղէմոն ձգուած:

Կրնաք վստահ ըլլալ որ այդ կէս արեւելեան միջավայրին մէջ հայ մանուկները աւելի չուտ կ'օտարանան, քան այս համայնակուլ ափերուն վրայ:

Կը թուի թէ ներսը եւ դուրսը ձեռք ձեռքի տուած են, մոռացութեան տալու համար այդ ցիրուցան համբանքները:

Ցաճախ անոնց գոյութիւնը կը յիշուի տօնական առիթներով, կամ պտղի հաւաքելու համար :

Այսքան չո՞ւտ մաշեցան մեր ջիղերը: Բոլորս ալ կարճատե՞ս դարձանք: Այդքան երկա՞ր է ճամբան ծովուն մէկ ափէն միւսը:

Քանի մը տարի ալ այսպէս, եւ մտաւոր – բարոյական կապերը հետզհետէ փրթելով, իւրաքանչիւր գաղութ ինքն իր մէջ պիտի կծկուի, պիտի դառնայ ամլարժ կալուած:

Այսպէ՞ս էինք երէկ, աւելի ծանր պայմաններու մէջ: Հոգ չէ թէ հող ունեցայինք :

Տէրտէրի աղօթքին չա՞փ ալ ուժ չունի մեր ազգային դիտակցութիւնը...

— Ի՞նչ օգուտ այս հարցումներէն, երբ գիտէք որ Փարիզն անգամ կորնցուցեր է իր մտածելու, գործելու կարողութիւնը:

Աղբարեւ, ի՞նչ օգուտ, երբ այս բախտաւոր գաղութին կազմակերպումը, կեդրոնական դիտակավարութեան մը հաստատումն անգամ դարձեր են կռուախնճոյ:

Իննսուն տարի առաջ, ափ մը երիտասարդներ Ազգ. Սահմանադրութիւն մը յօրինեցին, ներշնչուելով այս ափերէն:

Որքան եւս մնացեր են Թոռները:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԵԹԷ ՓՈՐՁԻՆՔ ԲԱՂԴԱՏԵԼ

Անցեալ օր Փարիզի կենդանաբանական պարտէզը այցելեցի, օգտուելով բացառիկ արեւոտ օդէ մը:

Ախո՛ն որ բոլոր կենդանիները դուրս չէին հանած իրենց որջերէն եւ զբօսնքի երթալուս· ես որ այնքան կը սիրեմ այդ անմեղ, բարի, նոյնիսկ վայրի բնաղդներով արարածները, բացի օձէն:

Պէտք եղաւ որ քովի ընկերոջս բացատրեմ իմ տկարութիւնս հանդէպ կենդանիներուս:

Նախ ընդհանուր յատկութիւն մը բոլորին քով.— անկեղծ են, այդ մեզմ կամ վայրի, անխելք կամ խելացի, չորքոտանի եւ երկոտանի արարածները եւ ոտք չունեցողները :

Սուտ չեն խօսիր: Երբ առիւծը կը յօշոտէ իր զոհը, կանխամտածեալ, ծրագրուած չարիք մը չէ որ կը գործէ: Եթէ բնաղդը յառաջ պիտի քշէ, կայ նաեւ վայրկեանի աղդեցութիւնը, բարկութիւնը, վրդովումը իր հասկցած ձեւով:

Ալ չեմ խօսիր մեծ մասին օգտակար ծառայութեանց մասին.— Մկկուն հաւատարմութիւնը, միւսին երախտագիտական զգացումները, կատուին նազանքը, սոխակին աւուրչիկ զեղգեղանքը:

Կապիկին անգամ չատ վեր կը մնայ կարգ մը մարդկային ապարատներէ : Երբ կը զուարճացնէ մեզ, սպասելիք մըշտնչի աւոր համար:

Օձն է միայն որ կը մնայ զղուելի իր սողոսկուն, թոմոտ եւ լպրծուն գոյութեամբ: Անոր ներկայութիւնը չես զգար դրեթէ քովդ ի վեր, բարկութիւնը չես տեսներ: Երբեմն նոյնիսկ կը կարծես թէ կ'ցաւ տաքցնել իր պաղ սիրտը, իր պաղ աչքերը, իր պաղ հոգին: Որքա՞ն սխալած ես, բաւեմտօրէն:

Մարդկային ընտանիքին մէջ պիտի գտնէք այնպիսի տիպարներ, որոնք չեն կրնար դասաւորուիլ ոչ առնաւորներուն, ոչ ոտնաձգողներու, ոչ թռչնաղղիներու եւ ոչ ալ թարձրամորթներու մէջ:

Թերեւս իրար գտնեն սողուններուն հետ:

ՍՕՍԻ

ՊՈԼՍՈՑ Օրթոտոքս պատրիարքը, Աթենագորաս արք· որ նոր պաշտօնի ձեռնարկեց, հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ լրագրողներու.— «Պիտի առաջարկեմ բոլոր քրիստոնեայ եկեղեցիներուն պայքարիլ համայնավարութեան դէմ»: Պատրիարքը աւելցուց թէ պիտի առաջարկէ նաեւ բոլոր քրիստոնեայ եկեղեցիներուն միանալ Իսլամին հետ՝ միեւնոյն նպատակով, «վանդի մարդկութեան համար կենսական խնդիր մըն է այս»:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ վարչապետը, Սոֆուլիս, պարզելով նոր դահլիճին ծրագիրը, յայտարարեց· — «Յունաստան կը վստահի Միացեալ Ազգերու կազմակերպութեան: Անկեղծօրէն կ'ուզէ վերահաստատել սիրալիր յարաբերութիւններ Պալքանեան դրացիներուն հետ, պայմանաւ որ անոնք յարգեն Յունաստանի դերիշխանութեան իրաւունքները եւ չօգնեն եւ ապաստան չտան դիմել հրոսախումբերուն: Յունաստան Թուրքիոյ հետ ունեցած աւանդական բարեկամութիւնը հիմնաքարը կը նկատէ իր քաղաքականութեան՝ արեւելեան Միջերկրականի մէջ, եւ կ'ուզէ գործակցիլ Իտալիոյ հետ»:

ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹԵԱՆ վերատեսուչը հրամայեց արգիլել որ այրեր միասին պարեն պարահանդէսներու եւ ըրօսավայրերու մէջ: Այրերուն արգիլուած է նաեւ ծպտուիլ կանացի հագուստներով :

ՊԵՐԼԻՆԻ համայնավարները կոչ մը ուղղեցին ամբողջ Գերմանիոյ ժողովուրդին, պատուիրելով որ ցոյցեր սարքէ արեւմտեան պետութեանց դէմ, դիմուորական դրաւման առթիւ: Ցայտարարութիւնը կը պահանջէ բոլոր Գերմանիներէն իրենց ափին մէջ առնել իրենց ճակատագիրը, ձերբակալել այն քաղաքագէտները «որոնք հակախորհրդային եւ աշխարհակալ տեսութեան թոյնը կը հոսեցնեն մեր ժողովուրդի վէրքերուն մէջ, չօգնել Պոնի եւ Ֆրանքֆուրթի դաւաճաններուն: Բողոքել Գերմանիոյ անդամահատութեան եւ Ռուրի յափշտակութեան դէմ»: Այս առթիւ կը խոստանայ Ա. Միութեան եւ Հարաւ. արեւել. Եւրոպայի ժողովուրդներուն եւն. աջակցութիւնը:

Աշխարհաքաղաքական վերջ Միջերկրական

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ, ԹՈՒՐՔԻԱ, ՏԳԻՊՏՈՍ, ԻՍՐԱԷԼ...

Իրազեկ աղբիւրէ հաղորդուած լուրերու համաձայն, Լոնտոնի եւ Ուաշինկթընի մէջ անպաշտօն բանակցութիւններ կը կատարուին, Միջերկրականի դաշինք մը հաստատելու համար, իբրեւ լրացուցիչ Ատլանտեանի դաշինքին: Ամերիկացիներուն կարծիքով, այս ծրագիրը երկու դլխաւոր առաւելութիւններ կը ներկայացնէ.—

1.— Անհրաժեշտ չի դարձներ միեւնոյն սեղանին չուրջը համախմբել չափէնաւելի շատ ազգեր :

2.— Անոր չնորհիւ Սպանիան ալ կրնայ մասնակցիլ արեւմտեան Եւրոպայի պաշտպանութեան ճակատին :

Ֆրանսա, Անգլիա եւ Փորթուկալ պիտի ստորագրեն թէ Ատլանտեանի եւ թէ Միջերկրականի դաշինքը: Իտալիա, որ հրաւիրուած չէ մասնակցելու Ատլանտեանի դաշինքին եւ չուզեր դինուորականութեան տակ մտնել , պիտի ստորագրէ միայն Միջերկրականի դինակցութեան դաշինքը:

Այս նոր դինակցութեան անդամ պիտի ըլլան նաեւ Յունաստան եւ Թուրքիա, որոնք արդէն կ'օգտուին Մ. Նահանգներու դինուորական օգնութենէն, Իսրայէլ եւ Եգիպտոս, առանց հաշուելու Միջերկրականի ֆրանսական դաղթավայրերը: Եւ վերջապէս, պիտի հրաւիրուի նաեւ Սպանիան:

Երկու դինակցութիւնները զուգահեռաբար կապ պիտի ունենան Մ. Նահանգներուն հետ, որոնց ընդհ. հրամանատարութիւնը իր ափին մէջ պիտի պահէ արեւմտեան Եւրոպայի պաշտպանութեան երկու դեկերը, մէկը՝ Նարվիք – Պալ գծով, միւսը՝ Միլան – Սուէդ ուղղութեամբ:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՁԱԿԱՏԸ ԵՒ ՍԹԱԼԻՆ

Սթալինի յայտարարութեանց առթիւ, Ուաշինկթընի քաղաքական շրջանակները նորէն կը յիշեցնեն թէ նախադահ Թրումընի աւելորդ պիտի նկատէ որեւէ տեսակցութիւն, եթէ Մոսկուա նախապէս որոշ առաջարկներ չներկայացնէ, անոր համեմատ պատրաստելով օրակարգը: Մ. Նահանգներուն տեսակէտով Ատլանտեանի դաշինքը ամէնէն ազդու դէնքն է ապահովութեան համար, հետեւաբար պէտք է կնքուի ամչապաղ: Միւս կողմէ, թէ նախադահը եւ թէ արտաքին նախարարը կը հաւատան թէ պաղ պատերազմը իրականապատերազմի չի յանդիր, պայմանաւ որ ամերիկեան դաշնակիցները վճռական դիրք մը բռնեն եւ պատրաստ ըլլան դիմադրելու որեւէ նախայարձակման :

★ Պրիւսէլի դաշինքն ստորագրող հինդ պետութեանց մինչեւ յունիսի վերջը դործի ձեւ նպատակ է արդէն, մանրամասն առաջարկներ մշակելու եւ Եւրոպայի Միութեան Խորհուրդը կազմելու համար: Կը կարծուի թէ Իտալիա, Փորթուկալ, Իսլանտա, Իրլանտա, Նեռվեկիա եւ Տանըմարքա եւս պիտի հրաւիրուին մասնակցելու այս խորհուրդին: Ամերիկեան Գերմանիան պիտի չհրաւիրուի, դոնէ առ այժմ :

★ Ֆրանսայի Ազգ. ժողովին արտաքին դործերու յանձնաժողովը բանաձեւ մը քուէարկեց , որով կ'ողջունէ հինդ արտաքին նախարարներուն համաձայնութիւնը՝ Եւրոպական Միութեան մասին : Յանձնաժողովը 6ի դէմ 17 ձայնով մերժեց համայնավարներուն մկ բանաձեւը, որ, նկատի առնելով Սթալինի յայտարարութիւնները, կը պահանջէր կառավարութենէն անհրաժեշտ նախաձեռնութիւնն ստանձնել, միջազդային ձգտումը մեղմացնելու եւ խաղաղութիւնը ամրապնդելու համար :

Թոմաստո կր ծաւալի Եւրոպայի մէջ

Տոքթ. Փոլ Անտէրսըն որ վերջերս պատրաստ մը կատարած էր Դանիական Կ. Խաչի մամուլի խումբին հետ, կը յայտարարէ թէ թոքախտը համաճարակի հանդամանք ստացած է չատ մը եւ – լրտպական երկիրներու մէջ: Իր տեղեկագրին համաձայն, ամէն օր հարիւր հոդի կը մեռնի կարգ մը երկիրներու մէջ: Առնուազն 130 հոդի կը մեռնին Լեհաստանի մէջ, աւելի քան 100 Եուկոսլաւիոյ մէջ: Ցետոյ կարդով կուգան Յունաստան , Աւստրիա, Գերմանիա, Չեխոսլովաքիա, Հունդարիա եւ Իտալիա:

Դանիացի բժիշկը այս դժբախտութիւնը կը վերադրէ պատերազմին, բնակարանի, սնունդի , հագուստ–կապուտի անբաւականութեան : Ինք մանաւորապէս ծանր կը դտնէ Եուկոսլաւիոյ վիճակը: Աւելի քան 4000 հոդի կը վարակուին ամէն օր, մեծ մասով մանուկներ որոնք արագօրէն կը փոխանցեն հիւանդութիւնը: Այդ երկրին առողջապահական նախարարութիւնն ալ կը խոստովա–

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՕՏԱՐ ՓԱՌՔՈՎ ՀԱՑԵՐ

ՀԱՅ ՄԵԾ ԴԻՒԱՆԱԳԷՏԸ

(ՆՈՒՊԱՐ ՓԱՇԱՅԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ՅԻՄՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ)

(Գ. եւ վերջին մաս)

«Դեղեցիկ Նուպարը», ինչպէս սովորութիւն ունէին զինք կոչելու, աւելորդապաշտ էր: Ամէն օր իր բախտը կը փորձէր խաղաթղթերով:

Ոչ ոք այնքան լաւ է նկարագրած Նուպարը, որքան «Փէլ Մէլ Կազէթ»ի թղթակիցներէն մէկը, 1895ին.— «Ըօթանասունըմէկը անցած, կեանքի յոգնութիւններով ծանրաբեռն, խոշոր աչքեր, ցցուն կարմիր երակներ ալ այտին վրայ, շատ քիչ մազ, մեծ մասամբ ճերմկած, անյարդար ճերմակ պեխեր, ուժեղ ծնօտ, ֆէսը ծուռ ալ ականջին վրայ եւ պլիւն համար շատ մեծ, բարձրահասակ եւ մեծոսկր, հագուածքն անփոյթ, շատ հին կէս կապուած կօշիկներ տան մէջ, քթին ակնոց կարդալու պահուն: Եթէ հետը երկար առեն մնաք, իրեն հանդիպ կը զգաք խոր յարգանք մը, թէեւ երբեմն կրնայ ըլլալ, որ արհամարհանքի եւ կամ ժպիտի փոխուի առիկա: Ուրախ կ'ըլլաք, որ քրիստոնեայ մըն է ցեղով եւ կրնաք դաղափարներու ազատ փոխանակութիւն ունենալ: Աստուա – կոյս, Արեւելքի ամէնէն մեծ դէմքն է թէ նկարադրով, թէ պարկեշտութեամբ, թէ իմացականութեամբ եւ նախաձեռնութեամբ: Տանը մէջ հանդարտ ու դրաւիչ է, բայց դիւրաբաւ կը բռնկի եւ յամառ է: Ձեզ կ'ահաբեկէ, եթէ տեսնէ որ տկար մեներամարտող մըն էք, իսկ եթէ դիմնայ ոչ չէք վախնար, կը վիճի ձեզի հետ եւ կ'ըսէ բաներ, որ ճշմարտութեան երեւոյթ ունին եւ կամ կ'ուզէ որ դուք իրը ճշմարտութիւն ընդունիք: Եգիպտոսի մէջ ամէն մարդ կը վկայէ իր անկեղծ բարեկամութիւնն ու վեհանձնութիւնը: Նուպար շատ բաներու մէջ կատարեալ է,— քաղաքականութեան հնարքներու, իշխանութիւն վարելու, իր տէրերը համոզելու, համաձայնութիւններ կնքելու, եւ նոյն իսկ, արհամարհանքի եւ յարգանքի մէջ: Երբ խօսակցութեան ընթացքին Ֆրանսերէնէ անգլիերէնէ եւ անգլիերէնէ Ֆրանսերէնի կը վազէ, հետաքրքրութեամբ մտիկ կ'ընէք Արեւելքցի Ուլփոլին»: (Անգլիացի հռչակաւոր պետական մարդը՝ 1676 — 1745):

Նուպար լաւ հայր էր իր ընտանիքին ներս: Հոգածու, զգայուն եւ սիրալիր իր կնոջ եւ զաւակներուն հանդէպ: Խորապէս ազդուած էր իր աղջկան՝ Զիպայի ալկածալից մահէն (Տիկին Տիգրան փաշա Ապօ):

Շատ կը սիրէր ծխախոտը եւ սուրճը: Իր այցելու բարեկամները վարժուած էին իր ընտրութեան:

— Mon cher, մի երթաք դեռ, կեցէք մէկ–մէկ սուրճ խմենք նորէն:

«Տէյլի Նիուզ» կը գրէ թէ «Նուպարէն աւելի բարի, աւելի սրամիտ, աւելի դրաւիչ հիւրընկալ մը երբեք չէ եղած: Ան ոչ միայն Արեւելքի պետական մարդոց լաւագոյնն էր, այլեւ նշանաւոր պիտի հանդիսանար, ուր որ ալ ըլլար»:

Արդարեւ, Նուպար Արեւելքի եւ Արեւմուտքի օղակն էր, ճիշդ իր տարաբախտ ցեղին պէս, ինկած փշաթելերու ցանցին մէջ:

ՊԵՐԼԻՆԻ ՎԵՀԱԺՈՂՈՎԸ ԵՒ ՆՈՒՊԱՐ ՓԱՇԱ.— Հայ ժողովրդի քաղաքական դատի ճակատագրական օրերուն, երբ Հայաստանի ամէնէն հեռաւոր գաւառներէն սկսած մինչեւ Պոլիս, յոյսի եւ յոյզի տագնապալի վայրկեաններ կ'անցընէին, Նուպար փաշա, իբրեւ Հայ եւ քաղաքական հռչակաւոր անձնաւորութիւն մը, կատարեց իր պարտականութիւնը Հայկ. Դատին հանդէպ:

Պերլինի վեհաժողովի բացման օրերուն, 1878 Յունիսի սկիզբները, ինչ վէճեր կային Ներսիսեան Հայրիկի պատուիրակութեան եւ Նուպարի միջեւ:

Ներսէս պատմիարք, Ազգ. երեսփ. ժողովին մէջ, 1878 Յունիս 21ին արտասանած իր պատմական եւ յուզումնալից ճառին մէջ, հայկական պահանջները կ'ամփոփէր հետեւեալ ձեւով.

— « Թէ ինչ ձեւով եւ ինչ բառերով ներկայացուցի Հայոց խնդիրն Եւրոպայի.— Հայոց վարչութիւն Հայաստանի մէջ առանց քաղաքական փառասիրութեան, զոր երբեք չենք ունեցած եւ չենք կրնար ունենալ մեր վեհափառ Սուլթանին հովանաւորութեամբ եւ վեհապետական իշխանութեամբ նեղքեւ: Դուք, ազգային երեսփոխաններ, ըսէք, դուք որ բոլոր ազգին քուէովն ընտրուած՝ կը զգաք ի ձեր սիրտ բաբախել սիրտն ազգին, ըսէք, ազգին խնդիրը չէ՞ այն որ ներկայացուցի » (Գ. ԼԱԶԵԱՆ, «Հայաստան եւ Հայ Դատը ըստ դաշնագրերու», էջ 25 , Գահիրէ):

« Հայոց վարչութիւն Հայաստանի մէջ» բացատրութիւնը համապատասխանեցաւ իրրեւ լիակատար ներքին ինքնավարութիւն, եւ Անգլիան, յայտնի ու գաղտնի , ցցուեցաւ մեր պահանջներուն դէմ : Բոլորին ծանօթ է 61րդ յօդուածի ողբերգութիւնը եւ պետութեանց չհորհած «բարենորոգումները» :

Նուպար փաշա, որ այդ միջոցին Փարիզ կը գտնուէր, ըստ իր հայեցողութեան, պատրաստած էր համեստ ծրագիր մը հայկական նահանգներուն համար: Հազիւ երկու էջերէ կը բաղկանար, զոր Լոնտոնի «Նայնթինթ Սէնչըրի» հանդէսը հրատարակած էր 1878ի Սեպտեմբերի թիւին մէջ: Դժբախտաբար այդ ծրագիրը, իր մանրամասնութեամբ, ձեռքի տակ չունինք հանդամանօրէն նեղկայացնելու համար: Այդ ծրագրին մէջ Նուպար ոչ լայն առաջադրութիւններ կ'ընէր եւ ոչ ալ ներքին ինքնավարութեան մասին կը խօսէր, այլ կը պահանջէր հայկական նահանգներուն համար քրիստոնեայ ընդհանուր կառավարիչ մը, նշանակուած մեծ պետութեանց հաւանութեամբ, քանի մը Եւրոպացի գաւառապետներ, տեղական ոստիկանութիւն եւրոպական սպաներու հրամանատարութեամբ:

Երբ այս ծրագիրը կը ներկայացնէ Պոլսոյ դեսպան եւ իր բարեկամ իշխան Հոհենլօհէ, այս վերջինը կարդալով կը բացականչէ.— «Ահա Արեւելեան խնդրին բանալին»:

Նոյն վերաբերումը Անգլիոյ դեսպան Լորտ Լայընսի կողմէ, որ կը խոստանայ ուժ տալ ամբողջ հոգիով եւ ղրկել իր կառավարութեան: Նուպար կը ներկայացնէ նաեւ վեհաժողովի Հայոց պատուիրակութեան եւ կը խնդրէ որ Ազգ. ժողովը իրեն պաշտօն տայ Պերլին երթալու եւ իր ծրագիրը անձամբ պաշտպանելու վեհաժողովին առջեւ: Ազգ. ժողովը կը զգուշ իր բաղձանքներուն անհամապատասխան եւ մեծժողական պատասխան կուտայ:

Անշուշտ, ոչ ոք կրնար վճռապէս պնդել թէ Նուպարի ծրագիրը նոյնութեամբ պիտի ընդունուէր: Բայց որոշ էր, թէ հայկական ճակատին վրայ, եթէ կար մէկը, որ Պերլինի վեհաժողովէն պիտի կրնար առաւելագոյնը փրցնել, առիկանուպարն էր: Վեհաժողովի անդամներէն շատերը իր բարեկամներն ու պաշտօնակիցներն էին եւ մեծ համարում ունէին իր դիւանագիտական առաջնակարգ կարողութեանց վրայ:

Կսկիծ կար իր սրտին մէջ եւ յաճախ կրկնած է, իր ծերութեան օրերուն, հայ այցելուներու.

— « Ահ, 1878ի՛ն, 1878ի՛ն... ինչպէս կ. Պոլսոյ պատրիարքն ու իր խորհրդականները չհասկցան զիս: Պերլինի վեհաժողովին համար իմ պատրաստած ծրագրովս, վստահ եմ, եղջերիկ պիտի ըլլային Հայերը» (Լ. Զարթմանեան (Բաշալեան) , «Նոր Կեանք», թիւ 3, 1 Փետրուար 1899, Լոնտոն):

Իրաղեկներ կը հաստատեն թէ « Քրիստոնեայ ընդհանուր կառավարչի» պահանջին տակ ծածկուած էր ինքը: Ատիկա մեծագոյն տուեալն էր հայկական նահանգները արագութեամբ բարենորոգելու .

— Քանի տարի: Ես գիտեմ ինչ երած կ'ըլլայի Հայաստանի մէջ, քանի տարուան ընթացքին, բացականչած է Նուպար:

Նուպար կը սիրէր հայ ժողովուրդը, Հայոց պատմութիւնը եւ հայկական մշակոյթը: Թէեւ խեցգեղակ հայերէն մը կը խօսէր, ինչպէս իր գաւակը՝ Պօղոս Նուպար փաշա, բայց քալ գիտէր իր ցեղին պատմութիւնը: Գրած է «Շար հին եւ նոր հայ պատմագիրներու» երկու հատոր աշխատութիւնը եւ հրատարակած 1868ին, Փարիզ(*): Ըստ իրապեկներու, գրած է նաեւ իր յիշատակները Մէհմէտ Ալիէն մինչեւ 1888, առանց հրատարակութեան տալու:

1895ին քաշուած էր Փարիզ: Համիտեան ջարդերը սկսած էին: Հեռագիրները ամէն օր տխուր լուրեր կը հաղորդէին: Ֆրանսայի մէջ Ժոռէսի, Քլեմանսոյի, Փրէսանսէի եւ Տրնի Քոյչնի գլխաւորութեամբ հայանպաստ չարժում մը սկսած էր: Հայ ժողովուրդի աչքերը ուղղուած էին Նուպարի: Երբ գուժկան տեղեկագիրները կը կարդար, դոյնը կը նետէր, աչքերը կը լեցուէին եւ կը փղձկէր :

— Ալ կը բաւէ, ալ կը բաւէ...

Յետոյ, քաղաքագէտը կ'արթնար իր մէջ եւ կը պարզէր իր տեսակէտները դէպքերուն առթիւ:

« Տէյլի Թէլէկրաֆ»ի Թղթակից Խտուարտ Տայսէ, մէջ կը բերէ Նուպարի հետեւեալ խօսքերը.—

— « Ձեռքէս եկածը կ'ընեմ եւրոպական համակրանքը չայժելու ի նպաստ Հայաստանի: Իրը Հայ իմպարատականութիւնն է այսպէս ընել, եւմանաւանդ, դիտեմ որ հայրենակիցներուս աչքերը յառած են ինծի: Բայց կ'աշխատիմ առանց յոյժողութեան յոյս ունենալու: Իմ ուղիղ դատողութիւնս ինծի կ'ըսէ թէ, եւրոպական ոչ մէկ պետութիւն չահ ունի պատերազմ յայտարարելու Հայերուն համար: Այդ, եթէ թրքական վայրագութեանց դէմ եղած բողոքներուն, չի յաջորդեր պատերազմ մը, բողոքները կը մնան ապարդիւն: Ցաւալի իրողութիւնը այս է»:

Հասած 1915ի եղեռնը, որ մեր աքանչելի ժողովուրդն ու բնաչխարհը մատնեց աւերակի...

Նուպար չտեսաւ այդ օրերը:

Մեծ ծերունին չիջաւ Փարիզի Պուասիէր փողոցի իր սեփական տան մէջ, 1899 Յունուար 14ին:

Ամբողջ միջազգային մամուլը, յիսուն տարի առաջ, ներբողալից տողերով դրուատեց իր դործը որակելով զայն Արեւելքի Քավուրը, Պիզմարքը եւ Ուոլփոլը: Թերեւս ճիշդ են նմանութիւններն ու անհատական կարողութիւնները, բայց որքան հեռու ձգուած աւանդները: Քաւուր իր հեռատեսութիւնը մը ձգեց, Պիզմարք՝ Միացեալ Գերմանիա մը, Ուոլփոլ՝ Անգլիա մը, իսկ Նուպար՝ Եգիպտոս մը ... փոխանակ Հայաստանի:

Բունսեր եւ հոդմաւար թռչունի պէս Հայը ինկած է ամէն տեղ, Ռուսաստան, Պարսկաստան, Թուրքիա եւ Եգիպտոս, օտարներուն ձգելով իր մաքին ստեղծագործութիւնները:

Ալժէ

Վ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

(*) Դժբախտաբար ձեռքի տակ չունինք այդ հատորները Նուպարի պատմական ըմբռնումը դնահատելու համար: :

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՔԱՐԹԻԷ ԼԱԹԷՆ

(ՎԵՐԱԿՈԶՈՒՄ ՔԱՒՈՐԴ ԴԱՐՈՒ ՀԱՑ ԿԵԱՆՔԻ)

Սորպոնի անունը ուրիշ սիրելի բան մը ունի իր մէջ, հայ մշակոյթին հետ սերտօրէն կապուած, պատմա–ազգագրական մեծ նշանակութեամբ: Հակայ ամփիթատրոնին ամպիոնէն արձագանգած է աշխարհի 4 ծագերուն Ֆրանսացի դրագէտներու հոյլին բողոքն ու ցասումը ընդդէմ Մոնկոլեան հայաջինջ նախձիրնեղումն : Հոն է որ տօնուած են Ա.Հարոնեանի, Զօպանեանի, Կիլիկիոյ, հայրապետին եւ Արտաւազդ արք.ի յոբելեանները, Հ. Մ. Ը. Մ.ի քանամեակը, Ս. Գրքի թարգմանութեան 1500ամեակը, հայկ. մշակոյթին նուիրուած փառատօնները եւն: Մեր տարագիր ժողովուրդն իր կարգին առաւել հանդիսաւորութեամբ ոգեկոչած է իր մեծ զաւակներուն՝ Վ. Հիւկոյի, Անաթօլ Ֆրանսի եւ Վերլէնի յիշատակը:

Ռիշըլիէօ ամփիթատրոնը նոյնպէս ծառայած է հայկ. երգի, բանաստեղծութեան եւ պատմութեան պանծացումին: Թիւրկօն առաւելապէս սիրելի է մեզի՝ Հայերուս, Փրոֆ. Եորկայի անունին կապուած թանկագին յիշատակներով: Ուրչէ կրնաս իր հերթին արհեստ փառաբանած է Մեծն Տիգրանի ռազմական հանճարը: Ռումանիոյ եր–բեմնի վարչապետը գրեթէ ամէն տարի կուգար իր խօսքն ըսել հայ ժողովուրդի մասին, զոր իր արիւնէն կը համարէր, բնազդական ներհայեցողութեամբ: Հիմա չկայ ան այլեւս, Քուրիհանուի բարբառոս «երկաթեայ պահակ»ներէն սպանուած ըլլալով դաւադրութեամբ, բայց դեռ աչքիս առջեւն է իր չէկու պատկառելի մօրուքը, պարթեւ հասակը եւ աղնուական երեւոյթը: Կը խօսէր ցած, մերթ ոգեւոր, գլխի անուշ ձայնով մը, յաճախ վանկերը անջատելով: Պատերազմէն առաջ կը յիշեմ օր մը կը վերլուծէր Սուրիոյ, Ասորեստանի եւ Փիւնիկէի փոխադարձ յարաբերութիւնները : Ընկերներուս հետ կը սպասէի, ինչ մեզքս պահեմ, տեսակ մը անձկութեամբ, որ քիչ մըն ալ խօսի մեր մասին: Երբ կարգը ատոր եկաւ, կարծես աներեւոյթ ոդիէ մը յափշտակուած պաշտելի ուսուցչապետը բացականչեց.

— Ինչ կը վերաբերի Հայերուն, օհ, անոնք սկիզբի օրերէն արդէն արուեստի, մշակոյթի եւ քաղաքակրթութեան մարզերուն մէջ ամենաբարձր մակարդակին հասած էին»:

Տպաւորութիւնը աննկարագրելի էր. ծաղրանկարիչներ թղուցին մատիտին ու ծափ զարկին, մենք առաւել եւս խանդավառօրէն ծափահարեցինք ...

Վերադառնանք Ս. Միչէլի պողոտան, պահ մը կանգ առնենք տ'Արքուրի սրճարանին առջեւ, ընդհ. բռնկումէն ատին պատմութեան անցած այլեւս: Հոս ամէն մարդու դրած չէր հանդստա–ւալ, «մի քիչ փող» էր հարկաւոր: Բայց եւ այնպէս, երբեմն այնտեղ կը հաւաքուէին նոյնիսկ անկուտները, որոնց մէջ նկատելի թիւ մը կը կազմէին ընկեր Փանջոմնինները: Պիտի չփորձուէի անունները թուել: Անոնք շատ պիտի վշտանային, եթէ հիմա լսէին իրենց գաղափարներու արձագանգը, որ կ'արտահոսէր պատահական դրացիի մը յիշողութենէն :

(4)

ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Ափ մը Հայեր ալ հոս

ՔԱՋԱՊԼԱՆՔԱ (Մարոք), 30 Յունուար (Ցառաջ).— Երկար սպասումներէ ետք, վերջապէս Մարսէյլէն քաղաքս հասաւ Մեսրոպ քհնյ. Աւետեան եւ կիրակի՝ 23 Յունուար, պատարագ մատոյց յունական եկեղեցւոյ մէջ, սպասարկութեամբ Տիկին Լ. Պալթաեանի, Պ. Պ. Վ. Մարգարեանի, Ս. Շաքարեանի, Վահան Փափազեանի եւ ուրիշ խանդավառ երիտասարդներու որոնքայդ օրը, կարծես ազգային տօն մը կատարեցին: Հաղորդուողներ էին գլեթէ բոլորը:

Ջեմ կարծեր որ բախտաւոր Հայեր ասելի ջերմեռանդ աղօթած ըլլային ուրիշ տեղեր: Այսաղօթքը կարմիր ցայգէն փրկուելու խնդրանք մը չէր, այլ աղերս մը գիրենք Հայ պահելու: Կը զգային Հայ ըլլալու եւ մնալու նշանակութիւնը, տեսեր էին ուրիշներու կեանքը, ապրեր էին անոր մօտ եւ երբեմն ալ մէկը: Ու այս փոքր դաղութը Հպարտօրէն կեցաւ Յունուար 23ի կիրակի օրը յունական եկեղեցիին մէջ, համբոյր իր թիւր եւ փառք տուաւ Աստուծոյ:

Շատ անգամներ լսեր ու երգեր էի «Տէր ողորմեաս»ն, իր բոլոր փոփոխակներով եւ մեներգով, բայց չէի զգացած այն ինչ որ զգացի այս յունական եկեղեցւոյն մէջ հաւաքուած հայրենակիցներուս ներկայութեան: Սխալած չե՞մ պատերբս, այսպիսի աղերս մը գրելով եւ դաշնաւորելով: Լալահառաչ պաղատանք մըն է ասելի քան աղերս մը որ կը կոտրէ կամքը, կը չլատէ խոյանքը եւ մեզ դերի կը դարձնէ՝ դուբսէն, միշտ դուբսէն դալիք օդնութեան:

Կիրակի՝ ճաշէն վերջ Թէյասեղան մը պատրաստուած էր Մաժէսթիք օթէլին մէջ: Նախ դաղութին ազդ. մարմինը կատարեց իր տարեկան ընդհ. ժողովը, նախագահութեամբ քահանային եւ առենապետութեամբ Պ. Ժան Միրանի որ եռանդով եւ դիտակցութեամբ կ'առաջնորդէ այս փոքր դաղութը, հակառակ իր զբաղումներուն եւ դանազան դժուարութիւններու: Ընտրութիւն եղաւ նոր վարչութեան եւ այս անդամ Տիկին Փաթրիմօնիէօ (Նախկին Օր. Խմէրեան, Փարիզէն) որ նախագահն է նաեւ Ֆրանս. Կ. Խաչին, ընդունեց պատուակալ նախագահութիւնը, ինչ որ քաջալերական էր բոլորին համար: Պ. Պ. Միրան Ժան, Ց. Արթինեան, Պերճ Վարժապետեան, Շաքարեան, Գալրապիլիքեան, Սիւրմէնեան եւ Տիկիններ Պալթաեան եւ Մելիքով ստացած էին առաւելագոյն քուէները նոր վարչութեան:

Թէյասեղանը անցաւ մտերմիկ մթնոլորտի մը մէջ ուր ընթացքին ազդային երգեր երգեցին տիկիններ Պալթաեան եւ Ռոժէ: Երիտասարդներ, փոքր ու մեծ, հաւաքուած էին հոն վայելելու հայկական երեկոյթը եւ ես վստահ եմ որ մեկնեցան հարցնելով իրենց ծնողքին թէ ե՞րբ կրկին նման հաւաքոյթ մը կրնային ունենալ:

Յաջորդ շաբթուան ընթացքին քահանան մրրատութիւններ կատարեց Տօքթ. Թուրեանի պզտիկներուն՝ Ժանիին եւ Փիէրրոյին: Պիտի մկրտէ նաեւ Պ. Ցակոբ Պալթաեանի երեք փոքրիկները՝ Լիւսին եւ Պօղոս: Ժօրժ Գարապիլիկեանի, Եդուարդ ու Սարգիսը, Ազատ Սիւրմէնեանի՝ Արշակին ու Վահրամը եւ Ս. Եսայեանի՝ Եսթերը, Աղաւնին եւ Վերժինը: Այսօր, շաբաթ կատարեց մկրտութիւնը յունական եկեղեցւոյ մէջ՝ Պ. Ճի – վանի աղջկան Մարգրիտին: Այս հեռակայ ափերուն վրայ դանուող Հայը մասնաւոր եւ դուրդուրալի վերաբերում մը ցոյց կուտայ Մկրտութեան խորհուրդին եւ ամուսնութիւն մը կատարելու չափ կը մեծարէ այդ օրը: Այսպէս, բոլոր ծնողները պատրաստուած են հիւրասիրելու ներկաները իրենց առաւելագոյն զոհողութեամբ եւ նուիրումով: Ցոյսի չրջան մըն է որ կը սկսի այդօրը իրենց համար որ կը տեւէ մինչեւ ամուսնութեան օրը իրենց զաւկին՝ երբ նոր մկրտութեանց հեռանկարը պիտի խանդավառէ կամ վհատեցնէ:

Հոգեւոր հովիւը պատեցաւ բոլորին տուները, օրհնեց աղն ու հացը, ջուրն ու օդը, այցելեց դերեզմանները եւ մխիթարեց բոլորը:

Այս փոքր դաղութին մաս կը կազմեն նաեւ Ֆրանսացիներուն հետ ամուսնացած սակաւաթիւ Հայուհիներ որոնք առիթը չեն փախցներ ըլլալու Հայերու հետ, դէթ քանի մը ժամ: Այդ պահերուն անոնց դէմքերը կը մատնեն անձկութիւն եւ կասկած, աչքերը կ'ալեկոծեն ու եկեղեցւոյ մէջ ողջոյնի պահուն՝ հոդիներու հետ կը հեկեկան:

ԱՆՑՈՐԴ

ՋԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԻ ՄԸ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՄԱՐՍԷԼ.— Երիտասարդ ջութակահար Պ. Լեւոն Ղեւոնդեանի առաջին նուագահանդէսը տեղի ունեցաւ Յունուար 22ին, Պոմոնի դպրոց սրահին մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դաշնակցութեան Պոմոնի «Զաւարեան» ենթակոմիտէին եւ ցեկավարութեամբ երաժշտագէտ Պ. Ցակոբ Քիւրքճեանի: Իր սիրայօժար մասնակցութիւնը բերած էր բոլորիս ծանօթ երգչուհի Օր. Ծովինար Տէր Պետրոսեան:

Ինչպէս մեր բոլոր ձեռնարկները, այս նուագահանդէսը եւս ունեցաւ մեծ յաջողութիւն: Փաթմանակէն առաջ սրահը լեցուած էր ընտրեալ բազմութեամբ մը: Նուագահանդէսը ճգեց խորտակութիւն:

Ցայտագիրը, որ ճոխ էր եւ այլազան, կ'ապացուցանէր Լ. Ղեւոնդեանի ճաշակը եւ արուեստը:

Ըստ իր ուսուցչին Պ. Քիւրքճեանի, Ղեւոնդեան իր առջեւ ունի տակաւին Լիսէ Մուղիքալի «սօլիստ» կարդերը, բայց արդէն երեւան բերաւ իր յատկութիւնները: Հարիւրաւոր ունկնդիրներ երկիւղածութեամբ կը հետեւէին «Կռունկ»ի կամ «Հով արէք»ի ելեւէջներուն: Նուագուած կամ երգուած բոլոր կտորներուն դաշնամուրի բաժինը ճարտարութեամբ տարաւ Օր. Անէթ Թիւլիկեան, Պ. Քիւրքճեանի աշակերտուհիներէն, որ առանձինն ալ նուագեց Լիսթի «Նափոլի»ն եւ Ա. Խաչատուրեանի «Թօքաթա»ն:

Օր. Ծովինար Տէր Պետրոսեանի հայերէն երգերը ընդունուեցան խանդավառ ծափերով, ինչպէս միշտ: Օրիորդը վերջացուց Ֆրանսերէն օփերայի երգով մը: «Զաւարեան» ենթակոմիտէն ծաղկեփունջ մը նուիրեց Ջերմ ծափերու մէջ: Ընկերը Ց. Նիկողոսեան՝ նուագահանդէսը փակեց չնորհակալութեան խօսքերով:

★ Նոյնքան տաք մթնոլորտի մը մէջ տեղի ունեցաւ ի պատիւ մեր արուեստագէտներու «Զաւարեան» ենթակոմիտէի կողմէ սարքուած դիներեկոյթը, սեղանապետութեամբ Պ. Լեւոն Պաքրճեանի: Տեղի ունեցան երգեր, արտասանութիւններ եւն.: Բնիկ Միլտոնեան եւ ընկերուհի Քիւրքճեան խրախուսեցին արուեստագէտները, որպէսզի հաւատարմօրէն ծառայեն հայկական մշակոյթին, զուրկ ըլլալով Հ. Ց. Դաշնակցութեան քաղաքական աշխատանքին, փրկելու համար Նորսերունդը այլասերման վտանգէն: Այս առթիւ անդամ մը եւս վայելեցաւ Օր. Արմենուհի Սէրէնկիւլեան իր այնքան դեղեցիկ երգերով եւ արտասանութիւններով: Յօսեցան նաեւ ընկերներ Թէլեան, Տէրտէրեան, երգեցին ընկերներ Ս. Պօղոսեան, Լեւոն Ժամկոչեան, Տիկին Սոնիա Աշրաֆեան եւ ուրիշներ, ստեղծելով մեծ խանդավառութիւն: Ընկեր Վաղարշակ Տէր Վարդանեան յանուն «Զաւարեան»ի չնորհակալութիւն յայտնեց բոլորին, պարզելով Դաշնակցութեան դերը: Վերջին խօսողներն եղան Պ. Ցակոբ Քիւրքճեան, Լեւոն Ղեւոնդեան եւ Օր. Ծովինար, յայտնելով իրենց պատրաստակամութիւնը ծառայելու այս ժողովուրդին:

Ցովհ. Տէօքմէճեան

ՄԱՐՋԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՎԱԼԱՆՍ.— Յունուար 22ին, Վալանսի Հայ Մարզականին, (U.S. A.) Ա. խումբին Promotion d'Honneur *ախոյենական* Match Retour 6րդը տեղի ունեցաւ Montélimarի Promotion *խումբին դէմ, իրենց դաշտին վրայ:* Այս մրցումն ալ անցաւ հաւասար: Այսպիսի բարձր խումբերու խաղարկութեանց թէքնիքը ընդհանրապէս չատ ուժեղ կ'ըլլայ, թէեւ արագութիւնը եւ խաղացողներուն մրկանութիւն լաւ խանքն ալ ճակատագրական նշանակութիւն ունին: Ուրեմն հարկ է խուսափիլ ալքոլի եւ ծխելու մոլութիւններէն: Լաւ սնունդն ալ անհրաժեշտ է անշուշտ: Մեր տղաքը բորն ալ դործաւորներ են, չարքաշ եւ տոկուն, որոնք հիացում կը պատճառեն մինչեւ Ֆրանսայի մարզական չրջանակներուն:

29 Յունուարին մեր պահեստի խումբին 1ère Série *ախոյենական մրցումը տեղի ունեցաւ մեր դաշտին վրայ, լեռնային* Lamastreի *դէմ:* Խաղը վերջացաւ 1—1: Նշանակէտը չհաւեցաւ Սիմոնեան:

Հիւսիսային պաղ հովը մինչեւ վերջ մեծապէս նեղեց երկու կողմերն ալ: Այս մրցումին, համաձայն օտարներու դնահատման, մեր բերդապահը Ռոմանօն, փայլեցաւ իրրեւ «Roi du Terrain»: Նոյն օրը, մեր պատանիներու խումբը, նոյնպէս ախոյենական, խաղաց St. Donatի դէմ, իրենց դաշտին վրայ: Մերոնք չհաւեցան 5—2: «Փուլ»ին լաւադոյն ուժերէն էր հակառակորդը: Առաջին կիսախաղին St. Donatն խիստ յարձակողականով մը ուզեց ամլութեան դատապարտել մեր տղոց ճիգերը, նոյնքան զօրաւոր էր դաշտը եղերող տեղացինեբուն աղմուկը: Սակայն մերինները այդպիսի սպառնական ցոյցերուն չատ վարժ են:

Մեր պատանիներն ալ իրենց կարդին անցան, յարձակողական: Առաջին կիսախաղին մերոնք, չահեցան 3 նշանակէտ 0ի դէմ: Նշանակողներն էին Մինասեան, Քէչիչեան եւ Սարոյեան, երեքն ալ «կրտսեր»ներէն: Բ. կիսախաղին դարձեալ կատաղի բախում, հակառակորդը կը չահի եւրու նշանակէտ: Մեր բերդապահին սառած ձեռքերէն դնդակը սահած էր բերդէն ներս: Հակառակորդը ճիգ կ'ընէր հաւասարելու, բայց Սարոյեան (թիւ 2) երկու անվիճելի նշանակէտ եւս կ'արձանագրէ եւ խաղը կը վերջնար մեր յաղթութեամբ 5—1:

Ուրեմն այժմէն «փուլ»ին ֆինալիստը կը համարուինք: Մեր առաջինն ալ նոյն օրը մրցեցաւ St. Marcelinի դէմ իրենց դաշտին վրայ, *ախոյենական*, Coupe des Lyonnais: Խաղը դարձեալ չահեցանք 1—0: Այս մրցումը երրորդն էր: Նշանակէտը չահողն էր մեր Ոսկին:

6 Փետրուարին մեր դաշտին վրայ Promotion Լիոնէզի ամենաճաշակալի *ախոյենական մրցումը* տեղի պիտի ունենայ Gapի դէմ, մեր առաջին խումբը: Ouverture de Rideau *կրտսերները:*

Թղթակից

« ԾԱՌԱՅ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (87)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԺԷ.

ՍՏԵՓԱՆԷ ԵՒ ՄԼԵՀ

— Օրիորդը, օրիորդը պոռացին երկու կող – մէն եւ լուութիւն մը տիրեց. քարի եւ նետի կար – կուտը դադրեցաւ. Մարգրիտ երեւցաւ դլուխը բաց, անպատսպար, վազելով գնաց եւ ինքը հօր ձեռքէն բռնած իրրեւ վահան դինքը ծածկելով զօրքերն ալ եռեւէն՝ բերաւ մոցուց Միջնաբերդը եւ դռները դոցուեցան:

Ժամանակն էր վանդի միւս դռնէն Թորոսի զօրքերը դունդադունդ ներս կը խուժէին եւ քաղաքացիներուն հետ եղբայրաբար կը գրկուէին, եւ Միջնաբերդին վրայէն տեսողներու յայտնի էր որ եթէ Մարգրիտ քանի մը վայրկեան ալ ուշանար՝ նար՝ Հայրը ողջ կամ մեռած թշնամիներուն ձեռքն ինկած էր:

ԳԼՈՒԽ ԺԸ.

ԱՌԱՔԻՆՈՒԹԵԱՆ ՑԱՂԹԱՆԱԿԸ

Այս առաքինութեան յաղթանակէն վերջը, ուր անդին աղջկան մը երեւոյթը դինաթափ ըրաւ պատերազմող ձեռքերը եւ իր հայրը կորուսաւ ազատութեան ակնկալութիւնը, Թորոս Լեւոն ամենէն աւելի ուշադրութեան արժանի եղաւ: Ամէն կողմէ ժողովուրդ կը հոսէր տեսնելու համար զինքը, ամէն կողմէ կը հարցնէին անոր անունը, ամէն կողմէ կը գովէին անոր քաջութիւնը, ամէն կողմէ կը պատմէին անոր ազնուութիւնը:

Ամբաստանեալները, որոնք ամէն կողմէ ամբաստանուած էին, ամէն կողմէ կը պաշտպանուէին, ամէն կողմէ կը գովուէին, ամէն կողմէ կը պատմուէին, ամէն կողմէ կը սիրուէին, ամէն կողմէ կը պատուուէին

նի թէ թոքախտը հիւսիսէն հարաւ կը տարածուի եւ արդէն հասած է մայրաքաղաքին շրջակայքը :

Տանըմարքայի Կ. Խաչը պիտի փորձէ խնամել 100.000 մանուկներ :

ԳԱՆԻ ՄԸ ՏՂՈՎ

ԴԱՏԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐԸ, Պ. Անտուէ Մառի, վճռապէս կը հերքէ զօր. տը Կոլի Թերթին այն մեղադրանքը թէ կ'օգտագործէ իր դիրքը, արդարացնելու համար «Ատլանտեանի պարիսպ»ին չհրաւիրեանառթիւ ամբաստանուած Ֆրանսացիներ – րը: Նախարարը լուսաբանութիւններ տուաւ Ազգ. Ժողովին առջեւ:

ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐՈՒ պաշտօնեաներուն դատաստանը եղ. օր ալ տեւեց ամբողջ Փարիզի մէջ, 80 % համեմատութեամբ: Արիւն տուողներն ալ միացած են չարժումին: Նոյն սպառնալիքը՝ յուղարկաւորութեանց կազմակերպիչներուն կողմէ : Վարչապետը միջամտեց:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԳՈՐԾԵՐՈՒ նախարարութեան ընդհ. քարտուղար նշանակուեցաւ Պ. Ալեքսանտր Փառոտի, յաջորդելով Պ. Շովէլի, որ Ֆրանսայի մնայուն պատուիրակը պիտի ըլլայ ՄԱԿին մէջ:

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՑ հայրապետին՝ կարդինալ Մինձենթիի դատաւարութիւնը սկսաւ հինգշաբթի, ժողովրդական տեսանի ներքեւ:

ԳԵՐԻՆԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ միշտ կը զբաղեցնէ Զորս Մեծերը: Մինչ Անգլեսաքսոնները հայրցումներ կ'ուղղեն Մ. Միութեան, 200.000էն մինչեւ երկու միլիոն զերիներու մասին, այս վերջինը անորոշ պատասխաններ կուտայ, խոստանալով 30 հազար զերման զերիներ արձակել մօտերս: Միւս կողմէ կ'ամբաստանէ Անգլիան թէ 200.000 զերման զերիներ պահած է եւ նոյնիսկ թոյլ տուած է որ արաբական պետութիւնները զինուորագրեն զանոնք, Իսպայէլի դէմ կռուելու համար: Լոնտոն անմիջապէս հերքեց այս մեղադրանքը:

ԻՏԱԼԻՈՑ «Ճուլիոս Կեսար» մեծ զբահաւորը, որ շինուած է արդիական դրութեամբ եւ ունի 23.600 ձոն տարողութիւն, Ալպանիոյ ջուրերը զրկուեցաւ, Մ. Միութեան յանձնուելու համար, համաձայն հաշտութեան դաշնագրին: Շարաթներէ ի վեր կը սպասէր իտալական նաւահանգստի մը մէջ, իրրեւ հետեւանք բողոքի ցոյցերու:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ անդլեամերիկեան իշխանութիւնները որոչեցին չխոչընդոտել իրենց տնտեսական քաղաքականութիւնը. հակառակ անդլիացի դժուարամտութիւններու բողոքներուն (գանգատ դեր – մանի մրցակցութեան դէմ): Միայն սահմանափակում պիտի ըլլայ այն արտադրութեանց վրայ որոնք կապ ունին ապահովութեան հետ: Ուրեմն կարելի եղածին չափ զարկ պիտի տրուի զերմանական արտածումներուն, յառաջիկայ չորս տարիներու ընթացքին:

Մ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ եւ արբանեակ պետութեանց տնտեսական վերջին համաձայնութեան առթիւ, Եւկոսլաւիոյ արտաքին նախարարը յայտարարեց թէ դիմում պիտի չընեն մասնակցելու համար, մինչեւ որ չդադրի պայքարը Թիթոյի դէմ :

ՍՊԱՆԻՈՑ հանդէպ առելի հաշտարար դիրք մը բռնելու կը պատրաստուի Անգլիոյ աշխատաւոր – րական կառավարութիւնը: Պիտի առաջարկէ վերահաստատել դեսպանութիւնները, որոնք ետ կանչուած էին երկու տարի առաջ:

ԱԻՍՏՐԻՈՑ խորհրդային չրջանին դիւանագիտական իշխանութիւնը անհնարին կ'արձակէ մեծ հաստատութեանց ոչ-համաձայնաւոր պաշտօնեաները : Իրապեկներ դիտել կուտան թէ 30 %ը արձակուած պիտի ըլլայ, եթէ այսպէս չարունակուի: Աւստրիացի բանուորներու թիւն է 30.000, բայց Ռուսերը յատկապէս կը մարզեն 11.000 բանուորներ :

ՎԱՐՁԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ օրէնքը եչ. օր նորէն քննուեցաւ Ազգ. Ժողովին մէջ: Բուռն վիճաբանութիւններէ վերջը, չարունակութիւնը երիչ օրւան մը յետաձգուեցաւ:

ՓՈՂՈՑՆԵՐՈՒ երկաթ դամերու մէջէն անցնելու համար, ոտիկանները ազդարարութիւններ կ'ուղղեն, 20 ֆրանք տուգանքի դատապարտելով անսաստողները: Փետրուար 15էն սկսեալ տուգանքը պիտի բարձրանայ 200 ֆրանքի :

ՀՅ. Դ. ՏՈՒՆ ՄԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ

Բացումը պիտի կատարուի այս չաբաթ իրի – կուն, 5 փետրուար :

Ներկայ պիտի ըլլայ ընկերը ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ կը հրաւիրուին Հ. Յ. Դ. ԿՈՄԻՏԷՆԵՐՈՒ, ԵՆԹԱԿՈՄԻՏԷՆԵՐՈՒ, ԽՈՒՄԲԵՐՈՒ, Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԵՒ Ֆր. Կ. ԽԱՉԻ ՎԱՐԶՈՒ – ԹԻՒՆՆԵՐԸ:

ԿԻՐԱԿԻ ԿԷՍ ՕՐԷ ՎԵՐՋ, ԺԱՄԸ 3ԻՆ ՆՈՑՆ Հան էսը կը կրկնուի ՀԱՄԱԿԻՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ :

ԹԷՑԱՍԵՂԱՆ

Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմի – տէին եւ նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ.. Նոր Սե – րունդի Շրջ վարչութեան, Թէյասեղան :

Ի պատիւ ընկեր Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆԻ

Փետրուար 7ին, երկուշաբթի իրիկուն, Դաշնակ – ցութեան Տան մէջ: 26 rue des Convalescents: Պիտի ներկայացուի Մալաէյլի Նոր Սերունդի 1948ի Ո – ղիմպիականի չարժանկարը : Կը հրաւիրուին չր – ջանի ընկեր – ընկերուհիները :

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 27ԻՆ

Ֆր. ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՄՆԱՃԻՒՂԻՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ, ՕԹԷԼ ՔՈՆԹԻՆԱՆ – ԹԱԼԻ չքեղ պահին մէջ:

ՆՈՒԷՐՆԵՐ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Պան – եէօ Քաշանի մասնաճիւղը ընկերուհի Արուսեակ Տօնիկեանի եւ ընկեր Տարօն Նուրիճանեանի նչա – նախօսութեան առթիւ չնորհակալութեամբ ստա – ցած է Տէր եւ Տիկին Նուրիճանեանէ, Պ. Առաքել Թաթուլեանէ եւ Պ. Մկրտիչեանէ հազարական ֆրանք :

★ Ֆր. Կ. Խաչի Պանեէօ Քաշանի մասնա – ճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է հազար Ֆր. Տէր եւ Տիկին Վահագն Յակոբեանէ իրենց մօր՝ Մայր Տիկին Վերժին Աւետիսեանի մահուան քա – ռասունքին առթիւ:

★ Ֆր. Կ. Խաչի Պանեէօ Քաշանի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է ընկերուհիներէ պիւֆէի համար հետեւեալ նուէրները.— Ընկեր. Զրուանդեան, Տիկին Շերինեան, Տիկին Արզար – եան, ընկեր Գալէկեան, ընկեր Սդուտեան, Տիկին Գարաօկլանեան խմորեղէններ, Տիկին Մալխաս – եան, Տիկին Նորիկեան, Պասմաճեան հազարական ֆրանք :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Քէպապճեան ընտանիքը եւ բոլոր պարագաները չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք ամէնամով եւ ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին ի – րենց մօրաքրոջ եւ հօրաքրոջ Տիկին ՎԱՐԴՈՒՀԻ ԹՈՒԽՄԱՆԵԱՆի մահուան առթիւ:

ՑԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ.— Ֆր. Կ. Խաչի Պ. Օտ – տոյի մասնաճիւղը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Տիկին Ս. Գարբիէլեանի եւ իր պարագա – ներուն Պ. Գ. ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ դատաղէտ մահուան առթիւ եւ վոխան ծաղկեպսակի 3000 ֆրանք կը նուիրէ իր փոքրիկներուն:

★ Մասնաճիւղը չնորհակալութիւն կը յայտ – նէ Պ. Օտոյի պատուարժան թաղեցիներուն ո – րոնք առատաձեռնութեամբ մասնակցեցան Ծնունդի տոթիւ իր բացած հանդանակութեան, որմէ ստացաւ 12.185 ֆրանք :

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 19ԻՆ ՄԻՆՉԵՒ ԼՈՑՍ

HOTEL GEORGES V.ի գեղեցիկ սրահներուն մէջ

Կազմակերպուած կիլիկեան Հայր. Միութեան կողմէ: ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ, ԸՆՏԻՐ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ եւ ՍԻՐՈՒՆ ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ:

ՄԱՐՏ 19ին հայկական Institutի NUIT DE LA VOILETTEը Escorialի սրահներուն մէջ :

ԳՈՒՇԱՏԵՍՏ

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ «Եգիպտացի» կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին à l'Eclair սրճարանը, 6 Ave. d'Italie, Փարիզ (13), métro Place d'Italie:

ՎԱՂԱՆՍ.— Կապոյտ խաչի անդամակիցներու ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ ետք, ժամը ճիշդ 3ին, «Ա. Ահարոնեան» սրահին մէջ: Կա – րեւոր օրակարգ: Պարտադիր ներկայութիւն :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան են – թակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս երկուշաբթի ի – րիկուն ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին:

ԻՍՍԻ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամակիցները այս կիրակի ժամը 3ին: Կարեւոր օրակարգ: Ներկայ պիտի ըլ – լայ Տիկին Տ. Սէրէնկիւլեան, Շրջ. վարչութեան կողմէ :

ԹԷՑԱՍԵՂԱՆ Ի ՊԱՏԻՒ ԴԱՍԱԽՕՍՆԵՐՈՒ

եւ ծնողներու, կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՓԱՐԻԶԻ մասնաճիւղին կողմէ, կի – րակի 6 փետրուար, ժամը 3—8 Sociétés Savantesի յարակից սրահին մէջ, 6 rue Danton, métro Odéon:

ԳՆԴԱԽԱՂԻ ՄՐՑՈՒՄ

փետրուար 6ի առաւօտեան ժամը 10ին Stade Olierի մէջ (11 rue d'Arcueil, La Vache Noire)

Բարեկամական մրցում Հայ Մարզական Մի – ութեան (U. S. A.) Ա. խումբին եւ Stade de Vanvesի հետ :

★ Կէս օրէ վերջ ժամը 3ին U. S. A. — S. O. Versaillesի դէմ, Stade Petit Boisի մէջ: Rue Bernard Jussieu: Հաղորդակցութեան միջոց.— Gare St. La – zareէն ելեկտրական կառախումբ, իջնել Montreul Versailles:

ԽՆԶՈՑՔ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Իսի լէ Մուլինոյի Հ. Յ. Դ. «Խանասոր» խում – բի հանդէսը այս կիրակի, Bellevue սրահին մէջ, 45 rue de la Défense, Issy: métro Mairie d'Issy et auto – bus 190barré իջնել Gare d'Issy:

ՀԱՑ ՍՊԱՍՈՒՀԻ ՄԸ

Կ'ուզուի: Դիմել 26 rue St. Lambert métro Convention

THÉATRE DE L'AMBIGU

2ter Bld. St. Martin, Métro République եւ Stras – bourg St. Denis :

ԱԴԱՄԵԱՆ թատերասիրաց Միութիւնը փե – տրուար 11ին ուրբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 20.30ին կը ներկայացնէ Լ. ՇԱՆԹԻ

«ՀՕՆ ԱՍՏՈՒԱԾՆԵՐԸ»

կը մասնակցի ամբողջ խումբը, բեմադրու – թեամբ ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԵԱՆԻ :

երգեցիկ խումբ (դեկ. Պ. ՄԵՍՈՒՄԵՆՑ)

Տոմսակը.— Գրատուն Հ. ՍԱՄՈՒԷԼ 51 rue Mr. le Prince: Գրատուն ԲԱԼՈՒԵԱՆ 43 rue Richer եւ գրատուն ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ 46 rue Richer :

Վարագոյրը կը բացուի ճիշդ նշանակուած ժամուն: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ԱՊՐՈՒՍՏԻ ՍՂՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ ԼԻՈՆԻ ԵՒ ՇՐՋԱՆԻ ՀԱՅԵՐՈՒՆ ԱՋԲԸ ԼՈՑՍ ՄԱՐԻԼՈՍԵԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

151 Cours Lafayette, LYON

Ամէն կարգի արեւելեան եւ եւրոպական մա – քուր եւ աժան ուտեստեղէններ եւ պահածոներ : Ակաւասիկ կարգ մը գիներ մեր ըսածը ապացու – ցանելու համար :

ՊԱՄԻԱ քիլոյոց տուփը 130 ֆրանք

ՋԻԹԱՊՏՈՒՂ առաջին կարգի 150 Ֆր. քիլօն:

ձերմակ ձաւար մանր եւ խոշոր քիլօն 90 Ֆր.

ՄԵԾԱՓԱՆԱԿ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՁԵՂՁ

Lyon հեռաձայն Moncey 40–55

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
La Gérant : A. NERCESSIAN

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ԹԱՏՐՈՆԸ ՊԵԼՃԻՈՑ ՄԷՋ

Ծանօթ դերասաններ Տիկին Մ. ՆՇԱՆԵԱՆ, ՏՐԴԱՏ ՆՇԱՆԵԱՆ եւ ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ, մասնակցութեամբ Պրիւքսէլի լաւագոյն ուժերու, 13 Փետրուար կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Cours d'Angleterreի չքեղ թատրոնին մէջ 157 rue de Laeken, Bruxelles: Ա. անգամ ըլլալով կը ներկայացնէ ՍՈՓՈԿԼԷՍԻ

ԵԴԻՊՈՍ ԱՐՔԱՑ

Հռչակաւոր առասը, 6 արար: Պատմական ճոխ հագուստներով եւ տէքօրներով: Թարգմ. եւ բեմադրութիւն ՏՐԴԱՏ ՆՇԱՆԵԱՆԻ:

Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն մասնաւոր յայտագրով: Պելժահայ կազմակերպութիւննէ կը խնդրուի նկատի առնել այս թուականը :

ՁԵՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԷՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ՄԻ ՄԻԱՑՆ

LE BOSPHORE Մառխայով

Հրուշակը — ՀԷԼՎԱՆ — զուտ չաքարով անարատ ԹԱՀԻՆՈՎ պատրաստուած, նաեւ LE BOS – PHORE, բահաթ լօքումը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյն արտադրութիւններն են:

Վարիչ Տնօրէն Պ. ՍՈՒՐԷՆ ՖԷՍՃԵԱՆ

Société «LE BOSPHORE», Marseille

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր. , Արտ. 10 տոլ. կամ 3 ամգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Dimanche 6 Février 1949 Կիրակի 6 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5764–Նոր շրջան թիւ 1175 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԵՐԲ ՆՈՐ ՓՈՍ ՄԸ ԿԸ ԲԱՑՈՒԻ

Ամէն անգամ որ նոր դեղեցման մը կը բացուի, մահուան սարսուռէն անմիջապէս վերջ, իրար կը հրմշտկեն այլապէս մոայլ խորհրդածութիւնները :

Եթէ միայն վերջին երկու տարիներու կոչտութիւնները չիշէինք... Տարեց թէ երիտասարդ: Վաստակաւորներ՝ մշակոյթի եւ հանրային դործունէութեան: Ցեղափոխական: Գրադէտ – բանաստեղծ: Համեստ քրոնիկագիր կամ աղդանուէր երիտասարդ:

Եւ ահաւասիկ վերջինը, Եղիա Գասպարեան: Նկարիչ եւ թատերագիր, որուն ձայնը հազիւ կը լսէինք վերջերս:

Զափազանց համեստ, արուեստին հուրովը տապկուած, ինքն իր մէջ հալեր է այս տղան ալ, բարոյապէս թէ նիւթապէս, համաձայն հրատարակուած տեղեկութեանց :

Եւ դեռ քանիներ այսպէս, դատապարտուած՝ փոսի մը մէջ թաղելու եւ զլուխ եւ վարագ:

Համաստեղն է որ կ'ողբայ երկար ոտանաւորի մը մէջ, ձօնուած՝ իր մտերիմ ընկերոջ յիշատակին.—

« Գիտեմ , օր մը պիտ մեռնիմ , պիտի մեռնիմ ես օր մը:— Փողոցի՞ մէջ թէ մահճին, պիտի մեռնիմ ես օր մը:— Ծանօթներս , մօտ-հեռու, լուր պիտի տան իրարու,— Թէ ես մեռած եմ արդէն. երեք օր վերջ պիտ թաղեն:

Տուն մը եւս, ուր մահուան սուեւերն է որ կը սարսռայ.

— «Ընկեր մըն ալ զարմացած , թէ «Անցեալ օր միասին,— Նստած ըլլայ կ'ընէինք, զանգատ էր- բաւ իր մասին.— Ինչպէս նստած կը ժպտէր, անուշ անուշ կը խօսէր.— Գինիի պէս աչքերէն կարծես կեանքը կը հոսէր» ...

★

Միայն անողոք մա՞հն է որ փոսեր կը բանայ, հետզհետէ նօսրացնելով շարքերը, բոլոր ճակատներուն վրայ:

«Մահը իր ճամբով»: Իսկ մեր ամենօրեայ կեա՞նքը՝ իր անխուսափելի պահանջներով: Իր հոգերով եւ տառապանքներով:

Գերեզմանի փոսերը աւելի խոր, աւելի ահաւոր ողբերդութիւն մը չե՞ն պարզեր ձեր առջեւ, երբ կը տեսնէք ուրիշ անողոք իրականութիւն մը:

Կ'ուշանա՞ն, կ'անճրկին յաջորդները, ժառանգորդները, մեղմացնելու համար հողվրտիքներուն կսկիծը...

Երկինքէն չի կան անոնք որ հայրենի հողին վրայ թաղուելու սփոփանքն անգամ չունին:

Ամէն մէկը փախստական՝ դժոխքէ մը: Մեծ մասով ծլած՝ արեան ճապաղիքներու մէջ: Եւ սակայն ոչ մէկ վարանում՝ իրենց ճամբան դտնելու, իրենց կոչումը արդարացնելու համար :

Խրատակա՞ն, քարոզի՞ , խնամակալութեա՞ն թէ զօրակոչի կո կարծեն յաջորդները, ասպարէզ նետուելու համար նոյն ինքնավստահութեամբ: Գիտակցօրէն եւ նուիրումով:

Որքա՜ն փոսեր — բացէ — կան, հայրենիքին թէ օտարութեան մէջ:

Ճակատներ որոնք հետզհետէ պիտի խախտին, պիտի փլին, եթէ կէս ճամբան մնան գործօն եւ պահեստի ուժերը:

Եւ տակաւին արհեստական փոսերը,— անոնք որ կը բացուին դաւադիր ձեռքերով, լպրծուն ճամբաներու վրայ:

Այս փոսերն ու ճեղքերն ալ «զինուորեալներ» կը պահանջեն:

Միտքեր եւ թեւեր՝ քացոհները արթնցնելու, վհերոտները սարսելու, դասալիքները սանձելու համար: Մշակներ, պահակներ՝ ազատ եւ հարազատ ստեղծագործութեան: Դէմերէ՝ ի դերեւ հանելու համար գոյղզոյն փղշտացիներու յայտնի թէ դաղտնի դաւերը:

Ամէն նոր փոս ագդանշան մըն է: Ահակոչ:

Վա՜յ անոնց որ մոռցեր են վառ պահել իրենց սրտին եւ մտքին ճրագը, ապաւինած՝ հեռաւոր կամ հովանաւոր սուրբերու:

Այն ատեն իրենց դղջումը նոյնքան խոր պիտի ըլլայ որքան մահուան փոսը:

Այն ատեն փոսեր պիտի բացուին ոչ թէ դերեզմանատան մէջ, այլ իրենց իսկ ճամբուն վրայ:

Եւ ի դուր պիտի փնտռեն կորուսեալ հետքերը:

Շ.

ՆՇԱՒԱՐ ՄԸ ՈՂԲԱՑԵԱԼ ԵՂԻԱՑԻՆ

ԽՄԲ.— Ինչպէս հաղորդած էինք առջի օր, Ուաթըրթաունի մէջ (Մ. Նահանգները) յանկարծամահ եղած է եղիա Գասպարեան, նկարիչ եւ թատերագիր: Ստորեւ՝ նշխար մը իր ժողովրդական բանաստեղծութիւններէն.—

Տարիներ առաջ

Տարիներ առաջ, երբ պզտիկ էի,
Ծեր տատս ինձի հէքիաթ կը պատմէր.—
Հեռու տեղերէ, օրեր քալելով,
Սարեր անցնելով՝ տղայ մը կուգար
Սրտին սիրածը դտնելու համար...
Ու հոն կը դտնէր,
Գիշերը անքուն իրեն սպասող՝
Սիրուն աղջիկ մը.
Իրար կը տեսնեն, իրար կը սիրեն...
— Ջէ՛, չէր վերջանար.
Հէքիաթին երկարող չար մէկը կ'ըլլար,
Սիրած սիրածին օրեր կը բաժնէր,
Ծովեր կը բաժնէր ու կը չարչըրկէր...
Տատս բարկացած հնարք կը խորհէր.
Տղուն խելք կուտար, տղուն թեւ կուտար,
Կամ հօթը անդունդը դեւերուն կ'երթար...
Կ'ընէր չէր րներ, ամէնէն վերջը
Սիրած սիրածի գրկին կը յանձնէր...
Տատս ի՜նչ սիրուն հէքիաթներ կ'ըսէր...

Փարիզ, 1923 ԵՂԻԱ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ

ԴԵՐԱՍԱՆ ԱՆԴՐԱՆԻԿԻ ՄԱՀԸ

«Հայրենիք»ի Ցունուար 18/Փետրուէն ցաւով կ'իմանանք թէ Լոս Անճելըսի մէջ մեռած է վաստակաւոր դերասան մը, Անդրանիկ, 75 տարեկան: Տարիներէ ի վեր քաշուած՝ թատերական բեմէն, պատմուածքներ եւ յուշեր կը դրէր «Հայրենիք» ամսագրին եւ օրաթերթին մէջ, նաեւ թարգմանութիւններ՝ ռուսական դրականութենէ: Այլազան հատաքածոյ մը կը կազմեն իր դերասանական յուշերը, զոր կը շարունակէր մինչեւ հիւանդանալը :

ԱԽՍՏՐԻՈՑ ՏԱՐԱԴԻՐ ՀԱՅԵՐԷՆ ԳԷՈՐԳ ՊԷՊԷԵԱՆ

Պէպէեան Պոսթըն հասած է միջազգային նաւով, կնոջը եւ երկու զաւակներուն հետ: Միակ Հայը՝ 549 տարագիրներու մէջ: Պ. Պէպէեան (Գոնիա-ցի) Ամէնքի «Զաւարեան» վարժարանի սաներէն է, Աւստրիա ապաստանած՝ 1944էն ի վեր:

ՆՈՐ ԴԱՒԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԵՐեւան Հանուեցաւ Զեխոսլովաքիոյ մէջ: Զերբակալուեցան 15 ամբաստանեալներ, որոնց մէկը զօրավար Քարէլ Քուլիվար, որ հրամանատարն էր Փրակայի ապստամբութեան (1945) նահիներու դէմ: Ամբաստանագիրը կ'ըսէ թէ «զէնք եւ ռազմանիւթ հաւաքած էին, ահաբեկչական նպատակներով», թէ լրտեսութիւն կը կատարէին ի հաշիւ օտար պետութեան մը: Դաւադիրները ձերբակալուած էին անցեալ դեկտեմբերին, եւ այն ատեն 400 կը հաշուէին կալանաւորներուն թիւը, բայց պաշտօնական դեկոյցը նոր կը հրատարակուի :

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ կռիւները դադրեցնելու համար, ՄԱԿի միջնորդը Հոդոս հրաւիրեց արաբական վեց պետութեանց ներկայացուցիչները (Ազդյորդանան, Սուրիա, Լիբանան, Իրաք, Սէուտ, Արաբիա եւ Եմէն).— Եդիպտոսի կառավարութիւնը բողոքագիր մը ուղղեց այն պետութենէն որ կը ճանչնան «այսպէս կոչուած Իսրայէլի պետութիւնը, երբ տակաւին առկախ կը մնայ Պաղեստինի խնդիրը»:— Հեռագրի մը համաձայն, Արաբական Դաշնակցութիւնը կ'ուզէ չարունակել պատերազմը:

Ա.ԶԳ. ԺՈՂՈՎԸ լսելով զօր. տը Կոլի կուսակիցներուն եւ համայնավարներուն մեղադրանքները՝ դատական նախարար Պ. Ամոռէ Մաուիի դէմ, 184ի դէմ 382 ձայնով մերժեց համայնավարներու բանաձեւը, որ կը պահանջէր քննիչ յանձնախումբ մը կազմել, յետոյ 207ի դէմ 369 ձայնով վստահութիւն յայտնեց նախարարին: Մեղադրողները կ'ըսէին թէ նախարարը խափանած է անտեսական դործակիցներու դէմ բացուած դատերը :

Թրումըն կը մերժէ առանձին բանակցիլ

ԱՄԷՆ ԻՆՉ ՄԻԱՑԵԱԼ ԱԶԳԵՐՈՒ ՄԻՋՈՑԱՒ.— ԿՐՆԱՑ ԽՕՍԻԼ ՍԹԱԼԻՆԻ ՀԵՏ, ԵՐԲ ՈՒՇԵՒՆԿԹԸՆ ԵՐԹԱՑ.— ՄՈՍԿՈՒԱ ԳԻՏԷՐ ՈՐ ՊԻՏԻ ՄԵՐԺԷ :

Հինդշաբթի օր , նախագահ Թրումըն հերթական ասուլիսի մը հրաւիրելով մամուլի ներկայացուցիչները, պարզեց իր տեսակէտը Սթալինի առաջարկներու մասին: Վճռապէս յայտարարեց թէ Մ. Նահանգները որեւէ բանակցութիւն պիտի չկատարեն Խ. Միութեան կամ ուրիշ որեւէ պետութեան հետ, Միացեալ Ազգերու կազմակերպութենէն դուրս: Անոնք բոլոր միջազգային խնդիրները պիտի քննեն, բանակցութիւններ պիտի կատարեն Միացեալ Ազգերու միջոցաւ:

Նախագահ աւելցուց թէ, ինչպէս առաջ ալ յաճախ ըսած է, ուրախութեամբ պիտի ընդունի սպարապետ Սթալինը, երբ որ ուզէ Ուաշինկթըն դալ:

Թղթակից մը հարցուց թէ նախագահը ի՞նչ դիրք պիտի բռնէ, եթէ Սթալին ուզէ Ալասքա դալ: Պ. Թրումըն ըսաւ թէ այդ հարցումին պատասխանած է արդէն, ինչ որ կը նշանակէ թէ կ'ուզէ Սթալինը ընդունի միայն եւ միայն Ամերիկայի մէջ: Եւ չեչտեց թէ երկու անգամ հրաւիրած է արդէն:

Կին թղթակից մը հարցուց թէ Տիկին Թրումըն պատրաստութիւններ կը տեսնէ՞ իր ամենական բնակարանին մէջ, քանի որ Սպիտակ Տունը (նախագահական պալատը) նորոգութեան տակ է: Նախագահը պատասխանեց թէ լուրջ չունի թէ Սթալին կ'ընդունի հիւրերը, բայց երբ տեղեկութիւնը ստանայ , բնականաբար Թրումըն ընտանիքը պատրաստ պիտի ըլլայ ընդունելու իր հիւրը:

Ցետոյ յայտարարեց թէ բոլորովին համաձայն է արտաքին նախարարին յայտնած տեսակէտներուն, Սթալինի առաջարկներուն առթիւ, թէ նախապէս խորհրդակցած է անոր հետ եւն.: Նախագահը չուզեց պատասխանել կարգ մը հարցումներու՝ Խ. Միութեան եւ Մ. Նահանգներու յարաբերութեանց մասին:

★ *Նոյն օրը արտաքին նախարարը անգամ մը եւս պարզեց Մ. Նահանգներու դիրքը, ձայնասփիւռ յայտարարութեամբ մը որ կը բաղկանար 2500 բառերէ: Վերլուծելով Սթալինի վերջին ձեռնարկը, երկու անգամ չեչտեց թէ Մ. Նահանգները չեն ուզեր քաղաքական խաղեր խաղալ մամուլի միջոցաւ, թէ պատրաստ են քննելու Խ. Միութեան խաղաղութեան դաշինքը, սովորական ճամբով եւն.:*

★ *Անդլիոյ եւ Ֆրանսայի արտաքին նախարարները չատ դոհ կ'երեւան Մ. Նահանգներու բռնած դիրքէն, պատակտումի փորձ մը համարելով Սթալինի վերջին ձեռնարկը: Երկուքն ալ մասնաւորապէս ուրախ են որ Թրումըն չուզեր անջատ բանակցութիւններ կատարել, անտեսելով իր դաշնակիցները:*

Ֆրանսայի համայնավար կուսակցութեան կեդր. կոմիտէն իր վերջին ժողովին մէջ ողջունելով Սթալինի ձեռնարկը, անգամ մը եւս կը յայտարարէ թէ Արեւմտեան Միութիւնը «զործիք մըն է պատերազմ սարքելու ընկերվարութեան հայրենիքին եւ ամերկավար ժողովրդապետութեանց դէմ , թէ Ատլանտեանի դաշինքը պիտի ծառայէ ապահովելու Մ. Նահանգներուն համաշխարհային տիրապետութիւնը»:

★ *Մոսկուայէն կը հեռագրեն թէ նախագահ Թրումընի մերժողական պատասխանը անակնկալ մը չեղաւ Խ. Միութեան համար: Կը կարծուի թէ առեն մը յետաձդուելէ վերջ, տեսակցութեան խնդիրը նորէն պիտի արծարծուի պատեհ առիթով մը: Իր վերջին յայտարարութեամբ, Սթալին բացորոշապէս կ'ըսէր թէ կ'ուզէ տեսակցիլ նախագահ Թրումընի հետ: Եթէ իր առաջարկը նորէն մերժուի, այն ատեն Խ. Միութիւնը պիտի յայտարարէ ի լուր աշխարհի թէ Թրումըն կը խուսափի, հետեւաբար ամերիկեան Եւրոպան յարձակողական քաղաքականութիւն մը կը վարէ ...*

Հունգարիոյ հայրապետին դատը

ԿԸ ԽՈՍՏՈՎԱՆԻ ԿԱՐԴ ՄԸ ՑԱՆՑԱՆՔՆԵՐ

Ինչպէս հաղորդած էինք, Եչ. օր սկսաւ Հունգարիոյ հայրապետին՝ Կարդինալ Մինծենթիի դատավարութիւնը՝ ժողովրդային ատեանի մը առջեւ, որ կը բաղկանայ հինդ դատաւորներէ: Թերթերը զամանազան յայտնութիւններ կը հրապարակեն այս առթիւ: Կ'ամփոփենք հիմնական մասերը, առնչ խորհրդածութեան.—

Կարդինալը հերքեց թէ դաւեր սարքած է, տապալելու համար հանրապետութիւնը եւ յանձնառու «առեն մը քաշուիլ իր եկեղեցական պաշտօնէն, եթէ այս հրաժարումով կրնայ փութացնել եկեղեցւոյ եւ պետութեան հաշտութիւնը»:

Ցետոյ, հինդ ժամուան հարցաքննութենէ մը

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ. էջ)

ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐ...

ՀՄԲ.— Հալէպի մեր պաշտօնակիցը, Արեւելք, քացատիկ թիւ մը հրատարակած էր 1949 Յունուար 1ին, 16 էջ : Ստորեւ՝ խմբագրականը, « Նայիրի » խմբագրին ստորագրութեամբ.—

Դժուար ու դէշ ժամանակ մըն է, բիրտ ու դաժան մարդկութիւն մը: Իրաւունքը՝ ուժն է, արդարութիւնը՝ բռունցքը: Բառերը պարպուած են իրենց իմաստէն, բարոյական սկզբունքները խախտած, օրէնքները ոտնահար: Տասը անգամ հազար տարի թաւալած է քարի դարաշրջանին վրայէն, բայց դեռ տասը մատնաչափ չէ բարձրացած մարդը նիւթէն ու հողէն, կը պահէ դեռ մարդը, նաեւ այսօր, քաղաքակրթութեան չքեղ այս դարուն մէջ, քար խիղճը քարի դարերուն:

Այս երկրագունդին վրայէն Ցիսուս մը անցաւ, Մուհամմէտ մը անցաւ, մարգարէներու եւ բանաստեղծներու անհամար սուրբեր անցան : Իմաստութեան, բարութեան ու եղբայրութեան փառքը հիւսող մատեաններուն բուրդերը աւելի բարձր զանգուածներ կազմեցին, քան բայձրագոյն կատարները բարձրագոյն լեռներուն: Մարդը նոյն մարդն է սակայն, միեւնոյն անկուշտ գազանը, չար, վատ ու անհիրա:

Ու այս մարդկութեան, այս քաոսին մէջ է որ ինկած է դժբախտ մեր ժողովուրդը, իր երկրէն դուրս, երկրէն ներս, ու երիցս դժբախտ մեր Դատը՝ աշխարհի խղճին առջեւ: Ո՞ւմն դիմենք , որո՞ւն երթանք: Ո՞վ կըլսէ մեզ, ո՞վ կարեւորութիւն կուտայ մեզի: Զէնք չունինք, դրամ չունինք, հիւլէական ուժի դործարաններ չունինք : Մեր երկրին մէջ քարիւղ չկայ, ոսկիի ու աշծաթի հանքեր չկան: Ո՞վ կը նայի այդ ամայի տարածութիւններուն: Կարծր ու մութ հող մըն է, աւերակներով ու աւերակներով դժոխացած եզիպր մը: Փլած տաճարներ, հրդեհուած տուներ, ամայութիւն, ձիւն, բուք: Ո՞վ կը նայի մեր երկրին, ո՞վ կը նայի մեր Դատին...

★

Մոռայլ ու սեւ այս խոհերով կեցած եմ ահա Նոր Տարուան սեմին, անհայրենիք հայ մարդ մը, հայրենիք ունեցող մարդերուն առջեւ: Նախանձ չունիմ հարուստ ազգերու հայրենիքին համար, յոյս չեմ կապած քրիստոնեայ աշխարհներու խոստումին: Հայ մը, քսաներորդ դարու պողոտաներուն վրայ, ոչինչ կը սպասէ ոչ Աստուծմէ եւ ոչ ալ աստուածներէն: Հայ մը, այս ժամանակին մէջ , կրնայ միայն ու միայն իր հարազատ ժողովուրդին աչքերուն եւ հոն փնտռել ու հոն գտնել իր գոյութեան իմաստը, ապրելու կամքը կամ մեռնելու վճիռը:

Ո պայծառ ու վճիռ յստակութիւնը մեր ժողովուրդին աչքերուն, հազար անգամ խարուած բայց հազար անգամ դեռ յուսացող անմեղութիւնը իր նայուածքին ու հոգիին: Ոչքան պղտորու – թիւն, ցաւ եւ մչուճ, ստուերք ու անմաքրութիւն դիզած է ժամանակը սակայն այդ հայելիին վրայ, սր, էր երբեմն, աւելի մաքրափայլ էր ինչպէս սրբազան ջուրը Սեւանայ լեռնալիճին: Ինչքան տիզմ ու դիրտ հանած է փոթորիկը անոր ափերուն վրայ, ինչքան աղտեղի եւ անորոշ եւ յղծուն ու զէշ բաներ: Ու մանաւանդ, ինչքան ամօթ ու դաւադիր յուզումներ խեղդած են իր մէջ թանկագին բան մը, տեւելու ոգին:

Կը պատահի, որ օտարէն պռաջ, օտարէն յետոյ՝ նայիս հարազատիդ աչքերուն ու հարազատդ թուի աւելի օտար, աւելի անդութ, աւելի անմիտ: Կայ՝ անխիղճ աշխարհը, կայ՝ քարեղէն խիղճը քար մարդկութեան: Բայց աւելի ահաւոր՝ կայ նաեւ իր ծագումին անարժան ,անցեալին անդէտ ու ապագային անտարբեր, թշուառ ու թշուառացնող հարազատը, Նոր Հայը, որուն ի տես, որուն առջեւ՝ բառ չի մնար, սիրտ չի մնար բառ ըսելու:

Օտարը դէշ է, օտարը քաղ է, օտարը չար է: Օտարը մեզ կը հալածէ, օտարը մեզ կ'անիրաւէ, օտարը մեզ կը լքէ: Բայց ի՞նչ կ'ընէ ինքը, Հայը:

Ոչ ոք թող ամչնայ, ոչ ոք վախ զգայ իր իսկ հոգիին խուզարկելէ: Մեսրոպ այս տառերը ստեղծեց, որպէսզի ամէն հայ անտեսանելի կամուրջ մը ունենայ դէպի բոլոր Հայերուն սիրտերը: Ու եթէ անցնիք այդ կամուրջներէն, պիտի տեսնէք, թէ այսօր, Հայերուն կէսը աւազակ – խումբի մը վերածուած է միւս կէսին հայութիւնը դողնալու համար: Այսօր, եթէ չարքի կեցնէք տարադիր հայութիւնը մէկ ցամաքամասէն միւսը, պիտի տեսնէք հարիւրներով, հազարներով հայ մարդիկ, որոնք ծախած են օտարին իրենց ամէնէն նուիրական գանձը, անաղարտ Հայու ոգին, եւ միջնորդի դեր կը կատարեն, որպէսզի մնացեալներնալ ծախեն իրենց վերջին հարստութիւնը :

Կուսակցութիւններ ունինք, մեր ծոցէն ելած ու մեր յառաջդիմութեան նուիրուած կազմակերպութիւններ, որոնք հրապարակաւ վաճառքի հանած են հայութեան դրօշը, սրբութիւնները, զաղափարները, սկզբունքները: Որոնք իրենց հայրենիքի իսկ ծախու կուտան, որեւէ հայրենիքի մը սիրոյն...

Եկեղեցականներ կան, բարձրաստիճան ու բարձրապատիւ, որոնց կոչումին ու պարկեշտութեան վատահուած սրբազան միւռոնն իսկ զերծ չէ սրբապղծութենէ, եւ իրենք, պահակները երկու անգամ հազարամեայ մեր սրբութեան, կամաւոր մեղսակիցներն են օտարին կատարած մահափորձին ...

Մտաւորականներ կան, դրագէտներ, բանաստեղծներ, որոնք կուսակցական չեն, չէզո՞ք են, կը սիրեն իրենց ժողովուրդը, կը պաշտեն իրենց հայրենիքը, եւ կը խնդրեն, կը պաղատին՝ որ բոլոր Հայերը եղբայր բլլան իրարու, կը քարոզեն որ վէճ չբլլայ, կռիւ չբլլայ: Սահուն, սողուն ու սմսեղուկ բան մը կայ այդ բոլոր չէզոքութիւն – ներուն, քարոզներուն, եղբայրութեան հրաւէր – ներուն տակն ու վրան: Շատ բաներկան. կայ կեղծիքը, եւ հաչիւր, ու կան դեռ անհաչիւ մանր մունր նկատումներ: Հայրենիքին հետքն իսկ չկայ հայրենիքին անունով դործուող այդ վատութիւն – ներուն խորը, առջեւը, ետեւը:

Բայց եղածէն ու չեղածէն վեր, կայ մանաւանդ Վախը: Հայրենիքին անունով հայրենիքին դրօ՞շը կ'ուրանան — որովհետեւ կը վախնան: Իրենց էութի՞ւնը կը ժխտեն—որովհետեւ կը վախնան:«Յառաջդիմակա՞նեն—կը վախնան: «Չէզո՞ք» են —կը վախնան: Դահիճըկը փառաբանեն ու զոհը կը դատապարտեն — կը վախնան:

(Մնացեալը յաջորդով)

Ա. ԾԱՌՈՒԿԵԱՆ

ԷՔԹՈՐԷ ՊՈՒՐՃԻՈ

Ամէնէն քաղցր էակը որ երբեք ճանչցած ըլլամ: Մեր ծանօթութիւնը եղաւ դրական ճամբով: Ան բանաստեղծ էր, արձակագիր, պերճաբան եւ անմահ հոգի: Ծնունդեան ճակատին վրայ, Թոմորոյի բարձունքը առանձնացած Պուրկուլլաս աւանը եղրոդ խրամներուն մէջ մեր մտերմութիւնը ծաղկեցաւ, եւ ժամանակի ընթացքին առաւ թեւ եւ մարմին:

Կրակի առաջին գծին վրայ իսկ իր հետ ունէր յիսուն հատորներէ բաղկացած դրադարան մը , կաչեկազմ եւ ոսկեծիր , որուն մէջ իրենց պատուոյ տեղն ունէին Տանթէն, Կէօթէ, Թոլսթոյ եւ Պրդատոնը: Իր աղնուագրումի աշխարհահայեացքին համար, ինչպէս դեղեցկութեան եւ երազին սիրահար իր հոգիին քմայքներուն՝ ան իր չուրջինները դէտուեցաւ իբրեւ յոռի ռոմդիկ եւ իբրեւ ոչ օրինակելի սպայ: Իրականութիւնը տարբեր էր, սակայն: Անոր մէջի կրակը մութ չունէր, որովհետեւ անոր մէջ ամէն ինչ կը յիշեցնէր այդը , որ ամէն առաւօտ վարդաստանի մը պէս կը ծաղկի, երիվերանդ հրդեհի մը մէջ: Ան իր քաջութեան եւ անվեհերութեան ապացոյցը չուտով պիտի յայտնաբերէր, ապշութեան մատնելով մեր Ալպեան զօրաբանակը:

1941 Դեկտեմբեր : Մոնթենեկրոյի դաւառին Փլեւնա մայրաքաղաքը պաշարուած է ապստամբներէն: Աւելի քան հինգ հազար Ալպեան դինուորներ չորս օրէ ի վեր կը մարտնչին կեանքի եւ մահուան մէջ: Ճանկարծ, ծայր կուտայ բնիկներուն ներքին կազմակերպուած յարձակումն ու մեր վրայ: Մեր առաջին դիրքերը կը գրաւուին ապստամբներէն : Ալպեան քաջարի դինուորը վայրկեան մը կը կորնցնէ իր վճռականութիւնն ու յանդգնութիւնը: Գրաւուած են հանդիպակաց բլուրները: Գրաւուած են նոյնպէս մեր հրամանատարութեան չէնքերէն երկուքը: Փրէֆորլիէն մեզ օգնութեան հասնող Ալպեան զօրադունդը, չուրջ չորս հարիւր յիսուն ռազմիկներ, իրենց 8 սպաներուով, դիւերուան մութին մէջ կը խոզխոզուին դարանակալ հրոսակներէն : Եթէ պարտութիւնք ամէնքս ալ սահմանուած ենք զինադակահարման .— այս է Մոնթենեկրոյի ապստամբներուն յայտարարութիւնը :

*Առաջին գծի վրայ կ'իյնայ մարզիկ անասարոյժ Ֆերրութիին, կռուելով պարզ զինուորի մը պէս: Կ'իյնայ խարտեշահեր Թրենդացին, մինչ իր կրտսեր եղբայրը, հազիւ քս

ՓՈՅԹՈՆ ԼԱԽՈՒՆ

ԳԼՈՒԽ ԺԵ.

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՅԱՂՈՒԹԻՒՆ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

— Ան, հայր իմ, ասոր պէս, օրէն աչքէ ձեռքերուն եւ ձայնէն ալ կը հասկնայ թէ ինչ մարդիկ են անոնք:

— Ան, հայր իմ:

— Մարդիկ ճար չունին անոնց պէս, միշտ ի միտի ունենալու համար, միշտ ի սուր կեցած, միշտ ի սպասել ինչ-որ վտանգի, որ չգայ ու չգտնէ զանոնք անզգոյշ: Ասոնք ալ ինծի պէս ապրելու սովրած են, ինծի պէս ամէն վայրկեան մահուան մտածելով, ինծի պէս ամէն վայրկեան ետեւնին նայելով, ինծի պէս ամէն վայրկեան ականջնին սրելով: Ու ես ալ ասոնց պէս ամէն վայրկեան ականջս սրած եմ, ամէն վայրկեան ետեւս նայած եմ, ամէն վայրկեան ինծի պէս ապրող մարդոց պէս ապրած եմ:

— Ինչո՞ւ հայրս ալ ասոնց պէս չէ, ինչո՞ւ ան ալ ինծի պէս չէ ապրած, ինչո՞ւ ան ալ ինծի պէս չէ ապրեցուցած զիս, ինչո՞ւ ան ալ ինծի պէս չէ սորվեցուցած ինծի ամէն վայրկեան զգոյշ ըլլալ, ամէն վայրկեան ականջս սրել, ամէն վայրկեան ետեւս նայիլ, ամէն վայրկեան ինծի պէս ապրող մարդոց պէս ապրիլ:

Յանուր ինքզինքին կը հարցնէր ան, բայց ինքզինքին պատասխանը կու գար ուրիշներէ, ուրիշներէ, որոնք ինծի պէս ապրող մարդոց պէս ապրած էին, ինծի պէս ամէն վայրկեան ետեւնին նայած էին, ինծի պէս ամէն վայրկեան ականջնին սրած էին, ինծի պէս ամէն վայրկեան զգոյշ ըլլալ սորված էին, ինծի պէս ամէն վայրկեան ինծի պէս ապրող մարդոց պէս ապրած էին:

Ան ալ ինծի պէս ապրած էր, ինծի պէս ամէն վայրկեան ետեւնին նայած էր, ինծի պէս ամէն վայրկեան ականջնին սրած էր, ինծի պէս ամէն վայրկեան զգոյշ ըլլալ սորված էր, ինծի պէս ամէն վայրկեան ինծի պէս ապրող մարդոց պէս ապրած էր:

Ինչո՞ւ հայրս ալ ինծի պէս չէ ապրած, ինչո՞ւ ան ալ ինծի պէս չէ ապրեցուցած զիս, ինչո՞ւ ան ալ ինծի պէս չէ սորվեցուցած ինծի ամէն վայրկեան զգոյշ ըլլալ, ամէն վայրկեան ետեւս նայիլ, ամէն վայրկեան ականջս սրել, ամէն վայրկեան ինծի պէս ապրող մարդոց պէս ապրիլ

վերջ, աստիճանաբար խոստովանեցաւ կարգ մը յանցանքներ: Մանաւանդ ապէս հաստատեց թէ տասը օր առաջ նամակ մը գրած է Փէշթայի ամերիկեան դեսպանին, խնդրելով որ կառք մը եւ օդանաւ մը պատրաստեն, զինքը փախցնելու համար: Նամակը, որ բանտէն դուրս պիտի հանուէր գաղտնապէս, բռնուած էր ոստիկանութեան կողմէ: Կարդինալը կը խնդրէր գործը կատարել հինգշաբթիէն առաջ, կ'ըսէր թէ դաւը ուղղուած է Ամերիկայի դէմ, թէ կ'ուզեն ապացուցանել որ դրամ ստացած է Ամերիկայէն եւն.: Նամակաբերը պիտի կարգադրէր փախուստը, 4000 տոլար տրամադրելով օդաչուին:

Կարդինալը խոստովանեցաւ նաեւ թէ ամերիկեան դեսպանը առաջարկած էր փախցնել զինքը անցեալ նոյեմբերին, բայց ինք նախընտրեց մնալ իր հօտին քով որ կը բաղկանայ 7.000.000 կաթոլիկներէ: Հաստատեց նաեւ որ սեւ չուկայի գործառնութիւններ կատարած է, թէ փորձած էր վրկել Ս. Ստեփանոսի արքայական թագը՝ Ամերիկացիներու միջոցաւ, բայց միտքը դէշ չէր, այլ կ'ուզէր անկորուստ պահել թանկագին յիշատակ մը, թէ արքայական եղած էր 1930էն ի վեր եւն.: Պահ մըյ քան ընկճուեցաւ որ նախագահը առաջարկեց նստիլ, բայց կարդինալը մերժեց: Վերջապէս հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ.

— « Կը ցաւիմ որ նամակներ գրած եմ ամերիկեան դեսպանատան: Այսուհետեւ այդպէս պիտի չընեմ: Եւ չուզեցի դէշութիւն ընել Հունգարիոյ: Միտքս բարի էր, բայց սխալեցայ»:

★ Հունգարիոյ խորհրդարանին ընդդիմադիր կուսակցութեան պետը, Իմրէ Պատանքովիչ, վիճինա փախաւ, ամբաստանուած ըլլալով կարդինալ Մինճենթիի գործին առթիւ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂԱՎ

ՄՈՍԿՈՒԱՅի «Մոսկուա Նիւզ» թերթը (անգլերէն) որ կը հրատարակուէր 19 տարիէ ի վեր, դադրած է յունուար 22էն ի վեր: Ատեն մը օրաթերթ էր, յետոյ դարձաւ պարբերական:

ԶԻՆԱՍՏԱՆի կարմիրները նոր պայմաններ առաջարկեցին հաշտութեան համար, նկատի առնելով ազգայնական կառավարութեան բռնած դիմադրութիւնը եռանկեայի ճակատին վրայ:

ՆԵՐՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐը, Պ. Ժիւլ Մոք, ճառ մը խօսելով Փարիզի ամերիկեան ակումբին մէջ, յայտարարեց թէ Ֆրանսան երբեք արբանեակ պետութիւն մը պիտի չըլլայ, հակառակ զանազան հոսանքներու սարքած խլրտումներուն:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ Գերմանիոյ սահմանադրութեան հեղինակները հաւանեցան Պերլինը 12րդ պետութիւնը համարել ապագայ հանրապետութեան մէջ:

ՍԻՒՐՕՔՆի (Ժավէլ) հաստատութեան մէջ երկու արհեստանոցներ մոխիր դարձան, անդորձութեան դատապարտելով 2000 բանուորներ: Ութ հոգի վիրաւորուեցան:

ՁՈՐՍ ՁՕՐԱՎԱՐՆԵՐ կը դատուին զինուորական առեանին առջեւ: Ամբաստանուած են թէ նամակ մը ուղղելով Հիթլէրի, խնդրած էին ծառայել S. S.ի շարքերուն մէջ:

ԱԺՈՒՒի ահագին մթերք մը դղդուած ըլլալով, 11 հոգի ձերբակալուեցան Փանթէնի մէջ: Ամբաստանեալներուն թիւն է 20: Վիլլաքուպլէի մէջ ալ քանի մը հարիւր հազար լիտր «էսանս» դղդուած է օդակայանէն, երեք սպաներու մեղսակցութեամբ: Ձերբակալուեցան 15 հոգի:

ՍԱԿԱՐԱՆ (եչ).— Սթերլին 1062 (1425), տոլար 318.60 (487), դուից. ֆրանք 79.90 (122): Նափոլէոն 5825, դուից. ոսկի 5625, սթերլին 7100, ոսկի տլար (20) 27.800: Ձոյլ ոսկի 788.750 ֆր.:

ՅԵՏԱԶԳՈՒԱԾ

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի թէյասեղանը ի պատիւ դասախօսներուն եւ ծնողքներուն, որ տեղի պիտի ունենար, այսօր կիրակի, յետաձգուած է անորոշ ժամանակով:

ՀԸՑ- ԲՈՑԺ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱՄՍԱԹԵՐԹ

ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

1949 Յունուարէն (Իններորդ Տարի) սկսեալ.—

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԳԱՂՈՒԹՆԵՐ 500 ֆրանք:

ԱՆԳԼԻԱ, ՔԱՆԱԴԱ, Մ- ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ, Կիպրոս, Պաղեստին, Եգիպտոս, Հնդկաստան եւ Իրաք 700 ֆրանք:

ՄՆԱՑԵԱԼ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ համար 600 ֆրանկ:

Կը խնդրուի ՀԱՑ – ԲՈՑԺի բարեկամներէն, դիւրացնել մեր գործը, դառնալով նոր բաժանորդներ, եւ ծանօթացնել մեր թերթը իրենց շրջանակին:

Ո եւ է դիմում եւ առաքում կատարել վարչական հասցէով,— NERCESSIAN Kh. (Խոսրով Վըշտունի), 17 rue Damesme — Paris (13):

ՄԱՐՍԷՑԼԻ Հ. Ց. Դ. ՏԱՆ ՄԷՋ

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

Հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. Շրջ. Կոմիտէին եւ նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ.. Նոր Սերունդի Շրջ վարչութեան, Թէյասեղան:

Ի պատիւ ընկեր Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆի

Փետրուար 7ին, երկուշաբթի իրիկուն, Դաշնակցութեան Տան մէջ: 26 rue des Convalescents: Պիտի ներկայացուի Մարսէյլի Նոր Սերունդի 1948ի Ողիմպիականի չարժանկարը: Կը հրաւիրուին շրջանի ընկեր – ընկերուհիները:

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 27ԻՆ

ՖՐ. ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՆԱՃԻՒՂԻՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ, ՕԹԷԼ ՔՈՆԹԻՆԱՆ – ԹԱԼի չքեղ սրահին մէջ:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Մասնակցութեան Jacques HÉLIANի ձեռնաւոր նուագախումբին, ուսանողական զուարթ ու տաք մթնոլորտի մէջ:

Կազմակերպուած ՄԱՐԻ ՆՈՒՊԱՐ ՀԱՑ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՏԱՆ կողմէ, Շաբաթ 19 Փետրուար, ժամը 21էն մինչեւ 1, Maison Internationaleի չքեղ սրահներուն մէջ, Cité Universitaire, 19 Bld. Jourdan, Métro: Cité Universitaire, Autobus P. C.:

« ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐ»

Ալֆորվիլի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ չքեղ երեկոյթ պարահանդէս, Մարտ 26ին:

Orchestre Tango Typique համբաւաւոր Quintin Verdu: Մանրամասնութիւնները յայտրդով:

ՀՐԱԺԵՇՏԻ ԲԱՑԱՌԻԿ

Բաստրակաս ասրկայացում

Salle d'Iénaի մէջ, Փետրուար 18ին երեկոյեան ժամը 8.30ին Պ. Ս. ՍՈՒՐԷՆԵԱՆի Ֆրանսայէն մեկնումին առթիւ: Մասնակցութեամբ սիրուած դերասաններու, կը բեմադրուի

Հաստատութեան վտառուածներ

Տրամ 4 արար Ալէքսանտրովի

Մասնակցութեամբ Ա. ՇԱՀԱՍԹՈՒՆիի եւ բեմադրութեամբ ՏԻԿԻՆ ԲՈՒԴԱՂԵԱՆի:

Ներկայացման օրը կիշէն փակ ըլլալով հրաւիրատոմսերը կարելի է ստանալ Պ. ՍՈՒՐԷՆԵԱՆէ եւ Cadetի չրջանի դպարավաճառներէն:

ՄԱՐՏ 19ին հայկական Institutի NUIT DE LA VOILETTEը Escorialի սրահներուն մէջ:

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐ

ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏ ՀԱԳՈՒՍՏ ՇԻՆՈՂՆԵՐ

Մէկ անգամ այցելել կը բաւէ տեւական յաճախորդ ըլլալու: Դիմելով դերձակներու հայ – թայթիչ՝ Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆի

68, Rue Nationale, Marseille Tél.: Colbert 33–22

Գիտի գտնէք կերպաս, աստառ, թելա, կարի դերձան, կոճակ, ուսնոց (էփոլէթ) եւն., եւն.:

ՕՐԻՆԱԿԱՆ ԵՒ ՇԱՏ ՄԱՏՉԵԼի ԳԻՆԵՐՈՎ

Ապսպրանքներ կ'ընդունինք contre remboursement

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՀԱՑԵՐՈՒՆ

ՏԱՆՈՒՏԷՐ ԹԷ ՎԱՐՁԱԿԱԼ

Եթէ կ'ուզէք գիտնալ ձեր իրաւունքները համաձայն նոր օրէնքներու դիմեցէք անյապաղ՝

Մ. ԵԱՎԷՐԻ

37bis, RUE THUBANEAU

ՇՈՒՏԱՓՈՑԹ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ

ՁԱՓԱԳԻՏԱԿԱՆ ՎԱՐՁՔԵՐՈՒ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին:

ԻՍՍԻի Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամուհիները այս կիրակի ժամը 3ին: Կարեւոր օրակարգ: Ներկայ պիտի ըլլայ Տիկին Տ. Սէրբենկիւլեան, Շրջ. վարչութեան կողմէ:

ԽՆՋՈՑՔ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Իսի լէ Մուլինոյի Հ. Ց. Դ. «Խանասոր» խումբի հանդէսը այս կիրակի, Bellevue սրահին մէջ, 45 rue de la Défense, Issy: métro Mairie d'Issy et autobus 190barré իջնել Gare d'Issy:

ՀԱՑ ՍՊԱՍՈՒՀի ՄԸ

կ'ուղուի: Դիմել 26 rue St. Lambert métro Convention

ՄԱՐՍԷՑԼՅԻՆԵՐՈՒՆ

ՎԱՐՁՔԵՐՈՒ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՔՆՆՈՒԹԻՒՆ

Տանտէրներ եւ վարձակալներ, ձեր չէնքերուն վարձքին մասնագիտական քննութեան համար դիմեցէք՝

J. AKINIANի Ing. E. I. M.
Ingenieur - Conseil – Expert
74 Rue Marengo, Marseille ժամը 17—19

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԲԼԱՔՆԵՐՈՒ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒՆ

Ա Զ Ք Ը Լ Ո Ց Ս

Վերջին նոր երգերու բլաքները, հայերէն եւ արեւելեան, կը գտնուին՝

Ա Լ Ք Ա Զ Ի

մօտ, 45 բիւ Սէնթ Գարպ, Մարսիլիա

Ճ Ա Շ Ա Ր Ա Ն

AU CHAPON FIN ՄԱՐԵԱՆ

Արեւելեան եւ Ֆրանսական ընտիր կերակուրներ, Ամերիկեան պառ, Մարսէյլի նշանաւոր քանըպիէրէն 50 մեթր հեռու միայն:

Հեռ. C. 02-43 18 Marché des Capucins

BONNETERIE

GROS, DEMI - GROS

Տ. ԱԻԵՏԻՍԵԱՆ

10 Rue des Petits Carreaux, Paris (2)

Métro Sentier, հեռաձայն Cen. 36-54

Ճոխ մթերք դուլպայի «Շօսէթ»ի, ներքնճեղմակներու, մանաւանդ չրջուն վաճառորդներու համար:

ԻՆՔՆԱՁԱՐԺ ՈՒՆԵՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Շուտով ապահովագրութեան յանձնում պիտի ունենաք, եթէ արդէն իսկ չէ եղած: Ձեր չահը կը պահանջէ այս չարիքէն խուսափելու համար, դիմել՝

Պ. Կրօնիկ Ադեանի

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ – ԴՐԱՄԱԿԱՆԱՅԻՆ

107 Bld. Magenta Paris (10), Métro Gare du Nord

Հեռաձայն TRU. 02–20

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
La Gérant : A. NERCESSIAN

ՁԵՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԻՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ՄԻ ՄԻԱՑՆ

LE BOSPHORE Մառխով

Հրուշակը — ՀԻՒՎԱՆ — գուտ շաքարով անարատ ԹԱՀԻՆով պատրաստուած, նաեւ LE BOSPHORE, բահաթ լօքումը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյն արտադրութիւնն են:

Վարիչ Տնօրէն Պ. ՍՈՒՐԻՆ ՅԱԿԱՃԵԱՆ

Société «LE BOSPHORE», Marseille

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mardi 8 Février 1949 Երեքշաբթի 8 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5765–Նոր շրջան Թիւ 1176 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 ՖՐ.

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԹՐՔԱԿԱՆ ՃԱԿԱՏԻՆ ՎՐԱՑ

Քէմալի ստեղծած նոր Թուրքիան կը զալարուի ներքին ջղաձգումներով:

Քառորդ դարէ ի վեր իր ցաւին դարման մը չգտնուեցաւ:

1923ին, Դաշնակիցներու վրայ տարած իր «փառաւոր յաղթանակ»էն ետք, ազատարարը ամամատական բարենորոգումներ մտցուց երկրին վարչական ու ընկերային կարգուսարքին մէջ:

Կռթնած մէկ կողմէ բանակին վրայ, որուն անսահման վստահութիւնը կը վայելէր, միւս կողմէ իր ստեղծած «Հալք» կուսակցութեան վրայ, Աթաթիւրք կարծեց մոզական հրաշագործ դաւանանի մը միջոցաւ ապրիլական պետութեան մը փոխակերպել յետամնաց երկիր մը:

Արդիւնքը մէկտեղն է:

«Միակ կուսակցութեան» դրութիւնը մեծ յոյզ ղրկռնւներ ունեցաւ զանազան երկիրներու մէջ, համաշխարհային առաջին պատերազմէն վերջ: Այդ դրութեան հեղինակի իրաւունքը կը պատկանի Խորհրդային Միութեան, որ 32 տարիէ ի վեր կը շարունակէ կիրարկել զայն իր բխանութեան ենթակայ երկիրներուն մէջ, առանց ազդուելու ներքին ու մանաւանդ արտաքին ցնցումներէ: Ատոր գաղտնիքը Մոսկուան միայն գիտէ:

Ուրիշ երկիրներ ալ փորձեցին, բայց ի վերջոյ ձախողեցան:

Իր իշխանութիւնը ամրապնդելու համար, Աթաթիւրք եւս հետեւեցաւ Մոսկուայի օրինակին եւ յաջողեցաւ: Մանաւանդ որ մինչեւ վերջ վայելեց անոր անվերապահ աջակցութիւնը:

Թուրք Հանրապետութեան հիմնական սկզբունքներէն մէկն ալ ըլլալով «ժողովրդավարութիւնը» (դեմոկրատիզմ), մեռնելէ առաջ Մուսթաֆա Քէմալ փորձ ըրաւ ընդդիմադիր կուսակցութիւն մը ստեղծելու երկրին մէջ, որպէսզի աշխարհին ցոյց տալու համար, որ Թուրքիան երկրագունդի ամէնէն յառաջադէմ երկիրն է, ինչպէս որ Թուրք ազգն ալ բոլոր ազգերու նախահայրն է եւ բոլոր քաղաքակրթութիւնեանցստեղծիչը:

Այդ փորձը իր ակնկալածին հակառակ արդիւնքը տուաւ: «Սէրպէսթ» կուսակցութեան հիմնադիր Ջէլէհ պէյի քննական պատյոյը Իզմիրեան շրջանին մէջ, արիւնալի ցոյցերու տեղի տուաւ: Ժողովուրդը տարերային պոռթկումով մը իր զայրոյթը յայտնեց օրուան իշխանաւորներուն եւ «Հալք» կուսակցութեան դէմ: Աթաթիւրք կարճ կապեց: Հին դրութիւնը վերահաստատեց: Իր յաջորդը նոյն ճամբուն հետեւեցաւ:

Սակայն յորմէհետէ Ամերիկացիները մուտք գործեցին Թուրքիա, «ժողովրդավարական» նոր հով մը փչեց Անգարայի մէջ: Դարձեալ ի ցոյց մարդկան:

Այսօր «Դեմոկրատ», «Միլլէթ» եւայլ անուններով յայտնի ու գաղտնի ընդդիմադիր կուսակցութիւններ կ'աղմկեն հրապարակը, քունը փախցնելով «Հալք»ի վարիչներուն, որոնք բուռն քննադատութեան առարկայ կը դառնան մամուլին եւ խորհրդարանին մէջ:

Հանրապետութեան հաստատումէն (1923) մինչեւ վերջին խորհրդարանական ընտրութիւնները (1946 Յունիս), 23 տարուան մէջ չորս անգամ միայն դահլիճի փոփոխութիւն տեղի ունեցած էր Թուրքիոյ մէջ: Մինչդեռ երկուքուկէս տարուան ընթացքին այս հինգերորդ դահլիճն է որ կը կազմուի:

Վերջին ամիսներու ընթացքին, մանաւանդ 1949ի ելմտացոյցի վիճաբանութեանց առեն բազմաթիւ ներքին վէրքեր հրապարակ դրուեցան: «Հալք» կուսակցութիւնը որ քառորդ դարէ ի վեր միահեծան կը վարէ երկիրը, տնտեսապէս առնդունդին եղերքը հասցուցած է զայն:

Ընթացիկ տարուան ելմտացոյցին մէջ ծախքերու բաժինն է մէկ միլիառ 415 միլիոն թրքական ոսկի, որուն 462 միլիոնը պիտի յատկացուի ազգային պաշտպանութեան:

Նորընտիր վարչապետ Շէմսէտտին Կիւնալթայի առաջին գործն եղաւ 80 միլիոնի դեղչ մը ընել, սակայն դեռ բաց կը մնայ 260 միլիոն ոսկի:

Ասկէ առաջ «ունեւորութեան տուրք»ով եւայլ բացառիկ տուրքերով կը դոցէին բացը: Ժողովուրդը, մանաւանդ Անատոլուի աղքատիւղացին, մինչեւ կոկորդը պարտքերու մէջ խեղդուած է:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՍՐՏԱՌՈՒԶ ՀՐԱՒԷՐՆԵՐ

Հրաւէրներն ալ դասակարգերու կարելի է բաժնել, համաձայն՝ նախ հրաւիրողին, յետոյ հրաւիրուած տեղին, ճամբորդութեան միջոցներուն, առողջական պայմաններուն:

Տակաւին կարելի է թեւել երկու կողմերուն ունեցած յարմարութիւնները, բնակարանային թէ կլիմայական, սնունդի կամ... զգացումի. ինչու չէ:

Սկսինք ծայրէն: Եթէ հրաւիրողը քանի մը անգամ իր տան մէջ ընդունած է հիւրը, չատ բնական է որ այս անգամ ալ ինք հիւր երթայ բարեկամին: Փետրուար ամիսը, որուն մեր պապերը «կճուկ» ամիս կ'ըսէին, չեմ գիտեր կճո՞ղ թէ կարճ ըլլալուն, չատ լաւ անուն հանուած չէ, ուրեմն փետրուարին պէտք է ընդունիլ հրաւէրը ատոր, որուն տունը աւելի մեծ դիւրութիւններ ունի այդ ամսուան զեչութիւնները չէզոքացնելու:

Ցուրտը, ձիւննու սառը, օդն վար 15 — 20°ը պատճառներ են հրաւէրդ անհրապոյր եւ պաղ դարձնելու: Կան դարձեալ ճամբորդութեան պայմանները, օդանաւը, չոգենաւը ամէն մարդու գործ չէ, սահնակը կամ բալխիրը նոյնպէս: Հապա եթէ կողմերէն մէկուն առողջութիւնը խախուտ է: Սնունդն ալ մեծ տեղ կը դրաւէ, մարդ կայ «վոտկա» չի կրնար խմել, ուրիշներ ալ որ միսը անուշ թացաններով չեն կրնար կուլ տալ: Իսկ եթէ «անկեղծութիւն»ն ալ գործի խառնուի...:

Բարեմիտ ընթերցողս — եթէ այդ տեսակ բան մնացած է տակաւին — դիտեմ որ պիտի նեղսրտի այս «հրաւէր»ով կէս սիւնակ գրած ըլլալուս համար: Արդարացումս պատրաստ է — բաց, աչխարհի բոլոր լեզուներով հրատարակուող թերթերը եւ պիտի տեսնես որ ոչ միայն կէս, այլ երկվեցեակներով սիւնակ լեցուն են նոր տեսակի հրաւէր»ով մը որմէ կախում ունի, կ'ըսեն, աչխարհա խաղաղութիւնը:

Ի՞նչ կ'ըսէք, ուրեմն, եթէ այս սրտառուչ հրաւէրները ջուրը իյնան, խաղաղութեան երեսը տեսնելիք չունի՞նք:

ՍՕՍԻ

ՈՉ – ԹՈՒՐՔ ԴՊՐՈՑՆԵՐԸ

Պոլսոյ թերթերուն մէջ կը կարդանք (27 Յունուար).—

Նախկին կրթական գործավար Շէմսէտտին Սիրէր փոքրամասնութեանց եւ օտար վարժարաններու համար պետական պիւտճէին մէջ յատկացում մը յղած էր Ազգ. Մեծ Ժողովին:

Այս մասին երկու հոսանք կայ ներկայիս: Առաջինը կը նախատեսէ բոլոր այս ուսուցիչներու թոշակները վճարել ուղղակի կրթական գործավարութեան կողմէ, իսկ միւսը՝ իրր պետական պաշտօնեայ հանդատեան կոչելու իրաւունքով թոշակ տալ:

Այս առթիւ կազմուած է յանձնաժողով մը որ այս երկու տեսակէտները կը քննէ եւ երկրորդ պարագան ընդունելու պարագային խնդրոյ առարկայ ուսուցիչներուն պարտաւորիչ դասաժամերը պիտի ճշդուին եւ վերջնական կացութիւնը պիտի որոշուի յանձնաժողովին կողմէ:

★ «Մարմարա» կ'իմանայ թէ նոր դահլիճը որոշած է թեթեւցնել փոքրամասնութեանց դրպրոցներուն բեռը եւ այսուհետեւ պետական գանձէն վճարել թուրք ուսուցիչներուն թոշակները:

ՄԱՐԱԶԱՒՈՏ փէթինի առողջական վիճակը քննելու համար նշանակուած են երեք բժիշկներ: Փէթէն 92 տարեկան է:

ՔՐԱՎՉԵՆՔՈՑի ծանօթ դերքը հրատարակուեցաւ 1947 Մայիսին եւ ցարդ ծախուած է800000 օրինակ: Պատերազմէն առաջ ամէնէն չատ կարդացուած հեղինակն էր Մօրիս Տէքոպրա, որուն դերքերուն սպառումն էր 500.000 օրինակ:

Ընդդիմադիրները միաձայն կը պոռան Խորհրդարանին մէջ ոչ միայն նոր տուրքեր չդնել, այլ հինները պակսեցնել:

Ի՞նչ կ'ըսէք փակել սակայն բացը, մանաւանդ որ այլեւս «լքեալ գոյք» ալ չէ մնացած:

ՀՐԱՆԴ–ՍԱՄՈՒԷԼ

Զօր. Մարկոսի չնորհազրկումը

Հելլէն ապստամբներու անթելը հաղորդեց որ զօրավար Մարկոս «արձակուած է իր քաղաքական պատասխանատուութիւններէն» Հելլէն համաչխարհային կուսակցութեան կեդրոնական կոմիտէին կողմէ, որովհետեւ զօրավարը «քանի մը ամիսէ ի վեր ծանրապէս հիւանդ է եւ չի կրնար կատարել իր ստանձնած կարեւոր պարտականութիւնները»:

Ըստ նոյն աղբիւրին, Կրամոս լերան վրայ Յունուար 30—31 դումարուած ժողովի մը ընթացքին ընտրուած է հինգ անդամէ բաղկացած քաղաքական նոր մարմին մը, նախագահութեամբ Նիքոլա Զախարիատէսի, կուսակցութեան քաղաքական գործավարը, որ նոյնպէս կը յաջորդէ Մարկոսի իբր գինուորական ղեկավար: Սակայն Աթէնքի մէջ կը կարծեն թէ ապստամբներու հրամանատարութիւնը յանձնուած է «զօրավար» Կուսիսի, փոխ–անդամ քաղաքական մարմնի, որ վերջերս կատարուած գործողութեանց ընթացքին փայլեցաւ:

Կեդր. կոմիտէն նոյնպէս «միաձայնութեամբ» չնորհազրկած է Տիկին Թիթօն՝ «ընկերուհի» Խրիսա Հաճի Վասիլիուն, որ նոյնպէս «քանի մը ամիսէ ի վեր ծանր հիւանդ»է եղեր: «Ընկերուհի»ն նախկին կինն է »դեմոկրատ կառավարութեան» արտաքին նախարար Ռուսոյի եւ որ ծանօթ է իբրեւ «յոյն Անննա Փաուլքէր»: Երեք ամիս առաջ Աթէնք եկած էր՝ մայրաքաղաքի բանուորական չրջանակներուն մէջ ահաբեկչական գործունէութիւն ստեղծելու համար: Իր առաքելութեան մէջ յաջողած չըլլալով, պատժուած է:

Կառավարական բանակի հրամանատարութեան ստացած տեղեկագիրներուն համաձայն զօր. Մարկոս «մաքրուած» է համայնավարներուն կողմէ «ծոմնաստանը դրաւելու յաջողած չըլլալուն» պատճառաւ:

ԱՆԿԱԽ ՄԱԿԵԴՈՆԻԱ

Զօր. Մարկոսի չնորհազրկումի լուրերուն հետ միաժամանակ տեղեկութիւններ կը հասնին թէ Մակեդոնիոյ խնդրին չուրջ տարակարծութիւններ ծագած են յոյն ապստամբներու եւ իրենց պուլկար ու եուկոսլաւ դրացիներուն միջեւ: Այս վերջինները իբրեւ վարձատրութիւն յոյն համայնավարներուն իրենց ընձեռած աջակցութեան, կը պահանջեն եղեր որ անկախ Մակեդոնիա մը ստեղծուի, մայրաքաղաք ունենալով Սելանիկը, մանավանդ Մոսկուայի չրջածին մէջ:

Կը կարծուի թէ այս ծրագիրը վէճի եւ անհամաձայնութեանց առարկայ դարձած է Մարկոսի չրջանակին մէջ: Իր կուսակիցներէն անունք որ Կոմինֆորմի ազդեցութեան ենթարկուած են համաձայն գտնուեր են Մակեդոնական անջատողական չարժման, մինչ զօր. Մարկոս ինքը՝ իբրեւ յոյն ազգայնական՝ կողմնակից եղեր է Յունաստանի հողային ամբողջականութեան:

Անցած չաբաթ երբ ապստամբները հաչտութիւն կ'առաջարկէին, իրենց պայմաններէն մէկն ալ փոքրամասնութեանց ինքնավարութիւն չահիլն էր: Նկատելով որ ներկայիս ազգային փոքրամասնութիւններ չկան Յունաստանի մէջ, կը կարծուի թէ իրենց նպատակն էր ստեղծել, սահմանակից նահանգները զրկելով Պուլկարներ եւ Եուկոսլաւներ, որոնք կը պնդեն թէ հոն ծնած են:

Ապստամբները անճնաստութեան հրաւիրող թուղթիկներ նետուեցան կառավարական օդանաւերու կողմէ: Թուղթիկներուն տակատորագրած են նախկին ապստամբներ եւ համայնավարներ: Անճնաստուր եղողները ընդհանուր ներման պիտի արժանան:

Ըստ վերջին տեղեկութեանց, ապստամբներու ընդհանուր հրամանատարը կարգուած է զօրավար Վոնթիցիոս, որ արդէն անցեալ օգոստոսէն ի վեր ընդհ. սպարապետի պաշտօն կը վարէր: Զրոյցի մը համաձայն, զօր. Մարկոս 1948 Օգոստոս 21ին Կրամմոսի գործողութեանց առեն վիրաւորուելով Ալպանիոյ էլպասան քաղաքի հիւանդանոցը փոխադրուած էր:

Դաշնակիցները փոխարէժի կը դիմեն

Գերմանիոյ անգլեւամերիկեան գրաւման գօտիներու իշխանութիւնները որոշեցին փակել իրենց սահմանները դէպի արեւելեան գօտին գտնող ցամաքային ճամբանները:

Այս կարգադրութեամբ խորհրդային իշխանութիւնները պիտի ստիպուին օգնաւով կատարել իրենց փոխադրութիւնները դէպի Պալթեան նաւահանգիստները եւ դէպի Չեխոսլովաքիա: Ինքնաշարժներն ու կառախումբերը պիտի չկրնան բանիլ: Պոլճիքայի, Հոլանտայի, Ֆրանսայի եւ Տանըմարքայի հետ հաղորդակցութիւնները այսուհետեւ պիտի կատարուին ծովու ճամբով: Վերջերս Մոսկուա առեւտրական դաշնագիր մը կնքեց Տանըմարքայի հետ 900.000 ամպ. ոսկի արժէքով ապրանքներու փոխանակութեան համար:

(Կարդալու շարունակութիւնը Ներքի՝ Դ. էջ)

ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐ...

(Բ. եւ վերջին մաս)

Սուտ են երբ միասնականութենէ կը խօսին, համերաշխութենէ կը ճառեն, սուտ են երբ վերածնող հայրենիքէն կը բարբառին: Իրենց հոգիները, ծեծ կերած ու ծեծին վախէն սրմանքա չան մը պէս ծուարած է վախը, ստրկացնող, նուաստացնող, որուն տիրապետութեան տակ կ'ապրին, որուն յաճախանքով պիտի մեռնին: Վախն է որ գիրենք դարձուցած է լուրջ ու լրջախոհ: Վախն է որ գիրենք դարձուցած է «հայրենասէր»: Երբ կը խօսին, երբ կը գրեն՝ վախն է որ կշռոյթ կուտայ խօսքնց չունչին եւ գոյն կուտայ իրենց ժպտոյն մելանին:

Եթէ վախէն զատ ուրիշ որեւէ զգացումի հետք եւ մտածումի նշոյլ կայ իրենց դիրքը արդարացնող, իրենց «էջդքութիւնը» բացատրող, եթէ իրական հայրենասիրութեան մանիկ մը կայ իրենց ապարքներուն վրան եւ ընթացքին նեքեւ, ինչո՞ւ հապա տարին տասներկու ամիս եւ օրը քանըչորս ժամ մեր աչքերուն չիւղը ցոյց կուտան ու հակառակորդին գերանները չեն տեսներ: Մ՚չք չունին, խե՞լք չունին, սի՞րտ չունին, ինչո՞ւ կը ծածկեն ճշմարտութիւնը:— կը վախնան:

Ու իբրեւ Նոր Տարուան նուէր, թող ըսուի ճշմարտութիւնը, կամք, հատու, միակ ու վերջնական ճշմարտութիւնը, հայրենասիրութեան ծիրանի թելով իրենց մերկութիւնը ծածկող այդ թըշուառներուն: Անթիլիասի եւ Երուսաղէմի վանքերէն մինչեւ Գահիրէի եւ Փարիզի առաջնորդարաններուն մէջ կծկուած մտաւորականներ, եկեղեցականներ, խմբագիրներ, բանաստեղծներ — լսեցէք ճշմարտութիւնը.

Կը վախնաք՝ որ փոթորիկը կը պայթի ու կարմիր հեղեղը կը հասնի ձեր փէչերուն: Կը վախնաք, որովհետեւ — «Ինչ կ'ըլլայ, ինչ չըլլար...»: Ահա թէ ինչու մեզի դէմ էք եղբ կը պաշտպանեք Հայ. Եկեղեցին, Հայ Գրականութիւնը, Հայ Մշակոյթը: Ահա թէ ինչու միշտ իրենց հետ էք՝ երբ կը լըճճէ Հայ. Եկեղեցին, Հայ Գրականութիւնը, Հայ Մշակոյթը: Դուք դէմ էք մեզի ոչ թէ անոր համար որ սխալ կը գտնէք մեր խօսքը ու սխալ կը համարէք մեր գործը, այլ որովհետեւ վախը սողոսկած է ձեր հոգիներէն ներս ու ձեզ մղած է դէմ ըլլալու ձեր իսկ էութեան, ուրանալու եւ մերժելու ձեր իսկութիւնը... Վախը, պարզ, պաղ, բութ, անասնական վախը ձեր մորթերուն, ձեր կաշիին՝ որ պիտի չորնայ ի վերջոյ ձեր մարմինին վրայ ու խեղդէ մարդ էակին ամէնէն նուիրական ու թանկագին հարստութիւնը, որ արարչութեան պարգեւած միակ բարիքն է մարդ էակին:

Կրնաք խաբել մեզ, կրնաք խաբել այս միամիտ ժողովուրդը, պնդելով՝ թէ Հայաստանի սիրոյն եւ Հայաստանի ապագային հաշուոյն է որ կը գործէք ձեր ամենօրեայ վատութիւնը: Կրնաք խաբել ուրիշը, կրնա՞ք խաբել նաեւ դուք ձեզ: Թող ի վերջոյ այս ճշմարտութիւնը ըսող մը ըլլայ ձեզի. ու տուէք հարցումը դուք ձեր սրտին, մեզմ, կամաց, զգոյշ՝ որպէսզի մարդ չլսէ — «Ինչ կ'ըլլայ, ինչ չըլլար — Նոր Տարիի առաջին գիշերը, երբ գլուխնիդ դնէք բարձին վրայ: Հարցուցէք՝ թէ ինչո՞ւ լուռ էք երբ հարկ է խօսիլ, ինչո՞ւ կը խօսիք, երբ հարկ է լռել, թէ ինչու խեղճ էք, ինչու ծուռ կը նայիք ձեր ժողովուրդին ամէնէն մաքուր գաւակներուն եւ ինչուերբեւ կու տաք ամէնէն գազիր տիպարներուն: Ինչո՞ւ... Ձեր սրտերը պիտի պատասխանեն միանուագ սպրսուռով.— Մենք կը վախնանք, մենք կը վախնանք, մենք կը վախնանք... Պիտի ըսեն — «Հապա՞ եթէ աշխարհը իրար անցնի, կարմիր բանակը առաջ չարժի, եւ.. ինչ կ'ըլլայ, եւ ինչ չըլլար»...

Ու պիտի արթնանաք յաջորդ օրը ու չարտնանաք ձեր ողորմելի առօրեան, հայհոյանքը, պղտղտակելով բայց հայհոյիչներուն ժպտելով, հայ եկեղեցին փառաբանելով, բայց եկեղեցւոյ կողմնակիչներուն դաշնակցելով, հայ լեզուն ու հայ գիրը աստուածացնելով, բայց աստուած բարբարոս — ներուն առջեւ խունկ ծխելով:

Ահա թէ ինչ կայ հայ կեանքին մէջ այսօր, մտաւորականի, գրագէտի, բանաստեղծի ու եկեղեցականի ազատնաւոր տիպարներուն կազապատրին մէջ: Ահա թէ ինչու այս խեղճ ժողովուրդին ողջմտութեան սուր սլաքը հովերուն դէմ անվերջ կը տատանի եւ ճամբան չի գտներ, այս դժբախտ ժողովուրդին, որ բան մը կը կարծէ իր մտաւորականը, գրագէտը, բանաստեղծը, եկեղեցականը: Ահա թէ ինչ կայ այսօր, չարդ ու աքսոր ապրած Հայուն ծոցին մէջ...

★

Ու մոլորած ու դողահար այդ զանգուածին դէմ կանգներ դուն, Դաշնակցական ընկեր: Դուն որուն իւրաքանչիւր օրը հատնում է եւ իւրաքանչիւր վայրկեանը զոհաբերում եւ տատապանք, որովհետեւ կ'ապրես ցեղիդ համար եւ կ'երազես մեռնիլ ցեղիդ սիրոյն:

Իմաստունի դիմակ կրող նապաստակներ քեզ երազատես կը կոչեն, գառնուկի դիմակ կրող գայլեր քեզ քու երկրիդ ու հայրենիքիդդաւճան կը հռչակեն, դաւադիր ու մութ ձեռքերայժմէնիսկ կը ճզդեն այն հրապարակը որուն վրայ պիտի բարձրացնեն կախաղանիդ սիւնը,— «Մէյ մը գնանք, ցոյց կուտանք ասոնց»...— անարդ սիւնը բռնակալներու անզօր կատաղութեան, որ հաւատքիդ ջահը եղաւ մռնգեալին մէջ եւ որուն պայծառ լոյսը դեռ կը յորդի դէպի ապագան...

Դաշնակցական ընկեր, դուն կը ժպտիս խաղաղօրէն, որովհետեւ դիտես թէ ցեղդ անմահ է եւ դուն վերջին պահակն ես դժբախտ ազգիդ: Դուն դիտես, թէ երէցներդ, պարծանքը ժողովուրդիդ ու արմատադիր չառաւիղը աղնուական նախնիքներուդ, իրենց չալմարով ու չարուխով ու խեղճուկ հրացաններով սուլթաններն սարսեցուցին արիւնոտ դահերու վրայ եւ ստրկացած հայ մարդը արժանաւոր ու դիտակից քու տիպարիդ վերածեցին: Կը հաւատաս, թէ ցեղդ կ'ապրի մէջդ ու քեզմով՝ վաստերու, խեղճերու, ուրացողներու այս խաժամուժին դիմաց:

Նոր Տարի է, Դաշնակցական ընկեր: Ու Նոր Տարուան առաջին դիշերը դուն ալ դիր դիւրիդ բարձիդ եւ ականջ տուր սրտիդ ձայնին: Անոյշ ու արտում մեղեդիի մը պէս քեզի օրօր պիտի ըսեն բոլոր նահատակներդ ու հերոսներդ: Պիտի լսես ձայնը Ռոստոմին, Քրիստափորին ու Զաւարեանին, ձայնը Սերոբին եւ Մուրատին, Անդրանիկին, ձայնըՎարուժանին, Սիամանթոյին ու Չաժակին, պիտի լսես ամազասաններէն, դնտասներէն, կախաղաններէն, Սիպերիոյ սառնամանիքներէն, Շայբագոյ Արեւելքի աքսորավայրերէն...

Ինչքան հարուստ է անցեալդ, Դաշնակցական ընկեր, ինչպէս առոյգ է հոգիդ, ինչպէս ամուր է կամքդ: Ի՞նչպէս կ'ուզես որ չնախանձին քեզի ու չղաւեն, չհայհոյեն, չպղտիկնան: Ո՞վ ունի հերոսներուդ խիզախութիւնը, նահատակներուդ վեհութիւնը, խոյանքիդ թափը, հաւատքիդ ուժը, ո՞վ ունի սրտիդ մեծութիւնը, Դաշնակցական հարուստ ընկեր, ազատութեան աչտարակ եւ հաւատքի միջնաբերդ, դաճաճներուն մէջ հսկայ եւ ներեզակներուն մէջ վեհաչուք մեծատուն, ի՞նչպէս չնախանձին քեզի, ինչպէս չղաւեն ու չհայհոյեն...

Ա. ՇԱՒՈՒԿԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

«Դէպի մղկիթ»

«Տէյլի Մէյլ»ի Պոլսոյ թղթակիցը կը գրէ թէ կրօնական զգացումի վերադարձում մը կը նըշմարուի հետզհետէ Թուրքիոյ հանրային կեանքին մէջ, զգացում մը որ զսպուած էր 25 տարիէ ի վեր, երբ Մ. Քէմալ աշխարհական հանրապետութեան մը վերածեց Թուրքիան:

Թրքական կառավարութիւնը վերջերս երեք որոշումներ տուաւ, որոնք ցոյց կուտան թէ «դէպի մղկիթ վերադարձը» ժողովրդական պահանջ մըն է:

Նախ, սկսան իսլամական կրօնքը վերստին դասաւանդել պետական նախակրթարանները մէջ:

Կրօնագիտութեան դասընթացքներուն կը հետեւին մէկ միլիոն հինգ հարիւր հազար աշակերտներ: Խալիֆայութեան ջնջումէն ի վեր (1924) առաջին անգամ ըլլալով Թուրքիոյ մէջ դասընդդէմ ծնողներ պիտի կրնան ղրկել իրենց զաւակները չարաթական կամ երկշաբաթեայ կրօնական դասընթացքներուն:

Այս դասընթացքներուն մէջ պիտի սորվին իսլամական դաւանանքին պատուիրանները եւ վարդապետութեան հիմերը, ճիշդ ինչպէս քրիստոնեայ տղաքը «Քրիստոնէական» կը սորվին:

Կրօնական դասերը մաս պիտի չկազմեն դպրոցական պարտաւորիչ դասընթացքին: Ծնողները ազատ են իրենց զաւակները ղրկելու կամ ոչ:

Շաւաթ կրօնքին այս վերադարձումը, քառորդ դար վերջ, կը նկատեն իբրեւ վճռական քայլ մը դէպի հին աւանդութիւնները, իսկ ուրիշներ կը կարծեն թէ՝ պաշտօնական աշխարհակառնութեան մակերեսին տակ, կրօնքը միշտ ալ չդադրնակուած էր, խորապէս արմատացած, առանց աղդուելու աշխարհիկ բարենորոգումներէն:

25 տարուան միջոցին կրօնասէր ընտանիքներ սորվեցուցին իրենց զաւակներուն կրօնքին պատմութիւնը եւ անոր սկզբունքները, այնպէս որ կար պահուեցաւ հին եւ նոր սերունդին միջեւ: Ամբողջ Անատոլուի մէջ միշտ ալ «Ինչպէ՞ս էք»ին կը պատասխանեն.—

ձայնըվարուժանին, Սիամանթոյին ու Չաժակին, պիտի լսես ամազասաններէն, դնտասներէն, կախաղաններէն, Սիպերիոյ սառնամանիքներէն, Շայբագոյ Արեւելքի աքսորավայրերէն...

Ինչքան հարուստ է անցեալդ, Դաշնակցական ընկեր, ինչպէս առոյգ է հոգիդ, ինչպէս ամուր է կամքդ: Ի՞նչպէս կ'ուզես որ չնախանձին քեզի ու չղաւեն, չհայհոյեն, չպղտիկնան: Ո՞վ ունի հերոսներուդ խիզախութիւնը, նահատակներուդ վեհութիւնը, խոյանքիդ թափը, հաւատքիդ ուժը, ո՞վ ունի սրտիդ մեծութիւնը, Դաշնակցական հարուստ ընկեր, ազատութեան աչտարակ եւ հաւատքի միջնաբերդ, դաճաճներուն մէջ հսկայ եւ ներեզակներուն մէջ վեհաչուք մեծատուն, ի՞նչպէս չնախանձին քեզի, ինչպէս չղաւեն ու չհայհոյեն...

Ա. ՇԱՒՈՒԿԵԱՆ

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՓԱՐԹԻԷ ԼԱԹԷՆ

(ՎԵՐԱԿՈՉՈՒՄ ՓԱՒՈՐԴ ԴԱՐՈՒ ՀԱՑ ԿԵԱՆՔԻ)

Մինչ կողմէ ես ականատես եղած եմ զանգուածներու ահեղ ցասումին, երբ ապստամբական դրամիկներու ծանր գործիքը կ'իջնէր Լէոն Պլումի ծոծրակին: Հարիւր հազարներու ամբոխն էր, որ բռունցքները ցցած կը մռնչէր, կը սպառնար, կ'անիծէր: Թորէզն անկէ աւելցած էր, Վայեան Փու-Թիւրիէն ալ եռանէն: Ան իր անդիմադրելի համոզով պաղարիւն կը յանձնարարէր մոլեգնած բազմութիւններուն: Կեանքի եղկնադաշտին մէջ, ժամանակի անակնկալներուն յանդիման ժողովրդային խաւերու հակազդեցութիւնը, իր սիրոյ եւ ատելութեան մակընթացութիւններով:

Հրապարակին անդիի ծայրը կը բարձրանար Ste. Geneviève-ի տաճարը: Համեստ հովուուհի մըն էր ան, Գենովաբէն, հին երանելի չըջանկին իր ոչխարները կ'արածէր այս երբեմնի բլուրին վրայ: Իր գերեզմանը հոն է, աղօթավայրին աջակողմէ, չըջապատուած համակ ոսկիէ վանդակոտրմով մը: Մեծ է հաւատքը ժողովուրդին հանդէպ Փարիզի պաշտպան սրբուհիին, որ կ'երեւի խնդրակատարը կը դառնայ իր հօտին իղձերուն:

Մինակ չեն ոչ մէկն մեր սեւեռուն հաւատքին մէջ: Մեր ապրելական երկիւղը նոյնքան երկիւղածօրէն կը մեծարէ իր նուիրականութիւնները, ինչպէս այդ տեսանք պատերազմի ահաւոր օրերուն:

Ս. Ժընըվիեւի մատենադարանը կ'իյնայ տաճարին մօտակայքը, հրապարակին ձախ թեւի եր - կայքին: Սերունդներ անցած են այնտեղէն, դըրական, դեղարուեստական եւ դիտական պաշար ամբարելու համարիրենց սահմանափակ մտքին: Մենք ալ բաւական «ամաթէօռ»ներ ունեցած ենք հոն: Գրող - բրող հաղուագիւտ Հայուհիներու կարգին, դեռ կը տեսնեմ այնտեղ Հ. Տէօվլէթեանը, Վ. Քերեսթէճեանը, Սեման, Մանուչեանը, Գ. Ձիդմէճեանը, ինքզինքս ու դրքի ժրաջան մուկը... Շաւարշ Ասլունին: Այս դիժացած «Արմենիա»ը ամէն ինչ Հայուն վերագրելու ախտէն բռնուած էր, մինչեւ իսկ... Քրիստոսի խօսած լեզուն եւ ինչ որ դամէր մեր մասին, ձեռքէ բնաւ չէր փախցներ: Վայ էր եկեր երիտասարդ սիրահարի մը, որ քիչ մը ձայնը բարձրացնէր, մատը կը վերցնէր ու անմղձհատ կը խփէր սեղանին...

Կեդտացի Քլովիս արքային ճամբան կ'առաջնորդէ Թուէնի լայն, այլ կարճ փողոցը, ուր կը կանգնի եկեղեցի մը: Երբեմն, անիկա չարժանկարի փոքրիկ սրահ մըն էր, ուր Էմիլ Եաֆինկս ցոյց տուած էր Մաւրիտանացի Օթելլոյի ահարկու դէմքը, Իվան Մուժուքինն ալ դժբախտ դերասան Քինի կեանքը: Տարիներէի վեր դողդոջիկ աղօթատեղիի մը վերածուած է ան, հայ կաթոլիկէ համայնքին կրօնական պահանջներուն համար, որուն մատենադիւանը ապրած եմ նախապատերազմեան հինգ երկար տարիներուն:

Թուէնի վարի թաղամասը, Տեքար փողոցի թեւին վրայ կը դտնուի Լեյլանի համեստ սենեակը, դրավաճառի մը խանութին առընթեր: Խոնարհին ցաւերուն երդիչը, ինքն ալ խոնարհ մը, վերջէն այնտեղ ամուսնացած է իր անկանոն, խելայեղ եւ տարապայմանօրէն թշուառ վերջին օրերը:

Հնաւոր պանդոկէն քիչ մը վար, Խաթրափատի հրապարակին դիմացը կը բացուի Ռուլանի նեղ փողոցը, որ կ'առաջնորդէ փոքրաթիւ սանդխամատերուն: Զախակողմի չէնքին տեղը ուրիշ մը կը բարձրանար ժամանակին: Հոն ապրած է մեծ խորհողը՝ Փասքալ, ինչպէս կը վկայէ մարմարիոնին վրայ փորագրուած արձանագրութիւնը:

Լիւթեսիոյ կրկէսը,— հռոմէական տիրապետութեան կարկառուն ապացոյցը, — անկէ քիչ մը վարը, Մոժիժ պողոտային դիմացի կողմը կ'իյնայ: Գազանները երբեմնի այս որջը ներկայիս մանուկներու սիրական զբօսավայրն է:

Մերթ ընդ մերթ, տօնական օրերուն՝ Ֆրանսական կառավարութիւնը դովելի հաճոյակատարութեամբ այնտեղ ժողովուրդին կ'ընծայէ փառահեղ հանդէսներ, որոնք կը վերապրեցնեն հին երանելի օրերը:

1937ի ամրան, ես բեմին ճակատը տեսած եմ Քոլայերթի մէկ հսկայ նկարը, որ կը ներկայացնէր Աքիլլեսի յաղթանակը Հեքթորի վրայ:

(6) ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

★ *Սէրը ծերերու համար արեւ է ձիւնին վրայ. աւելի՝ աչքերը կը խաղտացնէ քան կը տաքցնէ գանոնք:*

— « Օրհնեալ է Աստուած, ես Իսլամ եմ» :

Կրօնական վերազարթումի տեսակէտով, երկրորդ կարեւոր քայլն է կառավարութեան հաստատութիւնը բանալու պետական մասնաւոր վարժարանները գլխաւոր քաղաքներուն մէջ, ստորա– դաս իմամներ եւ «հաթիպ»ներ (քարոզիչներ) պատրաստելու համար:

Քէմալ փաշայի 1924ի հակակրօնական հրա– մանագիրները ամէն առաջ հարուածը տուին ազգեցիկ՝ իւլէմաներու հզօր կազմակերպու– թեան: Այդ միջոցին անոնք կը համարուէին ծոյլ, մակաբոյծ տարր մը որ կը շահագործէր ուխտ եւ միամիտ ժողովուրդը եւ ընդհանրապէս կը խան– գարէր արդի Թուրքիոյ յառաջդիմութիւնը :

«Մէքթէպ»ներու (դպրանոց) փակումը դրե– թէ մահացու հարուած մը եղաւ: Յաջորդ տարի – ներուն անոնց թիւը արագօրէն պակսեցաւ եւ այ– սօր գրեթէ անհետացած են: Սակայն երբեմն ստորերկրեայ կրօնական չարժումներ երեւան կը հանուին հոս ու հոն, ինչ ցոյց կուտայ թէ հին վարչաձեւին մոլեռանդ ոգին բոլորովին անհետա– ցած չէ: Դեռ վերջերս Ա.Դարահիսարի մէջ ոստի– կանութիւնը հաստատեց թէ «Տէրվիշ»ներու ապօ– րէն միաբանութեան մը 35 անդամները կանոնա –ւորապէս կը հաւաքուէին մասնաւոր տունի մը մէջ, աղօթելու եւ արարողութիւններ կատարելու համար, համաձայն իրենց աղանդին:

Երբ տեսան կանչուեցան, հաստատուեցաւ որ 21 անդամները կրօնական մոլեռանդներ էին, խիստ յետադիմական եւ կ'ուզէին տապալել վարչաձե– ւը: Դատապարտուեցան մէկ ամիսէն մինչեւ մէկ տարի բանտարկութեան:

Իմամներու եւ քարոզիչներու համար մասնա– ւոր դպրոցներ բանալու ծրագրին հաւանութիւն յայտնելով, կառավարութիւնը կր ձգտի որոշ ուղ– ղութիւն տալ կրօնական չարժումին:

Եւ վերջապէս իրրեւ երրորդ քայլ, կառավա– րութիւնը հաւանեցաւ իսլամական աստուածաբա– նական վարժարանին վերաբացման, բարձրմաս– ճան կղերականներ պատրաստելու համար, թէեւ Պոլսոյ Աստուածաբանական համալսարանը փակ – ուեցաւ 1933ին, վասնզի միայն 20 ուսանողներ կային եւհազիւ ձեռնհաս ուսուցիչներ :

Կրօնական չարժման ամէնէն եռանդուն վա– րիչներէն մէկն է Համտուլլահ Սուպհի Թանրիօ – վըր, Պուքրէշի նախկին դեսպանը եւ յայտնի ե– րեսփոխան մը Ազգ. Մեծ ժողովին մէջ: Ան կը կարծէ թէ Աթաթիւրքի հակակղերական բարեներ – րոգման աղդեցութեան տակ, Թուրքիան չատ հե– ռուները գնաց աչխարհականութեան ճամբուն վրայ, իսկ այսօր անհրաժեչտ տրամաբանական դարձ մը կը կատարէ: «Ամբողջ եկեղեցի մէջ, քա– տանիքը հիմնովին կրօնասէր մնացած է: Մզկիթ– ները երբեք չեն լքուած: Աֆիոն Գարահիսարի տէրվիչներու պարագան կ'ապացուցանէ ժողո– վուրդին ծարաւը կրօնական առաջնորդութեան համար: Վերազարձը ընկերային անհրաժեչտու – թիւն մըն է եւ ուրիչ ոչինչ: Մինչեւ իսկ անոնք որ կրօնական հակումներ չունին, անոնք ալ սկսած են հաւատալ թէ համաչխարհական տեսութեանց թափանցումին կրնանք դիմադրել կազմակերպե – լով կրօնքը, որ մեծ ուժ մըն է»:

Կառավարութիւնը կ'ուզէ ուչադրութեամբ հե– տեւիլ չարժումին եւ զիջումներ կատարել զգու – չութեամբ:

Ակնարկ Ըլ դատարանի մասին

Լայնատարած քաղաք մը՝ Citéի վրայ.— Փա– րիզի դատական պալատն է: Քաղաք մը իր բազ– մաթիւ լայն պողոտաներով, նրբանցքներով, ըն– դարձակ եւ արձանազարդ հրապարակներով, թա– ղամասերով:

Ժողովրդի հոծ բազմութիւն մը, խառնուած դատական պաչտօնեաներու, կը չրջի ամէն կողմ, Ան կիւնները խումբեր կը կազմուին ու ապա կը ցրուին, իսկ քարաչէն բարձր պատերը փաստա– բաններու բանակին ձայները կ'արձագանդեն:

Բազմութեան թիւր կը կրկնապատկուի, ժխո– րը կ'ածի, քանի կը մօտենան 17րդ պատժական տեաններ: Ժողովուրդը կը փորձէ խուժել այդ սրահը, բայց ի զուր: Պէտք է հերթի սպասել... ժամերով: Դէպի սրահը տանող բոլոր ամլգքերը արդիլուած են: Միայն հրաւիրատոմսով կարելի է ազատ չրջիլ: Ոստիկաններ ամէն կողմ: Հսկողու– թիւնը խիստ է, բայց ոստիկաններու վարմունքը բարեկիրթ: Շարժանկարի գործիքներ ամէն մե– կուն :

Կը դանուիմ սրահին դրան առջեւ: Ի՞նչ է պատճառը, որ ժողովուրդը, լքելով դատարանին միւս սրահները, իր հետաքրքրութիւնը կեդրոնա– ցուցած է այդ սրահին վրայ: Այդքան բացառիկ դա՞ո մըն է Քրավչէնքոյի անուանակրութեանդա– տը, այնքան հազուադիպ որ աչխարհի չորս կող– մէն լրագրողներ եկած են ներկայ ըլլալու: Բայց ո՞վ կը մտածէ դասին իրական պատճառին մա– սին: Երկու վարդապետութիւններու ընդհարու – մին կը սպասեն ունկնդիրները:

Ամէն նիստին սրահը լեցուած է ծայրէ ծայր: Հասարակութեան յատկացուած է սրահին եռերի մասը: Լայն տեղ տրուած է Ֆրանսական եւ օտար թղթակիցներուն , որոնց տրամադրութեան տակ կը դնուին, սրահին մօտ, հեռախօսի խցիկներ: Քառասուն տեղ միայն ապահովուած է այլ փաս– տաբաններուն համար որոնք կը փափաքին հետե– ւիլ նիստերուն, իսկ փափաքողներուն թիւը քանի մը հազարը կ'անցնի:

Դատարանին առջեւի մասը, այ եւ ձախ — տեղաւորուած են երկու հակառակ կողմերը իրենց փաստաբաններով եւ թարգմաններով: Դատը կը վարէ՝ իր երկու խորհրդականներով՝ նախա–

Պաչտօնական տեսակէտը պարզուեցաւ «Ու – լուս»ի մէկ խմբագրականով, Աֆիոն Գարահիսա– րի դատավարութեան առթիւ.

— «Ճեղաչրջութիւնը դոյութիւն ունի եւ կր– նայ պայթիլ ամբողջ ուժով: Անոնք որ քալալներե– ցին մոլեռանդները եւ տդէտները կրակին հետ կը խաղան: Արդարեւ , կրակը բռնկած է» :

Ազգ. ժողովին մէջ , փոթորկալի վիճաբա– նութեան մը առեն, Թահսին Պանկօղլու, Կրթա– կան Նախարարը, բացորոչապէս յայտարարեց թէ հակառակ վերջին արտօնութեանց կրօնականդիտ– նի վրայ, կառավարութիւնը երբեք թոյլ պիտի չտայ որ վերաբացուին Սուլթաններու ժամանա – կէն մնացած կղերական դպրոցները: « Պէտք չէ ժամացոյցը 25 տարի ետ տանինք» : Ք.

ԶԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԱՐՍԷՆ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆԻ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Վիէն, 31 Յունուար (Ծառայ).— Արսէն Կա– րապետեան, բնիկ Ատանացի, ծնած էր 1907ին: Ան ու սարսափի օրերուն ազատելով կը դտնուի Իզ – միր: Այդ չրջանի կոտրածի օրերուն հրաչքով կ'ազատուի եւ կ'անցնի Յունաստան, ապա Ֆրան– սա: Քանի մը տարի Փուղէն (Արուէշ) մնալէ վերջ, կը հաստատուի Վիէն եւ կ'արճանագրուի Հ. Յ. Դաչնակցութեան չարքերուն մէջ: Եռան– դուն երիտասարդ, կը մտատանջուէր նոր սերունդով եւ ճկմակ չարդէն ազատելու համար հայ պատանիները, անմիջապէս կը մտնէ Հ. Մ. Ը. Մ. մասնաճիւղին մէջ, սկաուտական չարժումին դլուխը : Օժտուած սկաուտական խմբապետ էր: Երեք տարի վարեց Հ. Մ. Ը. Մ.ի սկաուտական չարժումը Վիէնի մէջ: Սիրուած էր ամէնուն կող– մէ :

Աչխարհասասան պատերազմի առաջին զօրա– կոչին մեր սիրելի Արսէնը զինուոր էր: Դժբախտ օր մը իմացանք որ սպաննուեր է, 1940, 5 Յունիս Սոմի ճակատին վրայ, 34 տարեկան երիտասարդ հասակին մէջ:

Ութ տարի վերջ իր ընտանիքի եւ եղբօր դիմումին վրայ, իր աճիւնը փոխադրուեցաւ Վիէն եւ վերաթաղման արարողութիւնը տեղի ունեցաւ 22 Յունուարին: Այս առթիւ Լիոնէն հը– բաւիրուած էր Հ. Մոմճեան վրդ. որ հայկէն պատարագ մատոյց Ֆլամատական եկեղեցւոյ մէջ: Պատերազմական նախարարութեան կողմէ ղըր– կուած էին տասնեակ մը զինուորներ որոնք պաչ– տօնապէս հետեւեցան դագաղին: Գերիներու կող– մէ ներկայ էր, Պ. Միւլլէի, քաղաքապետութեան կողմէ՝ ընդհ. քարտուղար Պ. Ժուանէնէ: Խուռն բազմութիւն կը հետեւէր դագաղին: Ծաղկեպսակ– ներբերած էին Հ. Յ. Դ. Վիէնի կոմիտէն, Հ. Մ. Ը. Մ.ի Վիէնի մասնաճիւղը, 1918 եւ 1940ի Մար– տիկներու եւ Կամաւորներու Միութիւնը, Ատա– նացիները եւ իր ազգականներն ու բարեկամները : Վիէնի Հ. Մ. Ը. Մ.ի կողմէ յուղիչ դամբանական մը կարդաց Հ. Տէրմոյեան հայերէն եւ Փրանսե– րէն, իսկ Կամաւորներու եւ Մարտիկներու կողմէ Փրանսերէն դամբանական մը՝ Պ. Յ. Պաղտասար– եան: Տէսինէն ընկեր Թ. Հերոյեան եւս խօսեցաւ, խորապէս յուղուած:

« Սիրելի դաղափարի ընկեր, երբեք չյուսա– հատունք, օր մը արդարութիւնը պիտի յաղթա– նակէ եւ ամէնքս միասին չահերով եւ կանթեղնե– րով պիտի առաջնորդունք Արարատի ստորոտը»:

Յ. Փաքրաճեան

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԺԸ.

ԱՌԱՔԻՆՈՒԹԵԱՆ ՑԱՂԹԱՆԱԿԸ

Այս խօսքերով կը յուսար որ յուսահատ ո– րոչումէ մը զինքը եւ կեցնէ. բայց իշանը այնչափ միամիտ չէր :

— Դու պարապ տեղ կը վախնաս, աղջիկս, ը– սաւ, ես դեռ իմ վկայութիւնս չեմ ըրած, եւ գրեթէ ալ պաչտպանութեան կարօտ չեմ դառնր, վասնզի երէկ դու դիս պաչտպանեցիր, արդէն քու փափաքդ յայտնի է ինծի. դու միչտ մենաստան մը քաչուիլ կ'ուզէիր, մենք գրեթէ արդիլեցինք մինչեւ այս օրս, ուստի դու հանդիստ եղիր. բոլոր քա – դաքը դեռ կը պաչտպանէ եւ դու ուր որ ուզես կր– նաս քաչուիլ:

Այս խօսքերը խստութեամբ բսուեցան. ուստի հասկնալով Օրիորդը որ ճար չկար, տխուր իր սենեակը քաչուեցաւ՝ Աստուծոյ յանձնելովինքզինք– ը եւ երեք անմեղները, հարսը եւ իր պզտիկ տր– ղաքները, որ ուրիչներուն յանցանքը կը տուժէին:

Նոյն մէջոցին որ ինք հօրը հետ վերոյիչեալ խօսակցութիւնը կ'ընէր Տիկինը, տղան Բակուլա եւ սրբազանը մէջտեղ կ'իջնէին վարի մեծ դաւի– թը՝ ուր զինուորներու խումբը կը կեներ:

Քանի մը կանթեղ տակառ եւ տխուր լոյս մը կը ձգէին. ուստի երբ այս մեր ընկերները ներս– խին վազը կեցան. բոլոր խումբը հոն ժողվուեցան իմանալու համար թէ ինչ կը նչանակէր այս ա– սովոր այցելութիւնը:

Սրբազանը տխուր ձայնով մը սկսաւ վիճակին ծանրութիւնը նկարագրել, վերջը հոն բերաւ խօս– քը թէ ինչպէս Իշխանը յուսահատ՝ բոլորովին հակառակ հրամաններ կուտար. երէկուան դա– տաստարանները այս օր կ'արձակէր, թէ ինչպէս փոխանակ պատերազմի պատրաստութեանկամբա– նադնացութեան՝ մունջ եւ համր եղած՝ հարցում– ներուն նաեւ պատասխան չէր տար, եւ թէ ի՞նչ– պէս Օրիորդն անդամ իրմէ զոհացուցիչ պատաս– խան մը չէր կրցած առնել... Ուստի, աւելցուց Սրբազանը, թէ այսպիսի պարագայի մէջ Տիկինը եւ ինք Օրիորդը ազաչեր էին Բակուրա Իշխանա– դունն՝ որ յանձն առնէ կառավարութիւնը այսպէ– սի ծանր պարագայի մէջ, որպէսզի քաղաքն անվ– խանութեան չմատնուի:

— Մենք իշխանը միայն ձեղի տէր կը ճանչ– նանք, ո՞ւր է , թող գայ, ըսաւ ձայն մը:

— Մենք ձեղի հաւատարմութիւն չունինք, ա– դաղակեց ուրիշ մը:

— Օրիորդը թող գայ, ան խօսի, սկսան գոչել խառն ձայներու բազմութիւն մը:

ՏԵՐՆԵՆ

Դաշնակիցները այս ձեւով փոխվրէժի դիմած կ'ըլլան՝ փոխադարձելու համար Պերլինի պաշարման, որ դեռ կը շարունակուի: Այս հակապաշտպանական հետեւանքով, խորհրդային զօտիին մէջ արեւմտեան մարքին արժէքը յանկարծ բարձրացաւ. խորհրդային իշխանութիւնները իրենք ալ մեծաքանակ մարք դնել սկսան:

ՆՈՐ ԾԱՆՈՒՑԱԳԻՐ ՆՈՐՎԵԿԻՈՑ

Մոսկուայի եւ Օսլոյի միջեւ ծանուցագիրներու փոխանակութիւնը կը շարունակուի: Առլանտեանի Ուխտին չմասնակցելու համար Մոլոթովի ներկայացուցած ծանուցագրին Նորվեկիա խուսափողական պատասխան մը տուած էր, հաստկենալով որ Խորհրդային Միութեան հաւանական մեկ յարձակման դէմ պաշտպանուելու համար է որ կը հակի դէպի արեւմուտք:

Այս անգամ Մոսկուա նոր ծանուցագիրով մը Նորվեկիոյ կ'առաջարկէ ոչ յարձակման դաշինք մը կնքել՝ միանգամ ընդմիշտ փարատելու համար ամէն կասկած:

Նորվեկիոյ արտաքին նախարար Տոքթ. Հալվարտ Լանկէ նոյն ծանուցագիրը առանձէ անմիջապէս վերջ օդանաւով մեկնեցաւ Ամերիկա, ուր հասաւ կիրակի օր: Նախարարը հինգ օր պիտի մնայ եւ Ամերիկայի պետական դէմքերուն հետ պիտի խորհրդակցի, իր վերջնական պատասխանը տալէ առաջ Մոսկուայի:

ՄԱՀՓՈՐՁ ԻՐԱՆԻ ՇԱՀԻՆ ԴԷՄ

Թէհրանի համալսարանի հիմնարկութեան 14րդ տարեդարձին առթիւ կազմակերպուած հանդիսին գացած պահուն, Իրանի թագաւորը Մուհամմէտ Ռըզա Շահ Փէհլէվի մահափորձի ենթարկուեցաւ լուսանկարիչ –լրագրող Ֆախրի Բայի կողմէ, որ կը պատկանի համայնավար Թուտէ կուսակցութեան: Շահը համալսարանի արտաքինանդրանիքէն վեր կ'ելլէր, երբ ահաբեկիչը մօտեցաւ անոր տրճանակով չորս անգամ կրակեց, վիրաւորելով իբրեւ թէ լուսանկարելու համար, ու յանկարծ ատրճանակի չորս հարուածով վիրաւորեց զայն ծնօտէն: Շահը անմիջապէս փոխադրուեցաւ մօտակայ հիւանդանոցը եւ հոն խնամուելէ վերջ դնաց իր պալատը: Վէրքը ոեւէ մտահոգութիւն չի պատճառեր:

Ահաբեկիչը տեղւոյն վրայ ներկաներուն կողմէ ծանրապէս խոշտանգուելով ղրկուեցաւ հիւանդանոց, ուր մեռաւ քանի մը ժամ վերջ:

Պաշարման վիճակ յայտարարուեցաւ ամբողջ Թէհրանի շրջանին մէջ: Մայրաքաղաքին դէսպանատները զինուորական խիստ հսկողութեան տակ առնուեցան: Նախարարական խորհուրդը կարեւոր նիստ մը գումարեց, մասնակցութեամբ սպայակոյտի գլխաւոր անդամներուն: Մահափորձէն օր մը առաջ հազարաւոր ուսանողներ ցոյց մը կատարած էին խորհրդարանին առջեւ, պահանջելով ջնջել Անգլեւերանական Քարիւղի Ընկերութիւնը որ կը հսկէ Իրանի քարիւղի արդիւնաբերութեան 80 առ հարիւրը: Ոստիկանները միջամտած էին ցոյցը ցրելով երկու ցուցարարներ սպանուած եւ ուրիշներ վիրաւորուած էին:

Կառավարութիւնը լուծեց «Թուտէ» կուսակցութիւնը եւ ձերբակալեց վարիչներէն վեց հոգի, որոնցմէ մէկը նախկին նախարար: Ձերբակալուած են բազմաթիւ ուրիշ անձեր: 60 թերթեր խափանուած են:

ԿԱՐԴԻՆԱԼ ՄԻՆՏԻՆԹիի ՎՃԻՌԸ ԱՑՍՕՐ

Հունգարիոյ հայրապետին դատավարութիւնը վերջացաւ: Վճիռը պիտի արձակուի այսօր երեքշաբթի: Փէշթայի համայնավար թերթերը կը պահանջեն մահապատիժ՝ միանգամ ընդ միշտ «Լիկվիտացիա»յի ենթարկելու համար կարդինալը՝ իբրեւ «պետութեան թշնամի»:

Դատավարութեան վերջին օրը կարդինալը 15 վայրկեան խօսեցաւ եւ խնդրեց դատարանէն տայ իմաստուն վճիռ մը, որ թէ Հունգարիոյ եւ թէ Վատիկանի մէջ լաւ ընդունելութիւն գտնէ եւ հաշտեցնէ Պետութիւնն ու Եկեղեցին: Աւելցուց որ ինք բնաւ դէմ չէ եղած դիւզացի եւ բանուոր դասակարգերուն, որոնց կը պատկանի ինք եւս: 1945ին եւ անկէ վերջ ալ ինք վաւերացուց Հունգարիոյ եպիսկոպոսներու յայտարարութիւնը եւ բնաւ չհակառակեցաւ որ հողը բաժնուի գիւղացիներուն:

ԲԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԹՈՒՐՔԻՈՑ մէջ երկրաշարժի ցնցումներ տեղի ունեցան կիրակի առաւօտ: Բազմաթիւ տուներ փլած են:

ԿԱՍԹՈՆ ՊԷրԺԸրի, Անգարայի եւ Մոսկուայի նախկին դեսպանը երկկ սկսաւ դատուիլ Սէնի դատարանին առջեւ: Պէրժըրի ունեցած է շատ արկածալից կեանք մը: Անգարայի մէջ գերման դեսպան Ֆոն Փափէնի հետ իր յարաբերութիւնները կասկածելի եղած են: Կ'ամբաստանուի իբրեւ դործակից: Դատը պիտի տեւէ մէկ շաբաթ:

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 27ԻՆ

ՖՐ. ԿԱՊՈՑ ԽԱԶԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ, ՕթԷլ ՔՈՆԹԻՆԱՆ – ԹԱԼԻ չքեղ սրահին մէջ:

«ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐ»

Ալֆորվիլի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ չքեղ երեկոյթ պարահանդէս, Մարտ 26ին:

Orchestre Tango Typique համբաւաւոր Quintin Verdu: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՄԱՐՏ 19ԻՆ հայկական Institutի NUIT DE LA VOILETTEը Escorialի սրահներուն մէջ:

THÉATRE DE L'AMBIGU

2ter Bld. St. Martin, Métro République եւ Strasbourg St. Denis:

ԱԴԱՄԵԱՆ թատերասիրաց Միութիւնը փետրուար 11ին ուրբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 20.30ին կը ներկայացնէ Լ. ՇԱՆԹի

«ՀԻՆ ԱՍՏԱԻԱԾՆԵՐԸ»

կը մասնակցին Տիկ. Տիկ. Մ. ԴԱՒԻԹԽԱՆԵԱՆ, ՎԱՍԻՕՐ ՕՍՄԱՆՃԵԱՆ, Պ. Պ. ԲԱԼԱՄՈՒՏԵԱՆ, ԴԱՒԻԹԽԱՆԵԱՆ, ԹՈՐՈՍԵԱՆ, ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ, ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԵԱՆ եւ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ:

Երգ՝ ղեկ. Պ. ՄԵՍՈՒՄԵՆՑի, բեմադրութիւն ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԵԱՆի:

Տոմսերը.— Գրատուն Հ. ՍԱՄՈՒԷԼ 51 rue Mr. le Prince: Գրատուն ԲԱԼՈՒԵԱՆ 43 rue Richer եւ գրատուն ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ 46 rue Richer:

Վարագոյրը կը բացուի ճիշդ նշանակուած ժամուն: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

Տոմսերը կը ծախուին նաեւ նոյն օրը թատրոնին կից առտուան ժամը 11էն:

ՕՆՆԻԿ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ ՁԱՑՆԱՍՓԻՒՌԷՆ

Վաղը, չորեքշաբթի 9 փետրուար, ժամը 13ին, «Փառի Լինթէնի» կայանէն պիտի տանի Օննիկ Պէրպէրեանի դաշնակի կտորները, դաշնակահարուհի Ֆրանսուազ Պէրթէնի կողմէ նուագուած:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Վիչն–Փոնթէվէք.— Տէրը եւ Տիկին Կարապետ Մարգարեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Կարօնի Հօրեղբօրորդին Բարսեղ եւ Պ. Գրիգոր Այտեան իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր անոնց՝ որոնք անձամբ, հեռագրով եւ նամակով ցաւակցութիւն յայտնեցին, իրենց մօրը եւ քրոջ Այրի Տիկին Մարգարեանի մահուան առթիւ:

Ի մասնաւորի կ'մտերիկ հայրենակիցներուն եւ բարեկամներուն, որ հանդուցեալին յիշատակը յարգելով, ծաղկեպսակներով մասնակցեցան յուղարկաւորութեան, նոյնպէս հայրենակից Պ. Ս. Անդրէասեանին, որ դամբանականով մը պատուեց հանդուցեալը:

ԲՐԱՎՉԵՆՔՈՑի դատը չարունակուեցաւ երէկ, լսելու համար նորվկաններ, որոնց մէջ թիւ 1 Տիկին Բրավչենքօն, Տիկին Զինայտա Կոլլովա, մասնաւորապէս եկած Մոսկուայէն:

ԼԵՀԱՍՏԱՆի մէջ երեւան հանուեցաւ դաւադրութիւն մը, որուն նպատակն էր սպանել կառավարութեան վարիչ դէմքերը: Ոստիկանութիւնը ամբաստանեալներու բնակարանին մէջ գտաւ զանազան զէնքեր, երկու գիւղատնտեսական անթելի գործիքներ, ռսկի եւ մեծաքանակ թղթադրամ: Հարիւրաւոր անձեր ձերբակալուեցան Վարշաւայի մէջ, ամբողջ երկրին մէջ ձերբակալուածներու թիւը հազարը կ'անցնի:

ԺԱՒՔ ՀԱՑՐԱՊԵՏԵԱՆ այսօր երեքշաբթի գիշեր ժամը 8.45ին Central Sporting Clubի մէջ կռիւ մարտի մրցում մը պիտի ունենայ Ժօզէ տը Սուզայի հետ:

ԱԼՊԱՆԻՈՑ մէջ ձերբակալուեցան բազմաթիւ նուկլոսլաւներ, որոնք կ'ամբաստանուին իբրեւ «տրոցկիստ» եւ գրգռիչ: Ձերբակալուածներու պարագլուխն է Սալօ Պոյիատովիչ:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Ահարոնեան խումբի դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի ժամը 9ին, Sociétés Savantesի մէջ: Կը խօսի ընկեր Հ. Աբրահամեան: Նիւթ «Հայկական Դատը»: Հայերէնի դասընթացք ժամը 8—9:

ԻՍԻԼՆ Տէր եւ Տիկին Եադուպեան եւ իրենց զաւակները խորին ցաւով լսեցին մահը իր մեծ բարերար Տօքթ. Քիւնցլէրի, եւ որպէս երախտագիտական արտայայտութիւն փոխան ծաղկեպսակի «Ցառաջ»ի միջոցով 1000 ֆրանք կը նուիրեն Նազարէ Հայ կուրանոցին եւ հազար ֆրանք Պէյրութի հայ բուժարանին:

Այս առթիւ իրենց արտադին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն նաեւ Տիկին Քիւնցլէրի Մամա Էլիզապէթ եւ զաւակներուն:

ՀԱՑ ԱՐԻՆԵՐՈՒ 18ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՑԹԸ

Կազմակերպուած Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի շրջանի Արիներուն եւ Արենոյշներուն կողմէ: Կիրակի 6 Մարտ կէսօրէ վերջ ժամը 2.30–ին, Salle de la Chimie, 28bis rue St. Dominique:

Առաջին անգամ ըլլալով պիտի ներկայացուի հայերէն Molière«Les Fourberies de Scapin խնամուած բեմադրութեամբ, ինչպէս նաեւ Արենոյշներու կողմէ «Հայկական Հարսանիքը»:

ՀԱՑ ԵՐԳԻ ՕՐԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՍԷՋ

Théâtre d'Alger, Շաբաթ 26 Փետրուար, ժամը 21ին, Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆի դեկավարութեամբ ԱՐՄԵՆԻԱ երկսեռ խումբը (70 հոգի) լսելի պիտի ընէ բազմաձայն խմբերգներ, մեներգի, դաշնակի եւ սրինգի համար գրուած ընտիր կտորներ, 12 տարբեր հայ երգահաններու գործերէն:

ԿՈՄԻՏԱՍ Վ., ՍԱՑԱՔ ՆՈՎԱ, ԱՇՈՒՂ ՋԻՒԱՆի, Ա. ՍՊԵՆԴԻԱՐԵԱՆ, Գ. ՍԻՒՆի, Ն. ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ, Հ. ՁԱՔԱՐԵԱՆ, Տ. ՁՈՒՀԱՃԵԱՆ, Բ. ԿԱՆԱՉԵԱՆ, Գ. ԱԼԷՄՇԱՀ, Ա. ՊԱՐԹԻԵԱՆ, Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆ:

Տոմսերը՝ երգչախումբի անդամներուն մօտ:

ՀԱՑ ՍՊԱՍՈՒՀի ՄԸ

Կ'ուզուի: Դիմել 26 rue St. Lambert métro Convention

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Մարսէյլի ծանօթ ճաշարանապետ
Պ. ԹԱԴԷՈՍ ՄԱԼԽԱՍԵԱՆ

կը փութայ յայտարարել իր յարգելի յաճախորդներուն որ Rue Nationaleի LONDRES ՃԱՇԱՐԱՆԸ փոխադրուած է 6 rue Etoile, rue d'Aixի St. Theodore եկեղեցին քով:

ՀԱՑԱԶԳի MEDIUM

Mme S. PAREZ

կը զբաղի աստղագիտութեամբ, ձեռքի գիծերով, Tarots Egyptien եւ Horoscope:

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 10—6

ԲԱՑԻ ԿԻՐԱԿԻ ԵՒ ՏՕՆ ՕՐԵՐԻ

կարելի է գրաւոր հարցումներու ալ պատասխանել հայերէն կամ ֆրանսերէն:

12 Passage Lyon, Paris (18) métro Chateau–Rouge

Կատարեալ գաղտնապահութիւն:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
La Gérant : A. NERCESSIAN

ՁԵՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԻՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ՄԻ ՄԻԱՑՆ

LE BOSPHORE Մառայով

Հրուշակը — ՀԻԼՎԱՆ — զուտ շաքարով անարատ ԹԱՀինով պատրաստուած, նաեւ LE BOSPHORE, բահաթ լօքումը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյն արտադրութիւններն են:

Վարիչ Տնօրէն Պ. ՍԱՒՐԻՆ ՅԱՓՃԵԱՆ

Société «LE BOSPHORE», Marseille

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mercredi 9 Février 1949 Չորեքշաբթի 9 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5766–Նոր շրջան թիւ 1177 — Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՒԵԱՆ — ԳԻՆ 6 Ֆր.

ԵՐԿՈՒ ՏՕՍՓ

Ի ԽՆԴԻՐ ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ

Կասկածէ դուրս է այլեւս, որ հետզհետէ կը պակսին արեւելքն ու արեւմուտքը հաշտեցնելու ցոյսերը:

Երկու հակամարտ ուժեր, դէմ դիմաց կանգնած, ամէն օր փորձ մը աւելի կ'ընեն ամրապնդելու համար իրենց դիրքերը, որոնք ճշդուած են արդէն:

Ու աշխարհաստանան պատերազմի մը արհաւիրքներէն նոր ձերբազատուած մարդկութիւնը, սարսափահար կը դիտէ թէ ինչպէս ամէն օր նոր քայլ մը կ'առնուի դէպի անխուսափելին:

Խաղաղութենէ կը ճառեն բոլորն ալ: Աւելի բարձր կը պոռան մանաւանդ անոնք, որոնք կ'ուզեն խռովայոյզ վիճակի մէջ պահել միշտ աշխարհը: Պղտոր ջուրի մէջ ձուկ որսալու համար:

Տարիներէ ի վեր վերջացած է պատերազմը, բայց աշխարհ չէ խաղաղած դեռ: Պարտեալ երկրին հետ հաշտութիւն չէ կնքուած:

Աւելին, երէկուան դաշնակիցները դարձած են թշնամիներ: Ու երէկուան թշնամիի հողին վրայ նիդակ կը ճօճեն իրարու, խաղաղութեան սպառնալու աստիճան:

Կատարեալ ջնջարար, որ չատ երկար կը տեւէ, ու չի դիտցուիր թէ ուր պիտի յանգի:

Մոսկուան, որ աշխարհի մէկ վեցերորդ մասին վրայ կը տիրապետէր, ամէնէն չահաւորը դուրս եկաւ երկրորդ աշխարհամարտէն: Իր մականին տակ առաւ ոչ միայն 1918ի յաղթանակէն վերջ ազատագրուած երկիրներէն (Լեհաստան, Լիթուանիա, Էսթոնիա, Լաթվիա, Չեխոսլովաքիա), այլեւ Հունգարիան ու երկար տարիէ ի վեր Օսմանեան կայսրութեան լուծը թօթափելով անկախութիւնն ստացած երկիրները (Ռումանիա, Պուլկարիա, Եուկոսլաւիա, Ալպանիա): Ալ չենք խօսիր Մայրաքոյր Արեւելքի մասին, ուր Մոսկուայի նուաճումները սարսափի կը մատնեն ոչնիսկ ամէնէն բարեմիտ խաղաղասէրները:

Օր ըստ օրէ ծաւալող եւ սպառնական դարձող այս ահաւոր ուժին դէմ չատ բնական է որ պաշտպանութեան միջոցներ մտածեն երկաթէ վարագոյրէն դուրս մնացած երկիրները:

Հանդուցեալ Ազգերու Դաշնակցութեան վրայ մեծ յոյսեր դրուած էին առաջին Մեծ Պատերազմէն վերջ: Շնորհիւ Ժրնեւի արհեսպագոսին, միանգամ ընդ միշտ վերջ պիտի դնէին ազգամիջեան կռիւները: Բոլոր պետութիւնները հանդիսաւորապէս իրենց ստորագրութիւնը դրած էին անոր ծանօթ Ուխտին տակ: Արդի՞ւնքը:

Հազիւ ծնած, արդէն իսկ իր անզօրութեան ապացոյցը տուաւ Ազգերու Դաշնակցութիւնը, որ մատը մատին չտպաւ, երբ 1920 սեպտեմբերին, Սեվրի դաշնագրէն ամիս մը վերջ, Հայաստանի Հանրապետութիւնը դիմեց իրեն՝ օգնութիւնն խնդրելով Քրքական յարձակումին դէմ:

Նոյն մեղսակից անզօրութիւնը՝ երբ 1935ին Իտալիա յարձակեցաւ Եթովպիոյ վրայ:

Հիմա «Միացեալ Ազգերու կազմակերպութեան» է որ խաղաղութիւն կը յուսայ մարդկութիւնը: Սակայն փորձը ցոյց տուաւ, որ այդ կազմակերպութիւնը տեսակ մը բաբելոնեան աշտարակ է, ուր մարդիկ իրարու լեզու չեն հասկնար:

Այդ է պատճառը, որ «Պրիւսէլի Ուխտ»ին կը յաջորդէ այժմ «Ատլանտեան Ուխտը», վաղը ասոր կողքին պիտի աւելնայ «Միջերկրականեան Ուխտը» մեթոտիկ շղթայաւորումով մը, նպատակ ունենալով խաղաղութեան պահպանումը:

Ո՞վ է սակայն որ կը սպառնայ խաղաղութեան: Կողմերը իւրաքանչիւրն փոխադարձաբար: Եթէ դիտենք պատերազմ չկայ, կան սակայն իրենց ազատութենէն զրկուած ազգեր, որոնք յանուն «ժողովրդապետութեան» եւ «յառաջդիմականութեան» այսօր ստրուկներու վիճակին ենթարկուած են:

Ինչ որ կը կատարուի ներկայիս արեւմտեան կողմն աշխարհի, կը ձգտի մէկ նպատակի,—թոյլ չտալ որ աշխարհի մնացեալ մասն ալ իյնայ ստրկութեան մէջ:

Ինքնապաշտպանութեան համար ձեռք առնուած ուժեղ միջոցները պիտի յաջողի՞ն փրկել մարդկութիւնը նոր աղէտէ մը:

Կը սիրենք յուսալ:

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

Նորվեկիոյ քաւնակցութիւնները

Մոսկուայի ծանուցագրին պատասխանելէ առաջ, Նորվեկիոյ արտաքին նախարարը Տոքթ. Լանկէ Ուշլինկթընի մէկ տեսակցեցաւ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարար Տին Էչիսընի հետ:

Նորվեկիա երկընտրանքի մը առջեւ դրուած է. «Ատլանտեան Ուխտ»ին յարիլ թէ ընդունիլ Մոսկուայի ոչ-յարձակման դաշինքի առաջարկը:

Տին Էչիսընի ծրագիրն է Հիւսիսային Ատլանտեան Ուխտ մը կազմել, մասնակցութեամբ Մ. Նահանգներու, Քանատայի, Անգլիոյ, Ֆրանսայի, Պելճիքայի, Հոլանտայի եւ Լիւքսէնպուրկի: Այս ուխտին մասնակցելու հրաւիրուած են նաեւ սկանտինաւեան երկիները, որոնք անցեալ ամսու իրենց խորհրդաժողովին մէջ չկրցան եզրակացութեան մը յանգիլ: Արեւելքի եւ Արեւմուտքի երկու հզօրներուն մէջտեղ՝ Շուէտ, Նորվեկիա եւ Տանըմարքա կ'ուզէին ստեղծել չէզոք խմբակցութիւն մը:

Մոսկուա սպառնական դիրք բռնած է Նորվեկիոյ հանդէպ եւ կը պահանջէ վերջնապէս ճշդել իր ուղղութիւնը: Վերջին պատերազմէն ի վեր Նորվեկիա 200 քիլոմեթրի վրայ սահմանակից դարձած է խորհրդային միութեան: Մոսկուա Ատլանտեան Ուխտին դէմ իր առաջին յարձակողականը սկսաւ Նորվեկիայէն, յայտնութեան պարագային կարգելափակ դալ Շուէտի եւ Տանըմարքայի:

ՅԿԵԱՆՆ ԲԱՆՏԱՐԿՈՒԹԻԻՆ ԿԱՐԴԻՆԱԼ ՄԻՆՏԵՆԹիի

Պուտափէշթի դատարանը երէկ առաւօտ տարաւ իր վճիռը՝ Հունգարիոյ հայրապետ կարդինալ Մինտենթիի մասին, դատապարտելով զայն ցկեանս բանտարկութեան եւ գոյքերու գրաւման:

Ընդհանուր դատախազը պահանջած էր տալ «խիստ եւ պատմական վճիռ մը»:

ՅՈՒՆԱՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ ԻՆՔՕՆԻԻ ՄՕՏ

Պլոսոյ Նորընտիր Յունաց պատրիարքը Աթենակորաս չաբաթ օր ընդունուեցաւ Թուրքիոյ Հանրապետութեան նախագահ Ըսմէթ Ինէօնիւի եւ վարչապետ Շէմսէտտին Կիւնալթայի կողմէ: Պատրիարքը մասնաւորապէս չեշտեց «օրթոտոքս եկեղեցիին հաւատարմութեան եւ նախագահի անձին հանդէպ տածած համակրութեան» մասին:

Ցատկանշական է, որ քէմալական յեղափոխութենէն ի վեր առաջին անգամն է, որ տիեզերական պատրիարքը պաշտօնական այցելութիւն կուտայ Թուրքիոյ նախագահին: Ասկէ կը հետեւցուի թէ, կ'ըսեն Պոլսոյ շրջանակներուն մէջ, Թուրք կառավարութեան եւ պատրիարքարանի յարաբերութիւնները բարւոքած են:

ՖՐԱՆՔԵԻՍՈՒԻԱԿԱՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆԱԳԻՐ

Երկուշաբթի օր Դամասկոսի մէջ Սուրիոյ եւ մականան նախարար Հասան պէյ Ճէպարա եւ Ֆրանս. դեսպանը կնքեցին համաձայնագիր մը, որով սուրիական դրամը ֆրանքէն բաժնուելով անկախ կը դառնայ: Ֆրանսա դիւրութիւններ պիտի ընծայէ՝ Սուրիոյ հայթայթելու համար իր պէտք ունեցած ապրանքները:

Համաձայնագիրը ի գործու պիտի ըլլայ երկու երկիրներու խորհրդարաններէն վաւերացուելէ ետք, բայց կարդ մը յօդուածներ այժմէն իսկ գործադրելի են:

Սուրիոյ նոր վարչապետ Խալէտ պէյ Ազմի կառավարութիւնը նոյնպէս պայմանագրութիւն մը կնքեց ամերիկեան քարիւղի ընկերութեան (Tapline) հետ, որով Սէուտի Արաբիոյ քարիւղի խողովակները պիտի անցնին սուրիական հողէն՝ յանգելու համար Լիբանանեան նաւահանգիստ մը:

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ՄԷՋ յունուարին գործազուրկներու թիւը 700.000 հոգի աւելցաւ: Ներկայիս գործազուրկներու ընդհանուր թիւն է 2.650.000, անցեալ տարուան նոյն թուականի քանակէն 600 հազար աւելի: Ամսականով աշխատողներու ընդհանուր թիւն է 57.500.000:

Քրավչենքոյի դատը

ՆԱԽԿԻՆ ԿՆՈՋ ՀԵՏ ԴԷՄ ԴԷՄի

Ինչպէս գրած էինք, երկուշաբթի օր չարունակուեցաւ Քրավչենքոյի դատավարութիւնը:

Առաջին վկան էր Քրավչենքոյի նախկին պետը՝ ճարտարապետ Ռոմանով, 40 տարեկան, յատկապէս բերուած Մոսկուայէն:

Դատավարութենէն առաջ փաստաբան Իգար յայտնեց թէ խորհրդային երկիրներէ եկած վկաները պէտք է լսել վերապահութեամբ, քանի որ ըստ համաձայնավարական ծրագրին, «չարքերէն կը հեռացուին բոլոր անոնք որ կուսակցութեան կարգապահութեան դէմ կ'երթան»: Իսկ համաձայն Վիշինսքիի, խորհրդային արդարութիւնը քաղաքական նորմ նպատակները կը հետապնդէ, խորհրդային դատաւորը արդարութենէն դերիվեր պէտք է դատէ կուսակցական կարգապահութիւնը:

Ռոմանով ըսաւ թէ 1926էն ի վեր կը ճանչնայ Քրավչենքօն, որուն հօր հետ նոյն գործարանին մէջ կ'աշխատէր: Պզտիկ տարիքէն չատ յաւակնոտ էր եւ չէր նմաներ իր եղբայրներուն: Շատ կը սիրէր զուարճանալ եւ իր պայմաններէն աւելի ծախքեր կ'ընէր, մայրը հազուստները դրաւի կը դնէր՝ վաւկին պարտքերը վճարելու համար: Կը պարծենար թէ մեծ յաջողութիւն ունի կիներու մօտ:

Վկան մանրամասն պատմեց Քրավչենքոյի կեանքը: Այս վերջինը չատախ կ'ընդմիջէր: Քանի մը անգամ երկու հակառակորդները սկսան ռուսերէն լեզուով խօսիլ իրարու հետ, փոխադարձ անարգանքներով:Թարգմանները չէին կրնար հասնիլ:

Ռոմանով ինք ալ Ամերիկա զացած էր Քրավչենքոյի հետ, երբ այս վերջինը «ազատութիւնը ընտրելով» հեռացաւ խորհրդային պատուիրակութենէն: Վկան մանրամասնութիւններ տուաւ այդ հեռացման պարագաներուն մասին:

Դադարէ մը վերջ լսուեցաւ օրուան դէմքասուրը վկան, Տիկին Կորլովա, Քրավչենքոյի նախկին կինը որ ըսաւ.

— Այս մարդը սիրեցի եւ հետը ամուսնացայ: Կեանքս ամենամեծ սխալը էր այս: 19 տարեկան էի երբ ճանչցայ զինքը, որ 7 տարի մեծ էր ինծմէ: 1932ին էր, որ մեր ամուսնութիւնը արձանագրուեցաւ Տնեփրոփեթրովսքի քաղաքապետարանին մէջ: Ծնողքս հակառակ էին այս ամուսնութեան, հայրս կ'ըսէր թէ անիկա տղէտ Տոն Ժուան մըն է, բայց իր սիրոյ երազմանքներուն հաւատալով ամուսնացայ: Ծնողքս դիս չընդունեց այլեւս, որով իր տունը դարձայ: Այդ միջոցին բժշկական վարժարանն կ'երթայի: Առաջին երկու ամիսները լաւ անցան, բայց երբ իմացաւ որ զաւակ պիտի ունենամ, բարկացաւ՝ յայտնելով թէ իր ասպարէզը պիտի խորտակուի, թէ պէտք է դպրոցը աւարտէ: Եւ ստիպեց որ վիժումի դործողութիւն կատարուի: Վիժումէն վերջ հիւանդ էի դեռ, երբ օր մը եկաւ եւ յայտնեց թէ պաշտօնով Մըրմ պիտի երթայ: Ու մեկնեցաւ՝ առանց կոպէկ մը ձգելու. բարեկամներու օգնութեամբ ապրեցայ: Վերադարձին կեանքս անտանելի դարձուց. կը ծեծէր զիս եւ պիակները կը կոտրտէր: Օր մը նոյնիսկ ատրճանակ ցոյց տուաւ: Ցետոյ կրկին յղի մնալով, ամուսինս ձգեցի, ծնողքիս մօտ վերադարձայ եւ ուսումս շարունակեցի: 1934ին ծնաւ զաւակս, որուն անունը Վալանթինն դրի: Տղուն ծնելէն վերջ, Քրավչենքօ մէկ անգամ եկաւ զիս տեսնելու: 1935ին վերամուսնացայ եւ ամուսինս կը պնդէր ճանչնալ զայն իբրեւ հոգեզաւակ, Քրավչենքօ հաւանեցաւ այնատեն միայն, երբ վստահ եղաւ, որ ամսական պիտի չպահանջուի իրմէ տղուն համար: 12 տարիէ ի վեր չէի տեսած Քրավչենքօն: Տա՛յ աստուած որ տղուս մէկ ոեւէ դիծ չմնայ այս մարդէն: Աւելութեան եւ արհամարհանքի զգացում միայն Քրավչենքոյի դէմ, որ կրնայ սուտ խօսիլ առանց կարմրելու: Աստր տխուր փորձառութիւնն ունիմ: Այսչափ էր ըսելիքս:

Քրավչենքօ երկարօրէն պատասխանեց Տիկին Կորլովայի եւ վեր հանեց անոր բազմաթիւ սխալ յայտարարութիւնները: Պատմեց թէ ինչպէս իր կինը կոլխոզներու մէջ աշխատելու համար Ուկրայինոյ մէկ գիւղը ղրկուած էր եւ այնտեղի խիստ կեանքին չդիմանալով փախած էր: Երբ ամուսնալուծուեցան, Քրավչենքօ չէր դիտեր թէ կինը յղի էր: Տղան ծնաւ բաժնուելէն եօթը ամիս վերջ: Տիկին Կորլովա երեք անգամ ամուսնացած է: Հայրը՝ Սէրժ Նիքոլայեւիչ Կորլով չատ բարեկամ էր իրենց եւ կը սիրէր զինքը: Ու աւելցուց.

— Կ'ուզէի որ Տիկին Կորլովա պատասխանէր թէ ինչի՞ կը դնուի ներկայիս իր հայրը:

ՏԻԿԻՆ ԿՈՐԼՈՎԱ.— 1938ին Թոքայինն արիւնախտամէ մեռաւ:

ՔՐԱՎՉԵՆՔՕ.— Ես պիտի բսեմ թէ ո՞ւր է հիմա Կորլովը եւ թէ ինչո՞ւ Տիկին Կորլովա այժմ փարիզ կը գտնուի: Պարոն դատաւորներ, Տիկին Կորլովան իր ազատ կամքով չէ որ Ֆրանսա եկած է: Անիկա զոհն է խորհրդային ոստիկանութեան: Ընդհանուր մաքրագործումի չրջանին իր

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

«ՄԵՆՔ ՄԵՐ ԹԻՒԵՐՈՎ»

Սիրելի «Ճառաչ», լարուած ուշադրութեամբ եւ յուզումով կարդացի ձեր խմբագրականը.— «Մենք մեր թիւերով» (30 Ճունուար):

Որեւէ ժամանակէ աւելի, այսօր է որ կը զգացուի անհրաժեշտութիւնը կարդ մը կորովի միջոցներու, փրկելու համար այն ինչ, որ կը մնայ տակաւին:

Կը բոլորենք չըլան մը, զոր կարելի է կոչել՝ տագնապալի:

Օտար տարրեր մուտք գործած են մեր ազգային գոյութեան ամրոցին ներս ու աւեր կը տարածեն մոլեռանդօրէն:

Իրենց դիւային ծրագիրներու յաջողութեան համար, անոնք՝ ոչ մէկ խորութիւն կը դնեն միջոցներու միջեւ: Կ'ուզեն խաթարել մեր լեզուն, մշակոյթը, մանաւանդ Հայ ապրելու մեր անկուն կամքը: Իրենց նշանախօսքը,—Ազգասպանութիւն:

Ու հանելու համար այս նպատակին, անոնք որոշած են աղճատել մեր անմեղ լեզուն, խախտելով աղգասպհպանման դարաւոր ոգին:

Ներգաղթը մեծագոյն զէնքը եղաւ աղտոտ ձեռքերու մէջ, մոլորեցնելու համար հայրենասէր բազմութիւնները:

Հայրենադարձը չուտով քարոզչական նկարագիր ստացաւ ի խնդիր՝ «Դեմոկրատ շարքերու» խտացման: Ուռճացման:

Երեսուն տարիներ, «Հայրենիք», «Հայաստան» բառերը մոռցած միմոռներ, հրապարակ իջան յանկարծ, «ջերմ հայրենասիրութեամբ» տոգորուած, միշտ «Ճառաջդիմական» ձգտումներով: Մոռնալով իրենց մուխ անցեալը որ թաթխուած է տիղմի եւ մեղապարտութեանց մէջ:

Անոնք չեն իսկ կարմիր ի տես այն խեղկատակութեան, որ ողբերկութեան վերածուեցաւ ի վերջոյ: Բազմահարիւր չինարար եւ աւանդապահ հայ ընտանիքներ զարճան անտուն եւ անդորձ: Թափառական:

Անհրաժեշտ չէ երկար սպասել, տեսնելու համար, թէ գաղութները ներսէն կրծող օտարութիւնը մի՞չեւ ո՛ւր կրնայ առաջնորդել հայ ժողովուրդը: Հայ արժանիքներու պահպանման նախանձախնդիր մամուլը, բազմիցս՝ մատնանշեց ախտաժէտ նկարագիրը բոլոր այն հաստիքին ձեռնարկներուն, որոնք «բարիք»ի դիմակով, հազար չարիք կը սփռեն:

Պարզ է այլեւս, որմէր բարոյականը, մաքուր նկարագիրը խաթարելու ու մանաւանդ վերջին սերունդը խուժանի մը վերածելու կարմիր փանջունիներու դործունէութեան դաշտը կը տարածուի շատ աւելի հեռու,—եկեղեցիներ:

Անոնք որոշած են հարուածել մեր մշակոյթը, տարագիր բազմութիւններու հոգեկանհայրենիքը: Եւ այս՝ իրենց «մշակութային կապի ընկերակցութիւններով» ու գրական կոմինֆորմով:

Ո՞վ պիտի սանձէ գահավէժ անպատասխանատուութեան այս խելակորոյս թափը: Ո՞ւր կանդ պիտի առնէ գաղութին անունով խօսող կեղծ դըպիրներուն ապիկարութիւնը:

Այս ճակատին վրայ եւս, Դաշնակցութեան կը վերապահուի նոյնքան դործ, որքան վաստահուած էր հայրենիքի մէջ, թուրք բռնակալութեան դէմ պայքարի օրերուն:

Եկած է ժամանակը ճակատ կազմելու: Ամփոփելու ու կազմակերպուելու մեծ դործին համար:— Ինքնապաշտպանութիւն:

Ահա նշանախօսքը:

Ի հարկին նոր ամրոցներ պէտք է կառուցանել: Եւ այս չուտով: «Մենք մեր թիւերով»:

Համոզուած եմ, որ Միութեան մը չուրջ համախմբուելու ձեր հրաւէրին պիտի պատասխանեն հարիւրաւորներ: Հոդ չէ թէ այդ հրաւէրը կը տրուի քիչ մը ուշ: Տակաւին շատ բան կարելի է փրկել հայկական արժանիքներէն ու բարքերէն:

Պէտք է կասեցնել հայերէնի այլափոխման եւ անգամահատման ոճրային սրարշաւը, որ ծնունդ առաւ երեւանէն:

Ո՞վ կրնայ վստահեցնել մեզ թէ վաղը՝ Հայկական Արտասահմանի մէջ եւս պիտի չփորձեն նոր ուղղագրութիւն ու օտար բառեր ներմուծել: Միշտ հնազանդեցով դրական կոմինֆորմի հրահանգներուն:

Այդ պարագային նոր Բաբելոնի մը պիտի վերածուին հայ գաղութները: Կարդ մը վարժարաններու մէջ, հայ մանուկին պիտի սորվեցնեն «ռեսպուբլիկա», «ռէակցիա», «էմոցիա» եւն. բառեր, ու պիտի դրել վարժեցնեն «նոր ուղղագրութեամբ»: Փողոցի մէջ, երկու հայ ուսանողներ մէկը պիտի արտասանէ «կուլտուր», «փակուլտետ», «ռեվոլուցիոն»ի նման բառեր: Միւսը պիտի չհասկնայ զայն: Բաբելոն: Իր բոլոր տխուր երեւոյթներով: Պիտի սպասե՞նք, որ հասնի այդ դժնդակ պահը:

Պէտք է, որ չուտով իրականութիւն դառնայ ձեր առաջադրած ծրագիրը՝ Միութեան մը, որ պիտի պայքարի ինքնուրոյն մշակոյթին խաչելութեան դէմ: Միութեան մը, որ վառ պիտի պահէ մեր ցեղային ջերմութիւնը:

Պէտք է, որ տարագիր արտասահմանը «ոչ» ըսէ երեւանի այլանդակ մարզանքներուն:

Հարկ է լրջօրէն ուսումնասիրել եւ գործի ձեռնարկել, երբ տակաւին աղէտը հասած չէ մեր դռները:

ՆՇԱՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Եղիա Գասպարեան

ԽՄԲ.— «Հայրենիք» հետեւեալ խմբագրականը նուիրած է ողբացեալ Եղիա Գասպարեանի յիշատակին (5 Ճունուար, Նոր ստացանք).—

Այսօր սեւ հողին կը յանձնենք Եղիա Գասպարեանի անշունչ մարմինը: Իր մահը, ինչպէս երէկ կը դրէինք, եղաւ տխուր անակնկալ մը ամէնուս համար:

Ժամանակէ մը ի վեր անոր կուրծքին տակ բոյն դրած էրսրտի անողոք հիւանդութիւնն մը, որմէ ինքը՝ Եղիան ալ տեղեկութիւն չունէր: Եւ այն օրը երբ հանդարտ իր աչքերը փակեց ան, ապահովաբար չունեցաւ իսկ դիտակցութիւնը, որ կը թողու ապրելականը եւ կը մեկնի ուրիշ աշխարհ մը:

Որոշակի չդիտենք իր տարիքը, բայց կը կարծենք որ 50ը նոր անցուցած էր: Ան պիտի կրնար անշուշտ աւելի երկար ապրիլ, եթէ ըլլար քիչ մը աւելի ուշադիր դէպի իր առողջութիւնը: Բայց Եղիան տարօրինակ մարդ էր — կատարեալ տէրվիշ մը, չէր մտածեր առողջութեան, երջանկութեան, անձնական բարօր վիճակի մասին: Ան երբեք չկազմեց բ՛տանիք, չարունակ ապրեցաւ իր սիրած մօրը՝ այժմ հանգուցեալ եւ, եղբօրը հետ եւ զբաղեցաւ իր արուեստով միայն:

Նկարիչ էր ան, արձանագործ եւ դրող ու բանասէր: Ջարմանալիօրէն չունէր, նոյնիսկ տեղ փառասիրութիւն, արուեստի ասպարէզին մէջ նոր նուաճումներ գործելու, դիրքեր գրաւելու: Կը նկարէր ու կը դրէր իրեն համար: Կը հիանար մեծ արուեստագէտներու, նկարիչներու, արձանագործներու, դրողներու վրայ, բայց ոչ մէկ օր քննադատական ու վիրաւորիչ ակնարկ ունէր ան անոնց մասին, որոնք արուեստակիցներ էին իրեն:

Եղիան կը սիրէր դրել: Շատ կռնուխէն ան ստորագրած է սիրուն բանաստեղծութիւններ՝ մասնաւորապէս «Հայրենիք»ներու մէջ: Մեր Ամսագրի զանազան թիւերու մէջ ան հրատարակած է թատերախաղեր, որոնցմէ ոմանք խաղցուած են ամերիկահայ բեմերու վրայ: Իւ թատերախաղերու նիւթերը առնուած են պատմական, դասական դէմքերէ եւ դէպքերէ.— «Սամսոն», «Դալիլա», «Մուհամմէտ Բ.», «Սաֆօ», «Երուսաղէմի մէջ» եւայլն: Իր ոճը պարզ էր ու դիւրաւսհ:

Եղիան մաքուր, ազնուական հոգիով անդաւաճան ընկեր էր: Գրեթէ միշտ ապրած է նոյն օրեր, բայց ոչ մէկ օր դանդատած է, նոյնիսկ ակնարկած, իր վիճակի մասին: Լաւ ընկերներու շրջանակի մէջ ան ինքզինքը կը դդար ուրախ ու դուարթ: Սրամիտ էր ան. տրամադրութեանրարձր րոպէներուն՝ լաւ խօսակից. բայց ընդհանրապէս իր առանձնութեան պահերուն դժուար չէր տեսնել տխրութեան ստուերը մը նստած իր դէմքին:

Անդարձ կը մեկնի Եղիան բարի անուն մը թողած իր ետին: Ինչ լաւ պիտի ըլլար եթէ Եղիայի մօտիկ բարեկամները նախաձեռնութիւնը վերցնէին իրենց վրայ հատորի մը մէջ ամփոփելու անոր դրչի վաստակը՝ բանաստեղծութիւններ ու թատերախաղեր՝ դէթ այդ կերպով յաւերժացնելու համար անոր սիրելի յիշատակը:

★ *Քանի մը կենսադրական տեղեկութիւններ եւս.—*

Ունենալով բուռն սէր դէպի արուեստը, հետեւած է նկարչութեան՝ Պոսթընի Արուեստից վարժարանին մէջ: Ցաջողութեամբ աւարտած է նկարչութիւնը եւ ստացած է մեծ պարգեւ (մքալըրշիփ): Ժամանակ մը վերջ, դարձեալ Արուեստից վարժարանին մէջ հետեւած է նաեւ արձանագործութեան եւ նորէն արժանացած մքալըրշիփ, որ իրեն հնարաւորութիւն տուած էֆարիզ անցնելու, ժամանակ մը հոն ապրելու եւ ծանօթանալու յայտնի արուեստագէտներու եւ անոնց դործերուն:

Տնտեսական տագնապի տարիներուն, կառավարութեան հաշուին, Եղիան եղած է նկարչութեան ուսուցիչ ամերիկեան դպրոցի մէջ:

*Եղիան նաեւ կը սիրէր դրել. ան բանաստեղծ

ՔԱՐԹԻԷ ԼԱԹԷՆ

(ՎԵՐԱԿՈԶՈՒՄ ՔԱՌՈՐԴ ԴԱՐՈՒ ՀԱՑ ԿԵԱՆՔԻ)

Թատերական ճշմարիտ վայելք մըն էր «Ամառմաք»ի բեմադրութիւնը, մանաւանդ Քոլոնա Ռոմանոյի, Ռոպեր Վիտալէնի եւ Մարիա Վալամաքիի: Ես տեսած եմ նաեւ պարի դիցուհիին աղջիկը՝ Լիզա Տեօնքան, իր ծաղկափթիթ հուրիներով: Մորիս Ռոսթանն իր կարգին այդ օրը կ'երեւէր հոն՝ բացօթեայ բեմին վրայ, հիասքանչ քերթողի մը խունկն եւ զմուռսը մատուցանելու հեղլէն քաղաքակրթութեան:

Կը խորհիմ թէ քիչ մը հեռացայ խարխափէն: Ցուշերն եւ յուշարձանները այնքան շատ են այս մարքի ոստանին մէջ, որ մարդս ակամայ կը կորանցնէ իր ուղղութիւնը: Ուրեմն, դարձեալ Պանթէոնի հրապարակին վրայ եմ, կը յառաջանամ Ս. Ժաքի պողոտայէն, որ կ'առաջնորդէ Սքոլա Քանթորում: Երաժշտական վարժարան մը, մամուռ կապած հնութենկն, ուր ամէն ինչ կը յիշեցնէ վաստակաւոր ուսուցչապետ Վենսան տ'Ինտիին: Աչքարհահռչակ երգչուհի Տիկին Փոլին Վիարոտ հոն առաջնորդած է Տարասկոնի Սոխակ Ա. Շահմուրատեանը, հոնկէ անցած է նաեւ Ա. Պարթեւեանը, մանաւանդ Արմէն Թոգաթլեանը,— Նիւ Եորկի «Մեթրոփոլիթըն Օփերա»յի պարծանքը: Նմանպէս այնտեղ է որ տեղի ունեցաւ Օր. Մ. Բաբայեանի աշակերտութեան վերջին երգի ունկնդրութիւնը:

Մօտակայ Քլոտ Պեռնարի պողոտային մէջ կը բացուի պզտիկ փողոց մը՝ Ֆէօյանթինը, ուր կը սաւառնի Հիւկոյի եւ Մեծն Փասթէօռի յիշատակը:

Ցետադարձ չարժում մը կրկին, դէպի Ֆոսէ Ս. Ժաք փողոցի անկիւնի 2 թիւը, պատեհ կը նկատեմ ապադայ պատմադրին համար: «Օթել Կրընոպլ»ը, արդարեւ, հայ մտքի ճշմարիտ օճախը եղած է: Երդնկացի Պարգեւը՝ կեդրոնականի դասընկերս, ամէնէն վերի յարկը կը նատէր: Ամբողջ դերդաստանը կոմսնցուցած՝ այս խոնարհ տղան խորապէս ցնցուած, ինքզինքը յանձնած էր չորս հովերուն: Լէյլանի պէս անկարդ, անկանոն տէրվիշ մը, սրբեցողութեան անձնաուր: Զսպիչն աւելի կը կարդար, երբեմն ալ պատմուածքներ կը դրէր թերթերուն մէջ: Օշական հիացեր էր իր մէկ չարադրութեան վրայ, բայց երբեք չարունակելու սիրտ չունեցաւ: Մինչեւ ուշ գիշեր կը սլսլար իր լոյսը. «Լուսաւորչի կանթեղ»ը, կ'ըսէինք հեղնադին, կուշտ ու կուռ կը ծիծաղէինք վրան: Հիմա Հայաստան է:

Զախ թեւին վրայ, երրորդ յարկ, նոյնինքն Շաւարչ Ասրունիի ննջարան աշխատասենեակն էր: Տիվրիկցի այս գրող բրոջը դժգոհ «փաթրոն»ի մը կը նմանէր,— թէեւ աւտր մեղքր իրը չէր,— ամէն անդամ իր ընկերակիցը կը փոխէր... : Առաջին առթիւ իրեն սենեակից եղած էր, տաղանդաւոր լուսանկարիչ Վահրամ Սապունճեանը, երբեմն աշխատակից չարժանկարի բեմադիր Պապիկեանի: Այն օրէն ի վեր հաստատուած է Պրիւքսէլ: Անափսխի պողոտային վրայ, այժմ սքանչելի արուեստանոց մը ունի եւ վերջերս չարժանկարի վերածած է Ռամպրանդի կեանքը զուտ հայ արուեստագէտներով:

Ատրունիին ներկայացուցած եմ ուրիշ ընկերակից մը՝ Ա. Սեման, որ իրեն հետ պահդոկ կը տանէր հայ տաւերու անտուկները: Ծանօթ է այս դժբախտ տղուն կեանքը: Ան այդտեղ կը հրատարակէր «Զանք» հանդէսը եւ պարապոյ ժամերուն ինքզինքը կը նուիրէր Մուսային: Եթովպիայէն երբ մայրը կուգար հոս, Սեման (Դէլեմաք Պասմաճեան կը մխաար իր ընտանիքին, Փարիզի մէկ արուարձանին մէջ: Մայիսեան դերման դրոհի օրերուն, ինքն ալ դնաց ճակատ ու ալ չվերադարձաւ:

Մ. Մանուչեան, աշխատակից «Զանք» պարբերաթերթին, խոկոյն կը բռնէր նորատի քերթողին տեղը: Լաւ ընկեր մըն էր, օժտուած բանաստեղծական չնորհով: Նախընտրեց ինքզինքը նուիրել աշխատասէրներու դատին: Կարճ չըլան մը բնակեցաւ «Օթել Կրընոպլ», հազիւ տարի մը կարծեմ, բայց դարձեալ ինծի կ'այցելէր ամէն օր: Իր եղերական պատմութիւնը ամէնուն բերանն է: Աւելորդ կը համարեմ ծանրանալ, Աբեհամեանցի այս սրտոտ տղան ինկաւ Ֆրանսայի ազատագրութեան ճամբուն վրայ:

(7) ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ՎՂԱՀԱՑ ՈՍՄԱՆ ՏՈՒՆԸ

գլխ. Ա.

ՆԱՀԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ ՑՈՂՈՒԹԵԱՆ

— Դուք ձեզ ինչպե՞ս կը պահէք, պարո՛ն նահապետ, ըսաւ Մեծ Ոսմանը, երբ ան ու իր հիւրերը ընթրիքի նստան:

Ան իր ամբողջ ուշադրութիւնը դարձուցած էր հիւրերուն վրայ, որոնք ամէնքն ալ ծանօթ էին իրեն: Ասոնք էին Ղազարոս Ղազարեան, Ներսէս Ներսիսեան, Գրիգոր Գրիգորեան, Մկրտիչ Մկրտչեան, Յակոբ Յակոբեան, Ստեփան Ստեփանեան, Մինաս Մինասեան, Գէորգ Գէորգեան, Յովհաննէս Յովհաննէս

հայրը ձերբակալուեցաւ եւ տասը տարի թիւրան ղրկուեցաւ, առանց նամակ գրելու իրաւունքի: Սկիզբ Նիքոլայեւիչ Կորլով ցարական բանակի սպայ էր, կ'աշխատէր թաղապետական խորհուրդին մէջ, երբ գաղտնի ոստիկանութիւնը ձերբակալեց զինքը:

Տիկին Քրավչենքօ բողոքեց եւ բուռն վիճաբանութիւն ծագեցաւ այս առթիւ: Ի վերջոյ Քրավչենքօ յայտարարեց թէ չորեքշաբթի օրգստարան պիտի կանչէ հինգ վկաներ, որոնք կը ճանչնան Տիկին Կորլովան եւ որոնք պիտի ըսեն թէ ուր կը գտնուին իր հայրն ու մայրը:

Դատավարութիւնը կը շարունակուի:

ՀԱՐՑԱԳՆԴՈՒՄ ԴԱՏԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ ԴԷՄ

Անցեալ շաբաթ խորհրդարանը վստահութեան քուէ տուած էր դատական նախարար Մնուշկ Մարիի, որ կը մեղադրուէր թէ Սկիւրպէթ-Պրիս ընկերութեան թղթածրարը մէջտեղէն հանել տուած է եւ այդ պատճառաւ ալ հրաժարած է ընդհ. դատախազ Լէնոտն:

Այս ընկերութիւնը 400 միլիոն ֆրանքի գործ ըրած էր Գերմաններուն հետ, մասնաւորաբար պինուրական չինութիւններ ու կ'ամբաստանուէր իրրեւ մեղսակից: Մամուլին մէջ կրկին արծարծուած ըլլալով այս հարցը, երկու երեսփոխաններ խորհրդարանին մէջ հարցապնդում ուղղեցին երկկ նախարարին:

Իսկ կառավարութեան կողմէ նշանակուած քննիչ մարմինը առջի օր վարչապետին ներկայացուց տեղեկագիր մը 1946—47ին պետական դրամներու մսխումին մասին: Այս հաշիւները կը պատկանին այն շրջանին, երբ կառավարութեան մաս կը կազմէին համայնավարները:

ԲԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՔԱԶԱՊԼԱՆՔԱՑԻ մէջ սկսաւ դատավարութիւնը 86 մարոքցիներու, որոնք անցեալ յունիսին Ուճտայի եւ Ճէրատայի խռովութեանց ընթացքին 45 Հրեաներ սպանած ըլլալու ամբաստանութեան տակ կը գտնուին:

ԻՐԱՆի ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ կը շարունակէ խստութիւնները համայնավարական կազմակերպութեանց դէմ: Ըստ «Իմամիթէ»ի ձերբակալուած են «Թուտէ»ի կեդրոնական կոմիտէի բոլոր անդամները, որոնց կարգին ընդհ. քարտուղար Տոքթ. Բաատայէն եւ գործադիր մարմնի անդամներ Տոքթ. Ենգտի եւ Տոքթ. Քէչավարի: Բանտարկուած են նաեւ Թէհրանի համալսարանի բազմաթիւ փրոֆէսէօրներ եւ արհեստակցական միութեանց վարիչներ:

ՈՒՍՏՐԻ ՄԷՋ (Ամերիկա) յունուար 23ին բացումը եւ օծումը կատարուած է Նորայէնի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցիին, որուն հոգեւոր հովիւն է Ներսէս Քահանայ Շահինեան: Օծումը կատարած է Արսէն Ս. քհնյ. Սիմէոնեանց:

ՌՈՒՄԱՆԻՈՑ մէջ բնակարանի տագնապին առաջքն առնելու համար, կառավարութիւնը նոր օրէնք մը հրատարակեց: Այսուհետեւ իւրաքանչիւր ամոլ միայն մէկ սենեակի իրաւունք պիտի ունենայ: Ցաւելուածական սենեակները նախատեսուած են զաւակներու սեռին եւ թիւին համաձայն: Բացառիկ կարզադրութիւններ պիտի ըլլան ի նպաստ որոշ չքաւորանակիրներու, բարձրաստիճան պաշտօնատարներու, դիւանականներու, դրագէտներու եւ «յառաջդիմական արուեստագէտ»ներու:

ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Պանէօ-Քաչանի Աբծիւ ենթակոմիտէն իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ընկերներ Կարպիս, Վահէ, Ծովսկի եւ Բիւզանդի, ինչպէս եւ պարագաններուն, իրենց մօր եւ ազգականին Տիկին ԾԱՂԻԿ ՀԱՆԶԷՐԵԱՆի դառնադէտ մահուան առթիւ:

ՄԱՐՍԷԼ.— Հ. Ց. Դ. Վռամեան ենթակոմիտէն խորին ցաւակցութիւն կը յայտնէ Այրի Տիկին Գաբրիէլեանի եւ զաւակներուն թոռեր ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ դառնադէտ մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի 3000 ֆրանք կը յատկացնէ Գաբրիէլեանի որբերուն:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Լիոնի եւ Շրջ. Հայ Ազգ. Միութեան կեդր. վարչութիւնը կը փութայ հրապարակաւ յայտնել իր շնորհակալութիւնները 28 Յունուար, չաբաթ իրիկուան պարահանդէսի յաջողութեան նախանձախնդիր աշակցող աղքատախնամի, Տիկնանց եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի երիտասարդութեան, բազմաթիւ նուիրատու անձնաւորութեանց, գեղարուեստական բաժնին սիրայօժար մասնակցութիւն բերողներուն, Լիոնի եւ Շրջ. ժողովուրդին որ քաջալերեցին վարչութեանս ձեռնարկը, նիւթապէս եւ բարոյապէս:— (ԿՆԻՔ)

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
La Gérant : A. NERCESSIAN

THÉATRE DE L'AMBIGU

2ter Bld. St. Martin, Métro République եւ Strasbourg St. Denis :

ԱԴԱՄԵԱՆ թատերասիրաց Միութիւնը փե – տրուար 11ին ուրբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 20.30ին կը ներկայացնէ Լ. ՇԱՆԹի

«ՀԻՆ ԱՍՏՈՒԱԾՆԵՐԸ»

կը մասնակցին Տիկ. Տիկ. Մ. ԴԱՒԻԹԱՆԵԱՆ, ՎԱՍԻՕՐ ՕՍՄԱՆՃԵԱՆ, Պ. Պ. ԲԱԼԱՄՈՒՏԵԱՆ, ԴԱՒԻԹԱՆԵԱՆ, ԹՈՐՈՍԵԱՆ, ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ, ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԵԱՆ եւ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ:

Երգ՝ ղեկ. Պ. ՄԵՍՈՒՄԵՆՑԻ, բեմադրու – թիւն ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԵԱՆԻ:

Տոմսերը.— Գրատուն Հ. ՍԱՄՈՒԷԼ 51 rue Mr. le Prince: Գրատուն ԲԱԼՈՒԵԱՆ 43 rue Richer եւ գրատուն ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ 46 rue Richer :

Վարագոյրը կը բացուի ճիշդ նշանակուած ժամուն: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

Տոմսերը կը ծախուին նաեւ նոյն օրը թատրոնին կից առտուան ժամը 11էն:

ՕՆՆԻԿ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ ՁԱՅՆԱՓԻՒՌԷՆ

Վաղը, չորեքշաբթի 9 փետրուար, ժամը 13ին, «Փառի Էնթէհանի» կայանէն պիտի տանի Օննիկ Պէրպէրեանի դաշնակի կտորները, դաշնակահարուհի Ֆրանսուազ Պէրթէնի կողմէ նուագուած :

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 27ԻՆ

ՖՐ. ԿԱՊՈՑ ԽԱԶԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ, ՕԹԷԼ ՔՈՆԹԻՆԱՆ – ԹԱԼԻ ՀՔԵՂ ԱՐահին ՄԷՋ:

«ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐ»

Ալֆորվիլի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ հքեղ երեկոյթ պարահանդէս , Մարտ 26ին :

Orchestre Tango Typique համբաւաւոր Quintin Verdu: Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՀՐԱԺԵՇՏԻ ԲԱՑԱՌԻԿ

Թատերական ասկայացում

Salle d'Iénaի մէջ, փետրուար 18ին երեկոյեան ժամը 8.30ին Պ. Ս. ՍՈՒՐԻՆԵԱՆի ֆրանսայէն մեկնումին առթիւ: Մասնակցութեամբ սիրուած դերասաններու, կը բեմադրուի

Հասարակութեան վտիրուածներ

Տրամ 4 արար Ալէքսանդրովի

Մասնակցութեամբ Ա. ՇԱՀՆԱԶԱՐԻՆԻ եւ բեմադրութեամբ Տիկին ԲՈՒԴԱՂԵԱՆի:

Ներկայացման օրը կիչէն փակ ըլլալով հրաւիրատոմսերը կարելի է ստանալ Պ. ՍՈՒՐԻՆԵԱՆէ եւ Cadetի շրջափ պարաւաճառներէն :

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Մասնակցութեան Jacques HÉLIANի նշանաւոր նուագախումբին, ուսանողական զուարթ ու տաք մթնոլորտի մէջ:

Կազմակերպուած ՄԱՐԻ ՆՈՒՊԱՐ ՀԱՑ ՈՒ – ՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՏԱՆ կողմէ, Շաբաթ 19 Փետրուար, ժամը 21էն մինչեւ 1, Maison Internationaleի հքեղ սրահներուն մէջ, Cité Universitaire, 19 Bld. Jourdan, Métro: Cité Universitaire, Autobus P. C. :

ՏԻԿԻՆ ԳԱՎՈՒՒՃԵԱՆ 500 ֆրանք կը նուիրէ Ֆր. Կ. Խաչին «Գթութեան Շաբաթ»ին առթիւ : Սպասել «Ճառագ»էն:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Եգիպտացի կոմիտէին ժողովը այս շաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, Sociétés Savantes, G. սրահը:

ՄԱՐՍԷԼ.— Հ. Ց. Դ. Վռամեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս կիրակի, ժամը 4ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ : Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՎԱԼԱՆՍԻ Շրջանային կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները՝ այս շաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, սովորական տեղը: Կարեւոր օրակարգ: Ներկայանալ անպայմանաբար:

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէին ընկերական ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, դպրոցի սրահը, 178 rue Rabelais: Կարեւոր օրակարգ:

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Ա.հարոնեան խումբի դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի ժամը 9ին, Sociétés Savantesի մէջ: Կը խօսի ընկեր Հ. Աբրահամեան: Նիւթ «Հայկական Դատը»: Հայերէնի դասընթացք ժամը 8—9:

Հ. Ց. Դ. ԻՍԻի Զաւարեան կոմիտէի ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին : Օրակարգ՝ նախորդ ժողովի շարունակութիւնը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ԹԼԵՑԱՍԵՂԱՆ Ի ՊԱՏԻՒ ԴԱՍԱԽՕՍՆԵՐՈՒ

Եւ ՅՈՒՂԵՐու, կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՓԱՐԻԶԻ մասնաճիւղին կողմէ, կիրակի 13 Փետր., ժամը 3—6 Sociétés Savantesի յարակից սրահին մէջ, 6 rue Danton, métro Odéon:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Շաւիլի եկեղեցական վարչութիւնը կը հրաւիրէ հասարակութիւնը ներկայ ըլլալ իր դպրոցական Ամանորի հանդէսին, որ տեղի պիտի ունենայ այս կիրակի, կէսօրէ վերջ, ժամը ճիշդ 15ին, Շաւիլի եկեղեցիին մէջ: Կաղանդ Պապան նուէրներ պիտի բաժնէ դպրոցի աշակերտներուն: Գեղարուեստական բաժին, երգ եւ արտասանութիւն:

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 19ԻՆ ՄԻՆՉԵՒ ԼՈՑՍ

HOTEL GEORGES V.ի գեղեցիկ սրահներուն մէջ կազմակերպուած Կիլիկեան Հայր. Միութեան կողմէ: ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ, ԸՆՏԻՐ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ եւ ՍԻՐՈՒՆ ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ Ս. ՇԱՄՈՆի ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Վարդգէս խումբի կողմէ: Կը բեմադրուի Ղ. Մելոյեանի ԱՐՄԵՆՈՒՇԸ :

12 Փետրուար չաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Սայեան մ'Աբքի սրահին մէջ, ինչպէս նաեւ զաւեշտ մը՝ ԵՐԿՈՒ ԾԱՑՐԱՑԵԼՆԵՐԸ: Սրահը տաք –

ՄԱՐՍԷԼԻ ՀԱՑԵՐՈՒՆ

ՏԱՆՈՒՏԵՐ ԹԷ ՎԱՐՁԱԿԱԼ

Եթէ կ'ուզէք գիտնալ ձեր իրաւունքները համաձայն նոր օրէնքներու դիմեցէք ան յապաղ՝

Ս. ԵԱՎԷՐԻ

37bis, RUE THUBANEAU

ՇՈՒՏԱՓՈՑԹ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ

ԶԱՓԱԳԻՏԱԿԱՆ ՎԱՐՁՔԵՐՈՒ

ՋՈՒԹԱԿԻ ԵՒ ԴԱՇՆԱԿԻ ԴԱՍԵՐ

Տաճօք եւ բաժիշտ Ա. ՍԻՆԱՆԵԱՆի կողմէ

Դիմել՝ 5 Villa Nicolas, Epinay sur Seine

ՁԵՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԷՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ՄԻ ՄԻԱՑ

LE BOSPHORE Մատյով

Հրուշակը — ՀԷՎԱՆ — զուտ շաքարով անարատ ԹԱՀԻՆով պատրաստուած, նաեւ LE BOSPHORE, բահաթ լօքումը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյն արտադրութիւններն են:

Վարիչ Տնօրէն Պ. ՍՈՒՐԻՆ ՃԷՄՃԵԱՆ

Société «LE BOSPHORE», Marseille

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր. , Արտ. 10 տոլ. կամ 3 ռաֆլ.

Tél. : GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Jeudi 10 Février 1949 Հինգշաբթի 10 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5767–Նոր շրջան Թիւ 1178 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ԱՌԱՔԻԼ ՍԱՐՈՒԽԱՆ

Վերջին քանի մը ամսուան ընթացքին այս չորրորդ դոյժն է, որ կ'արձանագրենք՝ Պելճիքայէն: Վրթանէս Մարտիկեան ամոլչն եւ Հրաչեայ Տէր Ոսկիէն ետք ահա նոր մը՝ Առաքել Սարուխան, որ իր մահկանացուն կնքած է Պրիւսէլ-Ժէթթի մէջ Փետրուար 6ին: Ծուղարկաւորութիւնը կատարուած է երէկ առաւօտ՝ չորեքշաբթի, Ժէթթի Նոթր Տամ տը Լուրտ եկեղեցիին մէջ :

Ծնած էր Արտանուշ, 1863 Հոկտեմբեր 13ին, որով 86 տարեկան էր :

Ունեցած է բեղուն կեանք մը : Երկար տարիներ աշխատած է Մանթաշեանցի գործին մէջ :

Ծանօթ է իբրեւ հեղինակ զանազան գործերու, որոնց մէջ յիշենք «Ազգ· Սահմանադրութիւնը եւ Հայկական Հարցը», որ 1910—12ին հրատարակուեցաւ Բագուի «Արօր» թերթին մէջ եւ ցետոյ իբրեւ գիրք լոյս տեսաւ: Դժբախտաբար չէր աւարտած գայն՝ առաջին ընդհ· պատերազմին պատճառաւ: Իր գործերէն յիշենք նաեւ «Հայերը Հոլանտայի մէջ», «Ազգքանդր Մանթաշեանց », « Ճարտա՛նք հայ նահատակին » (Վատիկանի կողմէ սրբացուած Տէր Կոմիտաս քահանայ Քէօմիւրճեանի կեանքը) եւայլն : Գրած է նաեւ «Մորհրդատուր աղջիկը» անուն վէպ մը :

Երկար տարիներէ ի վեր հաստատուած էր Պելճիքա եւ կ'ապրէր բոլորովին մեկուսացած կեանք մը, բոլորովին նուիրուած գրական ու բանասիրական աշխատանքներու:

Հանգուցեալը ծանօթ հայագէտ Փրօֆ· Ֆրէտէրիք Մաքլէր իր «Autour de l'Arménie» գրքին մէջ ամփոփելով Ֆրանսերէնի թարգմանած է «Ազգ· Սահմանադրութիւնը եւ Հայկ· Հարցը» գործը :

Կ'արժէ առանձին խօսիլ իր կեանքին վրայ :

ՄԱՀ ԱՆՏԻՒ ՄԱՆՏԷԼՇԹԱՄԻ

Ցաւով կը տեղեկանանք որ անցեալ յունուար 27ին փարիզեան արուարձան Նէօյէիի թաղապետական հիւանդանոցին մէջ մեռած է Անտրէ Մանտէլշթամ, յայտնի իրաւագէտ նախկին աւագ թարգման Պոլսոյ ռուսական դեսպանատան եւ հեղինակ բազմաթիւ պատմական, քաղաքական եւ իրաւագիտական գրքերու:

Հանգուցեալը Ցունուարի սկիզբները երկրորդ անգամ ուղեղային արիւնախտահարում ունենալով փոխադրուած էր հիւանդանոց :Եօթանասունը անցած էր : Ամուրի էր եւ ոեւէ ազգական չունէր: Ծուղարկաւորութիւնը կատարուած է փարիզի ռուսական եկեղեցին եւ մարմինը ամփոփուած է Սէնթ Ժընեվիէվ տէ Պուայի (Սէն է Ուազ) ռուսական գերեզմանատունը :

Անտրէ Մանտէլշթամ մօտիկ բարեկամ եղած է հայ ժողովուրդին, որուն ժամանակակից պատմութիւնը շատ լաւ ուսումնասիրած էր:

Առաջին համաշխարհային պատերազմէն վերջ հրատարակեց տասը հատոր մը՝ «Le Sort de l'Empire Ottoman» անունով, որուն մէջ մեծ համակրութեամբ կը խօսի Հայերու մասին:

Մորհրդականն էր Հայաստանի Հանրապետութեան Պատուիրակութեան՝ ղրկուած Աւետիս Ահարոնեանի օրով եւ մեծապէս օգտակար եղած:

Ֆրանսացի յայտնի իրաւագէտներ Լափրատէլի եւ Փիոէլի հետ միասին գրած է գրքոյկ մը Հայկ· լքեալ դոյքերու մասին, խնդիրը քննելով միջազգային իրաւարանութեան տեսակէտէն:

Հայկական խնդրին մասին իր կարեւոր աշխատութիւնն է «Le Problème arménien devant la Société des Nations» ընդարձակ ուսումնասիրութիւնը, հրատարակուած Ազգային Պատուիրակութեան նախագահ Պօղոս Նուպարի ծախքերով :

Իր ամէնէն կարեւոր երկասիրութիւնն է Սուլթան Աբտիւլ Համիտի շրջանի մասին իր գրի առած երկհատոր գործը, որուն վրայ աշխատեցաւ երկար տարիներ, մինչեւ վերջին օրերը եւ զոր աւարտեց մահէն անմիջապէս առաջ: Մեղի կը հաւաստեն թէ այս կարեւոր աշխատասիրութեան ձեռագիրը յանձնուած է ռուս Գաղթականաց Մորհուրդի նախագահ եւ Փարիզի նախկին դեսպան Պ· Մաքլաքովի, որ պիտի ջանայ հրատարակութեան տալ գայն: Քաջ ծանօթ Թուրքերէնի, իր այս աշխատութեան համար Մանտէլշթամ օգտագործած է թրքական թերթերը, Քեամիլ եւ Սայիտ փաշաներու յիշատակները եւայլ աղբիւրներ, մանաւանդ իր անձնական յիշողութիւնները:

Հ. Մ.

« ՀԻՆ ԱՍՏՈՒԱԾՆԵՐ »

Ամիսներէ ի վեր «Ադամեան» թատերախումբը դիւրերը ցերեկին խառնած կը տքնի գլուխ հանելու համար մեր տաղանդաւոր եւ ծերունազարդ հեղինակին մեծ գործը : Միայն մէկ այցելութիւն պիտի բաւէր անոնց զոհողութեան, բծախնդրութեան խոր գիտակցութիւնն ու հոգածութիւնը չափելու համար : Համեստ առեւտրականներ, բանուորներ, իրենց ամէնօրեայ հոգն ու յոգնութիւնը մոռցած, տան տիկինն ու օրիորդը իր տնտեսուհի երիտասարդի հառոյքները մէկդի նետած, կիրակնիներն անգամ հոն են փորձերուն կը հետեւին անտրտունջ ու հաճոյքով : Դժբախտաբար հայ արուեստագէտին սեւ ճակատագիրն է այս :

Պէտք է տեսնել ինչ հոգածութեամբ ու բարեխղճութեամբ կը տքնին Լ· Շանթի ապրումներն ու փիլիսոփայութիւնները հարազատօրէն արտայայտելու համար : Զոհողութեան մեծութիւնը միայն հետեւողներն են որ գիտեն : Եթէ պետական միջոցներով եւ բանուորի պաշտօնական սակով վճարուած ըլլային բոլոր փորձերն ու սրահի վարձքերը, մէկ ներկայացման ամբողջ մուտքը մէկ դերասանին անգամ չպիտի բաւէր, առանց հաշուելու արհեստագիտական դժուարութիւնները :

Ուրեմն բոլորիս պարտականութիւնն է երթալ փետրուար 11ին ուրբաթ գիշեր «Ambigu»ի թատրոնը, պահ մը հայկական մշակոյթով ապրինք, մեր լումաներով աւելցնենք հայ թատրոնի կանթեղին իւղը, որպէսզի միշտ վառ մնայ ցեղին ոգին :

Ե. ՀԻՍԱՑԵԱՆ

ՎՍՏԱՀՈՒԹԵԱՆ ԿՈՒԽ ԱՆՏՐԷ ՄԱՌԻԻ

Մորհրդարանը երեքշաբթի կէսօրէ վերջ երկարօրէն զբաղեցաւ դատական նախարարին դէմ ուղղուած կրկնակ հարցապնդումներով : Մէկ չաբթուան մէջ այս երկրորդ անգամն էր, որ կը զբաղէր Սէնրաւիթ – Պրիսի ծանօթ խնդրով : Նախարարը փաստերով ջրեց «Իմանիթէ»ի բոլոր ամբաստանութիւնները եւ լրիւ կապազուրկ հրաժարեալ ըլլդհ· դատախազ Լէնտոնի նամակը՝ այս հարցի մասին :

Ազգ· ժողովը 183ի դէմ (համամիաւարներ) 373 ձայնով վստահութիւն յայտնեց նախարարին : Տը Կոլի կուսակիցները, որ նոյնպէս կը մեղադրէին նախարարը, վերջին պահուն վստահութիւն յայտնեցին անոր :

ԿԱՍԹՈՆ ՊԷՐԹԸՐԻՒ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Սէնի դատարանը կը չարունակէ դատել Անդարաի նախկին դեսպան Կասթոն Պէրժըրը, որ ինչպէս դրեցինք, ամբաստանուած է իբրեւ դաւաճան :

1942 ապրիլին էր որ Փիէր Լաւալի կողմէ դեսպան նշանակուած էր Անգարայի : Հաւատարիմ դտնուած է Փէթէնի : Իր կարծիքով Ֆրանսա եւ Գերմանիա լեզու պէտք է դտնեն, որպէսզի 25 տարին անդամ մը իրարու հետ չպատերազմին :

Անգարայի մէջ սերտ յարաբերութիւններ պահած է գերման դեսպան Ֆոն Փափէնի հետ : Փաստ՝ այս վերջինին մէկ հեռագիրը Ֆոն Ռիպընթրոփի, որուն մէջ կ'ըսուի թէ Պէրժըրի շատ կը սիրէ Նացիները եւ իր դեսպանատունը կ'ուղէ մաքրել Տը Կոլի կուսակիցներէն, որոնք մեծ թիւ մը կը կազմէին :

Պէրժըրի կը պնդէ որ իր խօսքերը խեղաթիւրուած են : Ֆոն Փափէնն ինք ալ հակառակ էր եւ կ'ուզէր օգնել դժբախտ Ֆրանսայի : Խեղաթիւրուած է նաեւ Լամէթ Ինէօնիւի հետ իր տեսակցութիւնը, որուն մասին գերման դեսպանը հեռագրած էր նոյնպէս Ռիպընթրոփի : Ուրիշ մեղադրանքներ եւս կան իրեն դէմ : Դատը կը շարունակուի :

ՏՐԱՆՍԻի ՀՐԵԱՑ բանտարկեալները չարչարելու ամբաստանութեամբ դատուող երեք աւստրիացի պաշտօնատարներուն դատը վերջացաւ : Մահուան դատապարտուեցաւ Օսքար Ռայխ, որ ինք ալ Հրեայ էր, իսկ ցկեանս բանտարկութեան՝ Յոզէֆ Վայզլ :

Բրավչենկոյի դատը

Երեքշաբթի օր չարունակուեցաւ Բրավչենկոյի դատավարութիւնը :

Առաջին անգամ լսուեցաւ ճարտարագէտ Քոլիպալով, 44տարեկան, որ յատկապէս Մոսկուայէն եկած էր իբրեւ վկայ :

Քոլիպալով Բրավչենքոյի ճանչցած է 1938ին, երբ անիկա Փարպուրալոքի գործարանին մէջ աշխատանոցի մը պետ նշանակուած էր : Գործերը լաւ չէին ընթանար հոն եւ վկան քննութեան համար ղրկուելով, ստուգեց որ Բրավչենքօ 280 օր «պաշտօն»ով ճամբորդած էր եւ 17.000 րուբլի ճամբու ծախք գանձած, 12 հազար րուբլի ալ՝ ընտանիքին փոխադրութեան համար : Ընդամէնը 60 հազար րուբլիի զեղծում կատարած էր իր ամսականէն դուրս : Քննութեան օրերուն, Մոսկուայի մօտ պղտիկ գործարանի մը մէջ երկրորդական պաշտօն մը տրուեցաւ իրեն : Դատի տըրուելով, երկու տարի բանտարկութեան եւ իրացուցած դրամները վերադարձնելու դատապարտուեցաւ :

« Եոքէն իրեն հանդիպեցայ Ուռչինկթընի մէջ, ուր ինձի պատմեց թէ իր դատապարտութենէն վերջ բանակին մէջ դասընթացքի հետեւեցաւ, բայց թիւրկնները մտքով «անատակ» գտան զինքը : (Բրավչենքօ բարձրաձայն կը խնդայ, ներկաներն ալ հետը) :

Վկան եւ Բրավչենքօ պահ մը սկսան ռուսերէն լեզուով վիճաբանիլ բարձրաձայն եւ իրարու դէմ բռունցք բարձրացուցին :

— Զատեցէք ատոնք, պոռաց նախագահ Տիւրքայմ :

Բրավչենքօ կը պոռար .

— Այս խայտառակին երեսէն երկու տարի բանտ պահեցայ : Ես ազատեցայ· բայց ո՞ւր են հազարաւոր ճարտարագէտները· կէդրոնացման բանակավայրերու կամ բանտերու մէջ : Եթէ փորձ եկած ըլլայիք ոչ թէ իրրեւ վկայ այլ ուրիշ ձեւով, գլուխդ կը փրցնէի :

ՔՈԼԻՊԱՔՈՎ .— Ես ալ քուկդ՝ երկու անգամ :

ՔՐՈՎՉԵՆՔՕ .— Կրկին Ռուսիա պիտի դամ, այն ատեն պիտի տեսնէք թէ ինչ պիտի կատարուի :

ՆԱԽԱԳԱՀԸ (հեղնական) .— Պէտք է ըսել Բրավչենքոյի, որ եթէ հաշիւ ունի, լաւ է որ դուրսը մաքրէ (ծիծաղներ) :

ՔՐՈՎՉԵՆՔՕ .— Ներեցէք· բայց մտածեցէք որ չնորհիւ Քոլիպաքովի եւ միւսներուն հազարաւոր ճարտարագէտներ կը տառապին բանտերու մէջ:

Երկրորդ վկան էր Վասիլչենքօ, ճարտարագէտ, 46 տարեկան, Մոսկուայէն եկած, ծնած Տնիէփրոփեթրովսք : Շատ կանուխէն ճանչցած է Բրավչենքօն, նախ Ռուսիոյ գործարաններուն մէջ, ցետոյ Ուռչինկթընի :

Վասիլչենքօ նոյն ամբաստանութիւնները կ'ընէ, Բրավչենքօն ներկայացնելով իրրեւ փառամոլ, բանագող, փճացած եւ զեղծարար մարդ մը :

— Ուռչինկթընի մէջ օր մը դրասենեակ չէր եկած՝ լուր ղրկելով որ հիւանդ է : Ընկերոջ մը հետ այցելութեան գացինք իրեն եւ գինքը գտանք Ամերիկուհիի մը հետ : Մեծամոլ էր : Հիմա հասաւ իր նպատակին· ամբողջ աշխարհ ճանչցաւ գինքը իրրեւ դաւաճան, չեմ կարծեր թէ իր վիճակին նախանձողներ գտնուին :

Խորհրդային Միութեան մէջ կատարուած « մաքրադործում »ներուն անդրադառնալով, Քրավչենքոյի պաշտպան փաստաբանը Իզար կարգաց երկար ցանկ մը կարեւոր եւ բարձրաստիճան պաշտօնատարներու, եւ վկայ Վասիլչենքոյի հարցուց թէ ո՞ւր են այս մարդիկը : Վկան չկրցաւ պատասխանել, որովհետեւ բոլորն ալ « մաքրադործուած էին :

Ցետոյ լսուեցաւ Բոլէժ տը Ֆրանսի օդնական ուսուցիչներէն Մօրիս Նիքոլ, որ երկու անգամ Ռուսիա դացած է եւ որ յայտնեց թէ Քրավչենքոյի ըսածները բոլորն ալ սխալ են :

Մահապատիժ կը պահանջուի կարդինալին համար

Երէկ դրած էինք թէ Հունգարիոյ հայրապետը Մինճենթիի ցկեանս բանտարկութեան եւդյքերու դրաւման դատապարտուեցաւ երեքշաբթի առաւօտ :

Դատավճիռն ընթերցումէն անմիջապէս վերջ ընդհ· դատախազը թեթեւ դտնելով պատիժը՝ պահանջեց մահուան դատապարտել կարդինալը : Այս վերջինն ալ վերաքննութեան դիմեց՝ պատիժը թեթեւցնելու համար : Երկու դիմումներն ալ ղրկուեցան Գերագոյն Ատեանին, որ իր վերջնական վճիռը պիտի արձակէ :

Կարդինալին մեղսակիցներէն Հայր Պարանիի 15 տարուան եւ դոյքերու դրաւման դատապարտուեցաւ, արբայ Զաքար՝ 6 տարի բանտարկութեան, դոյքերու դրաւման եւ քաղաքացիական

(Շարունակութիւնը կարդալ Գ· էջ)

ՀԱՑԵՐՈՒ ՎԻՃԱԿԸ, ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

ԽՄԲ.— Հալէպի մեր դործօն ընկերներէն Ա. Գալաքեան (առաքնաբոյժ), որ այժմ Պէյրութ փոխադրուած է, վերջերս չահեկան դասախօսութիւն մը տուաւ հետեւեալ նիւթի մասին.— « Հայերու ապահովութիւնը արաբական երկիրներու մէջ» : Ահաւասիկ ամփոփումը.—

Պատմութիւնը կը կրկնուի, ըսաւ ընկեր դասախօսը, այս անդամ եւս, ի հեճուկս մեր տարաբախտ ժողովուրդին, որ իր անկախութիւնը կորսընցնելէ վերջ՝ բազում անգամներ խաբուած է միամտօրէն, այնքան որ օտարը յանդգնած է մեզ որակել «խաբուելէ չյոգնող ժողովուրդ» : Շատ անգամ խաբուած ենք ականաւոր եւ պաշտօնական բերանէներէ արտասանուած խոստումներէն: Շատ են պատմական օրինակները: 1827ին, 1856ին, 1872ին ռուսերքական պատերազմներու ժամանակ, հայութիւնը իր բոլոր խաւերով օժանդակած է ռուսական սուինի յաղթութեան: Ցաղթանակէն ետքը ոչ միայն մոռցուեցան մեզի արուած ինքնավարութեան խոստումները, այլ նաեւ անտեսուեցանք, արհամարհուեցանք եւ զոհերը դարձան բազմադէմ եւ նուրբ մեքենայութեանց: Պատմութիւնը կրկնուեցաւ 1914ին, նաեւ 1939ին:

Վերջին աշխարհամարտին մեծ խոստումներ տալով մեզի Ռուսը առաւելագոյն չափով օգտագործեց, հոգ չէ թէ սովետական քոզի տակ: Ռուսաց նկատի առնելու արտասահմանի դաշնակից բանակներու մէջ զինուորագրուած շուրջ 50 հազար հայ երիտասարդութիւնը, հայութիւնը 300 հազար մարտիկներով մասնակցեցաւ ռուսական ինքնապաշտպանողական պատերազմին: Թուական համեմատութեամբ առաւելագոյն տոկոսն է այս, մէկդի թողնելով հայ մարտիկին ռազմունակութիւնը եւ անօրինակ խիզախութիւնը:Արդ, նուազագոյնն ի՞նչ չահեցանք, առաւելագոյն չափով մեր արեան փոխարէն:

Ոչինչ:

Պատերազմը վերջ գտաւ: Նոր յոյսեր՝ սիրտ ու պատիր: Նոր խոստումներ՝ դունաւոր: Հայութեան նուազագոյն պահանջքը մէկտեղուելու, ձախողեցաւ: Աղմկալի եւ պատկերազարդ ներդաշնութիւնը դադրեցաւ 1948ին: Առաջի օրերու դինովութեան չրջանին իսկ, Հ. Ց. Դաշնակցութեան ներդաղթին հանդէպ ցոյց տուած վերապահութիւնը արդար դուրս ելաւ դժբախտաբար:

«Երբ տխուր եւ չոր փաստը այս է, ի՞նչ պիտի ընէ այսուհետեւ Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը՝ հայութեան միակ կազմակերպուած ուժը.— Պահել դաղթաշխարհի մեր հայրենակիցները Հայ : Լարել մեր բովանդակ ճիդերը միայն ու միայն այս ուղղութեամբ: Կեանքի անողոք իրականութիւնը մեզի կը հարկադրէ այս, մինչեւ որ իրականանայ հայութեան մէկտեղումը՝ աղատ ու անկաշկանդ հայրենիքին մէջ:

Որպէս հետեւանք քաղաքական ակնկրեւ փոփոխութեանց եւ մանաւանդ ներդաղթի յառաջ բերած տակնուվրայութեանց ու չեչտուած հիասթափութեանց, ներկայիս սկսած է արտադաղթ մը դէպի հեռաւոր երկիրներ: Յատկապէս Հարաւային Ամերիկա:

Այս հայավնաս գաղթին պատճառները տնտեսականէն աւելի այլ ազդակներու արդիւնքն են: Ամէն դիտակից Հայու պարտականութիւնն է ամէն տեղ եւ ամէն ժամանակ փարատել թիւրիմացութիւնները եւ ցոյց տալ իրականութիւնը այնպէս ինչպէս որ է, որովհետեւ մեր դատի առնչութեամբ, ապագայ պատմութեան մէջ մեծ պատասխանատուութիւն կը ծանրանայ արաբական աշխարհի հայ ղեկավարութեան վրայ:

Նախ պէտք է դիտակցիլ թէ Ամերիկա կամ այլուր ոսկի չի տեղար: Հոն կեանքը նոյնքան դժուար է, եթէ ոչ աւելի, որքան արաբական երկիրներու մէջ: Երկրորդ՝ վախ եւ անվստահութիւն թելադրող ոչ մէկ հիմնական ազդակ գոյութիւն ունի: Հեռանալ իսլամ երկիրներէն՝ իր ապագան աւելի ապահով զգալով քրիստոնեայ երկիրներուն մէջ, պարզ մտավախութիւն է, եթէ դիտենք մօտիկ անցեալի մէջ հայութեան ենթարկուած ահաւոր տառապանքին անկիւնէն: Միւս կողմէ սակայն, ներկայի իրատես ակնոցով ,սխալ է ,անհիմն եւ յիմարական : Ցնորքներու անձնատուր ըլլալով, տարիներու վաստակը արժեզրկելիամտութիւն նետուիլ անծանօթ ու մութ հորիզոններ՝ ուրիշ մէկ տեսակ կրկներեւոյթն է մեր ժողովուրդի միամիտ դիւրախաբութեան, որուն մէջ իւղ կը լեցնեն անդադար հեռաւոր երկիրներու խայծը չողացնող քողարկել ուժը կամ արթուն ձեռքերը: Ինծի յատկացուած ժամանակը թոյլ չի տար այսօր քօղազերծել դաւոնք:

Անհրաժեշտ է որ ամէն մարդ դիտնայ, արաբական երկիրներուն մէջ Հայը չատ աւելի ազատ է եւ ապահով թէ իբրեւ մարդ եւ թէ իբր Հայ քան աշխարհի որեւէ մասին մէջ, նոյնիսկ Խորհրդային Հայաստանն ալ մէջը հաշուելով: Որովհետեւ, Ա.— Դարերու վկայութիւնը ցոյց կուտայ որ Հայը չի ձուլուիր մահմետական ծովուն մէջ:

Բ.— Բնաւ պէտք չէ չփոթել իսլամ Արաբը իսլամ Թուրքին հետ: Թուրքը մեզ ջարդեց իսլամութիւնը օգտագործելով, բայց ոչ իր իսլամ ըլլալուն կամ մեր քրիստոնեայ ըլլալուն համար ,այլ անոր համար որ բռնադրաւած էր այն հողը որ, մեր պապենական հայրենիքը եղած է եւ մենք պահանջատէրն էինքմեր իրաւունքին: Այն նոյն փիլիսոփայական ոչնչացման փորձեց ենթարկել նաեւ իր կրօնակից արաբը:

Գ.— Զկայ աշխարհի մէջ ժողովուրդ մը, նկատի առնելով նաեւ Հայերս, որ ունենայ Արաբին չափհանդուրժող ոգի որ մեզի կը թոյլատրէ ունենալ ամենայն ինքնուրոյնութեամբ մեր եկեղեցին, մեր դպրոցը, մեր մամուլը, մեր խուռնամբոխ հանդիսաներն ու տողանցները: Այս ազնիւ ժողովուրդը իսկապէս ասպնջական է, ասպետական, մարդասէր եւ լայնախոհ:Այսհանդուրժողականութիւնը ունի երկու երես: Առաջինը արաբական աղնուական նկարագրի անբաժան մասն է եւ երկրորդը արդիւնքն է Հ. Ց. Դաշնակցութեան վարած խմաստուն եւ հեռատես քաղաքականութեան, որուն առջեւ կը չարունակեն քար գլտորել մեր անխելք հակառակորդները,հակադաշնակցականն այլազան անուններու տակ, դառնալով օտար վնասակար գաղափարաբանութեան մը կամակատար գործիքը: Հ. Ց. Դաշնկցութիւնը իմաստութիւնն ունեցաւ ըմբռնելու արաբական աշխարհի զարթօնքը եւ հետագայ քաղաքական դէպքերու բռնելիք ուղին: Աւիկա կ'ըսեմ ի պատիւ Հ.Ց.Դ. քաղաքական հեռատեսութեան, որ հայութեան հանդէպ հաւատք ու վստահութիւն ներչնչեց տեղացի ղեկավարներուն եւ ժողովուրդին եւ ատոր պտուղները կը վայելենք առատօրէն իբր ազգային փոքրամասնութիւն: Քաղաքական այս առաղջ դիծը պէտք է իր լրումին հասցնել ամէն ուղղութեամբ, կատարելով մեր քաղաքական պարտականութիւնները նուիրեւ անվերապահօրէն, որպէսզի կարենանք ապրիլ նաեւ իբրեւ հայ մարդ:

Դ.— Արաբական երկիրներու մէջ մենք քաղաքական պահանջներ չունինք: Արաբը չատ լաւ դիտէ այդ: Հետեւաբար ոչ մէկ պատճառ ունինք անտարտահոգ տեսնելու մեր ապագան եւ դաղթելու այլ երկիրներ: Փոխադարձաբար տեղացին ալ բնաւ պատճառ մը չունի մեզի դէմ դնելու: Սակայն դուրս, Արաբը երբեք չարդարար չէ եղած: Իր հոգիին, վարքին մէջ այդ կիրքը չէ ունեցած: Տեսա՞ծ էք բնաւ որ երկու արաբ միացած առանձին Հայ մը ծեծեն: կրնաք խորհիլ որ այս պնթացքը ժամանակաւոր է: Թէական խնդիրները ձգենք մէկդի եւ բաց հոդիով ու սրտով նայինք իրականութեան: Թէ արաբական դեկավարութիւնը ներկայիս քաղաք. դժուարութեանց մէջ է եւ չուզեր ներքին դլխացաւեր ունենալ: Աւիկա այ ճիշդ չէ, որովհետեւ զանդուածը իր դիմութեան չրջանին տարերային կերպով կրնայ իր նկրտին խոչ ու կուտակուած բնազդները: Բազմախտաբար 25 տարիներէ ի վեր մենք բնաւ ականատես չենք եղած հայութեան դէմ լեցուած պայրոյթներու:

Արդ, կ'եզրակացնեմ , ամէն Հայու պարտականութիւնն է մնալ արաբական երկիրներու մէջ: Որովհետեւ Հայկ. Դատը մեզմով պայմանաւորուած է: Ռուսն ու Թուրքը միացած կ'աչխատին թաղել մեր դատը, մեզ տարտղնելով չորս հովերուն: Մենք պիտի վիժեցնենք անոնց դաւադիր ծրագիրները, մնալով պարկեշտ քաղաքացի Հայեր՝ արաբական երկիրներու մէջ, մինչեւ մեր ցանկացած հայրենադարձը»:

Ա.

Հիւրհական գործարա՞ն Երեւանի մէջ

ԽՄԲ.— Վերջերս տեղական թերթերէն քաղելով դրած էինք թէ հիւրհական դործարան մը հաստատուած է Երեւանի մէջ: «Նիւ Եորք Թայմզ» հետեւեալ մանրամասնութիւնները կը հաղորդէ այս մասին.—

Լավրենտի Փ. Բերիա, որ խորհրդային փոխվարչապետ է եւ Խորհրդային Միութեան Հիւրհական Ուժի Ցանձախումբի աւենապետն է, հաստատած է աստրերկրեայ մեծ գործարան Երեւանէն քանի մը մղոն հեռու, արտադրելու համար Ուրանիումի պայթեցնող նիւթեր:

Այդ կարդի տեղեկութիւնները կարելի չէ հաստատել: Սակայն այս տեղեկութիւնը ստացուած է այնպիսի աղբիւրէ մը որ անցեալին վստահելի եղած է:

Վեց խոշոր աստրերկրեայ քարայրներ բացուած են Քանաքեռի, Ախթալի, Կիմիւշի եւ Զանդուի մօտ: Կ'ըսուի թէ աւելի քան 500.000 խորհրդային հեղափոխական հեռատեսութեան, որ Հայութեան հանդէպ հաւատք ու վստահութիւն ներչնչեց տեղացի ղեկավարներուն եւ ժողովուրդին եւ ատոր պտուղները կը վայելենք առատօրէն իբր ազգային փոքրամասնութիւն: Քաղաքական այս առաղջ դիծը պէտք է իր լրումին հասցնել ամէն ուղղութեամբ, կատարելով մեր քաղաքական պարտականութիւնները նուիրեւ անվերապահօրէն, որպէսզի կարենանք ապրիլ նաեւ իբրեւ հայ մարդ:

Դ.— Արաբական երկիրներու մէջ մենք քաղաքական պահանջներ չունինք: Արաբը չատ լաւ դիտէ այդ: Հետեւաբար ոչ մէկ պատճառ ունինք անտարտահոգ տեսնելու մեր ապագան եւ դաղթելու այլ երկիրներ: Փոխադարձաբար տեղացին ալ բնաւ պատճառ մը չունի մեզի դէմ դնելու: Սակայն դուրս, Արաբը երբեք չարդարար չէ եղած: Իր հոգիին, վարքին մէջ այդ կիրքը չէ ունեցած: Տեսա՞ծ էք բնաւ որ երկու արաբ միացած առանձին Հայ մը ծեծեն: կրնաք խորհիլ որ այս պնթացքը ժամանակաւոր է: Թէական խնդիրները ձգենք մէկդի եւ բաց հոդիով ու սրտով նայինք իրականութեան: Թէ արաբական դեկավարութիւնը ներկայիս քաղաք. դժուարութեանց մէջ է եւ չուզեր ներքին դլխացաւեր ունենալ: Աւիկա այ ճիշդ չէ, որովհետեւ զանդուածը իր դիմութեան չրջանին տարերային կերպով կրնայ իր նկրտին խոչ ու կուտակուած բնազդները: Բազմախտաբար 25 տարիներէ ի վեր մենք բնաւ ականատես չենք եղած հայութեան դէմ լեցուած պայրոյթներու:

Արդ, կ'եզրակացնեմ , ամէն Հայու պարտականութիւնն է մնալ արաբական երկիրներու մէջ: Որովհետեւ Հայկ. Դատը մեզմով պայմանաւորուած է: Ռուսն ու Թուրքը միացած կ'աչխատին թաղել մեր դատը, մեզ տարտղնելով չորս հովերուն: Մենք պիտի վիժեցնենք անոնց դաւադիր ծրագիրները, մնալով պարկեշտ քաղաքացի Հայեր՝ արաբական երկիրներու մէջ, մինչեւ մեր ցանկացած հայրենադարձը»:

Ա.

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՔԱՐԹԻԷ ԼԱԹԷՆ

(ՎԵՐԱԿՈՉՈՒՄ ՔԱՌՈՐԴ ԴԱՐՈՒ ՀԱՑ ԿԵԱՆՔԻ)

Եղերաբախտ Միսաքին յաջորդեց նոր դէմք մը՝ Վահան Քէրէսթէճեան, թուական Հ. Մ. Ը. Մ.կան: Անգործ, թուղթերը անկանոն, մչտական թշուառութեան եւ սարսափի տակ էր: Իրեն կ'օգնէի կրցածիս չափ: Ինձ նման տարուած էր, մարզական չարժումէն, արուեստի եւ զրականութեան համար հոդին կուտար: Ինքն ալ կը զբէր,— Բանաստեղծութիւն եւ իմաստասիրական փորձեր: Պատուհանին առջեւ կանգնած՝ զորզոռաձայն Շիլլէր, Պայրըն ու Շէյքսփիր կը կարդար իրենց բնագիրներուն լեզուով: Վերի դրացիներէն ալագացի Շապանը չաճախ գանգատի կուգար վրաս:

— Ան քու ընկերդ չէնք չորք «տիվանէ» է, կ'ըսէր ինձ Թուրքերէն, ինքնիրեն կը պոռայ, կը կանչէ ամբողջ օրը:

Պատերազմի ընթացքին բաւական բան քաշեց, դերի ինկաւ, խոշտանգուեցաւ Գերմաններուն կողմէ, հազիւ կեանքը փրկեց: Մուրազ մըն էր իրեն համար Հայաստանը: Բարեգործականի իր պաշտօնը ձգեց եւ մեկնեցաւ:

Շաւարշ Ասրունի լիմոն կը քամէր այս բոլորին վրայ: Ամէն բան էր· բանաստեղծ, քիմիկոս, եղկրաբան, բանասէր, թատերագիր, առեղծուածներ, լեզուագէտ , փելէսոփայ եւ դէւտաբար: Երկար առեն է ի վեր Ուրանոսին եռեւէն ինկած էր: Վերջապէս 18րդ տարին յաջողեցաւ օձիքէն բռնել հսկայ մոլորակին: Երեւակայեցէք, գլուխը մոլեայի պէս փաթթած, ու կարկինը ձեռքին՝ այս նոր կոպեռնիկոսը ամբողջ դիշերը ճգնեցաւ աստղաբաչխական խելացնոր հաշիւներով: Հիմա, երբ Հայաստան կը գանուի իր քառասուն բեռ ձեռագիրներով, կը մաղթեմ գոնէ որ իր գործերը ուչադրութեան արժանանան, որովհետեւ խեղճը չատ աչխատած է անոնց վրայ :

Ազգային «Փենոմէն»ին սենեակին ճիշդ տակը կը բնակէր ուրիշ համբաւ մը,—Ե. Տէր Ադրէասեան: Մեծ էր իր հոդը, սիրական վահէին անչարժութեան գատապարտուած էր: Տոքթ. Թորդոմեան չաճախ իրեն կ'այցելէր: Այսուհանդերձ , պատկառելի հայկարանը ժամանակ կը գտնէր ինքզինքը նուիրելու զրական եւ հանրային կեանքին: Հաճոյք մըն էր իրեն համար ասուլիսներ ունենալ Նարդունիի, Պէչիկթաչլեանի եւ ինծի հետ, ըմպանեկան չաքլի տակ: Հայ ազդը ժլատ չգտնուեցաւ իրեն հանդէպ ու զինքը պատուեց յոբելեանով մը: Ինձ վիճակեցաւ իր զրքերու խոչոր սնուցիչին առաքումը Լիոն: Հոն ալ հանդիպեցայ իրեն, մահուրնէն չուրջ տարի մը առաջ: Ութսունամեայ էր արդէն, աչքերը չատ տկարացած, բայց զիս ընդունեց հայրադորով ջերմութեամբ: Իրմէ կը պահեմ չատ թանկագին յիչատակ մը:

Պանդոկի իմ սենեակս, վաստակաւոր ուսուցիչին չարկարաժնին ներքեւ, չատ խոչոր էր, «դրական Սալօն»ի մը համբերը ստանալու դրոցքրոցներու աչքին: Ցարմար առթիներուն այնտեղ կը հաւաքուէին Սեման, Տ. Գնունին, Մանուչեանը, Վ. Սապունճեանը, Պարգեւը, Ս. Եօթնեղբայրեանը, Վ. Մազմանեանը, Ե. Ճանկէօզեանը, Ց. Կոստանեանը, Գ. Տէր Ադրէասեանը, Շ. Ասրունին , Պ. Տէմիրճեանը, Վ. Քէրէսթէճեանը եւ Կեդրոնականի ընկերներէն Հրաչ Պաղտասարեանը: Մեծամասնութիւնը «քաղաքագէտ»ն եղած էր «Օթել Կլընոպլի», կամ էր տակաւին, զրական հանրային ասուլիսները կը համեմուէին ճայնադրի հայչոնչ երգերով: Մենք չհեռացանք հոնկէ, մինչեւ որ մեզ դուրս չհանեցին, «ուսմունդական օճախ»ի վերածելու համար այս պատմական օթեւանը: Շատ հեռու չէր իրմէ Տիկին Քիւմիի տարրալուծարանը, որ մարդկութեան պարգեւած էր ռատիումը: '

Կ'երեւակայէ՞ք վերի խայտաբղէտ բազմութիւնը, Քարթիէ Լաթէնի պողոտաներուն վրայ, որուն կը խառնուէին ուրիշներ ալ: Իւրաքանչիւրն իր «վարքագիծ»ը ունէր: Ե. Տէր Ադրէասեան դուրս չէր դար առանց իր կրտսեր տղուն՝ Գեղամին, որովհետեւ չաճախ դլխապտոյտ կ'ունենար:

Սեման՝ Մանուչեանի հետ էր միչտ, թեւ թեւի կ'անցնէր մայթերէն: Իր թեթեւ, մչտաժպիտ ու մերթ երազկոտ նկարագիրը, խոտոր կը համեմատէր արձակագէնին, որ ընդհանրապէս աւելի խոհուն էր: Վ.ոյլ Մազմանեան նմանապէս անոնց կառքին լծուած էր: Տղումը պէս կը հրճուէր հէք Սեման, երբ զեղուհի մը ցոյց տար իր սխրալի առամները, զրոս սիրոյ խոստում մը կը նկատէր:

(8) ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ՎՂՈՎՔ ՈՍՄԱԾ

ՅԱՂԹԱՀԱՐ ԱՐՁԱԿԱՆ ՊԱՏՄՎԱԾՔՈՎ

Գ. ՄԱՐԻ.

— Էմմաուսի՞ն, հարյուրմեկ, ձեր դէմքին մեծ գոհունակութիւն կը տեսնեմ, ինչ որ ինձ կը հետաքրքրէ, ասոր պատճառն է, տեսնեմ յաղթական վերադարձաք, իմ ձեր ուղեկցելու ժամանակս ալ ձեր ուրախութեան մասնակից եղայ, ինչպէս որ ձեր տխրութեան ալ

իրաւունքներու զրկման, իշխան Լսթէրազի՝ 15 տարուան եւ դոյքերու զրաւման, Հայր Նաճի՝ երեք տարի բանտարկութեան, Հայր Խաչանօքի՝ ցկեանս բանտի եւ դոյքերու զրաւման, Պ. Թօփ՝ 10 տարուան եւ կալուածներու զրաւման:

Բոլոր դատապարտեալներն ալ, բացի իշխան Լսթէրազիէ եւ աբբայ Զաքարէ, վերաքննութեան դիմեցին:

Արտասահմանի մէջ մեծ յուզում առաջ բերին այս վճիռները: Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը 12000 բողոքի նամակներ ստացաւ: Տիեզերական կը խնդրեն հարցը տանիլ «Միացեալ Ազգերու»ն առջեւ:

«ՆԱՒ ՊԵՐԼԻՆԻ ԽՆԴԻՐԸ ԿԱՐԳԱԴՐԵԼ»

ԿԸ ԹԱԳՑԱՐԱՐԻ ՌՈՊԻԵՐ ՇՈՒՄԱՆ

Արտաքին նախարար Ռոպէր Շուման մամուլի ներկայացուցիչները ընդունելով յայտարարեց թէ՝ Պերլինի խնդիրը առաջին տեղը կը գրաւէ աշխարհի մէջ. հոն է որ խաղաղութիւնը վտանգուած կ'ենթարկուի: Ցորս արտաքին նախարարներու խորհրդաժողով մը անկարելի է, որքան ատեն որ Պերլինի խնդիրը չէ կարգադրուած: Ամէն բանէ առաջ, ու հակառակ մարաջախտ Սթալինի առաջարկներուն, պէտք է կարգադրել Պերլինի խնդիրը: Ֆրանս. կառավարութիւնը կը կարծէ որ եղածը պարզապէս դրամական թէքնիք խնդիր մըն է:

Գալով Եւրոպայի խորհրդակցական ընդհ. ժողովին, նախարարին համաձայն առիկա կրնայ դուռ մարուիլ ապրիլին. վայրը չէ որոշուած դեռ: Եւրոպական Միութիւնը ոչ մէկ զինուորական հանգամանք կը ներկայացնէ:

Լոնտոնի մէջ Աւստրիոյ հետ դաշնագիր կընքելու համար վերսկսած բանակցութիւններուն ակնարկելով, նախարարը յոյս յայտնեց թէ վերադարձ բարեկամեցողութեամբ, յոյս կայ որ ատենօք լաւ ելքի մը յանդին:

ՍԿՈՒՏԻ ԱՐԱԲԻՈՑ ՔԱՐԻՒՂՆԵՐԸ

Համաձայնութիւն գոյացած է իպնը Սկուտ թագաւորին եւ ամերիկեան «Pacific Western Oil Corporation» ընկերութեան միջեւ, Սկուտի Արաբիոյ քարիւղներու մենաշնորհին համար:

Թագաւորը բացի չէզոք գօտիի մը վրայ քարիւղի չահագործում կատարելու իրաւունքէն, կանխիկ պիտի ստանայ իննուկէս միլիոն տոլար, տարեկան մէկ միլիոն տոլար եւ քարիւղի իւրաքանչիւր տակառին վրայ 5 սենթ: Ասկէ զատ իրեն պիտի պատկանին արժեթուղթերուն 100ին 25ը, սակայն նոր ընկերութեան մէջ քուէի իրաւունք պիտի չունենայ:

ՓԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՆԵՐՔԻՆ ՓՈԽԱՌՈՒԹԵՆԷՆ 152 միլիառ ֆր. դոյացած էր մինչեւ փետրուար 5: Կառավարութիւնը մեծ յաջողութիւն մը կը նկատէ ասիկա:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ նախկին վարիչ Տոքթ. Կիւթաւ Ռուսի նախարարական խորհուրդին կողմէ պաշտօնանկ ըլլալով անճնասպանութիւն փորձած էր երկու անգամ եւ չորս ամիս առաջ մեռած: Դատական իշխանութիւնները քննելով իր պարագան, գտան որ հանգուցեալը բոլորովին անմեղ էր: Ֆրանսայի բժիշկ. կաճառը առջի օր միաձայնութեամբ որոշեց անոր անունով կոչել «Ֆրանս. Հաղցկեղի Հիմնարկութիւնը»:

ՀՈԳԵՀԱԳԻՍՏ – ՊԱՏԱՐԱԳ.— Տէր եւ Տիկին Վալանթին Աչճեան կը ծանուցանեն թէ իրենց յաւէտ ողբացեալ զաւկին ՍԻՒԶԱՆ ՄԻՆԷԼԵԱՆի (ծնեալ Աչճեան) մահուան քառասունքին առթիւ հոգեհանգստեան պատարագ պիտի մատուցուի այս կիրակի ժամը 10ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին մէջ, 15 rue Jean Goujon: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները: Այց զերեզմանատուն, կէսօրէն վերջ:

ՍԱՒՈՒՆԻ ևոr եւ արդիական

ՃԱՇԱՐԱՆԸ

Ընդարձակ սրահ, համեղ կերակուրներ

Մատչելի գիներ

Անգամ մը եթէ ճաշէք, միշտ պիտի վիտոէք հաստցէն՝ 31 Rue d'Alexandrie, métro Sentier կամ Réaumur

ՄԱՐՍԷՅԼԻՑԻՆԵՐՈՒՆ

ՎԱՐՉՔԵՐՈՒ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՔՆՆՈՒԹԻՒՆ

Տանտէրներ եւ վարձակալներ, ձեր չէնքերուն վարձքին մասնագիտական քննութեան համար դիմեցէք՝

J. AKINIAN, Ing. E. I. M.

Ingenieur - Conseil – Expert

74 Rue Marengo, Marseille ժամը 17—19

THÉATRE DE L'AMBIGU

2ter Bld. St. Martin, Métro République եւ Strasbourg St. Denis:

ԱԴԱՄԵԱՆ թատերասիրաց Միութիւնը փետրուար 11ին ուրբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 20.30ին կը ներկայացնէ Լ. ՇԱՆԹի

«ՀԻՆ ԱՍՏՈՒԱԾՆԵՐԸ»

կը մասնակցին Տիկ. Տիկ. Մ. ԴԱՒԻԹԵԱՆԵԱՆ, ՎԱՍԼՕՐ – ՕՍՄԱՆՃԵԱՆ, Պ.Պ. ԲԱԼԱՄՈՒՏԵԱՆ, ԴԱՒԻԹԵԱՆԵԱՆ, ԹՈՐՈՍԵԱՆ, ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ, ՂԱՐԻԲԵԱՆ, ՕՍՄԱՆՃԵԱՆ, ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԵԱՆ եւ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ:

Երգ՝ Տիկ. Պ. ՄԵՍՈՒՄԵՆՑԻ, բեմադրու – Թիւն ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԵԱՆի:

Տոմսերը.— Գրատուն Հ. ՍԱՄՈՒԻԼ 51 rue Mr. le Prince: Գրատուն ԲԱԼՈՒԵԱՆ 43 rue Richer եւ գրատուն ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ 46 rue Richer:

Վարագոյրը կը բացուի ճիշդ նշանակուած ժամուն; կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

Տոմսերը կը ծախուին նաեւ նոյն օրը թատրոնին կից առտուան ժամը 11էն:

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 27ԻՆ

ՖՐ. ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ, ՕԹԷԼ ՔՈՆԹԻՆԱՆԹԱԼԻ չքեղ սրահին մէջ:

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 19ԻՆ ՄԻՆՉԵՒ ԼՈՑՍ

HOTEL GEORGES V-ի զեղեցիկ սրահներուն մէջ

կազմակերպուած Կիլիկեան Հայր. Միութեան կողմէ: ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ, ԸՆՏԻՐ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ եւ ՍԻՐՈՒՆ ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ Ս. ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Վարդգէս խումբի կողմէ: Կը բեմադրուի Ղ. Մեղոյեանի ԱՐՄԵՆՈՒՀԻՆ:

12 Փետրուար չաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Սայֆան տ'Արքի սրահին մէջ, ինչպէս նաեւ զուեչտ մը՝ ԵՐԿՈՒ ԾԱՑՐԱՑԵՂՆԵՐԸ: Սրահը տաքցուած է:

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՄԱՐՍԷՅԼԻ վարչութիւնը իր ջերմ չնորհակալութիւնը կը յայտնէ Blida (Algerie)ի Հ. Մ. Ը. Մ.ականներուն որոնք իրենց չբաղանակին մէջ հաւաքելով 10.000 ֆրանքի գումար մը նուիրած են Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի քանոնհիւանդական բեղուն գործունէութեան առթիւ:

Հանգանակութեան մասնակցողներն են.— Օ. Օտաճեան 3000 ֆրանք, Պ. Արզումանեան 2000, Տ. Սարաֆեան, Ց. Պալոեան, Կ. Հաճիաւետիսեան 1000ական, Հ. Տիւրկէրեան, Ղ. Գալփագճեան, Գ. Հաճիպէքեան, Եղբայր Գազանճեան 500ական ֆրանք:

ԱՊՐՈՒՍՏԻ ՍՂՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ

ԼԻՈՆԻ ԵՒ ՇՐՋԱՆԻ ՀԱՑԵՐՈՒՆ ԱՋԲԸ ԼՈՑՍ ՄԱՐԻԼՈՍԵԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՈՒՈՒՆ

151 Cours Lafayette, LYON

Ամէն կարգի արեւելեան եւ եւրոպական մաքուր եւ աժան ուտեստեղէններ եւ պահածոներ: Ահաւասիկ կարգ մը գիներ մեր ըսածը ապացուցանելու համար:

ՊԱՄԻԱ քիլոոց տուփը 130 ֆրանք

ՉԻԹԱՊՈՒՂ առաջին կարգի 150 ֆր. քիլօն:

Ճերմակ պլղուր մանր եւ խոշոր քիլօն 90 ֆր.

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՉԵՂՉ

Lyon հեռաձայն Moncey 40–55

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Եգիպտացի կոմիտէին ժողովը այս չաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, Sociétés Savantes, G. սրահը:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Վռամեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս կիրակի, ժամը 4ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՎԱԼԱՆՍԻ Շրջանային կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները՝ այս չաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, սովորական տեղը: Կարեւոր օրակարգ: Ներկայանալ անդամատուրեբով:

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէին ընկերական ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, դպրոցի սրահը, 178 rue Rabelais: կարեւոր օրակարգ:

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Ա.հարոնեան խումբի դասախօսութիւնը այս հինդշաբթի ժամը 9ին, Sociétés Savantesի մէջ: Կը խօսի ընկեր Հ. Աբրահամեան: Նիւթ «Հայկական Դատը»: Հայերէնի դասընթացք ժամը 8—9:

Հ. Ց. Դ. ԻՍԻՒ Զաւարեան կոմիտէի ժողովը այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին: Օրակարգ՝ նախորդ ժողովի չարամանակութիւնը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՍԱՐՍԷԼ – ԱՒՈՒՒՎԻԼի Վարդան ենթակոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Սարսէլի սովորական հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի բոլոր ընկերներէն անպայման ներկայ գտնուիլ:

ԹԷՑԱՍԵՂԱՆ Ի ՊԱՏԻՒ ԴԱՍԱԽՕՍՆԵՐՈՒ

եւ ծնողներու, կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՓԱՐԻԶԻ մասնաճիւղին կողմէ, կիրակի 13 փետր., ժամը 3 — 8 Sociétés Savantesի յարակից սրահին մէջ, 6 rue Danton, métro Odéon:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՒՆԴԷՍ

Շաւիւլի եկեղեցական վարչութիւնը կը հրաւիրէ հասարակութիւնը ներկայ ըլլալ իր դպրոցական Ամանորի հանդէսին, որ տեղի պիտի ունենայ այս կիրակի, կէսօրէ վերջ, ժամը ճիշդ 15ին, Շաւիւլի եկեղեցիին մէջ: Կազմուած պատանի նուէրներ պիտի բաժնէ դպրոցի աշակերտներուն: Գեղարուեստական բաժին, երգ եւ արտասանութիւն:

ՈՒԹԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Մարսէյլի ծանօթ ճաշարանապետ

Պ. ԹԱԴԷՈՍ ՄԱԼԽԱՍԵԱՆ

կը փութայ յայտարարել իր յարգելի յաճախորդներուն որ Rue Nationaleի

LONDRES ՃԱՇԱՐԱՆԸ

փոխադրուած է 6 rue Etoile, rue d'Aixի St. Theodore եկեղեցիին քով:

ՀԱՑԱԶԳԻ MEDIUM

Mme S. PAREZ

կը զբաղի աստղագիտութեամբ, ձեռքի դիծերով, Tarots Egyptien եւ Horoscope:

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 10—6

ԲԱՑԻ ԿԻՐԱԿԻ ԵՒ ՏՕՆ ՕՐԵՐԷ

կարելի է դիմել հարցումներու ալ պատասխանել հայերէն կամ ֆրանսերէն:

12 Passage Léon, Paris (18) métro Chateau – Rouge

կատարեալ գաղտնապահութիւն:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)

La Gérant : A. NERCESSIAN

ՁԵՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԷՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ՄԻ ՄԻԱՑՆ

LE BOSPHORE *Մառախով*

Հրուշակը — ՀԷՎԱՆ — զուտ չաքարով անարատ ԹԱՀԻՆով պատրաստուած, նաեւ LE BOSPHORE, բահաթ լօքումը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյն արտադրութիւններն են:

Վարիչ Տնօրէն Պ. ՍՈՒՐԷՆ ՅԱՒՈՒՃԵԱՆ

Société «LE BOSPHORE», Marseille

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Vendredi 11 Février 1949 Ուրբաթ 11 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5768–Նոր շրջան թիւ 1179

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՒԵԱՆ ԳԻՆ 6 ՖՐ.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԵՒՐՈՊԱՑԻ Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ

Ո՛չ մէկ աւուն քաղաքական աշխարհը այնքան տենդոտ գործունէութեան մէջ եղած է, որքան ներկայիս :

Ժամանակին աշխարհ կը կառավարուէր առաւելապէս զաղանի դիւանագիտութեան ճամբով : Պետութենէ պետութիւն բանակցութիւնները տեղի կ'ունենային անձայն, անշշուկ, դեսպաններու կամ նախարարներու միջեւ : Բացառիկ երեւոյթ էր, երբ վեց մեծ պետութեանց ներկայացուցիչները միատեղ կը հաւաքուէին միջազգային խնդիրներ քննելու եւ լուծել ջանալու համար :

1919էն ի վեր վերջ տրուած է զաղանի դիւանագիտութեան դասական ձեւերուն եւ քաղաքական ամէն կարգի խնդիրները կը բերուին կանաչ սեղաններու առջեւ, օր ցերեկով :

Երեսուն տարիէ ի վեր դիւանագիտութեան նոր ձեւը կը կիրարկուի : Նախապէս «Ազգերու Դաշնակցութեան» Ընդհ. Ժողովն ու Խորհուրդը ստեղծուեցան, որոնք սակայն չկրցան արդիւնել քսան տարի եռք համաշխարհային նոր պատերազմի մը պայթումը :

Այժմ «Միացեալ Ազգերու կազմակերպութիւնը», «Ապահովութեան Խորհուրդը» եւ յարակից մարմինները նոյն պարտականութիւնն են ստանձնած, յուսալով տեւական խաղաղութիւն պարգեւել մարդկութեան :

Յարգ փորձը ցոյց տուաւ սակայն թէ կարելի չէ մեծ յոյսեր դնել այս բարենպատակ կազմակերպութեանց վրայ եւս :

Այդ է պատճառը, որ ատենց կողքին ամէն օր նոր համակցութիւններ հրապարակ կուգան, իրենք թէ խաղաղութիւնը ամրապնդելու նպատակով :

Արդիւնքն դարն է : Անթելն ու օղանաւը հրաշքներ կը գործեն : Ամերիկան մէկ օրուան ճամբայ է Եւրոպայի կեդրոնէն : Նախարարներ ու դեսպաններ չարունակ կ'երթեւեկեն մէկ երկրէն միւսը : Սահմանները անհետացած են գրեթէ : Եւ ազգէ ազգ չփումները աւելի սերտացած :

Ճարտարարուեստի զարգացումը, առեւտուրն ու տնտեսական պայմանները ստեղծած են այնպիսի վիճակ մը, որ մարդիկ, ինչ ազգութեան ալ պատկանին, հետզհետէ աւելի իրարու մօտենալու ձգտում ունին :

Մեծ յեղաշրջում առաջ եկած է յետպատերազմեան աշխարհին մէջ :

Միացեալ Նահանգները , որ նախագահ Մոնրոյի (1817—1825) օրերէն ի վեր չքեղ մեկուսացումի քաղաքականութեան հետեւելով թոյլ չէին տար որ Եւրոպան միջամտէ ամերիկեան գործերուն, — ինչպէս իրենք չէին միջամտեր Եւրոպայի գործերուն—, 1917ին վերջ տուին այդ վարդապետութեան՝ իրենց բանակները ղրկելով Եւրոպա :

Երկրորդ պատերազմին, միջամտութիւնը Եւրոպական գործերուն աւելի մեծ չափերու հասաւ, այն աստիճան՝ որ առանց Ամերիկայի օժանդակութեան, դժուար թէ Դաշնակիցները կարենային տանիլ յաղթանակը :

Այժմ, խաղաղութեան օրերուն, դարձեալ ամերիկեան օժանդակութեան վրայ դրած է Եւրոպան իր յոյսը՝ տնտեսապէս վերականգնելու եւ պատերազմին աւերները դարմանելու համար :

Երբ այսքան սերտ գործակցութիւն կայ երկու կիսագունդերուն միջեւ, Եւրոպայի պետութիւնները օրինակ առնելով Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներէն, իրենք ալ հիմա կը ծրագրեն կազմել Եւրոպայի Միացեալ Նահանգները :

Գաղափարը արդէն դրուած է հրապարակ եւ նախնական աշխատանքներ ալ կատարուած են՝ գործնական քայլեր առնելու համար :

Լա Հէյի մէջ կատարուած նախնական խորհրդակցութիւնները լաւատես յոյսեր կը ներշնչեն :

Արեւմտեան Եւրոպան ամբողջութիւն մը կը կազմէ ինքնին : Ծրագրուած է Գերմանիան ալ առնել նոր կազմակերպութեան մէջ :

Միացեալ Եւրոպան պիտի ունենայ իր ներկայացուցչական խորհրդարանը : Վիճելի բոլոր հարցերը պիտի լուծուին այնտեղ : Կարելի պիտի ըլլայ ապագայ պատերազմներու առաջքն առնել աշխարհի այդ մասին մէջ, չնորհիւ սերտ միութեան :

Հսկայ Ռուսիան՝ Խորհրդային մականի տակ կազմած է արդէն կեդրոնական ու հարաւ. արեւելեան Եւրոպայի Միացեալ Նահանգները, իր իշխանութիւնը տարածելով հետզհետէ նաեւ դէպի Միջերկրական Արեւելք :

Արեւմտեան Եւրոպան ինքնապաշտպանութեան դիմելով կը կազմակերպուի ինք իր մէջ, տարածուելով դէպի Միջերկրական Արեւմուտք, Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներուն մէջ տեսնելով իր փրկիչն ու ազատարարը :

Պիտի գա՞յ արդեօք այն օրը, երբ Արեւելքն ու Արեւմուտքը իրար հասկնալով, ձեռք ձեռքի տուած պիտի կազմեն ազատ ժողովուրդներու համաշխարհային եւ մեծ միութիւնը, յաւիտենական խաղաղութիւն ապահովելով տառապած մարդկութեան :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

Հայերու վիճակը Մոսւսաղէմի մէջ

«ԱԽՈՒՐ ՀԱՅԻ ԿԱՐՕՏ »

Կաթող. պատուիրակ Արտաւազդ արք. Երուսաղէմի պատրիարքէն ստացած է Յունուար 30 թուակիր նամակ մը, որ ջերմ շնորհակալութիւն կը յայտնէ պատուիրակին եւ «բոլոր ազնիւ եւ ազդասէր նուիրատուներուն», վերջին հանգանակութեան առթիւ : Ապա հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ :—

« Տեղւոյս տագնապը վտանգաւոր կրած է դիւանագիտական եւ քաղաքական տեսակէտով միայն : Մէկ տարուան սարսափներն ու աւերները կործանած էին արդէն մեր ժողովուրդի տնտեսական վիճակը եւ թշուառութեան մատնած բոլորը : Անոնք կորսնցուցած են իրենց ամբողջ չարժական ստացուածքները, չատ անգամ ալ իրենց սեփական տուները : Ձեր Սրբազնութեան չատ ծանօթ են Տօքթ. Գալպիեանի եւ Պ. Լեւոն Դէտրգեանի պէս անձնաւորութիւնները : Անոնք ոչինչ կրցած են փրկել իրենց տուներու մէջ գտնուած ստացուածքներէն : Նոյնպէս Յոպպէցիները, եւ Հայֆացիները եւ Ռէմլէի ունեւորները :

« Դրամատան մէջ դրամ ունեցողները չեն կրնար իրենց դրամներէն օգտուիլ, որովհետեւ դրամատուները Հրէից բաժնին մէջ են եւ կամ դոցուած են : Մեր նախկին բարեկեցիկ ժողովուրդը այսպէս աւուր հացի կարօտ է մեծաւ մասամբ : Անցեալ ձմեռնուան դժուարին չրջանին կրցանք ամէնէն չքաւորներուն միայն սնունդ, քնակութիւն եւ բժշկական խնամք հայթայթել : Օրէ օր կը ծանրանայ մեր այդ աշխատանքը գործադրութեան պատճառաւ եւ չուտով ամսական երկու հազար ոսկւոյ դրամը քիչ պիտի դայ գոհացնելու մեր ժողովուրդի տարրական պէտքերը :

Ուրեմն ինչ որ կարելի է դեռ ընել յօգուտ Պաղեստինի հայութեան, կը խնդրենք որ ընէք, վստահ թէ ոչ մէկ սէթ պիտի վատնուի : Այս կապակցութեամբ եթէ մասնաւոր թելադրութիւններ ունիք մեզի ընելիք ուշ նոր աղբիւրի նկատմամբ, հաճեցէք ընել» :

★ *Արտաւազդ արք. չաբթուս ընթացքին անձամբ պիտի այցելէ Փարիզի իր ծխականներուն եւ սիրովպիտի ընդունի ամէն դասու իր սիրելի ու բարեկէր ժողովուրդին կամաւոր նուէրները :*

Ստացուած են հետեւեալ նոր գումարները.— Վալանսէն 50.000, Վիէննէն 13.700 ֆրանք :

Հ. Յ. Դ. Ակումբին բացումը Մարսէյլի մէջ

ՄԱՐՍԷՅԼ, (յապաղած).— Շաբաթ օր տեղի ունեցաւ Հ. Յ. Դ. Ակումբին բացումը, նախագահութեամբ ընկեր Յ. Պալիկեանի : Այնկարագրելի էր խանդավառութիւնը, եւ Ա.դիշերը հրաւիրուած էին Հ.Յ.Դ.կազմակերպութեանց եւ կազոյտ Խաչի վարչութիւնները : Յաջորդ օրը՝ կիրակի, համակիրները : Սրահը նեղ կուգար բազմութեան : Բչ դիշեր տեղի ունեցաւ Նոր Սերունդի տարքած թէյասեղանը՝ նախագահութեամբ Պ. Կ. Փոլատեանի : Երեք առիթներով ալ ճառեր խօսեցաւ Շ. Միսաքեան : Ակումբը կոչուեցաւ «Ահարոնեան» :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

Ատանեսեանի դաշինքը պատրաստ

ԹՈՒՐՔԻԱՆ ԱԼ ԿՈՒԶԷ ՄԱՍՆԱԿՑԻԼ

Պ. Տին էչմէն, Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, Դշ. օր լուսաբանութիւններ հաղորդեց մամուլի ներկայացուցիչներուն, Ատլանտեան դաշինքի մասին : Այս առթիւ հերքեց Մոսկուայի այն մեղադրանքը թէ դաշինքը կը հակասէ Միացեալ Ազգերու կազմակերպութեան ուխտին : Ցիշեց այդ ուխտին 51րդ յօդուածը, որ կը տրամադրէ անհատական եւ հաւաքական դաշինքներ կնքել, ապահովելու համար խաղաղութիւնը :

Դաշինքին տրամադրութիւնները պիտի յայտարարուին մօտերս : Առ այժմ կը մասնակցին Մ. Նահանգները, Քանատա, Ֆրանսա, Անգլիա, Պելժիա, Հոլանտա եւ Լիւքսէնպուրկ : Հրաւէր ուղղուած չէ ուրիշ պետութեանց : Պ. էչմէն չեշտեց թէ «գլխաւոր խնդիրը այն է որ իւրաքանչիւր անդամակից երկիր ըմբռնէ դաշինքին իւրաքանչիւր բառը եւ պարտաւորութիւնը» : Նորվեկիոյ արտաքին նախարարը կը չարունակէ բանակցութիւններ վարել, վերջնապէս ճշդելու համար իր դիրքը :

★ *Պ. Նէճմէտտին Սատակ, Թուրքիոյ արտաքին նախարարը, յայտարարեց թէ Թուրք ազգը կենսական կարեւորութիւն կ'ընծայէ Ատլանտեան դաշինքին, որովհետեւ թէեւ իր երկիրը չատ հեռու է Ատլանտեանէն, բայց հիմնական խնդիրը հետեւեալն է,— ստեղծել ապահովութեան դրութեանց անընդհատ ցանց մը, Ատլանտեանի թէ Միջերկրականի մէջ, պահպանելու համար խաղաղութիւնը : Թուրք նախարարին կարծիքով, «կարելի չէ այս գործը գլուխ հանել միայն Եւրոպայի մէկ մասին մէջ» :*

★ *Պ. Պեւին, Անգլիոյ արտաքին նախարարը, Դշ. օր յայտարարեց Երեսփ. Ժողովին մէջ թէ Ատլանտեանի դաշինքը «լաւագոյն պայմանները պիտի ստեղծէ,, աշխարհի խաղաղութեան համար» : Երեսփոխան մը հարցուց թէ ի՞նչ ապուր կ'եփեն Ուշինկթընի մէջ» : Պ. Պեւին պատասխանեց թէ երբ դաշինքը կնքուի, պիտի քննուի եւ բեսփ. Ժողովին մէջ :*

★ *Շուէյտի կառավարութիւնը պաշտօնապէս յայտնեց որ Նորվեկիա մերժած է ընդունիլ տասնամեայ զինակցութեան մը առաջարկը : Այս դաղտնիքը երեւան հանելէ վերջ, Շուէյտ Նորվեկիա կը յայտարարէ թէ հեռու պիտի մնայ «պաղ պատերազմէն», ինչպէս եւ Ատլանտեանի դաշինքէն :*

Այս հարցի մասին կարեւոր տեղեկութիւններ հաղորդուեցան խորհրդարանին մէջ : Եթէ ընդունուէր զինակցութեան առաջարկը, Շուէյտի, Նորվեկիա եւ Տանըմարքա պիտի կազմէին մէկ միութիւն, ազատ՝ ուրիշ որեէ զինակցութենէ : Կ'ըսուի թէ Տանըմարքա եւս պիտի մերժէ Շուէյտի առաջարկը :

Կաթոլիկութեան տագնապը

ԱԶԳԱՅՈՂՈՎԸ ՊԻՏԻ ՄԻՋԱՄՏԷ

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը իր լրագրական ասուլիսին առթիւ յայտարարեց թէ կարդինալ Մինճենթիի դատապարտութիւնը զղուանք եւ զայրոյթ պատճառեց Մ. Նահանգներուն եւ բոլոր ազատ ժողովուրդներուն մէջ : Իր յայտարարութենէն կը հետեւի թէ Հունգարիոյ համալնաւար իշխանութիւնը պատասխանատուութեան պիտի կանչուի, այս դատավարութեան եւ դատապարտութեան առթիւ : Իր կարծիքով, դատավարութիւնը «անխիղճ յարձակում մըն է կրօնական եւ անձնական ազատութեանդէմ : «Արդարութիւն չէորը կը կատարուի, այլ քահանայ հալածանք, արժանի՝ տիեզերական դատապարտութեան» :

Նախարարը աւելցուց թէ արեւմտեան պետութիւնները կրնան ամբաստանել Հունգարիան Միացեալ Ազգերու ընդհ. ժողովին առջեւ, յիշեցնելով թէ իր կառավարութիւնը չարունակ բանբարած է հաչտութեան դաշնագրին տրամադրութիւնները՝ մարդկային իրաւունքներու պաշտպանութեան մասին :

Այս յայտարարութենէն քիչ վերջը, Մ. Նահանգներու երեսփ. ժողովին արտաքին գործերու յանձնաժողովը միաձայնութեամբ քուէարկեց բանաձեւ մը, որ Ազգաժողովին միջամտութիւնը կը պահանջէ :

★ *Ֆրանսայի մէջ ալ խոր յուզում եւ զայրոյթ պատճառեց Հունգարիոյ հայրապետին դատապարտութիւնը : Արտաքին նախարարը մամուլին հաղորդեց ծանուցագիր մը, որ ուղղուած էր Փարիզի հունգարական դեսպանին եւ դեռ չէր յանձնուած, «կարելի չըլլալով գտնել դեսպանը» : Այս ծանուցագրին առաջ, Փարիզի արքեպիսկոպոսը, կարտինալ Լէմմանուէլ Սիւհաո, բուռն բողոքագիր մը հրատարակեց, յայտարարելով թէ տրուած վճիռը «զայրոյթ եւ զղուանք կը պատճառէ ի սիրուս աշխարհի, բոլոր անոնց որ չեն կորսնցուցած արդարութեան, ազատութեան եւ մարդկային արժանապատուութեան զգացումը : Այդ վճիռը նախատինք մըն է Պապին, կաթոլիկ եկեղեցւոյ եւ քրիստոնէութեան դէմ» : Փարիզի*

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՍԵՒ ՀԵՂՈՒԿԸ

Հարիւրամեակ մը կը բոլորէ, այս տարի, սեւ հեղուկին դիւտը:

1859ին, երբ առաջին պեղումներն սկսան Ամերիկայի մէջ եւ հողին կուրծքէն ցայտեց նաւթը, դրամատիրութեան առջեւ հսկայ հորիզոններ բացուեցան: Փէնսիլվանիա եւ Կովկաս դարձան նաւթարդիւնաբերութեան երկու հեռաւոր կեդրոնները:

Նաւթը անհրաժեշտ է որքան խաղաղութեան, նոյնքան, եւ մանաւանդ, պատերազմի առթին, որ մեր դարու ողբերգութիւններէն մէկն է դարձած: Այսօր, սեւ հեղուկը դարձած է համաշխարհային կարմիր արեան...

Իր սկզբնական օրերուն, նաւթը սկսաւ այնքան առատութեամբ հոսիլ, որ անհատական դրամատիրոջ դարձաւ անբաւարար: Եւ առիթ համար սկսան կազմակերպուիլ դրամատիրական խմբակցութիւններ — թրըսթներ — ելմտապէս տոկալու եւ լայն հիմերու վրայ շահագործելու համար: Նոյնիսկ փորձեր կատարուեցան «նէնթէթիք» նաւթ պատրաստելու: Բայց, երբ տեսան որ չատ սուղի կընստի, լքեցին:

Նաւթի ծագումը, ըստ գիտական ենթադրութեանց, պէտք է փնտռել ծովուն խորը գտնուղ միաբջիջային անհամար «փլանքթոն»ներուն (plancton) մէջ, որոնք զանազան աղեցութիւններու տակ կը կերպարանափոխուին եւ կը վերածուին նաւթի: Ձիւղ այնպէս, ինչպէս մարդկային արեան յոգնած կարմիր գնդիկները կը դիմեն իրենց գերեզմանատունը՝ դէպի փայծաղը: Սկզբունքով նաւթ կրնայ գտնուիլ ամէն հողի մէջ, պայմանաւ որ այդ հողը ըլլայ ծակոտկէն եւ կաւային խառնով ծածկուած, որպէսզի նաւթը չհոսի այլուր: Եթէ այս ենթադրութիւնը ճիշդ ըլլար, Հայաստան եւս պէտք է ունենար իր նաւթահորերը, եւ այն ժամանակ չսառոյց լուծուած կ'ըլլար իր Դառը, առանց, նոյնիսկ, կաթիլ մը արիւն թափելու ...

Նաւթի պեղումները կ'ըլլան ռատարի գործիքով: Պեղումի առեն, նաւթը կրնայ ցայտել քանի կէսկոպով, կաղի ճնշման տակ: Հորերու մէջին տեւողութիւնն է քանի՛ն երեսուն տարի, խորութիւնը՝ 500էն 1500 մեթր: Ցաճախ, հարկադրուած կ'ըլլան մինչեւ 5300 մեթր խորութեամբ պեղումներ ընելու: (Sciences et Avenir, No. 22, Paris):

1867ին, Րօքֆէլլըր, իր ընտանիքի անդամներուն հետ առաջին անգամ հիմը դրաւ Սթէնտրտ Օյլի, մէկ միլիոն տոլար դրամագլուխով: 1899ին դժուարութիւններու հանդիպեցաւ: Ամերիկեան կառավարութիւնը հաշտ աչքով չէր նայեր: 1911ին, համաձայն Շէրմանի օրէնքին, նախագահ Թէոտոր Րոզվէլտ լուծեց Սթենտրտ Օյլը եւ իր 33 մասնաճիւղերը: Ցետագային, երբ նոր օրէնքները թոյլ տուին, Րոքֆէլլըր կրկին ձեռք առաւ իր սկսած գործը, եւ կարճ առնէն, ամբողջ աշխարհի մէջ մասնաճիւղեր բացաւ,— Անգլիա, Պելճիա, Իտալիա, Նորվեկիա, Հոլանտա, Քանատա, Վենեցուէլա, Մերձաւոր Արեւելք եւայլն:

1890ին Սմսթէրտամի մէջ հիմնուեցաւ Րոյըլ Տըչը: Իր տնօրէնը՝ Քէսլըր, հոլանտական Հնդկաստան ճամբորդութեան ընթացքին, ծանօթացաւ Տէթէրտինկի հետ եւ ընկերութեան մէջ պաշտօն մը տուաւ անոր: Տէթէրտինկ, այժմ, երկու ոտքերը ասպանդակներուն մէջ դրած, ցոյց պիտի տար ամբողջ աշխարհին, թէ որքան լաւ ձիավարժ մըն է...

1896 — 1900ին, Րոյըլ Տըչը կարգ մը համաձայնութիւններ կնքեց Հոլանտայի արտադրողներուն հետ, եւ այնուհետեւ իր ոտքերը երկարեց մինչեւ Ռուսաստան եւ Ռումանիա: Համաձայնութիւն կնքեց, նաեւ, Շէլ–Թրանսփորթի հետ, որ Ռօչիլտի ձեռքն էր եւ ունէր 200ի չափ նաւթի պահեստներ:

1900ին, Քէսլէր մեռաւ եւ Տէթէրտինկ անցաւ ընկերութեան գլուխը:

1903—1907, չատ մը նոր համաձայնութիւններ կնքեց, Գաթաֆչէ Փէթրոլիումի եւ Անգլեւսաքսոն Փէթրոլիումին հետ: 1907—1910, Անգլիան քաշալերեց Տէթէրտինկը, եւ ան սեղծեց Եգիպտոսի մէջ անգլեւեգիպտական Օյլ Քիլը, Ռումանիոյ մէջ՝ Ասթրա – Ռոմանան եւ Ռուսիոյ մէջ գնեց Կազպէկի կալուածքները: 1911—1913ին հաստատուեցաւ Ամերիկայի մէջ եւս, եւ սկսաւ պայքարիլ Րոքֆէլըրի դէմ: Հողեր գնեց Քալիֆորնիոյ, Մեքսիկայի եւ Վենեցուէլայի մէջ: 1914—1918ին, ռուսական յեղափոխութիւնը ձեռքէն առաւ այնտեղի նաւթահորերը եւ գինք ալ նետեց դուրս: Ձեռք առնելուիր բոլոր ճիզերըսպառիլ անցան:

Սթենտրտ Օյլը եւ Րոյըլ Տըչ Շէլը կեդրոնացուցած էին իրենց ձեռքը աշխարհի նաւթային արտադրութեան մէկ կարեւոր մասը, եւ գրեթէ կէս տա կէս մասնակից էին փոխադրական, բաշխման եւ բիւրեղացման բոլոր ընկերութեանց: Այս երկու զարհուրելի հսկաները գեր–պետութիւն էին դարձած:

Ատիճանաբար, ատոնց քով սկսան կազմուիլ ուրիշ ընկերութիւններ եւս: Բացի Սոքոնի վաքումէն եւ Թէքսասի ընկերութենէն, որոնց աղեցութիւնը Ամերիկայէն դուրս չէր ելած, կազմուեցան Անգլեւիրանեանը, որ հսկայ պահեստներ ունէր Իրանի, Իրաքի եւ Արժանթինի մէջ, Իրաք Փեթրոլիումը, որ Մուսուլի եւ Պաղտատի նաւթահորերը ձեռք ձգած էր: 1918ին, այս վերջին ընկերութեան իրաւունքները բաժնուած էին չորս հաւասար մասերու: Սթենտրտ Օյլ, Րոյըլ Տըչ, Անգլեւիրանեան եւ Ֆրանսական ընկերութիւնները 23.75 % բաժին ունէին: Հինգ առ հարիւր ալ բաժին էր ինկած Գալուստ Կիւլպէնկեանի, որովհետեւ Իրաքի մէջ սեփական հողեր ունէր: Այսօր, Կիւլպէնկեան, միայնակ դարձած է աշխարհի ամենամեծ հարուստներէն մէկը:

Վերջին աշխարհամարտէն ի վեր, նաւթի արտադրութիւնը սկսած է աճիլ, չնորհիւ ճարտարարուեստի զարգացման: Բայց ալ ուելի աճած է սպառումը: Մասնագէտները կը խորհին թէ 1950ին սպառումը պիտի չարունակէ իր վերելքը եւ պիտի հասնի 470 միլիոն թոնի, իսկ 1960ին 540 միլիոն թոնի: Հարց է թէ նաւթի պահեստները պիտի բաւե՞ն սպառման: Կասկածելի կը դանեն եւ կը պնդեն, որ ամբողջ աշխարհի սպառման համար, հազիւ 15 տարուան նաւթային պաշար մնացած է:

Եւ, ահա թէ ինչո՞ւ վերստին սկսած են պեղել հողին կուրծքը նորանոր նաւթահորեր գտնելու յոյսով: Գերարտադրութենէ չեն վախնար, բայց դերապատումը կը սարսափեցնէ զանոնք եւ կը չափաւորէ իրենց ռազմական ախորժակները:

Եւ ամէն երկիր, ջերմ եռանդով, հողին տակ կը փնտռէ իր թանկագին հիւրը՝ սեւ հեղուկը...

Նաւթաշխարհի այս տիտաններն են որ կը վարեն աշխարհի բախտը եւ անոնց վէճերէն ուշամաձայնութիւններէն է որ կախում ունի տիեզերքի խաղաղութիւնը:

Վերջերս, 1948 Դեկտեմբեր 1ին, այս հսկաները համաձայնութեան եկած են հետեւեալ կէտերու շուրջ.—

Ա.— Րոյըլ Տըչ Շէլը եւ Իրաքի Փէթրոլիում ընկերութիւնը համաձայնած են, որ Շէլը Հայֆայի խողովակները բանայ արաբական նաւթին առջեւ, մէկ կաթիլ Իսրայէլի կառավարութեան չյանձնելու պայմանով: Շէլը չէ ընդդիմացած այս կարգադրութեան, չնորհիւ Գ. Կիւլպէնկեանի, որ վաքի 320.000 բաժնեթուղթերը իրեն փոխանցած է: Այս կարգադրութեան նպաստած է Անգլեւիրանեան ընկերութիւնն եւս, յանձնառութիւն ստանձնելով ծախել իր բաժինը, Իրաքի նաւթահորերէն, Ֆրանսայի: Այսինքն՝ 23.75 %ը:

Բ.— Համաձայնութիւն կնքուած է Իրաք–Փէթրոլիումի եւ Արամքոյի միջեւ: Վերջինս, յանուն Ամերիկայի, կը շահագործէ Արաբիոյ նաւթահորերը:

Գ.— Անգլեւիրանեան, Րոյըլ Տըչ, Սոքոնի Սթէնտըրտ, Նիւ Ճըրզի ընկերութեանց եւ Գ. Կիւլպէնկեանի միջեւ համաձայնութիւն կնքուած է արաբական երկիրներու նաւթահորերուն համար: (La Tribune des Nations, 7 Janvier 1949):

Այս դաշնի համաձայնութեանց իրրեւ անմիջական հետեւանք, Անգլիան լքեց համարաբակաս չարժումը եւ Անդրյորդանի թագաւորԱբտիւլահն ալ փոխեց իր մեծ միֆթին: Հաճ Ամինն էլ Հաւէյնի տեղ, նշանակեց իր հակառակորդը՝ Շէյխ Մէհմէտ Ճարալահ:

Հրեայ – արաբ պատերազմն ալ, ի հարկէ, չուտով պիտի վերջանայ եւ Հոդոսի բանակցութիւններն ալ պիտի յանգին հաշտութեան, քանի որ նաւթաշխարհի անթաղ թաղաւորները այդպէս կը կամենան...

Ինչպէս կը տեսնէք, նաւթի հարիւրամեակը կը տօնուի խաղաղութեան ձիթենիով..

Ալժէ Վ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

Պէյրութի մէջ մեռած է Վահան Ա. քահանայ Դեղարարեան : Շուրջ քառասուն տարիներ իր սիրած ազգին եւ եկեղեցիին ծառայած է տառապանքի եւ տաժանքի սկզբնաւորութեամբ, երբ 1912ին Զաւէն արք.ի կողմէ քահանայ ձեռնադրուելէ վերջ, հալածանքի եւ տարագրեալիկեանք մը ապրած է մինչեւ 1918ի վերջը: Տարագրութենէն ետք, Ատանայի մէջ դարձեալ իր հոգեւորականի պարտականութիւնները կատարած է, օգնելով նաեւ Ազգ. Միութեան տնտեսական եւ պարենաւորման անմիջական գործերու: Լիբանահայութենէն եւ մանաւորապէս Պէյրութի հայութենէն չատ սիրուած եւ յարգուած Վահան քահանայ միչտ եղած է Ազգ. Կեդր. վարչութեան կրօնական ժողովներու անդամ, երբեմն առենապետ, առենադպիր : Իր կազմած եւ դրած տեղեկագիրները եւ առենապետութիւնները կրնան հատորներ լեցնել, յստակ վերլուծումներով :

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՔԱՐԹԻԷ ԼԱԹԷՆ

(ՎԵՐԱԿՈԶՈՒՄ ՔԱՌՈՐԴ ԴԱՐՈՒ ՀԱՑ ԿԵԱՆՔԻ)

Ի դուր կը ճգնէի իր անրջանքէն սթափեցնել զինքը: Այս երջանկութեան մէջ բաժին ունէր անշուշտ իր յաջողութիւնը, մանաւանդրաբար քնարերգական մարզին մէջ, ուր, աւաղ, միակ չօշափելի բանը կը մնայ այլեւս իրմէ:

Գ. Ճիզմէճեան, Պէրպէրեանցի արժէքաւոր բանաստեղծ մը, խանդավառօրէն կը բաժնէր Սեմայի զուարթամտութիւնը: Միշտ չրջապատուած բարեկամներով, այս կրակոտ տղան ալժիրիացի վաճառորդներէն կը խլէր «քաքաուէթի» ծրարիկները եւ անցորդներուն կը մատուցանէր պերճախօս գովերգութեամբ մը :

Ուսանող Գորիս Քալաբինցի մեկնակէտը «Տիւփոն»ն էր, ուրկէ դուրս կը սահէր դեղանի էգերը հետապնդելու համար: Սիրուն էր, անուշ եւ վեհանձն բնաւորութիւն մը ուներ, Թուէն փողոցի իմ այս ղրացին, բայց դեղեցիկ սեռին հրապոյրներուն չէր կընար դիմանալ...

Հայազգի ջղկիններուն կեանքը կը սկսէր իրիկնային սուուերներուն հետ, հողի կ'ուռէր կէս գիշերին, երբեմն կ'երկարաձգուէր մինչեւ առաւօտ: Մորհրդաւոր քումերու պէս, Սորպոնի՝ ներս կը սպրդէին Օ. Կարօն, Ս. Սասունին, Վ. Շուշանեանը, Տոքթ. Պալասանը, Տիկին Շահապը, , Ա. Կոթիկեանը, Ոստանիկը, Թառիստ Աբգարը, Զարդարեանը , Վ. Քերեսթէճեանը , Գ. Վահանը, Ա. Սարաֆեանը, Լ. Ցարուքը, Լ. Բաբաթաունին, Կ. Գէորգճանեանը եւ իրաւարան Զօրպաճեանը, որ զարիւն գիշերաշրջիկ մըն էր: Թող իրենց սրտին չդնեն Քարթիէ Լաթէնի այս ցայգաթիթեռները, ըլլան այս աշխարհի կամ անդենականի բնակիչներ, ես կը գրեմ պատմութեան համար եւ մեղանչում չեմ տեսներ ատոր մէջ :

Մենք ալ մեր երեք հոգինոց խմբակը ունէինք, —Գեղամը, Վահանը եւ ես: Մեր վոքքիկ արշաւախումբը յաճախ կ'անցնէր Քարթիէ Լաթէնի թաղաւորութեան սահմանները, կը յաւոյանար դէպի Լիւքսէմպուրկի թիկունքի պարտէզները, մինչեւ Մոնփառնասի «Շոմիէր» երդեցիկ սրճարանը կամ «Ռուփոյ»ի դեղարուեստական հաւաքավայրը: Կ'անցնէինք փողոցներէն, ժպտաշուրթն դիմաւորելով տեղացի երկսեռ ուսանողներուն թեթեւ երդերը ,կատակներն եւ խլացուցիչ վանյասումները:

Քարթիէ Լաթէնի մէջ ծանօթ դէմք մըն էր Լօփը: Կեանքի աւիշը քամած՝ կոնծած հասարակ մը, որ լայնօրէն կը վճարէր ազգայնական ուսանողներուն ապսպրանքները: Տ'Արքուրի յաւաչյամասը, մէկը Հերիոյի դերը կը խաղար, միւսը՝ Պրիանթիը, «Մըլօն» դիմադիմ մը անցուցած գաղթին: Ցետոյ կուսակցապետն է, որ կ'ելլէր ոտքի, աչքերը վայրկեանացայտ՝ ակնոցներուն տակէն, բռունցքը կը խփէր սեղանին ու կը մռնչէր ակռաներուն մէջէն.— բաւական է, պէտք այլեւս վերջ դնեն աղետաբեր կամայականութիւնները ...

Պողոտաներու երկայնքին՝ մահացու գաւազանները, իրենց ոսկեզօծ գլուխներով, կը ծանրանային ուսերուն վրայ, հեղնանքի եւ հայհոյներու տարափով: Պատերազմի օրերուն, ահա այս ուսնոգղակին զանգուածն է, որ ընդվզեցաւ նոյեմբեր 11ին եւ կարեւոր դերեր տուաւ:

(9) ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Ո՞ւր կ'երթանք

Ափսոս, հազար ափսոս... Հայեր, Հայկի զաւակներ ձեռք են առեր ցուպը նորէն նոր դաղթերու, նոր աշխարհ ու նոր երկիր թափառելու...

Դեռ չէր բաւեր այսքան տարուան պանդխտութիւնը, դեռ չէր բաւեր օտար երկրի չարքաշութիւնը, օտարի Լուրն եւ օտարի հացը լեղի ճաշակելը, այսօր նորէն բեռ կը կապեն ու սրտերուն վրայ քար՝ ճամբայ կ'ելլեն...

Ափսոս, հազար ափսոս:

Բայց դէպի ո՞ւր այսքան փուքիկոս քայլերը կ'առնես ոդոր մոլոր, Վարդանայ քաջ տոհմի սերունդ...

Ո՞վ նորէն քեզ դրդեց, մղեց որ նորէն նոր տուն, տեղ, փոխես, նոր բախտ փորձես...

Ո՞ւր մնացին քու երկրի երազներդ զոր հիւսեցիր ու յոյսերդ զոր ունեցար Հայրենիքիդ սիրոյն համար...

Ո՞ւր մնացին ջերմ փափաքդ ու հաւատքդ անոր վերելքին հանդէպ ու խանդավառութիւնդ ու զոհողութիւնդ, դարձեալ անոր ի նպաստ, ըլլայ բարոյապէս թէ նիւթապէս, վստահ որ պիտի իրականան ամոնք մի օր...

Եւ պիտի գայ օրը որ քու կարդիդ դուն ալ թօթափած ոտքի փոշիդ՝ օտար հողին խորթ ափերուն, պիտի երթաս հպարտօրէն միանալու մայր երկրին, հայրենիքի խրոխտ կուրծքին որ դրկաբաց քեզ կը սպասէ:

Կարօտը ձեր ո՞ւր է մնացեր, թէեւ որքան երկարի, ալ աւելի պիտի տոչորէ, մրկէ քեզ:

Ազգերու պատմութեան մէջ, տարիները օրեր են, ու դարերը տարիներ, եթէ հաշուենք անցած օրերը ու ժամանակն սպասումի որ ունեցանք եւ դեռ ո՞վ դիտէ մինչեւ ե՞րբ...

Բայց այդ թող չըլլայ քեզ աւելի վհատելու, ընկրկումի:

Բաւ է երկրէ երկիր մենք բախտ փորձենք, բաւ է աստ անդ թափառական իյնանք, ելլենք:

Նոր կայաններ, նոր երկինքներ, մենք որոնելէն արդեօք չյողնեցա՞նք եւ ի՞նչ ունեցանք աւելի չահ կամ առաւե՛լ բան, բայց եթէ եղած ցիրուցան ու բաժան, բաժան...

Հազար ափսոս.

Ո՞ւր կ'երթանք...

Հայրենիքի դէմ պէտք չէ որ քիներ ընէք: Ձերն է միշտ ան եւ ամէնուս, ան որքան հեռու, սրտով նորէն մեզի հետ է: Իր մեղքը չէ որ դուրսը ձգած է մեզ, իրրեւ որբեր կամ խորթ զաւակ:

Կուգայ օրը որ ձեզ ալ կը կարօտնայ ու կը յիշէ ու դրկաբաց ձեզ կը կանչէ...

Ինչպէս փոթորիկ մը որ կը փչէ, կ'տռնայ կ'անցնի ու ամէն ինչ կը խաղաղի:

Կամ մշուշ մը որ իջած է թանձր ու խիտ, ինչպէս ճերմակ վարագոյր մը աչքի առջեւ, որ ուշ կամ կանուխ երբ փարատի, աղուոր, կապտագոյն երկինքն է որ մեզ կ'երեւի, մեկին, յստակ...

Կամ թէ ինչպէս ասստիկ տեղատարափ անձրեւ մը վերջ չունկարծ կը տեւեն քերկնքի կամարին, պարզուած ծիրանի գօտին, որ ամէն ինչ ըսել է, անցած գացած նախանձ ու քէն, տեղութիւն եւ վրէժ — յիշելով որ եղբայրներ ենք նորէն մենք որ «մրրկաւ էինք զատուած»...

Իսկ մինչեւ այդ՝ ամուր մնանք, ուր որ ինկանք, երբ հազիւ հաղ տեղ մը գտանք չոկած տուն տեղ, ալ չքակենք ու նոր չինենք, նորէն քանդենք, կամ միշտ աւերենք ու միշտ չինենք...

Բայց դիտցած ըլլանք եւ վստահ որ ինչ ալ ընենք օտարութեան մէջ, հիմ չի բռներ, խախուտ կ'ըլլայ, ուշ կամ կանուխ պիտի փլի... Եւ մեր աչխատանքն ալ վրայ կ'երթայ եւ նորահաս սերունդն ալ: Ո՞ւր կ'երթանք:

ՄԷՆ-ՍԷ

Փոխան քարեւագրի

Սրտի խոր կսկիծով կարդացի «Ցառաջ»ի մէջ, Պ. Հրաչեայ Տէրոսկիի մահուան դոյժը:

Ամէն անգամ որ մեր երէց սերունդէն՝ տիպար հայորդի մը իր կեանքի վերջալոյսը կը դիմէ, հազար ու մէկ չարաչուք հարցումներու կարդին, մեր միտքը կը չարչրկէ նաեւ, հետեւեալ հարցումը.

— Ան ալ գնաց... Դեռ ո՞վ մնաց...

Ցարդելի ողբացեալի մասին դրելու կամ խօսելու, համարձակութիւն պիտի չունենայի, եթէ չատ չնչին, բայց յիշատակութեան արժանի դէպքում մը չմղէր զիս:

Ինչպէս «Ցառաջ»ի բոլոր հաւատարիմ ընթերցողները, նոյնպէս եւ ես, Պ. Հ. Տէրոսկին կը ճանչնայի, իր «Գիտական Աւուրներ»ովը: Նախապատերազմեան չրջանին, երբ «Ցառաջ»ի ծաւալը աւելի ընդարձակ էր եւ ընթերցումի նիւթերը՝ առատ, դժբախտաբար, իր յօդուածները հարեւանցի կը կարդայի:

Բայց, սպառազրումէն վերջ, երբ «Ցառաջ» եւս հարկադրուեցաւ իր ծաւնկերը ծալլել, ընթերցումի պակասն ու պահանջը, մեզ կը ստիպէր լսելէ թերթին բոլոր նիւթերը:

Այնուհետեւ, ոչ միայն հաչուառած էի նաեւ Պ. Տէրոսկիի յօդուածներուն հետ, այլեւ այնքան համակրած՝ որ զանոնք դասած էի «Ցառաջ»ի ամենահամեղ պատառներու կարգին...:

Եւ հիացումով ու յարդանքով կը համակուէի՝ տեսնելով որ դիտական այնքան բարդ ու նոր օտար բառեր կը բացատրէր համապատասխան հայերէն համանիչներով, հազուագիպ խղճմտութեամբ:

Մասնագիտական այս բաժինը՝ ձգելով աւելի ձեռնհասներու, կուզէի մասնաւորել իր մէջ ուրիշ առաւելութիւն մը:

Անցեալները, արուեստակի մը միջոցաւ, անակն կալ բարեւ մը կը ստանայի Պրիւսէլէն:

Բայց, Պրիւսէլ կամ Պելժիա, ես ոչ բարեկամ եւ ոչ ալ ծանօթներ ունէի...

Արդ, ո՞վ կրնար ըլլալ այդ հեռաւոր ու անծանօթ հեռագրքիրը: Զարմանքս մեծ եղաւ, երբ խօսակիցս յայտնեց վերջապէս, որ բարեւ ղրկողը ուրիչ մէկը չէր, եթէ ոչ ինքը՝ Պ.Հ.Տէրոսկին...:

Տարակոյս չունէի այլեւս, թէ «Ցառաջ»ի ամենօրեայ ալիքներու արձագանգները, օր օրին կը հասնէին իր ականջին:

Ցայտնի էր որ, յարդելի ողբացեալը, ոչ միայն իր Գիտական Աւուրներով կը հետագրքրուէր, այլեւ եւ զաղթաչխարհի ամենահամեստ ազգային չարժումն իսկ իր ուչադրութենէն չէր վրիպէր:

Ուրեմն ինքն ալ կը ճանչնար Ազրիլեան սերունդը իր հոգերով եւ տառապանքներով:

Երէկուան սպանդներէն վերջ, երբ նեռաւեցանք որբանոցներու «Զինական պարիսպ»ներէն ներս, փոխան ուսումի, դեռ ատամոքսի պայքար կը մղէինք: Եւ այդ օրերէն մեր մէջ միշտ ալ անջնջելի մնացած է մելամաղձոտութիւնն մը:

Տարիներ վերջ, երբ կը փորձուինք թօթափել անցեալի այդ տխուր տպաւորութիւնները, եւ ճակատաբաց մեր անմեղ ու անկեղծ ժպիտը բախտել՝ արեւի կենսատու ճառագիչներուն, դժբախտաբար, դեռ մեր չուրջ կը տեսնենք հայտնուն մարդիկ, որոնք կարծէք, այդ մանկամեակ ժպիտն իսկ չատ ու չիլ կը տեսնեն մեր շրթներուն վրայ...:

Արդարեւ, հոգեկան ինչ վհատութիւն, մարդկային ինչ սրբազան առաւելութիւն, Պ. Տէրոսկիներու հազուագիւտ հոյլին եւ այս վերջիններու միջեւ...:

— Ան ալ գնաց.. դեռ ո՞վ մնաց ...

Իսկ եթէ մեր ազգային առաքինութեանց պահակն այդ օրհնեալ փաղանգին վերջին տերեւներն ալ թափին, անոնց չոլորդեղ սերունդն ալ, պիտի հասնի՞ անոնց բարձր կոչումին...Թէ մանկամիտ քինախնդրութիւններով անպէտ ու անպտուղ ծառի մը պիտի վերածեն մեր սրբութիւններու օրհնեալ ծառը ...

Ահա եթէ ինչու, որդիական խոր ակնածանքով համակուած, այս քանի մը անարժան տողերով, կուզանք խոնարհիլ ազգանուէր, բոլոր ծանօթ ու անծանօթ, Տէրոսկիներու անթառամ յիշատակին առջեւ:

Բ. ՀԱՊԼԻՇԵԱՆ

ՁԱՃՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՆ

«ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ»Ը ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

ՎԱԼԱՆՍ — Քանի մը օր առաջ տեղի ունեցաւ Ֆր. Կապոյտ Ասչի Վալանսի մասնաճիւղի կազմակերպած համերգը «Մանուկներու օրուան» առթիւ: Ինչպէս միշտ, այս անգամ ալ ընկերը Ց. Կօշկակարեանը սիրայօժար տրամադրած էր իր մեծ կառատունը, ի վին մեծ զոհողութեանց:

Տիկին Փ. Կօշկակարեան (առենապետուհի), հակիրճ բացման խօսքէն վերջ, սկսաւ գեղարուեստական բաժինը: Դպրոցին մանուկները իր գեղին եւ պարեցին:

Ցաջող կերպով արտասանեցին փոքրիկները՝ Եղ. Տէր Ցարութեան, Սրա Ասչիկեան, Ս. Տէր Սարգիսեան եւ ուրիչներ:

Ներկայացուեցաւ «Կաղանդ Պապա» կատակերգութիւնը:

Ապա լուսաւորուեցաւ աւանդական ճօճանակը, մեծ ուրախութիւն պատճառելով մանուկներուն:

Հարիւր մանուկներու պատուիրեր բաժնուեցան, ուրկէ վերջ սկսաւ խնջոյքը, որ տեւեց մինչեւ ժամը 9ը:

Նորընտիր վարչութեան այս երկրորդ ձեռնարկն ալ յաջողութեամբ պսակուեցաւ: Ապրին Ասչուհիները:

Երիտ օր առաջ, Ֆր. Կ. Ասչուհիները տուն տուն պտտելով հիւանդներուն, չքաւորներուն նուէրներ բաժնեցին:

Դրամ եւ ուտելիք ղրկած են նաեւ Սանաթոիոմ եւ յիմարանոց եւ բանտ գտնուղ կարիքաւորներուն:— Ա. Իրազեկ

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (91)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԺԸ.

ԱՌԱՔԻՆՈՒԹԵԱՆ ՑԱՂԹԱՆԱԿԸ

Իսկ երբ Օրիորդը իրենց պատմեց թէ ինք ինչպէս պայման դրած էր մինչեւ առաւօտ սպասելու, սկսան երեքը միաբերան լալ, ողբալ եւ կոծուիլ, մանաւանդ Սրբազանը, թէ չատ դէշ բան եղած էր, եւ թէ չատ կարելի էր «Այդ անդամ չարագործները՝ որ ոչնատուծմէ կը վախնային եւ ոչ մարդոցմէ կ'ամաչէին, դառնային գայլի եւ անկարծելի ոճրագործութեանց ձեռք զարնէին»:

Սենեակին դուռը բաց էր երբ այս խօսքերը լսուեցան, Աւադին դլուխը ներս երկնցաւ նոյն վայրկեանին եւ իր երկու բոցի պէս աչքերը իր սեւացեալ երեսին վրայ փայլեցան նատողներուն աչքին. դաժան երեսներով եւ սպառնալից ձայնով այս խօսքերը արտասանեց.

—Օրիորդ, մեր դունդին կամքն այս է որ կամ հիմա յանձն առնէք ամէն իշխանութիւն, կամ թէ ոչ որոշ յայտնէք եւ մենք դիտենք ընելիքնիս:

— Թէ որ միաբան այդ որոշումը ունիք մէջերնիդ, թէ որ միաբան իմ ամէն հրամաններուս պիտի հնազանդիք, ինչպէս հօրս միշտ կը հնազանդէիք, լաւ, կ'ընդունիմ, բայց թէ որ իմ անուանս քօղին տակ ամէն անկարգութիւն պիտի տիրէ, ես դիտեմ հօրս եռեւէն երթալու ճամբան:

— Մի վախնար, մենք ամէնքս կեցեր ենք, քու խօսքերդ Աստուածամօր խօսքի պէս պիտի ընդունուին, հոդ մի ըներ, օրիորդ:

— Մենք կեցեր ենք հոս ամէնքս, ըսին տասը ձայներ որ դուրսը կեցեր էին եւ որոնցմէ ոմանց գլուխները կ'երեւար, ոչինչ պակաս ահարկու քան Աւադինը:

— Հրամայէ, ուրեմն, իշխանուհիդ, ըսաւ Աւադ, որ երեւաս մեր զօրակոիւն:

— Վայրկեան մը ինձի ժամանակ տուէք, ըսաւ խեղճ աղջիկը արցունքը սրբելով, եւ վրան սեւ հագուստ մը ձգեց, ու եւքը միայն իր Մարիրոսը առած իջաւ վարի դասիքը՝ ուր բոլոր դինուորները ժողվուած իրեն կը սպասէին:

Հոն, Աւադ՝ օրիորդին կողմանէ եղած պատասխանը հաղորդեց, այն առեն դասիքը թնդաց, վասնդի «կեցցէ մեր իշխանուհին» բառերը երեք հարիւր բերան որոտացին:

Օրիորդն ալ քանի մը բառերով յորդորեց զիրենք որ երթան հանդչին եւ իրեն ալ ժամանակ տան որ կարենայ հանդարտիլ եւ դիտնալ թէ ինչ պիտի ընէ:

Զինուորները իրենց խչտիները քաչուեցան: Օրիորդը ծանր ծանր եւ մտախոհ կ'երթար իր սենեակը պարագաներուն դառնութեանը վրայ խորհրդածելով եւ առջադրելով որ այս վիճակէն ազատած օրը՝ իր փափաքած կուսանաց վանքը քաչուի անդառնալ:

Միւս կողմէն կը կչռէր վիճակը, կը տեսնէր թէ անկարելի էր դէմ դնել այսպիսի անկարգ աւազակներով Թորոսի պէս թշնամիի մը առջեւ, ուստի կը մտածէր թէ՝ ինչ դաչինքներով կարելի էր պատուով ազատել ընտանիքը, եւ այս խորհրդածութեամբ յուզուած, հազիւ թէ առաւօտեան դէմ մրափ մը առաւ իր անկողնին վրայ նըստած եւ արշալոյսին հետ արթնցաւ:

Առաւօտուն Սմբատի մարմինը դիապատուեցաւ, սենեակի մը մէջ դրուեցաւ օրիորդին հրամանով:

Ընտանիքը ժողովի կանչեց եւ անոնց միտքը հարցուց, բայց տեսաւ թէ անոնք ահաբեկած՝ այն վիճակէն ազատիլ միայն կը փափաքէին եւ ամէն բան իրեն կը թողուին:

Ուստի, առանց ժամանակ կորսնցնելու, ձի մը պատրաստել՝ քանի մը ծեր զօրագլուխներուն իրեն հետեւիլ եւ Միջնաբերդին դուռը բանալ հրամայելով՝ ուղեց որ իմացնեն Թորոսի թէ պատգամաւոր պիտի դար խաղաղութիւն խօսելու.

Բլորովին սեւեր հագած, սեւ ձիու մը վրայ հեծած, տխուր եւ դիմացը նայելով՝ մազերին ճերմկած՝ արեւէն սեւցած դինուորներէ չրջապատուած կ'երթար իշխանուհին, եւ բոլոր քաղաքը՝ որ արդէն դինքը կը ճանչնային եւ կը յարդէին, դիտնալով թէ հօրը սպաւորն էր՝ աւելի ակնածութիւն կը ցուցնէին. կիները դռները եւ տանիքները կը լեցուէին տեսնելու համար դինքը:

— Աստուած զքեզ մխիթարէ, Աստուած զքեզ օրհնէ, Աստուած քեզի երկայն օրեր տայ, ձայները եռեւէն կը հասնէին:

ԹԻՐՆԱ

արքեպիսկոպոսը կը հրաւիրէ կաթոլիկները աղօթել կարդինալ Մինճենթիի եւ «բոլոր այն յայտնի եւ անյայտ կալանաւոր զոհերուն համար որոնք կը տառապին յանուն ազատութեան եւ արդարութեան»:

★ Հռոմէն կը հեռագրեն թէ Պապը «զաղտնի եւարտակարգ» ժողով մը պիտի դումարէ երկուշաբթի օր, այս դատապարտութեան առթիւ եւ հրապարակային յայտարարութիւն մը պիտի ընէ, ամենավճռական բառերով: Գաղտնի ժողովին (Կոնսիստորիա) ներկայ կրնան ըլլալ միայն Պապը եւ կարդինալները:

★ Հռոնդարացի կոմս մը, «անճնական ներկայացուցիչը կարդինալ Մինճենթիի», որ Միւնխէն կը գոնուի, հեռագիր մը ուղղած է նախագահ Թրումընի եւ Ազգաժողովին, յայտնելով թէ ի վիճակի է փաստաթուղթերով ապացուցանելու կարդինալին անմեղութիւնը:

Քրավչենքոյի դատը

ՌՈՒՍԵՐԸ ԻՐԱՐ ԿԸ ՆԱԽԱՏԵՆ ԵՒ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՆ ...

Շատ բուռն տեսարաններ պարզուեցան դատավարութեան 9րդ օրը, չորեքշաբթի, երբ դէմ դիմաց եկան խորհրդային ճարտարապետ մը, Վիքթոր Ռոմանով եւ Քրավչենքոյի նախկին կինը, Տիկին Կոլովա: Երկու կողմերն ալ յանկարծ կորմնցուցին իրենց պազարիւնը, եւ ամբաստանեալ, վկայ, վաստաբան, թարգման իրար խառնուեցան, աննկարագրելի ժխոր մը յարուցանելով: Այն աստիճան որ, ոստիկանները հարկադրուեցան բացառիկ միջոցներ ձեռք առնել:

Ռոմանով ման գալով դատարանին մէջ, մռնչեց.

— « Ա՛լ կը բաւէ այս դատը: Մենք խորհրդային քաղաքացիներս չենք կրնար հանդուրժել, տեսնել եւ լսել որ դատաճանները աւտեր գլորեն մեր կառավարութեան մասին: Մենք Ը. Միւութենէն եկած վկաներս չնաշխինք ճշմարտութիւնն ըսել ձեզի, բայց Քրավչենքոյի փաստաբանները խեղաթիւրեցին մեր բառերը: Ամօթ է այս: Դուք հարցաքննելով Տիկին Կոլովան ուզեցիք սիրային տեսարան մը վերածել դատը: Չի վայլեր»:

Ցետոյ դժոխային ժխոր մը պայթեցաւ: Ռուսերը կը պոռային, չարժուձեւեր կը կատարէին, եւ նախագահը հազիւ կը յաջողէր պահպանել բարեկարգութիւնը: Քրաչենքոյի վկաներէն Ուսաւով Ռոմանովի դառնալով պոռաց.

— « Կատղեր էք, որովհետեւ վերջապէս կը յայտնուի ճշմարտութիւնը մեր երկրի մասին: Դուք չէք սիրեր ճշմարտութիւնը»:

Ռոմանով թեւերը վարտելով եւ Քրավչենքոյի վրայ խոյանալով յայտարարեց.

— « Մենք խորհրդային վկաներս վճռած ենք մնալ մինչեւ դատավարութեան վախճանը: Մենք վճռած ենք երեսան հանել ճշմարտութիւնը մեր երկրի մասին»:

Ձայն մը լսուեցաւ յանկարծ.— կը կարծէ թէ ինք Պ. Վիլինսկին է որ ճառ կը խօսի Ազգաժողովին մէջ:

Երեսուն լուսանկարչական գործիքներ լոյս կը ցանկին Ռոմանովի վրայ որ կը շարունակէր խօսիլ ոտքով – ձեռքով.— «Դուք չէք ուզեր լսել մեր ձայները, ճշմարտութեան ձայները»:

Քրավչենքօ, որ արդէն ջղադրդիռ վիճակ մը ունէր, տեղէն ցատկելով ռուսերէն բառ մը արտասանեց, բայց թարգմանը չուզեց թարգմանել: Ցետոյ, իր թարգմանին օձիքէն բռնելով պոռաց.— «Թարգմանէ՛, թարգմանէ՛»: Ժխորը այնքան աստիճացած էր որ թարգմանութիւնը չկրնար ըլլալ: Ռոմանով եւ Ուսաւով իրար պիտի ծեծէին, եթէ հանրապետական պահակը ոտքի ելլելով իրարմէ չբաժնէր: Այդ միջոցին Տիկին Կոլովան իւղ լեցուց կրակին վրայ: Ծօսքն ուղղելով Ուսաւովի, ըսաւ.— «Ըսեր էք թէ մտերիմ էիք ինծի հետ, թէ իմ սիրահարս էիք: Ես ձեր սիրահարը չեմ»: Ուսաւով պատասխանեց.— «Ես միայն ըսի թէ չատ լաւ կը ճանչէամ ձեզ»: Եւ հաստատելով Քրավչենքոյի դրքին պարունակութիւնը, ըսաւ թէ Տիկին Կոլովայի հայրը արդելափակման կայան մը կը գոնուի, եւ ոչ թէ մեռած է, ինչպէս կ'ըսէ ինք:— «Սո՛ւտ է, սո՛ւտ է, կը ճչար Տիկին Կոլովա, հայրս մեռած է, թշնամի եղած չէ խորհրդային իշխանութեան:

Վկան պնդեց.— «Կը սոէք, Տիկին, ձեր հայրը ողջ է եւ բանտարկուած, իբրեւ թշնամի խորհրդային իշխանութեան»:

Մթնոլորտը այնքան թանձրացած էր որ, երբ դատավարութեան չարունակութիւնը Բ. օրուան յետաձգուեցաւ, բանավէճը, փոխադարձ վիրաւորանքները եւ յարձակումները կը չարունակուէին վկաներուն, վաստաբաններուն եւ թարգմաններուն միջեւ:

ՍԱԿԱՐԱՆ (Դ.).— Սթերլին 1062 (1415), տոլար 319 (479), դուից. ֆր. 80 (120.50): Նափոլէոն 5700, սթերլին 6875, դուից. ոսկի 5500, տոլար (20) 26.900: Ձոյլ ոսկի 770.000 ֆրանք:

ՃԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

(ՀԱՑ ՎՇՏԻ ԵՒ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԻՉԸ)

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. ՍԵՆ ԺԷՌՄԻ «Հայաստան» ենթակոմիտէին կողմէ, հովանաւորութեամբ Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէին: Փետր. 21, երեքշաբթի երեկոյ ժամը 9ին Trianon Cinémaին մէջ:

THÉATRE DE L'AMBIGU

2ter Bld. St. Martin, Métro République եւ Strasbourg St. Denis:

ԱԴԱՄԵԱՆ թատերասէրաց Միութիւնը վեց – տրուար 11ին ուրբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 20.30ին կը ներկայացնէ Լ. ՇԱՆԹԻ

«ՀԻՆ ԱՍՏՈՒԱԾՆԵՐԸ»

կը մասնակցին Տիկ. Տիկ. Մ. ԴԱՒԻԹԱՆԵԱՆ, ՎԱՍԼՕՐ – ՕՍՄԱՆՃԵԱՆ, Պ.Պ. ԲԱԼԱՄՈՒՏԵԱՆ, ԴԱՒԻԹԱՆԵԱՆ, ԹՈՐՈՍԵԱՆ, ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ, ՂԱՐԻԲԵԱՆ, ՕՍՄԱՆՃԵԱՆ, ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԵԱՆ եւ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ:

Երգ՝ ղեկ. Պ. ՄԵՍՈՒՄԵՆՑԻ, բեմադրու – թիւն ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԵԱՆԻ:

Տոմսերը.— Գրատուն Հ. ՍԱՄՈՒԷԼ 51 rue Mr. le Prince: Գրատուն ԲԱԼՈՒԵԱՆ 43 rue Richer եւ գրատուն ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ 46 rue Richer:

Վարագոյրը կը բացուի ճիշդ նշանակուած ժամուն: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

Տոմսերը կը ծախուին նաեւ նոյն օրը թատրոնին կից առտուան ժամը 11էն:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ Ս. ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Վարդէս խումբի կողմէ: Կը բեմադրուի Ղ. Մե – լոյեանի ԱՐՄԵՆՈՒՀԸ:

12 Փետրուար շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Սա, ժան տ'Արքի սրահին մէջ, ինչպէս նաեւ զաւեշտ մը՝ ԵՐԿՈՒ ՇԱՑՐԱՑԵՂՆԵՐԸ: Սրահը տաք – ցուած է:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Այրի Տիկին Գ. Սարաֆեան եւ ամբողջ Սարաֆեան ընտանիքը կը ծանուցանեն որ յառաջիկայ կիրակի Փարիզի Հայոց եկեղեցին 15 rue Jean Goujon, *մասնաւոր հոգեհանդիսա պիտի կատարուի ողբացեալ Գէորգ ՍԱՐԱՖԵԱՆի յիշատակին, անոր մահուան քառասունքին առթիւ: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգող բոլոր ազգականները եւ բարեկամները:*

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ – ՊԱՏԱՐԱԳ.— Տէր եւ Տիկին Վալանթին Աչճեան կը ծանուցանեն թէ իրենց յաւէտ ողբացեալ զաւկին ՍԻՒԶԱՆ ՄԻՆԷԼԵԱՆի (ծնեալ Աչճեան) մահուան քառասունքին առթիւ հոգեհանդստեան պատարագ պիտի մատուցուի այս կիրակի ժամը 10ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ, 15 rue Jean Goujon: *Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգող ազգականներն ու բարեկամները:*

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Այս կիրակի առաւօտ հոգեհանդստեան պաշտօն պիտի կատարուի Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ (15 rue Jean Goujon) *Տիկին ԻՄԱՍՏՈՒՀԻ ԱՇՃԵԱՆի (ծնեալ Զապուճեան) մահուան քառասունքին առթիւ: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգող ազգականներն ու բարեկամները:*

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻԻՆ.— Ս. էթիէնի Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Սիմոն Խաչիկեանի, Տէր եւ Տիկին Մինասեանի եւ Օր. Աբաքսի Սիմոնեանի իրենց մօր Տիկին ՄԱՐԻ ՍԻՄՈՆԵԱՆի մահուան առթիւ:

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԹԻԻՆ.— Ափրիկէէն տասնապետ Մ. Հրան Պօյաճեան 500 ֆրանք կը նուիրէ Մարսէյլի նորաբաց Դաշնակցութեան ակումբին: Ստանալ «Ցառաջ»էն:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
La Gérant : A. NERCESSIAN

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Եգիպտացի կոմիտէին ժողովը այս շաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, Sociétés Savantes, G. *սրահը:*

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Վռամեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս կիրակի, ժամը 4ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՎԱԼԱՆՍԻ Շրջանային կոմիտէին ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները՝ այս շաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, սովորական տեղը: Կարեւոր օրակարգ: Ներկայանալ անպայմանաւորեբով:

Հ. Ց. Դ. ԻՍԻի Զաւարեան կոմիտէի ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին: Օրակարգ՝ նախորդ ժողովի շարունակութիւնը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՍԱՐՍԷԼ – ԱՒՆՈՒՎԻԼԻ Վարդան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Սարսէլի սովորական հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի բոլոր ընկերներէն անպայման ներկայ գտնուիլ:

ԹԷՕԱՍԵՂԱՆ Ի ՊԱՏԻՒ ԴԱՍԱԽՕՍՆԵՐՈՒ եւ ծնողներու, *կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՓԱՐԻԶԻ մասնաճիւղին կողմէ, կիրակի 13 Փետր., ժամը 3 — 8* Sociétés Savantesի *յարակից սրահին մէջ,* 6 rue Danton, métro Odéon:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Շաւիլի եկեղեցական վարչութիւնը կը հրաւիրէ հասարակութիւնը ներկայ ըլլալ իր դպրոցական Ամանորի հանդէսին, որ տեղի պիտի ունենայ այս կիրակի, կէսօրէ վերջ, ժամը ճիշդ 15ին, Շաւիլի եկեղեցիին մէջ: Կազմող Պապան նուէրներ պիտի բաժնէ դպրոցի աշակերտներուն: Գեղարուեստական բաժին, երգ եւ արտասանու – թիւն:

ՎՐԻՊԱԿ.— Գչ օրուան թիւին մէջ, Դ. էջ, Գ. սիւնակ, «Նաղարա»ի կուրանոցը պիտի ըլլայ ՂԱԶԻՐի: Դչ. օրուան Բ. էջի յօդուածին մէջ, կարդալ «Մենք մեր թեւերով», ոչ թէ «Թիւերով»:

ԳՆԴԱԽԱՂԻ ՄՐՑՈՒՄ.— Փետրուար 13ին առտուն ժամը 10ին Stade Olierի *մէջ* (11 rue d'Arcueil, La Vache Noire), *բարեկամական մրցում Հայ Մարզական Միութեան* (U. S. A.) *Ա. խումբին,* Red – Starի *հետ:*

ԴԵՐԶԱԿՆԵՐ

ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏ ՀԱԳՈՒՍՏ ՇԻՆՈՂՆԵՐ

Մէկ անդամ այցելել կը բաւէ տեւական յաճախորդ ըլլալու: Դիմելով դերձակներու հայ – Թայթիչ՝ Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆի

68, Rue Nationale, Marseille Tél.: Colbert 33–22

Պիտի գտնէք կերպաս, աստառ, թելա, կարի դերձան, կոճակ, ուսնոց (էփոլէթ) եւն., եւն.:

ՕՐԻՆԱԿԱՆ ԵՒ ՇԱՏ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Ապսպրանքներ կ'ընդունինք contre remboursement

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՑԵՐՈՒՆ

ՏԱՆՈՒՏԷՐ ԹԷ ՎԱՐՉԱԿԱԼ

ԵԹԷ կ'ուզէք դիտնալ ձեր իրաւունքները համաձայն նոր օրէնքներու դիմեցէք անյապաղ՝

Մ. ԵԱՎԷՐԻ

37bis, RUE THUBANEAU

ՇՈՒՏԱՓՈՑԹ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻԻՆ ԶԱՓԱԳԻՏԱԿԱՆ ՎԱՐՉՔԵՐՈՒ

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԲԼԱՒՆԵՐՈՒ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒՆ

Ա Զ Ք Ը Լ Ո Ց Ս

Վերջին նոր երգերու բլաքներ, հայերէն եւ արեւելեան, կը գտնուին՝

ԱԼՔԱԶԻ

մօտ, 45 բիւ Սէնթ Պարպ, Մարսէյլիա

ՁԵՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԻՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ՄԻ ՄԻԱՑՆ

LE BOSPHORE *Մառխաղով*

Հրուշակը — ՀԷՎԱՆ — գուտ շաքարով անարատ ԹԱՀԻՆով պատրաստուած, նաեւ LE BOSPHORE, *բահաթ լօքումը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյն արտադրութիւններն են:*

Վարիչ Տնօրէն Պ. ՍՈՒՐԻՆ ՖԷՄՃԵԱՆ

Société «LE BOSPHORE», Marseille

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր. , Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Samedi 12 Février 1949 Շաբաթ 12 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année № 5769–Նոր շրջան թիւ 1180 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՍԿԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԵՆՔ ՀՈՒՄ ՆԻՒԹ ՉԵՆՔ

Յունուար 30ին, անգամ մը եւս արծարծելով Հայկական Արտասահմանի մշակոյթին պաշտպանութեան խնդիրը, կ'առաջարկէինք Միութիւն մը կազմել :

Փետրուար 2ին նորէն յուզեցինք նոյն հարցը, բացորոշապէս պարզելով թէ ի՛նչ ըսել կ'ուզենք :

Տակաւին առջի օր, աշխատակից մըն ալ կը ձայնակցէր, խորապէս ըմբռնելով մեր մտահոգութիւնները :

Ուրիշ ո՛վ որ կարգացածը հասկնալու կարողութիւն ունի, պիտի հաստատէր թէ խնդիրը կը վերաբերի Մշակոյթի Միութեան մը :

Երկու խմբագրականները վարչէն վեր ալ կարդար, պիտի չկրնար ուրիշ եզրակացութեան յանգիլ : Պայմանաւ որ վարձու տուած չըլլար իր խելքն ու խիղճը :

Նախադասութիւնները, բացատրութեան եզրակներն անգամ ուրիշ բան չեն ապացուցաներ, — «Մենք մեր թեւերով» :

— « Թոյլ չտալ որ քաղաքական – կուսակցական խեղկատակութիւններ անտիրութեան մատնեն Հայկ. Արտասահմանի ինքնուրոյն մշակոյթը» :

— « Պայքարիլ, որպէսզի զանազան դպիրներ, նորընծաներ եւ հոսպիտներ չհամարձակին մոլորեցնել անոր ստեղծագործութեան բնականոնութիւնը» :

Եւ, ինչո՞ւ չէ, «անկարելին փորձել, իրապէս մտաւոր — ոչ թէ դաւանափոխական — յարաբերութիւններ հաստատելու համար երեւանի հետ» :

Երկու խմբագրականներով պատճառաբանուած այս բացորոշ յայտարարութիւնն, ալղարծած է դրամագլուխ՝ դիմացի դիմակաւոր հրթիռին համար :

Եւ ահաւասիկ ճղակոտոր կ'ըլլայ մէկ չարաթէ ի վեր : Նորէն կը կեղծէ, կը խեղաթիւրէ, կը ստէ, ի զուր փորձելով իր ուզած իմաստը տալ մեր առաջարկին :

Միշտ բթամիտ եւ նենգամիտ, արդէն իսկ խուճապի մատնուած է : Կը վախնայ որ Դաշնակցութիւնը «զաղութահայ Միութիւն մը» կը կազմէ, եւ իրենք անգործութեան կը դատապարտուին :

Եւ իրարու հետեւ կը շարէ նոյն քնաթեր առասպելները, թմրեցնելու համար իր ընթերցողներուն դիտակցութիւնը : «Օրօ՛ր ըսեմ՝ քնացիր» :

Հասարակ բոշան անգամ պիտի վարանէր ստորագրել այն տղէտ եւ անպարկեշտ վերագրումներուն տակ, որո՛ք օրն ի բուն գրի կ'առնուին, ի պաշտպանութիւն սովետակա՛ն Հայաստանի :

Դժբա՛խտ երեւան որ այս կեղծարարներուն վստահեր է իր պաշտպանութիւնը : Բոլոր ճակատներուն վրայ :

Այլ մանաւանդ երիցս դժբախտ հայրենիք, որ չի գիտեր թէ ինչ նողկալի մարդանքներ կը կատարուին իր անունով :

Պարզապէս անոր համար որ զրկուած է ազատ հաղորդակցութենէ՝ արտասահմանի հետ,— մէկ միլիոն տարագիր բազմութեանց հետ :

Ոչինչ : Այս խաղերն ալ երկար չեն կրնար տեւել :

Ամէն պարագայի մէջ, «պահակները արթուն են» : Աւելի քան երբեք :

Մենք հում նիւթ չենք, որպէսզի փորձեն իրենց ուզած կաղապարին վերածել մեզ, բարեւ բռնելով իշխանաւորներու առջեւ :

Անգամ մը եւս կը յիշեցնենք բոլորին, եւ մանաւանդ անոնց որ կը փորձեն գլխիկոր համակերպութեան վարժեցնել Հայկական Արտասահմանի գրոց – բրոցները .

— Մենք ունինք ինքնուրոյն , անսպառ վաստակ, թէեւ ցիրուցան ի սփիւռս աշխարհի :

Ունինք յաւակնութիւն եւ ուժ չարունակելու, զարգացնելու զայն :

Ունինք առանձին դիմագիծ : Տեսակէտներ եւ պահանջներ :

Ունինք հասուն մայրենիք մը, որուն պատասխանը ոչ թէ կը զարգացնեն, այլ կը ցամքեցնեն երեւանի մէջ : (Վկայ՝ անոնք որ զացին եւ լեզու փոխեցին) :

Ամուր կառչած այս նուաճումներուն եւ դանձերուն, մենք դասալքութիւն կը համարենք, եթէ կեղծարարներ կամ դաւադիրներ փորձեն տրորել մեզ :

Ո՛վ ի դէմ այս դաւանանքին :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՑՍ ԻՆՉ ՆՈՐ ԶԱՐԻՔ Է

Ինչ մեծ եւ չարաղէտ համեմատութիւններ կը ստանայ նոր արտագաղթը :

Դեռ առջի օր Յունաստանէն 20ի չափ ընտանիքներ բեռ կապած էին, Ֆրանսայի վրայով հարաւային Ամերիկա երթալու համար :

Կը հարցնես : Կը բացատրեմ քանի մը չոր խօսքով :

Եւ ահա նոր բոյներ կը քանդուին, տնտեսութիւններ կը քայքայուին, տասնեըրորդ անգամ ծայրէն սկսելու համար :

Նոյնիսկ կը փորձուիս ըսել.

— Ինչո՞ւ չէք սպասեր քիչ մըն ալ, ներգաղթը կրնայ վերսկսիլ գալ տարի, կը վերադառնանք մեր երկիրը, փոխանակ երթալ կորսուելու անծայրածիր անտառներու կամ արօտավայրերու մէջ : Նոր լեզու, նոր կենցաղ, նոր դժուարութիւններ ...

Կը տրամադրանեմ նոյնքան պաղարիւնով.

— Մեր երկիրն ալ Ամերիկայի նման «քօթա» ունի : Նախ կայ «պոնօ» եւ «նօ պոնօ» վկայականը, այս անգամ տրուած ոչ թէ բժիշկի մը, այլ առտուն կանուխ արթնցած կարմիր աքլորի մը կողմէ : Եթէ հոնկէ անցնիս կայ բուն տարեշրջիկը . — « Այս տարի այսքան» , կամ «այս տարի չենք կրնար» :

— Ասոնք ալ ժամանակի կամ համբերութեան խնդիր են :

— Այո, բայց կայ ամէնէն սարսափելին որ բոլորիսաչքը վախցուցած է եւ մեզ յուսահատութեան մատնած :

Հապա եթէ ընդունուելէ վերջ, տունդ տեղդ ծախես, դործդ հաշուեյարդարի ենթարկես, բեռներդ կապես եւ քարափին վրայ մնա՞ս ...

... Եթէ օր մը հրաման մը որոտայ որ «Այս տարի 80—100 հազար պիտի առնենք» , չատ ուշ պիտի չըլլա՞յ : Նորէ՞ն պիտի փլցնեն իրենց նոր բոյները, բեռ կապելով եւ ... սպասերէնը երեւան փոխադրելով :

ՍՕՍԻ

« ԴՈՑԱՄԱՐՏ ՊԱՐԳԵԻ »

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Մարսիլիոյ Շրջ. վարչութիւնը որոշած է, մայր կուսակցութեան վաթսունամեակին առթիւ, իր «Գոյամարտ Օրացոյց»ը օժտել բացառիկ խորհրդանկարով մը, որ պատկերացնէ Հ. Ց.Դաշնակցութեան նպատակն ու ստեղծագործ կեանքը :

Խորհրդանկարի մրցման կրնան մասնակցիլ բոլորը, առանց սեռի ու տարիքի խտրութեան : Մասնակցող մը կրնայ, մէկէ աւելի, իրարմէ տարբեր պատկերներ պատրաստել ու ղրկել վարչութեան :

Խորհրդանկարները պէտք է հասցնել ամէնէն ուշը մինչեւ 30 Ապրիլ 1949, հետեւեալ հասցէին. — Nor Seround – Service Concours, 26, rue des Convalescants, Marseille :

Նկարներու դնահատման եւ մրցանակի ընտրութեան աշխատանքը պիտի յանձնուի մասնաւոր մարմնի մը որ պիտի բաղկանայ բանիմաց ու գեղարուեստագէտ անձերէ :

Առաջնութիւնը չահող անձը պիտի ստանայ 5000 ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՖՐԱՆՔԻ ՊԱՐԳԵԻ ՄԸ :

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի
ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՇՐՋ. ՎԱՐՉ.

Ց. Գ. — Կը խնդրուի արտասահմանի թերթերէն ներկայս արտատպել :

ԾՈՄԸ ԵՒ ԺՈՒԺԿԱՎՈՒԹԻՒՆԸ, որոնք առաջամապէս դադրած էին 1941ին, իբրեւ հետեւանք պարենաւորման դժուարութեանց, պիտի վերահաստատուին մարտ 2էն սկսեալ (օր Մոխրոց) : Այս առթիւ մասնաւոր հրամանագիր մը հրատարակուեցաւ Պապին կողմէ :

ՀՈՂԱԳՈՐԾԱԿԱՆ արտադրութեանց գիները հետզհետէ կ'իյնան Մ. Նահանգներուն մէջ, մեծ մտահոդութիւն պատճառելով ճարտարագործական շրջանակներու մէջ : Մասնաւորապէս ծանր անկումներ կրեցին բամպակի եւ արմտիքի գիները : Խորհրդային մամուլը ամէն օր սեւ լուրեր կը հաղորդէ Ամերիկայի տնտեսական կացութեան մասին :

Մոսկուա կը մեղադրէ Թրուման

Խորհրդային մամուլը եւ անթեղը կը շարունակեն չանթեր տեղալ ալ եւ ձախ, Աթլանտեանի դաշինքին առթիւ : Առջի դիշեր Մոսկուայի անթեղը իր սլաքները ուղղած էր Ֆրանսայի դէմ : Յետոնակը կ'ըսէր թէ Ֆրանսա յարելով Աթլանտեանի դաշինքին, «ոտնակոխ կ'ընէ Յ. Միութեան հետ կնքած բարեկամութեան, դործակցութեան եւ փոխադարձ օդնութեան դաշնագիրը : Ուրիշ ծանրակչիռ պարագայ մը,— Անդլեւաքսոն քաղաքականութիւնը կը ձգտի յետադիմական պետութիւնը մըտեղծել Գերմանիոյ մէջ եւ գերման դրամատէրներուն յանձնել Ռուրի տնտեսութիւնը. ինչ որ կը նշանակէ թէ արեւմտեան Գերմանիան ալ պիտի տոնուի Աթլանտեանի դաշինքին մէջ» :

★ Եւրոպայի խորհուրդը, որ սահմանուած է եւրոպական միութեան ճամբան հարթելու, պիտի դումարուի յառաջիկայ ամրան կամ աւելի վերջը : Ժողովատեղին չէ որոշուած տակաւին : Անդլիա կ'առաջարկէ Սթրազպուրկը, բայց Ֆրանսա համաձայն չէ : Ուրիշներ կ'առաջարկեն Պրիւսէլը, Փարիզը կամ Լիւքսէնպուրկը :

Մինչ այս մինչ այն, Անգլիոյ նախկին եւ արդի վարչապետները կը չարունակեն վիճել բրիտանական պատուիրակութեան կազմի մասին : Չըբչիլ, որ ջերմ կուսակից է եւրոպական միութեան, կ'առաջարկէ պատուիրակութիւնը կազմել բոլոր հոսանքներէն, եւ ոչ թէ միայն աշխատաւորականներէն, որոնք տարբեր տեսակէտներ ունին :

★ Սկանտինաւեան պետութեանց դիրքը չէ ճշդուած տակաւին : Ինչպէս դրած էինք երէկ, Շուէտ չհեղլով իր չէզոքութենէն, տասնամեայ դինակցութիւն մը առաջարկած էր Նորվեկիոյ, որ մերժած է : Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, Զեխոսլովաքիոյ վարչական փոփոխութիւնը եւ ռուս-եփինլանտական բանակցութիւնները մտահոդութեան մատնած են Սկանտինաւեան երկիրները, մասնաւորապէս Նորվեկիան : Այդ օրէն ի վեր Շուէտ պրպտումներ կը կատարէր, պաշտպանողական դինակցութիւն մը կազմելու համար Նորվեկիոյ եւ Տանմարքայի հետ : Երկար խորհրդակցութիւններէ վերջ էր որ Շուէտ վճռեցաւ դրաւիր մը պատրաստել, որուն համաձայն անդամակից պետութիւններէն ոեւէ մէկը իրաւունք չունի դինուորական դաշինքներու երթալ պետութեան մը հետ : Նորվեկիա մերժեց այս նախադիծը, եւ այժմ խորհրդակցութիւնները կը կատարէ, ի հարկին Աթլանտեանի դաշինքի միանալու համար :

Ամերիկեան ճառաքաժին մը Պոլսոյ մէջ

ՁՐՈՑՑ ՀԱՑ ՆԱԻԱՍՏՆԵՐՈՒ ՀԵՏ

Թուրքիա երկու նոր թորփիլահալածներ եւս պիտի ստանայ Մ. Նահանգներէն, իւրաքանչիւրը 2060 Թո. տարողութեամբ եւ 36ուկէս մղոն արագութեամբ : Իւրաքանչիւրին մէջ կը ծառայեն 250 նաւաստիներ :

Թուրք նաւաստիներ Ամերիկա գացած են, բերելու համար այս մարտանաւերը :

★ Յունուար 28ին Պոլիս այցելեց ամերիկացի ծովակալ մը, եւ Անգարա գնաց Միջերկրականի նաւաքաժնի ընդհ. հրամանատարին հետ :

Պոլսոյ թերթերուն թղթակիցները այցելած են ամերիկեան «Թարավա» օդանաւակիրը, որուն նաւաստիները ցամաք իջնելով պտտած են Պոլսոյ զանազան մասերը : «Մարմարա» կը դրէ թէ մարտանաւին մէջ կը դտնուին բաւական թիւով հայ սպաներ եւ նաւաստիներ, որոնք այցելած են նաեւ եկեղեցիները : Եւ կը չարունակէ (29 Յունուար) .

— Երէկ առիթը ունեցանք հանդիպելու համակրելի երիտասարդ հարիւրապետի մը, որ մաքուր հայերէնով մը ըսաւ .

— Ծնողքս բնիկ Սվազցի են, բայց ես ծնած ու մեծցած եմ Ամերիկա : Հայերէն դիտեմ, որովհետեւ մայրենի լեզուն կը խօսինք մեր տունը եւ հայկական վարժարան յաճախած եմ :

Հարիւրապետ Տէտէեան, իբրեւ ճշմարիտ ամերիկացի, հետեւեալ զուարճալի դրուագով համեմեց իր պատմութիւնը .

Դեղեցիկ չոմն մը ունինք, որ հիանալի հայերէն կը հասկնայ, որովհետեւ մինչեւ իրիկուն հայերէնը միայն կ'իմանայ : Բառ մը իսկ անգլերէն չիպիտեր, մինչդեռ վայրկեանապէս կը գործադրէ հայերէն որեւէ հրաման ... :

Հարիւրապետ Տէտէեան աւելցուց թէ բառականի թիւով հայ նաւաղներ կան իր նաւաքաժնին մէջ եւ բոլորն ալ չափազանց ուրախ են տեսնելով իրենց ծննդավայրը :

Ամերիկահայ նաւաղները հասած են իսթանպուլի բնական դեղեցկութեան : Շատեր յիշատակներ կը գնեն՝ նուիրելու համար իրենց ծնողներուն, աղդականներուն եւ բարեկամներուն օրանք

(Տարբեր շարունակութիւնը կարդալ 1 Դ. էջ)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԶՐԻ ԴԱՐՄԱՆ ԱՄԵՆՈՒՆ

Ինչպէս ժամանակին գրեցինք, Մեծն Բրիտանիոյ Ազգային Առողջապահական Սպասարկութիւնը, 1948, Յուլիս 5ին ի վեր, բժշկական ձրի խնամք կը տրամադրէ բոլոր անոնց որ անդամագրուած են ընկերային ապահովագրութեան:

Աշխատաւորական կառավարութեան այս ձեռնարկը մեծ ժողովրդականութիւն գտաւ: Առաջին չորս ամիսներուն հիւանդները այնպէս խուժեցին, որ բժիշկները չունէ առնելու ժամանակ չունեցան: Բրիտանական Ատամնաբուժական Ընկերակցութեան հրատարակած տեղեկագրին համաձայն ձրի ատամնաբուժական սպասարկութիւնը պիտի արժէ կառավարութեան 40 միլիոն սթերլին 9 ամսուան համար: Կառավարութիւնը կը հաշուէր 7 միլիոն հարիւր յիսուն հազար: Ակնաբուժական ընկերակցութիւնը կը հաշուէ որ 25 միլիոն Բրիտանացիները ակնոցի պէտք ունին, եւ կ'ենթադրէ թէ, առաջին խուժումէ մը վերջ, պահանջը պիտի ըլլայ եօթը միլիոն, իսկ կառավարութիւնը կը կարծէր երեք միլիոն ձրի ակնոց հրապարակ հանել ամէն տարի:

Առողջապահական Նախարարութեան թիւերը տարբեր են վերի թիւերէն:

Ոմանք այս խուժումը կը բացատրեն անով որ Բրիտանացիները բաւարար բժշկական խնամք չեն վայելած անցեալին մէջ: Իսկ այս ծրագրին հակառակորդները կը հաստատեն թէ վերջնական ազգայնացման կը տանի այսծրագիրըեւամբողջութեամբ պետական բժշկական սպասարկութեան: Անոնք կը կարծեն թէ Առողջապահական նախարարը եղեսք. ժողովին մէջ պիտի պահանջէ ամբողջական հսկողութիւն այն հիմնի վրայ թէ, ներկայ ազգային առողջապահութեան դրութիւնը չատ սուղի նստաւ եւ հետեւաբար անգործադրելի է: Շատ մը Բրիտանացի բժիշկներ կը դողան պետական բուժարանի մը բժիշկ ըլլալու գաղափարէն: Նախարարին ծրագրին կը հակառակին գեղջկական շրջանի բժիշկները, այն բժիշկները որոնք առանց չատ աշխատելու շահաբեր գործեր տեսած են, եւ հարուստ պողոտաներու մասնագէտները: Անգլիոյ եւ Կալլէսի 21 հազար բժիշկներէն 18.165ը որոնք արձանագրուեցան, սկզբունքի սիրոյն համար չըրին: Այդ ծրագրէն դուրս մնալ, պիտի նշանակէր եղմտական անձնասպանութիւն: Միեւնոյնը տասը հազար ատամնաբոյժներուն համար որոնց 8272ը արձանագրուած են:

Բժիշկներու կողմէ դանազան մեքենայութեանց եւ գործին արդելք ըլլալու մասին ալ չատ խօսուեցաւ:

Հարուստ պողոտաներու մասնագէտներուն յաճախորդներուն թիւը չատ պակասած է Յուլիսէն ի վեր: Իսկ ծանօթ մասնագէտի մը կարծիքով այս ծրագիրը Աստուծմէ ղրկուած բան մըն է «ձերմակ օճիկաւոր»ներուն համար, որոնք քաւական չատ կը շահին ձրի խնամքի համար, եւ չատ քիչ բժշկական սակագինը կարենալ վճարելու համար: Օրինակ մէկը որ 420 սթերլինէն աւելի կը շահի տարեկան, առաջնակարգ հիւանդանոցին մէջ անկողին չի կրնար ունենալ:

Այն հիւանդը որ կը վճարէ, աւելի չատ խնամք կը ստանայ մասնագէտներու կողմէ: Օրինակ, աղեթափութենէ տառապող մէկու մը դարմանողութեան համար, որ ստիպողական չէ, մինչեւ վեց ամիս պէտք է սպասէ, եթէ ուզէ որ Առողջապահական Սպասարկութեան կողմէ ըլլայ, մինչդեռ դրամ վճարող հիւանդը մէկ շաբաթէն կրնայ ենթարկուիլ դործողութեան:

Անգլիոյ եւ Կալլէսի մէջ 2751 հիւանդանոց առաւ կառավարութիւնը, որուն 1647ը քաղաքապետութեան կը պատկանին, իսկ 1104ը կամաւոր էին:

Միայն քանի մը հիւանդանոցներ որոնք կը դեկավարուէին արհեստակցական միութեանց եւ կրօնականներու կողմէ սպասարկութենէն դուրս մնացին:

Հիւանդանոցին, մասնագէտին, հիւանդապահուհիին, դեղերու եւայլն բոլոր ծախքերը մէջը ըլլալով, կառավարութիւնը առաջին ինն ամսուան համար կը հաշուէ 102 միլիոն սթերլին:

Ներկայիս հիւանդանոցները դրամական հոգ չունին, ինչպէս առաջ երբ նուէրներէ կախում ունէին: Թոշակները լաւ կը վճարուին:

Ինչպէս բժշկական միւս սպասարկութեանց համար, աչքի, ակնոցի, լսելու գործիքի եւայլն, նոյնպէս կայ ակռայի եւ կեղծ ակռայի համար: Անգլիոյ եւ Կալլէսի երկրին մէջ ատամնաբոյժներու թիւը չատ պակաս է, ինչ որ չուտով չի դարմանուիր: Մինչեւ իսկ եթէ տասը հազար տրամադրելի ատամնաբոյժները միանային Ազգային Առողջապահական Սպասարկութեան, դարձեալ կարգի սպասել պիտի ըլլար: Անպայման մէկ որոշ ատամնաբոյժի մը քով արձանագրուելու պէտք չկայ: Հիւանդ մը կրնայ որեւէ ատամնաբոյժի դիմել դարմանուելու համար:

Ներկայիս Ազգային Առողջապահական Սպասարկութիւնները խնդուած են, բժիշկները ծանրաբեռնուած, իսկ հիւանդները կը նեղուին յետաձգումներէ, եւ նուազ խնամք կը ստանան բժիշկներէ: Այսուհանդերձ կան բժիշկներ որոնք չատ լաւատես են ծրագրին մասին, եւ կը կարծեն թէ սկզբնական դժուարութիւններէն վերջ, ներկայ սեպտեմբեր պիտի տեսնէ աւելի առողջ եւ երջանիկ ազգ մը:

Ք.

Սպառնացող չարիքը

«Յառաջ», իր 26 Յունուար թիւի խմբագրականով, արդար դառնութեամբ, անգամ մը եւս կը մատնանշէր՝ հայերէնի խաչակրութիւնը օտար ափերուն վրայ:

Չարիքը այնքան խոր եւ իր դարմանն ալ այնքան կենսական ըլլալով, անդադար խօսիլ ու գրել իր մասին, ոչ միայն չափազանցութիւն չէ, այլեւ հայրենասիրական պարտականութիւն մը:

Իսկ արդի՞ւնքը: Դժբախտաբար բոլոր պատուէրները, բոլոր յորդորները դատապարտուած են դառնալու՝ որպէս ձայն բարբառոյ յանապատի: Եւ մեր նորահաս երիտասարդութիւնը կը շարունակէ իր քար անտարբերութիւնը մեր մեծ սեռքանչին հանդէպ: Մնդիրը այն չէ որ լեզուն սորվին իր ուղղագրական կամ քերականական կանոններով, այլ գէթ, նախ տարրական զգացումը ուներով, այլ գէթ, նախ տարրական զգացումը ունենան զայն սիրելու, խօսելու: Այդ բնածին զիտակցութեան չգոյութիւնն է որ գալով կը պատճառէ ամէն աղգասէր Հայու:

Հեռուները չերթանք, Հայաշատ Լիբանի մէջ ման գալէ վերջ, ճամբայ ելէք եւ անցնելով մէկ ծայրէն միւսը՝ Հայնոց Տէսինէն, կանգ առէք նոյնպէս բազմահայ Վիչիի մէջ: Հաւատացէք, չափազանցած պիտի չըլլամ երբ ըսեմ որ այդ ճամբուն վրայ, ձեր խաչաձեւած օրինակ, հինգ հարիւր մանուկներու կամ պատանիներու մէջ, պիտի չհանդիպիք հինգ հատի որ իրենց հայրերուն լեզուովը խօսէին:

Ապահովաբար պատկերը նոյնն է Փարիզի, Մարսէյլի մէջ, իրենց չրջականերով: Ահա այս է բուն իրականութիւնը: Հակառակը պնդել, պարզապէս ինքնախաբէութիւն է:

Կը հրճուինք, կ'ուրախանանք երբ զանազան հանդէսներու մէջ կը լսենք երկսեռ երիտասարդներու կամ փոքրիկներու կողմէ, հայերէն արտասանութիւններ կամ երգեր, բայց ի՞նչ փոյթ, չկայ ամրապնդիչ, տեւական իրաղութիւն մը այդ արտայայտութիւններուն մէջ, քանի որ անոնք, բեմերէն վար, դարձեալ կը շարունակեն մէկ բառ հայերէն չխօսիլ: Եւ այսպէս նոյնիսկ եկեղեցիին դունէն ներս, խորանին առջեւ... շարական երգող տղոց կամ աղջկանց կողմէ, փոքր դպրարի մը պահուն:

Կեանքի օրէնքը վճռական ըլլալով, դժբախտաբար պիտի գայ օր մը որ ինչպէս հինները, նոյնպէս չափահասներ այլեւս գոյութիւն չունենան եւ ասպարէզը պիտի մնայ նորերուն, որ, տարիներու խաւարումին մէջ իրենք ալ դառնան չափահասներ՝ ծնունդ տալով իրենց յաջորդին նորահասներու: Այդ օրերուն, անոնք, օտար լեզուով չափահաս, եւ հետեւաբար պաղած զգացումներով, պիտի մտածե՞ն, պիտի կրնա՞ն ունենալ կարողութիւն եւ փութկոտութիւն հօրենական բարբառը եւ ոգին արծարծելու, ներարկելու իրենց յաջորդներուն: Այդ պատասխանելը պիտի նմանէր ցնորային երազի մը...:

Եւ ահա, հոդ մենք կը տեսնենք հեռուկաը՝

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՔԱՐԹԻԷ ԼԱԹԷՆ

(ՎԵՐԱԿՈԶՈՒՄ ՔԱՌՈՐԴ ԴԱՐՈՒ ՀԱՑ ԿԵԱՆՔԻ)

Արքայական դրանիկներու ցոյցը ծիծաղելի էր: Մանաւորաբար Լէոն Տոտէի բանտարկութեան չրջանին, ճանճերու պէս կը փախչէին ոստիկանները առջեւէն: Բոլորն ալ, սակայն, աւելի կորովի էին Փետրուար 6ի չարաշուք օրերուն: Խաղաղութեան պահակներուն ուժգին յարձակումներուն կը փոխադարձէին վճռականարիութեամբ: Ցեղափոխական ամէհի ալիք մը կը բարձրանար Քարթիէ Լաթէնի չրջանակին մէջ: Ծառեր կը տապալէին, փայտի եւ քարի զանազուածներ կ'ինչէին Քիւպիի «ծիծեռնակ»ներուն դլխուն: Մենք անխոհեմ էինք: Սաքօի երդչախումբին հետ գացած էինք փորձի, Օռէոնի հանդիպակաց սրճարանին վերնայարկը: Արքայական դրանիկներու վզնոցը, անփութօրէն ձգուած վայելուչ զգեստի մը պարանոցին, խելօք գործ չէր այդ օրերուն: Մեր ընկերներէն Պետրոս Պետիկեանը քիչ էր մնացեր սուղ վճարէր իր նմանողութիւնը խռովարարներուն հետ...

Վերջապէս, Քարթիէ Լաթէնի ուսանողութիւնը նման է քիչ մը ամէն երկրի գրոց – բրոցներուն, իր դրական եւ բացասական դիծերով: Մերթ չփացած, աղմկայոյզ, մերթ ալ մոլեռանդ Նախանձախնդիր հայրենիքի պատուին եւ ազատագրութեան, ինչպէս մենք այդ տեսանք Փարիզի վերագրաւման օրերուն:

Տխուր էր լատինական թաղը, պատերազմի ահաւոր օրերուն, խաւարը պատած էր լուսապայծառ պողոտաներուն վրայ: Կասկածը, անստուդութիւնը, աշխարհասասան փոթորիկին սարսափները, սահմռկեցուցած էին հոգիները: 1940ի Յունիսին՝ մենք կը տեսնէինք յուսակտուր զինուորներ: Որոնք տրամօրէն քարշ կուգային թաղին փողոցներէն: Քանի մը օր չանցած՝ զերմանական մեքենագէն զօրամասերուն գլանը կ'անցնէր ուսանողներու յարաղուարճ ոստանէն: Հրդեհին, թնդանօթի տրտունին եւ փախստականներու կարաւանին յաջորդած էր թշնամիին աղմկայոյզ ու խրոխտապանծ տողանքը: Զօր. Տենցի ելոյթը՝ էյֆէլի վրայ պարզուած ձերմակ դրօշով, փրկած էր Լոյս Քաղաքը կործանումէ: Ամայի էին փողոցները, մահու չափ տխուր ոստիկանները, մեղմաձայն կը ցրուէին Գերմաներուն չուրջ խմբուած ցանցառ անցորդները: Աղեխարշ տեսարան մը կը պարդէին դէրի ինկած անօթի, ընկճուած եւ վռնթռթախտ զինուորները: Զէնքի բախտը չէր ժպտած իրենց: Պատերազմի խորհրդաւոր մէկ դարձուածքովը, թշնամիին ձեռքն ինկած՝ այժմ դլխիկոր կ'անցնէին իրենց հայրենակիցներու աչքին առջեւէն: Մեր տղաքը հոս ալ փայլեցան իրենց բարձր եւ երախտապիտական զգացումներով, իրենց թեւերուն վրայ կարելի քանակութեամբ հաց առին ու տարին բաժնեցին ասպնջական երկրի զժբախտ զաւակներուն:

Ֆրանսա ապրած էինք մինչեւ այդ, մերթ զբարթ, մերթ ալ տխուր: Երջանիկ էինք «քաֆէ – քրէմ»ի մը բաժակին առջեւ, կ'անցնէինք հպարտ թաղին փողոցներէն, մեր գլուխները բարձր, արձակ համարձակ չնչելով ազատ օդը: Ի՞նչ կը վերապահէին մեզի եկուորները: Ծանր, չարաչուք հարցական, որուն պատասխանը կռիւի վախճանին միայն ստացանք:

Պատերազմէն ասդին Քարթիէ Լաթէնը չի հրապուրեր այլեւս հայ մտաւորականը: Ամէն ինչ յեղաշրջուած, տարբեր չուք, տարբեր դոյն առած է կարծես: Միայն ցանցառ ուխտաւորներ դեռ կը յամառին այնտեղ քարշ տալ իրենց անհրապոյր օրերը: Քաոսէ չուկան խլած է յաղթանակը մտքի ոստանէն...: Մեկնած է Պորիս Քալարեանցը, Լատինական թաղի հոչակաւոր Տոն Ժուանը: Հիմա բժիշկ է Թէհրանի մէջ, ուր հաստատուած է իր դանիացի անձնուէր կնոջ հետ, ամբողջ կեանքը Փարիզի մէջ ուսանողութեամբ անցընելէ ետք ...

Մանաւանդ հմայք մը ունի Մահեոյի սրճարանը, մեր տղաքը հոն կ'երթան հանգստանալ, ուր ամբան հրակէզ օդերուն անուշ հով մը կը փչէ հանդիպակաց Լիւքսէմպուրկի պարտէզէն: Ցոդնած են խեղճ տղաքը, օտար ափերուն վրայ, երկար տարիներու հացի պայքարը,— մաշեցուցած է իրենց ջիղն ու աւիւնը: Կեանքի արշաւասոյր վազքին մէջ, բոլորս ալ անցած ենք այդճանապարհէն, յարաշարժ դէպքերու անձկութեան տուայտանքներով եւ պոհեմական դիչերներու ամպարտիծ անջրանկներով: Բախտը ժլատ չէ գտնուած մեզմէ անոնց, տուրիչ չատ չատեր մազ ու մօրուք ճերմկցուցած՝ աւելի քան երբեք կը տապլտկին ալեկոծ աշխարհի մը անդոհանքներուն մէջ: Շքեղ սրճարանին անկիւնները քաչուած՝ յաճախ երեկոները զրոյց կ'ընեն մեր խղճարհները, դաւաթ մը սեւ սուրճի առջեւ: Հոն են Հրանդը, Լեւոնը, Արմենակը, Ստեփանը, Խեչօն, Յովհաննէսը, Վահրամը եւ Սահակը, դրեթէ բոլորն ալ Պուէրպրիի պանդոկէն, ուր ապրած են փոօֆ. Անժուրը, Ս. Նաւասարեանը եւ այս տողերուն հեղինակը: Գրաւադրուած ձիու մը ճղճիմ չահը, երբեմն զուարթութիւն մը կը կաթեցնէ անոնցմէ ոմանց սրտին մէջ, բայց ամէն ինչ պատիր է, խուսափուկ:

Քառորդ դարու կեանք մը, մեծ մասամբ սահած այս պողոտաներուն վրայ, ահա կը ցոլանայ այս վերյիշումներուս մէջ: Ու հիմա տեսակ մը տրտմութեամբ կ'անցնիմ Քարթիէ Լաթէնի չքեղ սրճարաններուն եւ ցուցափեղկերուն առջեւէն, ափսոսալով պանդուխտ կեանքի հազար ու մէկ ունայնութիւններուն վրայ...

ՍԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

(ՎԵՐՋ)

«Հայրենիքի թշնամիներ»

ԼԻՈՆ.— Մեռաւ վալին, ծնաւ Ալին:

Կոծուեց «Ժողովուրդը»ը, բացուեց «Զայն Փարիզի»: Զափով, ձեւով, լայնքով, երկայնքով նոյն ինչ որ էր, միայն անունն փոխուած:

Դարձեալ նոյն ձիւթը,— Դաշնակցութիւնը հայրենիքի թշնամի: Երեւի Լոնտոնի երբեմնի հովիւը այս անգամ վճռել է Դաշնակցութեան մահը անպայման տեսնել, որպէսզի իր թերթի անճնասպանութեան պարագային ինքն ալ հետը անճնասպան ըլլայ, որովհետեւ առաջին անգամ լաւ, երկրորդ անգամ ոչինչ, բայց երրորդ անգամ...

Քաջ Նազարը արիւն քրտինք թափելով չկրցաւ ապացուցանել իրենց հայրենասիրութեան եւ Դաշնակցութեան հայրենադաւութիւնը:

Ես Դաշնական չարքային մը ըլլալով եւ Ֆ. Հայաստանի վարչածեւի լաւն ու վատն մաչկիս վրայ կրած ըլլալով, կ'ուզեմ քանի մը խօսքով ապացուցանել որ, Դաշնակցութիւնը չէ հայրենիքի թշնամին, այլ իրենք հայ-բոլշեւիկները եւ իրենց քաջ Նազարները:

Դաշնակցութեան պատմութեան էջերը լեցուած են հայրենասիրական գործերի նկարագրութիւնով, հազարաւոր զոհերու անուններով, Քրխտափորներէն մինչեւ ամենախոնարհ զինուորը:

Իսկ հայ ժողովուրդի պատմութեան մէջ անջնջելի սեւ էջ մը կայ,— հայ բոլշեւիկների դաւաճանութիւնը հանդէպ հայրենիքին: Այն օրերէն, երբ հայ ժողովուրդի մեծամասնութիւնը մեր դարաւոր թուրք թշնամու դէմ օրհասական կռիւ էր մղում, հայ բոլշեւիկներ առանց ամչնալու դոչում էին.— « Թուրքերը մեր եղբայրներն են, մի կռուիք նրանց դէմ»:

Պատմութիւնը այդ արձանագրած է երկաթ-

այլասերման չարաշուք խլերդին, յամրաքայլ բայց եւ արմատապէս: Եւ այդ ժամանակներուն, անցյդը ի՞նչ տեսակի Հայու պիտի հանդիպէր եւրոպական կամ ամերիկեան երկինքներուն տակ, եթէ ոչ տիպարի մը, այլանդակ եւ խառնածին, որ Հայ չըլլալէ զատ, պիտի չըլլայ նաեւ ոչ Ֆրանսացի, ոչ Անգլիացի եւ ոչ Ամերիկացի:

Յորհելով եւ խորհելով, դարձեալ կը յանգինք սա միակ միջոցին,— այս ազդահալած վտանգը կանխելու, դոնէ մասամբ, գլխաւոր պարտքը կ'իյնայ ծնողներու վրայ, տունն ըլլալով առաջին դպրոցը:

Ուրեմն, ահազանգի փողը թող հնչէ բոլոր իսկապէս հայրենասէր ծնողներու սրտերուն, որ: ամենօրեայ հացին համար իրենց թափած քրտինքին, միացնեն գերադոյն ճիդը, իրենց հոգեհաւատքներուն սորվեցնելու հայերէն խօսիլը, ապա կարդալն ու գրելը, որոնց համար կան բաւական դասընթացքներ:

Հակառակ պարագային, Սահակ Մեսրոպներէն մինչեւ Անդրանիկները, պարզուած տխուր պատկերին առջեւ, իրենց յաւերեական քունին մէջ, վա՛յ տան դուցէ, եւ իրենց յղացած հրաշքին դիւտին եւ իրենց թափած արիւնին:

ԳԵՂԱՄ ՏԷՐ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ

հայ տառերով: Եթէ այսօրուայ սերունդը հարեւանցի կը նայի այդ ապացուցուած դաւաճանութեան, մեզմէ վերջ եկած սերունդը մեծ հետաքրքրութեամբ պիտի ուսումնասիրէ եւ առելով պիտի ատէ ձեզ, հայ բոլշեւիկներ, այնպէս ինչպէս այժմ մենք ատում ենք՝ Վասակներին ու Քոսականներին:

Դաշնակցութիւնը երբ փաստացի քննադատում է Հայաստանի արդի վարիչների ձախաւեր գործունէութիւնը, հայ բոլշեւիկները կարծում են թէ Հայաստանի դոյութիւնն են քննադատում:

Փոքրիկ օրինակ մը Սով. Հայաստանէն Ղամարլըն, վերջին բնակավայրս ունի գիւղ, օղի եւ Գրնեաքի հսկայ գործարան մը: Տարին քանի մը տասնեակ անգամ, քանի մը տասնեակ վագոններէ բաղկացած չոգեկառքը այդ գործարանի արտադրութիւնը փոխադրում է դէպի հիւսիս, հոն սառած բոլշեւիկների գլուխը տաքցնելու:

Այդ է որ մենք եւ մեզմէ աւելի հոն հաստատուած ժողովուրդը, այսինքն այդ արտադրութեան իսկական տէրերը չեն դոզում, որովհետեւ իրենց բեռցած չոգեկառքերը պարապ կը վերադառնան, արտադրող ժողովուրդը փոխարժէքը չի տեսներ եւ ճիշդ այդ բանի համար էլ Դաշնակցութիւնն աւելի նրանք դժգոհ են տիրող կարգուսարքէն:

Այդ փոքրիկ փաստը բացարձակ ճշմարտութիւն է եւ Թող հայ բոլշեւիկները չճղնին ժխտել: Եթէ իրենք միայն լսած են, ես բախտ եմ ունեցել հարազատ աչքով տեսնելու:

Հայրենիքի մէջ ճարտարապետը դեռ նոր ըսկսած որեւէչէնքի յատակագիծը գծել, հոս հայ բոլշեւիկներ չէնքը աւարտած կը նկատեն:

Որքան վրան – բաց սուտեր, որոնք որեւէ օգուտ չունին հայրենիքին համար:

Եթէ ձեզ՝ հայ բոլշեւիկներդ արկածը միայն հայրենասէր դարձուց, հայրենիքը դուք սիրում էք, որովհետեւ ձեր իշխանութեան տակ է, մեզ Դաշնակցականներիս համար այն սիրելի էր առաջ, սիրելի է այսօր եւ սիրելի պիտի լինի յաւիտեան, որովհետեւ դա հայրենիքն է ամբողջ հայութեան:

Դաշնակցականին հայրենասիրութիւնը վաղուց առած կարգ է անցած, ապացուցած ճըշմարտութիւն:

Աչխատեցէք ապացուցանել ձեր հայրենասիրութիւնը :

Մ–ԱՐԱՄ

ՔԻՍԱՊի մէջ յանկարծամահ եղած է Տօքթ. Ստեփան Մկրտիչեան: Պէյրութի Ամերիկեան համալսարանի առաջնակարգ բաժինը աւարտելէ վերջ 1924ին, վերադարձած է Քէսապ, ուր մինչեւ մահ ունեցած է բեղուն գործունէութիւն, մանելով կանուխէն Հ. Ց. Դաշնակցութեան շարքերը: Սակայն իր բոլոր ճիգերը կեդրոնացուցած է Քէսապի Միացեալ վարժարանի հիմնարկութեան չուրջ, բուռն պայքար մղելով բոլոր անոնց դէմ որոնք չէին ուզեր միացնել հայ վարժարանները: Մինչեւ վերջ օգնեց եւ խնամեց աղքատները, յարգանք պարտադրելով ամէն կողմ:

ԻՍԻ.— Փետրուար 6ին Իսիի մէջ տեղի ունեցաւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի տարեկան ինչոյք պարահանդէսը: Սրահը լեցուն էր, բոլոր շրջանները ընկերներ եկած էին այդ օրը մեզ քաջալերելու: Ներկայ էր կեդր. վարչութիւնն իր բոլոր անդամներով: Ընկեր Գ. Միքայէլեան հակիրճ ճառով մը բացաւ հանդէսը:

«Մենք բոլորս դաստիարակուած էինք կորսուելու օտարութեան ծովուն մէջ եթէ չըլլար այն փրկարար կազմակերպութիւնը՝ որ տարածուած է Ֆրանսայի ամէն կողմը Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի անուան տակ»:

Կեցցէ՝ Հայ ժողովուրդը, կեցցէ՝ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդը»:

Գեղարուեստական բաժինը սկսաւ արեւելեան պարերով: Կեդր. վարչութեան կողմէ խօսեցաւ ընկեր Ց. Եղիազարեան, յետոյ Նոր Սերունդի երգչախումբը երգեց, «Մշակ բանուոր»ը, «Հայ Աղջիկ» եւայլն, ղեկավարութեամբ Պ. Աբա Պարթեւեանի:

Ժամը 7ին սկսաւ ինչոյքը սեղանապետութիւնը տրուելով ընկեր Վ. Մանուկեանին: Ընկեր Ս. Անդրէասեան երգեց «Ղարապաղի մելիքներէն» կտոր մը, երգեցին նաեւ Օր. Ա. Քէօսէեան, Ս. Եղիազարեան: Պ. Եղիա Սերոբեան արտասանեց, Ա. Ահարոնեանէն «Յարգանք քեզ հայ ժողովուրդ»:

Իսիի «Զաւարեան» կոմիտէի ներկայացուցիչը ընկեր Շիրվանեան քանի մը խօսք ըրաւ: Ներկայ էր ընկեր Յանասորցին որուն ի յարգանս երգուեցաւ «Կարկուտ Տեղաց»ը:

Ցետոյ tombolaի տոմսակները ծախուեցան: Պարերը տեւեցին մինչեւ ժամը 11ը:

Լեւոն Սէֆէրեան

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՄԱՐՍԼԻՑ.— Հ. Մ. Ը. Մ.ը պարտուեցաւ Rouetի խումբին, 3ի դէմ 1 նշանակէտով: Անգամ մը եւս մեր յարձակողական դիծը քնախտէ վարակուած էր: Ինչ առիթներ ներկայացան Հ. Մ. Ը. Մ.ի յաղթութիւնը ապահովելու: Ինչ ըսենք դեռ երբ Ֆրանսացի բերդապահը վիրաւորելով երկրորդ կիսախաղին խաղը չարունակեցին առանց բերդապահի եւ մերոնք փոխանակ առիթէն օգտուելու Rouetցիք էին որ կրցան նշանակէտ մը աւելի չահիլ կատարեալ դաս մը տալով մեր յարձակողական մարզիկներուն:

Մենք բարով Division d'Honneur:

★ Այս կիրակի Հ. Մ. Ը. Մ.ի հանդիսատեսները ականատես պիտի ըլլան Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզադաշին Atlanticի վրայ promotion d'Honneurի ամենազօրաւոր խումբերէն St. Remyի խաղարկութեան: Ասիկա միակ խումբն է որ պարտութեան մատնեց անպարտելի St. Andréն եւ այժմ երկրորդն է դասաւորման մէջ:

Հ. Մ. Ը. Մ.ը առաջին խաղարկութեամբ մը St. Remyի մէջ, հաւասար դուրս եկաւ: Բայց այս անգամ մեր մարզիկները պիտի կրնան մի անգամ ըմդ միշտ արձնանալ եւ ցոյց տալ Հ. Մ. Ը. Մ.ի համբաւին պատշաճ խաղարկութիւն մը:

Վահան Շամլեան

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԺԸ.

ԱՌԱՔԻՆՈՒԹԵԱՆ ՑԱՂԹԱՆԱԿԸ

Ոչ միայն զարմանալի էր Սմբատին մահուան լուրին տարածուիլը բոլոր քաղաքին մէջ, այլ նաեւ ժողովրդեան կիրքերուն ներողամիտ լռութիւնը որ թէպէտ լի էր աւելութեամբ անոր յիշատակին դէմ՝ այլ թշուառ եւ առաքինի աղջկան մը ականջին ծանր եւ նախատինքի բառ մը չլսեցուց:

Երբ քաղաքին դռնէն ելաւ օրիորդը եւ բանակն մօտեցաւ, տեսաւ խումբ մը հետեւակ մարդիկ որ իրեն կուգային, առաջնորդները իմացուցին թէ իշխանը անձամբ կուգար զինքը դիմաւորելու. մէկէն Մարգրիտ իջաւ ձիէն:

Թորոս մօտենալով եւ ողջունելով, կրկին կրկին հրաւիրեց դարձեալ ձի հեծնել մինչեւ վրանները. իսկ օրիորդը հրաժարելով հետիոտն կը քալէր լռութեամբ, մինչեւ որ հասան իշխանական վրանը ուր եւթիմէ եւս պատուով ընդունեց պատդամաւորը:

Մարգրիտ այն ընտրեալ եւ արտաքոյ կարգի քաւորութիւններէն՝ որոնց լռութիւնը, նայուածքը, շարժմունքը նաեւ՝ կը խօսի եւ կ'արտայայտէ հոգւոյն կատարելութիւնը, եւ նոյն ընութեան վիճակուած անձերը իրար շուտ կը հասկընան:

Այնպէս ալ հոս հիմա հանդիպեցաւ. Թորոս եւ եւթիմէ վայրկեան ին ճանչցան օրիորդին բարձրը բնութիւնը՝ ինչպէս ան ալ զանոնք ճանչցաւ եւ դատեց:

Քանի մը վայրկեան լուռ կենալէն վերջ, Թորոս հարկ համարեց խօսքը բանալու.

— Ազնիւ իշխանուհի, ձեր այսպիսի պատգամաւորութիւնը պատիւ կը համարիմ, եւ կը փափաքիմ որ այնպիսի առաջարկութիւններ ընէք՝ որ առանց արեան կաթիլ մը թափելու կարենանք խաղաղութիւնը հնգել, եւ այս կռիւը՝ որ եղբայրասպան կրնայ համարուիլ՝ վերջացնենք:

— Ով մեծ իշխան, պատասխանեց Մարգրիտ, ես պայման չեմ բերած. հոն՝ ներսը՝ ընտանիք մը կայ, որ իրեն սուգին մէջ՝ դաշնադրի պայմանները մտածելու վիճակին մէջ չէ. ձեր խնամատութիւնը կրնայ երեւակայել՝ ես չեմ երկայնաբաններ. ձեր վեհանձնութիւնը ինչ որ կամի՝ պատրաստ եմ ստորագրել, միայն թէ ձեր սրտէն եւ ոչ մեր վարմունքէն՝ կր խնդրեմ որ թելադրուիք:

— Ես ներսի Միջնաբերդին ընտանիքին վիճակէն եւ սրտիս վեհանձնական թելադրութենէն աւելի առաքինութեան տիպար մը ունիմ առջեւս, ուրեմն նա հիմա թող հրամայէ եւ երաչխաւորէ որ ասկից վերջը մարդասիրութեան օրէնքները պիտի կատարուին Անարզաբան, ես իմ ժառանգականս բոլոր իրաւունքներէս կը հրաժարիմ, եւ բանակիս կը հրամայեմ հեմա այս վայրկեանից ասկից հեռանալ:

— Այսչափ վեհանձնութեան եւ այսչափ մարդասէր առաջարկութեան պէտք էր որ ես ուրախութեամբ յանձնառութիւն ցուցնէի, եւ դժբախտաբար պիտի չկատարեմ, ով եմ ես՝ որ երաչխաւորութիւնս այնչափ արժէք ունենայ. Թշուառ աղջիկ մը պատրաստ է սիրով եւ սրտանց աչխարհէս հրաժարելու եւ այս պաշտօնը միայն քանի մը անմեղ անձերու ապագային համար յանձն առած է :

— Բայց ես իմացայ թէ բոլոր զօրականներու եւ ընտանիքին միաբան ընկերութեամբ ձեզի կատարեալ յաջորդական իշխանութիւն տուեր է եւ դուք ընդուներ էք :

— Այո, ընդուներ եմ, որպէսզի ինչչափ որ կարելիք մարդկային արեան հեղեղները կարենամ արգիլել եւ անկարգութիւնները սանձահարել, մի միայն ասոնց համար:

— Լաւ, իշխանազուն Օրիորդ, ես իմ պայմաններս ըսի, ձեզ կը մնայ ձերիններն ինձ հաղորդել :

— Իմիններս չափաւոր են եւ դոհացուցիչ մեր վիճակին եւ մեր ազգային համար. Անարզաբայի փոխարէն մեր հայրենիպատուոն դղեակը չնորհուի, ուր եղբայրս իր ընտանիքով եւ մայրս բնակին ու ապրին, իրենց ամէն ստացուածքը հոն փոխադրելու իրաւունք ունենալով :

Բ. Մինչեւ այսօր հօրս ծառայող զինուորները իւրաքանչիւրը իրենց աստիճանով ընդունուին ձեր բանակին մէջ ծառայելու պայմանով :

ԾԱՐՈՒՆԴ

յանձնարարած են անպայման յիշատակ մը բերել Թուրքիայէն :

Այս առթիւ ընդհանրապէս նախապատրաստութիւն կուտան տեղական արտադրութիւններուն ու մանաւանդ արեւելեան եղանակներու երգապնակներուն :

—o—

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂՈՎ

ԱԻՍՏՐԻՈՑ ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ դաշնագրին քննութիւնը նորէն յետաձգուեցաւ Լոնտոնի մէջ, համաձայնութիւնդադարեցած չըլլալով չորս Մեծերուն մէջեւ : Ս. Միութիւնը առաջարկեց նկատի առնել եուկոսլաւիոյ պահանջը՝ Քարինթիայի մասին : Միւս երեք պատասխանեցին թէ իրենց սկզբունքի խնդիր՝ որեւէ փոփոխութիւն պէտք չէ կատարել Աւստրիոյ 1938 Յունուարի սահմաններուն վրայ :

ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ շուրջ գործածութեանց եւ զեղծումներու տեղեկագիրը յանձնուեցաւ կառավարութեան բոլոր անդամներուն, որպէսզի ուսումնասիրեն : Տեղեկագիրը պիտի հրատարակուի տասը օրէն :

Ա.ՔԻՆՔԻՆ կը հեռագրեն թէ զինադադարութեան երեք կիներ եւ այրմը, Լարիսայի մէջ, իրենց գործակից ապստամբներուն : Պաշտօնական զեկոյցը կ'ըսէ թէ ետ առնուած է Քարփենիսի քաղաքը :

ԻՍՐԱՑԼԻ ԵՒ ԵԳԻՊՏՈՍԻ մէջեւ կատարուած բանակցութիւնները վերջնական ելքի մը չեն յանգած տակաւին : Իսրայէլ վճռած է պահել էլ Աւճայի շրջանը, որ ռազմավարական տեսակէտով կարեւոր է թէ Եգիպտոսի եւ թէ Իսրայէլի համար : Այդ կէտին երեք ճամբաներ կը բացուին դէպի Եգիպտոս՝ հարաւէն, դէպի Իսրայէլ՝ հիւսիսէն :

ԱՆԴԱՐԱՑԻ նախկին ֆրանսական դեսպան Պեռժրուի դատավարութեան առթիւ, իրաղեկ դիւանագէտ մը վկայեց թէ ամբաստանեալը կ'աշխատէր համոզել Թուրքիան որ չմասնակցի պատերազմին՝ Դաշնակիցներու ճակատին վրայ :

ՊԵՐԼԻՆԻ քաղաքապետը Փարիզ հասաւ օդանաւով եւ ընդունուեցաւ արտաքին նախարարին կողմէ :

ԵԳԻՊՏՈՍԻ մէջ փոթորիկ մը պայթելով, ծանր վնասներ պատճառեց Նեղոսի տելթային եւ Միջերկրականի ափերուն վրայ : Եօթը հոգի մեռան, բազմաթիւ բնակիչներ վիրաւորուեցան : Կարեւոր վնասներ կրեց նաեւ Աղեքսանդրիոյ նաւահանգիստը, որ փակուած է առժամապէս :

ԱԶՔԵՐՈՒ ԲՈՐԲՈՔՈՒՄԷ կը տառապին հարիւրաւոր բանուորներ, որոնցմէ գործատաններուն մէջ : Կարդ մը ծանր պարագաներ քննութեան ենթակուեցան Փասթէօրեան հաստատութեան մէջ :

ՄԱՐՇԸԼԻ ԾՐԱԳԻՐԻՆ երկրորդ տարուան համար 875 միլիոն տոլար կը նախատեսուի Ֆրանսայի բաժինը : Ընդհ. գումարը պիտի ըլլայ 4 միլիառ 280 միլիոն տոլար, որուն 940 միլիոնը Անգլիոյ, 404 միլիոնը արեւմտեան Գերմանիոյ համար են : Ամերիկացիները միշտ կը յիշեցնեն թէ այս նիւթական աջակցութիւնը պիտի տեւէ մինչեւ 1952, հետեւաբար նպաստընկալ պետութիւնները պէտք է ինքնաբաւ դառնան մինչեւ այդ օրը :

ՄԻԱՑԵԱԼ ԱԶԳԵՐՈՒ «անծանօթ զինուոր»ն ալ իր դամբարանը պիտի ունենայ կազմակերպութեան չէնքին մէջ, իբրեւ խորհրդանշան, ինչպէս առաջարկած է Ամերիկացի մը : Այս դամբարանը պիտի կազմէ յիշատակարանը այն միլիոնաւոր զինուորներուն որ մեռան Բ. աշխարհամարտին ընդհանուր յաղթանակին համար :

ՀՈՒՆԳԱՐԱԿԱՆ կառավարութիւնը արտաքսեց փէշթայի ամերիկեան դեր-հիւպատոսը, 27 տարեկան երիտասարդ մը, ամբաստանելով թէ օգտուած է իր դիրքէն, Հունգարացիները փախցնելու համար :

ՀՐԱՇԵՇՏԻ ԲԱՑԱՌԻԿ

Թատերական ներկայացում

Salle d'Iénaի մէջ, փետրուար 18ին երեկոյեան ժամը 8.30ին Պ. Ս. ՍՈՒՐԵՆԵԱՆի Ֆրանսայէն մեկնումին առթիւ : Մասնակցութեամբ սիրուած դերասաններու, կը բեմադրուի

Հասարակութեան վտարուածներ

Տրամ 4 արար Ալէքսանտրովի

Մասնակցութեամբ Ա. ՇԱՀԱՒԹՈՒՆիի եւ բեմադրութեամբ Տիկին ԲՈՒԴՈՒՂԵԱՆի :

Ներկայացման օրը կիչէն փակ ըլլալով հրաւիրատոմսերը կարելի է ստանալ Պ. ՍՈՒՐԵՆԵԱՆէ եւ Cadetի շրջանի նպարավաճառներէն :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
La Gérant : A. NERCESSIAN

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԹԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

(ՀԱՑ ՎՇՏԻ ԵՒ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԻՉԸ)

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Սէն Ժէրմէնի «Հայաստան» ենթակոմիտէին կողմէ, հովանաւորութեամբ Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէին : Փետր. 21, երեքշաբթի երեկոյ ժամը 9ին Trianon Cinémaին մէջ :

Տէր եւ Տիկին Գարեգին Տէվէճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Արմենակ Շիրինեան, Պ. Արշակ Շիրինեան (Լոնտոն), Պ. Սուրէն Շիրինեան (Պելժիա), Տէր եւ Տիկին Թադիկ Թադիկեան, Տէր եւ Տիկին Հրանտ Շիրինեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Երուանդ Շիրինեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Լեւոն Շիրինեան եւ զաւակները խորունկ կսկիծով կը ծանուցանեն մահը իրենց մօր, մեծ մօր եւ աղգականին

ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԻԱՄ ՇԻՐԻՆԵԱՆի

(Ծնեալ ԲՐԴՈՏԵԱՆ)

Այրին Տօքթ. Յարութիւն Շիրինեանի (Սեբաստիացի), որ տեղի ունեցաւ Փետրուար 8ին, իր բնակարանին մէջ :

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այսօր, չաբաթ 12 Փետր. ժամը 13.30ին Cimetière de Bagneuxի մէջ, (68 թիւ autobusին terminusը) :

Մատնւոր մահազդ ղրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— *Այրի Տիկին Գ. Սարաֆեան եւ ամբողջ Սարաֆեան ընտանիքը կը ծանուցանեն որ յառաջիկայ կիրակի Փարիզի Հայոց եկեղեցին* 15 rue Jean Goujon, *մատնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի ողբացեալ* ԳԷՈՐԳ ՍԱՐԱՖԵԱՆի *յիշատակին, անոր մահուան քառասունքին առթիւ : Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգող բոլոր աղգականները եւ բարեկամները :*

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— *Այս կիրակի առաւօտ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ* (15 rue Jean Goujon) *Տիկին* ԻՄԱՍՏՈՒՀԻ ԱՇՃԵԱՆի (Ծնեալ Զաւուքճեան) *մահուան քառասունքին առթիւ : Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգող աղգականները եւ բարեկամները :*

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 27ԻՆ

Ֆր. ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ, Օթէլ ՖՈՆԹԻՆԱՆ – ԹԱԼԻ չքեղ սրահին մէջ :

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 19ԻՆ ՄԻՆՉԵՒ ԼՈՑՍ

HOTEL GEORGES V.ի դեղեցիկ սրահներուն մէջ

Կազմակերպուած Կիլիկեան Հայր. Միութեան կողմէ : ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ, ԸՆՏԻՐ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ եւ ՍԻՐՈՒՆ ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ :

BONNETERIE
GROS, DEMI - GROS
Տ. ԱԻԵՏԻՍԵԱՆ
10 Rue des Petits Carreaux, Paris (2)
Métro Sentier, *հեռաձայն* Cen. 36-54
Ձոխ մթերք դուլպայի «Ճօսէթ»ի, ներքնի ճերմակեղէններու, մանաւորաբար չրջուն վառոդներու համար :

Օր. ԻՎՈՆ ԱՃԷՄԵԱՆ

Պ. ՑՈՎՆԱՆ ԱՎԻԿԵԱՆ

Մարսէյլ *Նշանուած* *949 Փետր. 6*

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— *Հ. Ց. Դ. Եգիպտացի կոմիտէին ժողովը այս չաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին,* Sociétés Savantes, G. *սրահը :*

ՄԱՐՍԷՅԼ.— *Հ. Ց. Դ. Վառամեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս կիրակի, ժամը 4ին, սովորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ : Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :*

ՎԱԼԱՆՍԻ Շրջանային կոմիտէն *ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները՝ այս չաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, սովորական տեղը : Կարեւոր օրակարգ : Ներկայանալ անդամատուրեքով :*

Հ. Ց. Դ. ԻՄԻՒ Զաւարեան կոմիտէի ժողովը այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին : Օրակարգ՝ նախորդ ժողովի չարտանակութիւնը : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՍԱՐՍԻԼ – ԱՌՆՈՒՎԻԼի Վարդան ենթակոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Սարսէլի սովորական հաւաքատեղին : Ներկայ կարեւոր օրակարգ : Կը խնդրուի բոլոր ընկերներէն անպայման ներկայ գտնուիլ :

ԹԷՕԱՍԵՂԱՆ Ի ՊԱՏԻՒ ԴԱՍԱՒՕՍՆԵՐՈՒ *եւ ծնողներու, կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՓԱՐԻԶԻ մասնաճիւղին կողմէ, կիրակի 13 Փետր., ժամը 3 — 8* Sociétés Savantesի *յարակից սրահին մէջ,* 6 rue Danton, métro Odéon :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍ

Շաւիլի եկեղեցական վարչութիւնը կը հրաւիրէ հասարակութիւնը ներկայ ըլլալ իր դպրոցական Ամանորի հանդէսին, որ տեղի պիտի ունենայ այս կիրակի, կէսօրէ վերջ, ժամը ճիշդ 15ին, Շաւիլի եկեղեցիին մէջ : Կատնդ Պապան նուէրներ պիտի բաժնէ դպրոցի աշակերտներուն : Գեղարուեստական բաժին, երգ եւ արտասանու – թիւն :

ԳՆԴԱԽԱՂԻ ՄՐՑՈՒՄ.— *Փետրուար 13ին առտուն ժամը 10ին* Stade Olierի *մէջ* (11 rue d'Arcueil, La Vache Noire), *բարեկամական մրցում Հայ Մարզական Միութեան* (U. S. A.) *Ա. խումբին,* Red – Starի *հետ :*

ՀԱՑԱԶԳԻ MEDIUM

Mme S.PAEZ

կը զբաղի աստղագիտութեամբ, ձեռքի դիթեքով, Tarots Egyptien *եւ* Horoscope:

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 10—6

ԲԱՑԻ ԿԻՐԱԿԻ ԵՒ ՏՕՆ ՕՐԵՐԷ

կարելի է դրաւոր հարցումներու ալ պատասխանել հայերէն կամ ֆրանսերէն:

12 Passage Léon, Paris (18) métro Chateau – Rouge

Կատարեալ գաղտնապահութիւն :

ԴԵՐԶԱԿՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Ծախուի Նիսի մէջ քանի տարուայ ճանչցուած եւ յաճախուած դերձակի խանութ մը, Նիսի կեդրոնը, երկու փողոցի վրայ : 5 դեղեցիկ սենեակներ, խոհանոց, աշխատանոց, կազ, ելեկտրականութիւն, երկրորդ յարկին վրայ : 6 տարուան Bail, *վարձքը տարեկան 6000 Ֆրանք : Բոլոր սենեակները կահաւորուած արդիական կարասիներով, արհեստակցական բոլոր գործիքներով, մեքենաներով, եւ բոլոր յաճախորդներու մօտեներով, դասատրուած : Վերջին գին 1.650:*

Դիմել S. AGOPIAN, 2 rue Jeanne d'Arc, Nice (A.M).

ՁԵՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԻՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ՄԻ ՄԻԱՑՆ

LE BOSPHORE *Մառխով*

Հրուշակը — ՀԻԼՎԱՆ — զուտ չաքարով անարատ ԹԱՀԻՆով պատրաստուած, նաեւ LE BOSPHORE, *բահաթ լօքումը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյն արտադրութիւնները են:*

Վարիչ Տնօրէն Պ. ՍՈՒՐԷՆ ՖԷՃՃԵԱՆ

Société «LE BOSPHORE», Marseille

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր. , Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Dimanche 13 Février 1949 Կիրակի 13 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5770— Նոր շրջան թիւ 1181 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԵՐԲ ՄԻՐՏԵՐԸ ԿԸ ԲԱՑՈՒԻՆ

Մի՛շտ ժողովասրահ մը՝ այլազան դէմքերով : Ընկերներ եւ քաղաքացիներ : Բարեկամներ հեռաւոր եւ մօտաւոր, ափյափով պատրաստուած սեղանիներու բոլորտիքը : Դինի եւ բաժակներ :

Եկեր են չնորհաւորելու Հ. Ց. Դ. Մարաէյլի Ակումբին բացումը :

Սովորական դէպք մը, տարբեր պարագաներու մէջ : Բայց կրկնապէս դնահատելի, երբ նկատի կ'առնենք օրուան հոգերը : Մղձաւանջ՝ քաղաքական թէ տնտեսական :

Մեր տղաքը անճրկիլ չեն գիտեր :

Վեց ամիս առաջ լսեր էին թէ սեփական սրահ մը պիտի ունենայինք : Որոշեցին եւ եղաւ : Ահա կազմ եւ պատրաստ : Հոգ չէ թէ համեստ եւ անբաւարար :

Ոտքի տեղ մը՝ անմիջական պահանջներու համար : Բոյն մը, որ պիտի բանի չարթուան եօթը օրերը, գոհացում տալով տարբեր թէ երիտասարդին : Ոչ միայն Դաշնակցութեան եւ կապուտ Աջին, այլեւ ուրիշ ազգային կազմակերպութեանց :

Իսկ, ամէն բանէ առաջ, ժամադրավայրը երիտասարդութեան, մեր նոր սերունդին, որ կը յորդէր Փետր. 7ի դիշերը, կէս առ կէս դէպի դուրս հոսելով...

Տեղին անճկութիւնը կը հարկադրէր երկուքի բաժնել բացման հանդիսութիւնը :

Երկրորդ օրը, կիրակի, օրուան հիւրերն էին բարեկամներ եւ համակիրներ, հին թէ նոր սերունդէն :

Արարողական ձեւակերպութիւններէ աւելի, մտերմական ասուլիս մըն էր որ տեղի կ'ունենար : Եւ բերանները հետ, սիրտերն ալ կը բացուէին, ինքնաբերաբար :

Ահաւասիկ՝ մէկը, նախկին ռազմիկ, որ երբ պարտօրէն կը յայտարարէ թէ ներկաներուն մէջ ամէնէն բախտաւորն է ինք, վաստնի, տարիներ առաջ, «Դրօշակ» է կարդացեր դաղտնի, անոմանց Արամին հետ, Վանի մէջ :

Եւ, խորապէս յուզուած, մեզ ալ կը յուզէ, ակնարկը սեւեռած՝ Արամի մեծադիր նկարին :

Այս միւսը, ալեփառ մաղերով, այլապէս խոր տպաւորութիւն մը կը դործէ, իր անդիր վկայութեամբ :

Կովկասէն է, իրաւեկ՝ բռլմազան դէպքերու : Մասնաւորապէս հայ- թաթարական կռիւներու շրջանէն :

Իր պատմութեան համաձայն, թաթար բէկերու ու աղաները կ'ըսեն եղեր, կռիւներէն եւ հայկական յաղթանակներէն առաջ.

— Հայե՞ր են, զարկէք, մի՛ վախնաք.

Հայերու հերոսական ինքնապաշտպանութե – նէն եւ բուռն հակայարձակումէն վերջ, յանկարծ կը փոխուին լեզուները :

— Հայե՞ր են, զդո՛յշ, չըլլայ որ զարնէք, փորձանքի կը հանդիպիք : Դաշնակցութիւնն է կեցած անոնց կռնակը ...

Որ եւ է խորհրդածութիւն՝ պիտի նսեմացնէր այս մէկ հատիկ վկայութեան արժէքը :

Եւ դեռ որքա՜ն այսպիսի կենդանի պատմութիւններ, վաւերական վկայութիւններ՝ անկուածակցական հայրենակիցներու բերնով : Մանրամասներ, որոնք թուղթ – մելան տեսած չեն եւ շրջանէ շրջան բերնէ բերան : Երբ սիրտերը կը բացուին, առանց վերապահութեան :

Կրնաք վստահ ըլլալ թէ Դաշնակցութեան ոխերիմ հակառակորդները ամէնէն աւելի այս բարի եւ արի տիպարներէն է որ կը վախնան :

Եւ եթէ օր մը իրարու հանդիպին, թերեւս իրենք ալ ուրի՛շ բարի վկայութիւններ տան, նոյնիսկ խոստովանութիւններ կատարեն, դաղտնի պահուելու պայմանով ...

Այսպէ՛ս է մեր պատմութիւնը :

Ճշմարտութիւններ կան որոնք պատահաբար կը լսուին : Եւ մտերմական շրջանակի մէջ :

Կան ուրիշ անվիճելի, վաւերական իրողութիւններ ալ, որոնք չատոնց պատմութեան անցած են, բայց միշտ կը մոռցուին : Աւելի ճիշդ՝ կը խեղաթիւրուին ան՛ մը իմաստակներու, կեղծարարներու եւ բախտախնդիրներու կողմէ :

Երկու պարագաներուն մէջ ալ, ի վերջոյ կը լսուի հարապատ ձայնը :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Հ. Ց. Դ. ԱԿՈՒՄԲ

Կ'ըսենք ու կ'անցնինք : Դաշնակցութեան տունը սակայն զաղթաչխարհի մէջ, տունն է հայ ժողովուրդին, իր ամբողջ բարոյական հիմքերով :

Քառորդ դար անցաւ այն դժնդակ շրջանէն երբ դարձանք թափառականն եւ քար մը փնտռեցինք, մեր գլուխը հանդչեցնելու համար օտար ափերու վրայ :

Բնազդով արթուն՝ վտանգին առջեւ, իրարու քով, կուշտ կուշտի սեղմուեցանք եւ տակաւին հնարաւորութիւն իսկ չունեցած սեփական տունի մասին մտածելու, սկսանք չինել դպրոց ու եկեղեցի : Ինքնապաշտպանութիւն այլասերման առջեւ, պայքարի դէնքեր օտարացման վտանգին դէմ :

Այսքանը բաւական չէր սակայն :

Եթէ պէտք էր պահել մեր պատերու հաւատքն ու լեզուն, պէտք էր պահել նոյնպէս ազգային դիմակցութիւնը, քաղաքական իտէալ մը հեռաւոր հայրենիքին հասնելու համար : Նաեւ ըլլալ դիտակից ու արժանի մեր մշակոյթին, անոր անցեալին, միշտ պատրաստ՝ դալիք օրերու համար :

Դաշնակցական մամուլը իր ուժեղ եւ հաւատաւոր խօսքով թէև տուաւ տարագիր բազմութեանց մտքին ու սրտին :

Ամէն տեղ, «Դաշնակցականին տունը» իր երդիքին տակ հաւաքեց ու տաքցուց սառած հոգին դաղթական Հայուն, սփոփեց անոր վէրքերը :

Այդ ակումբները իրենց ջերմ մթնոլորտով, եղբայրական իրերօդնութեամբ դարձան յոյսի մշտավառ ջերմաթաչիններ :

Դաշնակութեան Տունը, Հայուն տունը, հիւրասէր, պարզ բայ դուռ մըն է, ուր ալ ըլլայ, որքան ալ փոքր ըլլայ :

Այդ դիտակցութեամբ է որ, բոլորին ալ խանդաղատանքով կ'ողջունեն Մարսէյլի Հ. Ց. Դ. Ակումբին բացումը : Զեռնարկ մը գլուխ հանուած՝ աշխատասէր ընկերներու զոհողութեամբ եւ սրտցաւ բարեկամներու աջակցութեամբ :

Առաջին քայլը առնուած է արդէն, եւ առաջ մը Ակումբը կրնայ դառնալ տուն, չնորհիւ նոյն խանդավառ եւ ամէնուէր դործունէութեան :

ՍՕՍԻ

ԿԱԽԱՂԱՆԻ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԵՑԱՆ կանոնի սպանիչը, Նթաուրամ Վինայաք Կոձէ, 36 տարեկան, եւ Նաթայան Տաթաթրայա, դատաղրութեան կազմակերպիչը : Ուրիշ հինդ ամբաստանեալներ ալ դատապարտուեցան ցկեանս բանտարկութեան, իսկ մէկը տասպարտ արձակուեցաւ : Վճիռը կարդացուեցաւ Տէլհիի մէջ, Փետր. 10ին, ի ներկայութեան 600 ուխտղիրներու : Ընթերցումը տեւեց քանի վայրկեան : Երկու մահապարտները վճիռը լսեցին առանց յուզման, եւ տեսակ մը հպարտութեամբ : Միւս հինդ դատապարտեալները կը ժպտէին օրօրուելով : Երբ դատապարտեալները բանտ կ'առաջնորդուէին, քանի մը հոգի սկսան աղաղակել,— « Կեցցէ՛ հինտու կրօնը . Փաքիստանը պիտի կործանի : Հինտու Հինտ Հինտուստան» : Հետզհետէ աւելի բարձր պոռալով եւ ուրախութեան արցունքներ թափելով, դատապարտեալները դուրս հանուեցան դատարանէն : Դատավճիռը կը բաղկանար 200 մեքենագիր էջերէ :

ԻՍՐԱՑԷԼ ԸՆԴՀ. ՆԵՐՈՒԻՄ յայտարարեց Փետրուար 10ին, ինչ որ կը նշանակէ թէ բանտերը դրեթէ պիտի պարպուին : Օրէնքը միաձայնութեամբ ընդունուեցաւ Պեսական Խորհուրդի 37 անդամներուն կողմէ : Ընդհ. ներումէն պիտի օգտուին բոլոր քաղաք. յանցաւորները, իսկ միւսներէն անոնք որ դատապարտուած չեն մահուան կամ ցկեանս բանտարկութեան :— Իրաւեկ աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ Իսրայէլ առ նուազն 50 ռազմական օդանաւ ունի այժմ : Ասոնք Եւրոպայէն պաղեստին փոխադրուած են զանազան միջոցներով :

ԱՆԳԼԻՈՑ երեսփ. ժողովին մէջ նոր փոթորիկ մը պայթեցուց նախորդ վարչապետը, Զըրչիլ, ամբաստանելով աշխատաւորական կառավարութիւնը թէ անկանոն գործեր կը տեսնէ, կը մսխէ հարկային դրամները : Պահպանողականները կ'ուզեն պարտաւանքի քուէ տալ կառավարութեան, որ 221 միլիոն սթերլինի նոր վարկ մը խնդրած է :

Բուռն բողոքներ Փէշթաչի դատին առթիւ

«ԿՈՇՏ ԵՒ ԱՆՊԱՏԻՒ» ԱՐԱՐՔ ՄԸ ԵՒԱՑԱՒ

Ինչպէս կ'երեւայ, կարդինալ Մինճենթիի դատապարտութիւնը նոր ճեղք մը պիտի բանայ Արեւմուտքի եւ Արեւելքի միջեւ, քաղաքական հարցի մը համդամանքն ստանալով :

Մ. Նահանդներու արտաքին նախարարին վերջ, նախագահ Թրումըն ալ խստօրէն ձաղկեց Հունդարիոյ հայրապետին դատավարութիւնը «կոշտ եւ անպատիւ» կոչելով զայն : Ըսաւ թէ այս դէպքը արատ մը պիտի կազմէ այն ազգին համար որ ստանձնեց անոր պատասխանատուութիւնը : Այս առթիւ քննութիւն բացուած է ատուդելու համար թէ Հունդարիա բռնաբարած չէ՞ դաշնագրի տրամադրութիւնները, անհատական ազատութեան սկզբունքը եւն. :

Թղթակից մը հարցուց թէ կրնա՞ն խզուիլ յարաբերութիւնները Հունդարիոյ հետ : Նախագահը բացատրեց թէ այդ ըսել չուզեր : Ցետոյ չեշտեց թէ հունդար ժողովուրդը պատասխանատու չէ իր կառավարութեան որ բռնիկանական հանդամանք ունի : Իր համոզումով, եթէ Հունդարիոյ ժողովուրդը ազատ ըլլար, թերեւ պիտի չտար որ այսպիսի կառավարութիւն մը հաստատուէր երկրին մէջ :

Մ. Նահանդներու երեսփ. ժողովը միաձայնութեամբ քուէարկեց բանաձեւ մը որ խստօրէն կը պարսաւէ կարդինալ Մինճենթիի դատավարութիւնը եւ կը խնդրէ կառավարութենէն ձեռնարկ մը կատարել Ազգաժողովին միջոցաւ կամ ուրիշ պատշաճ եղանակով մը :

★ « Վերադարձած է առաքելներու եւ մարտիրոսներու շրջանը», աղաղակեց կարդինալ Փլացցա, Վատիկանի Կրօն. Ժողովին ընդհ. քարտուղարը, հաղորդարար հաւատացեալներու առջեւ որոնք կ'ողբային Հունդարիոյ կրօնապետինդատապարտութիւնը : Քարոզիչ մըն ալ յայտարարեց թէ Պալեաեան երիվներու եպիսկոպոսները Սիպերիա աքսորուած են :

Բողոքի ցոյցեր սարքուեցան Հռոմի եւ մարդոց Իտալիոյ մէջ : Փարիզի մէջ ալ հրապարակային ժողով մը ծրագրուած է եւ այս առթիւ բանաձեւ մը պիտի քուէարկուի Ազգաժողովին միջամտութիւնը խնդրելու համար :

★ Անգլիոյ արտաքին նախարարը ուխտադրութեան ընդունելով Լոնտոնի Հունդարական դեսպանը, բրիտանական ժողովուրդին «բուռն զայրոյթը» յայտնեց կարդինալին անկարգ դատավարութեան առթիւ : Ցետոյ ծանուցագիր մը յանձնեց, որով կը դանդատի թէ Հունդարական կառավարութիւնը ամբարեկիրթ պատասխան մըտուած է, երբ կ'առաջարկէին որ Մեծն Բրիտանիոյ մէկ պաշտօնական ներկայացուցիչը իրրեւ դիտող ընդունուի դատավարութեան առեն : Ծանուցագիրը միեւնոյն առեն կը բողոքէ բրիտանական կառավարութեան մասին եղած վերագրումներուն դէմ : Եւ կը յիշեցնէ թէ իրենք իրաւունք ունին քննութիւն կատարելու, երբ կը բռնաբարուին 1947 Փետրուար 10ի դաշնագրին տրամադրութիւնները :

★ Պ. Սփաք, Պելժիոյ վարչապետը, լուսաբանութիւններ հաղորդելով երեսփ. ժողովին, յայտարարեց թէ «կարդինալ Մինճենթիի պարագայի դէպքը չէ : Քանի մը տարիէ ի վեր հարիւրաւոր կաթոլիկներ , ազատականներ, ընկերվարականներ եւ մտաւորականներ զոհ կը դառնան կամայականութեանց եւ տարդի արարքներու, այն բոլոր երկիրներուն մէջ ուր յաղթանակած է դիկտատուրան» :

★ Ազգաժողովին խորհրդային պատուիրակը յայտարարեց թէ միջամտած պիտի ըլլան Հունդարիոյ նեղքին գործերուն, եթէ Միացեալ Ազգերու քննութեան յանձնեն կարդինալին դատավարութեան խնդիրը :

★ Հեռադրի մը համաձայն Հունդարիոյ դեսպանը խորհուրդը պիտի վերաքննէ կարդինալին եւ միւս վեց դատապարտեալներուն խնդիրը :

Ն. Վ. Զեյթունը

Պոլսոյ թուրքերէն թերթերէն «Թան» կը դրէ, այս խորագրին տակ.—

Նորին Վեհափառութիւն Զեղթունը կը թափառէ այսօր ալ : Ոչինչ փոխուած է տակաւին : Զեղթում Ապտիւլ Համիտի օրով, եւս առաւել զեղթում Իթթիհատականներու օրով : Զենք կրնար բսել թէ Իթթիհատի շրջանը բարոյական դերակռուածութիւն մը ապահովեց Իթթիհատական շրջանին վրայ : Կառավարութիւնը չդողցաւ թէեւ, բայց ապօրէն հարստութիւններ ապահովեց չատ մը մարդոց, ի հաշիւ քաղաքական մութ խաղերու : Կը բաւէ յիշել Թօփալ Իսմայիլ Հաքքը փաշան, որ պարենաւորման տնօրէն եղաւ եւ 24 ժամուան մէջ միլիոնատէր ըրաւ այն մարդիկը, որոնք հաճոյ կը կը թուէին իրեն :

Հանրապետական շրջանին մէջ, մեր պետա –

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԵՐՆԷ՛Կ ԱՑՆ ՕՐԵՐՈՒՆ

Կար ժամանակ, եւ այդ վերջին պատերազմի օրերուն էր, որ ինչպէս Խորհրդ. Միութեան բոլոր մասերուն, նոյնպէս Հայաստանի մէջ, մտքերու եւ խիղճերու վրայ դրուած կապանքները սկսած էին թուլնալ՝ հնարաւորութիւն տալով հայ մարդուն— գրողին, բանաստեղծին, երաժիշտին, նկարիչին, բանասէրին ու գիտնականին, ազատօրէն արտայայտելու ինքզինքը:

Այդ օրերուն Հայաստանի մէջ Սիամանթօն կ'երգուէր եւ անդր ԶԱՐԿ, ՀՈՎՀԱՍԸ կը զարգարէր խորհրդային թերթերու էջերը: Այդ օրերուն Սողոմոն Տարօնացիները փառաբանութեան երգեր կը հիւսէին Վարուժանի, Զարդարեանի, Սեւակի եւ ուրիշներու անուններուն շուրջ, իսկ Ահարոնեանի «Ազատութեան Ճանապարհին» էջերը կը բացուէին՝ ռուսերէն լեզուով թարգմանութեանց համար: Այդ օրերուն Սեթեան Զօրեանները, Դերենիկ Դեմիրճեանները, Շիրազներն ու Դաշտենցները կ'երգէին մեր Տրդատները, Գապերը, Արշակները, Տիգրան Բ.ները, Գագիկներն ու Մամիկոնեան Վարդանները՝ ուղելով անոնց հայրենասիրական ոգիի կրակը արծարծելմէր ալ սրտերուն մէջ: Ի տես այս բոլորին կը հրճուէին մեր սիրտերը եւս՝ այն մտածումով որ մեր Հայրենիքին մէջ բանութիւնը այլեւս կը սկսէր վերջ գտնել եւ ազատ միտքը գործել:

Երնէկ այդ օրերուն, երբ գէթ միամիտ հաւատքը կենդանի էր չատերու մէջ:

Հիմա այդ օրերը պատմութեան են անցած: Խորհրդային Միութեան բոլոր մասերուն մէջ շղթան նորէն կը սրկէ մտքերը: Դեռ երկու օր առաջ էր ամերիկեան մամուլը, ռուսական «Թրուտ», «Փրավտա» եւ այլ թերթերէ առնելով, տուաւ կարգ մը քաղուածներ, որոնք կ'ըսէին որ Մոսկուայի կառավարութիւնը դժգոհ է որ գրողները չեն գոհացներ Խորհրդային պահանջները: Փրոֆէսօրներ բանասիրութեան եւ գրականութեան պատմութեան իրենց դասերուն չեն առնչուիր մարքսիզմի սկզբունքներով: Գիտական դասագրքերը պէտք է մաքրագործուին: Պէտք չէ դործածուին նաեւ ամերիկեան եւ անգլիական համալսարանները, որոնք գործիքներն են դրամատիրական յետադիմութեան:

Նոր չէ որ այս ահազանգը կը հնչէ, որու հետեւանքով ալ ամէն տեղ կատարուեցան մաքրադործումներ: Խորհուրդը հասաւ մեր փոքրիկ աշխարհն ալ եւ չատերուն զարկաւ: Արամ Խաչատուրեան, նկարիչ Մ. Սարեան եւ ուրիշներ եղան առաջին զոհերը: Հարուածէն ազատ չմնաց նոյնիսկ Փարոսով կազմախօսական հաստատութեան վարիչ անուանի գիտնական մը՝ Լ. Օրբելին — միջազգային համբաւ մը, որուն պատուանդանը եւս գայթեցաւ եւ օր մըն ալ հռչակուեցաւ «յետադիմական» ...:

Այս տողերը գրելու ժամանակ չենք կրնար անդամ մը եւս չյիշել «Լիթերաթուռնայա կազէթա»յի մէջ լոյս տեսած այն ընդարձակ գրութիւնը, որ մէկէն խորհրդահայ բոլոր գրողներու, մտաւորականներու եւ գիտնականներու վրայ կրակ թափեց:

Հայաստանի գրականութեան մէջ ազդայնական միասար ձգտումներ կ'երեւան եղեր: Հայ ժողովուրդի անցեալ պատմութեան մէջ փոխանակ դասակարգային պայքարը տեսնելու, հայ գրողները, սա մօտիկ անցեալին, փառաբաններ են բուրժուա — ֆէոտալական կարգերը: Փիլիսոփայութեան բնագաւառին մէջ իսկ քրիստոնէութեան խէալները ներկայացուած են:

Ամենամեծ ոճիրը գործեր է նախ եւ առաջ Խորհրդային Հայաստանի վարչապետ Սահակ Կասպպետեանը, որ իր «Սովետական Հայաստան» դրքի մէջ, մեր Հայրենիքի անցեալի վրայ ակնարկ մը նետելու առեն, փոխանակ խօսելու հայ թագաւորներու եւ իշխաններու չահագործութեանց մասին, ընդհակառակը գովասանքներ հիւսեր է անոնց հասցէին. անդամ Տիգրան Բ.ը, որ մեծ բռնապետ մը եղած է, ան նեկայացուցեր է «Հայաստանի մեծագոյն եւ յառաջադէմ թագաւորներէն մէկը»: Եւ Սահակ Կարապետեանին հետեւելով, բազմաթիւ հայ գրողներ ալ լինկեր են «անցեալի մոլորութեանց» մէջ:

Ահա պատմութիւն գրող Մ. Ներսէսեանը, որ իր «Անդրկովկասի ժողովրդական Ամբաւորում — ները» անուն գրքին մէջ, իբրեւ է խաղեր ժողովրդական եւ ազգայնական նպատակներ հետապնդող գրողները, անոնց կարգին նաեւ Դաշնակ Սիմոն Զաւարեանը, Լորիս Մելիքեանը եւ ուրիշները, «որոնք փաստօրէն ընդհանուր ոչինչ ունէին ոեւէ յեղափոխական չարժման հետ»:

Ահա մէկ ուրիշ «պատմագիր»՝ Էլիբեկեանը, որ գովեր է ժողովուրդներու թշնամի Լորիս Մելիքովը, «պարզապէս վերջինիս հայ լինելու պատճառով»: Կամ քննադատ Օ. Ղազարեանը, որ հայրենասէր համարեր է «հին ժամանակներու պատմագիր Մովսէս Խորենացին»:

Բանաստեղծ Պատկանեանը եւս, որ եղել է հայ ազգայնականութեան ջերմեռանդ քարոզիչներից մէկը, հայ գրականութեան պատմութիւն գրողներու կողմէ գրուեր է առաջաւոր հայ գործիչի մը՝ Մխքայէլ Նալբանդեանցի կողքին:

Մանուկ Աբեղեան գրեց «Հայոց Հին Գրականութեան Պատմութիւն» անուն գիրք մը՝ երկու հատոր: Աբեղեանի գրականութիւնը եւս ոչ այլ ինչ է, եթէ ոչ կղերա—քաղաքական պայքարի գըրականութիւն, որ իրապէս ոչինչ ունի Մարքս — Լէնինեան ուսմունքի հետ:

Ահա նաեւ Խ. Սարգիսեանը, որ գովեր է «յետադէմ Մխիթարեանները», համարեր է լուսաւորիչներ Ղաթրճեանները, Զարբհանէլեանները եւ ուրիշները, ներկայացուցեր է զանոնք՝ «60ական թուականներու յառաջադէմ գաղափարներու ներկայացուցիչներ»: Ի՞նչ ըսել նաեւ Ե. Տէր Մինասեանին, որ իր «տիրացուական գրքի մէջ», հետեւողութեամբ բուրժուա պատմագիրներու, Ոսկեդար է անուանած այն չրջանը, ուր միմիայն փառաբանութիւնը եղած է ազգայնական թէորիաներու:

Սիրա չկայ աւելին ըսելու: Այստեղ ալ կանգ առնենք:

Ըրինք այս քանի մը պատահական յիշեցումները, պարզապէս ցոյց տալու համար, որ հիմա հայ մտքի անդաստանի վրայէն մահաբեր խորշակ մը կ'անցնի:

Ըստ «Լիթէրաթուռնայա կազէթա»յի, հայ գրականութեան, փիլիսոփայութեան, պատմագրութեան, բանասիրութեան, նկարչութեան, երաժշտութեան, վերջապէս հայ մտքի արտայայտութեան բոլոր մարզերուն մէջ, լայն տեղ են գրաւած բուրժուա ազգայնականութեան հակումները: Եկած է ժամանակը, որ անոնք ջնջուին այլեւս, արմատախիլ ըլլան եւ անոնց յաջորդեն Մարքս—Լէնինեան սկզբունքներն ու տեսութիւնները:

Վայ անոնց ուրեմն, որ առեն մը, միամիտ յոյսերով ու հաւատքով տարուած, երնէկ տուին այն օրերուն, երբ մեր Հայրենիքի մէջ հայ միտքը սկսած էր ընթանալ «քաղքենի եւ բուրժուա — պաղլանական ուղղութեամբ»: Ժամանակաւոր այդ չեղումէն յետոյ, հայ միտքը այսուհետեւ նորէն կ'իյնայ Մարքսի եւ Լէնինի մուրճին տակ:

(Ամբաստական ՀԱՅՐԵՆԻՔ)

Հաճի Տիմիթրի

ՄՄԲ.— Վերջերս մեծ հանդիսաւորութեամբ տօնուեցաւ պուլկար յեղափոխական եւ բանաս — տեղծ Խրիսթօ Պոթեւի ծննդեան հարիւրամեակը: Ստորեւ մը այս առթիւ.—

Ողջ է նա, ողջ է: Էնտեղ Պալքանում
Ընկած տնքում է արիւնաթաթախ
Քաջը՝ վիրաւոր, խոր ցաւը կրծքում,
Քաջը՝ գեռատի եւ առնախիզախ:

Մի կողմ չպրտած զէնքը սիրական,
Միւսին՝ սուրն հատու, բեկուած երկուքի.
Աչքերն են մթնում, գլուխն է տատան,
Շրթներն անիծում ողջ տիեզերքին:

Ընկած է քաջը, իսկ վերն՝ երկինքում
Արեւն է կանգնել, կիզում դայրագին.
Հնձուղը աղջիկ մ'է դաշտի մէջ երգում,
Եւ արիւնը տաք հոսում է ուժգին:

Դէհ, հունձք է հիմա... երգէք, գերուհիք,
Երգերը վշտի: Շողա դու, արեւ,
Էս ըսորկական երկրում: Կը կորչի
Էլի մի հերոս... Բայց լուր իմ սիրտ:

Ով ընկնի մարտում վեհ ազատութեան՝
Չի մեռնիր երբեք. սրգում են նրան
Երկիր եւ երկինք, բնութիւն, դաշտեր,
Աչուղներ երգեր երգում իր վրայ...

Ցերեկին արծիւն է չուքը պահում
Եւ գայլն հեղօրէն լիզում վէրքը խոր.
Վերեւից բազէն, քաջարի թռչուն,
Նա էլ հոգում է քաջին, իր եղբօր:

Իջնում երեկոյ — լուսնակն է ծագում,
Աստղեր են թափւում կամարն երկնքի,
Անտառն է չրջում, հովը խիստ փչում, —
Պալքանն է երգում երգը հայդուկի:

Ու միգանուշներ սպիտակաչըղարշ,
Զքնաղ, դիւթական, մի երգ են սկսում, —
Ցուչիկ անցնում են մարդերով կանաչ
Եւ քաջի մօտիկ զալիս են, նստում:

Մին՝ ծաղիկներով կապում է վէրքին,
Միւսը՝ սրսկում ջրով պաղորակ,
Երրորդն համբոյրով հպում շրթունքին, —
Իսկ նա նայում է — ժպտուն, զոհունակ:

«Ասա լինճ, քուրիկ, ո՞ւր է Քարաճան:
Ո՞ւր է եւ իմ քաջ խումբն հաւատարիմ:
Ասա լինճ — յետոյ, հոգիս քեզ դուրպան,
Թող, քուրիկ, մեռնեմ ես սարի գլխին»:

Եւ ծափ են ծեծում, գրկում միմիանց,
Երգում, ճախրում են անծիր երկնքում, —
Թռչում ու երգում, մինչեւ լուսաբաց,
Եւ Քարաճայի ոգին որոնում...

Բայց օրը բացւեց: Իսկ հոն՝ Պալքանում
Ընկած է մի քաջ, արիւնն է հոսում, —
Գայլը լիզում է իր վէրքը կծու,
Արեւը նորից կիզում հա կիզում:

Թարգմ. Ժ. Փ. ԽՐԻՍԹՕ ՊՈԹԵՒ

Լուսամուտ

(ՆԱՐԴԵԱՆ ՈՒՂԻՒՈՎ)

Պաշտեց բնութիւնը, Արեւմտեան մը նման, երբ պատանի էր:

Երկրպագեց քարին, հողին ու թուփին, գըլխաբաց, բոպիկ...:

Աչխարհը նեղ կուգար իրեն: Քաղաքը՝ մութ, իր սուտերներով, ու դիւղը՝ մատուռի մը նման ազօտ, իր երդիքներով:

Հեռաւոր լեռներն ու աղբերակները, բացատաններն ու այգեստանները զարպապած խորանները էին իրեն համար, վահաղնի երկունքովն բռնկած:

Ինքնիր պէս նետուեցաւ ամոնց գիրկը, գեղի այս արփալառ տղան:

Արեւ, արեւ, լոյս ու արեւ միայն կը տենչար խմել, իր տենդավառ հոգին:

Ու ծծեց անյագօրէն, արեւին բովանդակ հեղանիւթները, Բրթռոմն, հեղուկ եւ քանձրամած:

Ծիլ ու ծաղիկ, պրիսմակուած արիւներ էին, որ կը հոսէին իր մէջ, կաթիլ, կաթիլ, բոյր ու երանգ քամելով: Շողակաթ, հասուն պտուղները, ծառերուն վրայէն կը հաւաքէր, ճիւղէ ճիւղ տատասուն: Դեղձը, սերկեւիլը, ծիրանին ու այծպտուկը կը պայթեցնէր առամներուն տակ, անոնց կենարար լուսաջերմերուն մէջ զովացնելով իր պապակած հոգին:

Սեռն ու սէրը, հեռուէն, դիցաբանական պատկերներու նման եկան ու անցան քովէն, երբ պեսերն սկսան քրտնիլ թուխ թաւիշի մը վրայ:

Փորձեց հովուերգել իր առաջին անմեղոնակ սէրը, սերկեւիլի ծառին վրայ:

— Շողիկ, նայէ, սերկեւիլներուն վրայ բան մը գրուա՞ծ է...

— Ոչ, պարոն Ակոնտիոս, բան մըն ալ չէ գրուած:

— Դուն չես կրնար կարդալ գրուածը, տես թէ՝ ես ինչպէս կրնամ կարդալ...:

Զաթ... ճարճատիւն մը յանկարծ, յետոյ, կոնակի վրայ անկում մը, որուն յաջորդեց սարսափի ճիչը Շողիկին: Աւաղ, գրուածքը՝ ծառին վրայ ու կարդացողը ծառին տակ նուաղած:

Ու ալ չփորձեց հովուերգել:

Սիրեց գիւղը, իր ասուններով ու անասուններով, որոնք ուրիշ աչխարհէ ինկած մոլորակներ թուեցան իրեն: Ախ, ինչքան կրակ կար անոնց աչքերուն մէջ, ինչքան լոյս՝ անոնց հոգիներուն խորը, ինչքան հեգնանք՝ անոնց սկեպտիկ նայուածքին տակ: Իսկ, ինչքան տենչանք ու խլրտում կար իր արեան մէջ:

Ա՛ս որքան, իր ոամկունակ, դեռհիկ կրկներեւոյթներով, տիղմ ու ցեխ կը թուէր իրեն: Ոտքերուն կպչուն, իրականութիւնը խոտելի, որմէ վեր կը տենչար բարձրաթռիչ ճախրանքներ կատարել, երազին թեւերուն պլլուած: Կը հաւատար հրաչքին, որ անպայմանօրէն, արիւնով սալայատակուած ու աստղերով խճանկարուած, լայնչի պողոտաներէն պիտի գար:

Հաւաքեց, անղուսպ, բոլոր աստղերը երկինքին: Ամեց անյագօրէն լոյսը արեւին: Ամբարեց աչքերուն մէջ հուր ու կայծ, լեցնելով իր հոգին, անոնց յաւիտենական թրթռացումներով: Ինչ որ բնական էր, գիւղանկար ու լուսանկար, մինչեւ որ ...:

Մինչեւ որ, սեւ օր մը, իր դեղին արեւը խաւարեցաւ, լոյսերը մարեցան: Մինչեւ որ խղճահար հրեշտակ մը, խաւարի եւ աւերի մէջէն, թեւերուն վրայ առած, նետեց զինքն օտար ափեր:

Լոյս — քաղաք: Ինչքան ջրվիժում, գոյզոյն, ծիրանաւառ, պսպղուն, ալ ու ճախ թաւիշած անապատ: Ո՞ւսկից... Աղբիւրը անյայտ: Առաս-

ՎՂԻՎՆ ՈՍՏԻԿ

ՊԱՏՄ. ԴԵ ՊՈՎ.

ՄԱՍՆԱՎՈՐ ԵՒՆՈՒԹԻՒՆ

— Մեր ասոցիացիան ձեր անձին ամէն տեսակ յարգանք ունի :

— Շատ կը ցաւիմ որ ես չեմ կրնար նոյն զգացումները կրկնել ձեզ հանդէպ, պարոն, ինչպէս նաեւ ձեր ասոցիացիային հանդէպ, որուն դուք կը պատկանիք :

— Ինչո՞ւ :

— Որովհետեւ ես ձեզ չեմ ճանչնար, եւ ձեր ասոցիացիային մասին ալ ոչինչ գիտեմ :

— Ներողութիւն, պարոն, ես կարծեցի թէ ձեզ ծանօթացուցած էր մեր ընկերներէն մէկը :

— Ոչ, պարոն, ոչ ոք ինծի ձեր մասին խօսած է :

— Ուրեմն ներողութիւն կը խնդրեմ, պարոն, որ ձեզ անհանգստացուցի, եւ կը խոստանամ որ ատկէ ետքը ձեզ չանհանգստացնեմ :

Եւ ան ոտքի ելաւ, ինքզինքը խոնարհեցուց եւ դուրս ելաւ :

Ես ալ ոտքի ելայ, եւ ըսի անոր որ ինծի հետեւի :

Ան ինծի հետ ելաւ սենեակէն, եւ երբ դուռը բացի, ան ետ դարձաւ եւ ըսաւ ինծի.

— Ներողութիւն, պարոն, ես ձեզ ինչպէ՞ս կրնամ գտնել :

— Ես ամէն օր կ՚ելլամ ժամը տասնհինգին, եւ կ՚իջնամ Ռիվոլիի վրայ գտնուող Մեծ Հիւրանոցը, ուր կը սպասեմ ձեզ :

— Ես ալ ամէն օր կ՚ելլամ ժամը տասնհինգին, եւ կ՚իջնամ Ռիվոլիի վրայ գտնուող Մեծ Հիւրանոցը, ուր կը սպասեմ ձեզ :

Ան ետ դարձաւ, եւ ես ալ ետ դարձայ, ու ամէն մէկս իր ճամբան գնաց :

Ես ամբողջ գիշեր չկրցայ աչքերս գոցել, այնքան ալ ուրախ էի այդ առաջին քայլին համար, որ կ՚ուզէի ինծի համար ստեղծել

կան մարդոց չատ չատերուն բարոյական կեանքը մաքուր է: Բայց դարերէ ի վեր ժառանգուած հիւանդութիւնը կայ եւ կը մնայ: Ինչպէս իթթիհատի, նոյնպէս եւ Հանրապետութեան օրով ապօրինի հարստութիւններ կը դիզուին, շնորհիւ անձնական ազդեցութեան մը չարաչար գործածութեան: Կան երեսփոխաններ որոնք շնորհիւ իրենց դիրքին, պետական գործերու միջնորդած եւ լեցուցած են իրենց գրպանները»:

ԵՐԿՈՒ ՀԱՑԵՐ ԶՈՀ ԳԱՑԻՆ ՀԱԼԷՊԻ ՄՐՑՈՒՄԻՆ

Հալէպի «Արեւելք»ի մէջ կը կարդանք. —

Կիրակի օր, կէսօրէ վերջ, Պէյրութի Հ. Մ. Ը. Մ.ի եւ «Բասքնկ Քլիւպ»ի միջեւ տեղի ունեցաւ ախոյենական մրցում մը: «Բասքնկ Քլիւպ» առաջին կիսախաղին իսկ չարաչար պարտութեան մատնուեցաւ եւ բերդապահը քաշուեցաւ խաղէ: Ուրիշ բերդապահ մը նշանակուեցաւ եւ խաղը շարունակուեցաւ:

Հ. Մ. Ը. Մ. չարոնակեց յաղթական մնալ: Փենալթիի խնդրի մը շուրջ, վէճ մը սկսաւ եւ ժողովուրդը խուժեց իրաւարարին շուրջ: Այս միջոցին բազմութեան մէջէն տեղացի մը կրակ բացաւ, որուն զոհ դնաց ներկայ բազմութենէն Ցակոբ անուն երիտասարդ մը, որ կուրծքէն երկո գնդակ ստացած էր: Երկրորդ մըն ալ ծանրօրէն վիրաւորուեցաւ: Վիրաւորը փոխադրուած է «Օթէլ Տիէօ» հիւանդանոցը: Ոճագործը ձերբակալուած է:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ Հանրային Ապահովութեան նախարարը յայտարարեց թէ օտար կեդրոններու ազդակցութեամբ սարքուած էր այն դաւը որ երեւան հանուեցաւ վերջերս: Կալանաւորներուն մէջ կը գտնուին բազմաթիւ անդամներ դիմադրական ճակատին, որոնք իբրեւ թէ գործիք դարձած էին անգլեւսաքսոն աշխարհակալներու: Նախարարը աւելցուց թէ փաստերով պիտի ապացուցանեն որ ստորերկրեայ տարրեր կը փորձէին պատերազմական խուճապ յարուցանել երկրին մէջ, աջակցութեամբ արտաքին ուժերու: Ամբաստանեալներուն մէջ կը գտնուի գնդ. Մազուրքեվից, որ բանակի մը գլուխ անցած կը կռուէր Նացիներուն դէմ:— Վարչապետի մէջ ձերբակալուեցան 34 կաթոլիկ քահանաներ, հովուական թուղթ մը կարդացած ըլլալով: Միայն ութ ամբաստանեալներ վար դրուեցան:

ՄԱՐՇԷԼԻ ԾՐԱԳՐին երկրորդ տարեշրջանին առթիւ, ամերիկեան լիազօրը զեկուցում տալով Ուաշինկթընի մէջ, բացատրեց թէ Ֆրանսայի ժողովուրդը պէտք է կարդ մը զոհողութիւններ կրէ, ապագայ բարիքները վայելելու համար: Ուստի անհրաժեշտ կը դանէ որ թղթադրամի ազումը սահմանափակուի, զգոյշ որուի արտադրութեան, ընկերային պայմանները բարեփոխուին եւն.:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ կառավարութիւնը մեծագումար պիւտճէ կը կատարէ, կասեցնելու համար հողագործական արտադրութեանց դիներուն անկումը: Միեւնոյն ատեն քննութիւններ կը կատարուին, չարաշահութիւնները խափանելու համար:

ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ՌՈՒՄԲԵՐՈՒ մասին եղած հարցումի մը պատասխանելով, նախագահ Թրումըն վճռապէս յայտարարեց թէ Մ. Նահանգները երբեք պիտի չյայտնեն իրենց պատրաստ ռումբերուն քանակը, ինչպէս պահանջած էր խորհրդային պատուիրակը, Ապահովութեան Խորհուրդին առջեւ: Եւ հետեւեց թէ այս խնդիրը չի կրնար առարկայ դառնալ հրապարակային վիճաբանութեան:

ԹՂԹԱԴՐԱՄԻ ՇՐՋԱԲԵՐՈՒԹԵԱՆ գումարը 1.001.667.000.000 ֆրանքի հասած էր անցեալ չաբթու, մինչ որ անոնախընթաց պարագայ մըն է Ֆրանսայի պատմութեան մէջ: Փետրուար 3ին վերջացող չաբթուն յաւելումը եղած էր 29.064.000.000 ֆրանք: Միեւնոյն ատեն պետական դանձը 27 միլիառ 100 միլիոն ֆրանքի գումար մը քաշած էր Պանք տը Ֆրանսէն: Իրազեկներ կը հաւաստեն թէ կացութիւնը հետզհետէ պիտի բարւոքի, չնորհիւ նոր փոխառութեան որուն գումարը հասած է 160 միլիառ ֆրանքի:

ՊԵՐԼԻՆԻ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԸ, Տօքթ. Ռէօյթըր, առաջին դերման պաշտօնատարը որ փարիզ եկած է անպայման անձնատուրութենէն ի վեր (1945 Մայիս 7), Ֆրանսայի աջակցութիւնը խնդրած է, ռեւմտեան Պերլինը կցելու համար արեւմտեան Գերմանիոյ, իբրեւ առանձին պետութիւն: Ատոքքին նախարարը խոստացաւ քննել այս խնդիրը, բայց իրազեկներ կը հաւաստեն թէ Ֆրանսա համաձայն չէ այս առաջարկին:

ՍԱԿԱՐԱՆ (Եչ.).— Սթերլին 1062 (1410), տոլար 319 (475), դուից. Ֆրանք 80.10 (113): Նափոլէոն 5650, սթերլին 6825, զուից. ոսկի 5450, տոլար (20նոց) 26.900: Զոյլ ոսկի 760.000 ֆրանք:

250 ԿՐԱՄ ԿԱՐԱԳ պիտի բաժնուի Սէնի նահանգին մէջ, թիւ 33 կտրօնով: Նաեւ ձէթ, համաձայն իւրաքանչիւր դասակարգի:

ՓԱՐԻԶի պանդոկներու պաշտօնեաներէն 46 հոգի ձերբակալուեցան, սեւ չուկայի առեւտուր կատարած ըլլալով տոլարի, սթերլինի եւ զուիցերիական ֆրանքի վրայ: Խուզարկութեանց հետեւանքով ոստիկանութիւնը գրաւեց վեց միլիոն ֆրանքի օտար դրամներ:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme — (13)
La Gérant : A. NERCESSIAN

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

(ՀԱՑ ՎՇՏԻ ԵՒ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԻՉԸ)

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. ՍԷՆ ԺԷՌՄԻ «Հայաստան» ընթակոմիտէին կողմէ, հովանաւորութեամբ Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէին: Փետր. 21, երեքշաբթի երեկոյ ժամը 9ին Trianon Cinémaին մէջ:

ՅԱՒԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ.— Հ. Ց. Դ. Սէնթ էթիէնի Անտօք ընթակոմիտէն իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ընկեր Ս. Խաչիկեանի եւ իր պարագաններուն, նոյնպէս Պ. Ս. Սիմոնեանին, իրենց սիրելի քրոջ եւ մօր Տիկին ՍԻՄՈՆԵԱՆի դառն կորուստին առթիւ:

ԻՆՔՆԱՁԱՐԺ ՈՒՆԵՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Շուտով ապահովագրութեան յաւելում պիտի ունենաք, եթէ արդէն իսկ չէ եղած: Ձեր չահը կը պահանջէ այս չարիքէն խուսափելու համար, դիմել՝

Գ. Կրօնիկ Ալեանի

ԱԳԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ – ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐ

107 Bld. Magenta Paris (10), Métro Gare du Nord

Հեռաձայն TRU. 02–20

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՑԵՐՈՒՆ
ՏԱՆՈՒՏԷՐ ԹԷ ՎԱՐՁԱԿԱԼ

Եթէ կ'ուզէք գիտնալ ձեր իրաւունքները համաձայն նոր օրէնքներու դիմեցէք ան յապաղ՝

Մ. ԵԱՎԷՐԻ

37bis, RUE THUBANEAU

ՇՈՒՏԱՓՈՑԹ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ
ԶԱՓԱԳԻՏԱԿԱՆ ՎԱՐՁՔԵՐՈՒ

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԲԼՈՒՓՆԵՐՈՒ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒՆ
Ա Զ Ք Ը Լ Ո Ց Ս

Վերջին նոր երգերու բլաքներ, հայերէն եւ արեւելեան, կը գտնուին՝

Ա Լ Ք Ա Զ Ի

մօտ, 45 բիւ Սէնթ Պարպ, Մարսիլիա

ԱՊՐՈՒՍՏԻ ՍՂՈՒԹԵԱՆ ԴԻՄ
ԼԻՈՆԻ ԵՒ ՇՐՋԱՆԻ ՀԱՑԵՐՈՒՆ ԱԶՔԸ ԼՈՑՍ
ՄԱՐԻԼՈՍԵԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

151 Cours Lafayette, LYON

Ամէն կարգի արեւելեան եւ եւրոպական մաքուր եւ աժան ուտեստեղէններ եւ պահածոներ: Ահաւասիկ կարգ մը գիներ մեր ըսածը ապացուցանելու համար:

ՊԱՄԻԱ քիլոնոց տուփը 130 ֆրանք
ՁԻԹԱՊՏՈՒՂ առաջին կարգի 150 ֆր. քիլօն:
Ձերմակ պղպուր մանր եւ խոշոր քիլօն 90 ֆր.

ՄԵԾԱՓԱՆԱԿ ԴՆՈՂՆԵՐՈՒՆ ՄԱՆՈՒԱԻՈՐ ԶԵՂՉ

Lyon Հեռաձայն Moncey 40–55

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Վառմեան ընթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս կիրակի, ժամը 4ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՍԱՐՍԷԼ – ԱՌՆՈՒՎԻԼի Վարդան ընթակոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Սարսէլի սովորական հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի բոլոր ընկերներէն անպայման ներկայ գտնուիլ:

FOIRE DE LYON
1949 ԼԻՈՆԻ ՏՕՆԱՎԱՃԱՌԸ

ԼԻՈՆԻ ՄԻՋԱԶԳԱՑԻՆ ՏՕՆԱՎԱՃԱՌԸ ԿԸ ԲԱՑՈՒԻ ԱՊՐԻԼ 23ԻՆ ԵՒ ԿԸ ՏԵՒԷ ՄԻՆՉԵՒ ՄԱՅԻՍ 2

Շատոնց արդէն դրաւուած են բոլոր տաղաւարները եւ ցուցադրողներու այս տարուան թիւը գլած անցած է բոլոր նախորդները:

ԳՆՈՐԴՆԵՐԸ ՀՈՆ ՊԻՏԻ ԳՏՆԵՆ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ և ՕՏԱՐ ԼԱՒԱԳՈՑՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԵԱՆՑ ՀԱՏՈՒՏԻՐ ՆՄՈՇՆԵՐԸ:

ՏՕՆԱՎԱՃԱՌԸ

ԱՑՑԵԼԵԼ ՁԵՄԱՐԻՏ ՇԱՀ ՄԸՆ Է բոլորինհամար:

Տօնավաճառի վարչութիւնը կը հրաւիրէ զիրենք այժմէն տեղեկանալ բնակութեան համար որուելիք դիւրութիւններու մասին:

Անոնք որ կ'ուզեն տօնավաճառին բացումէն առաջ, այս օրուընէ իսկ, յարաբերութիւն հաստատել ցուցադրողներուն հետ, կրնան օգտուիլ Տօնավաճառին պաշտօնաթերթին՝

FRANCE — MONDE հանդէսին «Relations Commerciales» բաժինէն: Իսկ առանձին դրքոյկը կը գրկուի փոխան 200 ֆրանքի՝ տօնավաճառի վարչութեան կողմէ: Դիմել՝

FOIRE DE LYON
Rue Menestrier, Lyon (C.P. Lyon 15–13)

ԴԵՐԶԱԿՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

ԾԱՆՈՒԷ ՆԻՍԻ մէջ քանի տարուայ ճանչցուած եւ յաճախուած դերձակի խանութ մը, նիսի կեդրոնը, երկու փողոցի վրայ: 5 դեղեցիկ սենեակներ, խոհանոց, աշխատանոց, կազ, էլեկտրականութիւն, երկրորդ յարկին վրայ: 6 տարուան Bail, վարձքը տարեկան 6000 ֆրանք: Բոլոր սենեակները կահաւորուած արդիական կարասիներով, արհեստակցական բոլոր գործիքներով, մեքենաներով, եւ բոլոր յաճախորդներու մօտէներով, դասաւորուած: Վերջին գին 1.650:
Դիմել S. AGOPIAN, 2 rue Jeanne d'Arc, Nice (A.M).

Ճ Ա Շ Ա Ր Ա Ն

AU CHAPON FIN ՍԱՐԵԱՆ

Արեւելեան եւ ֆրանսական ընտիր կերակուրներ, Ամերիկեան պառ, Մարսէյլի նշանաւորքանըպիէրէն 50 մեթր հեռու միայն:

Հեռ. C. 02–43 18 Marché des Capucins

«ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐ»

Ալֆորվիլի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ չքեղ երեկոյթ պարահանդէս, Մարտ 26ին:

Orchestre Tango Typique համբաւաւոր Quintin Verdu: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՁԵՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԷՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ՄԻ ՄԻԱՑՆ

LE BOSPHORE Մառախով

Հրուշակը — ՀԷՎԱՆ — դուռ չաքարով անարատ ԹԱՀԻՆով պատրաստուած, նաեւ LE BOSPHORE, բահաթ լօքումը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյն արտադրութիւններն են:

Վարիչ Տնօրէն Պ. ՍՈՒՐԷՆ ՖԷՍՃԵԱՆ

Société «LE BOSPHORE», Marseille

ՅԱՌԱՋԱՆԳ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mardi 15 Février 1949 Երեքշաբթի 15 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5771—Նոր շրջան Թիւ 1182

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՆՈՐ «ԴԻՄԱԴՐԱԿԱՆԸ»

Սկիզբէն ի վեր իրարու կը յաջորդեն միջադէպային ձեռնարկները, յանուն խաղաղութեան: Ինչ որ կը նշանակէ թէ մարդիկ լաւատես չեն ապագային մասին:

Մամուլը ապացոյց է Մոսկուան, իր արբանեակներով եւ այլազան ուղեկիցներով:

Մէկ ձայն կը լսէք այդ ճակատէն.— խաղաղութեան միակ ախոյեանն է Ս. Միութիւնը: Միւսները, արեւմտեան պետութիւնները եւ մանաւանդ Անգլիա-Սաքսոնները պատերազմ կը պատրաստեն:

Հետեւաբար անհրաժեշտ է լարել բոլոր ուժերը, շարժել աշխատաւոր բազմութիւնները, ի դէպ բեւ հանելու համար «դիշատիչ աշխարհակալնեբոյն դաւերը»:

Այս տեղղութեամբ ցոյց մըն ալ տեղի ունեցաւ Փարիզի մէջ, անցեալ ուրբաթ օր, Մոսկուայի ներու միջազգային համագումարին առթիւ:

Ընթերցողները կը յիշեն անշուշտ: Անցեալ ապրիլին «յառաջդիմական» մտաւորականներ ժողով մը գումարեցին Վրոցլաւի մէջ (Լեհաստան): Այդ առթիւ կազմուեցաւ միջազգային «կապ» մը, դիւրացնելու համար յարաբերութիւնները Մալաղութեան եւ Մշակոյթի նուիրուած մտաւորականներու միջեւ:

Այս դիւանն էր որ նիստ հրաւիրուած էր Փարիզի մէջ, եւ իր աշխատանքները լրացնելէ վերջ, հրապարակային ժողով մը սարքեց, ուր խօսեցան խումբ մը հատընտիր ներկայացուցիչներ:

Փորձենք ամփոփել յայտնուած դաղափարները, որոնք, ի՛նչքան ալ անկեղծ ըլլան, դժբախտաբար ողբերգութեան մէկ երեսը միայն կը ներկայացնեն;

Առաջին բանախօսն էր Ֆրանսացի համայնավար գրագէտը, Արագոն, որ բացատրեց թէ Վրոցլաւի մէջ (նախկին Պրեսլաւ) ընդունած էին թէ մտաւորականներուն կ'իյնայ աղդարարի դեր կատարել պատերազմին դէմ: Այժմ արդէն գործի ձեռնարկած են Փարիզի մէջ եւ ամէն տեղ, կազմակերպելու համար «Նոր դիմադրութիւնը, դիմադրական ճակատը անոնց որ պատերազմ չեն ուզեր»:

Ուրիշ Ֆրանսացի մը, բանաստեղծ Փոլ Էլիւառ, կարդաց կաթոլիկ արքայի մը նամակը (Պուլիէ), որ կրակոտ բառեր կը գործածէր:

Իր կարծիքով, «նախայարձակ», ապա ուրեմն պատերազմի դրդիչ պէտք է համարել «ան որ հիւլէական ռումբեր կ'ամբարէ, որ կը ծանուցանէ թէ ի հարկին պիտի գործածէ զանոնք, եւ կը մօտեցնէ այն խարխափները ուրկէ հիւլէական ռմբաձիգները պիտի կատարեն իրենց թռիչքը»:

Եւ կը յայտարարէր բարձրաձայն— «Անոնք որ հիւլէական ռումբեր կը գործածեն, են թակայ են Նիւրընպէրկի վճիռներուն» (կախաղան): Աբբան ալ գոց սորված էր օրուան նշանախօսքը, — «Մենք պիտի չկռուինք Ս. Միութեան դէմ»:

Մոսկուայի ներկայացուցիչը, ծանօթ դրագէտ Ֆատայեւ, նախադահը Գրողներու Միութեան, չէշտեց թէ «խորհրդային այրերն ու կիները սըրտանց ուժ պիտի տան որեւէ միջազգային ձեռնարկի որ կը ձգտի պաշտպանել խաղաղութիւնը ամբողջ աշխարհի մէջ»:

Նոյն միակողմանի եւ թխածոյ եղանակը՝ երկու կին պատգամաւորներու, ինչպէս եւ Իտալիոյ, Զեխոսլովաքիոյ, Լեհաստանի, Անգլիոյ ներկայացուցիչներուն կողմէ:

Ոչ մէկ խօսք՝ այն մեղքերու մասին որ կը ծանրանան Ս. Միութեան եւ անոր արբանեակներուն վրայ, իրրեւ հետեւանք միահեծան դիկտատորութեան:

Երկրորդ աշխարհամարտին առեն, դիմադրական պայքար կազմակերպուեցաւ Ֆրանսայի եւ ուրիշ երկիրներու մէջ, յանուն ազատութեան: Թօթափելու համար օտարին լուծը:

Արդ, ազա՞տ են արեւելեան Եւրոպայի բազմաչարչար ժողովուրդները: Գորշ կամ սեւ լուծին տեղ, կարմիրը չէ՞ որ կը տրորէ զանոնք:

Կարելի՞ է խաղաղութիւնը փրկել դիմադրութեամբ, առանց ապահովելու ժողովուրդներու ազատութիւնը:

Շ.

ՏԻԿԻՆ Ե. ՌՈՍՏՈՄԻ ՄԱՀԸ

Վերջին պահուն խորին ցաւով կ'իմանանք ողբացեալ Ռոստոմի կնոջ՝ ընկերուհի Եղիսաբէթի մահը, որ տեղի ունեցած է կիրակի օր, Ժընեւի մէջ:

Վաստակաւոր ուսուցչուհի, եղած էր անձնուէր ընկերուհին անմոռան Ռոստոմին, անոր փոթորկալի կեանքին մէջ: Պատերազմէն առաջ ծանուցեցաւ իր յորելեանը, Փարիզի մէջ եւ այլուր: Շաչորդով՝ իր կեանքի եւ գործի մասին:

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի թէյասեղանը

Կիրակի օր տեղի ունեցաւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի մասնաճիւղին սարքած թէյասեղանը, ի պատիւ դասախօսներու Société Savantes-ի յարակից սրահին մէջ, ի ներկայութեան բազմաթիւ երիտասարդներու, ծնողներու եւ համակիրներու: Իր հիւանդութենէն ի վեր առաջին անգամ ըլլալով հանդիսի մը մէջ կ'երեւար նաեւ մեր սիրելի Նարդունին:

Բացումը կատարեց Նոր Սերունդի կեդր. Վարչութեան ներկայացուցիչը, ընկեր Պ. Պետիկեան:

Ճոխ էր գեղարուեստական բաժինը: Շաչորդաբար ճառեր խօսեցան Շաւարշ Միսաքեան, Արտաչէս Պիպէրեան, Աչոտ Իսահակեան, Շ. Նարդունի, Հր. Բալուեան, երաժշտագէտ Օհան Տուրեան (Ժաչտուրեան), Հայր Էսայեանը, Կարօ Ուշաղլեան, Ս. Թորոսեան, Տ. Գահվէճեան, Սահակ Տէր Թովմասեան:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ԹՈՒՐՔԻՈՑ Ազգ. ժողովին Փետր. 4ի նիստին մէջ, ընկերդիրներու օթեակէն մէկը յանկարծ արբերէն «էդան» կոչեց, «Ալլահու էքպէր» աղաղակելով եւ մեծ իրարանցում պատճառելով: Երբ ոստիկանները դուրս կը հանէին զայն, ուրիշ անկիւնէ մըն ալ ձայն մը լսուեցաւ: Մարդ մը «Ալլահ, Ալլահ» աղաղակելով կը շարունակէր «էդան»ը: Երկուքն ալ ձերբակալուեցան եւ իմի դասուին, իրրեւ անդամները մոլեռանդ աղանդի մը:

ՇԱՒԱՐ ՊԻՏԻ ԲԱԺՆՈՒԻ, 1500 կրամ՝ E., 1000 կրամ J. A. M. եւ V. դասակարգերուն՝ թիւ 15 կտրօնով: Զէթ 150 կրամ J., 350 կրամ A. 250 կրամ M. եւ V. դասակարգերուն, թիւ 41 կտրօնով:

ԵԳԻՊՏՈՍի մէջ բացառիկ վիճակ յայտարարուեցաւ, իրրեւ հետեւանք խորհրդաւոր սպանութեան մը: Սպանեալն է Շէյխ Հասան էլ Պաննա, լուծեալ Իսլամական Եղբայրութեան նախագահը, 38 տարեկան, որ թաղուեցաւ Գահիրէի մէջ, խիստ հսկողութեամբ: Ահաբեկիչը փառաւոր կառքի մը մէջ նստած, երկու զինուած արձակեց, կուրծքէն վիրաւորեցին իր երկու հետեւորդները: Կ'ըսուի վիրաւորեցին իր երկու հետեւորդները: Կ'ըսուի թէ չէյխը կառավարութեան յայտնած էր զանազան գաղտնիքներ Իսլամական Եղբայրութեան մասին որ ունի 500.000 անդամներ:

ԱԹԷՆՔԻՆ կը հեռագրեն թէ 4000 ապստամբներ Փլորինա քաղաքը մտան (հիւս. Յունաստան Ալպանիոյ սահմանին վրայ): Ամենամեծ արշաւանքն է այս զօր. Մարկոսի պաշտօնանկութենէն ի վեր: Կառավարական զեկոյցը կ'ըսէ թէ յարձակումը ետ մղուած է, թէ սպաննուած են 216 ապստամբներ, դլուխն ընդալով նշանաւոր վարիչ մը, Լիֆթերիս թէ դերի բռնուած է ուրիշ հրամանատար մը եւն.: Փլորինա ունի 10.500 բնակիչ:

ԻՒԱՔի վարչապետը, Նուրի փաչա յայտարարեց թէ մօտերս պիտի դատուին 160 ամբաստանեալներ, իրրեւ համայնավար:

ԻՍՐԱԷԼԻ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ Սահմանադիր ժողովը պիտի դումարուի այսօր, Երուսաղէմի մէջ: Անդլիա, Ֆրանսա եւ Մ. Նահանգները մերժեցին ներկայ ըլլալ, դիտել տալով թէ իրաւունք չունին Երուսաղէմի մէջ դումարելու ժողովը: Ս. Միութիւնը եւ արբանեակները ընդունած են հրաւէրը:

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18ի ԱՌԹիՒ

Դասախօսութիւն մը՝ այս հինդշաբթի: Մանրամասնութիւնները կարդալ Դ. էջ:

Ատլանտեանի դաշինքը

ԹՈՒՐՔԻՈՑ ԱՐՏ. ՆԱԽԱՐԱՐԸ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

Խորհրդակցութիւնները կը շարունակուին հահակից պետութեանց միջեւ, վերջնական ձեւ մը տալու համար Ատլանտեանի դաշինքին: Այս առթիւ օդանաւով Լոնտոն դնաց Թուրքիոյ արտաքին նախարարը, Պ. Նէճմէտտին Սատակ, խորհրդակցելու համար Պ. Պեւինի հետ՝ արեւելեան Միջերկրականի ապահովութեան մասին:

Լոնտոնի թերթերը կը դրեն թէ թուրք նախարարը համաձայն է Միջերկրականեան դինակցութեան մը, իրրեւ լրացուցիչ մաս համայնավարութեան դէմ կազմակերպուած պայքարին: Բայց հաւանական չէ որ ձեռնարկ մը կատարուի այս ուղղութեամբ, դոնէ մինչեւ Ատլանտեանի դաշինքին վերջնական խմբագրութիւնը եւ ստորագրութիւնը:

Պ. Սատակ փարիզ ալ պիտի հանդիպի, մասնակցելու համար Եւրոպայի տնտեսական գործակցութեան խորհրդակցութեանց:

★ Այդլիոյ արտաքին նախարարութիւնը վճռապէս կը հերքէ այն դրոյները թէ Մեծն Բրիտանիա եւ Սուրիա խորհրդակցութիւններ կը կատարեն, Սուրիան ալ անդամագրելու համար Ատլանտեանի դինակցութեան:

★ Ատլանտեանի դաշինքին վերջնական խմբագրութիւնը կ'ուշանայ իրրեւ հետեւանք Մ. Նահանգներու կառավարութեան կատարած փոփոխութեանց, որոնք ծանր տպաւորութիւն գործած են արեւմտեան Եւրոպայի մէջ: Համաձայն հրապարակուած տեղեկութեանց, Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութիւնը չուզեր որ դաշնագրին մէջ յիշուի «զինուորական եւ այլ օգնութեան» խօսքը, նախայարձակման պարագային: Նախարարը, Պ. Էչիսըն, բացատրած է թէ որեւէ բացատրող յանձնառութիւն զինուորական օգնութեան մասին՝ կր հակասէ ամերիկեան սահմանադրութեան, որովհետեւ միայն խորհրդարանը կրնայ պատերազմ յայտարարել օտար պետութեան մը դէմ: Միւս կողմէ, Մ. Նահանգները զինակից պետութեանց կրնան դրկել այն զէնքերը որոնցմէ աւելորդ մթերք մը ունին:

Այս երկու վերապահումները խորապէս ապրեցին Նորվեկիոյ արտաքին նախարարին վրայ, որ Ուաշինկթընէն Լոնտոն դնաց, խորհրդակցելու համար անդլիական կառավարութեան հետ: Նորվեկիա եւ միւս արեւմտեան պետութիւնները կը վախնան որ Ամերիկա Բ. Աչխարհամարտէն մնացած անպէտ զէնքեր տրամադրէ, եւ իր զինուորական օդնութիւնն ալ ուշանայ, մինչեւ խորհրդարանին որոշումը:

★ Պ. Թրիկվէ Լի, Միացեալ Ազգերու ընդհ. քարտուղարը, հետեւեալ յայտարարութիւնը ըրաւ Ատլանտեանի զինակցութեան մասին, դարմանք պատճառելով քաղաքական շրջանակներու մէջ.— «Եթէ ժողովուրդները ընդունին որ շրջանային զինակցութիւններ հաստատուին, հաւանական ապահովութեան տեղ, ծանրապէս պիտի վնասուի տեւական խաղաղութեան մը յոյսը»:

★ Վերջին լուրերու համաձայն, Շուէտ, Նորվեկիա եւ Տանըմարքա նոր ծրադիրներ կ'որոշեն, իրենց հաւաքական պաշտպանութեան համար: Տանըմարքայի երեսփ. ժողովին մէջ նշանակալից ճառեր խօսուեցան, հասկնալով թէ Ս. Միութիւնը կը սպառնայ սկանտինաւեան պետութենց: Մոսկուայի թերթերը խստօրէն կը քննադատեն սկանտինաւեան զինակցութեան ծրադիրը:

15 բողոքական պատուիրակներ պիտի դատուին Պուլկարիոյ մէջ

ԲՈԼՈՐՆ ԱԼ ՊԻՏԻ ԽՈՍՏՈՎԱՆԻՆ...

Պուլկարական կառավարութիւնը պաշտօնապէս հաղորդեց թէ մօտերս պիտի դատուին 15 բողոքական պատուելիները, որոնք ձերբակալուած էին 1948 Մայիսին եւ Յուլիսին: Բոլորն ալամբաստանուած են լրտեսութեամբ, դաւաճանութեամբ եւ դրամական ապօրէն գործառնութիւններով:

Ամբաստանագրին համաձայն, չորս տարբեր յարանուանութեանց պետերը — բոլորն ալ Պուլկարներ — իրրեւ անդամները Պուլկարիոյ Աւետարանական Եկեղեցիներուն, «թշնամութիւն թելադրած են օտար պետութեան մը՝ ընդդէմ Պուլկարիոյ, եւ յամառօրէն պահանջած են ուղղակի, գործօն միջամտութիւն՝ զինուորական դրաւումով եւ ժողովրդային իշխանութեան տապալումով»:

Ամբաստանագիրը կ'ըսէ նաեւ թէ պատուելիները լրտեսական ցանց մը կազմած էին ի նպաստ օտար պետութեան մը եւ տնտեսական, զինուորական, քաղաքական տեղեկութիւններ հաւաքելով կը յանձնէին օտար գործակալներու, թէ թշնամական զրոյցներ կը տարածէին, անվստահութիւն ներշնչելով պետութեան մասին: Ամբաստանեալներէն վեցը կը մեղադրուին թէ դրամ ստացած են օտար երկրէ մը, փոխան իրենց լրտեսական եւ կառավարական գործունէութեան, թէ այդ օ-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՕՏԱՐ ՓԱՌՔՈՎ ՀԱՑԵՐ

ԲԱՆԱԴՐՈՒԱԾ ՀԱՅԸ...

1887ին, Պոլիս, Նուրհանի վարչութեան օրով, Հայ Լուսաւորչական Եկեղեցւոյ ծոցէն դուրս նետուեցաւ Թուրքվճռաբեկ ատեանի անդամներէն կարապետ Շահպազը:

Պատրիարքարանի բարապանները, մէկ մէկ տէտրակ բռնած, քուէ կը ցաւաքէին Կրօն. ժողովի անդամներէն, ի նպաստ բանադրանքի:

Ի՞նչ էր յանցանքը կարապետ Շահպազի, որու մասին Լորա Պրայս կ'ըսէր.— « Հայ ազգին մեծ պատիւ մըն է այսպիսի օրէնագէտ տաղանդ մը ունենալը»:

Կարապետ Շահպազ կեսարացի էր: Իր հայրենակիցներէն չատեր եկած հաստատուած էին Պոլիս, ինչպէս բազմաթիւ ուրիշ գաւառացիներ: Պանդխտութեան ցաւը հին էր: Վտարանդի Հայը իր հետաստաւ չունէր կ'առնէր Վոսփորի ափերուն վրայ, դրան եռեւ ձգած իր կինն ու զաւակները: Շատ քիչեր կը յաջողէին դիրքեր ստեղծել, իրենց աչխատասիրութեան, ուշիմութեան եւ ճարպիկութեան չնորհիւ:

Բանադրուած Շահպազի մասին, դժբախտաբար, ստոյգ տեղեկութիւններ չունինք: Անծանօթ եւ մշուշապատ է իր հանրային գործունէութիւնը:

Ըստ հայկական, ազգային – կրօնական բարքերու եւ ըմբռնումներու, չարիք մը գործուած էր, որուն համար, կ'առաջարկուէր մեծ դրամական մը,— բանադրանք ...

Բանադրուելու ատիճանին համար, ի՞նչ «ոճիր» էր գործած այս Հայը:

« Փնտռեցէք կինը», պիտի ըսէին Ֆրանսացիները:

Եւ իրապէս, կարապետ Շահպազ, «յանդգնութիւնն» էր ունեցած կինը ձգելու եւ ամուսնալու ուրիշի մը հետ: Ո՞վ էր Շահպազի կրկնամուսնութեան պատկառիր քահանան, ո՞ւր, ե՞րբ եւ ի՞նչ պարագաներու մէջ: Հայ եկեղեցական օրէնքը կ'արգիլէր եւ պէտք ալ չկար չատ բարակը փնտռելու: Նուրհան կը դոչէր.— «Բանադրանքս կ'ուղեմ, բանադրանքս կ'ուղեմ...»: Ինքն էր վարչապետը, ուստի եկեղեցին ալ կը դանուէր իր տրամադրութեան տակ: Նուրհանի ցասկոտ հաչուեփակը Կ. Շահպազի հետ, ոչ միայն կամայական էր, այլեւ քինախնդրութեան մը հետեւանք, իր փառքի ճամբուն վրայ: Ինքնարդարացումի ոչ մէկ հնարաւորութիւն արդ[illegible] էր մեղադրեալին: Լուրը, արդէն, տարածուած էր բերնէ բերան: Մամուլ, միաումնաւոր քարոզութիւն, եկեղեցական հայրեր, միաբերան կը ճայնէին,— Բանադրեցէք, սեւացրէք... ի հարկէ, ժողովուրդն ալ կ'ընդվզէր եւ կ'արտայայտէր իր մղկանքը:

Այս մեծաչուք դատաւորը, իր բանադրութեան օրը, գատըզիւղի նաւամատոյցն ելլելով, սովորականին պէս կ'ուղէ կառք մը վարձել: Հայ կառապան մը, իր սովորական փութկոտութիւնը կորնչուցած, կ'ըսէ.— « Հայտէ ճամբադ գնա, դիտեմ ո՞վ ես դուն»: Կառապանին բերնով ժողովուրդն էր, որ կը խօսէր: Կ. Շահպազ դառնօրէն ղազաց, որ, ինք խլեակի մը պէս, դուրս է նետուած մայր հայութեան ծոցէն:

Ցաչորդ օրն իսլամացած էր, արդէն:

Ահա այս դաւանափոխութեան մէջ է, որ կը բացուին հոգեկան այն ողբերգութիւնները ու տանջանքները, զոր ապրեցաւ այս Հայը եւ մեռաւ իբրեւ Ալի Շահպազ ...

Բայց, արդեօ՞ք, Կ. Շահպազ ուրանալով լուսաւորչական կրօնը, կ'ուրանա՞ր իր ազգութիւնը: Կը մաւնէ՞ր, կը դաւճա՞ր եւ իր ազգային սրբութիւնները ոտնակո՞խ կ'ընէր, ինչպէս կ'ըսեն, այժմ, չատ մը հայածին Թուրքեր: Ոչ երբեք: Սակաւաթիւ փաստերն անդամ, ուրիշ բան կ'ըսեն:

Մեր օրերուն, կրօնը բացարձակապէս խղճի դործ է: Ամէն ժողովուրդի մէջ եղած են տաղանդաւորներ եւ հաւատուրացներ: Քի՞չ կան Անգլիացիներ, որ ինչ ինչ նպատակներով իսլամացած են արաբ. անապատներուն մէջ: Քի՞չ կան այլազգի միսիոնարներ, որոնք տեղին համաձայն զոյն ու տարազ են փոխած, ուրանալով իրենց ազգային կրօնը: Եւ քի՞չ կան Իսլամներ, որբրիստոնէացած են: Որքան կ'ուզէք կարելի է երկարել չարքը: Մէկերն ու խորանները չեն, որ կ'առաջնորդեն մարդիկը, այլ ցեղային դգացումը: Ազգութիւնը, նախ եւ առաջ, դգացում է, լեզուական, կրօնական եւ աւանդական վերադիրներով:

Կ. Շահպազ իր դէմ կատարուած անարդարութեան դէմ վրէժխնդրութիւն մը գործած է, իսլամանալով: Եւ ամէն ինչ առաջ ինքնիրմէն վրէժ լուծած է եւ խոտելի անուն մը ձգած:

Բայց պէտք է ըսել, որ ապրած ու գործած է իբրեւ Հայ:

Հոս խօսքը տանք, իր ժամանակակիցներէն, մէկ ուրիշ տաղանդաւոր Հայու՝ Արփիար Արփիարեանի.—

« ... Ծնունդին իրիկունը Օրթագեղէն չոգենաւ կը նստէի Վերին Վոսփոր երթալու. մանելով վերջապէս կը հանէ դաչոյնը եւ զայրացած կը դոռայ.— «Էյ Հայ, վերցուր քէմանչադ եւ կորիր այստեղէն, կ'երդնում ընկերներուս կեանքով որ այս դաչոյնով, եւ քեզ կը սպաննեմ, եւ ինձ կը խողխողեմ»:

Ականաւոր գրող Զաբար Զաբարլին «1905 թուին» թատերախաղին մէջ ցոյց տուած է Ադրբէջանի եւ հայ ժողովուրդներու դարաւոր բարեկամութիւնը:

Սթալինեան մրցանակի պսակաւոր բանաստեղծ Սամէդ Վուրղունի դրած է.—

Թող ձուլուի Ղազախին Դիլիջանի կիրճը.
Թող զրկախառնուին ինչպէս մի հոգի
Նոյնաչ Ադրբէջանը, ընկեր Հայաստանը,
Եւ Վրաստանն էլ, ամխանադօ, Ջանն»:

1942ին ՍՍՌ Միութեան Գիտութիւններու Ակադեմիայի Ադրբէջանական բաժինը կազմակերպեց Անդրկովկասի ժողովուրդներու բարեկամութեան մասնաւոր ժողով: Նիստերուն զեկուցումները նուիրուած էին ադրբէջանական, հայ, վրացի ժողովուրդներու բարեկամութեան եւ եղբայրութեան հարցերուն: Ժողովներուն ժամանակ կազմակերպուած յատուկ ցուցահանդէսը կը պատկերացնէր Անդրկովկասի ժողովուրդներու բարեկամութիւնը: Առանձին ցուցափեղկի մէջ դրուած էին Սայաթ – Նովայի երգերը, գրուած եւ հրատարակուած Անդրկովկասի ժողովուրդներու երեք լեզուներով՝ հայերէն, ադրբէջաներէն եւ վրացերէն:

Հետեւեալ խօսքերը գրուած էին ժողովասրահի մէջ, մեծ կտաւի վրայ.—

« Բարեկամութիւնը ՍՍՌՄ ժողովուրդներու միջեւ մեծ, լուրջ նուաճում է, որովհետեւ քանի դոյութիւն ունի այդ բարեկամութիւնը, մեր երկրի ժողովուրդները կ'ըլլան ազատ ու անպարտելի: Քանի այդ բարեկամութիւնը կ'ապրի ու կայ, ոչ ոք սարսափելի չէ մեզ համար, ոչ ներքին, ոչ ալ արտաքին թշնամիները»:

Երբ թշնամին կը փորձէր գրաւել ծեր Կովկասի հարազատ լեռները, Ադրբէջանի, Հայաստանի եւ Վրաստանի ժողովուրդները չախչախեցին թշնամին:

Ադրբէջանի մէջ գրուած են մասնաւոր աչխատութիւններ նուիրուած երկու մչակոյթներու, Ադրբէջանական եւ հայ ժողովուրդներու մչակութային փոխադարձ կապի եւ ազդեցութեան մասին: Մասնաւորապէս Ստալինեան մրցանակի պսակաւոր եւ Լեզուի կաճառին անօրէն Միր Բաբայեւ իր աչխատութիւնը նուիրած է ադրբէջանցիներէն եւ հայերէն լեզուներու փոխադարձ կապի եւ ազդեցութիւններու հարցերուն»:

Վերջերս Ադրբէջանական ՍՍՌ դիտութիւններու Ակադեմիայի հրատարակութեամբ լոյս է տեսած պատմական դիտութիւններու Տոքթ. Ծ. Ա. ղայեանի աչխատութիւնը՝ նուիրուած Աբբաս Ղուլի Աղա Բաքիխանովին:

Հէյատը Հիւսէյինով որ գրած է «Հասարակական եւ փիլիսոփայական մտքի զարգացման պատմութիւնը 19րդ դարուն Ադրբէջանի մէջ», փաստերով ցոյց կուտայ ադրբէջանական, հայ եւ վրաց ժողովուրդներու պատմական բարեկամութիւնը դլխաւորութեամբ ռուս ժողովուրդի :

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԿԱՄՔ, պաչտօնաթերթ «Արմենիա» երիտ. Միութեան, Ա. տարի թիւ 1, Ցունուար 1949: Սպաներէն բաժինով: Տարեկան բաժնեգին 2 տոլար: Հասցէ.— Revista Gamk, El Salvador 4625, Buenos Aires (R. Argentine):

ՀԻՆ ՈՒ ՆՈՐ ՕՐԵՐ (պատմուածքներ): Գրեց Անուչաւան Ֆրանկիւլեան, Պէյրութ, 1948: Գին 5 չիլին: Հասցէ.— Rue Ghalghoul Imm. Mikati, Beyrouth (Liban):

Հայերու եւ Ազերիներու բարեկամութիւնը

ՄՄԲ.— Ամփոփուած «Սովետական Հայաստան» ամսագրի 1948ի Նոյեմբերի թիւէն: Գրողն է՝ Հէյատար Հիւսէյնով, Ադրբէջանի ծանօթ մտաւորականներէն. —

Ադրբէջանի եւ հայ ժողովուրդի եղբայրական բարեկամութիւնը դարերու պատմութիւն ունի:

Անցեալ դարուն նչանաւոր ադրբէջանցի մտաւորական՝ Աբաս Ղուլի Աղա Բաքիխանով եւ Խաչատուր Աբովեան իրենց ստեղծագործութիւններուն մէջ կը խօսէին երկու ժողովուրդներու եղբայրական դաղափարի մասին: Խաչատուր Աբովեան «Վէրք Հայաստանի» պատմական վէպին մէջ, ցոյց տուած է երկու ժողովուրդներու պայքարը ընդդէմ օտար յափշտակիչներու: Անոր «Թուրք Դղէիկը» պատմուածքին մէջ, ան խօսքը ուղղելով Ադրբէնջանցուհիին կ'ըսէ.

« Աղաղուիկ հոգուդ՝ հանդուցեալ մարմին, այ իմ պատկերակից հոդածին, հաւատներս մէկ չի, սրտներս հո մէկ ա, մեր ժամը չէիր գալիս, մէկ երկնքի տակի, մէկ երկրի երեսի էիր հո ինձ հետ կենդում, ման գալիս: Լեզուդ իմը չէր, պատկերդ, հոդիդ հո իմի՞ն էր»:

Ա. Բաքիխանովի, Միրզա Ֆաթալի, Ախունդովի եւ Միրզա Շաֆի Վազեհի բարեկամութիւնը Աչխատուր Աբովեանի հետ կարծես խորհրդանչական կերպով կը մարմնաւորէ ադրբէջանցի եւ հայ ժողովուրդի բարեկամութիւնը:

Ադրբէջանական եւ հայ ժողովուրդներու մտաւորական ներկայացուցիչները ցարերու, խաներու, բէկերու եւ մելիքներու դէմ մղած պայքարի մէջ ընդհանուր ձգտումներ ունէին: Անոնք կը պայքարէին յանուն լուսաւորութեան, մչակոյթի եւ յառաջդիմութեան:

« Էքինջի » թերթի հիմնադիր ու խմբագիր Հ. Զարդաբին եւ «Մշակ» թերթի հիմնադիր ու խմբագիր Գ. Արծրունի կապուած էին բարեկամական սերտ կապերով: Երկուքն ալ կը պայքարէին միջնադարեան յետամնացութեան դէմ:

Ադրբէջանական եւ հայ ժողովուրդներու բարեկամութիւնը չատ լաւ կերպով արտացոլած է «Քէմանչա» թատերախաղին մէջ, Անդրբէյջանական մեծ դրող ու ժողովրդավար Ջալիլ Մահմուդկուլիզադէն (Մոլլա Նասրէդդինը):

Մինչեւ սովետական իչխանութիւնը Ադրբէյջանի, Հայաստանի եւ առհասարակ Անդրկովկասի մէջ ցարական իչխանութիւնը եւ քաղքենի ազդայնականները ազդամիջեան ընդհարումներ կը հրահրէին: Թէեւ երկու ժողովուրդները, աչխատաւորները իրարու հանդէպ թշնամանք չունէին:

Ջալիլ Մահմէդդուլիզադէի « Քէմանչա» թատերդութեան մէջ նկարագրուած է թէ ինչպէս Ղահրաման Եուղրաչին, Ղարաբաղի մէջ կ'որոչէ յարձակիլ Հայերու վրայ:

Անոր կը հանդիպի ծերունի երաժիչտը բախչին, բէկը իր համախոհներու հետ կը յարձակի անոր վրայ: Ծերունի երաժիչտը տեսնելով, որ անոնք կ'ուզեն փչրել իր քէմանչան, կը բացականչէ:— «Եղբայր ջ կ'աղաչեմ սպասէ քիչ մը, քէմանչաս ջարդէ իմ մեռնելէն վերջ, որ չտեսնեմ»:

Երաժիչտ Բաչխին կը փափաքի մահէն առաջ քէմանչէ նուագել: Դժուարութեամբ, բայց թոյլ կուտան: Ծերունին հայեացքը ուղղելով դէպի հայրենի դիւղը, կը սկսի ողեւորութեամբ նուագել:

Նուագի ամբողջ ընթացքին բէկը, առանց հայեացքը հեռացնելու երաժիչտէն, ուչադրութեամբ կը լսէ ծերունիի նուագը եւ կամաց – կամաց, ինքն ալ չնկատելով ներս կը դնէ դաչոյնը: Նեղկանեերբոլորը զարմացած ծերունիի նուագէն, չատերը հոդոց կը հանեն: Բաչխին կը չարունակէ նուագել: Բէկը, տարուելով երաժչտութենէն կը բացականչէ «Ա՛յ այդպէս, կեցցես... Ապրիս ...»:

վերջապէս կը հանէ դաչոյնը եւ զայրացած կը դոռայ.— «Էյ Հայ, վերցուր քէմանչադ եւ կորիր այստեղէն, կ'երդնում ընկերներուս կեանքով որ այս դաչոյնով, եւ քեզ կը սպաննեմ, եւ ինձ կը խողխողեմ»:

Ականաւոր գրող Զաբար Զաբարլին «1905 թուին» թատերախաղին մէջ ցոյց տուած է Ադրբէջանի եւ հայ ժողովուրդներու դարաւոր բարեկամութիւնը:

Սթալինեան մրցանակի պսակաւոր բանաստեղծ Սամէդ Վուրղունի դրած է.—

Թող ձուլուի Ղազախին Դիլիջանի կիրճը.
Թող զրկախառնուին ինչպէս մի հոգի
Նոյնաչ Ադրբէջանը, ընկեր Հայաստանը,
Եւ Վրաստանն էլ, ամխանադօ, Ջանն»:

1942ին ՍՍՌ Միութեան Գիտութիւններու Ակադեմիայի Ադրբէջանական բաժինը կազմակերպեց Անդրկովկասի ժողովուրդներու բարեկամութեան մասնաւոր ժողով: Նիստերուն զեկուցումները նուիրուած էին ադրբէջանական, հայ, վրացի ժողովուրդներու բարեկամութեան եւ եղբայրութեան հարցերուն: Ժողովներուն ժամանակ կազմակերպուած յատուկ ցուցահանդէսը կը պատկերացնէր Անդրկովկասի ժողովուրդներու բարեկամութիւնը: Առանձին ցուցափեղկի մէջ դրուած էին Սայաթ – Նովայի երգերը, գրուած եւ հրատարակուած Անդրկովկասի ժողովուրդներու երեք լեզուներով՝ հայերէն, ադրբէջաներէն եւ վրացերէն:

Հետեւեալ խօսքերը գրուած էին ժողովասրահի մէջ, մեծ կտաւի վրայ.—

« Բարեկամութիւնը ՍՍՌՄ ժողովուրդներու միջեւ մեծ, լուրջ նուաճում է, որովհետեւ քանի դոյութիւն ունի այդ բարեկամութիւնը, մեր երկրի ժողովուրդները կ'ըլլան ազատ ու անպարտելի: Քանի այդ բարեկամութիւնը կ'ապրի ու կայ, ոչ ոք սարսափելի չէ մեզ համար, ոչ ներքին, ոչ ալ արտաքին թշնամիները»:

Երբ թշնամին կը փորձէր գրաւել ծեր Կովկասի հարազատ լեռները, Ադրբէջանի, Հայաստանի եւ Վրաստանի ժողովուրդները չախչախեցին թշնամին:

Ադրբէջանի մէջ գրուած են մասնաւոր աչխատութիւններ նուիրուած երկու մչակոյթներու, Ադրբէջանական եւ հայ ժողովուրդներու մչակութային փոխադարձ կապի եւ ազդեցութեան մասին: Մասնաւորապէս Ստալինեան մրցանակի պսակաւոր եւ Լեզուի կաճառին անօրէն Միր Բաբայեւ իր աչխատութիւնը նուիրած է ադրբէջանցիներէն եւ հայերէն լեզուներու փոխադարձ կապի եւ ազդեցութիւններու հարցերուն»:

Վերջերս Ադրբէջանական ՍՍՌ դիտութիւններու Ակադեմիայի հրատարակութեամբ լոյս է տեսած պատմական դիտութիւններու Տոքթ. Ծ. Ադայեանի աչխատութիւնը՝ նուիրուած Աբբաս Ղուլի Աղա Բաքիխանովին:

Հէյատը Հիւսէյնով որ գրած է «Հասարակական եւ փիլիսոփայական մտքի զարգացման պատմութիւնը 19րդ դարուն Ադրբէջանի մէջ», փաստերով ցոյց կուտայ ադրբէջանական, հայ եւ վրաց ժողովուրդներու պատմական բարեկամութիւնը դլխաւորութեամբ ռուս ժողովուրդի :

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԿԱՄՔ, պաչտօնաթերթ «Արմենիա» երիտ. Միութեան, Ա. տարի թիւ 1, Ցունուար 1949: Սպաներէն բաժինով: Տարեկան բաժնեգին 2 տոլար: Հասցէ.— Revista Gamk, El Salvador 4625, Buenos Aires (R. Argentine):

ՀԻՆ ՈՒ ՆՈՐ ՕՐԵՐ (պատմուածքներ): Գրեց Անուչաւան Ֆրանկիւլեան, Պէյրութ, 1948: Գին 5 չիլին: Հասցէ.— Rue Ghalghoul Imm. Mikati, Beyrouth (Liban):

քովը նստի խցիկ մը հոն դտայ Ալի Շահպազը. դէմքը անանօթ էր իրեն, ոեւէ խօսակցութիւն չբացուեցաւ մէջերնիս: Անկիւն մը քաչուած կը դիտէի այդ ցաւագին դէմքը, խորունկ թախծութեամբ մթագնած: Այն օրը ձիւն էր եկած, Վոսփորի բլուրները, տուները ամէնքն ալ ճերմակ էին: Հանդարտ բնութեան վրայ վերջալոյսին տրտմութիւնը կը հանդչէր: Շոգենաւը կը չարունակէ չարժիլ մեր վերացական: Չէր խորհեր, կը դդար, առջեւն Ծնունդն էր: Իսլամացած Հայը այդ րոպէին կը յիչէր, ասոր տարակոյս չունէի, իր զաւակները, իր եղբայրները, կինը, որոնք Ծնունդ կ'ընէին լալով: Հոդիին մէջ կ'արթնային նիրհած ազգադիրները «Մորհուրդ Մեծ»ին ու կը յիչէր մանկութիւնը, երկիրը, ժամէն խթումի իրիկուան դարձը, հօրը մօրը ձեռքերուն համբոյրը, Շնորհաւոր Ծնունդ ու Աստուածայայտնութիւնն մաղթանքը: Հիմա ամէնքը նորէն իրենց Ծնունդը կ'ընէին, ու ինք զատուած, անջատուած մէկդի նետուած էր: Իսլամացած այդ Հայը իր նոր կրօնքին մէջ կը ներկայացնէր հոգեկան երեւոյթ մը, որ ցեղային արիւնի ազդեցութեան վերայ մտածել կուտայ: Տաք սրտով կապուեցաւ իր նախկին կրօնակիցներուն: Թուրքը կ'արհամարհէր ու անոր դէմ կր խրոխտանար: Կրօնափոխութեամբարդեօքաւելի ազա՞տ կզդացած էր իր բոլոր դաւանութիւնները յայտնելու տիրապետող ցեղին դէմ: Թուրքը իր ներքին կեանքին մէջ աւելի մօտէն տեսնելով իր ցեղին դերազանցութիւնը բաղդատութեամբ չի զգա՞ց...» (Նոր Կեանք, թիւ 6, 7, տարի, 1899, Լոնտոն):

Վ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՎՂՈՎԿԻ ՈՍՏՈՑ

ԳԼՈՒԽ ՀԵ.

ՄԱՀԱՓՈՐՁԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Եւ ահա ոչ միայն Հոլոդեցի, այլեւ ընկերուհի Ասիկ, որ ի հոսս ոչ միայն Հոլոդեցի էր, այլեւ ընտանեկան կապեր ունէին Ասիկի հետ, ներս մտան:

— Խնդրեմ, նստեցեք, բայց ժամանակ չունիմ ձեզի հետ խօսելու, — ըսաւ Ասիկ ու սկսաւ գործել իր սեղանին վրայ:

Հոլոդեցին ու Ասիկ նստան, իսկ Ասիկ շարունակեց գործել:

— Ձեզ ինչ որ պէտք է, ըսէք, ես կ՚ունկնդրեմ, — ըսաւ Ասիկ:

Հոլոդեցին ու Ասիկ նայեցան իրարու, ապա Հոլոդեցին ըսաւ.

— Ես ինչ որ պէտք է, ըսի, բայց ես կ՚ուզեմ, որ դուք ալ ինծի ըսէք, թէ ինչո՞ւ ինծի հետ այդպէս վարուեցաք:

Ասիկ դադրեցաւ գործելէ, նայեցաւ Հոլոդեցիին ու ըսաւ.

— Ես ձեզի հետ ոչ մի վատութիւն չեմ ըրած, ինչո՞ւ կ՚ուզէք, որ ես ձեզի հետ խօսիմ:

— Ձեզ ալ հետ կ՚ուզեմ, որ ինծի հետ խօսիք, — ըսաւ Հոլոդեցին:

— Ես ձեզի հետ խօսելիք չունիմ, — ըսաւ Ասիկ ու սկսաւ գործել:

Հոլոդեցին ոտքի ելաւ, մօտեցաւ Ասիկին ու ըսաւ.

— Ես ձեզի հետ խօսելիք ունիմ, ինչո՞ւ չէք ուզեր, որ ես ձեզի հետ խօսիմ:

Ասիկ դադրեցաւ գործելէ, նայեցաւ Հոլոդեցիին ու ըսաւ.

— Ես ձեզի հետ խօսելիք չունիմ, ինչո՞ւ չէք ուզեր, որ ես ձեզի հետ խօսիմ:

— Ես ձեզի հետ խօսելիք ունիմ, ինչո՞ւ չէք ուզեր, որ ես ձեզի հետ խօսիմ:

Ասիկ դադրեցաւ գործելէ, նայեցաւ Հոլոդեցիին ու ըսաւ.

— Ես ձեզի հետ խօսելիք չունիմ, ինչո՞ւ չէք ուզեր, որ ես ձեզի հետ խօսիմ:

Հոլոդեցին ոտքի ելաւ, մօտեցաւ Ասիկին ու ըսաւ.

տար դրամները ծախած եւ սեւ չուկային մէջ, բռնաբարելով դրամական օրէնքը:

Նոյն աղբիւրին համաձայն, ամբաստանեալներէն Վասիլ Զիւիքով, իբրեւ անդամ հաչուեքննութեան պատուիրակութեան (1946), երկու օտար պատուիրակութեանց հաղորդած է պուլկար պատուիրակներուն վիճակագրութիւնները եւ որոշումները, թէ զրոյցներ տարածած էմօտալուտպատերազմի մը մասին, Ս. Միութեան եւ Մ. Նահանգներուն միջեւ, պարզելով հիւլէական ռումբերու վտանգը Պուլկարիայ համար: Զիւիքով կը համարուի (աղբիւրը Պուլկարիոյ Աւետարանական Եկեղեցիներու ամբողջ թիւնամակաւ եւ քէյականի գործունէութեան»: Բոլոր ամբաստանեալները կը կոչուին «արհեստով լրտեսներ եւ դաւաճաններ»:

Պուլկարիոյ արտաքին նախարարին փոխանորդը, Վլատիմիր Թոփենչարով, որ միեւնոյն ատեն մամուլի վերատեսուչն է, յայտարարեց թէ կրօնի ազատութիւնը երաշխաւորուած է սահմանադրութեամբ եւ թէ Աւետարանական եկեղեցիները ազատօրէն կը կատարեն իրենց պաշտամունքը: Եւ բացատրեց թէ «ամբաստանեալները պիտի դատուին մասնաւոր ոճիրներու համար,— լրտեսութիւն, զոր լիովին խոստովանած են, առանց հարցաքննութեամբ»:

★ Պուլկարիոյ օրթոտոքս եկեղեցւոյ Սինոտը կոչ մը ուղղեց բոլոր հաւատացեալներուն, որպէսզի «եռանդով գործակցին կառավարութեան»: Փետրուար 7 թուակիր շրջաբերական մը, ուղղուած օրթոտոքս կղերին, կը յանձնարարէ օգնել իրականացնելու հնգամեայ տնտեսական ծրագիրը, իսկ աշխարհականներուն ալ կը թելադրէ ամէնամեծ եռանդով աջակցիլ կառավարութեան:

★ Անգլիոյ արտաքին նախարարութիւնը հրապարակաւ կ'ամբաստանէ արեւելեան Եւրոպայի բոլշեւիկեան կառավարութիւնները թէ՝ ժողովրդավար կուսակցութիւնները լուծելէ վերջ, այժմ ալ եկեղեցիները կը հալածեն, ճամբայ բանալու համար համայնավարութեան: Բրիտանական կառավարութիւնը երկու անգամ հարցումներ ուղղած, բայց խուսափողական պատասխաններ ստացած է 15 ամբաստանեալներու մասին:

ԿԱՐԴԻՆԱԼԻՆ ԴԱՏԸ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱ

Յարաբերութիւնները հետզհետէ կը լարուին Հունգարիոյ եւ Մ. Նահանգներուն միջեւ: Այնեայ չարթու հռոմէարական կառավարութիւնը պահանջած էր որ հեռանան Փէշթայի ամերիկեան դեսպանատան երկու պաշտօնեաները: Ամերիկեան կառավարութիւնն ալ ճամբեց Ուոշինկթընի հունգարական դեսպանատան Ա. քարտուղարը:

Եւ ահաւասիկ նոր դէպք մը.— Հունգարիա պահանջեց ետ կանչել Փէշթայի ամերիկեան դեսպանը, Պ. Զէպին, որուն անունը յաճախ յիշուեցաւ կարդինալ Մինձենթիի դատավարութեան առեն:

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը իր վրդովումը յայտնելով այս առթիւ, յայտարարեց թէ դեսպանը ետ պիտի կանչուի «խորհրդակցութեան համար» եւ թէ կառավարութիւնը իրեն կը վերապահէ դիմք ճշդել: Կը կարծուի թէ Ամերիկան ալ պիտի պահանջէ որ ետ կանչուի Ուոշինկթընի հունգարական դեսպանը:

★ Պապը բանադրեց բոլոր անոնք որ «համաձայնած են ձեռք բարձրացնել կարդինալ Մինձենթիի անձին վրայ, դատած են զայն եւ արձակած՝ անպատիւ վճիռը»: Այս «հրէշային մեղքը» քաւելու համար, Պապը կը յանձնարարէ եպիսկոպոսներուն ջերմեռանդ աղօթքի հրաւիրել հաւատացեալները, երկրորդ պատարագ մը մատուցանել Քրիստոսի Զարչարանաց կիրակին (3 ապրիլ) եւայլն:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂԱՈՎ

ԴԱՏԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐ Պ. Անտռէ Մառի (արմատական), որ կ'ամբաստանուէր թէ խափանած է տնտեսական գործակցութեան վերաբերեալ դատեր, ծանրապէս հիւանդացած ըլլալով, հրաժարեցաւ: (Թոքերը վնասուած են Պուխընվալտի արձակարանին մէջ): Իրեն յաջորդեց Պ. Լըքուռ (M. R.P.):

ԱՆԳԱՐՏ արձակուեցաւ Անդարայի Ֆրանսական նախկին դեսպանը, Պ. Կասթոն Պեռժըրի, որ կը դատուէր իբրեւ գործակից եւ մտերիմ Պոն Փափէնի:

ՋՕՐ. ՏԸ ԿՈԼԻ կոսակցութեան Բ. ընդհ. ժողովը տեղի ունեցաւ Լիլի մէջ: Զօրավարը տնտեսական նոր տագնապ մը կը նախատեսէ, յատկապէս կ'երեւայ իր կազմակերպութեանչափանակի մասին, եւ անհրաժեշտ կը դտնէ սաստկացնել պայքարը համայնավարութեան դէմ:

ԾԱՆԿԱՐԾԱՄԱՀ ԵՂԱԻ Քրիստիան Պէռառ («Պէպէ»), Փարիզի թատերական հռչակաւոր դարդանկարիչը, Մարինյի թատրոնին մէջ: Զբաղած էր ներկայացման մը փորձով, երբ յանկարծ տկարութիւն մը զգալով փոխեցաւ բազմոցի մը վրայ: Կէս դիշերին ինքզինքը դատ, բայց այս անգամ աւելի ծանր սրտնեղութիւն մը զգալով ուշաթափ ինկաւ: Ոստիկանները տուն փոխադրեցին պատգարակով մը, բայց արդէն մեռած էր, ուղեղային արիւնահոսութեամբ: 47 տարեկան էր:

ՔՐԱՎՉԵՆՈՑԻ դատը վերսկսաւ երէկ (երրորդ չարաթ): Lettres Françaises 24 ժամ պայմանաժամ տուած էր, որպէսզի ներկայացնէ իր դրքին ռուսերէն բնագիրը: Փաստաբանը պատասխանեց թէ պիտի ներկայացնէ երբ որ յարմար դատեն: Առջի օր դրոյց կը չրջէր թէ Քրավչենքօ անհետացած է...

ՅԱՌԱՋ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱՆԻԼՒՒ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊԻ Հ. Ց. Դ. Արամ Եղթակոմիտէի ժողովը այս չորեքշաբթի իրիկուն, ժամը 9ին, կայարանին դէմի սրճարանը, սովորական հաւաքատեղին:

Վիէն.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի մասնաճիւղին դասախօսական ժողովը՝ այս ուրբաթ, Ակումբին մէջ:

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆԴՈՑՔ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Պէլվիլի Ռոստոմ խումբի կողմէ, կիրակի 20 Մարտ կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին 12, Porte des Lilas (Caisse d'Epargne)ի սրահին մէջ: Մանրամասնութիւնները յառաջիկայ:

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՑԻՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Փարիզի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբը կը սարքէ հրապարակային դասախօսութիւն մը ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18ի առթիւ Sociétés Savantesի մէջ, այս հինդշաբթի գիշեր ժամը 9ին:

Պիտի դասախօսէ ընկեր Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Նիւթ.— ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ի ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն Նոր Սերունդի բոլոր անդամներուն:

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Մարսիլիոյ Շրջ.վարչութիւնը եւ բոլոր մասնաճիւղերը ցաւով կ'ողբան մահը Վիէնի իրենց ընկերոջ՝ ԳՐԻԳՈՐ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆի որ յարատեւ աշխատակիցը եղած էր իրենց օրկանին «Հայաստան» թերթին:

Նոյնպէս ցաւակցութիւն կը յայտնեն ընկեր Յակոբ Աւետիսեանի (Լէ Միլէն) իր երիտասարդ զաւկին կսկծալի մահուան առթիւ, որ անդամ էր Ն. Սերունդի Համազասպ խումբին:

★ Հ. Ց. Դ. Ընկեր Կարօ (Ս. Անթուան) Եղթակոմիտէն իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկեր Գրիգոր Մանուկեանի իր փոքրիկ մանչուկին դամն կորուստին առթիւ եւ փոխանակ ծաղկեպսակի հազար ֆրանք կը նուիրէ «Յառաջ»ի տարածման ֆոնտին:

ԴԵՐԶԱԿՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

ԾԱՆՈՒ Է ՆԻՍԻ մէջ քան տարուայ ճանչցուած եւ յաճախուած դերձակի խանութ մը, Նիսի կեդրոնը, երկու փողոցի վրայ: 5 դեղեցիկ սենեակներ, խոհանոց, աշխատանոց, կազ, էլեկտրականութիւն, երկրորդ յարկին վրայ: 6 տարուան Bail, վարձքը տարեկան 6000 ֆրանք: Բոլոր սենեակները կահաւորուած արդիական կարասիներով, արհեստակցական բոլոր գործիքներով, մեքենաներով, եւ բոլոր յաճախորդներու մօտելներովը, դասաւորուած: Վերջին գին 1.650:
Դիմել S. AGOPIAN, 2 rue Jeanne d'Arc, Nice (A.M).

INSTITUT ARMENIEN
ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԵՐԵԿՈՑԹ

Շաբաթ 19 Մարտի, ժամը 21.30էն մինչեւ առաւօտ, Copacabanaի մէջ, 168 Fbg. St. Honore, Nuit de la Voilette Yoska – Nemethի Tzigane նուագախումբը:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Մարսէյլի ծանօթ ճաշարանապետ
Պ. ԹԱԴԷՈՍ ՄԱԼԽԱՍԵԱՆ

կը փութայ յայտարարել իր յարգելի յաճախորդներուն որ Rue Nationaleի
LONDRES ՃԱՇԱՐԱՆԸ
փոխադրուած է 6 rue Etoile, rue d'Aixի St. Theodore եկեղեցիին քով:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
La Gérant : A. NERCESSIAN

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՑՑՈՒՄ

(ՀԱՑ ՎՃՏԻ ԵԻ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԻՋԸ)

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Սէն Ժէրմէնի «Հայաստան» Եղթակոմիտէին կողմէ, հովանաւորութեամբ Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէին: Փետր. 21, երեքշաբթի երեկոյ ժամը 9ին Trianon Cinémaին մէջ:

Օր. Աղդանոյշ Գոնչէկիւլեան, Տէր եւ Տիկին Զ. Մեծատուրեան, Տէր եւ Տիկին Տոքթ. Գ. Մեծատուրեան, Տիկիններ Սրբուհի եւ Աղաւնի Մեծատուրեան, Պ. Վիքթոր Մեծատուրեան եւ զաւակները, Պ.Պ. Գամէր, Վահան եւ Գարեգին Մեծատուրեան, Օր. Հայկանոյշ, Մանիկ, Շուշան Մեծատուրեան, Տէր եւ Տիկին Կ. Սասունի եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ց. Արսլանեան եւ զաւակները Փառանձեմ, Գարեգին, Վահագն եւ Սանդուխտ, Տիկին Մեծատուրեան եւ զաւակները Բարթող եւ Վարդանոյշ, Պ. Պ. Ժան եւ Գրիգոր Գոնչէկիւլեան, Ինչպէս եւ Ադամեան, Մեծատուրեան, Տէր Յակոբեան, Գոնչէկիւլեան, Ներսէսեան, Աբգարեան, Վարդերեան, Դաւիթեան, Ալթունեան, Թանկիլիկեան ընտանիքները, սրտի խորունկ կսկիծով կը ծանուցանեն մահը՝ իրենց սիրելի մօր, քրոջ, հօրաքրոջ եւ աղդականին՝

ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԻԱՄ ԳՈՆՉԷԿԻՒԼԵԱՆԻ
(ծն. Եալ Մեծատուրեան)

որ տեղի ունեցաւ իր բնակարանին մէջ: 23 rue Lavoisier (Cachan): Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այսօր երեքշաբթի առաւօտ ժամը 10.30–ին Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ (15 rue Jean Goujon), ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Փաշանի դերեզմանատունը:

Մանաւոր մահադդ ղրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իբր այդպիսին ընել:

Osարևտրու մասնակցութիւնը Լիոնի Տօնավաճառին
(FOIRE DE LYON)

Լիոնի յառաջիկայ տօնավաճառին — Ապրիլ 23էն Մայիս 2 — ինչպէս ուրիշ տարիներ, այս տարի ալ կարեւոր թիւով պիտի մասնակցին օտարները: Պելժիա, Մ. Նահանգները, Իտալիա, Հոլլանտա, Շուէյտ, Զուիցերիա եւ Թուրքիա կը կազմակերպեն իրենց պաշտօնական տաղաւարները, թիւ 14 չէնքին եւ թիւ 12bis սրահին մէջ, որ նորշինք մըն է եւ այս տարի առաջին անդամ կը դործածուի: Բայց օտար մասնակցողներուն ամենամեծ մասը, համաճարակային Տօնավաճառին սկզբունքին, պիտի դասաւորուի իրենց արհեստակցական խումբերուն մէջ, Ֆրանսացի ցուցադրողներու հետ:

Ինչ կը վերաբերի օտար դնորդներու, այժմէն որոշ է որ անոնք մեծ թիւ մը պիտի կազմեն, մասնաւորապէս ՋՈՒԻՅԵՐԻԱՑԻՆ, ԻՏԱԼԻԱՑԻՆ, ՊԵԼԺԻԱՑԻՆ, ՀՈԼԱՆՏԱՑԻՆ, ԱՆԳԼԻԱՑԻՆ, ՍԿԱՏԻՆԱՒԵԱՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐԷՆ, ՀԱՐԱԻԱՑԻՆ ԵՒ ՀԻՒՍԻՍԱՑԻՆ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆ, ԵԳԻՊՏՈՍԷՆ ԵՒ ՄԵՐՁԱՒՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՇԱՏ ՄԸ ԵՐԿԻՐՆԵՐԷՆ:

ՁԵՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԷՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ՄԻ ՄԻԱՑՆ

LE BOSPHORE Մառխայով

Հրուչակը — ՀԷՒՎԱՆ — դուտ չաքարով անարատ ԹԱՀԻՆՈՎ պատրաստուած, նաեւ LE BOSPHORE, բահաթ լօքումը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյն արտադրութիւններն են:

Վարիչ Տնօրէն Պ. ՍՈՒՐԻՆ ՖԷՄՃԵԱՆ

Société «LE BOSPHORE», Marseille

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél. : GOB. 15.70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mercredi 16 Février 1949 Չորեքշաբթի 16 ՓԵՏՐ.

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5772–Նոր շրջան թիւ 1183 խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՒՃԵԱՆ ԳԻՆ 6 ՖՐ.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՌԱՏԻՕ - ԾԱՊԼՎԱՐ

Ամէնէն թեթեւ բառն է որ կը գործածենք, անգամ մը եւս պարզելու համար Ռատիօ–Երեւանի խեղկատակութիւնը:

Իրականին մէջ, անյատակ տգիտութեան եւ անբարոյականութեան պատկեր մըն է որ կը պարզուի, աւելի քան երկու տարիէ ի վեր:

Նախապէս կը կարծուէր թէ Երեւանը կ'ուզէ թէ՛ տալ հայրենասիրութեան, ներգաղթի դրժողութեանց առթիւ, գռեհիկ ցնդաբանութիւններ արձակելով Հ. Բ. Դաշնակցութեան դէմ:

Իր մխամտութիւնն: Մարդիկ չէնք – չնորհք ճակատ յարդարած են, ջլամարտ կամ պաղ պատերազմ սարքած են, միամտամիտ միշտ խափանելու համար Դաշնակցութեան արեւը:

Այնոնք որ կը հետեւին Երեւանի անթելին, պէտք չունին մանրամասնութիւններ իմանալու: Մանաւանդ «Հայաստանատէր» կոչուած խառնիճաղանճը, որ անչուշտ հրճուանքո՛վ կը լսէ նոյն անլի„ անկիրթ եւ թխածոյ զառանցանքները:

Թուրքն անգամ այսքան լրբացած եւ գռեհկացած չէր, իր թշնամին անուանարկելու համար:

Եւ անշուշտ ամէնէն առաջ Թուրքն է որ կը հրճուի, տեսնելով Երեւանի չինովնիկներուն եւ անոնց արտասահմանի թութակներուն այս գեռնաքարշ խուժանավարութիւնը:

Երբ հայկական իշխանութիւն մը «ճիհատ» Այատարարած է ուրիշ Հայերու դէմ, այսքան սանձահատոր մոլեգնութեամբ...

Ահաւասիկ վերջին վկայութիւնը, հետեւեր Թէհրանէն:

Հայրենակից մը, որ կանոնաւորապէս կը հետեւի Ռատիօ – Երեւանի, Յունուար 8ի դիշերը լսեր է քարոզչական դեկուցում մը՝ ուղղուած Ազրատասահմանի հայութեան:

Համաձայն խօսնակին ծանուցման, դործիչ մօտ կեցած էր օրուան մեկնաբանը, քաղաքացի Գրիգոր Նաշարեան, որ տեսութիւն մը պիտի պարզէր օրուան հարցերու մասին:

Զեկուցման առաջին մասը կը վերաբերէր այն հայրենակիցներուն որ Հայաստանէն կը փախչին Թուրքիոյ ճամբով:

Թող ունկնդիրը ինք պատմէ.

— « Ըստ մեկնաբան Գր. Նաշատրեանի, Դաշնակցականները ամենասեւ գործակցութեան մէջ են Անգարայի ռէակցիոն Թուրք գործիչներու հետ, հոն միասնական գործակցութեամբ կը դարբնուին, այդ ուղղութեամբ ամէն կարգի տուտու կեղծ պատմութիւններ, կեղծիքներ եւ դէպքեր՝ Ն. Հայաստանէն խոյս տուած ներգաղթողներու մասին»: (Ալիք, 14 Յունուար):

Զեկուցումը տեւած է տասը վայրկեան: Այդ մէջոցին «Դաշնակցականները որակուեցան իբրեւ «ճիւաղներ» (հինգ անգամ), «սրիկաներ» (3 անգամ), «բանդիտներ» (չորս անգամ), «դաւաճան» (երկու անգամ), «Անգարայի գործակալներ» (մէկ անգամ), «աւազակներ» (երեք անգամ), «հրէշ – ներ» (մէկ անգամ), «չներ» (մէկ անգամ):

Եւ այս գարշահոտութիւնը՝ տարիէ տասներկու ամիս: Բերանացի թէ գրաւոր: Բոլորն ալ հիմնուած՝ խայտառակ սուտերու, քաութեանց, մատնութեանց, բանսարկութեանց եւ զրպարտութեանց վրայ, որոնք անդերազանցելի ճարտարարուեստի մը վերածուած են, բոլշեւիկեան մամլոպիտութեամբ:

Արտասահմանած կամ դրի առնուած ամէն մէկ բառ հոգեկան բորոտութեան, բարոյական սիֆիլիզի ախտանշան մըն է որ կը ներկայացնէ:

Համաճարակ մը, որ անարդել կը ճպռակի մեր դժբախտ հայրենիքին, ինչպէս բախտակից երկիրներու մէջ:

Երեսուն տարի վերջն ալ, կը գտնուինք հոն ուր հայանուն բոլշեւիկ – մենշեւիկներ օրը իրիկուն կ'ընդունին Դաշնակցութեան միսը ծամելով:

Կուսակցական նստարաններէն ցատկեցին պետական թիկնաթոռներու վրայ:

Բայց փոխանակ լրջանալու եւ հոգեկան բարձրացման փորձ մը կատարելու, հետզհետէ մանրացան: Պարզապէս փղոց իջան, ծուռ լեցնելով հայ ժողովուրդի ոսկերիմ թշնամիներու ջաղացքին:

Դեռ կը խօսինք:

Շ.

Տիկրի եղ. Ռոստոմ Զորեան

Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, փետրուար 13ին Ժընեւի մէջ մեռած է ողբացեալ Ռոստոմի այրին, Տիկին Եղիսաբէթ Զօրեան:

Իր մասին պիտի խօսինք տակաւին: Քանի մը կենսագրական տեղեկութիւններ.—

Ողբացեալ ուսուցչուհին ծնած էր Շուշի, եւ նախնական կրթութիւնը ստացած ռուսական դպրոցի մէջ: Զաւակն էր Ղարաբաղի երեւելիներէն դեր – դնդապետ Իսահակ Մելիք – Շահնազարեանի: Իր ընտանեկան շրջապատն ալ կը բաղկանար հարուստներէ, զօրականներէ եւ պետական պաշտօնեաներէ:

Հակառակ այս խորթ միջավայրին, մանկամարդ օրիորդը միջոց կը գտնէ յաճախելու հայկական շրջանակներ, կը ծանօթանայ Քրիստափորի եւ Զաւարեանի, աւելի վերջը՝ Ռոստոմի հետ (1892), երբ 19 տարեկան էր: Ցետոյ կ'երթայ Ժընեւ, իբրեւ ուսանող, հետեւելով համալսարանի բնագիտական բաժնին: Ամուսնացած աւելի մտերմանալով Ռոստոմի հետ, կը նշանուի 1894ին: Այս պարագան սրտնեղութիւն կը պատճառէ իր ծնողքին եւ աղգականներուն:

— « Ինչպէս, Մելիք– Շահնազարեան աղնուական գերդաստանի զաւակը դառնայ կին մը աղքատ եւ տկլոր յեղափոխականի, դիւղացիական ստոր ծագում ունեցող մէկը, որ ոտքնիսկ ապրելու իրաւունքէ դրկուած է Ռուսաստանում: Հակառակութիւնը խիստ վճռական էր, բայց Օր. Եղիսաբէթ ալ Մելիք – Շահնազարեան տոհմիկ էր: Նրա կամքն ալ կամք էր: Բախումը դարձաւ անխուսափելի: Նրան զրկեցին օժտից՝ Ամենքնդի դիւղից եւ մերժեցին ճանաչել նրանց ամուսնութիւնը:

«Ժընեւի մէջ Օր. Եղիսաբէթը մանակցում է հանրային կեանքին, Ռոստոմի հետ չարում է «Դրօշակ»ը, յօդուածներ է դրում, առ հասարակ օգնում նրան: Միւս կողմից եռանդով հետեւում համալսարանական աշխատանքներին»: (Վէմ):

Արդէն ճամբան դուռ, մեր ողբացեալ ընկերուհին սրտանց կը նուիրուի հանրային ծառայութեան, Ժընեւէն Թիֆլիս, յետոյ Ֆիլիպէ, ուր Ռոստոմի հետ կը վարէ ծանօթ վարժարանը, նոյնէն կովկաս եւ վերջապէս Ժընեւ, ուր կը քնակէր 1923էն ի վեր:

★ Փարիզի մէջ իր կրթական գործունէութեան 40ամեակը տօնուեցաւ 1935 Յուլիս 6ին: Այս առթիւ ճառեր խօսեցան ողբացեալ ընկեր Արշակ Ջամալեան, Պ. Արշաւիր Մանէտեանեան, յանուն Ժընեւի հայ դպրոցի տնօրէնութեան եւ իբրեւ պաշտօնակից, Տիկին Սաթենիկ Տէր Դաւթեան՝ յանուն Փիլիպէի դպրոցի նախկին սաներու, Օր. Հռ. Քոչեան (Տիկին Մոնտկարեան) ի դիմաց Թիֆլիսի Յովնանեան վարժարանի նախկին սանուհիներու, Տիկին Շ. Մխսաքեան՝ յանուն Ֆր. Կարդյա Աչի կեդր. վարչութեան, եւ Տիկին Էլլէն Բիւզանդ, իբրեւ նախկին սանուհին Տիկին Ռոստոմի: –

«Գաղտնի ազդեցութիւն» կարդինալին վրայ

Երկուշաբթի օր տեղի ունեցաւ կարդինալներու դաղտնի ժողովը, նախագահութեամբ Պապին, որ մանիլակապոյն տարազ հագած էր, իբրեւ սուդի նշան: Ներկայ էին 16 կարդինալներ, բոլորն ալ իտալացի, բացի Ֆրանսացի կարդինալ Թիսըրանէ, որ Վատիկանի վարիչն է Արեւելեան դործերու համար:

Պապը խօսեցաւ 25 վայրկեան, խոստովէն ճաղկելով Հունդարիոյ կրօնապետին՝ կարդինալ Մինձէնթիի դէմ արձակուած վճիռը, որ «խոր վիշտ պատճառած է ոչ միայն այս պատուարժան ժողովին եւ եկեղեցւոյ, այլեւ ամէն պատուախնդիր եւ ազատասէր մարդու»:

Ցետոյ պատմեց թէ երբ իմացաւ կարդինալին բանտարկութիւնը, բողոքագիր մը ուղղեց: «Հիմա որ այս յոյժ արժանաւոր եկեղեցականը դեռ բաղտի անպատուութեան ենթարկուած եւ դատապարտուած է ցկեանս բանտարկութեան, իբրեւ հասարակ ոճրագործ, հարկադրուած ենք կրկնել այս հանդիսաւոր բողոքը»:

Պապը բացատրեց թէ անոնք որ դատը կը վարէին, կարծես կը վախնային թոյլ տալ որ մարդիկ տեսնեն թէ ինչ կ'անցնի կը պատնայ ներսը: Իր կարծիքով, «դաղտնի ազդեցութիւններ դործուած են որոնք չեն կրնար հրապարակաւ յայտնուիլ: Ասիկա հաստատելու համար կը բաւէ ըսել թէ մարդ մը որ քաջառողջ էր եւ ուժեղ, յանկարծ կը տկարանայ եւ մտքով ալ կը պղտորի, խոտովանութիւններ կատարելու համար: Այս պարագան ամբաստանութիւն մը կը կազմէ ոչ թէ իրեն, այլ անոնց դէմ որ ամբաստանեցին եւ դատապարտեցին զինք»:

Եզրակացնելով, Պապը յայտարարեց թէ սարքուած դատին նպատակն էր կազմալուծել Հռոմի կաթոլիկ եկեղեցին:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Իսրաէլի Սահմանադիր ժողովը Երուսաղէմի մէջ

Երկուշաբթի օր, 14 Փետրուար, դումարուեցաւ Իսրայէլի պետութեան Սահմանադիր ժողովը Երուսաղէմի մէջ: Առաջին խորհրդարանն էր այս, դարերու ընթացքին, հռոմէական հալածանքներէն ի վեր: Հարիւր քսան երեսփոխանները երդումի արարողութիւնը կատարեցին երկրային եւ արարքներէն, մինչ դուրսը ժողովուրդը եւ թափառական ցեղախումբեր գոհաբանութիւն կը մատուցանէին աւանդական աղօթքը մրմնջելով,— «Լսէ, ո՛վ Իսրայէլ, Տէրն մեր Աստուած, մէկ է Տէրը»:

Երեսփոխանութեան մէջ կային տասը կիներ եւ երեքսարեայներ: Բոլոր երեսփոխանները ոտքի եղան, երբ առաջին կառավարութեան նախագահը, Տոքթ. Ուայիմ Վայցման, խորին յուզումով յիշեց «մեր բոլոր թանկագին եւ սիրեցեալ որդիներն ու դուստրերը որոնք մեռան, որպէսզի Իսրայէլը կարենայ ապրիլ»:

Եւ ժողովին բացումը կատարելով, Իսրայէլի «յաւիտենական քաղաքը» հռչակեց Երուսաղէմը: «Այս դէպքը մեծ օր մըն է նաեւ աշխարհի պատմութեան մէջ, որովհետեւ յոյսի եւ բարեմաղթութեան պատգամ մը կ'երթայ այս սրբազան քաղաքէն բոլոր հալածական եւ հարստահարեալ ժողովուրդներուն, որոնք կը պայքարին ազատութեան եւ հաւասարութեան համար: Արդար պայքար մը միշտ կը յաղթէ: Եթէ մենք, տառապեալ ժողովուրդ, ապահովեցինք այս օրը, ապա ուրիշն յոյս կայ բոլոր անոնց համար որ արդարութիւն կը խնդրեն»:

Արեւմտեան պետութեանց ներկայացուցիչներ մերժած էին Իսրայէլի հրաւէրը, դիտել տալով թէ իրաւունք չունին Երուսաղէմի մէջ դումարուելու: Ն. Միւթեան երեսփոխանական ներկայացուցիչը, փաւել Իսրաելովիչ Եէնջով, ջերմապէս ծափահարուեցաւ, երբ ներս կը մտնէր իր հետեւորդներով: Սրահին ճակատը կը ծածանէր Իսրայէլի դրօշը, կապոյտ եւ ճերմակ: Տքթ. Վայցման որ 74 տարեկան է, խօսեցաւ երրայեցերէն: Ճաճախ դժուարութեամբ կը կարդար դրաւոր ճառը: Յորապէս յուզուած ըլլալով, կ'ընդհատէր ընթերցումը, աչքերը սրբելու համար: Ընթերցումը տեւեց քսան վայրկեան:

ՀԱՑՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔՆ ԱԼ ՆԵՐԿԱՑ

Ունկնդիրներու օթեակին մէջ կը գտնուէին բոլոր հասարակութեանց հոգեւոր պետերը,—Հայոց, կաթոլիկներու, օրթոտոքս Ռուսերու եւ Յոյներու, Ասորիներու, Ղպտիներու, Իսլամներու, Տիւրզիներու եւն. հոգեւոր պետերը: Բոլորն ալ ոտքի կեցան, երբ նախագահը ոգեկոչեց մեռելներուն յիշատակը, եւ երբ կ'երդուէր Իսրայէլի քաղաքացի, «Հաթիքվահ»:

Խորհրդային դեսպանին հետ ներկայ էին Լեհաստանի, Չեխոսլովաքիոյ, Եուկոսլաւիոյ, Սկանտինաւեան երկիրներու, Սպանիոյ եւն. ներկայացուցիչները: Բացակայ էին Անգլիոյ, Ֆրանսայի, Մ. Նահանգներուն եւ Թուրքիոյ ներկայացուցիչները:

Գործակցութեան դաշտը պիտի փակուին

Պ. Ռոպէր Լըքուռ, դաւառական նոր նախարարը, յայտարարեց թէ մինչեւ երեք ամիս պիտի փակուին գործակցութեան դաշտերը, որոնք կը շարունակուին 1944 Սեպտեմբերէն ի վեր: Միեւնոյն ատեն ընդհանուր ներման օրինադիծ մը պիտի պատրաստուի, անոնց համար որ ծանր յանցանքներ գործած չեն, գործակցութեան պարագային: Բացառիկ ատեաններն ալ պիտի ջնջուին: Նախարարը հրահանգներ պիտի դրկէ դատաւորներուն, որպէսզի փութացնեն դատավարութիւնները: «Փարիզի ազատագրումէն հինդ տարի վերջը հարկ է վերջ տալ մաքրագործումին: Կ'ուզեմ որ առ առաւելն 2 — 3 ամիսէն վերջնական այն դատերը որ վճռուած չեն»:

Ցայտի չէ թէ մտադիր փէթէն ալ պիտի օգտուի ընդհ. ներումէն: Նախարարը խոստացաւ նորէն քննել մեծ հաստատութեան մը դէմ եղած ամբաստանութիւնը, որ ըստ – բաներու տեղի տուած էր: Այս հաստատութիւնը կը մեղադրուի

ՕՏԱՐ ՓՈՍՏՈՎ ՀԱՑԵՐ

ԲԱՆԱԴՐՈՒԱԾ ՀԱՑԸ...

(Ր. եւ վերջին մաս)

Կ. Շահպազ, յիշատակութեան արժանի իրենչ գործեր է կատարած իր ցեղակիցներու համդէպ:

Իրազեկներ կը վկայեն թէ ան Մահիկին տակ գործած է իբր Հայ եւ իր սիրտն ու հոգին բնաւ չէ փոխած: Թունէք քանի մը օրինակներ:

Երուսաղէմի Հայոց վանքը կարկուռի անուռով դատ մը ունէր, որ տարիներով կը քաշքշուէր: Շնորհիւ Կ. Շահպազի հզօր միջամտութեան, վանքը չհատած է երեսուն հազար ոսկի:

1896ին, Գարաքէօյի հրապարակին վրայ սպանութիւններ 'ըլլան: Քանի մը Հայեր ատեանակով կը սպաննեն ոստիկան մը: Իբրեւ ահաբեկիչ, երկու հոգի բռնուելով կը դատապարտուին մահուան: Դիմում կ'ըլլայ Վճռաբեկ Ատեանին: Շահպազ իբրեւ ամդամ, կարդ մը երկայրի հարցումներով, իր պաշտօնակիցները նեղը կը դնէ: Ոստիկանը մէկ դնդակով մեռած է, կ'ըսէ, եւ մէկ դնդակը մէկ հոգի միայն կրնայ արձակել եւ ոչ թէ երկու: Հետեւաբար բռնուողներէն մէկը իրրեւ մարդասպան նկատուելու է, իսկ միւսը՝ մեղսակից: Մարդասպան նկատուածը մահուան կը դատապարտուի, իսկ միւսը իրրեւ մեղսակից՝ ժամանակաւոր բանտարկութեան: Թուրք դատաւորները իրարու մէջ կը սկսին վիճաբանիլ.

— Ալի էֆէնտին Հայ մնացած է, անոր համար ասանկ բաներ կը մտածէ, մեր միտքը ինչո՞ւ չէյնար ասանկ բան մը:

Անմիջապէս Սուլթանին լուր կը տրուի թէ Շահպազը ոչ միայն Հայ մնացած է, այլեւ յեղափոխականներուն ալ բարեկամ: Եւ Կ. Շահպազ կառավարութեան առջեւ կը դառնայ կամիածելի:

Հայկական Ջարդերու աբխնուռա օրերն էին: Պոլսոյ թերթերը կը հրապարակէին ներքին գաւառներու մէջ «հանդարտութիւն» ծանուցանող սաւոյղ լուրեր: Իրիկուն մը չոգենաւին մէջ, բարձրաստիճան Թուրքեր կը խնդրեն Շահպազէն, որ իրենց բացատրէ թէ ի՞նչ է հեռախօսը, որուն անունը ժամանակ մը ի վեր շատ կը լսեն: Շահպազ պէտք եղած բացատրութիւնները տալէ վերջ, կ'աւելցնէ.— «Եւ այսպէս էրզրումի վալի փաշան իր տեղը նստած, բերանը փողի մը կը դնէ, եւ Պոլիս, Նորին Վեհափառութիւնը իր ականջը կը դնէ այդ փողին կապուած տուիչ փողի մը, եւ ուղղակի կը լսէ կուսակալին ձայնը որ կ'ըսէ.— «Շնորհիւ Ձեր Վեհափառութեան հանդարտութիւնը հոս կատարեալ է»... Ակնարկը թափանցիկ էր եւ հեգնութիւնը նուրբ:

Շահպազ անվարան պաշտպանած եւ ազատած է բազմաթիւ հայորդիներ, որոնք անտէր ինկած էին Թուրք զնտանիներուն մէջ:

Իր մահուան ժամերուն այս Հայր ուզած է տեսնել իր կինն ու զաւակները եւ հայ քահանայ մը: Անշուշտ ոչ ոք գտած է իր չուրջը եւ դիակը նետուած է «գօռէլի մը մէջ (Թրքական գերեզմանատուն): Ոչ պակ, ոչ ծաղիկ եւ ոչ ալ յուղարկաւոր:

Այս ցաւալի դէպքը տուն կուտայ կարդ մը խորհրդածութիւններու, թէեւ չատ մը փաստեր կը պակսին եւ իր սակաւաթիւ ժամանակակիցներն ալ «աննչան» երեւոյթ մը համարելով մոռացութեան են մատնած: Պէտք է քաշել վարագոյրը այս մթին բեմին վրայէն, դէպքերն ու դէմքերը պարզ տեսնելու համար:

Անմիջապէս աչքի կը զարնեն հետեւեալ նկատողութիւնները.—

Ա.— Ճիշդ է, որ Կ. Շահպազ, անհատական եւ ազգային անիրաւ հալածանքի մը պատճառաւ, հոգեկան տկարութիւնն է ունեցած կամովին ուրանալու իր կրօնը: Հայ ժողովրդի մէջ, առ հասարակ, կրօնամոխրութեան չատ մը դէպքեր պատահած են, բայց միչտ բռնի: Իր դիրքն ու տարազնդն ունեցող մէկը, անտարակոյս, պէտք չէր զոհ դառնար վհատութեան: Բայց, հակառակ ատոր, իր մահուան պարագաներն անգամ կը վկայեն, որ ինքը Հայ էր եւ կատարի Թրքատեաց մը: Եւ, արդէն, ո՞ր Հայն է, որ օտարի դրկին ու փառքին մէջ օտարատեաց չէ դարձած: Աղճատուած եւ խախուտ հոգիներն են միայն, որ կը ծփան օտար ովկիանոսներու մէջ:

Բ.— Շահպազ իր մահուան վերջին վայրկեաններուն ուզած է հայ քահանայ մը: Ամիկա մահամերձ հաւատուրացի մը արտառուս դարձն է դէպի իր ազգային կրօնը: Վտարուած Հայ. եկեղեցիէն, վտարուած իր ազգէն, ան մեռաւ ոչ թէ իբրեւ Թուրք, այլեւ իբրեւ Հայ:— Հայ քահանայ, Հայ քահանայ... Այս էր իր վերջին չունչը: Անմահ Րաֆֆին իրաւամբ կ'ըսէ.— «Կաթոլիկութիւնը, բողոքականութիւնը եւ մինչեւ անգամ մահմետականութիւնը չեն զրկում Հային Հայ լինելուց, եւ ոչ էլ լուսաւորչականութիւնը մեզ խրատում է տալիս Հայ կոչուիլ: Մենք Հայ էինք, երբ հեթանոս էինք եւ Հայ կը մնանք, եթէ հազար անգամ էլ փոխենք մեր կրօնը»:

Գ.— Օտար ծառայութեան մէջ, հայ բարձր պաշտօնատարներու սովորութեան պէս, ան չընթունէքի հեչտին թեւարկութիւն չէ կատարած, այլ զործնապէս պաշտպանած է իր ցեղակիցներու արդար իրաւունքները եւ չատեր փրկած համիտեան բռնակալութեան դաժան ծանրութենէն:

Դ.— Անլուծելի գաղտնիք մըն է Նուբեանի եւ Շահպազի յարաբերութիւնը: Նուբեան ինչո՞ւ պատճառներ ունէր զայն բարոյապէս մեռցնելու եւ նետելու Թուրք ոճրագործ ձեռքերուն մէջ: Դիրքի եւ ասպարէզի պայքա՞ր, Թուրք բարձր շրջանակներու հետ յարաբերութեան խնդի՞ր, թէ վարչապետութեան հարց: Անյայտ է: Փաստ է, որ Շահպազ զոհ դարձած է Նուբեանի անճնական քինախնդրութեան եւ յաւակնութեան:

Ցաւալի է, որ Հայրապետներու սեւ բախտը չատեր նետած էր Պապը Ալիի հալոցին մէջ եւ դանդնիք զարձուցած մերթ անկիրք, մերթ անկորով եւ մղած նոյնիսկ հաւատուրացութեան:

Որքան անհամեմատ դերեզմաններ կան, տարբերին, որ կը սպասեն իրենց ազգային դատավճիռին, արդարութեան եւ ճշմարտութեան լոյսին տակ:

Վ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

Ատանա երէկ եւ այսօր

ՄՄԲ.— Ատանայի ազատագրութեան 29րդ տարեդարձին առթիւ (5 Յունուար 1920) Լուֆթի էրօղլու «Այլըդ Պոլսոյ Անսիքլոփէտիսի» (Ամսօրեայ հանրագիտակ)ի մէջ հետեւեալ ծանօթութիւնները կուտայ Ատանայի պատմութեան մասին.—

Պատմական տեսակէտով, ճշդիւ չենք դիտեր թէ Ատանա քաղաքը երբ հիմնուած է, միայն դիտենք թէ Կիլիկիա անունին տակ Քրիստոսէ առաջ 15րդ դարուն կը պատկանէր Էթիներուն (Հիթիթ), աւելի վերջ Ասորիներուն: Վեցերորդ դարուն (Ք.Ա.)— Պարսկաստանի, չորրորդ դարուն Եգիպտոսի էր Ազեքսանդրի կայսրութեան: Քրիստոսէ առաջ առաջին դարուն Ատանա մտաւ Հռոմէական կայսրութեան մէջ, եւ չուրջը պարիսպներով չրջանակեցին եւ դրեթէ նոր քաղաք մը եղաւ:

Քրիստոսէ ետք, ութերորդ դարուն, վերջնականօրէն անցաւ արաբական կայսրութեան տիրապետութեան տակ, Ամասըա անունը տրուեցաւ իրեն եւ Թուրքերու բնակութեան յատկացուեցաւ: Տասներորդ դարուն, կապուեցաւ բիւզանդական եւ աւելի վերջ սելճուքեան կայսրութեան: Այդ չրջանին սկսաւ Հայերու դաղթը, եւ Հայերը ուղեցին պետութիւն մը հիմնել Ատանայի մէջ. բայց այդ չրջանին սելճուքեան կայսրութիւնը կ'իյնար եւ Ատանա Բամադանօղլուներու պէյլութեան մայրաքաղաքը եղաւ եւ 1378էն մինչեւ 1608 այդ վիճակին մէջ մնաց:

Օսմանեան տիրապետութեան օրով, այսինքն 1608էն ասդին, Ատանա եղաւ սանճագ մը որ կապուած էր Հալէպի, բայց իր վարչութիւնը դարձեալ մնաց Օսմանօղլուներու ձեռքը: 17րդ դարու առաջին տարիներուն, պարիսպ չկար այլեւս Ատանայի բոլորտիքը, միայն քաղաքին հիւսիսակողմը մնացած էր քառանկիւն բերդ մը՝ երկու դռներով: Քաղաքին մէջ կար 130 խանութ, զոց չուկայ մը, 17 խան, 40 մէտրէսէ, 70 մզկիթ, որոնց հինգը մեծ մզկիթներ էին:

19րդ դարու առաջին կիսուն, 1833ին, եգիպտացիք դրաւեցին զայն, բայց 1840ին Ատանա դարձեալ կցուեցաւ Օսմանեան կայսրութեան: Նոյն դարուն միւս կիսուն, Թանզիմաթի բարեփոխումները տեղի ունեցան աչիրէթներու տիրապետութիւնը սրբուեցաւ (1863) եւ Ատանայի կուսակալութիւնը (1867) հիմնուեցաւ: Զարկ տրուեցաւ նաեւ բամպակի մչակութեան:

ՀԱՑԵՐՈՒ ԴԻՐՔԸ

1890ին, Ատանա ունէր 403 հազար բնակչութիւն 158000ը իսլամ եւ 172000ը քրիստոնեայ եւ 72000 զանազան կրօնքներու պատկանող մարդիկ: Կեդր. Ատանայի բնակչութիւնը բարձրացած էր 93 հազարի, իսկ քաղաքին բնակչութիւնը 45 հազարի: Այդ տարիներուն 12—15 հազար բամպակի դործաւորներ կ'աչխատէին քաղաքին մէջ: Կային 10 մզկիթ, 37 աղօթատեղի, ութ թէքէ հինդ եկեղեցի, Իտատի եւ Բիւչուկ վարժարաններ, 35 մէտրէսէ, երկու մատենադարան եւ ասդնցմէ զատ 2 հայկ., 2 Յունաց, 1 Ֆրանս. Ցիսուսեաններու, մէկ ամերիկեան վարժարան, 1879ին սկսաւ նաեւ թատերական չարժում մը՝ որ սակայն կարճատեւ եղաւ:

Դալով Ատանայի ճարտարադործական հաստատութիւններուն դրեթէ բոլորն ալ Հայերու կը պատկանէին, եւ ունէին 55 չաղացք, խաղաղորդարան, հինդ տպադրի ներկատուն եւ առանձնատունք է տալիս Հայ կոչուիլ: Մենք Հայ էինք, երբ հեթանոս էինք եւ Հայ կը մնանք, եթէ հազար անգամ էլ փոխենք մեր կրօնը»:

Գ.— Օտար ծառայութեան մէջ, հայ բարձր պաշտօնատարներու սովորութեան պէս, ան չընթունէքի հեչտին թեւարկութիւն չէ կատարած, այլ զործնապէս պաշտպանած է իր ցեղակիցներու արդար իրաւունքները եւ չատեր փրկած համիտեան բռնակալութեան դաժան ծանրութենէն:

Դ.— Անլուծելի գաղտնիք մըն է Նուբեանի եւ Շահպազի յարաբերութիւնը: Նուբեան ինչո՞ւ պատճառներ ունէր զայն բարոյապէս մեռցնելու եւ նետելու Թուրք ոճրագործ ձեռքերուն մէջ: Դիրքի եւ ասպարէզի պայքա՞ր, Թուրք բարձր շրջանակներու հետ յարաբերութեան խնդի՞ր, թէ վարչապետութեան հարց: Անյայտ է: Փաստ է, որ Շահպազ զոհ դարձած է Նուբեանի անճնական քինախնդրութեան եւ յաւակնութեան:

Ցաւալի է, որ Հայրապետներու սեւ բախտը չատեր նետած էր Պապը Ալիի հալոցին մէջ եւ դանդնիք զարձուցած մերթ անկիրք, մերթ անկորով եւ մղած նոյնիսկ հաւատուրացութեան:

Որքան անհամեմատ դերեզմաններ կան, տարբերին, որ կը սպասեն իրենց ազգային դատավճիռին, արդարութեան եւ ճշմարտութեան լոյսին տակ:

Վ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

Դերասանական Անդրանիկ

Քալիֆորնիոյ «Ասպարէզ»ը հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ ողբացեալ դերասանապետին մահուան առթիւ, տալով կարգ մը կենսագրական տեղեկութիւններ.—

« Վաստակաւոր դէմք մըն էր ան հայ թչակոյթի կալուածին մէջ, նուիրուած բեմին, յարատեւ եւ անխոնջ, իր բովանդակ կեանքի ընթացքին:

Եւ ինչպէս հայ թչակոյթի բոլոր ճիւղերու վաստակաւորները, ինքն ալ կրած էր հայ թատրոնին ինքզինքը նուիրաբերած ըլլալու բոլոր դառնութիւններն ու զրկանքները:

Բայց ան, ծաղիկ հասակէն մինչեւ ծերութիւն, մնաց միչտ արթուն պահակ հայ բեմին, ծառայեց անոր ամենահաճելիր ու հաւատաւոր, վագեց քաղաքէ քաղաք, գիւղէ գիւղ, աչխարհէ աչխարհ, եւ իր տաղանդին ու սերմ խօսքինհմայքովը վառ պահեց հայ թատրոնին ջահը:

Ասոր համար հայ ժողովուրդը անկեղծօրէն երախտագէտ է իր այս բազմավաստակ զաւկին: Որովհետեւ «բազումք են կոչեցեալք, Սակաւք են ընտրեալք»:

Անդրանիկ այս տիպարներէն էր: Բոլանդակ կեանքը նուիրած հայ թատրոնական արուեստին:

Ան թափառեցաւ ամէն տեղ, ուր հայ համայնք կար, ամէն տեղ պտտցուց հայ բեմական արուեստի ջահը:

Կովկասի մեծ ու փոքր քաղաքներն ու գիւղերը, Թիֆլիս, Պաքու, Երեւան, Պարսկաստանի զլխաւոր վայրերը, ապա Տաճկաստանի զլխաւոր կեդրոնները՝ ինչպէս Պոլիս Իզմիր եւայլն, յետոյ Սփիւռքի բազմաթիւ վայրեր, ինչպէս Պուլկարիա, Ռումանիա, հուսկ ուրեմն Ամերիկա՝ վայելեցին իր ու իր խումբի ներկայացումները:

Այս տեսակէտէն՝ դերասանապետ Անդրանիկ թերեւս ամէնէն չատ ճամբորդող եւ ամէնէն լայն խաւերու մէջ իր արուեստը ժողովրդական զանգուածներուն մատչելի դարձնող դէմքը եղած է մեր մէջ:

Իսկ յատկանչական են իր զրի առած յուչերն ու դրուագները դերասան – դերասանուհիներու կեանքէն, որոնք ժամանակ մը ի վեր լոյս կը տեսնեն «Ասպարէզ»ի մէջ, «Հայրենիք» ամսագրէն արտատպութեամբ, որոշ սրբագրութիւններով ու յաւելումներով:

Այս յուչերու մէջ պատմուած փոքր, չատ դուարճալի էփիզոտները նչանագուցական են մեր բեմի վաստակաւորներու դիմագծութիւնն ու նըպէս 7 դործարան, 1885ին, Անգլիացիք եւ Ֆրանսացիք հիմնեցին « Օսմանեան երկաթուղիներու ընկերութիւնը», 1886ին Ատանա — Մերսին դիծը բանիլ սկսաւ:

1909Ի ԴԷՊՔԵՐԸ

1908էն վերջ, Ատանա հանդիսացաւ Օսմանեան կայսրութեան քաղաքական դործունէութեան կեդրոններէն մին. Իթթիհատ –Թէրաքզըի եւ Թրքական միւս կազմակերպութեանց կարդին, Հայերու Հնչակ եւ Դաչնակցութիւն կուսակցութիւնները կազմակերպուած էին: Սկսած էին հրատարակուիլ «Իթիհատ»ի, «Թէճէտիւտ»ի նման թուրքերէն թերթեր:

Եւ սակայն, 1909 Մարտ 31ին պատահեցան բախումներ Հայերու եւ Իսլամներու միջեւ եւ այս դէպքերը չպրդի հանդամանք առին: Ցաւելուածաբար ծագեցաւ Ատանայի մեծ հրդեհը, եւ այս կերպով անոնց քաղաքական դործունէութիւնը մարեցաւ:

1909ին, Ատանայի մէջ բացուեցաւ վարժապետանոց մը, 1910ին՝ առեւտրական սակարան, եւ եկեղեցական գետեղումները սկսան քաղաքին մէջ: 1912ին Ատանա – Մերսին երկաթուղին կապուեցաւ Պաղտատի դիծին: 1915ին բացուեցաւ սպանդանոցը: Գերմաններն ալ մեծ չահագրգռութիւն ցոյց կուտային Ատանայի հանդէպ եւ ծրագիրներ կ'առաջարկէին Ատանայի դաչտը ոռոգելու, բամպակի մչակութեան զարկ տալու համար, 1918ին բացուեցաւ Տաւրոսեան փապուղին եւ Ատանան կապեց Հայտարփաչայի:

ԱՏԱՆԱՅԻ ՊԱՐՊՈՒՄԸ

Անկախութեան պայքարի օրերուն, Ատանա գրաւուեցաւ Ֆրանսայի կողմէ, եւ այս գրաւումը սկսաւ 20 Դեկտեմբեր 1918ին: Հայերը մասնաւոր զործունէութիւն մը ունեցան այս չրջանին մէջ եւ Նոյեմբեր 5 Օդոստոս 1920ին ուղեցին ինքնավար հանրապետութիւն մը հռչակել: Ասոր փոխարէն Ատանայի Միւտաֆաի Միլլիյէ եւ Կիլիկիա միութիւնները պայքարներ մղեցին եւ Ֆրանսական իչխանութիւնն ալ յայտնապէս ընդդիմացաւ: 1919 Հոկտեմբերէն սկսեալ, Ատանայի պաշարուեցաւ Միլլի ուժերուն կողմէ, բայց Ֆրանսացիները չարունակեցին պայքարիլ մանաւանդ տնտեսական դետնի վրայ: Վերջապէս Ֆրանսացիները քաչուեցան Ատանայէն 5 Յունուար 1922ին, ստորագրելով Անգարայի համաձայնութիւնը:

կարագիրը ճանչնալու տեսակէտէն: Անոնք կրնան որոշ ատաղձ մատակարարել հայ թատրոնի պատմութիւնն ու հայ դերասաններու կեանքը դրկել փորձողներու համար, աշխատանք մը, որ բաց կը մնայ ցարդ եւ որ պէտք է որ օր մը դէպի հանուի:

Դերասանապետ Անդրանիկ կը փակէ իր աչքերը, կարելի է անվարան ըսել, պատէին վրայ, իր կոչումի ճանապարհին: Տակաւին քանի մը շաբթներ առաջ էր, որ ան բեմադրեց, իր տաղանդաւոր դստեր՝ դերասանուհի Պերճուհիի հետ Զուտերմանի Հայրենի Տունը Լօս Անճըլըսի մէջ:

Անդրանիկ կը զատորոշուէր իր այլ պաշտօնակիցներէն մէկ բախտաւորութեամբ թերեւս. ան պէտք էր բեմին նուիրուած ըլտանիքի մը. իր կինը՝ տաղանդաւոր ու վաստակաւոր դերասանուհի, իր դուստրը՝ նոյնպէս, իր փեսան, նոյնպէս մէկ խօսքով՝ դերասաններու ընտանիք մը:

Այս իրողութիւնը, մեզ կը թուի, իր մեծագոյն մխիթարանքն ու վարձատրութիւնն էր կեանքին, բացի հայ արուեստին ծառայած ըլլալու ներքին գոհունակութենէն:

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՕ (յապաղած).— Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը Միութեան Օրը տօնեց իւնջոյք դիներեգնամով: Հանդէսին բացումը կատարեց Պ. Մեսումենց, շեշտելով Կ. Խաչի կարեւորութիւնը իբրեւ ազդակ ազգապահպանման: Հանդէսին սեզոնապետ ընտրուեցաւ ընկեր Հրանդ Խալուեան, ստեղծելով տարեկան մթնոլորտ մը:

Խօսք առաւ Շրջ. վարչութեան նախագահ Օր. Ֆըրրա, որ մէկ վայրկեան յարգանքի հրաւիրեց ներկաները, ընդառաջելով Կ. Խաչի հիմնադիրներէն ողբացեալ Տիկին Կամմերմօրութեանի յիշատակին: Ցետոյ պարզեց Կապոյտ Խաչի աշխատանքը բոլոր գաղութներու մէջ:

Նոյնպէս խօսք տրուեցաւ Ամերիկայի գաղութէն Տիկին Մուրատեանի որ լայն տեղեկութիւններ հաղորդեց Ամերիկայի Հ. Օ. Խաչի գործունէութեան մասին, ծանրանալով հայ մանուկներու դաստիարակութեան վրայ: Ներկաները զարմացան, երբ ըսաւ թէ ինք 26 տարի առաջ Ամերիկա մեկնած է դեռ աղջիկ հասակ, եւ այնքան մաքուր առոգանութեամբ ճառ խօսելու ստիճանին հասած չնորհիւ Խաչուհիներու եռանդուն աշխատանքին:

Ընկեր Հայկ Սէրէնկիւլեան եւս խօսք առնելով, բացատրեց ազգային կազմակերպութեանց դերը գաղութներու մէջ:

Եզրափակեցին Նոր Սերունդի սոխակներէն Օր. Շաքէ Պնկեան եւ Օր. Մուրատեան Պանէօչն, ընկերակցութեամբ դաշնակի (Մեսումենց): Երեւոյթը խմբերգներով կը թնդացնէին սրահը:Ժամը 8ին մեկնեցան Փարիզէն եկած ընկեր եւ ընկերուհիները, եւ քիչ յետոյ եկան ուրիշ ընկերներ, կրկնապատկելով խանդավառութիւնը: Ընկեր Աբէս քառեակներ երգեց Օմար Խայեամէն: Երեկոյթը վերջացաւ կէս գիշերին:

Ներկայ մը

ՁԱՇՆԵՐ ԳԱՓԱՆԻՆ

«ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ»Ի ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ

ՄԱՍԻՍԼԷՁ, 7 Փետր.— Հայաշատ արուարձաններէն Պոմոնը կոչուած է մեծ դեր կատարելու ազդապահպանման ճակատին վրայ, շնորհիւ Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան» եւթակոմիտէին, կապոյտ Խաչին:

Փետրուար 5ի գիշերը տեղի ունեցաւ Լէ գ'Օլիվի Նոր Սերունդի Օհանջանեան խումբին երեկոյթը նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Իշխան» խումբի: Ժամանակէնառաջ լեցուած էր Պոմոնի դպրոց – սրահը:

Հանդէսը բացուեցաւ «Մարսէյեզ»ով: Օրուան նախագահ ընկեր Ց. Նիկողոսեանի բացման խօսքէն վերջ, երգուեցաւ «Մեր հայրենիքը» ընդհովանեաւ հայկական եռագոյնին, որ հպարտութեամբ կը ծածանէր ընդ Սերնդականներու ձեռքին մէջ, ըսելու համար թէ «հակառակ չատ մը տմարդի ուրացումներու, կան իսկական հայորդիներ որ փոխանցելով ձեռք ձեռք, սերունդէ սերունդ, դիս սիրտ հասցնեն իմ արժանի բարձրութեան»: Երկկ դեռ հայերէն չգիտցող տասնեակներով պատանիներ եւ պարմանուհիներ շնորհիւ Հ. Ց. Դ.ն արտասանեցին եւ երգեցին հայու ղղացումով: Կ'արժէ յիշատակել փոքրիկն Ժագլին Զիլիճեանը, Դէորդ Շաքարեանը ,Ռօզա Պատանեանը եւ Ռօժէ Շաքարեանը: Ինչպէս միշտ, այս անգամ եւս խանդավառ արտասանութիւն մը կատարեց Օր. Քօլտեան, դաշնամուրի ընկերակցութեամբ:

Օր. Զորպաճեանի «Իմ երգը (Ալէմշահ) կրկնուեցաւ ծափերով:

Օրիորդներ Քօլտեանի, Զորպաճեանի եւ Մինասեանի, միասնական մէկ երգէն վերջ, արտասանեց փոքրիկն Շուշանիկ Շաքարեան, «Հայ օճախ»ը:

Տասնըհինգ վայրկեան դադարէ մը ետք, առաջին անգամ ըլլալով, «Նոր Սերնդականներու» կողմէ, դեկավարութեամբ իրենց ուսուցչին՝ Տիկին Մանուչի, ներկայացուեցաւ Ա. Ահարոնեանի «Արքունի թթխմորը», ձգելով խոր տպաւորութիւն: «Օհանջանեան» խումբի հայկական պարերը ստեղծեցին մեծ խանդավառութիւն:

Օր. Քնարիկ Զորպաճեանի չնորհալի պարերէն վերջ, ներկայացուեցաւ Ն. Պէչիկթաշլեանի զաւեշտը, «Հիւանդութս»ը միշտ նոր սերնդականներու կողմէ, ստեղծելով ուրախ մթնոլորտ մը:

Օրուան բանախօսը, ընկեր Թադոյեան հիանդ ըլլալով, զայն փոխարինեց ընկեր Ց. Նիկողոսեան: Ընկերը հրաւիրեց հայ ծնողքները անվարան իրենց զաւակները յանձնել Հ. Ց. Դ. «Նոր Սերունդ» Մխիթեան, եթէ կ'ուզեն որ անոնք հայ մեծնան եւ իրենց արժանի յաջորդները դառնան:

Կէս գիշերէն վերջ սկսան եւրոպական պարերը եւ բուն խրախճանքը տեւելով մինչեւ առաւտուան ժամը 5: Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի կողմէ իր գնահատանքի խօսքը ըրաւ ընկեր Սերժ: Ինչպէս միշտ, այս անգամ եւս ստեղծուած տաք մթնոլորտը կրկնապատկեց Հ. Մ. Ը. Մ.ի նախագահը, Պ. Վահրամ Պապիկեան այս առթիւ նուիրելով նաեւ հազար ֆրանք, որուն համար Լէ գ'Օլիվի մեր կազմակերպութիւնը կը յայտնէ իր շնորհակալութիւնը:

Ջերմ գնահատութեան արժանի են Լէ գ'Օլիվի «Իշխան» խումբի մեր համեստ բայց անձնազոհ ընկերները, որոնք համախորհուրդ իրենց երէց ընկերոջ անխոնջ եւ հաւատաւոր եւ միշտ երիտասարդ ընկեր Պամամճեանի՝ կ'աշխատին այսպիսի մեկուսացած չրջանի մը մէջ վառ պահել հայկական ոգին եւ տարածել Հ. Ց. Դաշնակցութեան խօսքը: Հանդէսը եղաւ իրապէս վայելքի երեկոյ մը:— Ց. Տէօմմէճեան

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՄԱՐՍԻԼԷՁ.— Մարսիլահայ հասարակութիւնը հինգշաբթի օր անակնկալի եկաւ երբ իմացաւ Marseille Provenceի Radioի կայանէն Bruno Delayeի մարզական տեղեկութեանց ժամանակ Հ. Մ. Ը. Մ.ի պարահանդէսին ծանուցումը: Ազգին Ֆրանսացին Թուելէ վերջ Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի 25 տարուան օրինակելի գործունէութիւնը ,Թուեց առանձին մեծ յաղթանակները եւ ուրախութեամբ չեշտեց թէ Հ. Մ. Ը. Մ.ը արտասահմանի միակ հայ մարզական միութիւնն է որ արժանացած է հիւրասէր Ֆրանսայի դեկավարներուն համակրանքին:

Պարահանդէսին դիւղը Salon de la Plage երեք սրահները լեցուած էին խուռներամ բազմութեամբ մը: Շատեր ստիպուեցան վերադառնալ, ժամանակին ապահոված չըլլալով իրենց տոմսերը եւ տեղանունը:

Հ. Մ. Ը. Մ.ի պատուոյ նախագահը, Colonel Letia անձամբ կը նախագահէր պարահանդէսին: Նամանաւանդ ներկայ էին Ligue de Sud Estի District de Provence Amicale les Arbitres de Provenceի ներկայացուցիչներ, Olympique de Marseille մարզիկներէն Rodriquez, Mercier եւ Turc, Փարիզի Ալֆորվիլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի վարիչներէն Պ. Պ. Ուզունեան , Վանիկ Քիւրքեան, Պօղոս Դաւիթեան:

Նշանաւոր accordéoniste Gomez եւ իր նուագախումբը իրենց «Փանթէզի»ներով կը խրախուսէին պարող երիտասարդութիւնը: Մինչեւկեսգիշեր տեղի ունեցաւ անակնկալներ, հայկական պարեր, երգեր եւ Ֆրանսերէն գինուորական կեանքէ կատակերգութիւն մը:

Առտուան ժամը 2ին ոչ խմելիք եւ ալ ուտելիք մնացած էր: Այսպէս Հ. Մ. Ը. Մական պարահանդէսի տաք մթնոլորտը չարունակուեցաւ մինչեւ առտուան ժամը 6 եւ հանդիսականները դոհունակութեամբ մեկնեցան, միշտ հպարտ՝ Հ. Մ. Ը. Մ.ի յաղողութիւններով: Պարահանդէսին ընդհ. հասոյթն եղաւ 320.000 ֆրանք, մինչ որ մրցանիշ մը կը կազմէ:— Վ. Շամլեան

160.000 ՀՐԵԱՆԵՐ ,որոնք Հունգարիա կը գտնուին, իրենց երկիրը պիտի վերադառնան (Իրայէլ), եթէ բանակցութիւնները յաջողին: Հունգարական կառավարութիւնը տրամադիր է արտօնելու, եւ առաջին առթիւ ճամբայ պիտի ելլեն 50 հազար հոգի:

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԿԱՂԱՆԴ ՊԱՊԻՆ, գրեց՝ Սրամ Գառոնէ: Հրատ. «Սաքօ» գրատուն: Գինն 50 սենթ: Թէհրան:

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (95)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԺԹ.

ԲԱՐԵԿԱՐԳՈՒԹԵԱՆՑ ԱՐԳԵԼՔՆԵՐԸ

Մենք աւելորդ կը համարենք անարժան եւ գայթակղեցուցիչ եպիսկոպոսի մը վրայ դառնալ՝ որ ըստ իր անառակութեան պատճառով՝ վանքի մը մէջ ապաշխարելու դատապարտուեցաւ. երանի թէ իր ղղումն ալ սրտանց ըլլար՝ որպէսզի հանդերձեալ կեանց մէջ երկրորդ եւ մեծ դատապարտութենէ մը ազատ ըլլար:

Իսկ Մարզպետ որ որոշած էր՝ ոչ թէ ուրիշներուն բանադատութիւնովը այլ իր կամքով եւ փափաքով հեռանալ աշխարհէ, եւ չղղծած մեղքերուն համար ապաշխարել, եւվիմէի ու Ստեփաննէի աղաչանքներուն ղիջանիլ, եւ քանի մը միս վերջը Անարզարայի իշխանական պալատին մէջ իր պսակի հանդէսը կը կատարուէր լռելեայն, ուրախութեամբ բոլոր քաղաքին բնակիչներուն , որ տղայութենէն իր առաքինութեան եւ իմաստութեան վրայ մեծ համբաւով ունէին եւ ղինք կը սիրէին:

Աւելորդ է ըսել թէ Թորոսի դուշակութիւնը իր եղբօրը վրայ բաւական կատարուեցաւ. Ստեփաննէն իր կնոջ ազդեցութեամբ սկըսելիղաւժողովրդեան եւ եղբօրը՝ ու շատ անգամ օգտակար դործի անոր դիտաւորութիւններուն գործադրութեան: Ընդհակառակն Մլեհի խստերախտ եւ վայրենի բնաւորութիւնը վտանգ մըն է նորածին իշխանութեան:

Ինչափ որ Թորոս արդարութեան եւ քաղցրութեան վրայ հիմնել կը ջանար իր տիրապետութիւնը, նոյնչափ Մլեհ ամբարեհաճութեամբ եւ անխորհուրդ խստութեամբ կ'օտարացնէր սրտերը իրմէ, եւ եղբօրը բոլոր արթնութիւնը պէտք էր անոր զառանցանքը ուղղելու համար:

Անարզարայի առումը երկրին ամբողջութիւնը մատամբ կ'ապահովէր. Թորոս հայրենի իշխանութեան կառարեալ տէր ըլլալով, սկսաւ ներքին բարեկարգութեան. զինուորական կրթութիւնը ընդհանուր ըրաւ, այնպէս որ Տոդտասնամեակ ամէն հայ զինուոր էր տղայութենէ մինչեւ ի ծերութիւն, դատաւորական իշխանութեան եւ իրաւունքներուն վրայ խստիւ կը հսկէր, ոչ միայն որ բնակիչն անիրաւութեան թշնամի էր, այլ նաեւ անոր համար որ լաւ համոզուած էր թէ առանց արդարութեան ոեւիցէ իշխանութիւն մեծ ու փոքր կը կործանի:

Ելեմտական մատակարարութիւնը լաւ եւ խնայուն վիճակին մէջ դնելով, չափազանց ծախքերէ եւ չափազանց տուրքերէն կը ղղուշանար եւ կը ղղուշացնէր:

Կրօնասէր էր առանց կրօնամոլութեան, դիտէր յարդել կրօնքն ու եկեղեցին, չչփոթելով անոնց հետ եկեղեցականին անկարդութիւնը ու տգիտութիւնը:

թէ օգնած է Ատլանտեան պարիսպը կառուցանելու եւ V.I զէնքեր շինելու ի հաշիւ Գերմանիոյ: Այդ հարցին առթիւ էր որ խիստ քննադատութիւններ եղան դատական նախորդ նախարարին, Պ. Անտռէ Մառիի դէմ :

Քրավչենքոյի դատը

ՀԱԿԱՍՍԱԿԱՆ ՎԿԱԲՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Երկուշաբթի օրուան դատավարութեան մէջ, առաջին վկան էր Ֆրանսացի զօրավար մը, Քըթի, նախագահը Ֆրանս. զինուորական պատուիրա – կութեան, որ երեք տարի բնակած է Մոսկուայի մէջ, պատերազմի ընթացքին: Զօրավարը մանրամասնօրապէս քննադատեց Քրավչենքոյի գրքին յայտնութիւնները՝ կարմիր բանակի մասին, անճիշդ գտնելով զանոնք: Քրավչենքօ կ'ըսէ թէ կարմիր բանակը կը կռուէր պարզապէս հայրենասիրական շարժառիթներով եւ «հակառակ Սթալինի»: Վկան յայտարարեց.— «Բացարձակապէս սխալ է այս: Անոնք կը կռուէին, որովհետեւ հասարակ ունէին իրենց երկրի ազատային վրայ, առաջնորդութեամբ Սթալինի »:

Ցետոյ կարդացուեցաւ զօր. Վէյկանի մէկ նամակը, որ կը հերքէր անգլիացի վկային՝ Զիլիաքըսի այն յայտարարութիւնը թէ 1940ին Սուրիոյ Ֆրանսական բանակը աւելի շատ զրաղած էր Մ. Միութեան դէմ կռուելու քանգեմամիտոյյաղթելու մտահոգութեամբ: Վէյկան կը հերքէր այնպատմութիւնը թէ երբ Զիլիաքըս Սուրիա գնաց, տեսաւ որ Ֆրանսական հրամանատարութիւնը քարտէսներ պատրաստած էր միմիայն Բագուն զարնելու առաջադրութեամբ, անցնելով հայկական բարձրաւանդակէն:

Երրորդ վկայ մը, Ֆրանսացի ճարտարապետ Փիւլ Քոթ, 71 տարեկան , բացարձակապէս խոչ, պատմեց թէ Ռուսաստան գացած է 1910ին, հոն անցընելով իր կեանքին մեծագոյն մասը: Վկան շատ նպաստաւոր գոյներով նկարագրեց... մաքրագործումի տեսարանները: «Ամէն ինչ տեղի կ'ունենայ բարեկամական եւ ընկերական մթնոլորտի մը մէջ»: Եւ յետոյ մահուան կը դատապարտեն:

Ցետոյ միջադէպ մը ծագեցաւ: Ֆրանսական չաբաթաթերթին փաստաբանը բողոքեց թէ անցեալ շաբթու, խորհրդային «Ինդուստրիա» թերթին կարդացուած գրութիւնը Մոլոթովի ճառը չէր, այլ լրագրական յօդուած մը, Մոլոթովի վերլուծումով: Ըսել կ'ուզէր թէ դատարանը դոհ գացած է խաբէութեան մը: Քրավչենքոյի փաստաբանը բացակայ ըլլալով, փոխանորդը յայտարարեց թէ յօդուածին բնագիրը եւ թարգմանութիւնը պիտի ներկայացնեն յառաջիկային: Այս առթիւ կծու խօսքեր փոխանակուեցան :

Յաջորդ վկան էր նախկին սպայ մը ցարական բանակին, Ալեքսիյ Կավտրով, 54 տարեկան, որ Ֆրանսա կը բնակի 25 տարիէ ի վեր: Իրրեւ ռուս հայրենասէր ներկայանալով, վկան իր զայրոյթը յայտնեց որ Քրավչենքօ կը վարկաբեկէ իրենց հայրենիքը, այս դատավարութեամբ: Եւ դասիք անդուանեց իր հայրենակիցը, բսաւ թէ Գերմանները օգտագործեցին անոր մէկ տեսակցութիւնը «Ն. Ե. Թայմզ»ի մէջ: Քրավչենքօ բարկանալով բսաւ թէ «Գերմանները օգտագործեցին նաեւ Մոլոթովը եւ Սթալինը: Բոլորովին տարբեր բաներ են Ռուսաստանը եւ Սթալինը»:

Ֆրանսացի մըն ալ դուեց կարմիր բանակին դերինները: Ն. Միութենէն եկած վկաները ներկայ չըլլալով, դատը յետաձգուեցաւ յաջորդ օրուան:

ՀԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՉԻՆՈՒՈՐՈՒԹԵԱՆ չրջանը մէկ տարի պիտի ըլլայ, համաճայն նոր որոշման մը: 1949ին պիտի կանչուին միայն 1929ի առաջին կիսը ամիսներու ընթացքին ծնած երիտասարդները: Զինուորագրուելիք թիւը պիտի կրճատուի 50.000 հոգի, խնայողութեան համար:

ԱՓՐԻԿԵԱՆ ՏՐԻՊՈԼԻՆ կը հեռագրեն թէ՝ 95 հոգի մեռան եւ ուրիշներ անհետացան, իբրեւ հետեւանք ձիւնամրրիկի մը որու նմանը չէր տեսնուած մինչեւ հիմա, Լիբիոյ մէջ: Հաղորդակցութիւնները խզուած ըլլալով, ամբողջ գիւղեր պաշարուեցան երեք օր: Հինգ մանուկներ եւ իրենց մայրերը մեռան, դպրոցին տունը վերածուած աւտեն: Ձիւնամրրիկը տեւեց 30 ժամ: Անգլիացի զինուորներ ուտելիք եւ հանդերձեղէն հասցուցին ապրկածեալ գիւղերուն: Արաբ չէյխ մը եւ իր հետեւորդները ազատեցին 15 անգլիացի զինուորներ որոնք պաշարուած էին ձիւներուն մէջ, Տրիպոլսոյ հարաւակողմը :

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ կառավարութիւնը հրամայեց ցուցակագրել 23էն 49 տարեկան այրերը եւ 23էն 36 տարեկան կիները, զինուորական նպատակներով :

ԱԹԷՆՔԻՆ կը հեռագրեն թէ կառավարական զօրքը եւ մղեց ապստամբներու յարձակումը Ծլորինայի վրայ, սպաննելով 618 հոգի, գերի բռնելով 325 ապստամբներ:

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՑԻՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻԻՆ

Փարիզի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբը կը սարքէ հրապարակային դասախօսութիւն մը ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18ի առթիւ Sociétés Savantesի մէջ, այս հինդշաբթի դիշեր ժամը 9ին:

Պիտի դասախօսէ ընկերը Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Նիւթը.— ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18ի ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն Նոր Սերունդի բոլոր անդամներուն:

ԹԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՑՈՒՑՈՒՄ

(ՀԱՒԱՔ ՎՇՏԻ ԵՒ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԻՉԸ)

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. ՍԷՆ ԺԷՌՄԻ «Հայաստան» ենթակոմիտէին կողմէ, հովանաւորութեամբ Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէին: Փետր. 21, երկուշաբթի երեկոյ ժամը 9ին Tranon Cinémaին մէջ:

ՖՐ. ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ

ՅԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԲՈՒԼԻ Բարեկենդանի ԿԻՐԱԿԻՆ, 27 ՓԵՏՐՈՒԱՐ
ժամը **15—24**

HOTEL CONTINENTAL ի շէնք սրահներուն մէջ
3, Rue Castiglione, (Métro Concorde)

— ATTRACTIONS —

★ ՃՈՒՊԻՖ ★

Նուագախումբ՝ FERNAND BOUILLON

— Հայկական ճոպագ առանձին սրահի մէջ —

Մուտքը 300 ֆրանք

Օր. Ատրինէ Սիւզմէճեան, Տէր եւ Տիկին Ա. Միքայէլեան, Տիկին Հ. Կիւլեան եւ զաւակները, Տիկին Ե. Կիւլեան, Տիկին Ի. Պէկեան, եւ զաւակները, Տիկին Մերուկեան ցաւով կը ծանուցանեն մահը իրենց սիրելի հօր, փեսային եւ աղգականին

Պ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՍԻՒՋՃԵԱՆԻ

որ տեղի ունեցաւ 61 տարեկանին, իր բնակարանը, Ռէնսի :

Թաղումը կը կատարուի այսօր շորեքշաբթի, ժամը 10.45ին: Մարմինը պիտի փոխադրուի տեղւոյն դերեզմանատունը :

Հաւաքուիլ իր բնակարանը 12 Allée Victor Hugo, Le Raincy:

Առնել թիւ 146 Autobusը Eglise Pantinէն եւ իջնել վերջաւորութեան :

Մանաւանդ մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իրը այդ նկատել:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Ֆր. Կապոյտ Խաչի Պանեէօ Քաչանի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է Տիկին Պայծառ Տակառեանէ հազար Ֆր., նոյնպէս Տէր եւ Տիկին Վարդգէս Տակառեանէ հազար Ֆր. փոխան ծաղկեպսակի, Աւերի Տիկին ՄԱՐԻԱՄ ՇԻՐԻՆԵԱՆի մահուան առթիւ:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Ֆ. Կապոյտ Խաչի Պանեէօ Քաչանի մասնաճիւղը իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Լեւոն Շերինեանի, իրենց սիրելի՝ մօր մահուան առթիւ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Ֆր. Կապոյտ Խաչի Պանեէօ Քաչանի մասնաճիւղը իր խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնէ բոլոր նուիրատուներուն, որոնք սիրայօժար քայլերեցին «Գիւթեան Շաբաթ»ի հանդանակութիւնը: Գոյացած է 11.360 ֆրանք:

Ն. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ծանուցագիր մը ուղղեց Իրանի կառավարութեան, բողոքելով խորհրդարանին մէջ եղած կարգ մը յայտարարութեանց դէմ : Շահին դէմ կատարուած մահափորձին եւ ձախակողմեան «Թուտեհ» կուսակցութեան լուծման առթիւ, կարգ մը երեսփոխաններ ըսած էին թէ Ն. Միութիւնը կը պաշտպանէ այդ կազմակերպութիւնը :

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ.Ց.Դ. Եգիպտացի կոմիտէին ժողովը այս շաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, Sociétés Savantes, G. սրահը:

ՊԱՆԵԷՕ ՔԱՇԱՆ.— Հ. Ց. Դ. Արծիւ ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ դիշեր, ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին :

ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ ԿՈԼՈՄՊ Հ. Ց. Դ. Արամ ենթակոմիտէի ժողովը այս չորեքշաբթի իրիկուն, ժամը 9ին, կայարանին դէմի սրճարանը, սովորական հաւաքատեղին:

ՎԻԵՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի մասնաճիւղին դասախօսական ժողովը՝ այս ուրբաթ, Ակումբին մէջ:

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ժողովը՝ այս շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Երիմեան սրահը: Օրակարգ՝ նախորդ ժողովին շարունակութիւնը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը խիստ պարտաւորիչ :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Հ. Ց. Դ. Ա. Ս. Ազատնեան Ակումբին մէջ: (26 rue Convalescents): Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Սեւթ Ենթուանի ընկեր կարօ ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովը կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին, սովորական հաւաքատեղին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Բացակաները նկատի կ'առնուին:

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆԴՈՑՔ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Պէլվիլի Ռոստոմ խումբի կողմէ, կիրակի 20 Մարտ կէսօրէ վերջ, ժամը 3էն 12, Porte des Lilas (Caisse d'Epargne)ի սրահին մէջ: Մանրամասնութիւնները յառաջիկային: Կը խնդրուի չխաչաձեւել :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պ. Պովհաննէս Պէզիրճեան խորին շնորհակալութիւն կը յայտնէ իր հայրենակիցներուն եւ բոլոր անոնց որոնք անձամբ եւ գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իր մօր՝ Տիկին ԽԱԹՈՒՆ ՊԷԶԻՐՃԵԱՆի մահուան առթիւ:

ԳՐԱՒՈՒԱԾ ՕՐ.— 1949 Մարտ 12, Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդին Պանեէօ Քաչանի մասնաճիւղին ՕՐԸ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ Bourg la Reineի սրահին մէջ, Ave. Maréchal Joffre:

INSTITUT ARMENIENի
ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԵՐԵԿՈՅԹ

Շաբաթ 19 Մարտին, ժամը 21.30էն մինչեւ առաւօտ, Copacabanaի մէջ, 168 Fbg. St. Honore, Nuit de la Voilette Yoska – Nemethի Tzigane նուագախումբը:

ՀՐԱԺԵՇՏԻ ԲԱՑԱՌԻԿ

Բաստրական ներկայացում

Salle d'Iénaի մէջ, *Փետրուար 18ին երեկոյեան ժամը 8.30ին Պ. Ս. ՍՈՒՐԷՆԵԱՆի Ֆրանսայէն մեկնումին առթիւ: Մասնակցութեամբ սիրուած դերասաններու, կը բեմադրուի*

Հասարակութեան վտարուածներ

Տրամ 4 արար Ալէքսանդրովի

Մասնակցութեամբ Ա. ՇԱՀԱՄԱԹՈՒՆԻԻ եւ բեմադրութեամբ Տիկին ԲՈՒԴԱՂԵԱՆի:

Ներկայացման օրը կիշէն վաճ ըլլալով հրաւիրատոմսերը կարելի է ստանալ Պ. ՍՈՒՐԷՆԵԱՆէ եւ Cadetի չրջանի նպարավաճառներէն :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
La Gérant : A. NERCESSIAN

ՁԵՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԻՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ՄԻ ՄԻԱՁՆ

LE BOSPHORE Մառխոով

Հրուշակը — ՀԷՒՎԱՆ — դուտ չաքարով անարատ ԹԱՀԻՆով պատրաստուած, նաեւ LE BOSPHORE, *բահաթ լօքումը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյն արտադրութիւնները կն:*

Վարիչ Տնօրէն Պ. ՍՈՒՐԻՆ ՃԷՄՃԵԱՆ

Société «LE BOSPHORE», Marseille

ՅԱՌԱՋԱԳ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Jeudi 17 Février 1949 Հինգշաբթի 17 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5773 — Նոր շրջան Թիւ 1184 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԳԷԼ ՈՒ ԱՓՊԻ ՀԱՐՍԱՆԻՔ

Զբսէքինք թէ Ռատիօ – Երեւանը փաթթոց կապեր, տաճկեր է :

Ան աստիճան որ, միայն մէկ զեկուցման առեն, տասը վայրկեանի մէջ, Դաշնակցականները կ'անուանէ «ճիւաղներ» (հինգ անգամ), «սրիկաներ» (երեք անգամ), «բանդիտներ» (4 անգամ), «դաւաճան» (երկու անգամ), «Անգարայի գործակալներ» (մէկ անգամ), «աւազակներ» (երեք անգամ), «հրէշներ» (մէկ անգամ), «չներ» (մէկ):

Գոնէ իրե՛նք հնարած ըլլային այս չնաբանութիւններն ու ճիւաղաբանութիւնները...

Աւոնք ալ թարգմանութիւն են ռուս-բոլշեւիկ բառարանէն, ինչպէս իրենց ամբողջ գիտելիքն ու իմաստութիւնը:

Թափօու բառեր, որոնց իմաստն անգամ չեն հասկնար:

Եթէ ուզէինք իրենց լեզուով պատասխանել, ոչ բառ կը պակսէր, ոչ ալ պատկեր:

Կրնայինք, յիշեցնել, օրինակ, թէ ճիւաղը եւ հրէշը, սրիկան եւ շունը, «բանդիտ»ն ու «ագէնտ»ը եւ դեռ «վաւաշոտ, լպրծուն իժը» Թուրդ բոլշեւիկեան արտադրութիւններ են: Հարազատ բերքը այն միջավայրին ուր ամբոխները օրը իրիկուն կ'ընեն երկրպագելով չինծու «արեւ»ներու, խաւարեցնելու համար հարիւր հազարաւոր արեւներ:

Մեր ողբացեալ Ռոստոմը անդիր խօսքեր ունէր որոնք ամբողջ մէկ կ'արժեն:

Երբ սրմտէր մէկուն դէմ, կ'ըսէր.— «Ներան մի լաւ հայհոյեցի»:— Ի՞նչ ըսիք»: = «Ախ որ դու մարդ չպիտի լինես»:

Մեր պատասխանն ալ պիտի ըլլար այդ, երեւանի բոլոր չինովնիկներուն եւ խօսնակներուն: Եւ չատ շատ՝ բառ մը,— Ապո՛ւշ, իբրեւ պարսաւ:

Ուրիշ ի՞նչպէս որակել իրենց բռնած դիրքը, օրուան այս ժամուն, երբ կը փորձեն իրենց ըլլամաւութեան, ապիկարութեան, անբարոյականութեան մեղքերը պարտկել ամբոխավարական ժխորի մը մէջ :

Պետական բերաննե՞ր են որ կը խօսին իրենց բեմերէն, թերթերէն, անթելներէն, թէ թոկից փախած կամ խելքից պակաս պատուհասներ:

Պատասխանատու գլուխնե՞ր են որ հայրենիքի պատգամները կ'ուղղեն արտասահմանի հայութեան, թէ Բարեկենդանի հոպիաններ, որոնք դլուխ – կոնծի կը խաղան, հաճոյք պատճառելու համար իրենց տէրերուն :

Իսկ Հայկական Դա՞տը: Հապա ներքա՞ղքը : Սահմաններու ընդարձակո՞ւմը: Եթէ ոչ դուրսէն, գոնէ ներսէն:

«Դաշնակ չները» ափ մը հող յանձնեցին ձեզի, 95 % հայացնելով զայն, աշխարհագրութեամբ եւ ազգագրութեամբ :

Ո՞ւր է ձեր յաւելեալ բաժինը, այդ կենսական տարածութեան մէջ:

Ո՞ւր է հատուցումը հարիւր հազար սպանեալ, վիրաւոր, հաշմանդամ երիտասարդներու արեան:

Ո՞ւր է ձեր քաղաքական աշխատանքը, հայրենիքի տարբական իրաւունքներուն պաշտպանութեան, սահմաններու ընդարձակման, եւ ուրիշ հիմնական պահանջներու մասին:

Գոնէ այս չաղխական պատերազմէն վերջ, համարձակեցա՞ք որեւէ ազդային – քաղաքական ծրագիր ներկայացնել «ժողովուրդներու հանճարեղ առաջնորդին» :

Եթէ ներկայացուցիք, ո՞ւր է արդիւնքը: Եթէ ոչ, ո՞ր օրուան կը սպասէք :

Ծառեր միշտ ալ կրնաք տնկել: Բայց ե՞րբ ուժ պիտի ունենաք սահմանային ցիցերը ետ-առաջ տանելու :

Տուներ, գործարանները ալ կրնաք չինել տալ: Իսկ ժողովուրդին հոգեկան վիճա՞կը: Ազատութեան կարօ՞տը :

Որ եւ է առեն հետաքրքրուեցա՞ք թէ ինչո՞ւ կը փախչին հայրենիքի կարօտով տապկուած տասնաւիրներ :

Եթէ հինգ – տասը հոգի յաջողած են անցնիլ սահմանը, հարիւրաւորներ ալ ձերբակալուած, բանտարկուած են: Չհարցուցի՞ք թէ ինչո՛ւ կը փախչին :

Գէլ ու ափսի հարանիքները չեն որ պիտի լուսաբանեն այս հարցերը:

Հրամեցէք ասպարէզ, լուսաբանելու համար բաղմութիւնները, ճակատ ճակատի : Շ.

ՕՐ Ը ՕՐԻՆ

« ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ » ...

Հարցը պետական ելեւմուտքի մասին չէ : կարծեմ այս անգամ այսպէս թէ այնպէս հաւասարակշռուած է ան, մեր խեղճ մահկանացուներուս ելեւմուտքը մասնելով այնպիսի վիճակի մը, որ Աստուծոյ ողորմութեան կը կարօտի :

Որո՛ւն երեսը որ նայիս,— հետը խօսելու պէտք չկայ — կրնաս դուշակել մաքէն անցածը: կարծես հոն գրուած ըլլայ խոշոր դիրերով.— «Մարդը, ծայրին չեմ կրնար բերել, խելք մը կրնա՞ս տոլվեցնել »:

Ի՞նչպէս խելք տոլվեցնել , երբ դուն ալ նոյն անելին մատնուած ես:

Այս ծանր մտմտուքներով, հարցական ձեւով մը կը նայէի բարեկամիս, երբ թերթ մը թուղթ երկնցուց ինծի, յաղթական ժպիտով մը:

Սիպտուած էի աչք մը պտտցնել: Նախ կարծեցի թէ թերթի մը ծանուցումն էր բաժանորդներ ճարելու: Աւելի ուշադիր կերպով կարդացի, ցաւիս դարման մը դտնելու յոյսով:

Ընդհանուր իմաստը տամ ձեզի, թերեւս կրնայ գոնէ ձեր ելեւմուտքը հաւասարակշռել, եթէ այդ ցաւով կը տառապիք: Մանաւանդ որ խրատուն կարող բժիշկ մըն է :

— Հրաժարէ չարժանկարէն: Երբեք քաղաքը ճաշեմ կամ կինս ճաշարան հրաւիրեմ չըսես: Եթէ օրական երեք թերթ կ'առնես, երկուքը ջնջէ, չրթաթերթերթ բնաւ մի կարդար, միայն մեր թերթը կարդա, որպէսզի միջոցներ տաս մեր քու չահերդ պաշտպանելուս»:

Չէ՞ք կարծեր թէ խրատատուն բոլոր թերթերուն, պարբերաթերթերուն, ճաշարանապետներուն եւ չարժանկարի տէրերուն բացը լայն մը կը բանայ իր այս ճառով, առանց դործնական դարման մը գտնելու մեղի: ՍՕՍԻ

ՍԱԿԱՐԱՆ (Գչ.).— Սթերլին 1062 (1350), տոլար 318.40 (450), դուխց. Ֆրանք 79.95 (115): Նափոլէոն 5600, դուխց. ոսկի 5375, սթերլին 6600, տոլար (20) 26.000, ձոյլ ոսկի 737.500 Ֆր.:

ԲՆԱԿԱՐԱՆԻ ՎԱՐՁՔԵՐՈՒ օրէնքը նորէն պիտի քննուի այսօր, Ազգ. ժողովին մէջ: Նոր բանաձեւ մը կ'առաջարկէ միայն 25 % յաւելում կատարել 1949ի առաջին վեցամսեայի համար:

ՃԱՓՈՆԻ ամերիկեան բանակը զօրացնելու համար նոր զինուորներ խնդրած էր զօր. Մաք Արթըր: Կառավարութիւնը մերժեց:

ԱՆԳԼԻՈՑ ազգ. պաշտպանութեան 1949—50ի նախահաշիւը կը ներկայացնէ 759.860.000 սթերլինի դումար մը, այսինքն 107. 500.000 ոսկի աւելի, բաղդատելով անցեալ տարուան հետ:

ԱՒՍՏՐԻՈՑ հաշառութեան դաշնագրի մասին միջին ճամբայ մը դտնուած է: Արհրդային պատուիրակութիւնը կը պահանջէ Աւստրիոյ քարիւղի արտադրութեան 60 %ը, միւսները կ'առաջարկեն 58 % եւն.:

ԿԱՐԴԻՆԱԼ ՄԻՆՏԵՆԹԻի դատապարտութեան առթիւ, Պապին ցաւակցութիւնները յայտնեցին վատիկանի օտար դեսպանները:— Հունգարիոյ համայնավար կուսակցութեան ներկայացուցիչը յայտարարեց թէ կառավարութիւնը արտօնած էր որ կարդինալը հեռանայ երկրէն, եթէ Պապը արձակէր զայն իր պաշտօնէն:

8 — 14 ՄԻԼԻՈՆ աքսորականներ կը դտնուին Խ. Միութեան եւ արեւելեան Գերմանիոյ արբեւլարանները մէջ, յայտարարեց ամերիկեան ներկայացուցիչը, ՄԱԿի ընկերային յանձնաժողովին առջեւ:

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ մէջ ալ ընդհ. մաքրադործումի ձեռնարկած են: Հազարաւոր կասկածելիներ կը հետապնդուին :

ՏԻԱՊԱԳՐԻՒ (Թուրքիա) միակ հայ դեղադործը, Գառնիկ , դաշունահարուած է երեք թուրք անոպաններու կողմէ, մերժած ըլլալով էրոթն տալ:

ԹՈՒՐՔԻՈՑ մէջ ձերբակալուած է դաղան մը, Հիւանիւ Քարաէօմէրօղլու, որ կնոջը մահէն յետոյ պղծած է իր երեք աղջիկները, մէկը յղի ձգելով ամուսնացուցած, յետոյ փեսան ալ սպաննած:

ՎԱՆԻՆ կր հեռագրեն թէ 54 դիւղեր հաղորդակցութենէ զրկուած են իրարու հետ ւանք ձիւնի ճմրան: Քսան տարիէ ի վեր այսքան սաստիկ ձմեռ եղած չէր: Բազմաթիւ հովիւներ լեռներու մէջ մնացած են: Գայլերու վհմակներ կ'երեւան գիւղերու մօտ :

Առաջադրութիւն [Փետրվար] [մէջ]

ԵՒՐՈՊԱՑԻ ՏՆՏԵՍՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Եւրոպայի Տնտեսական Գործակցութեան ինը հոգինոց յանձնախումբը Գչ. օր ժողով գումարեց Փարիզի մէջ, նախապատրաստելու համար 19 «Մարշըլեան» պետութեանց ներկայացուցիչներուն խորհրդաժողովը: Օրակարգի գլխաւոր խընդիրն է նոր միջոցներ մշակել, որպէսզի Եւրոպան կարենայ ինքնապահ դառնալ 1952ին, երբ կը դադրի ամերիկեան օգնութիւնը: Մասնագէտներու կարծիքով, եթէ 19 պետութիւնները չյաջողինամրացնել ազգային դրամները, զարկ տալ անդրծովեան երկիրներու արտադրութեանց եւ ներդաշնակել իրենց առեւտրական գործառնութիւնները, Մարշըլի ծրագիրը ձախողած պիտի ըլլայ :

Այս մասին չահեկան տեղեկագիրներ կազմած են Ֆրանսական պատուիրակը եւ ամերիկեան լիազօրը :

ԲԱՐԵՆՇԱՆ ԵՐԵՒՈՑԹՆԵՐ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԷՋ

Տեղական թերթերու հրատարակութեանց համաձայն, Ֆրանսայի տնտեսական վիճակը մեծապէս բարւոքած է վերջերս : Վերաշինութեան փոխառութիւնը կրկնապատիկ արդիւնք տուած է, 180 — 200 միլիառ Ֆրանք, որուն 90 միլիառը «նոր» դրամ: Ուտեստի դիները հետզհետէ կ'իջնեն, իսկ պողպատի արտադրութիւնը հասած է նախապատերազմեան աստիճանի մը: Միեւնոյն ատեն, տոլարի վրայ գործառնութիւնները կը կատարուին 450 Ֆրանքի հաշուով, ինչ որ նշանակելի բարւոքում մը կը ցուցնէ Ֆրանքին համար, 1948 Սեպտեմբեր 30էն ի վեր: Տոլարը միչեւ 540ի բարձրացաւ Դեկտեմբեր 16ին, բայց վերջին ամսուան ընթացքին հետզհետէ իջաւ:

Մասնագէտներ այս բարւոքումը գլխաւորաբար կր վերագրեն անցեալ տարուան յաջող հունձքին եւ 1949ի ձմրան նպաստաւոր օդին: Հողագործական արտադրութիւնը աճած եւ մեծաքանակի վաճառման դիները իջած ըլլալով, կառավարութիւնը միջոցներ կը խորհի, կարգ մը յաւելեալ ուտեստներ արտածելու համար: Այս կարգէն են հաւկիթն ու գետնախնձորը: Հաւկիթը այժմ 12—14 Ֆրանքի կը ծախուի Փարիզի մէջ,— մինչդեռ 8 Ֆրանք աւելի էր երեք չաբաթ առաջ: Անցեալ տարուան գետնախնձորի բերքն էր 18 միլիոն թոն, իսկ այս տարի կրնայ աւելի ըլլալ 20 % համեմատութեամբ: Ասոր համար է որ քիլոն 8 — 9 Ֆրանքի իջաւ: Միւս ուտեստները սուղ են տակաւին, բայց կը կարծուի թէ անոնց դիներն ալ պիտի իջնեն: Կառավարութիւնը կ'աշխատի ամէնէն առաջ ապահովել դիները:

Արհեստակցական Միութիւնները, որոնք թերահաւատ էին դիները իջեցնելու քաղաքականութեան մասին, այժմ կարելի կը դտնեն Ֆրանքին դնողական կարողութեան յաւելումը: Պողպատին արտադրութիւնը յունուարին հասած էր 730.000 թոնի, այսինքն 80.000 թոն պակաս 1929էն, երբ ամենաբարձր աստիճանին հասած էր: Այս պարագան ալ կրնայ ազդել ճարտարագործական դիներուն վրայ :

Քրավչենքոյի դատը

ՌՈՒՍ ԶՕՐԱՎԱՐ ՌՈՒՏԶԵՆՔՕ Կ'ԱՌՆԷ ԿՐ ՔԱԼԷ

Նորէն բուռն տեսարաններ պարզուեցան Քրավչենքոյի դատավարութեան առթիւ, երեքշաբթի օր (11րդ նիստ):

Օրուան գլխաւոր վկան էր խորհրդային զօրավար մը, Լէոնիդ Ռուտենքօ, նախագահ Ռոշինկերն ղրկուած այն պատուիրակութեան որ պիտներ պիտի կատարէր եւ որուն հրամանին տակ էր Քրավչենքօ :

Զօրավարին կ'ընկերանար իր թիկնապահը, դնդապետ մը, որ նստած էր իր եռեւը: Ներս մտած ատեն Քրավչենքօ չեչտակի իրեն կը նայէր: Զօրավարը անմիջապէս յայտարարեց .

— « Պարոն նախագահ, ըստ էութեան վկայելէ առաջ, պարտ անձին կը համարիմ ըսել թէ ես Քրավչենքօն կը նկատեմ հայրենադաւ մը, պատերազմի ոճրագործ, քրէական ոճրագործ: Անչուշտ անոնցմէ թաց պարագայ մըն է որ այսպիսի ոճրագործ մը ատեան ներկայանայ ոչ թէ իբրեւ ամբաստանեալ, այլ իբրեւ դատախազ... Ես կ'ուզեմ բոլոր ուժովս օգնել, երեւան հանելու համար իր բուն դիմագիծը: Ան դաւաճանեց իր յանձնառութեանց, երբ հայրեն իքր վատնդուած էր»:

Յետոյ պատմեց թէ ինչպէս նախագահ նշանակուեցաւ դնորդ յանձնաժողովին եւ իր սլաքներն ուղղեց Քրավչենքոյի դէմ, զայն անուանելով ամկարդ, պարտադանց, դինով, դինուորութենէ փախած եւն.:

— Սուտ կը խօսիք, ակռայ քաշողի մը պէս սուտ կը խօսիք, տղուն, աղաղակեց Քրավչենքօ:

Զօրավարը դիտել տուաւ թէ Քրավչենքօ մէնակը չէ, իր եռին կը դտնուին Մ. Նահանգներու յետադիմական ուժերը, նոր պատերազմ մը պատ-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18
(ԴԷՄՔԵՐ ՈՒ ԴԷՊՔԵՐ)

Ա.

Դեկտեմբեր ամսուայ մոայլ ու չարաղուշակ երեկոյ էր: Թիթեղեայ վառարանի շուրջը նստած էին ծալապատիկքարեկամները եւ ղրացիները: Վառարանի մէջ դրած թաց փայտերը մխում էին թշշալով ու չուր քամելով: Գոյժը թանձր մառախուղի պէս նստած էր բոլորի սրտերին եւ ճըզմում անողոքաբար: Խօսում էին կամաց, բառերի կէսը կուլ տալով, գլուխները կախ ու մտածկոտ: Անտուայր երեւոյթից նեղուած ճմլւում էր պատանի սիրաս: Ականջս սրած փորձում էի որսալ ապրակարգ գաղտնիքը, բայց ի զուր: Փշաքաղուած, մարմինս սարսուռով պատած, կարծես թէ «եօթը գլխանի դեւերի» պատմութիւնը լսելիս լինէի, ինչպէս որ պատահում էր մանուկ օրերում:

« Եռադոյն դրօշակները վերցրին...
Հայաստանը խորհրդայնացաւ» ...

— Ի՞նչ, մեր եռադոյնը վերցրի՞ն... էլ պիտի չլինի՞ ... էլ պիտի չտեսնե՞մ ... անկարելի է, անկարելի է... վաղն իսկ պիտի դնամ, ատուգեմ ամբողջ քաղաքը.. Չի կարող պատահել.— եռադոյները կան... իրենց տեղերումն են, ծածանւում են:

Ամբողջ դիշերն անքուն մնացի: Վայրկեանները տարիներ թուացին: Աչքերս յառած լուսամուտին՝ լուսաբացին էի սպասում: Բայց լոյս չկար, մութ էր՝ դրսում, սենեակում, մարդկանց սրտերում..

Վերջապէս խաւարը տեղի տուեց եւ լոյսի չողերը պատուհանից ներս թափանցեցին: Արագ – արագ հագուեցայ եւ դուրս թռայ տանից, առանց լուր տալու: Ս. Սարգիսի փողոցին գտիլայր ի-ջայ դէպի չուկան, դէպի «Ղանթարի տակը», աչքերս յառած չէնքի գագաթին, ուր մշտածածան կանգնած էր եռադոյնը :

— Չկայ... ուրեմն ճիշդ է՞... Ոչ, ոչ, մութ է, լաւ չի երեւում... Ինչ էլ մօտենամ, կը տեսնեմ:

Եւ աչքերս չռած, տեսողութիւնս էլ աւելի սրած քայլում եմ դէպի չուկան:

Ահա եւ չուկան, ահա եւ Ղանթարի, չէնքը, բայց եռադոյնը չկայ գագաթին:

— Չկայ, բղաւեց սիրտս եւ հայեացքս գագաթին բեւեռած, քարացայ տեղում:

— Ոչ, ոչ, կայ եռադոյնը... դուցէ քամին է վար գցել... չի կարող պատահել ... երէկ կար.— տեսայ... այսօր ինչո՞ւ պիտի չլինի... Պիտի մինչեւ Պարլամենտի չէնքը դնամ, մինչեւ մեր դրպրոցը... Մինչեւ Քանաքեռի տակը... Եռադոյնը կայ, կայ ... Պիտի գտնեմ ... Պիտի տեսնեմ ...

Ու վազեցի ձիու պէս փոփոաց՝ելով, տասը տեղից կալ կատած, խոչոր գամերը տակը խրած, ծանր ու մեծ դինուորական կօշիկներով, որոնք իսկական ձիու դոփիւնների ձայն էին հանում, սալայատակների դէմ՝ելով: Բայց ի զուր.— Չկար, չկար եռադոյնը, պատանի սկսուանդրիս սիրելի դրօշը, փայփայանքի պատկան :

Ամենուրեք ապեան ուրուականի խորհրդանիշն էր նրան փոխարինած ... Ցուսաբեկ, ամօթից դողդողուխս կախած, խաւ՝ իմաղանճ մտքերով պաշարուած, քայլերս ուղղեցի դէպի տուն, կարծես թէ ճակատագրից պարտուած դինուոր լինէի:

Բ.— ԹՈՓՕՆ

Գիւղում ժողով է: Կոմունիստ են գրում: Գրող չկայ:

— Ես, ձայն տուեց Թոփօն եւ վերջինը եղաւ:

Ժողովը ցրուեց, ատրճունքը՝ Թոփօն կոմունիստ:

Ո՞վ էէր ճանաչում Թոփոյին: Բոլորը, գիւղից մինչեւ ամբողջ շրջանը, ելեւէջից մինչեւ ամենատրիքաւոր, որպէս գող, մարդասպան, դինեմոլ: Մեր խաղի ամենատաք ժամանակին իսկ, մանաւանդ երեկոներին, երբ մութ էր, Թոփոյի չուքը տեսնելիս մէկէն մէկ ձայներս կը կարկինք, պատերի տակ կը կծկուէինք, մինչեւ որ Թոփօն անցնէր, հեռանար, չուտ հեռանար:

Ինչո՞վ կ՝ապրէր Թոփօն: Ոչ այգի, ունէր եւ ոչ էլ հող: Հօրից մնացած ժառանգութիւնը դեռ ցարական իշխանութեան ժամանակ ծախել էր, կերել: Թոփօն էէր աշխատի, ցերեկ եղը կը քնանար: Նրա աշխատանքը դիշերն էր, երբ բոլորը խորը քնի մէջ կը թաղուէին: Հաղուադէպ էր Թոփոյին ցերեկով տեսնելը, այն էլ յատուկ առաքելութեամբ՝ սրա – նրա տունը կր մտնէր, դինի կը կոնծէր եւ դաւաթի տակին ու կողքերին իր արնադոյն պսպտուն աչքերով տան չորս կողմը կը խուզարկէր: Ոչինչից կը խուսէր Թոփօն, կը գողնար ամէն ինչ՝ հաւից մինչեւ ձին:

Թոփօն գող չէր այլեւս, այլ գիւղի տէր-տիրականը: Բոլոր դռները բաց էին նրա առաջ, բոլորը ժպիտով կր դիմաւորէին, գլխարկները հանած: Թոփոյի գիւղի իշխանն էր այլեւս: Նա համարձակ չափում էր գիւղի փողոցները, խանչալը փորի վրայ թեք կախած, Նոյի ժամանակուայ ժանդոտած ատրճանակը կողքին, սեպաձեւ սեւ փափախը գլխին, կնճռոտուած, կարմիր հողի գոյն ստացած եղկայնավիզ կօշիկներով, հինայագոյն ցից մօրուքով, կատում՝ման սուր պեխերով, պսպտացող, ալնախատն աչքերով, կարմրած ու թուչնած թշերով:

Թոփօն մեր գիւղի առաջին կոմունիստը եղաւ, ինչպէս ամենուրեք՝ Թոփօններն առաջինը դրուեցան:

Թոփօն գող չէր այլեւս եւ ոչ էլ մարդասպան, այլ օրէնքին կոպնած՝ մէկ առ մէկ գիւղի դռներն էր թակում եւ Խորհուրդների (Սովետ) հրամաններր կատարում: Հերթը հասաւ եւ մեր տանը:

Թոփոյին մեր դրան չէմքին տեսնելով, տուն վազեցինք լեզապատառ — Մայրիկ, Թոփօ եկաւ:

Թոփոյի անունը լսելիս մայրս ու հայրս դուռնատուեցին եւ իրար ելես նայեցին: Թոփօն ներս մտաւ, առանց դուռը թխկացնելու եւ ցից մօրուքը սեպաձեւ փափախի հետ վայր իջեցրեց, վեր բարձրացրեց ի նշան բարեւի: Մենդնեցս չողոքորթութեամբ ճամբան բռնեցին: Հայրս պատկած տեղից ցատկեց ու ձեռքը Թոփոյին մեկնեց, բռնադրօսիկ ժպիտը երեսին: Մայրս անմիջապէս դղումի մէջ լցրած պինին սեղանի վրայ դրեց, թէյի խոշոր գաւաթի հետ միասին, անընդհատ կրկնելով՝ — Վայ, դուն բարով եկար... եղբայր Թոփօ : Մեր աչքի վրայ.. տեղ ունես... հազար բարով ...

Թոփօն չէր պատասխանում եւ պեխի մէկ ծայրը ծլորելով, պսպտուն աչքերը սենեակի չորս կողմն էր պտտեցնում: Նա տեսաւ պատից կախած, եղնիկը վրան նկարուած, դեղեցիկ գորգը եւ մէկ վայրկեան վրան նայելով հայեացքն ուղղեց լուսամուտի մէջ դրած կարի մեքենային: Մայրս բաժակի մէջ լցրած դինին, առաջարկում է Թոփոյին խմել: Նա չի մերժում, խմում է գովելով խորհրդային իշխանութիւնը, նրա ղեկավարները՝ Լենինը, Տրոցկին, որոնք «դասակարգային» դիտակցութեան բերին Թոփօններին: Դրդռմի մէջին դինին վերջացաւ եւ Թոփօն անցաւ բուն նիւթին:

— Գիտէ՞ք ի՞նչ կայ.. Ձեր աղ ու հացր ես չատ եմ կերել... չեմ կարող մոռնալ... Տատ՝ակ տարիներով բարի դրացիներ ենք եղել... Բայց, ի՞նչ անեմ, թշնամիներ, նախանձողներ չատ ունէք.. Ասում են դէնք, փամփուշտ ունէք պահած.. Ասում են Դաշնակցական էք.. Ոսկի էլ ունէք: Պէտք է բռնադրաւել ունեցածը, ասում են, եւ աքսորել...

— Այս հացր վկայ (ձեռքին բռնած ցոյց տալով գարու հացը), երդում – պատառ ձեր փոխարէն... Ասել եմ չունեն... Մեծ ընտանիքի տէր են ... Եօթը խմոր ուտողներ ունեն, մեղք են.. լաւ մարդիկ են.... Ի՞նչպէս նրանց ձերբակալել, աքսորել... Մի խօսքով համոզել եմ եւ ասել, որ այդ դործն ինձի թողէք, ես կը դամ եւ ինչ որ պէտք է կ՝առնեմ.. Հիմա որպէսզի ձեր թշնամիների բերանը փակեմ, այս պատի դորգը, կարի մեքենան ու կովը պիտի յանձնէք կառավարութեանը, վերջացրեց Թոփօն :

— Աման, Թոփօ ախպէր, Աստուածդ սիրես, ինչ կ՝ուդես տար, կովն ու կարի մեքենան մի տաներ, ձեռքերը բանալով խնդրեց մայրս: Մեքենան որ տանիս, բա իմ երեխաների չապիկ-վարտիկներն ինչո՞վ կարեմ: Բայց այդ, ելեւէջիս գըլխովն եմ առել, նրա ծնունդեան տարին, ձեռքը դնելով գլխիս, ցոյց տուեց մայրս, տղայիս բախտն է, մի տաներ:

— Ասում ես կովը... չարունակեց մայրս, աւելի լաւ է երեխաներիս ողջ – առոդջ թաղես, քան թէ կովը տանես... Դուն դիտես որ սով է, գարու, կով եկի հաց ո՞դամ չկայ, ուրիշ ուտելիք էլ չկայ, կովի կաթն է մեզ փրկողը.. Այդքան էլ անխղճութի՞ւն... Ո՞վ է տեսել, որ կթան կովը մսացուի տեղ առնեն.. Գոնէ հողերը տարէք..

— Մայրիկ, չասես, մեր ջէյրանը չասես, աչքերը ճամռելով ասեց մեծ քոյրս :

Լուռ էր հայրս, անկողնի մէջ նստած, գլուխը կախած..

Լուռ էի ես, բարկութիւնից կատաղած, ատելագանչներ սպասելով... բայց ծնողներս ազդանշանը չտուին, բացի պաղատանքից ...

— Որոշումն անխախտ է, ամենատուչը վաղը պիտի գործադրուի, ասաց Թոփօն եւ դուրս եկաւ:

Միւս օրր մայրս արցունքները քամելով կթեց կովը վերջին անդամ եւ քիչ վերջ եկան ու տարան անդարձ :

ՀԱՅԿԱԶՈՒՆ

Հ. Ց. Դ. ԱԿՕՒՄԲԸ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՑԼ (յապաղած).— Ինչպէս հաղորդած էր «Ցառաջ», փետրուար 5ին տեղի ունեցաւ Հ. Ց. Դ. Ակումբին բացումը: Շաբաթ դիշեր հրաւիրուած էին Հ. Ց. Դ. կազմակերպութեանց եւ Կ. Մաչի վարչութիւնները, յաջորդ օրը, կիրակի, համակիրները: Երկու անգամին ալ սրահը լեցուած էր ծայրէ ծայր, եւ չատեր տեղ չդտան կամ դուրսը կեցան:

Կապոյտ Մաչի վարչութիւնը սեղանները պատրաստած եւ զարդարած էր ծաղիկներով: Հ. Ց. Դ. Բրիստափոր եպիսկոպոսէին վարչութիւնը սրահի պատերը զարդարած էր մեր անմահներուն նկարներով: Սրահի ճակատին վրայ կը փայլէին Հ. Ց. Դ., Ֆ. Կ. Ռ. եւ Ն. Ս. տառերը զուգաւոր լոյսերով: Ալ կողմը ընկեր Ա. Ահարոնեանի, ձախ կողմը՝ ընկեր Մ. Վարանդեանի նկարները, իսկ պատուոր վրայ՝ Հ. Ց. Դ. Երդրդուվիչը, — Բրիստափոր, Ռոստոմ, Զաւարեան, եւ մարտակոչ «Մահ կամ ազատութիւն»: Ֆրանսական եւ հայկական դրօշները, իրարու կապուած՝ ժապաւէնով մը, կը ծածկէին ճակատը:

Հանդէսը բացուած յայտարարելով, Մարթէլի Շրջ. կոմիտէի կողմէ ընկեր Ա. Քէօսէեան, բացատրեց թէ մեր ժողովուրդի հաւաքական աշխատանքին մէկ ապացոյցն է այս չէնքին հիմնարկութիւնը: Պտիկով սկսանք, ունենալու համար աւելի ընդարձակը: Ցետոյ խօսքը տուաւ ընկեր Ց. Պապիկեանի որ պատմեց թէ համաչխարհային Բ. պատերազմէն առաջ Մարսէյլը ունէր իր ընդարձակ սրահը (Շահրիկեան), ունէր իր դրադարանը, աւելի քան հազար դիրքերով, հաւաքուած՝ Հ. Ց. Դ. Պատանեկան Միութեան ընկերներու ջանքերով : 1940ին հարկադրուեցաւ փակել սրահը եւ բոլոր դոյքերը փոխադրել Պոմոն: Պատերազմի պատճառով արգիլուած էր օտար ընկերակցութեանց դործունէութիւնը: Աղատագրութենէն անմիջապէս վերջը, Հ. Ց. Դաշնակցութեան առաջին հոգը եղաւ զարկ տալ նոր սերունդի փրկութեան դործին, կազմակերպել համանուն միութիւնը: Այսօր, Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէի եւ քաղաքի Քրիստափոր եպիսկոպոսի Քանքերով, ունեցանք այս փոքրիկ սրահը, շնորհիւ ընկ. Թիւթիւնեանի , որ իր դործին համար պիտի առնէր դայն , բայց նախընտրեց իր սիրած կուսակցութեան տալ: 1948ի մայիսին ընկեր Շ. Միսաքեանի Սուրիայէն վերադարձին, Քրիստափոր եպիսկոպոսի վարչութիւնը ի պատիւ ընկերոջ սեղան մը սարքած էր, ուր ներկայ էր նաեւ Հալէպի պատասխանատու ընկերներէն Նշան Թիւսիւեան: Ընկեր Շաւարշ կը խոստանար բացումը կատարել, եթէ կարելի սրահ մը գտնել մինչեւ տարեդլուխ, իսկ ընկեր Նշան տասը հազար ֆր. կը տրամադրէր: Սրահը պատրաստ է արդէն եւ ընկեր Շ. Միսաքեան եկած է իր խոստումը կատարելու :

Ընկեր Պապիկեան կարդաց կեդր. կոմիտէի նամակը որ ուրախութիւն կը յայտնէր սրահի բացման առթիւ, նուիրելով տասը հազար ֆրանք: Կարդաց նաեւ ցանկը այն ընկերներուն որոնք գումարած էին, իբրեւ փոխ կամ նուէր: Ցետոյ խօսք տրուեցաւ Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութեան ներկայացուցիչ ընկեր Փիրայրի, որ ամփոփ տեղեկութիւններ հաղորդելէ վերջ, խոստացաւ սրահին համար չինել տալ տասը սեղան, եւ ամէն տարի «Գոյամարտ» օրացոյցի բոլոր հասոյթը յատկացնել Գրադարանի ճոխացման : Իր կողմէ ալ 5000 ֆրանք նուիրեց: Այսպէս կարգով խօսք տրուեցաւ բոլոր խումբերու եւ ենթակոմիտէներու ներկայացուցիչներուն, որոնք իրենց միութեական օժանդակութիւնը բերին առաւօրէն: Նախ «Գէորգ Զաւուչ» խումբի կողմէ, դեղեցիկ Հ. Ց. Դ. դինանշան մը սառուիկ չինուած եւ հազար ֆրանք (ընկեր Գ. Խոսրովեան):

Ականջս չարունակութեամբ կապոյտ Մաչի շրջանները էն եւ ընկերներէն սոյն հանդէսին մէջ հաւաքուեցաւ 90.000 ֆրանքի գումար մը:

Ամենամ յիշել թէ Շրջ. կոմիտէն մեզ հիւրասիրած էր ճերմակ դինիներով եւ թերթանուշներով, պատրաստուած Կապոյտ Մաչուհիներու կողմէ:

« Մշակ բանուոր » խմբերդէն վերջ, ընկեր Շ. Միսաքեան կարեց զոյդ դրօշներուն ժապաւէնը եւ ահա բոլոր լոյսերը վառեցան: Ընկեր Պապիկեան յայտարարեց թէ սրահը պիտի կոչուի Ա. Ահարոնեան Ակումբ :

Ցետոյ խօսք առաւ Շ. Միսաքեան, որ չերմակս չնորհաւորելէ վերջ ձեռնարկին յաջողութիւնը, ընդհանուր ակնարկ մը նետեց կուսակցական եւ քաղաքական կացութեան վրայ, պարզեց Դաշնակցութեան տեսակէտները Հայկ. Դատի, ներդաղթի եւ արտադաղթի մասին: Ապա իր խօսքն ուղղելով Նոր Սերունդին, յորդորեց պաշար ամբարել, քայլ մը աւելի յառաջ նետուիլ, դրաւելու համար թափուր դիրքերը: Դժբախտաբար ի վիճակի չեմ ամփոփելու այս ճառը, ինչպէս եւ կիրակի եւ երկուշաբթի օրուան ասուլիսները:

Ինչպէր տեւեց մինչեւ կէս դիշեր, բաժակաճառերով եւ երգերով: Օրուան նախագահը չնորհակալութիւն յայտնեց բոլոր մարմիններուն :

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐՈՒԱՆ ՅԵՐԵԿՈՑԹԸ

Յաջորդ օրը , կիրակի, կէսօրէ վերջ հրաւիրուած էին մեր համակիրները: Սրահը լեցուած էր ժամադակէն առաջ: Նախագահը ընկ. Պապիկեան

քանի մը խօսքով բացատրեց հաւաքոյթին պատակը, չնորհակալութիւն յայտնեց բոլորին եւ հանդէսը բացուած յայտարարեց: Նորէն Սէնթ Աննի երգչախումբն էր որ հնչեցուց «Մշակ բանուոր»ը եւ խօսքը տրուեցաւ ընկեր Շ. Մխաքեանի:

Ընկերը այս անգամ աւելի լայնօրէն պարզեց մեր տեսակէտները, փարատելով շարք մը թիւրիմացութիւններ: «Դաշնակցութիւնը հարցերը կը դնէ չեշտակի եւ փաստացի, պահանջելով յստակ պատասխան: Վերջին պատերազմին, ամբողջ հայկական զօրամասեր կռտորուեցան սառուցեալ զօտիներուն մէջ: Դէպի Հարաւ, Ուրմիի ճակատին վրայ, 42000 հայ զինուորներէ միայն 7 հազար հոգի ողջ մնացին: Մօտ հարիւր հազարի կորուստ ունեցանք ընդհանուր յաղթանակին համար: Ո՞ւր է մեր բաժինը: Ոչ իսկ մէկ թիզ հող աւելցաւ Հայաստանի սահմաններուն վրայ: Եթէ դժուար էր եա առնել Կարս – Արտահանը, միջազգային կացութեան հետեւանքով, ինչո՞ւ իր օրինաւոր տիրոջը չեն վերադարձներ Նախիջեւանը, Ղարաբաղը եւ միւս հայկական հողերը»:

Ներդաշնի մասին ալ խօսելով, ընկերը յստակօրէն պատմեց թէ ինչպէս Հրեաները իրենց հայրենիքը կ'ներթան ամբողջ ընտանիքներով, առանց հաւատաքննութեան: «Մենք պիտինք որ պիտի չկրնան զանգուածային ներգաղթ կատարել ներկայ պարագաներուն մէջ: Գոնէ թող թոյլ տան որ փափաքողը երթայ անարգել, փոխանակ աչքերը դէպի հարաւ. Ամերիկա ուղղելու եւ անհետ կորսուելու»:

Այս բանախօսութենէն վերջ, որ տեւեց 50 վայրկեան, խոր տպաւորութիւն ձգելով, սկսան բաժակաճառերը: Մաղթանքներ եղան մեր բարեկամներու կողմէ: Յաջորդաբար խօսք առին Պ. Պ. Յովհաննէս Հացագործեան, Կ. Փոլատեան, Գադիկ Շալճեան, որ երգեց Կովկասեան բարբառով երգ մը, Պ. Մուշկանպարեան, Աճէմեան, ընկեր Ա. Հիւսեան, Պ. Վ. Պանտիկեան եւն.: Ներկաները նոյնպէս տրամադրեցին իրենց նիւթական աջակցութիւնը եւ գումարը եղաւ 70.500 ֆրանք: Բացի սոյն գումարէն, Պ. Կ. Փոլատեան կը նուիրէ 10 դիրքեր, ընկեր Զորպաճեան «Վէմ»ի ամբողջ հաւաքածոն, Պ. Յ. Ուլուսեան սեղան մը եւ դիրք մը:

Գեղարուեստական բաժնին մէջ երգեցիկն, արտասանեցին Կապոյտ Խաչի սանուհիներէն Օր. Բերուզ (Եկաւ Գարուն), Տիկին Ա. Վարժապետեան (Կուռնկը եւ յանկերդ մարճան), քաղաքի Նոր Սերունդէն Ամէմեան արտասանեց հատուած մը Ա. Ծառուկեանի «Թուղթ առ Եղեւան»էն.: Թոդաթեան երգեց Կիլիկիան, Պ. Ս. Աւետեան (Քնէր իմ բալիկ), ընկեր Ա. Արզումանեան (Մեզատուր է Դաշնակցութիւն), ընկեր Գինդոեան (Խեքիդ մեռնիմ), Օր. Մ. Գասպարեան արտասանեց «Ափ մը մոխիր», նոյնպէս Նոր Սերունդէն Գասպարեան երգեց «Հայաստան»ը:

Կիրակի օրուան հանդիսին ներկայ էր նաեւ ընկեր Ա. Ահարոնեանի դուստրը, Տիկին Արփինէ: Ընկեր նախագահը փակելով հանդէսը, չնորհակալութիւն յայտնեց բոլորին: Ներկաները «Մեր հայրենիք» երգեցին յոտնկայս:

Երկուշաբթի դիշեր տեղի ունեցաւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կազմակերպած թէյասեղանը՝ ի պատիւ Շ. Մխաքեան-ի: Այդ մասին առանձին:

Ց. ՀԱՅԱԳՈՐԾԵԱՆ

Կոփամարտիկ՝ Գ. Վարդանեան

յաղթական

ՄԻՒՆԻԽ, (Ցառաջ).— 4 Փետրուար Ուրբաթ երեկոյ ժամը 7.30ին, Միւնխէնի հսկայ Sporthalle սրահը՝ հաւաքուած էին չորս հազարի մօտ մարզասէրներ՝ հակառակ խիստ ցուրտին եւ մուտքի տոմսերու տղուխեան, որովհետեւ 1949ի Պալաբիոյ ախոյեանութեան մրցումը տեղի պիտի ունենար՝ Շեֆֆէր եւ Շէօմիկ, երկու տեղացի երիտասարդ կռփամարտիկներու միջեւ, երկուքն ալ փոքրակազմ՝ թեթեւակշիռ (108—110 ֆունտ) սակայն խիզախ եւ առաջնակարգ խաղացողներ:

Այս առթիւ, մարզարանի վարչութիւնը տեղացի եւ օտար լաւագոյն կռփամարտիկներ ալ հրաւիրած էր, որոնց կարգին մեր ազգակից Գ. Վարդանեանը:

Ցայտագրին սկիզբը տեղ տրուած էր Վարդանեանին, իր զօրաւոր հակառակորդին Prrybilski-ի հետ, որ իրմէ առաւել ծանրութիւնով ու տարիքով, յաղթ եւ փորձառու կռփամարտիկ մըն էր Պերլինէն՝ դերման եւ օտար բազմաթիւ մրցակիցներու հետ չափուած ու անպարտելի մնացած:

Ահա Վարդանեան կ'երեւայ չուանապատ բեմին վրայ, շողշողուն լոյսերու տակ, իր դեղեցիկ տեսքով ու բարեկազմ հասակով՝ զուարթ եւ ինքնավստահ: Տարիքով 26, միջին ծանրութիւն 160 ֆունտ (80 քիլօ):

Փրցիպիլսքին ճաղատ դլուխով, միջահասակ դունտ ու կլոր՝ հուժկու ըմբիշի տեսքը ունէր:

Երբ խաղը սկսելու դանդը հնչեց՝ համդիսականները լարուած ուշադրութիւնով հետեւեցան մրցումին: Որոշ թուով Հայեր ալ ներկայ էին:

Ա. եւ Բ. չրջաններուն (բաուներ) Վարդանեան ուժեղ յարձակողականով լաւագոյն հարուածներ տեղաւորեց հակառակորդին: Գ. եւ Դ. չրջաններուն կրկին ապատիկեց ճարտար դարկերը՝ խոյացաւ առաջ ու չեշտակի հարուածներով չփոթութեան մատնեց զայն եւ մէկէ աւելի անդամներ ծունկերուն վրայ կրկելու դատապարտեց՝ թէեւ միշտ կարճատեւ:

Մինչ հսկայ սրահին անկիւններէն հատ ու կտոր «պրաւօ Վարդանեան», «ապրիս Հայրենակից» բացագանչութիւնները կը լսուին, անդին հակառակորդին կողմնակից հազարաւոր Գերմանացիներ՝ սպառնագոյժ ակնարկներով՝ ասպրէդ կը կարդան անոր:

Ե. չրջանին սկիզբը, բախտ կը ժպտի հակառակորդին՝ որ իր յաջողական անկումներէն զայրացած, կատաղի ցուլի մը նման հակայարձակումի կը դիմէ եւ կը յաջողի քանի մը ծանր հարուածներ տալ Վարդանեանի՝ որոնցմէ մէկը քթին հանդիպելով կ'արիւնէ: Մեր հայրենակիցը թեթեւ նահանջով մը ինքնապաշտպանութեան կը դիմէ, որոշ մտահոգութիւն պատճառելով հայ ականատեսներուս:

Բարեկամս, Մաքս Պալոնեան, որ կռփամարտիկին աւելի հասկցող էր, խիստ դունաթափ կ'անձնիս կը փսփսայ.

— Ստեփան, Վարդանեանին արագ շնչառութիւնը կը մատնէ թէ յոգնած է, կը վախնամ որ պարտուի եւ ամօթահար ձգէ մեզ...

Եւ ահա դադարի նշանը կը տրուի մորքէն, եւ մենք երկար չունէինք մը կը քաշենք, արտատրոփ սպասելով յաջորդ 2 չրջաններուն արդիւնքին:

Ե. եւ Զ. չրջաններուն բարեբախտաբար, մեր կռփամարտիկը կը փարատէ բոլորիս մտավախութիւնը, վարպի մը պէս նետուելով ոսոխին վրայ թարմ հարուածներու տեղատարափով:

Փրցիպիլսքիի կապարի նման ծանր մարմինը սակայն կը յամառի տակայ ու անատամ մնալ այդ ուժգին հարուածներուն դէմ: Ըստ դիտողներուս կարծիքին, Վարդանեան չէրցաւ պէտք եղածին պէս օգտուիլ Գ. եւ Դ. միջոցներուն: Երբ հակառակորդը քանի մը անգամներ ծունկերուն վրայ իյնալ, պէտք չէր տարի տար եւ վճռական զարկերով անչարժութեան դատապարտէր՝ KO ի:

Վեցերորդ եւ վերջին չրջանը վերջացած էր արդէն, ու բարձրախօսը կը յայտարարէր Վարդանեանի յաղթանակը՝ հարուածներու առաւելութեամբ, եօթը «փունքթ»ով (կէտ): Այսքանը արդէն բաւական էր, Հայերս դոհացներու եւ խանդավառելու համար: Ծափերու մէջ, «կեցցես Վարդանեան» աղաղակը կր լսուի Նորէն:

Այսպէսով՝ մեր ազգակից կռփամարտիկը արդարացուց իրեն վրայ դրուած յոյսերը եւ երկու չաբաթէ ի վեր, տեղական թերթերու դովասանական տողերը:

Թէեւ ոչ չախչախիչ յաղթութիւն, սակայն վերջապէս պարտեալը հակառակորդ մըն էր անպարտելի՝ տարիներէ ի վեր:

Երեք ժամ տեւող, հինդ ընտիր կռփամարտիկ զոյդերու, հետաքրքրաշարժ մրցումներուն ականատես ըլլալէ վերջ, ուրախ ու հպարտ մեկնեցանք մարզասրահէն, ժամը 10.30ին:

Ցաւալի է սակայն որ, մեր երիտասարդ կռփամարտիկը, իր հայութիւնը ծանկերով, ինքզինք ցոյց տուած է իրրեւ իրանահպատակ՝ Փարիզէն: Առանց ազգութիւնը յիշելու:

Հայեր ունինք, որոնք վոխանակ ճակատա – բաց Հայ եմ՝ ըսելու, կը խուսափին, մինչդեռ մենք ազգային նախանձախնդրութեամբ կը դուրդուրանք իրենց վրայ:

Բարեկամաբար կը թելադրենք որ Պ. Վարդանեան այսուհետեւ ուր որ երթայ, անմարան ու արդար հպարտութեամբ յիշէ իր ազգութիւնը:

Փոքր ազգ մը, փոքր յաջողութիւնը չատ աւելի նշանակութիւն ունի, քան մեծ ազգի մը մեծադին յաջողութիւնը:

★ Սոյն մրցումէն վերջ, տեղական թերթերը հետեւեալ տեղեկութիւնները հրատարակեցին Վարդանեանի մասին.—

— Բեմին վրայ կը փայլէր, փարիզեան ճաշակով պատշաճ արդուզարդով, արդիական կռփամարտիկ մը ուղղաձիդ մարմնով ու դնդերնդով: Արժէքաւոր կռփամարտիկ մըն է George Vartanian, Փարիզի, համաչխարհային վարպետ Marcel Cerdan «Մարդի վագրը» 1948ին Վարդանեանին հետ կը կատաղէր իր փորձերը:

1947էն առաջ՝ ըստ տեղական մամուլի Վարդանեան յաջախիչ յաղթանակով զբաղած է վեց միջազգային ըմբիշներ:

ՍՏ. ՊՕՅԱՃԵԱՆ

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (96)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԺԹ.

ԲԱՐԵԿԱՐԳՈՒԹԵԱՆՑ ԱՐԳԵԼՔՆԵՐԸ

Ցոյն եւ Փռանգ, Հայ եւ Ասորի, Պարսիկ եւ Աբար, Թուրք եւ Թաթար, կատաղի պատերազմներ կը մղէին: Երկէ զօրաւոր Թագաւոր մը՝ վաղը մուրացկան մը, գերի մը կրնար դառնալ. երկէ տկար կին մը՝ վաղը բերդերու, դիւղերու եւ քաղաքներու տիրուհի մը ըլլար, եւ այսպէս անհաստատ եւ անկայուն վիճակի մը դատապարտուած էր ամէն ոք, հոս գերի ժողովուրդ մը՝ անդին ազատ էր եւ տէր. ճիշդ այս ժամանակին համար էր գուշակութիւնը՝ «Ցարիցեն ազգ ազգի վերայ եւ թագաւորութիւն ի թագաւորութեան վերայ»:

Եւրոպա իր հրոսը Փոքր Ասիոյ եւ Պաղեստինու վրայ կը պարպէր, եւ Թաթարներու խուժանը կը յորդէր Կասպիականին եռեւէն, հին ազգութիւնները արմատներ կը ցնցուէին, նոր ազգութիւններ կ'ընձիւղէին, քաղաքներ եւ ամրութիւններ կը տապալէին, նորեր անոնց տեղ կը բուսնէին:

Այս վիճակը կը տեսնէր Թորոս եւ կը մտածէր իր չինութեան հաստատ հիմ մը ձգել:

Ինք կը տեսնէր Կիլիկիա ուր ամէն ազգերու խառնուրդ մը կը բնակէր, Ցոյն՝ Ագրաբ՝ Թուրք՝ Հայ՝ Ասորի ցիրուցան իրենց տրջերը չինած էին, Բիւզանդականկայսրութիւնը ինքզինքը տէր կ'ասուանէր երկրին, թէպէտ չատ տարիներէ ի վեր իր իշխանութեան ոչ միայն հիմերը խախտուած էին՝ այլ երեւոյթն անգամ կ'անհետանար:

Ագրաբները առջի հարուածը տուած էին Ցոյն իշխանութեան, եւ անոնց տիարանալէն վերջը չատ ատեն պատերազմի դաշտ մը եղած էր երկիրը այս դանազան ժողովուրդներուն մէջ: Իր ջանքն եղաւ՝ իր ազգը որ ցրուած էր Փոքր Ասիա, Ասորեստան՝ Միջագետք եւ մինչեւ Եգիպտոս, դաղտնի հրաւիրակներով ժողվել ի Կիլիկիա եւ զօրացնել, մանաւանդ որ կը տեսնէր վտանգը, որ ամէն կողմէն իրեն կը սպառնար, իր դիտող՝ հեռատես եւ խոհուն սրամտութիւնը չատ հեռու էր այն անհոդութենէն որ եղած յաջողութիւնները վրայ կը քնանար, եւ զուարճութեան ու թուլութեան կը մատնէր ինքզինքը:

Ոտի քանի մը ամսուանմէջ ոչ միայն իր հայրենական երկրին մէջ էր Թորոս՝ այլ երջանիկ՝ պոհ եւ զուարթ ժողովուրդի մը հայրն էր, ան որ երբեմն միմակ իրրեւ հովիւ Սեւ՝ լերան խորաձիաներու այծերու հետ չափեր էր հետիոտն, հիմա չատ անդամ փոքրիկ բայց ընտիր գունդ մը առնելով բոլոր Տորոսի բերդերուն, աւանները, դիւղերուն մէջ իրենց այցելութիւն կ'ընէր, ամէն տեղ յանկարծական զննքի հանդէսներ կ'ընէր, դատաստաններու եւ իրաւարարներու վրայ տեղեկութիւն կ'առնէր, անիրաւները կը պատժէր, քաջերն ու ազատաբնակները կը վարձատրէր, աւերակները կը շինէր կը բնակեցնէր:

Ամէն տեղ ժողովուրդները ապաստանները կը պատրաստէր, եւ միանդամայն խստիւ կը պատուիրէր թշնամին չդրգռել, չարթնցնել այնպիսի ժամանակ եւ այնպիսի դրացնութիւններով ուր բաւական դանել անհնարին էր, իսկ թշնամին միշտ լրտեսներ պատրաստած:

Երբ իր անհամբեր եղբայրները եւ զօրավարները կը ցուցնէին իրեն, ամէն յարձակումներու ատ պատասխանատուն որ, Կիլիկիոյ յաղթական դաշտերը լի հառաստութեամբ, երբ Մլեհ իրմէ կը խնդրէր Տարսոնի եւ մինչեւ Ծով տիրելու համար՝ միայն ութը հազար զինուոր, Թորոս անուշ ժպիտով մը կը պատասխանէր:

— Ես քու քաջութեանդ վրայ վստահ եմ Մլեհ, եւ կը հաւատամ որ դու աւելի պակաս զօրքով կրնաս յաղթել ոչ թէ միայն Տարսոնի՝ այլ մինչեւ Սելեւկիոյ ալ տիրելու, եւ թէ որ չեմ տալ մի-միայն պատճառը այն է որ, հոս այս փոքրիկ զօրութեամբ յանձնակատ թէեւ վտանգացած՝ մեծատարած կայսրութեան դէմ պատերազմիլ եթէ անկարելի ալ չէ, չատ դժուարին է:

«Ասոր փորձը մեր հայրը ունեցաւ երբեմն եւ մենք ալ իրեն հետ չղթայներու՝ գերութեան եւ օտարին ծառայութեան մատնուեցանք տարիներով:

Հիմա որ Աստուած մեզի ողորմեցաւ՝ մեր պարտքը մեր ժողովուրդը զօրացնել եւ աղէկ կառավարելն է:

ՏԻՐԱՆԱՑ

բաստելու համար։ «Հորհրդային ժողովուրդը խաղաղութիւն կ'ուզէ։ Մեր աշխատանքները խաղաղասիրական են։ Մեր լրագիրները եւ քաղաքացիները պատերազմի մասին չեն խօսիր ...

ՔՐԱՎՉԵՆՔՕ.— Բայց եւ այնպէս ձեր լուծին տակ առիք ամբողջ արեւելեան Եւրոպան։

ՌՈՒՏԵՆՔՕ.— Մենք այժմ կ'աշխատինք բնութեան հարստութիւնները կորզելու։ Կ'աշխատինք աւելի երջանիկ կեանք մը ապահովել ժողովուրդին։ Կը փոխենք դեռեորու ընթացքը, ովսիանները կը վերածենք անապատները ...

ՔՐԱՎՉԵՆՔՕ.— Աւելի լաւ կ'ընէք վերահաստատելով մարդոց աղատութիւնը, յետոյկը զրպղիք ովասիաններով։

Քրքիջ մը թնդաց ամբողջ սրահին մէջ։ Նախագահը սպառնաց դուրս հանել ունկնդիրները, «եթէ աւելի բարեկիրթ ընթացք մը չբռնեն խորհրդային զօրավարի մը հանդէպ»։

Զօրավարը չարունակելով, յայտարարեց թէ Քրավչենքօ միշտ կը խորշէր զինուորութենէ, թէ միայն տասնմէկ ամիս ծառայած է ամբողջ կեանքին մէջ, թէ խարազ է իր բժիշկները, ճնշկատ չերթալու համար։ Նախագահը հարցուց թէ Քրավչենքօ ինչ կարեւոր պաշտօն կը վարէր։ Զօրավարը պատասխանեց թէ աւագ ճարտարապետ էր։ «Ուրեմն կարեւոր պաշտօն մը», դիտել տուաւ նախագահը։

Ամէն անգամ որ վկան մեղադրանք մը կ'ուղղէր, Քրավչենքօ «սուտ է, սողոմ» կը պոռար բարկացայթ, ձեռքերը սեղանին զարնելով։ Զօրավարը խնդրեց նախագահէն պաշտպանել զինքը Քրավչենքոյի նախատինքներուն դէմ։

ՆԱԻԱԳԱՀԸ (սրտնեղ).— Ես չեմ հասկնար այդ նախատինքները, քանի որ չեն թարգմանուիր։

Թարգմանութենէն վերջ, նախագահը յայտարարեց թէ երկուքն ալ նոյն բանները կ'ըսեն իրարու դէմ։

Քրավչենքօ իր ընդմիջումներուն առին պատմեց թէ Ս. Միութիւնը քարիւղ, պողպատ եւ ուրիշ հում նիւթեր ծախեց Նացիներուն, որպէսզի պատերազմին 1939ին։ «Դուք այս նիւթերով սպաննեցիք Ֆրանսացի այրեր, կիներ եւ մանուկներ։ Ոճրագործներ էք դուք»։

Հակառակորդ փաստաբանը բողոքեց։ Քրավչենքօ յայտարարեց նաեւ թէ Ռուսէնքօ քաղաքական զօրավար է, ոչ թէ որեւէ զինուորական վարժարանէ չրջանաւարտ, թէ դրգռիչ խեղկատակութիւն մըն է ամբողջ ներկայութիւնը այս առեանին առջեւ, կարմիր բանակի համազգեստով, ազդելու համար հանրային կարծիքին վրայ։ Եւ ետքէն պոռաց.— «Դուք, ծառայ դիկտատորութեան, ոճրագործ»։

Զօրավարը յայտնապէս զայրացած, արտօնութիւն խնդրեց նախագահէն՝ դուրս ելլելու համար։ Եւ առանց պատասխանի սպասելու, ելաւ դնաց, հինգ ռուս վկաներու հետ։

Փաստաբաններուն միջեւ ալ սուր բանավէճ մը ծագեցաւ, երբ կը հարցաքննէին վկան։ Զօրավարը դուրս ելած տենն, Քրավչենքոյի փաստաբանը դիտել տուաւ։

— Զօրավարը կը նահանջէ, չի համարձակիր պատասխանել բուն հարցումներուն։

Զախակողմեան չարաթաթերթին աշխատակիցը, Վուրմսէր, զայրացաւ.

— « Ի՞նչ էիք կը համարձակիք ըսել թէ դաւաճան Քրավչենքոյի մը առջեւ կը նահանջէ Սթալինկրատի այս հերոսը, հերոսամարտ մը որուն կը պարտինք մեր յաղթանակը։

★ Միւս վկաներէն մէկը Ֆրանսացի պատմադիր մըն էր, Ալպէր Պայէ, որ դիտել տուաւ թէ Lettres Françaises պիտի ոչնչանայ, եթէ 5 —6 միլիոն Ֆրանք տուգանքի դատապարտուի։ Եւ ներքոյ մը հիւսեց թերթին հիմնադիրներուն վրայ։ Յետոյ, պատասխանելով պաշտպան փաստաբանին հեգնական հարցումներուն, յայտարարեց.

— « 1916 — 1918ի միջեւ ես դոչեցի — «կեցցէ՛ փէթէն»։ Քլէմանսօ ոգեւ ամուսնեց զիս, ովսիհետեւ ամէն բան դիտէր, ես չէի դիտեր։ «Անկցի Սթալին» պոռացի 1940ին, ինչպէս «կեցցէ փէթէն» կ'աղաղակէի 1918ին, որովհետեւ բոլոր տարրերը չունէի դատելու համար։

Միւս վկան դրագէտ — թարգմանիչ մըն էր, Վլատիմիր Փոզնէր, որ ուզեց ապացուցանել թէ Քրավչենքոյի գիրքը գրուած է ոչ թէ Ռուսի մը, այլ Ամերիկացիի մը կողմէ, թէ կարգ մը նախադասութիւններ, որոնք չկան Ֆրանսերէն թարգմանութեան մէջ, անթարգմանելի են եւ անըմբռնելի՝ ռուսերէնի մէջ եւն.։

«ԿՏՈՐ ԿՏՈՐ, ԱՅՍ ՕՈՂԵՐԸ»

Դադարի մը պահուն, անծանօթ մը ծանրաքաշ ոտնաձայներ ունկնդրեց որ կը մօտենային դատարանի դռան։ Երբ դուռը բացուեցաւ, ներս մտան երեք զինուորներ, որոնք ձեռնաշղթայուած կը տանէին Ռուսէնքօն։ Ան ալ, ինչպէս Քրավչենքօ, ռուս սպայ էր, որ Գերմանիոյ մէջ մնացած էր պատերազմէն ետք։ Ռուսէնքօ ամերիկացի կնոջ մը հետ ամուսնացած էր եւ ունէր երկու զաւակներ։ Ան ալ, ինչպէս Քրավչենքօ, ամերիկացի դարձած էր։ Ռուսէնքօ ալ, ինչպէս Քրավչենքօ, Ամերիկայի մէջ հրատարակած էր գիրք մը Ռուսիոյ մասին։ Ռուսէնքօ ալ, ինչպէս Քրավչենքօ, Ամերիկայի մէջ հրատարակած էր գիրք մը Ռուսիոյ մասին։ Ռուսէնքօ ալ, ինչպէս Քրավչենքօ, Ամերիկայի մէջ հրատարակած էր գիրք մը Ռուսիոյ մասին։

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Vendredi 18 Février 1949 Ուրբաթ 18 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5774—Նոր շրջան Թիւ 1185

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԱՕՍՏԸ

ԸՆԴՎԶԱԻՄ ԲՈՒՆՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ

Այս երկու բառերուն մէջ կը խտանայ 1921 Փետրուար 18ի ըմբոստութեան իմաստը: Այսօրուան բառով՝ Դիմադրական պայքար:

Գոյնզգոյն բանդէտներ որքան ալ արիւնքրտինք մտնեն, իրենց ուզած հանդամանքը տալու համար այս պատմական դէպքին, պարզապէս իրենց տգիտութիւնը եւ անպարկեշտութիւնը կ'ապացուցանեն:

Նոյնիսկ զանազան կողմնակի դէպքեր եւ վրիպումներ չեն կրնար աղարտել չարժումին էութիւնը,— ընդվզում անօրինակ բռնութեանց դէմ: Հրէշային արարքներ, որոնք վրդովում պատճառեցին մինչեւ Թիֆլիս եւ Մոսկուա, լեզու դնելով վրացի Օրջոնիկիձեներու բերանը:

Ժողովրդային էր պոռթկումը, եւ մարդկային: Զկար հոսանք մը որ մեկուսի կենար, կամ իր վրդովումը չյայտներ ի տես կատարուած բարբարոսութեանց:

Սա ողջամի՛տ ռամկավարներն անդամ, որ այսօր արկածախնդրութիւն կը կոչեն չարժումը, իրենց աջակցութիւնը տրամադրած էին, դինեալ ուժերով:

Մնաց որ, բոլշեւիկները իսկ փութացին լուսաբանել դէպքը, բանաւոր թէ դրաւոր յայտարարութիւններով:

Առաջինը՝ Բ. Բորեան, հեղինակը՝ պետական մեծարժէք հրատարակութեան մը, — « Հայաստան, Միջազգային դիւանագիտութիւն եւ Ս. Միութիւնը» (ռուսերէն, տպուած Մոսկուա):

Հատուած մը, իր այնքան պերճախօս վկայութենէն .

— «Ցեղկոմը (Ցեղափոխական Կոմիտէ) ձեռնարկեց անխնայ եւ վճռական բանտարկութիւններու եւ պետականացումներու, առանց դասակարգային խորութեան, առանց հաշուի առնելու չիւղայեւութեան ընդհ. վիճակը եւ անոր հոգեբանական կացութիւնը ...

« Անկարգ կերպով կը դրաւէին եւ կը պետականացնէին ամէն բան,— զինուորական հագուստներ, արհեստանոցներու գործիքներ, մասնաւոր եւ ամէն կարգի բրնձի աղօրիքներ, բոլոր ջաղացքներն անխտիր, սաւրիչի գործիքներ, մեղուի փեթակներ, սպիտակեղէն, հագուստ, քաղաքացիներու տան կարասիներ ...

«ԲՆԱԿԱՆ Է ՈՐ ԱՑՍ ԲՈՒՆԻ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ ԵՒ ՂԱՆ ԵՐԿՐԻ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԵԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՊԱՏՃԱՌՆԵՐԸ»:

Վկայ մը եւս՝ դժբախտ Ց. Քալաշնունին, որուն անունով կ'երդնուն մեր հակառակորդները, 1924էն ի վեր, առանց հարցնելու թէ ի՛նչ եղերական վախճան ունեցաւ բարեմիտ ծերունին, Հայաստան վերադառնալէ վերջ...

«... Բռնագրաւում էին ամէն բան, սկսած անիւց, կառքից, դրասից, վառելիքից եւ վերջացրած երաժշտական գործիքով, լուացքի սապոնով, թել— ասեղով: Ժողովուրդը յանկարծակիի էր բերուել, չմմել, ահաբեկուել:

«... Այլեւս ոչ ոք տէր չէր ոչ իր ունեցածի, ոչ իր աշխատանքի: Կոմունիզմը հասկացուել էր եւ իրականացումի էր այն մտքով որ ոչ-բոլշեւիկի ունեցածը հալալ է բոլշեւիկին»:

Անշուշտ միայն նիւթական — տնտեսական հարստահարութեանց բարբարոսութիւնը չէր որ ոտքի կը հանէր յուսահատ ժողովուրդը:

Հապա ձերբակալութիւնները ու աքսորները: Բանտերունմէջ կատարուած գնդակահարութիւնները: Ամբողջ մթնոլորտին թունաւորո՞ւմը:

Եւ այս բոլորը, հակառակ ստորագրուած համաձայնութեանց, որոնց մեկնումը չէր չորցած տակաւին:

Լենինը ինք չէ՞ր որ արձակեց առաջին սաստը, լիազօր մը դրկելով Երեւան եւ չափաւորութեան խորհուրդներ տալով:

Պատմութեան այդ էջն ալ պարզենք, ի պէտս մեատասաներդ ժամու բանգէտներուն:

Մարդիկ չուտ կը մոռնան կարդ մը ճշմարտութիւններ, որոնք պատմութեան մէջ արձանագրուած են անջնջելի տառերով:

Ոչ միայն կը մոռնան, այլեւ կը խեղաթիւրեն: Կը կեղծեն: Կը սեւեն, իրենց մանածը ներկելու համար :

Շ.

ՕՐ Ը ՕՐ Ե Ն

«ԱՂՋԻ, ԿԸ ՄԵՌՆԻՄ ... »

Անցեալ տարի այս ատեն: Փետրուար 17, Հալէպ: «Արեւելք»ի խմբագրատունը:

Օշականը նստեր փորձ կը կարդայ,—«Սփիւռքի դրականութեան ապագան»:

— Փորձ կարդալ դիտե՞ս, Օշական: Ձդէ, յետոյ միասին կը կարդանք: Օդը լաւ է, քիչ մը դուրս ելլենք :

= Ես չեմ կրնար քալել, կը յոդնիմ:

— Ի՞նչպէս պիտի կրնաս Ճարապլուս գալ վաղը, Եփրատը տեսնելու համար :

= Անշուշտ քալելով պիտի չերթանք :

Մէկ ժամ առանձին պտտելէ վերջ, երբ վերադարձայ, արդէն մեկնած էր:

Որքան ալ յոռետես՝ իր առողջութեան մասին, երբեք մտքէս չէր անցներ թէ վերջին տեսակցութիւնն էր որ կ'ունենայի :

Գիշերը ամէն բան վերջացած էր, հիւրընկալ ընտանիքի մը յարկին տակ:

Հաղիւ կրցած էր մրմնջել.— «Աղջի, կը մեռնիմ...»: Եւ բժիշկը կուգար պարզապէս հաստատելու անողոք իրականութիւնը:

— « Սեղանին վրայ կր մնար դրիչը, ժամացոյցը, դեղահատին տուփը եւ անաւարտ վէպին վերջին էջը... Ու բայ՝ փրանսերէն գիրք մը... փափախը.... Ու դէմը, կաղամարին կռճնած, նոթատին թռռոնիկին լուսանկարը... Եւ սուրճին գաւաթը, որմէ հաղիւ քանի մը ումպ կրցած էր առնել, հարուածէն առաջ»: (ՆԱՅԻՐԻ, 1948 փետր):

... Վերջին անգամ, երբ ծաղկեպսակ մը կը դնեղէինք, Զարեհ եպիսկ.ի եւ Ա. Ծառուկեանի հետ, կեռասենի մը ծլած էր իր գերեզմանին վրեւ :

Խորհո՛ւրդը դիւղին եւ խոնարհներուն:

ՎԱՀԷ

Ի՞նչու կը փախչին

Այջէն — ձախէն արձակուած զրուկի վայրահալումներուն կը հարկադրեն մեզ արտասուել հետեւեալ տեղեկութիւնները՝ փախստականներու մասին.—

Անցած չաբաթ օր Պէյրութ հասաւ Հայաստանէն նոր փախստական մը՝ Գէորգ Ղազարեան, որ իկ ձէպէլ Մուսայի Քէպուսի դիւղէն, որ Հայաստան մեկնած էր 1947ին, Այնճարէն մեկնող կարաւանին հետ: Հոն ձգած է իր ծնողքը, քոյրերը, եղբայրները եւ նշանածը: Մօրեղբայրը՝ Տէր Մատթէոս քահանայ Կիւդէլեան, որ նոյնպէս մեկնած էր 1947ին, այժմ — կ'ըսէ Գէորգ — Երեւանի շրջանին մէջ բանուորութիւն կ'ընէ :

Ան Ճարէն ներգաղթողներու մասին խօսելով, ան կը յայտնէ թէ անոնցմէ սպանուածներ եւ աքսորուածներ չատ կան :

Ինչպէս բոլոր փախողները, Ղազարեան նոյնպէս կը յայտնէ թէ բոլշեւիկեան ներկայ վարչաձեւը կատարեալ դերութեան դրութիւն մը հաստատած է ամբողջ Հայաստանի մէջ, ուր անկարելի է ազատ չնչել: Ամէն գատ, տնտեսական պայմանները ալ չափազանց ծանր են: Լրատեսութիւնն ու մամուլ ալ կը քաջալերուին իշխանութեան կողմէ եւ հայրն իսկ վստահութիւն չունի իր տղուն վրայ:

Ղազարեան փախած է միս միայնակ, մահը աչքի առնելով : Ձառ ու տառապանքներէն եւ ցուրտէն արդէն անոր առողջութիւնը քայքայուած է:

(Ա.ԶԴԱԿ, 15 Յունուար)

★ Դամբչլըէն Հայաստան ներգաղթող Հայերէն երկու հոգի՝ Մոսկէն եւ Սարէն, երկուքն ալ քրտահաս, հասած են Հալէպ: Ա.յս փախստականները յայտարարած են թէ վեց ամիս մնացած են Կարսի բանտը:

Պատասխանելով իրենց ուղղուած հարցումին թէ՝ ինչո՞ւ փախած են Հայաստանէն, անոնք ըսած են.— «Զկրցանք տոկալ բոլշեւիկեան կեանքի պայմաններուն...»: (Ա.ԶԴԱԿ, 4 Յունուար) :

4000ի ՏԵՂ 10.000 ՖՐԱՆՔ կրնան բերել արտասահմանէն եկած ճամբորդները: Իսկ անոնք որ Ֆրանսայէն կը մեկնին, միայն 4000 ֆրանք տանելու իրաւունք ունին:

Ֆրանսայի ներքին հոգերը

ԹԱՓՈՐՆԵՐԸ ԿԱՐԳԻԼՈՒԻՆ

Նախարարական խորհուրդը առջի օրուան նիստին մէջ որոշեց արգիլել այն թափորները որոնք ասանդութեան կարգ անցած չեն պատերազմէն առաջ: Ինչպէս դիտել կուտան տեղական թերթերը, այս որոշումը մասնաւորապէս ուղղուած է համայնավար կուսակցութեան եւ անոր ուղեկից կազմակերպութեանց դէմ, որոնք յաճախ հրապարակային ցոյցեր եւ թափորներ կը սարքեն, տարածելու համար իրենց գաղափարները :

Ներքին նախարարը , Պ. Ժիւլ Մոք (ընկերվարական), երկու առաջարկներ ներկայացուցած էր.— 1. Իբրեւ հրապարակային ցոյց կ'արտօնուին միայն անոնք որ ասանդութեան կարգ անցած էին պատերազմէն առաջ,— 2. Այլեւս որեւէ հրապարակային ցոյց պիտի չարտօնուի Փարիզի կեդրոնական թաղերուն մէջ ուր երթեւեկը մասնաւորապէս խիտ է:

Այս առթիւ թերթ մը կը դրէ թէ անցեալ տարի, Զինադադարի տարեդարձին առթիւ, համայնավարները ցոյց մը սարքեցին Շան դ'Էլիզէի հրապարակին վրայ, հակառակ նախարարական արգելքին: Հետեւանքը եղաւ ընդհարում ոստիկանութեան եւ ցուցարարներուն միջեւ:

★ Նոյն նիստին մէջ, նախարարական խորհուրդը զրաղեցաւ նաեւ նահանգային ընտրութիւններով, որոնք տեղի պիտի ունենան մարտ 20—27ին: Որոշուեցաւ որ իւրաքանչիւր նախարար սահմանափակէ իր քաղաքական գործունէութիւնը՝ յատուկիկայ կերպակիէն վերջ: Այսուհետեւ իւրաքանչիւր նախարար պտոյտներ պիտի կատարէ եւ ճառեր պիտի խօսի միայն իր նահանգին կամ ընտրական շրջանին մէջ: Վարչապետը կ'ուղէ պահել դահլիճին համերաշխութիւնը, նահանգային ընտրութիւններէն մէկ ամիս առաջ, տեսակ մը դինադուլ հաստատելով :

Նոյն նիստին մէջ համաձայնութիւն դոյացաւ, ջնջելու համար բացառիկ առեանները, մինչեւ երեք ամիս, փութացնելով գործակցութեան առթիւ բացուած դատերը :

★ Կ'ըսուի թէ Պ. Ռամատիէ (ընկերվարական), ազգ. պաշտպանութեան նախարարը, փոխվարչապետութեան պիտի կոչուի եւ իրեն պիտի յաջորդէ Պ. Ռընէ Մայէր:

Լուսաբանութիւններ Ատլանտեանի դաշինքի մասին

Առենէ մը ի վեր հակասական ղրոյցներ կը չրջին Ատլանտեանի դաշինքի մասին, այն տպաւորութիւնը ձգելով թէ Մ. Նահանգները չեն ուզեր դինուորական յանձնառութեանց տակ մտնել, Եւրոպայի պաշտպանութեան համար :

Պ. Տին էչիսըն, Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, այս խնդիրը չօշափելով Դշ. օրուան լրագրական ասուլիսին մէջ, ուզեց փարատել Եւրոպացիներու կասկածները եւ թիւրիմացութիւնները: Մասնաւորապէս յիշեցուց թէ նախագահ Թրումընի բացման ճառը կր կազմէ հիմնական յայտարարութիւնը ամերիկեան քաղաքականութեան: Միացեալ Ազգերու դաշինքով նախատեսուած չրջանային պաշտպանողական համաձայնութեանց գլխաւոր նպատակն է բացորոշապէս ապացուցանել թէ «ազատ ազգերը հաւաքարար վճռած են դիմադրել որեւէ յարձակման»:

Նախարարը չէչտեց թէ «չկան իրական տարբերութիւններ ամերիկեան կառավարութեան հետապնդած նպատակներուն մէջ: Մենք կը գործենք համաձայն այն քաղաքականութեանց որոնք պարզուած են բացորոշապէս եւ լաւ հասկցուած»:

Ցետոյ բացատրեց թէ Ուաչինկթընի օտար դեսպանները միչտ ընդունած են թէ Մ. Նահանգներու սահմանադրութիւնը կ'արգիլէ մեքենաբար պատերազմի մասնակցելու իմաստով յօդուած մը դնել Ատլանտեանի դաշինքին մէջ: Պատերազմ յայտարարելու իրաւունքը կը պատկանի խորհրդարանին: Եղրակացութիւն — ամերիկեան քաղաքականութիւնը չէ փոխուած, ընկրկելու խնդիր չկայ: «Կը յուսամ թէ մօտերս կարելի պիտի ըլլայ ճշդել դաշինքի վերջնական բնագրին քննութեան թուականը »:

Թերթերը կը գրեն թէ այս լուսաբանութիւնները լաւ տպաւորութիւն գործած են դիւանագիտական չրջանակներու մէջ, փարատելով կարգ մը թիւրիմացութիւններ :

★ Նորվեկիոյ արտաքին նախարարը, որ վերջերս Ուաչինկթընի եւ Լոնտոն գացած էր, խորհրդակցելու համար Ատլանտեանի դաշինքի մասին, իր երկիրը վերադառնալով պարզեց իր ճամբորդութեան արդիւնքը: Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, նախարարը այն եզրակացութեան չրած է թէ Նորվեկիա չի կրնար միանալ թէ Ատլանտեանի դաշինքին եւ Սկանտինաւեան դինակցութեան, եւ պարտաւոր է ընտրութիւն մը կատարել երկուքին միջեւ: Դիւանագէտներու կարծիքով, Նորվեկիոյ որոշումը վճռական պիտի

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18

ՀԱՄԱՋԱՍՊԻ ՎԵՐՋԻՆ ԽՕՍՔԵՐԸ

Կրկին երեւանում, կրկին դպրոցում, բայց մթնոլորտն աւելի է լարուած, աւելի է ելեկտրականացած: Փողոցի ծայրերում, մէջտեղներում կանգնած են ուս զինուորները չեկիստ – Թոթօներուն հետ միասին եւ անխտիր բոլորին կանգնեցնում, փաստաթղթերը ստուգում, խուզարկում են: Մենք նրանց չենք ենթարկւում եւ բազմութեան մէջից սողոսկելով անցնում :

— Հ. Ս. Ռ. Հ., կարդում եմ բարձրաձայն ցուցատախտակի վրայ :

— Հաւաքուեցան Սովետները Խորհրդակին Հայաստան, քննչքվում է ականջիս դպրոցական ընկերս՝ Վարդանը :

Առաւօտ է: Դպրոցումն ենք, բայց ուսուցիչները չկան: Դպրոցի տէր–տիրականը մենք ենք: Ամենապարկեշտ եւ խելացի աշակերտն անգամ չարաճճի է դարձել: Ուրախ զուարթ իրար վրայ ենք ցատկում, դարնում – դարնւում, քրքիջներ արձակում եւ նորից երրորդ յարկի միջանքի պատուհանի մօտ հաւաքւում :

— Թըխկ – Թըխկ – Թըխկ ... դրռռռռ ... լսւում է խուլ, հեռուից չատ հեռուից հրացանների ու գնդացիրների ձայնը: Մեր սրտերը եռում են գնդակների ձայնից, սլանալով մի չեւռազմադաշտը, ցնծում.. նրա ազդեցութեան տակ նորից իրար ենք բզկտում, խփում առանց ցաւ զգալու:

Ինչո՞ւ: Դաշնակցութեան մասին մենք զգաւոր իսկ չունէինք, նոյնիսկ ներա դոյութեան մասին: Իր գործունէութեան ընթացքին նա մեզ երբեք զգացնել չտուեց: Այդպէս չվարուեց բոլշեւիզմը: Նա առաջին իսկ օրից ցոյց տուեց, զգացրեց իր զարշելի էութիւնը, զզուանք ու ատելութիւն պատճառելով :

Մութ է. գիշեր, բայց ոչ ոք քնել չի կարողանում, բոլորն սպասում են ազատարար բանակին: Ձեն կարողանում քնել եւ Թոթօները մահուան սարսուռով բռնուած :

Լուսադէմ է: Գրռռռ ...բռռոօմ.. գնդացիրներն ու թնդանօթների ուղղակի երեւանի չորս կայքումն են գործում, նրա բլուրների վրայ :

Արեւը բարձրացաւ: Ես դուրս թռայ տանից: Ո՞ւր.. Չգիտեմ, բայց չեմ կարողանում տունը նստել եւ քայլերս ուղղեցի դէպի մեր դպրոցը, առանց վախի նշոյլ իսկ զգալու: Ահա Դաշնակցութեան տունը: Նրա մօտ կանգնած են ուս եւ մի քանի հայ զինուորներ: Մօտենում է ինձ մեր դիւղացին՝ Աբարատը :

— Ի՞նչ գործ ունես այստեղ, այ տղայ, վախցած ժպիտով հարցնում է ինձ :

— Եկայ էլի... սիրտս չհամբերեց. պատասխանեցի ես :

— Տօ, հիմա քաղաքը տակն ու վրայ կը լինի, կռանալով եւ ձեռքն ինձ մեկնելով ցած ձայնով ասեց նա : — Շուտ տուն գնայ, թէ չէ ոռնոտակ կը լինես... — Բայց սպասիր.. տունդ չատ հեռու է, չես հասնի ... — Այս մօտիկ տեղերում բարեկամ, ծանօթ չունե՞ս :

— Մօրաքոյրս Նազարեան փողոցի վրայ է ապրում :

— Հա, դէ չուտ վազիր մօրաքրոջդ տունը.. էլ մի սպասիր...

Կարեւորութիւն չտուի Աբարատի խօսքերին, բայց միայն խոստումս կատարելու եւ իրեն յարգելու համար, մտայ Նազարեան փողոցը: Մի քանի քայլ էր մնացել որ տեղ հասնէի եւ յանկարծ թնդաց «Մեր հայրենիք»ը համազարկի հետ ու կառքի մէջից ծածանուեց եռագոյնը: Ժողովուրդը մէկ ակնթարթում փողոց թափուեց զինուած՝ հրացաններով, ատրճանակներով եւ անգամ երկաթի ու փայտի կտորներով: Ազատութեան արշալոյսի տակ չատերն իրար են գրկում, համբուրւում ենք, արտասուում ուրախութիւնից :

— Դէպի բանտ... դէպի բանտ... Շտապեցէք, կոտորեցին... գռռում են մի քանիսը :

Երեւանը մաքրուեց բոլշեւիկներից, բայց ընդհանք դեռ կայարանում են: Զրահապատ գնացքի շոգեմեքենան են տաքցնում վայրով, որպէսզի փախչին :

Զօրահանդէս է Անգլիական Այդու դիմացի հրապարակի վրայ: Խօսում է Կուռօն: Ես չեմ հասկանում, բայց կանգնած եմ :

Ինչո՞ւ չեն հետապնդում բոլշեւիկներին, զօրահանդէսի ժամանա՞կ է... Չգիտեմ, այդ իմ պատանեկան խելքի բանը չէ :

— Շշշշշ ... զօն... բը.... քաղաքը որոտաց թնդանօթի ձայնից: Զրահապատ գնացքից ուղղակի Երեւանի վրայ են կրակում, առանց նշանակէտի :

... կացնահար դիակները բերում են Երեւանի բանտի հորերից: Ահա եւ Համազասպի դիակը կառքի մէջ դրուած, երկայնավիզ թաղիքէ կօշիկները ոտքերին, թուրք մսագործի կացնի հարուածը գլխին :

Դիտական ատուլիս

ԽՄԲ.— Այրի Տիկին Հր. Տէր Ոսկի իր ողբացեալ ամուսնոյն թուղթերուն մէջ գտած է այս գրութիւնը, որ դժբախտաբար վերջին ատուլիսը պիտի ըլլար մեր սիրելի աշխատակցին.—

ՈՐՈՃԱՑՈՂ ԿԵՆԴԱՆԻՆԵՐԸ.— Ուղտը, եզը, կովը, ոչխարը, եղջերուն եւն. որոճացող կենդանիներ են: Անոնց ստամոքսի կազմախօսութիւնը չատ կը տարբերի միւս կենդանիներէն, եւ կը ներկայացնէ ինչ ինչ հետաքրքրական երեւոյթներ զոր հաւանաբար կ'անդիտանան չատեր :

Որոճացող կենդանիներուն ստամոքսը կը բաղկանայ չորս պարկերէ, որոնց առաջինը նախաստամոքս (pansé), զետեղուած է որովայնին ձախ կողմը, անոր 3/4 մասը կը գրաւէ եւ կրնայ բաժնուիլ երկրորդական պարկերու: Կենդանիին կողմէ անկատար ծամուած սնունդները նախ կ'երթան նախաստամոքս որ սնունդներուն իր ընդունարան կը ծառայէ :

Ուղտին նախաստամոքսի երկրորդական պարկերէն մէկուն մէջ 800է աւելի բջիջներ կան որոնք լեցուած են ջուրով, որուն քանակութիւնը 5 — 6 լիտրի կը հասնի: Ուղտը այդ ջուրին պաշարը իր պէտքին համաձայն հետզհետէ կը սպառէ, եւ այդ է պատճառը որ ան երբ անապատին մէջ ճամբորդէ ուր ջուրի նուազութիւն կայ, իր ծարաւին պէտքը կը դոհացնէ բջիջներուն մէջ ամբարուած ջուրով :

Միւս երեք պարկերը զետեղուած են որովայնին ալ կողմը. ատոնք են ցանց կամ դղակ, որուն բերանը նախաստամոքսի մուտքին ճիշդ դիմացը կը գտնուի եւ անուղղակի կերպով յարաբերութեան մէջ է անոր հետ: Ներքինմակերեսին յօրինուածը մասնաւոր ձեւ մը ունի, որ մեղրէ կարկանդակը կը յիշեցնէ : Հազարաթերթիկը (feuillet) ուղղակի յարաբերութեան մէջ է ստուգի հետ, իր ներքին երեսը ծածկուած է բազմաթիւ դուդահեռական ծալքերով, որոնք կը յիշեցնեն գիրքի մը թերթերը եւ այդ պատճառաւ հազարաթերթիկ անունը առած է :

Վերջապէս մակրդոցը (caillette), որ նեղ բերանով մը հաղորդակցութեան մէջ է հազարաթերթիկին հետ, օժտուած է կակուղ լորձնամաշկով մը, որ ըստ երկայնութեան ծածկուած է անկանոն փոթերով. լորձնամաշկը մասնաւոր պաշտօն ունի ստամոքսային հիւթը արտադրելու: կաթնատուութեան շրջանին այդ պարկը ամէնէն աւելի զարգացած է :

Ինչպէս ըսինք, կենդանիին կողմէ անկատար կերպով ծամուած սնունդները կ'իջնեն նախաստամոքս, յետոյ պզտիկ քանակութիւններով կ'երթան ցանցին մէջ, որ մանր կծիկներու կը վերածէ զանոնք: Երբ կենդանին որոճալու փափաք ղգայ, ստծանին յանկարծական կծկումով մը կծիկները բերան կ'առաջնորդէ. կենդանին այս անգամ իր ակռաներով կը սկսի լաւ մը ծամել սընունդները: Ասիկա որոճումի գործողութիւնն է, որուն հետեւանքով սնունդները կակուղ հայտի մը վերածուին, վար կ'իջնեն ստուգէն, եւ փոխանակ նախաստամոքս երթալու, նեղ անցքէ մը սահելով կ'երթան բազմաթերթիկին մէջ, ուր կը սկսին կրել մարսողական հիւթին ազդեցութիւնը. այդ գործողութիւնը կը շարունակուի մակրդոցին մէջ, ուրկէ վերջապէս անունդները կ'անցնին աղիքները :

ԿԵՆԴԱՆԻՆԵՐԸ ԿԸ ԽՕՍԻ՞Ն.— Այս առաջին անգամը չէ որ գիտնականները կը ջանան գիտնալ թէ կենդանիները իրարու հետ կը խօսի՞ն :

Տիերզոլիթի կենդանաբանական պարտէզի ընդհանուր տնօրէն Արբերը կռնիհօլ երկար տարիներ ի վեր կը զբաղի այս հարցով, եւ կ'ուզէ հասկնալ թէ կենդանիներուն հանած ձայներուն եւ զգացած

Երեքշաբթի խօսքը Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդին

Ինչպէս հաղորդած էր «Ցառաջ», կիրակի օր տեղի ունեցաւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի մասնաճիւղին Թէյասեղանը, ի նպաստ դասախօսներու եւ Ծնողներու :

Սրահը լեցուած էր: Ներկաներուն մէջ կը նշմարուէին բազմաթիւ համակիրներ, որոնք յատկապէս եկած էին խրախուսելու մեր տղաքը :

Հանդէսը բացուեցաւ «Մշակ» քանուր»ով, որ լսուեցաւ յոտնկայս: Ցանուն մասնաճիւղին ընկեր Պարոնվարդեան չնորհակալութիւն յայտնելով երէց ընկերներու, խօսքը տուաւ Կեդր. Վարչութեան ներկայացուցիչ ընկեր Պ. Պետիկեանի, որ պարզեց երեք տարիներու վաստակը: «Ահա կը տեսնէք սերունդ մը որ առեր կը քալէ դէպի ապագան» :

Այս առթիւ չերմապէս գնահատելով Շ. Միւսաքեանի եւ ընկերներու կատարած աշխատանքը, առաջին խօսքը տուաւ «Ցառաջ»ի խմբագրին :

— « Երեք տարի առաջ երբ կ'առաջարկէի մեր Երիտ. Միութիւնը անուանել Նոր Սերունդ, մտքիս մէջ կը պատկերանայի երեք առաջադրութիւններ.— Նոր Սերունդ՝ տարիքով, Նոր սերունդ՝ ըմբռնումով, Նոր սերունդ՝ գործելու եղանակներով : Այլապէս, բառը պիտի դառնար անիմաստ :

«Կ'ուզեմ հաւատալ թէ մեր տղաքը խորապէս ըմբռնած են այս պարագան : Ատով միայն պիտի կրնային արդարացնել իրենց արդար յաւակնութիւնները: Կը տեսնէք ահաւոր անջրպետը որ կը բացուի երէց սերունդին եւ ձեր միջեւ, հասունցած դէմքերու մաշումով եւ անհետացումով : Ի՜նչ ուժեր ունէինք, հինգ – տասը տարի առաջ : Ժամանակը մեղի չսպասեր : Կ'ապրինք օդանաւի, սուզանաւի, սրընթաց գիտութեանց դարուն մէջ: Վաղը ձեզի հայերէն սորվեցնող անգամ պիտի չգտնէք: Թէեւ հեռու՝ հայրերի հողէն, ունինք ազատութիւն եւ պատեհութիւն պաշար ամբարելու, բացեր գոցելու : Մենք երբ ձեր տարիքն էինք, խնամակալներ չունէինք, մեր ճամբան գտնելու համար : Դուք հասակ նետած րլլալով ազատ աչերու վրայ, պարտաւոր էք ճիգ մը աւելի փորձել, քայլ մը աւելի յառաջ նետելի : Եւ թող երբեք ձեր գրկուիքը չծռի այն մտածումով թէ դաւակներն էք ջարդուած, հալածական, ցիրուցան ժողովուրդի մը : Հայ ժողովուրդը, թէեւ փոքր, չատ աւելի մեծ է իր տառապանքով, իր յարատեւութեամբ եւ ուշիմութեամբ : Ահա կը տեսնէք թէ ինչպէս կը փայլին ձեր տարեկիցները աշխարհի բոլոր

յուղումներուն մէջեւ որեւէ առնչութիւն դոյութիւն ունի՞ :

Ամերիկացի կենդանաբանը մասնաւոր դործիքով արձանագրած է կենդանաբանական պարտէզին մէջ գտնուած 4900է աւելի կենդանիներուն հանած ձայները անօթութեան ժամանակ, խաղալու ատեն եւ բարկացածմիջոցին : Դիտած է թէ միայն կապիկներն են որ մասնաւոր կանչերով իրարու հետ կը խօսին, չէմպանզէն 32 բառերէ բաղկացած բառամթերք մը ունի եւ առնցմով իր ուզածը կը հասկցնէ :

Գալով միւս կենդանիներուն, կրնհօլ մեծ դժուարութեան կը բախի թափանցելու համար անոնց լեզուին գաղտնիքներուն : Ռնգեղջիւրի պէս չաղթանդամ ու ահարկու կենդանի մը մանրաձայն դործիքին ((microphone) ձայնէն կը խրտչի. չատ մը կենդանիներու համար երկ օր կ'ուզէ որպէսզի անոնք որոշում տան վերջապէս ... խօսելու :

Հ. ՏԷՐՈՍՍԿԻ

— « Փախէք ամպեր երկնքից ,
Համազասպը իւր խմբովը
Կուգայ Մաչէն գաւառից ...

Հայ բոլշեւիկների չնորհիւ թուրք մսագործը Համազասպից լուծեց իւր ցեղի վրէժը ...

Կառքի մէջ Համազասպի դիակի մօտ կանգնած է եղբայրը՝ եւ փետում դանդուր մազերը բզաւելով՝

— Համազասպ, վեր կաց, ժողովուրդը քեզ է սպասում...

Ու ցնցում դիակը խելագարի պէս, կարծելով թէ պիտի արթննայ... եւ նորից փետում մազերը, պատասխան չստանալով :

Համազասպը լուռ էր յաւէտ: Լուռ էր վասպուրականի հարազատ զաւակը, Սիւնեաց աշխարհի առնական հերոսը :

Նա իր վերջին խօսքն ասել էր արդէն, սպանդանոց տանելուց առաջ, որը բերին ու հասցրին մեր պատանի ոգիներին, հայրենական սիրով ու կրակով մեր սրտերը վառելու համար ..

— Ամէն գիշեր մէկ – երկու հոգի տանում էին մեր խուցից : Ցաւատհատական ճիչերից ու օգնութեան կանչերից քուն չունէինք... Գնդակի ձայն չէինք լսում, բայց մարդկանց սուր ու աղեկտուր ճիչերից փչաքաղւում էր մեր մարմինն ու լեզուները կապւում... Ամէն վայրկեան սպասում էինք մեր հերթին... եւ ահա մթութեան մէջ կրկին դուռը բացուեց ու ներս մտան աղօտ լոյսը ձեռքներին : Բոլորը սրտատրոփ, վախից կիսամեռ սպասում էին, թէ որին պիտի կանչեն : Կարճահասակները թաղնուում էին երկայնահասակների յետեւում, որ առնկատելի դառնան :

— Համազասպ, լսուեց դահճապետի ձայնը, հադուիր...

— Գիտեմ թէ ինչու համար էք ինձ կանչում, սրիկաներ... Տանում էք սպանելու ... Կեանքն ինձ համար ոչնչութիւն է ... Նպատակս էր տեսնել հայրենիքիս ազատութիւնը.. Տեսայ, բայց կիսատ... Տարէք ...» :

Համազասպը անվախ դահիճների առաջից ինկաւ ու գնաց, պատմում է Սահակը, հօրս ընկերը եւ մօտիկ ազգականը, որ միեւնոյն խուցի մէջ էր բանտարկուած :

ՀԱՑԿԱԶՈՒՆ

դպրոցներուն եւ ասպարէզներուն մէջ, եթէ ոչ առաջին, գոնէ Բ. հանդիսանալով: Դաշնակցութիւնը ազատ կը ձգէ ձեզ ներդաշնակօրէն զարգացնելու ձեր ընդունակութիւնները: Վա՛յ անոնց որ տարիները անշարժութեամբ կը բոլորեն, ապաւինելով իմամակարներու չուքին» :

Ճեռոյ արտասանեց ընկեր Վ. Պարոնվարդեան եւ երգեց ընկերուհի Օր. Զեփիւռ Գահվէճեան :

Ընկեր Աչոտ Իսահակեան մանուածրապէս խօսքը ուղղելով Նոր Սերունդի՝ բաւ, թէ Հայոց Աշխարհը ունեցած է չատ մը դժբախտութիւններ: Այդ դժբախտութիւններէն մէկըլայն է, որ այսօր մեր ժողովուրդի մէկ մասը կտրուած է միւս մասէն: Լուր չունինք մեր հարազատներէն: Եթէ նոր սերունդը չզգայ այս ողբերգութիւնը ինչ որ զգացին մեր հայրերը, կրնաւած ենք: Տեսէք, ժողովուրդ մը որ երկու հազար տարիներէ ի վեր կը շարչարուէր, այսօր չնորհիւ իր կատարած աշխատանքներուն ունեցաւ հայրենիք մը: Եթէ մենք այ չկրնանք ընել նոյնը, վերջացած պիտի ըլլայ մեր դարերու պատմութիւնը: Հետեւաբար մեզի կը մնայ ըլլալ արթուն եւ չարունակել այս աշխատանքները որպէսզի հայ ժողովուրդը ապրի յաւիտեան :

Ընկեր Ա. Պիպէռեան, ծնողքը նոր սերնդակցի մը, կոչ ըրաւ բոլոր ծնողներուն որ իրենց զաւակները յանձնեն Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի: Վասն զի, ըսաւ ընկերը, այս համայնակուլ քաղաքներուն մէջ միայն այդ ճամբով է որ պիտի փրկուին մեր ճագուկները :

Հանդիսականներու համար անակնկալ մը եղաւ տաղանդաւոր դերասան Շ. Նարդունիի ներկայութիւնը: Խօսելու կարգը իրեն էր:

— Այս ամառ տեսողութեան տագնապ մը ունեցայ: Թերեւս դուք այդ բան մը չսեպէք: Բայց պէտք է դիտնալ որ, եթէ ամէնէն քաջին աչքն անդամ հանէին, պիտի կորսնցնէր իր քաջութիւնը: Վասնզի առանց աչքի ան ոչինչ պիտի կրնար ընել: Աչքը մարդուս լոյսն է: Կեանքիս մէջ սիրած եմ ու կը սիրեմ Հայոց պատմութիւնը: Ձիշդ ատոր համար ալ հրապարակաւ կը յայտարարեմ, թէ հայ ժողովուրդին աչքն ալ Հ. Ց. Դաշնակցութիւնն է, եւ լոյսը՝ անոր ոյժը, ոգին: Հանեցէք Դաշնակցութիւնը իր ծոցէն, Ան պիտի կորսնցնէ իր տեսողութիւնը: Ես այսօր բոլոր սրտովս կուգամ ողջունելու այդ լոյսը: Ով որ կը հաւատայ այդ լոյսին, կ'ապրի յաւիտեան :

Մէջ ըղմէջ արտասանեցին եւ երգեցին ընկերուհիներ եւ ընկերներ Գեղամ Ցակոբեան, Ամահիտ Գավէզեան եւ Տիկին Ա. Սողոմոնեան (Զրուանդեան), Ժ. Փալամուտեան :

« Հայաստան» ամսագրի խմբագիր ընկեր Հր. Բալուեան խօսք առնելով՝ փառաւորուց ներկայացուց Հայրեն աշխատասիրութիւնը: Ցիշեց պատկերներ Հնդկաստանի եւ Լեհաստանի Հայերու կեանքէն: Ցետոյ ցաւով արտայայտուեցաւ կարգ մը Հայերու մասին, որոնք դաւելով ազգային սրբութիւններուն, բռնած են նահանջի ճամբան: Մանաւանդ չեշտեց երիտասարդ դերասան Զ. Լ. Սիւրմէլեանի ելոյթը Ամերիկայի մէջ: Այսպէս խարազանելով ուրացողները, կոչ ըրաւ եռանդով փարիլ մեր մայրենի լեզուին պահպանման դործին, որ ապրելու եւ յարատեւելու ամենազօրաւոր ազդակն է :

Պ. Արա Պարթեւեանի ղեկավարութեամբ, Նոր Սերունդի երդչախումբը երգեց «Հայ աղջիկ, համով աղջիկ»ը յաջողութեամբ : Ինչպէս եւ ուրիշ երգեր :

Պ. Օհան Տուրեան (Խաչատուրեան) որ անցեալները Սալ Կավոյի մէջ իր տուած նուագահանդէսով մեծ գնահատութեան արժանացած էր, հանդիսականներու փափաքին համաձայն խօսք առնելով յայտարարեց .

— Առաջին անդամն է որ կը ծանօթանամ ձեզի: Այս երեւոյթը չատ խանդավառեց զիս: Ուրեմն կ'ըսեմ ձեզի, որ ամէն վերջ աւելի եռանդով պիտի չարունակեմ աչխատանքներս :

Հ. Էսայեանի վարդապետ, առակներով խօսեցաւ հայ կնոջ առաքինութիւններուն մասին: Ու փափաք յայտնեց որ մեր հայուհիները մեծ – նան, ըլլան հայրենասէր ու իպար մայրեր :

Ահա մեր կ. պետուչը :

Նոր Սերունդի փրկութեան մասին փաստերով խօսելէ վերջ, պարզեց ձուլման չարիքները: Ձուլուիլ ըսելով անչուչտ ազատուիլ կը կարծեն ոմանք : Բայց պէտք է դիտնալ որ այդքան ալ դիւրին բան չէ ձուլուիլը: Եթէ պատահի որ խառնուիք օտարներու, անոնք ձեզ պիտի դասեն միչտ օտար: Բայց երբ մնաք ձեր ազգին մէջ, պիտի ունենաք ամէն բան: Ես պիտի ուզէի ուրեմն, որ դուք դիմադրելով ամէն փորձութեանց, մնայիք Հայ: Քանդի չկայ աւելի դեղեցիկ բան մը քան այն, հաւատարմօրէն ծառայել իր ազգին :

Երգեցին եւ արտասանեցին Օր. Մատլէն Մկրտիչեան եւ, դաչնակի վրայ նուագեց Օր. Իրմա Զիլինկիրեան :

Ընկեր Ս. Թորոսեան, հրաւիրեց Նոր սերունդը որ ամուր կառչի հայ լեզուին: Որովհետեւ, ըսաւ, առանց մեր մայրենի լեզուին, դատապարտուած ենք կորսուելու: Պահեցէք մեր բարքերն ու աւանդութիւնները: Տարածեցէք հայ մշակոյթը : Մեր պապերէն վերջ , այդ դուք էք որ պիտի կրէք ձեր ուսերուն վրայ, այս դժուար գործը: Հպարտութեամբ չարունակեցէք սերունդէ սերունդ, եթէ կ'ուզէք որ քաղաքական եւ ըրական մարդիկ մէջ ըլլաք ազատ եւ անկախ :

Տ. Գահվէճեան հաւատաւելով Նոր Սերունդի դպրոցին բարիքները, ջերմապէս կոչ ըրաւ որ դան ու մանեն անոր դասարանները, զի ձուլման դէմ պայքարելու լաւագոյն միջոցը միայն այդ է:

Ամէնէն վերջ խօսեցաւ ընկեր Ս. Տէր Թուլմասեան .

— Քանի մըտարուան կեանք ունին անոնք, որ այսօր կ'ուզեն սորվեցնել ձեզի հայրենիքի գաղափարը: Ամէն բան կ'անցնի: Վառ պահեցէք ձեր մայրենի լեզուն ու հայ ապրելու հաւատքը: Ապաւէնն՝ այն ուժը որ կը կոչուի Հ. Ց. Դաշնակցութիւն:

Ընկեր Ուղունեանի արտասանութենէն վերջ սկսան խմբերգներն ու պարերը, ընկերակցութեամբ ընկեր Բենոյի սրինգին: Երեկոյթը տեւեց մինչեւ ուշ ատեն:

Պարզ կոչի մը վրայ, դոյացաւ 8000 ֆրանքէ աւելի գումար մը, ի նպաստ Նոր Սերունդի Մութեան :

ՊԱՐՄԱՆԻ

Հայերը Պաղտատի մէջ

«Գոյամարտ», Պաղտատի մեր պաչտօնակիցը, կը շարունակէ պատմական տեղեկութիւններ հրատարակել Իրաքի դաղութին ծագման մասին:

Պաղտատ, Արեւելքի վաճառաչահ քաղաքներէն մէկն ըլլալով, միչտ ալ Հայեր այցելած են հոն: Ժամանակին Յալիֆաներէն ոմանք Հայերուն տուած են տեղանաւերի եւ մաուակարարի պաչտօններ: Երբ Թուրք Սուլթան Մուրատ կը նուաճէր Պաղտատ քաղաքը 1636ին, քաջալերեց յաղթական բանակի թնդանօթաձիգ վարպետը որ Հայ մը եղած է, Գէորգ Նազար: Իսկ երբ Սուլթանը ուզած է չնորհ մը ընել անոր, Գէորգ Նազար խնդրած է չարմար տեղ մը տրամադրել Պաղտատի իր ազգակիցներուն, որոնք եկեղեցի եւ գերեզմանատուն չունէին: Սուլթան Մուրատ հրովարտակով մը չնորհած է այժմեան Պաղտատի հիւսիսակողմը կառուցուած Ս. Աստուածածին եկեղեցին տեղը եւ Մուսափմի դրան կից Հայոց հին գերեզմանատունը: Եկեղեցին կանդուն է մինչեւ այսօր «Գոդ Նազար» թաղամասին մէջ, որ Գէորգ Նազարի անունով կը կոչուի, եւ իր հնութեան պատճառով ուխտատեղին է տեղացի քրիստոնեայ եւ օտար հաւատացեալներու: Մօտ երեք հարիւր տարիէ ի վեր, թէեւ նորոգուած, սակայն անյուսութեամբ կը մնայ: Իսկ գերեզմանատունը որ Հայ մեռելներու աչխարները կը պարունակէ , 1914ի պատերազմին դրաւուեցաւ Թուրքերու կողմէ:

Հայ եկեղեցին կուսակրաճոր եղած է օտար քրիստոնեայ ազգերու մէջ, որոնք հրաւիրուած՝ կրնօրական արարողութիւններ կատարելու, յաւակնութիւն ունեցած են իւրացնելու: Ամէնէն վերջ, ուզած են որ Սուլթան Մուրատի հրամանագիրը գտնուի հաստատելու համար: Երուսաղէմի պատրիարքութեան պաչտօնաթերթին՝ « Սիօն »ի 1948 մարտեալ 9—10 թիւին մէջ, այդ մասին յիչատակութիւն կայ 1750ին նուիրակ Մարտիրոս եպիսկոպոսին կողմէ: Ժամանակին Բաղդէացիներ եկեղեցական արարողութիւն եւ մկրտութիւն կը կատարէին հիւրասիրաբար :

Նկատի ունենալով որ այդ եկեղեցին չատ հեռու է Հայաբնակ թաղերէն, 1847ին նոր եկեղեցի մը կը չինեն: Պարսկատանցի Ծադիկ Ծաթումը՝ կինը անդրիական ընդհ. հիւպատոսին, իր նուիրատուութեամբ կ'ազատէ այրի հնոջ մը դրաւուած չէնքը եւ ազդին կը նուիրէ: Ընդարձակելով հանդանակութիւնը հիմը կը դնեն 1850ին լայն չրջափակով եկեղեցի մը: Մեսրոպ Ծ. վարդապետ Պոլիս կը մեկնի Սուլթանէն Հայկ. եկեղեցիին հրամանագիրը ձեռք ձգելու: Միեւնոյն ատեն հանգանակութիւն կը կատարէ ամիրաներէն:

Այս օրերուն չատ նուրբ կերպով նկարուած էր երրորդութեանպատկերը Պոլսոյ մէկ եկեղեցիին համար: Ամիրաներէն մէկը դիտել տուած ըլլալով թէ Որդին Աստուծոյ պատկերը մազ մը աւելի բարձր կ'երեւի քան Հայր Աստուծոյ պատկերը, նկարը կը մերժուի: Մեսրոպ Ծ. վարդապետ միջամտելով նուէր կը ստանայ Պաղտատի Նորաչաւոյց Ս. Երրորդութեան եկեղեցիին համար: Եկեղեցիին արեւմտեան կողմը փոքր տուներ կը չինուին չքաւոր Հայերու բնակութեան համար: Հիւսիսային կողմը կր հիմնուի մեծ սրահով եւ չորս դասարաններով մեծ ծաղկոց մը փոքրերու համար: Այն ատեն 90էն աւելի աչակերտներ կային: Անոնցմէ գատ կը չինեն տուն մը թեմական քահանաներու բնակութեան համար :

Պաղտատի Հայերու մեծ մասը գաղթած է Պարսկաստանէն (Համատան եւ Ջուղա) եւ մաս մըն ալ Փոքր Ասիայէն :

Մուսուլի Հայերը տեղահանութենէն առաջ սակաւաթիւ էին. Սղերդէն եւ Տիգրանակերտէն գաղթած 20 բնտանիք միայն կը հաչուէին :

1856ին Մեսրոպ Ծ. վարդապետ հանգանակուած դրամի մնացորդով եւ Մուսուլի Հայերու օգնութեամբ Ս. Էմմիածին անունով փոքր եկեղեցի մը կր հիմնէ Մուսուլի մէջ:

Պասրայի Հայ գաղութը սկսած է 1700ին: Այս գաղութը մինչեւ 800 բնտանիք ունեցած է: Տեղւոյն Ս. Աստուածածին եկեղեցին հիմնուած է 1736ին Աղա Պետրոս Մէհթաղեանի ծախքով: Գաղութը ունեցած է միչտ իր դարդոցը:

Պաղտատի եւ Պասրայի եկեղեցիները օժտուած են եկեղեցագատական կալուածներով, որոնք ժամանակին ազդին նուիրուած են բարերարներու կողմէ:

Հոս գաղութը կը դտնուի Մուսուլէն դէպի հիւսիս եւ, սահմանակից է Սուրիոյ եւ Թուրքիոյ: Տեղւոյն Հայ բնակչութիւնը մինչեւ ներգաղթ կր հասնէր 200—250 տունի, առաւելապէս տարագրութենէն վերջ հոն հաստատուած: Հայրենիքը վայելած է արար հիւրընկալ երկրի ասպնջականութիւնը եւ որով հայրութիւնը չուտով կրցած է բարելաւել եւ հաստատուն հիմերու վրայ դնել իր անհատական վիճակը :

Զախոյի Հայերուն դլխաւոր զբաղումներն են երկրագործութիւն, առեւտուր, փայտահատութիւն եւ յատկապէս ջուլհակու-

ԹՈՐՈՍ ԼԵԻՒՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԺԹ.

ԲԱՐԵԿԱՐԳՈՒԹԵԱՆՑ ԱՐԳԵԼՔՆԵՐԸ

«Օգնենք իրարու, սիրենք մէկզմէկ , ըլլանք մէկ սիրտ մէկ հոգի, զօրացնենք, չատցնենք մեր ժողովուրդը, բնակիչ լեռները, ուր մեր ցուրտ երկրի բնիկ Հայը կորովի եւ քաջ կ'ըլլայ, օրը հետու չէ որ դաչտը մերինն է, դիտնանք համբերել եւ մեր փառասիրութիւնը չափաւորել :

Այս խօսքերուն պատասխան չէին տար Մլեհ եւ իր նմանները, այլ առանձին դանդատներ եւ լուտանքներ կը թափէին անոր դէմ՝ որ իբր թէ կորովի բազուկները կը ջլատէր եւ եռանդուն սրտերը կը սառեցնէր իր խոհեմութեան քարոզնեբովը :

Շատ անդամ կը տեսնուէր Մլեհ վահկայբերդին մօտ փոքրիկ հովտակոգի մը մէջ իր մտերիմներէն ըղջապատուած խնջոյքներու եւ գինարբուքներու տուած ինքզինքը՝ որ եղբօրը դէմ կ'ոբոտար, մանաւանդ այն միջոցներուն երբ Թորոս օրհրով իր քննութիւններուն կը պատէր :

— Տեսէք այս իշխաններուն իշխանը որ սուրհանդակի պէս լեռնէ լեռ կը վազվռտէ· ի՞նչ ընելու համար· հոս տասը քսան տուն դիւղացիներու հետ խօսելու՝ համոզելու համար ճղճիմութեամբ· անդին դատաւորի մը վճիռը անիրաւ դանելու համար· քիչ մը հեռուն եկեղեցի մը չինել տալու համար, եւ ատոնք ընդդէմ այն մարդն է՝ որուն խիստ կերպարանքը, կամաց ձայնը եւ ծանր ծանր խօսակցութիւնը եւ ձեւը, իշխաններուն՝ ազատներուն՝ ազնուականներուն եւ ինծի՝ իր հարազատ եղբօրն անգամ՝ սանձ մըն է ոչ թէ վիճելու, այլ խօսելու նաեւ: Ստեփանէին համար ի՞նչ ըսեմ, տղուն դլխուն այնպէս կախարդ կին մը հանեց, որ ուրքով ձեռքով կաչկանդուեցաւ եւ եղբօր կապիկը դարձաւ· ինչ որ գրուցես, ինչ որ առաջարկես, «Մեր եղբօրը պէտք է հարցնել, անոր հաւանութիւնը պէտք է առնել» կ'ըսէ, եւ կնկանը երեսը կը նայի, եղես մը՝ ուր օր մը ժպիտ չէ ծագած· լուրջ կերպարանք մը՝ որ իբրեւ թէ միչտ Աստուծոյ սեղանին առջեւն է:

Ես՝ եղբայրը, ես՝ իր այնչափ տարուան ընկերը, խնջոյքի մը դինքը չկրցայ հրաւիրել, կինը հրաման չտար, ինչ որ առաջարկես, մէկ մը աչքը կնկանը կը դարձնէ , բան մը հարցնես՝ կնկանը կը նայի, առանց կնկանը հրամանին ոչ կ'ուտէ ոչ կը խմէ եւ ոչ Անարզարայի պարիսպներէն դուրս կ'ելլէ ... :

«Բայց մի կարծէք թէ կախարդը միայն Անարզարայի մէջ է, կախարդին մեծը այս դիմացը մեր վահկայ բերդը կը բնակի· այս Հայ–Հոռոմ կինը տեսա՞ք, որ միչտ կը ծիծաղի, միչտ անուշ կը խօսի, միչտ խօսքդ կատակի կը դարձնէ, միչտ հագուած սգուած Ծիրանիներով· բեհեզներով կը պտըտի, ճչմարիտ կախարդը ան է:

ՏԵՐՆՆ

թիւն: Հիմնած են եկեղեցի եւ դպրոց: Իրատևան տարագին տակ՝ անխախտ մնացած է Հայու հոգին: Զախոյի հայ մանուկը մեծ երկիւղածութիւն ունի դէպի հայ. եկեղեցին, եւ անյագ ծարաւ դէպի հայ խօսքը եւ հայկական դպրոցը, թէեւ վերջերս ուսուցիչի չգոյութեան հետեւանքով դպրոցը փակ կը մնայ:

ըլլայ: Երէկ որոշէ մի՞անալ Ատլանտեանի դաշին – քին, Տանըմարքա եւ ուրիշ կարգ մը երկիրներ, թերեւս Շուէտն ալ պիտի հետեւին իր օրինակին: Իսկ եթէ հետու մնայ Ատլանտեանի դաշինքէն, կը նշանակէ թէ կ'ուզէ մօտենալ Ռ. Միութեան:

★ Շուէտի պատերազմական նախարարը յայտարարեց թէ մօտ հազար օդանաւեր ատելցած են, պատերազմի դադարումէն ի վեր եւ թէ 70 միլիոն տոլար ծախսած են, ռազմական պիտոյքներ գնելու համար:

Բրավչենքոյի դատը

ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ՎԿԱԲՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Դշ. օր շարունակուեցաւ դատավարութիւնը (12րդ նիստ), ի բացակայութեան Բրավչենքոյի, որ նուազագոյն մը ունեցած եւ անկողին կնկած էր, իբրեւ հետեւանք ստամոքսի ուռի մը:

Այս նիստին մէջ լսուեցան չորս վկաներ, որոնք քերուած էին Գերմանիոյ տարագիրներու կառոյցներէն եւ նպաստաւոր խօսեցան Բրավչենքոյի մասին: Առաջին վկան, Միխայիլ Փասեչնիք, իր դիմացը դրաւ խորհրդային վկայ մը, Վասիլինքօ, որ պատերազմի ոճրագործ կոչեց դինքը: Վկան արհամարհանքով հերքեց այս մեղադրանքը, յայտարարելով թէ ինք կ'աշխատէր Տնիէփրոփեթրովսքի քաղաքապետութեան մէջ, եւ թէնոյնիսկ ձերբակալուեցաւ կեսթափոյին կողմէ:

Երկրորդ վկան, Տիկին Կորնիչնքօ, պատերազմէն առաջ եղած է վարիչը գործարանի մը գրաղարանին (150.000 դիրք): Ըսաւ թէ 1925ին ձերբակալուեցաւ գործատանին ընդհ. տնօրէնը, յետոյ իրարու ետեւէ՝ իր յաջորդները: «Շատ երկար պիտի ըլլար թուել մաքրագործումի զոհերը: Ցիսունի մօտ էին միայն գործարանի ղեկավարութեան զոհերը»: Շատ կանուխէն կը ճանչնայ Բրավչենքօն, երբ ան մատենադարանի՝ երթալ, ուսումնասիրութիւններ կատարելու համար: Իրեն (վկային) պաշտօն յանձնած էին լրտեսել հինգ հոգի՝ իր ընտանեկան բարեկամներէն, ըսել թէ ինչ կ'ըսեն եւ դրի առնելով հաղորդել Զեկային (N. K. V. D.), այլապէս իր աղջկան արիւնը պիտի մանէր:

Փաստաբան Իզան.— Եւ ահաւասիկ ելեր են կը պաշտպանեն այս տեսակ վարչաձեւ մը:

Միւս փաստաբանը.— Վարչաձեւ երկրի մը որուն դէմ պատերազմ կը պատրաստէք: (Մի – ծաղներ):

Երրորդ վկան, Ուկրայնացի Տիկ. Քաչինսքա, որ նոյնպէս բռնի տեղափոխուած էր Գերմանիա, պատմեց 1932 — 33ի սովին սարսափները:

— « Մեր ապրած գիւղին մէջ ողջ մարդ չէր մնացած: Ուտանողները չէին կրնար հասնիլ իրենց դործերուն, որովհետեւ անօթի էին: Դիակներ կը տեսնէինք բոլոր փողոցներուն մէջ: Ուկրայնացիները անօթութենէն կը մեռնէին, իսկ իրենց ամբարած ցորենը կը ծառայէր համաշխարհային յեղափոխութեան ծախքերը հոգալու: Միլիոնաւոր զոհեր ունեցանք: Ես անձամբ տեսայ հարիւրաւորներ: Տիկին Կարլովան ալ (Բրավչենքոյի Ա. կինը) լինի պէս դիտէ որ ամերիկեան հաստատութեան սրահները լեցուած էին «հոտմ նիւթերով »:

Չորրորդ վկան, Պապունին, պարզապէս յայտարարեց թէ Բրավչենքոյի պատմած բոլոր դէպքերը ճիշդ են եւ նկարագրեց իր ձերբակալութիւնը Կիւիւեւի կողմէ եւ հանրածանօթ բարբարոսութիւնները:

★ Զախակողմեան չաբաթաթերթին փաստաբանը յայտարարեց թէ դեռ 18 վկաներ ունի, բայց 11ը պիտի չհրաւիրէ, որպէսզի աւելի չերկարի դատը: Բրավչենքոյի փաստաբանն ալ ըսաւ թէ պիտի ներկայացնէ դրքին ունեներէն քնագրին պատճէնները:

ԲԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍԱԿԱՐԱՆ.— Ցրանքը զգալի բարձրացում մը ունեցաւ առջի օր, հասնելով սակի մը որ տեսնուած չէր անցեալ Սեպտեմբերէն ի վեր: Տոլարը 450էն 430ի իջած էր սեւ չուկային մէջ: Ոսկին ալ Ինկաւ: Ահաւասիկ Դշ. օրուան դիները.— Սթերլին 1062 (1280), տոլար 318.20 (430), զուից. ֆր. 79.90 (109): Նափոլէոն 5425, սթերլին 6300, զուից. ոսկի 5125, տոլար (20) 24.900, ճոյլ ոսկի 710.000 ֆրանք (մէկ չաբաթ առաջ 807.500 ֆրանք էր):

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ մայրաքաղաք որոշուեցաւ Սթրազպուրկը: Առաջին ժողովը պիտի դումարուի մարտին:

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՑՈՒՑՈՒՄ

(ՀԱՑ ՎՇՏԻ ԵՒ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԻՉԸ)

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. ՍԻՆ ԹԷՌՈՄԻ «Հայաստան» ենթակոմիտէին կողմէ, հովանաւորութեամբ Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէին: Փետր. 21, երկուշաբթի երեկոյ ժամը 9ին Tranon Cinémaին մէջ:

ՖՐ. ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ

ՑԵՐԵԿՈՑԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍԸ

Բուն Բարեկենդանի ԿԻՐԱԿԻՆ, 27 ՓԵՏՐՈՒԱՐ
ժամը 15—24
HOTEL CONTINENTAL ի շքեղ սրահներուն մէջ
3, Rue Castiglione, (Métro Concorde)
— ATTRACTIONS —
★ ՃՈՒՊԻԻՖԷ ★
Նուագախումբ՝ FERNAND BOUILLON
— Հայկական նուագ առանձին սրահի մէջ —
Մուտքը 300 ֆրանք

ԳՐԱԻՈՒՄԸ ՕՐ.— 1949 Մարտ 12, Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդին Պանէլօ Քաչանի մասնաճիւղին ՕՐԸ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ Bourg la Reineի սրահին մէջ, Ave. Maréchal Joffre:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ Ց. ՕՇԱԿԱՆԻ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Այս կիրակի մասնաւոր հոգեհանդիստ պիտի կատարուի Փարիզի Հայոց եկեղեցին: Պիտի մատնակցի երկսեռ երգչախումբը ղեկավարութեամբ Պ. Նշան Սերոբեանի: Երգէտն Պ. Պարթեւեանէ: Տէր ողորմեան կ'երգէ երիտասարդ Սերոբեան:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պետրոսեան ընտանիքը կը ծանուցանէ թէ՝ այս կիրակի Փարիզի Հայոց եկեղեցին մէջ (rue Jean Goujon) մասնաւոր հոգեհանդիստ պիտի կատարուի Նիւ Եորքի մէջ վախճանած իրենց ողբացեալ եղբօր՝

ԲԺԻՇԿ ԱՐՄԷՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ: Կը հրաւիրուին հանդուցեալին յիշատակը յարգողները:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Հ. Ց. Դ. Լիոնի Վարանդեան կոմիտէն իր խորունկ ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկեր ԿԱՐԱՊԵՏ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆի իր միամեայ զաւկին՝ ԱՐՇԱՒԻՐի դառնակսկիծ մահուան առթիւ:

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍԸ

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 19ԻՆ ՄԻՆՉԵՒ ԼՈՑՍ
HOTEL GEORGES V.ի գեղեցիկ սրահներուն մէջ
Կազմակերպուած Կիլիկեան Հայր. Միութեան կողմէ: ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ, ԸՆՏԻՐ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ եւ ՍԻՐՈՒՆ ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Մասնակցութեան Jacques HÉLIANի նշանաւոր նուագախումբին, ուսանողական զուարթ ու տաք մթնոլորտի մէջ:

Կազմակերպուած ՄԱՐԻ ՆՈՒՊԱՐ ՀԱՑ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՏԱՆ կողմէ, Շաբաթ 19 Փետրուար, ժամը 21էն մինչեւ 1, Maison Internationaleի չքեղ սրահներուն մէջ, Cité Universitaire, 19 Bld. Jourdan, Métro: Cité Universitaire, Autobus P. C.:

ՑԱՒԱԿՑԱԿԱՆ.— Հ. Ց. Դ. Լէ Միւլի «Քեռի» խումբը եւ Նոր Սերունդի «Համազասպ» մասնաճիւղը իրենց ցաւակցութիւնը կը յայտնեն Այրի Տիկին Աւետիսեանի եւ իր աղջկան, իրենց ողբացեալ ընկերոջ՝ ԽԱՉԱՏՈՒՐ ԱՒԵՏԻՍԵԱՆի (Բարբար) մահուան առթիւ:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՓԱՐԻԶ.— Հ.Ց.Դ. Եգիպտացի կոմիտէին ժողովը այս չաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, Sociétés Savantes, G. սրահը:

ՊԱՆԷԼՕ ՔԱՉԱՆ.— Հ. Ց. Դ. Արծիւ ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ գիշեր, ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՎԻԵՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի մասնաճիւղին դասախօսական ժողովը՝ այս ուրբաթ, Ակումբին մէջ:

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ժողովը՝ այս չաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Խրիմեան սրահը: Օրակարգ՝ նախորդ ժողովին չարունակութիւնը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը խիստ պարտաւորիչ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Հ. Ց. Դ. Ա. Ահարոնեան Ակումբին մէջ: (26 rue Convalescents): Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Սէթ Անթուանի ընկերկարօ ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին, սովորական հաւաքատեղին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՇԱՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Արդութեան խումբի ժողովը, այս չաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, ընկեր Պ. Քիւլէնեանի բնակարանը: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Բացականները նկատի կ'առնուին:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Գիւլխանդանեան խումբի (Սէթ Անթուան) ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ, Hotel Terminus, ժամը 8.30ին:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ.Ց. Դ. Պոմոնի Զաւարեան ենթակոմիտէի վարչութիւնը, ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Պոմոնի «Ահարոնեան» եւ «Արմէն Գարօ» խումբերուբոլոր ընկերները, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՓԱՐԻԶԻ Հայ Մարզ. Միութեան թէկնածուները 13 Մարտ, կիրակի կէսօրէ վերջ: Կը խնդրուի նկատի ունենալ թուականը:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. ՏԷՍԻՆԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ կողմէ, այս չաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, Տէսինի Թաղապետարանի սրահին մէջ: Դեղաբուեստական բաժին, եւ զանազան անակնկալներ: ՃՈՒՊ ՊԻԻՖԷ:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾ ՆԵՐԿԱՑՈՒՑՈՒՄ

ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ

Օփերէթ 4 արար

Կազմակերպուած Ֆ. Կ. Խաչի Վիճնի մասնաճիւղին կողմէ, սիրայօժար մասնակցութեամբ սիրուած դերասան Ց. ՈՒԶՈՒՆԵԱՆի (Փարիզէն հրաւիրուած) եւ տեղական կարող ուժերու:

Մարտ 13ին, կը խնդրուի նկատի ունենալ:

ՀԱՑԱԶԳԻ MEDIUM

Mme S. PAREZ

Կը զբաղի աստղագիտութեամբ, ձեռքի դիծերով, Tarots Egyptien եւ Horoscope:

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 10—6

ԲԱՑԻ ԿԻՐԱԿԻ ԵՒ ՏՕՆ ՕՐԵՐԸ

Կարելի է դրաւոր հարցումներու ալ պատասխանել հայերէն կամ ֆրանսերէն:

12 Passage Léon, Paris (18) métro Chateau – Rouge

Կատարեալ գաղտնապահութիւն:

INSTITUT ARMENIENի
ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԵՐԵԿՈՑԹ

Շաբաթ 19 Մարտին, ժամը 21.30էն մինչեւ առաւօտ, Copacabanaի մէջ, 168 Fbg. St. Honore, Nuit de la Voilette Yoska – Nemethի Tzigane նուագախումբը:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
La Gérant : A. NERCESSIAN

ՁԵՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԸՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ՄԻ ՄԻԱՑՆ

LE BOSPHORE Մառխոյով

Հրուշակը — ՀԷՎԱՆ — զուտ չաքարով անարատ ԹԱՀԻՆով պատրաստուած, նաեւ LE BOSPHORE, բահաթ լօքումը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյն արտադրութիւններն են:

Վարիչ Տնօրէն Պ. ՍՈՒՐԷՆ ՖԷՄՃԵԱՆ

Société «LE BOSPHORE», Marseille

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.236

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աֆգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Samedi 19 Février 1949 Շաբաթ 19 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année № 5775–Նոր շրջան թիւ 1186

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

«ՈՉ ԹԷ ԸՆԴՕՐԻՆԱԿԵԼ...»

Լենինի խօսքերն են ասոնք, 1921 Փետրուար 18ի ըմբոստութեան առթիւ։ Իբրեւ ուղեցոյց Ադրբէջանի, Վրաստանի, Հայաստանի, Տաղստանի եւ Լեռնական հանրապետութեանց «ընկեր կոմունիստներին»։

Ապստամբութենէն վերջը, 1921 ապրիլ 14 թուակիր նամակով մը, բոլշեւիկեան յեղափոխութեան առաջնորդը կը պահանջէր որ.

— « Անդրկովկասի կոմունիստները հասկանան իրենց կացութեան իւրայատուկ լինելը, իրենց Հանրապետութենց կարգն ու սարքը որ տարբեր է Ռուսաստանի վիճակէն եւ պայմաններէն, ըմբռնեն որ անհրաժեշտ է ոչ թէ ընդօրինակել մեր գործելակերպը, այլ մտածուած կերպով ձեւափոխել այդ գործելակերպը գործնական պայմաններու տարբերութեան կիրառումով»։

Ցետոյ բացատրելով Ռուսաստանի եւ Կովկասի տարբերութիւնները, կը յանձնարարէր «աւելի մեղմութիւն, զգուշութիւն, զիջողութիւն, քաղքենի դասուն, մտաւորականութեան եւ մասնաւորապէս գիւղացիներուն հանդէպ»։

Եւ կը յիշեցնէր, անդամ մը եւս.

— « ... Ոչ թէ ընդօրինակել մեր գործելակերպը, այլ պէտք է անկախօրէն խորհրդածել ինքնուրոյն նոր ձեւերու, պայմաններու եւ արդիւնքներու պատճառի մասին։

« Զեզ մօտ պէտք է իրագործել 1917 — 21 տարիներու փորձի ՈՉ ԹԷ ՏՈՒԸ, ԱՅԼ ՈԳԻՆ, ԻՄԱՍՏԸ, ԴԱՍԵՐԸ »։

Այս յանձնարարութեամբ ալ երեւան ղրկեց Ա. Միասնիկեանը, որպէսզի զգաստութեան հրաւիրէ քացախէն դարձած հայ կարմրուկները։

Քանիցս պատմած ենք եւ թող անդամ մը եւս յիշեցուցած ըլլանք.—

Ողբացեալ Ցովհ. Թումանեանը այդ օրերուն Պոլիս եկած էր Հօկի մասնաճիւղ կազմելու համար։ Առանց դիտնալու որ մենք ՀՕՄ ունինք արդէն, մեծագումար դրամ եւ ահագին քանակութեամբ հագուստ – կապուստ եւն. ղրկած ենք Հայաստան։

Կարելի՞ էր այս առթիւ չխօսիլ Փետրուար 18ի դէպքերու մասին, մանաւանդ որ կարդ մը ձեռնարկներ կատարած էր, հաշտութիւն դոյացնելու համար։

Շատ մը խոստովանութեանց կարդին, բանաստեղծը յիշեց Կուկիասի կարմիր փոխարքային, Օրժոնիկիձեյի մէկ յայտարարութիւնը.— Մեր հայ ընկերները մոռցան որ Հայեր էին իրենց դիմացը կեցողները։

Եւ աւելցուց թէ որոշած էին 300 ռուս, վրացի եւն. համայնավարներ ղրկել Երեւան, իրենց հայ պաշտօնակիցներուն տեղը բռնելու համար...

Միասնիկեան յաջողեցաւ որոշ մեղմացում յառաջ բերել, բայց չատ չանցած զոհ դնաց օդանաւային «արկած»ի մը։

Այնուհետեւ, զանազան ձեւերով «անհետացան» կամ կոտորուեցան իր յաջորդներն ալ, — կ. Համբարձումեան, Լուկաչին, Ա. Խանջեան, (սպանուած), Ս. Տէր Գաբրիէլեան (սպանուած), ինչպէս Հայաստանի խորհրդային իշխանութեան միւս հիմնադիրները, — Աչոտ Ցովհաննիսեան, Ա. Երզնկեան եւայլն։

Ոչ մէկ հիմնական բարեփոխում, տարիներու ընթացքին։

Ո՛վ որ քիչ – շատ «ինքնուրոյն նոր ձեւեր» կը փորձէր, իր դէմ եղեմներ պատրաստած կ'ըլլար։

Աչկերտները չուտ մոռցան վարպետին դասերը, թեւ առնելով Սթալին – Բերիաներէն։

Բոլշեւիկեան յեղափոխութեան տառն էր որ կը տիրապետէր յետամնաց, գիւղատնտեսական Հայաստանի մէջ ալ, ոչ թէ ոգին։

Եւ այդպէս ալ կը շարունակուի մինչեւ այսօր։ Մանաւանդ որ, մէջտեղ մնացած ուժերը միշտ ալ վար են։ Պարզապէս կամակատար – գործակատարներ, զուրկ ինքնուրոյն մտածումէ եւ համարձակութենէ։

Այս տեսակէտէն անհունապէս բախտաւոր է հարեւան Վրաստանը, ամբողջովին ամփոփուած ըլլալով իր ազգային սահմաններուն մէջ։

Մնացեալը կը լրացնէ Սթալիններու եւ Բեռիաներու հայրական եւ առատաձեռն հոգածութիւնը։

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԽԹՂՃ ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ...

« Ո՛չ ազատութիւն, ինչ ոճիրներ կը գործուին քու անունովդ», գոչած է իմաստուն մը։

Եւ օրուան մէջ քանի հազար անգամ կը կրկնուի նոյն խօսքը։ Ամէն մարդ կ'երդնու Ազատութեան անունով. գիրքեր ու թերթեր կը հրատարակուին մի միայն պանծացնելու համար Ազատութիւնը։

Մանաւանդ չորս հինգ տարիէ ի վեր երկու բառեր, Խաղաղութիւն եւ Ազատութիւն դարձած են ընթացիկ ապրանքներ քաղաքական հրապարակին վրայ։

Շատ անգամ ձեռքէ ձեռք կը ծախուին սեւ չուկայի դիներով։

Դիները կը տարբերին, որովհետեւ բաղմազան են «ապրանքներուն» տեսակները, համաձայն իրենց պատկանած երկրին կամ ժողովուրդին հայեցողութեան։

Երկիրներ կան ուր այդ բառը կը նշանակէ ուզածդ ընել։ Աչխատանքդ ձգել ուզած վայրկեանիդ։ Հայհոյել պաշտօնապէս թէ անպաշտօն վարչապետին կամ իչխանութեան։ Փճացնել ինչ որ ձեռքդ անցնի, յանուն ազատութեան կամ խափանարար դառնալ, ազատ մարդ ըլլալուդ համար։

Կան երկիրներ ալ ուր Ազատութիւնը կը բացատրեն չատ խելօք ու համեստ բառերով։

Օրինակ.— Երկրէն դուրս ելլելու իրաւունք չունիս։ Չես կրնար ուզած տեղդ հոն երթալ։ Թերթ չես կրնար ստանալ դուրսէն։ Չես կրնար ղրկել ուրիչ երկիրներու ծանօթներուդ ոչ թերթ, ոչ դիրք եւայլն։ Չեն կրնար քեզի գալ դուրսէն եւ վերադառնալ տունը։ Քու կողմիդ կաթը չի կրնար ուրիչ երկրի մը կովէն պակաս տալ։

Այն ատեն որ, Ազատութիւնն ալ ապահոված կը մնատէ, երկրէ երկիր փախչելով ...

ՍՕՍԻ

ՏԽՐՈՒՆԻ.— Պոլսոյ թերթերէն ցաւով կ'իմանանք թէ երկարատեւ հիւանդութենէ մը վերջ, փետրուար 10ին մեռած է Պ. Վահրամ Տէր Ներսէսեան, տպարանատէր, եղբայրը Պ. Հրաչեայ Տէր Ներսէսեանի(Նիս)։ Մեր ցաւակցութիւնները։

ՎԵՑ ՀԱՑԵՐ բանտարկութեան դատապարտուած են Պաղտատի մէջ, իբրեւ մասնակից համայնավարական գոյքերու։ Դատապարտեալներն են — Գրիգոր Պետրոսեան (հինգ տարի տաժանակիր աչխատանքի, յետոյ արտաքսում երկրէն), Անդրանիկ Խէօրպէքեան (3 տարի), Ստեփան Խէօրպէքեան (3 տարի), Արամ Գաւոեան (2 տարի), Կարապետ Ախիկեան (2 տարի)։ Պատիժները լրացնելէ վերջ դատապարտեալները երկու տարի ալ ոստիկանական հսկողութեան տակ պիտի ապրին։

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՑԻՆ առողջապահութեան կազմակերպութենէն հրաժարեցան Ֆ. Միութիւնը, Ուկրայնա եւ Սպիտակ Ռուսիա, զանազան առարկութիւններով։

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ամերիկեան հրամանատարը խնդրեց Ֆ. Միութեան հայրենադարձի պատուիրակութենէն՝ իր գործառնութիւննե րը դադրեցնել մարտ 1էն սկսեալ, քանի որ ազատ կամքով հայրենիք վերադարձող տարագիր չէ մնացած այլեւս։

ԿԱՐԴԻՆԱԼ ՄԻՆՏԷՆԹԻի վերաբերեալ փաստաթուղթերուն մէկ մասը կեղծուած է, համաձայն երկու հունգար մասնագէտներու, որոնք վկայեցին ապստամբած են։

ԻՍՐԱՅԷԼԻ կառավարութեան որոշումով, Տօքթ. Խայիմ Վայցման իր հանդիսաւոր երդումը կատարեց երուսաղէմի մէջ, իբրեւ առաջին նախագահը նոր հանրապետութեան։

ԱՔԼՆՔԻՆ կը հեռագրեն թէ փետրուար 16ին գնդակահարուեցան 9 մահապարտներ, իբրեւ մեղսակից ապստամբներուն։ Լամիայի մէջ ալ գնդակահարուեցան ինը հոգի, երկուքը կին, միեւնոյն ամբաստանութեամբ։

ՈՎ ՈՐ ԶՈՒԶԵՐ ըսել, որեւէ պարագայի մէջ, թէ համայնավա՞ր է թէ ոչ, պիտի համարուի համայնավար, համաձայն Մ.Նահանգներու գլխաւոր դատաւորին յայտարարութեան։

ՇԱՔԱՐի փետրուարի կտրօնը իր արժէքը պիտի պահէ մինչեւ մարտ 10, փարիզեան չրջանին համար։— Ցոյս կայ որ կաթի եւ կաթնեղէնի վաճառումը ազատ հռչակուի Մարտ 15ին կամ 20ին։

Երեք ճակատներ պատերազմի պարագային...

ԵՒՐՈՊԱ, ՄՕՏԱԻՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔ, ՇԱՑՐ. ԱՐԵՒԵԼՔ

Ուշադրութենէն կը հեռագրեն թէ վերջին դէպքերը, մասնաւորապէս Ֆ. Միութեան ճնշումը Սկանտինաւեան երկիրներու վրայ եւ Զինաստանի դրաւումը կարմիրներու կողմէ պատճառ եղած են որ Մ. Նահանգներու ընդհ. սպայակոյտը փոխէ իր ռազմագիտական ծրագիրները։

Համաձայն իրազեկ աղբիւրներու, հետեւեալ որոշումները տրուած են.—

1.— Մ. Նահանգները կարգ մը խարիսխներ հաստատած են Անգլիոյ մէջ, ծանր ռմբաձիգներու համար։

2.— Ամերիկեան նաւատորմը Միջերկրականէն Ատլանտեան ովկիանոս պիտի փոխադրէ իր նաւատորմին մեծագոյն մասը։

3.— Ամերիկեան բանակը ի հարկին պիտի հեռանայ Ճափոնէն։ (Նոր հեռագիր մը կը հերքէ այս լուրը)։

Ռազմագէտներու կարծիքով, այս երեք որոշումները կը նշանակեն.—

1.— Երրորդ աչխարհամարտի մը առեն, Ամերիկայի առաջին ռազմաճակատը պիտի ըլլայ Եւրոպան, ինչպէս եղաւ Բ. մեծ պատերազմին։ Ուրեմն Հիւսիսային Ճրուագդանէն մինչեւ Թրիէսթ եւ աւելի հեռուն, եթէ մարէչալ Թիթօ միանայ արեւմտեան պետութեանց։ Ամերիկեան սպայակոյտը կը կարծէ թէ մինչեւ մէկ տարի արեւմտեան Եւրոպան բաւական վերազինուած պիտի ըլլայ, կասեցնելու համար թշնամի արչաւանքը, Գերմանիոյ մէջ կամ Հռենոսի վրայ։ Ամերիկացի ռազմագէտները այլեւս չեն խորհիր նահանջ մը կատարել իրենք ռազմախաղ, ինչ որ Ռուսերուն ձեռքը պիտի անցընէր արեւմտեան Եւրոպայի ահագին զինամթերքը եւ ճարտարարուեստը։ Անգլիան պիտի դառնայ կեդրոնական խարիսխը Եւրոպայի դաչնակից պետութեանց օդային ուժերուն համար։

2.— Երկրորդ ճակատը պիտի կազմուի Մօտաւոր Արեւելքի մէջ, ուր կը դտնուի ահագին քանակութեամբ քարիւղ։ Դաչնակիցները նոյնպէս չեն կրնար Ֆ. Միութեան ձգել այդ հարստութիւնը, առանց վտանգելու իրենց յաղթութիւնը։ Եւ դեռ կայ Սուէզի ջրանցքը։ Այս պարագային ամերիկեան Տրիպոլիսը եւ Եգիպտոսը պիտի դառնան կեդրոն դաչնակից օդանաւերու փոխադրութեան համար։

3.— Երրորդ ճակատը պիտի կազմուի Մօտաւոր Արեւելքի մէջ, ուր կը դտնուի ահագին քանակութեամբ քարիւղ։ Դաչնակիցները նոյնպէս չեն կրնար Ֆ. Միութեան ձգել այդ հարստութիւնը, առանց վտանգելու իրենց յաղթութիւնը։ Եւ դեռ կայ Սուէզի ջրանցքը։ Այս պարագային ամերիկեան Տրիպոլիսը եւ Եգիպտոսը պիտի դառնան կեդրոն դաչնակից օդանաւերու փոխադրութեան համար։

ԱՒՍՏՐԱԼԻԱՆ ՋԻՆԱՐԱՆ ԱՆԳԼԻՈՑ

Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ հսկայական ծրագիրներ մշակուած են, հիւլէական զինարանի մը վերածելու համար Աւստրալիոյ կարեւոր մէկ չրջանը, մայրաքաղաքին մօտ։ Համաձայնութիւնը դոյացած է երկու պետութեանց միջեւ եւ 50 միլիոն պիտի տրամադրուի անմիջապէս, ջրա–ելեկտրակայանի մը չինութեան համար։ Այս գումարը պիտի բարձրանայ 185 միլիոն սթերլինի, 25 տարուան ընթացքին։ Ծրագիրը կը նախատեսէ քսան ջրա–ելեկտրակայաններ, ինչպէս եւ ստորերկրեայ հսկայական գործարաններ եւ չոեմարաններ՝ հիւլէական ուժի եւ ռազմանիւթի համար։ Այժմէն իսկ նշանակուած է հիւլէական հետազօտութեանց վերատեսուչը։

Փոխադարձ համաձայնութեամբ, Անգլիոյ խոցելի վայրերէն Աւստրալիա պիտի փոխադրուին ռազմանիւթի ամբողջ գործարանները։ Կարճ խօսքով, ապակեդրոնացման պիտի ենթարկուին Մեծ Բրիտանիոյ ռազմական ճարտարագործութիւնները։

★ *Այլապէս չունդալից տեղեկութիւն մը՝ նոյն աղբիւրէն։ Արեւմտեան Եւրոպայի երկիրները պիտի օժտուին «ռատար»ի ցանցով մը, վայրկեանպէս իմանալու համար օդարշաւները։ Այս ծրագիրը մշակուած է Արեւմտեան Միութեան սպա–*

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՏԻԿԻՆ ԵՂ. ԶՕՐԵԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՀԵՐՈՍՈՒՀԻՆ

Ժրնեւ... Աղքատիկ մի բնակարան: Քառասուն տարուան հանրային ծառայութեան բեռը չալակին, իր ուսերն է անցկացումաշխատանքիհետոքրոջ՝ Տիկին Ե. Զօրեանը: Նա Հայ է եւ այդ պատճառով էլ մինակ ո՛չամարեա թէ մոռցուած մարդկանցից: Բայց ճակատը բաց է ու դլուխը բարձր եւ չունի դառնութիւն իր սրտում, որովհետեւ երբ քառասուն տարի առաջ նոյն այդ ժրնէվում նա տալիս էր իր որոշումը՝ ծառայել հայ ժողովրդին, դիտէր թէ ի՛նչ է իրեն սպասում, եւ այսօր, ապրելով ժրնէվում եւ տեսնելով զարհուրելի տարբերութիւնը զուիցերիական կարգերի եւ հայ կեանքի դաժան օրէնքների մէջ, նա չի դայթակղում, որովհետեւ եղել է դաղափարի դինուոր ու ծառայել է իր ժողովրդին առանց վարձքի ակնկալութեան: ... Տիկին Զօրեան իմ յիշողութեան մէջ մնացել է, որպէս ուսուցչուհի Ցովնանեան վարժարանում: Ցիշելով իմ աշակերտական այդ տարիները եւ բնագիտութեան ուսուցչուհի Տիկ. Ե. Զօրեանին, իմ մէջ զարմում է մի ուրիշ զդացում, որ ունենում են սովորաբար բացառիկ, հազուագիւտ բախտի արժանացած մարդիկ: Օրինակ, ի՞նչ է զդում մէկը, որ ճանաչել է Վիքթոր Հիւկոյին կամ աշակերտել Պուշկինին: Ա՛հա այդպիսի մի պարծանք, այդպիսի մի հպարտութիւն եմ զդում, երբ յիշում եմ որ Տիկին Ե. Զօրեանի աշակերտուհին լինելու բախտն եմ ունեցել: Տիկին Ե. Զօրեան որպէս ուսուցչուհի դրաւել է մեր կեանքում բացառիկ տեղ: Նրա նրմանները չատ հազուագիւտ են եղել հայ դպրոցներում: Պետական օժանդակութիւնից զուրկ եւ, ընդհակառակն, պետութիւնից հալածուած հայկական դպրոցները, որ պահւում էին հանրային կազմակերպութիւնների միջոցներով, չէին կարող ունենալ այնպիսի ուսուցչուհիներ, ինչպիսին էր Տիկին Զօրեանը, որ պատուաւոր տեղ էր դրաւել եւրոպ. որ եւ է երկրի ամէնէն բարեկարդ դպրոցում:

Կովկասի դպրոցական հոդաբարձութիւնը, թիֆլիսի բազմաթիւ ուսուցիչների մէջից նկատեց Տիկին Ե. Զօրեանին եւ ամէնէն հրապուրիչ առաջարկներով փորձեց պետական դպրոցներ տանել նրան: Բայց Տիկինը մերժեց եւ շարունակեց իր բարձր կարողութիւնները նուիրաբերել միայն հայ դպրոցին:

Տիկին Զօրեանը մեզ ոչինչ չէր պարտադրում եւ թէեւ խիստ ու ազդեցիկ, դիտէր իր առարկաները մեզ սիրելի դարձնելու դաղտնիքը, եւ պէտք է ըսել որ նրա առարկաներից թոյլ աշակերտներ չկային մեր դպրոցում: Նա ունէր ջերմ սէր դէպի իր դործը, նա դաղափարի դինուոր էր եւ ոչ թէ սովորական պաշտօնեայ: Ուսուցչութիւնը Հայոց դպրոցներում նրա համար ոչ դիրք ստեղծելու եւ ոչ էլ ապրուստ ճարելու համար էր, այլ միայն հանրային ծառայութիւն: ՍՇՆԱՏԱՆՔԻ ՀԵՐՈՍ, ուրիշ անուն չեմ կարող տալ այն կնոջ որ քառասուն տարի շարունակ դործել է հանրային կեանքում, այսինքն մի ասպարէզում, որտեղ աշխատանքը իսկապէս որ հերոսութիւն է:

ՀՌ. ՔՈՇԵԱՆ (Տիկին Մ՛ղկարեան)

ՄԵՐ ՄԵԾ ՈՒՍՈՒՑՉՈՒՀԻՆ

... Մեծ էր Տիկին Զօրեանի դերը դպրոցական կեանքի մէջ: Իր աշխոյժ եւ կենդանի դասաւանդութեամբ, ան լարուած կը պահէր աշակերտներու հետաքրքրութիւնը եւ մեծապէս կը խթանէր անոնց հարցասիրութիւնը: Մենք աշակերտներս դիտէինք որ դասը թուաբանութեան կրկնելով, դոհ պիտի չձդէինք մեր սիրելի ուսուցչուհին, հետեւաբար հետեւելով անոր ցուցմունքներուն չանացինք ըմբռնել երեւոյթներու պատճառական կապերը եւ անոնց ի յայտ դալու պայմանները: Ցովնանեան դպրոցին մէջ դոյութիւն ունէր թուանշական դրութիւն մը, որ աշակերտին ուշադրութիւնը, դասը ըմբռնելէն աւելի, դէպի թուանշան մը կամ կէս մը, կամ խաչ մը աւելի ունենալու անափառութեան կը մղէր: Տիկին Զօրեան իր առարկաներուն համար կը դործածէր երկու նիշ.— բաւարար՝ դիտցողներուն եւ թոյլ՝ չդիտցողներուն համար: Այդ չըջանի պայմաններուն մէջ դիւրին չէր այս բարեփոխութիւնը, նոյնիսկ չատ մը եւրոպական դպրոցներու մէջ հաստատուած աւանդական կարդերուն դէմ կ'երթար: Սակայն Տիկին Զօրեան իր ուժեղ կամքով կրցաւ իր տեսակէտը առաջ տանիլ:

Տիկին Զօրեանի առարկաներէն «թոյլ» նիշ ստացողները չատ քիչ էին. ինչ որ լաւագոյն ապացոյցն է այն միտքին դէմ թէ, առանց թուանշաններու, անկարելի է խթանել աշակերտներու ջանասիրութիւնը:

Կարդապահութիւնը կատարեալ էր. 60 հոդի էինք, հակառակ ասոր, ամբ դասի առեն ճանճի թռչիւնն իսկ կրնար լսուիլ:

Այս արտակարդ կարդապահութիւնը կը բացատրուի նախ Տիկին Զօրեանի ստեղծած կենդանի հետաքրքրութեամբ դէպի դասը, եւ ապա իր անձնաւորութեամբ որ ոչ միայն դուրդուրանք, այլեւ ակնածալի յարդանք կը պարտադրէր:

Արդահատանքով կը խօսէր ան կարդ մը կէտակիրթ մայրերու մասին, որոնք օրուան նորոյթին հետեւելով կոտրուած ռուսերէնով կը խօսէին իրենց զաւակներուն հետ, նոյնքան անողոք էին Տիկին Զօրեանի արտայայտութիւնները՝ նոյն «մօտա»յով պայմանաւորուած անափառութիւններու, ժամավաճառութիւններու եւ թեթեւամտութիւններու դէմ:

Տիկին Զօրեան իր անմրցելի դիտական պատրաստութիւնը, մանկավարժական հմտութիւնը եւ անկաշառ հանրային գործիչի սրտցաւութիւնը անվերապահօրէն ի սպաս դրաւ հայ մատաղ սերունդի համար:

ՄԱՆԻԱ ՏԱՄԼԱՄԵԱՆ

ՑԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ԿԻՆԸ

... Երբ Ռոստոմ եւ իր կինը՝ Ե. Զօրեան մեր քաղաքը (Պուլկարիա) հասան, լուրը անմիջապէս տարածուեցաւ: Առաջին անդամ էր որ յեղափոխական մը կ'ոդջ մը ընկերակցութեամբ կուդար: Ցեղափոխականն եւ կի՛ն... Մեր երեւակայութիւնը որ յեղափոխականին անունէն իսկ կը մերժէր, կնոջ մը ընկերակցութիւնը ինչպէս թոյլատար: Մեր կարծիքով յեղափոխականը դերմարդ մըն էր որ պիտի չուտէր եւ առաւելապէս պիտի չամուսնանար: Հիասթափութիւնը երկար չտեւեց:

Տիկին Զօրեան առաջին անդամէն համակեց մեզ, այնպէս որ երբ իմացայ թէ ան խումբ մը աղջիկներու դաս տալ կ'ուդէ, ես լքեցի «սէօն»երու վարժարանը: Քանի մը դասերէ վերջ՝ ես հասկցայ որ բան մը չէի դիտեր, երկրորդ որ ինձ յատկացուած «փայլուն» կեանքէն դուրս կար ուրիշ կեանք մը, օգտակար կեանքը: Դիտեմ որ ինչ որ ըրի, ինչ որ եղայ՝ կը պարտիմ միայն Տիկին Զօրեանին, եւ իմ յաւէտ անմոռանալի ուսուցչիս՝ Ռոստոմին:

Տիկին Զօրեան, բացի դիտական ահադին պատչարէն որ պատիւ կը բերէ իր պատկանած ժողովուրդին, ի ծնէ վարժուհի մըն է: Ամէնէն անմատչելի համարուած դիտութիւնները անդամ իրմէ աւանդուելով կը դիւրանան, կ'իւրացուին:

Մարդ դլխապտոյտ կ'ունենայ մտածելով որ այս քառասուն տարուան ընթացքին մեծ դասախարակչուհին որքան մարդեր կուիեց, որքան նըկարագիրներ կերտեց եւ քանիներու ճամբան եւ ճակատադիրը փոխեց ...

ՊԵՐՃՈՒՀԻ ԲԱՐՍԵՂԵԱՆ

ՈՒՍՈՒՑՉՈՒՀԻՆ

Ամէնէն աւելի խորհրդաւոր էր մանաւանդ Ե. Զօրեանը: Գուցէ նրա համար, որ նա խիստ էր, պահանջկոտ, գուցէ նրա համար, որ նա հադնում էր չատ պարզ, մի քիչ տղամարդավարի (մի պարզ փէչ, օձիքը դոց, փողկապով մի չապիկ, մի պարզ ժաքէթ ու տղամարդու գլխարկ յիշեցնող մի գլխարկ).

Դասադիրք չունէինք: Ե. Զօրեան իրեն հետ բերում էր գունաւոր նկարներ, կախում էր պատչէն, ցոյց էր տալիս ալբոմներ: Ինքը պատմում էր ու նկարում դրատախտակի վրայ եւ մեզ պարտադրում էր իրեն լսել, չէր թոյլ տալիս որեւէ բան դծելու, որեւէ բառ դրելու: Ու դնում էինք տուն: Եւ ո՛վ հրաչք, դիտէինք դասը, դրում էինք, դծում:

Երբ մեռաւ Տիկին Ե. Զօրեանի զաւակը արցունք չտեսանք իր հպարտ, կորովի աչքերում:

Երկու օր յետոյ նրա դասն ունէինք, կարծում էինք, թէ պիտի չգայ: Բայց եկաւ ամէն օրուան պէս, մի քիչ տժգոյն, աւելի մտամփոփ: Ու մեր հանդէպ եղաւ աւելի պահանջկոտ: Մի օր էլ դասարան չեկաւ: Նրա աշակերտուհին վարդանուշը: Հիւանդ էր: Մի օր էլ լսեց դոյժը: Եւ այն կինը որի աչքերում մենք արցունք չտեսանք իր զաւակի մահուան առթիւ, լացեց մի աշակերտուհու կորուստի համար: Զդում եմ որ տիտան պէտք է լինել անձնական վիշտը քօղարկելով՝ միշտ պատնէշի վրայ կենալ եւ սովրեցնել:

ԼԼԼԷՆ ԲՐԻԶԱՆԴ

ՏԻԿԻՆ Ե. ԶՕՐԵԱՆ ՖԻԼԻՊՊԻ ՄԷՋ

1899ին վերջերը Ֆիլիպէ եկաւ Զօրեան երիտասարդ ամոլը: Օր մը Տիկին Զօրեան դիմելով երկու երիտասարդ քոյրերու, ըսաւ.

— Օ՛ղորդներ, ազատ ժամանակ չատ ունիմ, ուղում եմ պարապել ձեղ հետ, դուէք մի քանի ուրիշ աղջիկներ ձեղ տարեկից:

Ու այսպէս սկսաւ կանոնաւոր դասընթացք մը, միջնակարդ դպրոցի ծրագրով:

Բացի այդ կանոնաւոր դասընթացքէն, չաթէթը անդամ մըն ալ տեղի կ'ունենային դասախօսութիւններ, երիտասարդ տիկիններու ինքնազարդացման համար:

1896ի ջարդերէն վերջ դաղթականութիւնը չատցաւ: Տիկին Զօրեան յաջողեցաւ մեծ դժուարութեամբ հրաման առնել տիպար մանկապարտէզի մը համար:

Երիտասարդութիւնը մեր դպրոցը իրաւամբ անուանած էր յառաջդիմութեան նաւակը, իսկ նաւապետները՝ Զօրեան ամուսինները:

1935 Մ. Տ. Դ.

6րդ Յօդուած, Հրդ հատուած

Փարիզի հայ եկեղեցական կրօնական ընկերակցութեան ներքին կանոնադրի 6րդ յօդուածի 4րդ հատուածը կ'ըսէ.— «Կրօնական ընկերակցութեան անդամ կրնան ըլլալ բոլոր անոնք որոնք կը պատկանին հայ Լուսաւորչական եկեղեցւոյ եւ ՊԱՏԻՒԻՐ ԱՐԱՏԱՒՈՐՈՂ ՈՒԽՏ ՅԱՆՁԱՆՔԻ ՄԻՋՈՑԵՆ ԴՏՆՈՒՄԸ»:

Արդ, հարց պէտք է տալ թէ ի՞նչ պայմաններու տակ այս եկեղեցական Ընկերակցութեան անդամ արձանագրուած են մարդիկ որոնք կրօնքը հաչիւ, թոյն եւ եկեղեցին՝ ժողովուրդները մոլորեցնելու, մանաւանդ աչխատաւոր տարրը կողոպտելու հաստատութիւն կը նկատեն:

Ի՞նչ յետին մտքով եւ չահագրդռութեամբ մրտած են եւկը մտնեն ընդհանրապէս կրօնական եւ ազդային կազմակերպութեանց մէջ:

Մեզի համար չատ պարզ է: Դուրսէն հրահանդ եւ վարկեր ստացած ըլլալով, կը մտնեն բոլոր այն կազմակերպութեանց մէջ որոնք հաւասարապէս չեն կամ հաւասարապէս ազդեցութեան տակ չեն: Կ'ուդեն առնել իրենց ազդեցութեան տակ եւ դաղութները դարձնել իրենց դործիք, հոդ չէ թէ հիւրընկալ իշխանութեանց աչքին դառնան կասկածելի:

Էջմիածնի մայր աթոռը կարմիր թաթին տակ, ժողովուրդը տրորուած, մեր միութեարհայրենիքին սրբավայրերը աւերուած, եկեղեցիներն ու մատուռները մեծ մասով ակումբի եւն. վերածուած, բազմաթիւ կրօնականներ սպանուած կամ աքսորուած. Աբտաստահմանի զօրամասերը ի պաչտօնէ դարձած են կրօնասէր, եկեղեցասէր, ազդասէր: Ազատագրութեան փոթորկալի օրերուն հետապնդեցին հարազատները, չատեր իրենց ձեռքերը Հայու արիւնով լուացին, ուրիշներ կողոպտութիւնով դրաղեցան: Եւ հիմա... թեկնածուներու ցանկեր կը ներկայացնեն Կրօն. Ընկերակցութեան մը ժողովին:

Ի՞նչպէս կարելի է մոռնալ իրենց մատնութիւնները, թրքաբարոյ լկտի խաֆիյէներուն պէս, Մարսէյլի, Լիոնի մէջ եւ այլուր իրենց դործած ոճիրները: Հայ անմեղ զոհերու անէծքը չի՞ խոովեր իրենց խիղճը:

Հարց կուտանք նախկին եկեղեցական փարչութեան, թէ այս բոլոր անպատուութիւնները դիտնալով՝ ի՞նչպէս կ'արձանագրեն իրենց ցանկին մէջ իրրեւ «պարկեչտ», հաւատացեալ մարդիկ:

Հայ. եկեղեցին ի՞նչ պատիժ կը սահմանէ նրանց վիժածներու, մանաւանդ անոնց որ խմբապրութիւնը կը չփոթեն լրտեսութեան հետ:

Այս խնդիրը լուրջ ուչադրութեան կը յանձնենք ընդհանուր յանձնախումբին: Եթէ կանոնադրի կործադրութիւն կայ, պէտք է գործադրուի հաւասարապէս ու արդարօրէն յանուն Հայ. եկեղեցիի դարաւոր աւանդութեան:

Պէտք է բարոյապէս պատժել այս վաճառուածները, դի հայ ժողովրդի ձեռքին պանդուխտի ցուցտը մունք էին որ տուին: Անցեալ քանի հինդ տարուան ցեղաքանդ գործունէութիւնը մէկդի եթէ դնենք, ներդաղթի յարուցած թչուառութիւնները միայն կը բաւեն զանոնք նախատինքի սիւնին գամելու համար:

Ե. Հ.

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Աբտադրի առաւց ցպասի

Ա. Միութիւնը, որ անցեալ տարի դադրեցուցած էր թատրոններու նպաստը, նոր տարիէն ի վեր որոչած է դադրեցնել նաեւ ճարտարարուեստի եւ փոխադրութեան յատկացուած նպաստները:

Այս առթիւ խորհրդային թերթերը կը բացատրեն թէ նախկին դրութիւնը կը խանդարէր արտադրութեան հիմնական դաղափարը, քանի որ որեւէ արտադրութիւն պէտք է իր սեփականածախքերը դոցէ եւ ինքնապահ դառնայ:

Պետական նպաստի դրութիւնը արդարանալի է պատերազմական վիճակի մը մէջ, երբ ամէն միջոց պէտք է գործադրուի դայն չհաչելու համար, առանց հաչուելու դինը: Հիմա որ պատերազմը վերջացած է, կառավարութիւնը կ'ուդէ արժէքը եւ դիները իջեցնել եւ երկուքին միջեւ որոչ համեմատութիւն մը հաստատել, իսկ այս կարելի է ընել՝ վերցնելով նպաստը որուն վրայ կը կրթնէր ճարտարարուեստը մինչեւ հիմա, դոցելու համար իր բացը:

Իսկ երբ ճարտարարուեստ մը նպաստ կ'ընդունի պետութենէն, ան չանք չի թափեր այլեւս բաւարար չափով դրամ ապահովել ապրանքներու սպառումէն, դոցելու համար արժէքը, բնական է որ հոդ ալ պիտի չըմնէ իջեցնելու արժէքը եւ պակսեցնելու դիները:

Նոր ձեռնարկին նպաստակն է սովետական

ԵՐԿՈՒ ԱՉՔԵՐԷՆ ՉՐԿՈՒԱԾ

Colonel Fabien մեթրոյի յարակից փողոցներէն մէկուն մէջ Passage Maslier, 32 թիւը կըբնակի դժբախտ հայրենակից մը, Մկրտիչ Կրետեան, հազիւ 45 տարեկան։ Փարիզ եկած է 923ի գաղթականութեանը չըլլանին։

Ինակած տունը անշուք, ապակիները տեղ տեղ փչրուած, մուտքին անցքերը մութ, թափթփած պատերով։ Անցքերէն կը յառաջանաս եւ սանդուխներէն վեր, փոքրիկ մանչուկի մը կը հարցնեմ Կրետեանի սենեակը։

Եղերական տեսարան մը կը պարզուի աչքերուս առջեւ, — Կրետեանը ես եմ, կը պատասխանէ, եւ կը սկսի իր կեանքը պատմել եւ ան կածը ողջոյն պատճառով կորսուած է երկու աչքերը։ Բոլորովին կոյր, տասնըչորս տարիէ ի վեր։

— 1923ին Փարիզ հասայ։ Զանազան արհեստներու մէջ, ես ալ փորձեցի ապրուստի միջոց մը դտնել։ Վերջապէս ապակի յղկելու եւ փայլեցնելու արհեստին մէջ մտայ։ Ինձ մասնագիտութիւն ընտրեցի յղկուած ապակիները փայլեցնել։ Գրեթէ տարի մը այդպէս աշխատելով ապրուստս կը հայթայթէի։

15 տարի է որ ամուսնացած եմ Փրանսացի կնոջ մը հետ, որ իրեն հետ մանչ զաւակ մը բերաւ, մէկուկէս տարեկան։ Որդեգրեցի այդ զաւակը որ իմ անունս կը կրէ այժմ։

Ամուսնութենէս տարի մը վերջը՝ արագաշարժ մեքենային վրայ, ապակին փայլեցուցած ատեն, ապակին փչրուեցաւ եւ երկու աչքերուս լոյսը տարաւ այն օրը։ Շատ դարմանների դիմեցի, բայց անօգուտ եղաւ։ Գործարանատէրը ամէն միջոցի դիմեց, որեւէ վարձատրութիւն կամ հատուցում չտալու համար։ Ահա երկու աչքերէն կոյր մը եւ անօգնական։ Պէտք էր միջոց մը խորհիլ, ընտանիքս եւ զաւակները կերակրելու համար։

Որոշեցի տնային փոքրիկ առարկաներու առեւտուր ընել զանազան չուկաներու մէջ, մասնաւորապէս rue Levisի եւ rue de la Terrasse (17)ի անկիւնը։ Ինձ պէս կոյր մը կը քալլելէին միշտ եւ այդ միջոցով կրցայ բաւական գումար մը խնայել, կնոջս եւ զաւակներուս ապրուստը հոգալ։

Կնոջմէս որդեգրած զաւակս այժմ 17 տարեկան է։ Եւ կ'աշխատի կաթսայագործի գործարան մը փոքրիկ աշխատավարձով մը։

Եւ չորս զաւակ ունեցայ, ամենատարեցը 14 տարեկան է, երկու մանչ զաւակ, աւելի փոքրը եւ մէկ աղջիկ զաւակ, այս վերջինը հիմա 5տարեկան է։ Ես երկու աչքերէս զուրկ, չէի տեսներ, իմնչ կ'անցնի կը դատնայ չուրջս։ Ամէն անգամ երբ կնոջս կը հարցնէի, դեռ շատ դրամ ունինք պահեստի, կը պատասխանէր, թէ ապրուստը շատ սուղ է եւ պահեստիդրամները հետզհետէ կը պակսին։ Այս պատասխանը կասկածելի թուեցաւ ինծի։

Երկու շաբաթ առաջ, կինս սկսած է եղեր պատրաստութիւն տեսնել, օրուան մէջ, մէկ երկու անգամ տնային կարեւոր պէտքերը փոխադրել մեր մառանը ու ժողվել բոլոր դոյքերը, միաժամանակ իմ բոլոր խնայած դրամներս։ Ցետոյ նամակ մը ձգած է սեղանին վրայ, հետեւեալ բովանդակութեամբ.— Ես կը մեկնիմ այլեւս (անորոշ տեղի մը անունը տալով) քու երեք զաւակներդ եւ իմ, քու որդեգրած զաւակդ միասին, քեզի կը ձգեմ քու 14 տարեկան տղադ, որպէսզի քեզ աոաջնորդէ չուկան երթալու համար։

Այդ տղան հիմա ստիպուած է այլեւս ղպրոց չերթալ։ Իր հօրը միակ յոյսն է եւ երկու ղբժբախտներու ապրուստի միակ միջոցը։

Այս եղերական պարագան անշուշտ պիտի հետաքրքրէ մեր Կ. Խաչերը։

ԽԱՆԱՄՈՐՑԻ

ՁԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

«ԱՐՄԵՆՈՒՇ»Ը ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդը, ամիսներէ ի վեր, խանդավառ աշխատանքի լծուած էր, ամէն կերպով յաջող ձեռնարկ մը հասարակութեան ներկայացնելու համար։ Հակառակ իրենց մայրենի լեզուին տկարութեան, ուզեցին վառ պահել իրենց պապերուն լեզուն եւ Ղ. Մելոյեանի «Արմենուշ»ը փոխանակ Փրանսերէնի՝ հայերէն խաղալ։

Եւ շաբաթ իրիկուն, Փետրուար 12ին Սայեան սՕրքի մէջ եղեք հարիւր ներկաներու առջեւ մեծ յաջողութեամբ ներկայացուցին «Արմենուշ»ը։

Ժողովուրդը հպարտ նոր սերունդով, իւրաքանչիւր վայրադոյրին ջերմօրէն կը ծափահարէր։ «Արմենուշ»ը իր յուզիչ պատկերներով, ներկանները տարաւ, մեր մօտիկ անցեալ անմոռանալի օրերը, երբ ժողովուրդ մը ամբողջ, մարդասպաններու եւ զազաններու կատաղութեան զոհ կ'երթար։

Դերակատարներ այնքան յաջող խաղացին որ, չատերը զարմացան Նոր Սերունդին մէկ տարուան յաջողութեան համար։

Հեռաւոր չրջաններէն, նոր սերնդականներ եւ համակիրներ փութացած էին, քալալերելու այս դեղարուեստական ձեռնարկը։

Օր. Փոշալեան, Տիկին Միւլլէրի դերին մէջ, մեզի ներկայացաւ, հարազատ մօր մը զգացումներով։ Սարգիս Թիւթիւնճեան չատ յաջող էր, Օսկար Միւլլէրի դերին մէջ, մանաւանդ երբ խեղճերու եւ ամէն մեղ ժողովուրդի մը ջարդին ու չարչարանքին ականատես ըլլալէ վերջ, յանկարծ դերման բանակը ձգեց եւ անձնասպան եղաւ։ Օր. Սիրվարդ Սարգիսեանը հակառակ առաջին անգամ բեմ ելլելուն, չատ լաւ էր, իր ողբերգական ճիչերով եւ ներքին տառապանքի ցնցումներով։ Րաֆֆիին, Նոր Սերունդի ամէնէն կրտսերը, Հէօպների դերին մէջ, Մ. Դաւիթեան եւ Օր. Տէմիրճեան բաւական յաջող էին։

«Արմենուշը» Հայկական ողբերգութեան պատկերներէն մէկն է, որ պատիւ կը բերէ, իր վաստակաւոր հեղինակին, եւ հայ բեմին։

Կէս դիշերը արդէն անցած էր, ժողովուրդը չէր ուզեր բաժնուիլ այս յաջող բեմադրութենէն, որ մեծ անակնկալ մը եղաւ, բոլորին համար։

Ցետոյ ինչն դերասաուարները խաղացին, «Երկու ծայրայեղները»։ Դարձեալ մեծ յաջողութեամբ։ Ցանուն Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Վարդգէս» խումբին, դրաւոր ուղերձ մը կարդաց Պատանի Բաֆֆի Մարգարեան, բացատրելով իրենց ձեռնարկին նպատակը,— Զարկ տալ նոր սերունդին հայեցի դաստիարակութեան։

Բարոյական եւ նիւթական մեծ յաջողութիւն մը եղաւ ձեռնարկը։— Սաֆօ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Ա.ԼՖՈՐՎԻԼ.— Այս եղանակին Ալֆորվիլի Հ. Մ. Ը. Մ.ը կը մասնակցի ախոյեանական մրցումներուն։ Նախանձելի դիրք մը կարողացաւ գրաւել «երթ»ի մրցումներուն րնթացքին։ Փարիզի Ligueի պաշտօնական թերթին մէջ (Paris Football) կարդացինք մէկ ամիս առաջ խոշոր տառերով «Les Arméniens dans tous les domaines»։ Իսկապէս արժանի էինք այդ տիտղոսին նկատի ունենալով որ միակ միութիւնն էինք որուն երեք խումբերը (Ա. Բ. եւ Cadet) կը գրաւեն առաջին տեղը։

Նշանակուած կէտեր.— Ա. խումբ 40 ընդդէմ 8ի, Բ. խումբ 53 ընդդէմ 4ի, Cadet խումբ 42 ընդդէմ 8ի։

Այս քալալերական արդիւնքը կը պարտինք մեծ մասամբ մեր վարիչ եւ մարզիչ Սրապ Յակիկեանի որ կրցաւ կարճ ժամանակի մը մէջ սրբագրել դնդախաղը։ Ամէն շաբթու տեղի կ'ունենան մարմնամարզական դասախօսութիւններ։ Կատարուած աշխատանքին արդիւնքը փայլեցաւ կիրակի օր, երբ Ալֆորվիլի քաղաքապետարանին մարզադաշտին վրայ կատարեցինք մեր «վերադարձի» Ա. մրցումը։

Արդիւնքներ.— Montlhéryի խումբերուն դէմ։ Ա. խումբ չահեցաւ 12—1, Բ. խումբ չահեցաւ 13—0, Cadet խումբ հաւասար 5—5։

★ Այս կիրակի (20 Փետրուար) Ալֆորվիլի քաղաքապետարանին մարզադաշտին վրայ տեղի կ'ունենայ վերադարձի Բ. մրցումը։ Հ. Մ. Ը. Մ. ընդդէմ U. S. Montrougeի ուժեղ խումբերուն։ «Երթ»ի մրցումներուն արդիւնք.— Ա. խումբ չահած 1—0, Բ. խումբ չահած 2—1, Cadet խումբ չահած 4—0։— Ռ. Ուզունեան

ՄԱՐԴԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ

Մեծաքանակի դիները կը վերաբերին մետաղագործութեան, վառելանիւթի եւ էլեկտրականութեան ուժի, փայտի, չաղախի եւ աղիւսի, ինչպէս եւ փոխադրութեան սակերու, որոնք համապատասխան պիտի ըլլան 1950ի համար որոշուած դիներուն հետ այսինքն հնգամեայ ծրագրին վերջաւորութեան դիներուն։

Մասնագէտին կարծիքով նոր մեծաքանակի դիները կարելի պիտի դարձնեն որ պետական նըպատոյ վերջ դնէ։ Նոր դիները պիտի խթանեն նոր արհեստագիտութեան մը ներմուծումը, աւելի մեծ չահեր եւ տնտեսութիւն ապահովելով։ Մասնագէտ մը կը կարծէ նաեւ թէ աւելի ուշադրութիւն պիտի դարձնեն ապրանքի սպառման համար, ինչպէս եւ տեղական վառելանիւթի եւ հում նիւթի դործածութիւնը պիտի քալալերուի։

Գալով նոր մեծաքանակ դիներուն, անոնք պիտի չազդեն ընթացիկ պետական փոքրաքանակ դիներու վրայ, առօրեայ սպառումի յատկացուած ապրանքներու համար։

Հետեւաբար, մասնագէտը կը կարծէ թէ մեծաքանակի դիներու եւ փոխադրութեան սակերու վերաքննութիւնով, արտադրողները աւելի պիտի արտադրեն եւ աւելի խնայող պիտի դառնան քանի անցեալին մէջ։

Ֆ.

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԺԹ.

ԲԱՐԵԿԱՐԳՈՒԹԵԱՆՑ ԱՐԳԵԼՔՆԵՐԸ

«Աստուած վկայ, քանի անգամ ես կռիւ վճռելու համար դացի, ծանր՝ խիստ խօսեցայ, ան կարծես թէ ոչ իրեն համար, ոչ էլ կնիկը համար էր խօսքերս՝ ժպտեցաւ, ծիծաղեցաւ, մրմնջեց, երգեց, վերջապէս յուսահատեցայ՝ առի քալեցի։

« Եղբայրներ, ես այս կեանքը չեմ սորված, նստէ նստէ, ոտէ, ոտքս՝ որ Աստուած պատեհապաղմ մը ղրկէ որ կռուիս։

Եթէ կարող ես դնա գիւղ մը, եկու քարեկամիդ հետ՝ հաճոյքիդ եկաւ՝ դառնուկ մը մորթեն, հրամայէ, երկրորդ օրը կ'իմանաս թէ լուրը եւ հաշիւդ ալ մէկտեղ եղբօրդ հասեր է։

«Ինչպէս կախարդ չըսեմ այս մարդիկներուն՝ որ անուշ անուշ առջի օրէն քեզի հետ կը խօսին, քոյր — եղբայր կ'ըլլան քեզի, հայրենի ժառանգութեան խօսք չեն ըներ, հայրենի բերդդ ահա կեցած է, նահապետական կեանքը դեղեցիկ է, եղբայրներ մէկտեղ բնակին վայելուչ է՝ սուրբին մէկն է ըսեր։

« Այս կախարդները՝ սատանային ալ, Աբեշտակին ալ կարդալ կը սորվեցնեն։ պէտք եղածը առ ինչչափ ուզես իշխանական դանձէն, մի քաշուիր։ Նոյն դանձը կը վճարէ Հեճելպօղքիդ Թոչակըն ու ոռճիկը, բայց գինուորական առեան մը կայ որ քու մարդիկդ կը դատէ՝ կը դատապարտէ՝ կը պատժէ առանց քեզի հարցնելու, չատ անգամ ուչինչ պատճառներու համար, ալ անկէ վերջը միտքդ դիր որ քու մարդիկդ քուկդ են։

«Անարդարան Ստեփանէին որ տուին, այն յիմարն ալ կարծէ թէ իրենն է, օտարին՝ թշնամին աղջկանը տուին ... Ըսէք թէ՝ առ քու բաժինդ, ուղէ։ դիւղացիին տղան ինչպէս բերդ մը տուին՝ քեզ ալ բան մը կուտան... Ծովասպատակին հաւասար եղիր, դու Ռուբէնի չառաւիղը։

« Դուն որ իշխան մըն ես, դուն Ռուբէնի թոռը, պէտք եղաւ՝ հարկ եղաւ դիւղացի մը յանդիմանել, պատժել, ծեծել։ երկրորդ օրը իշխան եղբօրդ քիթը կախ, ընկուիները քթին ծայրը իջած կը տեսնես։ չարաթ մը ժանիք կայ, իմնչ բանի համար, իմանալու է, ո՞ւսկից, ժանտերես մըն ալ կայ, ծառայ մը որ մեր տղայութեան առեն, հիմա բերդակալ իշխան դարձած, անոր բերանը վիճուէ, քարէ մարդու բերան, եթէ չնորհ ընէ իսօսիլ անգամ մը, այն առեն կ'իմանաս թէ մեծ յանցանքը ուր է եղեր։

« Ես Հալէպի ամիրային քով չատ մեծ մարդ էի, երբ ձիս կը հեծնէի՝ելնէի, ամէնքը կը դողային։ հոս արտի մը մէջ կոխես՝ անպիտան քոստ դիւղացի մը՝

« — Հոս արտ է իշխանս, անդիէն անցիր, կ'ըսէ։

« Քու պարտքդ այնչափ ցածէն եւած հրամանին չի հնազանդիլն է, խուլ ըլլալ չլսելն է, ակռայ կը կրճտեցնէ եռեւէդ։

Ահա այս է վիճակը, Աստուած համբերութիւն տայ... ամէն օր համբերութեան քարող մարիկ կ'ընենք.. բայց եթէ անոր Թորոս կ'ըսեն՝ ինձ ալ Մլեհ կ'ըսեն։ Օրը եթէ անգամ մը հասնի...

ԵՐԲՆԱ

րապետները կողմէ եւ ռատարի կազմածները կը պատրաստուին, անյապաղ հաստատելու համար ծրագրուած ցոյցը: Անգլ.-կառավարութիւնը Սպիտակ Տետրակ մը հրատարակեց այս առթիւ, միեւնոյն ատեն տեղեկութիւններ հաղորդելով Անգլիոյ ազգ. պաշտպանութեան ծախքերու մասին, որոնք անոնախընթաց գումար մը կը կազմեն, 759.860.000 ոսկերլին:

Ռատարի ցանցը պիտի երկարի Պալթիկ ծովէն մինչեւ Միջերկրական:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂԱՒ

ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ վարձքի օրէնքը նորէն քննութեան Ազգ. ժողովին մէջ: Որոշուեցաւ մինչեւ Ապրիլ 30 պայմանաժամ տալ, որպէսզի վարձակալները եւ տանտէրները կարենան սակարկել եւ համաձայնիլ: Կառավարութիւնը կը պնդէ օրէնքին ամբողջական գործադրութեան վրայ:

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 14ին ԿԱՅՈՒԵՑԱՆ, Պաղտատի մէջ, Իրաքի համայնավարական դաշնի կազմակերպութեան երկու վարիչները, Մոհամմէտ Շապիի եւ Եուսուֆ Ֆարհատ, ամբաստանուած ըլլալով թէ «դաւած են պետութեան ապահովու-թեան դէմ, խռովարարական քարոզութիւններ կատարած են բանակին մէջ եւ անիշխանական արբքներ գործած: Մահավճիռը նախ ցկեանս բանտարկութեան վերածուած, բայց յետոյ գործադրուած է, ինչպէս կ'ըսէ հեռագիրը:

ՋՕՐ. ՏԸ ԿՈԼԻ վերջին ճառերուն առթիւ, ամերիկեան դօրակալութեան մը ներկայացուցիչը հարցումներ ուղղած ըլլալով ներքին նախարարին, Պ. Ժիւլ Մոք յայտարարեց.— «Ես չեմ կարծեր թէ զօրավարը միտքէն կ'անցընէ բռնութեան դիմել: Այդպիսի փորձ մը խելագարութիւն պիտի ըլլար իր կողմէ: Բայց երբեք պիտի չվարանիմ դինու զօրութեան դիմել, այդպիսի պարագայի մը մէջ: Տխմարութիւն պիտի ըլլար եթէ այդպիսի կացութեան մը առջեւ գտնուէինք: Զօր. տը Կոլ ընտրողներ ունի — թէեւ նուազ քան համայնավարները — եւ ունի իր մարդիկը, որոնք ի վիճակի են նամակադրոշմներ գնելու եւ պահարանները վրայ փակցնելու. բայց ես չեմ հաւատար թէ այդ մարդիկը փողոց պիտի իջնեն զանազան անօրէնութիւններ յարուցանելու համար»:

ԹՂԹԱԴՐԱՄԻ չրջաբերութիւնը 6 միլիառ պակսելով, իջած է 995 միլիառ ֆրանքի:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ Սահմանադրութեան դէմ բուռն ընդդիմութիւն յայտնեց ամերիկեան հրամանատարը, զօր. Քլէյ, երբոր ընթերցումէն վերջ, դանգատելով թէ երբեք չի համապատասխաներ Լոնտոնի ժողովին յանձնարարութեանց: Անգլիացի հրամանատարը դիտել տուաւ թէ նպատակայարմար չէ շատ խիստ կանոններ դնել:

ՎԻՃԱԿԱԽԱՂ.— Պ. Հ. Կ. Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղին կազմակերպած վիճակախաղը՝ հիւանդ որբուհիի մը համար տեղի կ'ունենայ 21 Փետրուարին, ժամը 16ին, իր հաւաքատեղին:

ՕՓԷՐԷԹԱՑԻՆ ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ
ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ – ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

27 Փետրուար կիրակի ժամը 15էն 24, Centre Administratif et Social չքեղ սրահին մէջ, Place de l'Hôtel de Ville, Asnières: Կը ներկայացուի՝

ՂԱՐԱՊԱՂԻ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ

Նախաձեռնութեամբ Անիէռ – Պուա Քոլոմպի Հ. Ը. Դ. Արամ Եղիազարեան եւ մասնակցութեամբ «Նոր Սերունդի»: Երաժշտութիւն Ա. Գ. Մե – սոխմենցի:

Բեմադիր՝ Բ. Հապէշեան, Պարուսոյց՝ Տիկին Հեղ. Թորոսեան, դիմայարդար՝ Կ. Օսմանեան, յուշարար՝ Պ. Ստ. Մխաքեան:

Տոմսերու գիները են.— 100 ֆր. Նոր Սերունդի եւ 18 տարեկանէ վար եղողներու, 150— 200 ֆր.: Կարելի է ապահովել Հ. Ը. Դ. Անիէռ Պուա Քոլոմպի «Արամ» Եղիազարեան եւ Նոր Սերունդի անդամներէն, Ը. Հիսայեանի խանութէն, 38 րիւ Մէնիլ եւ նպարավաճառ Պ. Ը. Նիկողոսեանէ rue Gramme, իսկ թարոնի օրը կիշէն:

Հաղորդակցութեան համար կառ Սէն Լազարէն գնացք առնել եւ իջնել Անիէռ: Porte de Clichyէն 140 թիւ օթօպիւս, իջնել Place Voltaire, Porte de Champerret 165 թիւ օթօպիւս, իջնել Ave. de la Marne:

ՊՈՄՈՆԻ Զաւարեան կոմիտէն իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ իր ընկերներէն Օննիկ Պէզիրճեանի իր մօրը մահուան առթիւ:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
La Gérant : A. NERCESSIAN

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ
ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՑՄՈՒՄ
(ՀԱՑ ՎՇՏԻ ԵՒ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԻՋԸ)

Կազմակերպուած Հ. Ը. Դ. Սէն Ժէրմէնի «Հայաստան» ընթակոմիտէին կողմէ, հովանաւորութեամբ Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէին: Փետր. 21, երկուշաբթի երեկոյ ժամը 9ին Tranon Cinémaին մէջ:

ՖՐ. ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ
ՑԵՐԵԿՈՑԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
Բռնի Բարեկեցդաձի ԿԻՐԱԿԻՆ, 27 ՓԵՏՐՈՒԱՐ
ժամը 15—24
HOTEL CONTINENTAL ի շքեղ սրահներուն մէջ
3, Rue Castiglione, (Métro Concorde)
— ATTRACTIONS —
★ ՃՈՒՊԻԻՖԷ ★
Նուագախումբ՝ FERNAND BOUILLON
— Հայկական նուագ առաձին սրահի մէջ —
Մուտքը 300 ֆրանք

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ Ը. ՕՇԱԿԱՆԻ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Այս կիրակի մասնաւոր հոգեհանդիստ պիտի կատարուի Փարիզի Հայոց եկեղեցին: Պիտի մատնակցի երկսեռ երգչախումբը ղեկավարութեամբ Պ. Նշան Սերոբեանի: Երգէտն Պ. Պարթեւեանէ: Տէր ողորմեան կ'երգէ երիտասարդ Սերոբեան:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պետրոսեան ընտանիքը կը ծանուցանէ թէ՝ այս կիրակի Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ (rue Jean Goujon) մասնաւոր հոգեհանդիստ պիտի կատարուի Նիւ Եորքի մէջ վախճանած իրենց ողբացեալ եղբօր՝

ԲԻՇԵԿ ԱՐՄԷՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ: Կը հրաւիրուին հանգուցեալին յիշատակը յարգողները:

ՓԱՐԻԶԻ Հայ Մարզ. Միութեան թէյասեղանը 13 Մարտ, կիրակի կէսօրէ վերջ: Կը խնդրուի նը-կատի ունենալ թուականը:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Հ. Ը. Դ. Տէսինի ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ կողմէ, այս շաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, Տէսինի թաղապետարանի սրահին մէջ: Գեղարուեստական բաժին, եւ զանազան անակնկալներ: ՃՈՒՊ ՊԻԻՖԷ:

ԿԻՐԱԿԻ 3 ԱՊՐԻԼ 1949 ԺԱՄԸ 20.45Ին
SALLE D'IÉNA ի մէջ • Métro IÉNA
IO. Avenue d'Iéna • PARIS (16e)
ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ
հանրածանօթ դերասան
ՎԱՂԻՆԱԿ ԱԼԹՈՒՆԵԱՆԻ
25 ամեայ թատեր. գործունէութեան ի պատիւ
ԻՐ ԸՆԿԵՐՆԵՐԸ ԿԸ ՆԵՐԿԱՑԱՑՆԵՆ
ՀՏՔՐԱԹ
ԿԱՄ ՀԱՅՈՒՀԻՒՆ ՎՐԷԺԸ
Տրամաթիքական էթիւտ 1 գործողութեամբ
ՃԱԿԱՏԱԳԻՐԸ
Տրամ 1 արար
ԹՕՆԻ
Ծիծաղաշարժ զաւեշտ 1 արար
Մանրամասնութիւնները յայտագրով.

ՔՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ.Ը.Դ. Եգիպտացի կոմիտէին ժողովը այս շաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, Sociétés Savantes, G. սրահը:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ը. Դ. «Քրիստափոր» ընթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Հ. Ը. Դ. Ա. Ահարոնեան Ակումբին մէջ: (26 rue Convalescents): Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ը. Դ. Սէնթ Անթուանի ընկերակաբ ընթակոմիտէին ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին, սովորական հաւաքատեղին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՇԱՎԻԼ.— Հ. Ը. Դ. Արտութեան խումբի ժողովը, այս շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, ընկեր Պ. Քիւլէճեանի բնակարանը: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Բացակաները նկատի կ'առնուին:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ.Ը.Դ. Պոմոնի Զաւարեան ընթակոմիտէի վարչութիւնը, ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Պոմոնի «Ահարոնեան» եւ «Արմէն Գարօ» խումբերու բոլոր ընկերները, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՀԱՑ ԵՐԳԻ ՕՐԸ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Théâtre d'Alger, Շաբաթ 26 Փետրուար, ժամը 21ին, Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆԻ ղեկավարութեամբ ԱՐՄԵՆԻԱ երկսեռ խումբը (70 հոգի) լսելի պիտի ընէ բազմաձայն խմբերգներ, մեներգի, դաշնակի եւ սրինգի համար դրուած ընտիր կտորներ, 12 տարբեր հայ երգահաններու գործերէն:

ԿՈՄԻՏԱՍ Վ., ՍԱՑԱՔ ՆՈՎԱ, ԱՇՈՒՂ ՋԻ-ԻԱՆԻ, Ա. ՍԿՑԵՆԴԻԱՐԵԱՆ, Գ. ՍԻՒՆԻ, Ն. ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ, Հ. ՋԱՔԱՐԵԱՆ, Տ. ՋՈՒՀՋԱՃԵԱՆ, Բ. ԿԱՆԱՉԵԱՆ, Գ. ԱԼԷՄՇԱՀ, Ա. ՊԱՐԹԻԼԵԱՆ, Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆ:

Տոմսերը՝ երգչախումբի անդամներուն մօտ:

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ՊՈՄՈՆԻ մասնաճիւղս կուգայ հնորհակալութիւն յայտնել բոլոր այն օժանդակ անդամներուն, որոնք նիւթապէս եւ բարոյապէս միշտ զօրավիգ կանգնած են իր ազգօգուտ ձեռնարկներուն: Մասացած է շատ մը երախտապիտական նամակներ զինուոր տղաքներէ եւ հիւանդներէ որոնց միշտ կ'օժանդակէ մասնաճիւղը «քօլի»-նեքով եւ նիւթական օգնութիւններով: Այդ նամակներէն շատեր կը պարունակեն սրտառուչ երախտապիտական արտայայտութիւններ ինչպէս ողբացեալ զերասան Ղազարեանի տղոյն Էմիլի եւ Փիէռ Կակոսեանի գրածները: Երուսաղէմի աղետեալներու որպէս օժանդակութիւն Ֆ. Կ. Խաչի Շրջ. վարչութեան ղրկած են տասը հազար Ֆր.ի գումար մը:

Տպարան Հաւատարմութիւնը յայտագրով.
Դիեան վղղզղնղվո Ն. տշվթmuզ ժօցmՁ
Հրեան վղղզղնղվո Ն. տշվթmuզ ժօցmՁ
Հրեան վղղզղնղվո Ն. տշվթmuզ ժօցmՁ
ՀՂՈՂՆ ՎԿՈՂՉՈՆ ՎՁ ՎԿՈՁՎՍՃ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՑԵՐՈՒՆ
ՏԱՆՈՒՏԻՐ ԹԷ ՎԱՐՉԱԿԱԼ

ԵԹԷ Կ'ուզէք գիտնալ ձեր իրաւունքները համաձայն նոր օրէնքներու դիմեցէք անյապաղ՝

Մ. ԵԱՎԻՐԻ
37bis, RUE THUBANEAU
ՇՈՒՏԱՓՈՑԹ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ
ՋԱՓԱԴԻՏԱԿԱՆ ՎԱՐՉՔԵՐՈՒ

ՈՒՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Մարսէյլի Ծանօթ ճաշարանապետ
Պ. ԹԱԴԷՈՍ ՄԱԼԽԱՍԵԱՆ

Կը փութայ յայտարարել իր յարգելի յաճախորդներուն որ Rue Nationaleի
LONDRES ՃԱՇԱՐԱՆԸ
փոխադրուած է 6 rue Etoile, rue d'Aixի St. Theodore եկեղեցիին քով:

ՁԵՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԻՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ՄԻ ՄԻՍՑՆ

LE BOSPHORE Մառխաղով

Հրուշակը — ՀԻՒՎԱՆ — զուտ շաքարով անարատ ԹԱՀԻՆով պատրաստուած, նաեւ LE BOSPHORE, բահաթ լօքումը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյն արտադրութիւններն են:

Վարիչ Տնօրէն Պ. ՍՈՒՐԷՆ ՖԷՄՃԵԱՆ

Société «LE BOSPHORE», Marseille

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.285

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Dimanche 20 Février 1949 Կիրակի 20 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année № 5778–Նոր շրջան Թիւ 1187 — Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԷԿԸ ՄԻՒՍԸ ՊԻՏԻ ԼՐԱՑՆԷ

Ճարտասանական մարզանքներ չէ որ կը վարձենք, պարբերաբար յիշեցնելով հետեւեալ բանաձեւերը.—

«Մենք մեր թեւերով».— «Մենք տէրն ենք մեր վաստակին».— «Մենք մեր մշակոյթով»:

Երեքն ալ եւ դեռ ուրիշ յայտարարութիւններ միեւնոյն աղբիւրէն կը կազմեն, քնացողները արթնցնելու, դասալիքները, կեղծարարներն ու սուիւտոնները դատապարտելու համար:

Նշանախօսքը արձակած առեն, գիտենք թէ, բուն «զինուորականներէն» դուրս, չատեր կան որ տարբեր տեսակէտ չունին, բայց չեն համարձակիր հրապարակաւ արտայայտուիլ:

Ինչպէս հանրային – քաղաքական կեանքի մէջ, մշակոյթի ճակատին վրայ եւս կան «բոլորտիքեաններ», այլ մանաւանդ վհերոտներ:

Ասոնք վախ մը ունին,— կը կարծեն թէ ջուրերը կը պղտորին, եթէ դիրք բռնեն ճակատագրոց: Ուստի կը նախընտրեն կծկուիլ իրենց պատեանին մէջ: Կամ դիրք բռնել պատին տակ, պատուհանին եռեւ:

Մենք յաւակնութիւն չունինք բոլորն ալ դիտակցութեան եւ մանաւանդ պարտաճանաչութեան հրաւիրելու:

Բայց, մեր ճիտին պարտքը պիտի ըլլայ մնալ միշտ պատնէշին վրայ:

Մշակոյթի փրկութեան, զարգացման, ամրապնդման տեսակէտով, չունինք աւելի մեծ հոգ մը՝ քան Հայկական Արտասահմանի մտաւոր վաստակին պահպանումը եւ տարածումը: Ժառանգութիւն մը հասուն, հզօրն եւ անխորհրդելի:

Այդ հոգը չատ աւելի ծանր կը կշռէ այսօր, չարք մը պատճառներով:

Երեւան տմարդի դիրք մը բռնած է Հայկական Արտասահմանի մտաւորականութեան հանդէպ, թերեւս հակառակ իր կամքին:

Ան ոչ թէ իրական արժէքներ է որ կը փնտռէ, այլ հլու – հնազանդ ուղեկիցներ, եթէ ոչ «լաքէյներ եւ դիմակաւոր դպիրներ:

Երկդիմի է անոր վերաբերումը՝ արեւմտահայ գրականութեան եւ առ հասարակ տարագիր մշակոյթին հանդէպ:

Մեծ բան չսպասուցանէր կարգ մը արեւմտահայ գրագէտներու գործերուն հատընտիր հրատարակութիւնը, ուր ընտրեալ իրենց քաղաքական – ընկերային գիտելիքներն ու ձգտումները են որ կը տիրապետեն:

Երեւանի գրոց – բրոցները մինչեւ այսօր ալ նոյն կամխակալ կարծիքները եւ աղանդամոլ քինախնդրութիւնը կը մատնեն, նոյնիսկ Արտասահմանի գրական նոր սերունդին հանդէպ: Զեն ուզեր կամ չեն կրնար զանազանել յարդն ու ցորենը:

Վկայ՝ իրենք տեսական, քննադատական վերլուծումները, որոնց ամէնէն վաւերական հատքածոն կը կազմէ քարոզչական ամսագիր մը, «Սովետական Հայաստան»: (Միակ հրատարակութիւնը զոր առատաձեռնօրէն կը ղրկեն արտասահման, կեր ճարելու համար ամբոխին):

Ու վերջապէս, Երեւան յատկապէս կը ճնշէ, միեւնոյն կաղապարին մէջ ձուլելու համար ոչ միայն հայրենադարձ ղպրոցական սերունդը, այլ եւ գրոց – բրոցները:

Գացողները արդէն մարդանքներ կը կատարեն պարտադրուած բարբառով: Աւճակ թէոտոսեաւր:

Եւ ասդին, արտասահմանի մէջ ալ կան կամկար տիրացուներ, որոնք նոյն մարզանքները կը փորձեն դպրոցներու կամ թերթերու մէջ, տգիտօրէն կամ ծառայասիր:

Տակաւին չխօսեցանք Երկրի եւ Արտասահմանի միջեւ հաստատուած չինական պարիսպի մասին, որ աղբիւրն է բոլոր չարիքներուն:

Անոնք որ ժառանգորդներն ու պահակներն են տարագիր բարմութեանց ինքնուրոյն եւ հարուստ վաստակին, չեն կրնար կողմնակի կամ հարեւանցի նայիլ այս անողոք իրականութեան վրայ:

Թեւ թեւի, փրկելու եւ արժեցնելու համար այդ ժառանգութիւնը:

Մենք դաւաճանած պիտի ըլլայինք մեր կոչումին, եթէ թոյլ տայինք որ շլացնեն, մոլորեցնեն մեզ, արհեստակցական, խարուսիկ լոյսերով:

Գերադասութեան, հրամանատարութեան խաղերը չեն որ պիտի ապահովեն ընդհանուր մշակոյթին զարգացումը:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԵՂԻՍԱԲԷԹ ԶՕՐԵԱՆ

Իր մահուան առթիւ, նորէն կարդացի քանի մը կենսագրական տեղեկութիւններ եւ կրկին լեցուեցայ խոր յարգանքով, այս անգամ իր դերեզմանին առջեւ:

Իր իմացականութեան փայլուն մէկ ապացոյցն է դիւանական մեծ պատրաստութիւնը, համալսարանէ համալսարան, մինչեւ «տօքթօրայի» բարձր աստիճանը:

Քանի՞ կին կարելի է դտնել որ ընդունակ ըլլար խորանալու քնագիտական խորթ եւ խրթին ուսումնասիրութեանց մէջ: Խորթ մանաւանդ իդեալական սեռին համար, որ 60 տարի առաջ հազիւ կը համարձակէր խորհիլ չատ չատ մանկավարժական դիտելիքներու մասին:

Բայց, ինչ որ Տիկին Զօրեանի մէջ ամէնէն աւելի յարգանք եւ հիացում կը ներշնչէ, իր ամասահման նուիրումն է հանրային եւ մասնաւորապար կրթական գործին:

Անխոխրինելի Ռոստոմին անխոխրինելի ընկերուհին չատ տաք ու պաղ տեսած է, հետեւելով իր ամուսնոյն յեղափոխական անկայուն եւ վտանգաւոր կեանքին:

Ի՛նչ չատականչական պատմութիւններ կը պատմեն ամէն անոնք որ մօտէն տեսած են Եղիսաբէթ Զօրեանի անսահման զոհողութիւնները եւ օրինակելի համբերութիւնը, իրրեւ Ռոստոմի արժանաւոր կինը:

Թիֆլիզի մէջ, երբ Ռոստոմ դիչերները կը լուսցնէ ժողովներու առթիւ եւ օրդովով չերեւար ընտանեկան սեղանին գլուխը, Տիկին Զօրեան ժպիտով մը կը հրաւիրէ իր ամուսինը «իրենց ալ ճաշի հրամմել մի երեկոյ», երբ փողոցը կը հանդիպի անոր, հոս հոն վազած առեն:

Ահա այն աննման Հայուհին որ օտար հողի վրայ փակեց իր աչքերը յաւիտենական հանդիստին համար:

Բոլոր հայ կիները երկիւղածութեամբ կը խնամարհին իր թարմ հողակոյտին առջեւ:

ՍՕՍԻ

ԵՒՐՈՊԱՑԻ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԳՕՐԾԱԿՑՕՒԹԻՒՆԸ

պիտի չարունակուի, Մարշըլի ծրագրին լրացումէն վերջն ալ (1952): Այսպէս որոչեցին 19 «Մարշըլեան» պետութեանց ներկայացուցիչները, ժողովով դումարելով Փարիզի մէջ: Այս առթիւ ճառ մը խօսելով իրրեւ նախագահ, Պ. Սփաք, Պելժիոյ վարչապետը բատարեց թէ միամտութիւն պիտի ըլլար կարծել թէ Եւրոպայի միութիւնը կրնայ գլուխ ելլել մէկ օրէն միւսը: «Միութիւնը չի կրնար իրագործուիլ մոդական զաւազանով, այլ աստիճանաբար, եւ պետութենէ պետութիւն: Մեր անմիջական պէտքն է յաղնութիւն, յոյս եւ համբերութիւն»: Ժողովը ուղիղ հոգիներց խորհուրդ մը կազմեց, փութացնելու համար տնտեսական դործակցութեան աշխատանքը, քանի որ 19 պետութեանց ներկայացուցիչներէն չատերը նախապատրական պայմաններ ունին:

ՄԻՋԵՐԿՐԱԿԱՆ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆՑ համար լայն վարկեր պիտի բացուին մօտերս: Երկուշաբթի օր Ուաչինկթընէն Փարիզ կը հասնի Վերաչինութեան Միջազգային դրամատան դեր – տնօրէնը, որ պիտի պտտի Ցունաստան, Թուրքիա, Իրան, Եգիպտոս, Սուտան, Ալժերիա եւ Մարոք: Մեծ դումարներ պիտի տրամադրուին, արեւելեան երկիրներու բնական հարստութեանց չահադործման համար:

ՄԷԿ ՄԻԼԻՈՆ ՀՐԵԱՆԵՐ պիտի տեղաւորուին Իսրայէլի մէջ, հինդ տարուան ընթացքին, ինչպէս յայտարարեց Հրէական Գործակալութեան դան – ճապետը, Տոքթ. Կոլբթայն: Այս տարի պիտի փոխադրուին 250.000 տարադիրներ, 50 հազարը եւրոպայի դաղթակայաններէն, 75 — 100 հազարը իսլամական երկիրներէ, մնացեալները Ֆրանսայէն, Հոլլոտայէն, Պելժիայէն եւ արեւելեան Եւրոպայէն: Ամէն ամիս 25 հազար Հրեաներ կը վերադառնան իրենց հայրենիքը: Այս ամսու պիտի երթան 27 հազար Հոգի: Բրիտանական հոդատարութեան տակ արտօնուած էր միայն ամսական 1500 հոդի: Մարդ դլուխ 600 սթերլին ծախս կը հաշուեն, մինչեւ որ դացողը դործ դտնէ եւ ինքնապահ դառնայ: Այս տարի 129 միլիոն սթերլինի յաւելուածական ծախս մը կը նախատեսեն:— Իսրայէլի պետութիւնը 35 միլիոն տոլարի փոխառութիւն մը կնքեց Ամերիկայի մէջ, զարկ տալու համար հոդագործութեան:

Աչաճտեանի դաշինքը եւ Թուրքիա

Պ. Նէճմէտտին Սատակ, Թուրքիոյ արտաքին նախարարը, որ Լոնտոն դացած էր անգլ. կառավարութեան հետ խորհրդակցելու համար, փարիզ հանդիպելով այցելեց Պ. Ռոպէռ Շումանի (արտաքին նախարար):

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, Թուրք նախարարը տեսակցութեան մը առթիւ ըսած է թէ Միջերկրականեան համաձայնութիւն մը պիտի կնքուի «պատեհ առիթով մը», լրացնելու համար Աթլանտեանի դաշինքը: Ահաւասիկ իր յայտարարութիւնները.

— «Աթլանտեանի դաշինքը ապահովութեան դրութիւն մըն է՞ որ կ'ընդդրկէ խաւօրէն սահմանափակուած աշխարհագրական չրջան մը: Հետեւաբար Թուրքիա պատճառ չունի մասնակցելու անոր: Բայց, Եւրոպայի խաղաղութիւնը չի կրնար պահպանուիլ միայն եւրոպական ցամաքամասին մէկ մասին մէջ: Մեզի համար Եւրոպայի խաղաղութիւնը մի է եւ անբաժան: Ահա թէ ինչու մենք հնարաւոր կը դտնենք որ երկարաձդուի կամ լրացուի Աթլանտեանի ափերուն պաշտպանողական ցանցը՝ Միջերկրականի մասին կնքուած համաձայնութեամբ մը: Այս համաձայնութիւնը կրնայ դոյանալ աւելի վերջը, պատեհ ժամուն, երբ լրանան բոլոր քաղաքական հնարաւորութիւնները»:

Թուրք նախարարը պարզելով Թուրքիոյ դիրքը Եւրոպական Միութեան հանդէպ, յայտարարեց.

— «Պէտք է ուշադրութիւն ընել: Կ'ըսեն թէ Եւրոպան երկուքի բաժնուած է երկաթեայ վարադոյրով: Արդ, անոնք որ կը դտնուին այս կողմնէն, պէտք չէ, ուրիչ սահմանադիծով մը, երկուքի բաժնեն Եւրոպայի մնացեալ մասը»:

★ Ֆէլիքս Էբքին, Ուրուկուէյի Թուրք դեսպանը, պատասխանելով հարցումի մը, կանխահաս հռչակեց այն լուրերը թէ Միջերկրականեան դինակցութիւն մը կը մշակուի, յարեւմտեան Աթլանտեանի դաշինքին:

Դեսպանը, որ նախապէս կէս ժամուան տեսակցութիւն մը ունեցած էր Մ. Նահանդներու արտաքին նախարարին հետ, աւելցուց թէ գործնական բանակցութիւններ կատարուած չեն Միջերկրական հանման պետութեան միջեւ եւ թէ Միջերկրականի դաշինքը «պարզապէս յոյսի եւ քննութեան խնդիր մըն է»:

Գալով Պ. Էչիսընի հետ ունեցած տեսակցութեան, դեսպանը յայտարարեց թէ խօսեցան Թուրքեւամերիկեան յարաբերութեանց մասին, «որոնք չատ սիրալիր են եւ խոստմնալից»:

★ Նախագահ Թրումըն Եչ. օր լիովին համամտութիւն յայտնեց իր արտաքին նախարարին այն յայտարարութեան թէ Մ. Նահանդները պիտի չխուսափին իրենց յանձնառութիւններէն՝ համաձայն Աթլանտեանի դաշինքին: Այս առթիւ յիշեց իր յունուար 20ի ճառին այն հատուածը որ կ'ըսէ թէ «դաշինքը կը պահէ իր ամբողջ ուժը»: Յետոյ հերքեց այն դրոյցները թէ փոխուած էմմերիկայի քաղաքականութիւնը Ճափոնի հանդէպ եւ ըսաւ թէ կառավարութիւնը երբեք միտքէն չանցներ պարպել Ճափոնը, պատերազմի պարագային:

★ Ուրչինկթընէն կը հեռադրեն թէ Ֆրանսական դեսպանը դիմումներ պիտի կատարէ, որպէս զի հիւս. Աֆրիկէն եւս (Ալժերիա) առնուի Աթլանտեանի դաշինքին մէջ:

★ Նորվեկիոյ ընկերվարական կուսակցութիւնը — ամենամեծ հոսանքը — ժողովով դումարեց չարաթ օր, որոչելու համար իրենց դիրքը, Աթլանտեանի դաշինքի մասին: Մեծամասնութիւնը համամիտ կ'երեւայ մասնակցութեան:

Եկեղեցին եւ կրօնը Պուլկարիոյ մէջ

ԽԻՍՏ ՍԱՀՄԱՆԱՓԱԿՈՒՄՆԵՐ

Պուլկարիոյ արտաքին նախարարը, Վասիլ Քոլարով, փետրուար 17ին խորհրդարանին ներկայացուց օրինագիծ մը պաշտպանելու համար պուլկարական եկեղեցիներու «կանոնական անբծութիւնը», խզելով մէն կապ արտասահմանի հետ:

Օրինագծին համաձայն, արտասահմանի մէջ հաստատուած ռուս եկեղեցի կամ աղանդ պիտի չկրնայ մասնաճիւղ բանալ Պուլկարիոյ մէջ: Անոնք որ արդէն մասնաճիւղեր ունին, պիտի փակուին, օրէնքին հրատարակութենէն մէկ ամիս վերջ: Պետութիւնը պիտի դրաւէ իրենց սահմանքները, «արդար փոխարինութեամբ»:

Որեւէ յարանուանութեան պատկանող ռուս կղերական որ «կանոնական» յարաբերութիւններ կը պահէ արտասահմանի մէջ հաստատուած (կեդրոն) հաստատութեանց, կազմակերպութեանց կամ պաշտօնական անձերու հետ, կամ օդնութիւն եւ նուէրներ կը ստանայ, պարտաւոր է նախապէս

(Յարերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

1942 Ջուլիս: Ալեքսո Մարքիսիչ Մարքիսյանը բարեհաճեց ի իր առաջ կանչել ինձ՝ Մարքիսյանը ինձ ասաց, որ ես ստիպված եմ լինելու Մարքիսյանի և Մարքիսյանի միջև ծագած վեճում միջնորդ լինել: Ես ասացի, որ ես ոչ մի կերպ չեմ կարող միջնորդ լինել, որովհետև ես ոչ մի կապ չունեմ այդ վեճի հետ: Մարքիսյանը ինձ ասաց, որ ես ստիպված եմ լինելու

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

CHRISTIAN BÉRARD

Ոչ միայն Ֆրանսական թատրոնը, այլեւ միջազգային արուեստը մեծ կորուստ մը արձանագրեց Քրիսթիան Պէռառի մահով:

Ամբողջ Ցրտնասյի համար եւ մանաւանդ այն սերունդին որ հոս մեծցած եւ թատրոնի սիրահարած եղած է, Bérard կը ներկայացնէ խորհրդանիշ մը, տեսակ մը անիրական արուեստագէտ մը որ կրցաւ երկար տարիներ բացառիկ ճաշակ մը տալ Ֆրանսական բեմին:

Պէռառ չեղաւ միայն տաղանդաւոր նկարիչ մը, կամ պարտաճանաչ բեմադրիչ մը: Ան հանճար մըն էր, որ մինչեւ իր կեանքին վերջին վայրկեանը իր այնքան կիրթ եւ ինքնուրոյն ճաշակը, իր հաղուագիւտ հասկացողութիւնը ի սպաս դրաւ դեղեցկութեան՝ անընդհատ, չարաչար, մինչեւ ուրբաթ իրիկուն, երբ վերջին շունչը տուաւ Մարբիւյի թատրոնին մէջ ուր կը պատրաստէր «Ադամիէն»ի լուսաւառութիւնը:

Հանդիսատեսը, մէկ անգամ իսկ, կը հասկնայ անմիջապէս թէ ինչու այդ 47 տարեկան մարդը ճանչցուած է «Bébé» անունով:

Անոր դէմքին վրայ, ժպիտին մէջ կը տեսնէիք մանկական բոլոր առաքինութիւնները: Հակառակ իր մօրուքին, ունէր նայուածք մը մանուկի մը պէս անկեղծ եւ մաքուր, մանուկի մը պէս համակրելի եւ սիրելի:

Իրաւ եւ նկարիչ Պէռառ համբաւ ունի Նիւ Եորքի Փարիզ ուր շարք մը թանգարաններու մէջ կան իր կենդանագիրները:

Ան վարպետ մըն էր ներդաշնակելու համարձակ գոյները եւ լոյսերը, թատրոնին զատ ուր բեմադրիչէ մը աւելի դեր կատարած է մանաւանդ Ժիրոտուի թատերախաղերուն մէջ: Ան ստեղծագործութեան բացառիկ ձիրք մը ունէր զոր ի գործ դրաւ balletներուն մէջ, վերջինը՝ Շան գ'Էլիզէ ուր պատրաստած էր ինքնայատուկ խնամքով մը, Oedipe et le Sphinxի թատերասարքը: Շարժանկարի մէջ, ոչ ոք կրնայ մոռնալ «La Belle et la Bête»ի պատկերներու բանաստեղծութիւնը, բանաստեղծութիւն մը որ չնորհիւ Պէռառի կարելի եղած է դառնալ հաղուստի մը ծալքին մէջ իսկ:

Կարելի չէ համրել բոլոր թատերախաղեր որոնց զարդարանքը յանձնուած ըլլալով իրեն, հանդուցեալ արուեստագէտը արժանացաւ համաշխարհային ճանաչուածքի մը:

Պէռառ բեմ եկած է չնորհիւ Cocteauի, աշխատած է Jouvetի հետ «որմէ ամէն բան սորված եմ» կ'ըսէր: Առանց փոխելու կամ սխալ մեկնելու հեղինակի մը թատերախաղը, բան մը աւելցուցած է անոր վրայ, ինչ որ շատ հաղուագիւտ յատկութիւն մըն է:

Կարելի չէ յիշել, Renaud եւ Armideը, կամ La Folle de Chaillotն, առանց աչքի առջեւ ունենալու Պէռառի ներկայութիւնը, իր մտքի եւ սրտի բնածին առանձնայատկութիւնը:

Ինքնատիպ էր Պէռառ իր խորքին մէջ, եւ նոյն ներդաշնականութեամբ կը ձուլէր իր հոգին եւ ղգացական տուեալները:

Վերջերս ջերմապէս գնահատուեցաւ «Տոն Ժուան»ի «կինեմրու դպրոցը» թատերասարքին մէջ (տեքոռ): Մահը զգեստնեց դինքը երբ կը պատրաստէր Ժիրոտուի «Օնտին»ը զոր Ժուվէ պիտի բեմադրէ մօտերս:

Մի այն թատրոնին մէջ կրնար մեռնիլ Պէռառ, Ժուվէի մօտ, որուն հետ կ'աշխատէր մահէն քանի մը վայրկեան առաջ:

Եւ որքան եղերական էին, մահուան պարագաները:

Փետրուար 11ին կ'աշխատէր սովորականին պէս, երբ արտեղութիւն մը զգալով, դնաց հանգստանալ բազմոցի մը վրայ: Ճեռոյ արթնցաւ եւ բան մը խմել ուզեց: Քիչ վերջը աւելի ծանր նեղութիւն մը զգաց եւ երբ տուն կը փոխադրէին պատգարակով, մեռած էր արդէն:

Կրնանք ըսել թէ պատնէշին վրայ մեռաւ:

ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՅԱՌԱՋ կը ճուիրեն

Մարսէյլ, Սէն Լուէն Պ. Վահան Յակոբեան վեցամսեայ «Յառաջ» կը նուիրէ Պ. Գուրգէն Փափազեանի:

Պիւէնրէյն Պ. Անդրանիկ Սահակեան վեցամսեայ «Յառաջ» կը նուիրէ իր բարեկամին Պ. Կ. Դաւիթեանի, Պորտօ, անոր անուան տարեդարձին առթիւ:

ՊՈՒՏՄ ՏԻՏԱՂ

ՄԱՆԱԳԷՏԻՆ ԴԻՄԵԼ ...

Ընկել դատարանները: Վերջ տալ դատաւորի եւ փաստաբանի, սուտ ու իրաւ վկաներու ասպարէզներուն, բոլորն ալ թող երթան՝ ուրիշ արհեստներու հետեւիլ: Դերձակութիւն, կօշկակարութիւն, ժամագործութիւն կամ դռնէ նպարավաճառութիւն:

Եթէ, այս ալ հետեւները իրենց արժանապատուութեան չեն յարմարիր, կրնան «խոստովանեցուցիչ»ի գործարանները բանալ:

— Խոստովանեցուցի՞չ: Այսինքն ատերտրութիւն ընել կ'ուզէք, չէ՞:

— Ներկայիս կրօնաւորներուն է խոստովանելու կարգը: Իրենց գործած մեղքերէն զատ, չգործածներն ալ, գործելիքներն ալ պէտք է խոստովանին:

— Մարդ մը իր չգործած մեղքը ինչպէ՞ս կրնայ խոստովանիլ, մանաւանդ գործելիք մեղքը... Այ փախցնել սկսար, հայրենակից ...

— Փա՞ստը: Հունգարիայէն:

Այդ երկրին հայրապետը կարդինալ Մինծենթի, իր «հայրենիքին դէմ դաւաճաններ է! դատ – դատաստան, դատաւոր, փաստաբան չեն կրցած գինք խոստովանցնել ..

Եւ ահա — կ'ըսեն— «խոստովանեցուցիչ»ը միջամտելով յարգելի կարդինալը կը սկսի ապաշխարութեան սաղմոս կարդալու պէս արտասանել իր մեղքերը...

Նոյն գաւաթէն, անշուշտ պիտի ըմպեն Պուլկարիոյ բողոքական հնգետասան պատուելիները: Անոնք ալ, համբիչի հատիկներու պէս, դուրս պիտի քաշեն իրենց մեղքերը՝ գործադրութեան եթարկելով բազմաթիւ փաստաբաններ եւ դատական պաշտօնեաներ՝ թեթեւցնելով պետութեանց դատական ծախքերը:

Ահաւասիկ «խոստովանեցուցիչ»ին մատուցած ծառայութիւնները մէկ փոքր նմոյշը:

Մ'խ, սա Արեւմտեան պետութիւնները, ամէն բանի մէջ իրենց մատր պիտի կոխեն: Պիտի խանգարեն Հունգարիոյ եւ Պուլկարիոյ դեմոկրատ հատաջդիմական ընթացքը:

Իրար անցած են Ամերիկայէն մինչեւ Հռոմ: Դիւանագիտական եւ կրօնական մարմիններն ու պրասնեակները:

Կը բողոքեն կարդինալ Մինծենթի դէմ գործուած անարդարութեան եւ բռնութեան դէմ:

Այս առթիւ, ամենածանր ազդարարութիւնները կ'ուղղեն Հունգարիոյ կառավարութեան:

Ցարգանքով կը ձայնակցինք բողոքներուն, վստահ՝ որ Հունգարիոյ կրօնապետը, — Թերեւս Հայու արիւն կը կայ իր երակներուն մէջ, անմեղ պոհ մըն է օրուան փոթորիկներուն ...

Եւ սակայն: Երջանիկ է կարդինալ Մինծենթին ...Գոնէ դատ ու դատաստանի՝ ձեւակերպութեան մը բովէն կ'անցնի: Բողոքողներ ունի, իր անմեղութիւնը պաշտպանողներ: Կը յուսամ, վաղը եթէ Նագովրեցիին բախտը վիճակի իրեն եւ իր անմեղութիւնը քաւելու համար նոխազ դառնայ, Վատիկանը գինք պիտի դասէ նահատակներուկարգը եւ «երանելի» տիտղոսով պիտի սրբացնէ զայն:

Հապա սա մերիններդը, որոնք առանց դատ – դատաստանի Թրքական կացիններու եւ եաթաղանի տակ ինկան: Իրենց խռչտանգուած եւ անչնչացած մարմինները անապատներու մէջ քաչկռտուեցան Թուրք «քաղաքակիրթ»ներու կողմէ:

Սաատխեան Սմբատ եպիսկոպոս, Կարնոյ արժանաւոր առաջնորդը, ուրիշ եպիսկոպոսներ, վարդապետներ եւ քահանաներ, որոնց մարմինները յօշոտուեցան, հրկիզուեցան կամ քաչկռտուեցան փողոցներու մէջ: Օտապաչեան Սահակ վարդապետը եւ այսպէս հարիւրաւոր անդատաստան անմեղ կրօնաւորներ անասելի չարչարանքներով մարտիրոսացան Թուրքերու բարբարոսութեամբ.

Ո՞վ ձայն – ծպտուն հանեց: Ո՞ւր էին այսօրուան բողոքողները, ամերիկացի եւ միւս քրիստոնեայ առաքեալները (միսիոնար):

Միթէ՞ կը վախնային Թուրքէն...

Անպայման չուզեցին անոր արժանապատուութիւնը վիրաւորել: Անոր ներքին գործերուն խառնուիլ: Կամ այդ ազգին միակ մասնագիտութիւնը վստահել...

Հունգար կառավարութիւնը չարդարանար: Բայց եթէ կ'ուզէ օձիքը ազատել հանրային դատաստանէն, եւ բողոքողներու ձայնը կտրել՝ կարդինալ Մինծենթին կը յանձնէ Թուրքերուն՝ գործադրել տալու համար վճիռը:

Այս կերպով, բողոքի բոլոր ձայները կը լռեն եւ Հունգարիոյ կառավարութիւնն ալ աժան կ'ապահովի:

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

Թիկունք եւ օգնական ունին իրենց լեռները, ծովերնին ու հողը: Ի՞նչպէս կռուիլ ազգի մը հողին դէմ ... :

Ժամը առտուան տասն է: Վեց հրոսակներ դերի են ինկած: Ամէնն ալ յաղթանդամ են ու պետրոս. Հպարտ, առնական եւ խրոխտ: Մեր առջեւէն կը քալեն յաղթողներու նման: Գլուխները վեր:

Ռազմադաշտին վրայ կը հանդչէին մեռելներն ու ծանր վիրաւորները:

— Տեղակալ Սրապեան, հոս եկէք անմիջապէս. կը ճանչնա՞ք այս ապստամբը ...

Շոճիի մը բունին տակ կուրծքէն զարնուած Մոնթենեկրոյի մը կայ, որ երկար մազեր ունի, ուսերուն վրայ իջնող, որ կապոյտ աչքեր ունի եւ նուրբ շրթունքներ, որ քսան տարեկանէ աւելի ըլլալու չէ...:

— Տեղակալ Սրապեան, կը ճանչնա՞ք այս ապստամբը ...

Քաթիւշան է... Նչենիին տակի Քաթիւշան .. անոր երբեք չէր բարեւեր դիս, որ երբեք չէր բարեւեր իմ դինակից ընկերներս ..:

Գլուխը հակած է դէպի ձախ, աջ ձեռքին մօտ հրացանը:

Սալցան յուզուած է. յուզուած եմ նաեւ ես:

Երկուքս բարեւի կը կանգնինք Քաթիւշային դիակին առջեւ անոր որ երբեք չէր բարեւեր դիս, որ երբեք չէր բարեւեր իմ դինակից ընկերներս ..:

Միլանօ ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (99)

ԹՈՐՈՍ ԼԵԻՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԺԹ.

ԲԱՐԵԿԱՐԳՈՒԹԵԱՆՑ ԱՐԳԵԼՔՆԵՐԸ

Այս ձեւով՝ այս կերպով խօսքեր միշտ անպակաս էին. Եւփիմէ անունը կը լսէր, երբեմն Թորոսի կ'իմացնէր որ իրմէ առաջ իմացած արդէն՝ կը ժպտէր, անհոգ ըլլալ կը յորդորէր, թէպէտ ինք ամենայն արթնութեամբ կը հսկէր եւ այս տեսակ սպառնալիքներէն անհոգ ձեւանալով ժողովրդեան հարատահարութեան մասին միայն խիստ կերպարանք մը կ'առնէր:

Իրաւի գոհ էր Ստեփանէէն, մանաւանդ երբ Մարգրիտ անոր դլխուն վերեւն էր՝ կատարեալ իշխան էր ան, Անարդարայի բնակիչները՝ որ Սմբատին ժամանակ այնչափ հարստահարուած էին՝ Կիլիկիոյ ամենաջնիկ ժողովուրդը կը համարուէին հիմա, դանդատ մը ամենեւին չէր լսուէր, ոչ իշխանին, ոչ դատաւորներուն, ոչ հարկահաւաքներուն եւ ոչ եկեղեցականներուն դէմ, վանդի ժողովուրդը բողոքելու անձ մը ունէր պատրաստ. ամէն ոք եւ ամէնէն ողորմելին մատնանիշ Միջնաբերդը կը ցուցնէր եւ Տիկինը հոն է, կ'ըսէր եւ այս սպառնալիքը ժողովուրդը անխիղճ ամէնուն կը դործածէր, բաւական էր թէ իրաւունք ունենալուն վրայ վստահ ըլլար:

Եւ զաւեշտական մասը հոն էր՝ երբ միամիտ ու տգէտ մարդ մը՝ սխալ համոզմամբ առանց իրաւունք ունենալու դիմէր տիկնոջ, եւան երբ դուն իրաւունք չունիս, ըսելով ճամբէր, Մարգրիտ անսխալականութեան վրայ ընդհանուր այնպիսի համոզում կար՝ որ նոյն անձը պարզաբար կը խոստովանէր իր սխալմունքը, վանդի տիկինն՝ «իրաւունք չունիս» ըսեր էր:

Մարգրիտ սիրտը միշտ կը տրոփէր՝ երբ տագրը իրեն այցելութեան դար, վանդի Թորոս սովորաբար ամբաստանութիւն մը ունէր՝ դրեթէ միշտ, այն Հալէպէն Ստեփանէի հետ եկած հեծելազօրին անկարգութիւններուն համար:

Որ թէպէտ չատ փոխուած էին տիկնոջ հսկողութենէն եւ Ստեփանէի խստութենէն, բայց դրեթէ կատարեալ աւազակութեան եւ անառակութեան սովրած մարդիկ նեղ կը դնէին Կիլիկիան, եւ Հալէպի յիշատակը եգիպտոսի սոխն ու սխտորն էր իրենց փափաքներուն:

Թորոսի ընթերցումները նաեւ իր դաղափարները չատ փոխած էին դինուորութեան վրայ, եւ արեւելքի մէջ ընդհանուր եղած տկարութիւնը՝ որ արեւմուտքի մէջ նաեւ այն ժամանակը ընդունուած էր բանակի զօրութիւնը հեծելազունդեր համարելու, ինք սկսած էր փոխել. հետեւակ զօրքը կրթութեամբ ու դէնքով, կը կատարելագործէր, որով իշխաններուն զօրութիւնը կը տկարանար եւ իրենց զոռոզութիւնը կ'ոչնչանար, բայց պատեհ – րատմ մրպէտք էր որ Թորոսի այս կարծիքը ապացուցանէր՝

Իսկ Թորոս համբերել դիտնալով, ամէնուն հետ աղէկ վարուելով՝ միշտ աչքն արեւմուտք

դարձուցած կը սպասէր, ամիսները կը համրէր եւ ուրախութեամբ կը տեսնէր որ կայսրը ձայն ձուն չունէր, եւ գոհ էր անոր չատ զբաղած ըլլալուն Եւրոպայի կողմերը՝ ընդդէմ Հունդարներուն եւ Պուլկարներուն:

ԾԵՐԵՆՑ

արտօնութիւն առնել արտաքին նախարարէն : Միայն պարկեշտ եւ վստահելի պուլկար քաղաքացիներ կրնան կղերական կամ մեկնեցուցպաշտօնեայ ըլլալ, պայմանաւ որ զրկուած չըլլան իրենց քաղաքացիական իրաւունքներէն :

Օրինագիծը բաժնուած հռչակելով եկեղեցին եւ Պետութիւնը, պետական նպաստ կը խոստանայ, «որ պէտք ըլլայ» եւ օրթոտոքս եկեղեցին կը հռչակէ «աւանդական կրօնը պուլկար ժողովուրդին, իբրեւ ժողովրդավար եկեղեցի ձեւով եւ ոգիով» :

Օրինագծին նախաբանը կ'ըսէ.— «Պուլկարիոյ ժողովրդական հանրապետութեան բոլոր քաղաքացիները կը վայելեն ազատութիւն խղճի եւ կրօնի» եւ կը յայտարարէ թէ օրէնքին նպատակն է «անկախութիւն եւ ազատութիւն ապահովել» պուլկարական բոլոր եկեղեցիներուն :

★ Պուլկարիոյ ճօթը միլիոն բնակիչներուն վեց միլիոնը օրթոտոքս եկեղեցւոյ կը պատկանին : Մնացեալները մեծ մասով իսլամներ են : Կան 50.000 հռոմէական կաթոլիկներ, 16 հազար բողոքականներ : Հայերու թիւը՝ 25—30 հազար :

★ Փետրուար 25ին Սոֆիայի մէջ պիտի դատուին այն 15 բողոքական պատուելիները որ ձերբակալուած են իբրեւ լրտես Անգլեւսաքսոններու :

ՋԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Թրիէսթէի ազատ շրջանին կառավարիչ առաջարկուած էր Անգլիոյ կողմէ Զուիցերիացի մը, Հէրման Ֆլուքիկէր, նախկին դեսպան Մոսկուայի : Ի. Մխիթիւնը, որ մինչեւ հիմա կը մերժէր բոլոր թեկնածուները, հաւանութիւն յայտնեց այս անգամ :

ՈՍԿԻ ԱՆԿՈՒՄԻՆ առթիւ, կարգ մը թերթեր կը գրեն թէ շատ մը հոդագործներ ոսկի կը ծախեն : Միւս կողմէ, Ի. Մխիթիւնը մեծաքանակ ոսկի կը ծախէ — կ'ըսեն սեղանաւորական շրջանակներու մէջ — չփոթութեան մատնելու համար այն երկիրները որ կ'օգտուին Մարշըլի ծրագրէն :

ՍԱԿԱՐԱՆ (Ե.).— Սթերլին 1062 (1175), տոլար 318.20 (440), զուից. ֆրանք 79.85 (105) : Նափոլէոն 5225, զուից. ոսկի 4925, սթերլին 4925, տոլար (20) 24.000 : Ջոյլ ոսկի 690 հազար ֆրանք :

ԱԻՍՏՐԻՈՑ հաշտութեան դաշնագրին քննութեան առթիւ, Ռուսերը 150 միլիոն տոլար հատուցում կը պահանջեն : Անգլիա, Ֆրանսա եւ Մ. Նահանգները կ'առաջարկեն միայն հարիւր միլիոն, վճարելի ճօթը տարիէն, ինչպէս եւ Հունգարիոյ, Ռումանիոյ եւ Պուլկարիոյ աւստրիական ստացուածքները :

ԱՆԳԼԻՈՑ դիւտական գաղտնի հետազօտութեանց պատասխանատուները չորս դիւտականներէ բաղկացեալ եղան, իրբեւ անդամ համաչխարհային կազմակերպութեան : Բոլորն ալ տաղանդաւոր երիտասարդներ են : Ուրիշ մաքրադործումներ ալ պիտի կատարուին, յանուն դինուորական ապահովութեան :

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՑ կարդինալին դատապարտութեան առթիւ, Փէշթայի ամերիկեան դեսպանը, որ Փարիզ եկած է, յայտարարեց թէ «ամբողջ դատավարութիւնը կեղծիք մըն էր : Կարելի չէ բացատրել թէ ի՛նչպէս մէկ անդամին վրայ կարդինալ Մինձենթի, որ առիւծ մըն էր» :

ԱԶԳԱՑՆԱՑՈՒԱԾ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆՆԵՐՈՒՆ վրիժառներէն անոնք որ անդամ են Աչխատանքի Դաշնակցութեան (համայնավար), փոխուեցան կառավարութեան կողմէ եւ նշանակուեցան աւելի չափաւոր տարրեր : Նախապէս ալ փոխուած էին երկաթուղիներու եւ հանքերու կարգ մը պաշտօնեաներ, նոյն ուղղութեամբ :

ՕՓԷՐԷԹԱՅԻՆ ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ – ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

27 Փետրուար կիրակի ժամը 15էն 24, Centre Administratif et Socialի չքեղ սրահին մէջ, Place de l'Hôtel de Ville, Asnières : Կը ներկայացուի՝

ՂԱՐԱՊԱՂԻ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ

Նախաձեռնութեամբ Անիէռ – Պուա Քոլոմպի Հ. Ը. Դ. Արամ ենթակոմիտէի եւ մասնակցութեամբ «Նոր Սերունդի» : Երաժշտութիւն Ա. Գ. ՄԵ – ՍՈՒՄԵՆՃի :

Բեմադիր՝ Բ. Հապէշեան, Պարուսոյց՝ Տիկին Հեղ. Թորոսեան, դիմայարդար՝ Կ. Օսմանճեան, յուշարար՝ Պ. Սա.Մխաքեան :

Տոմսերու գիները են.— 100 ֆր. Նոր Սերունդի եւ 18 տարեկանէ վար եղողներու, 150— 200 ֆր. : Կարելի է ապահովել Հ. Ը. Դ. Անիէռ Պուա Քոլոմպի «Արամ» ենթակոմիտէի եւ Նոր Սերունդի անդամներէն, Ը. Հիսայեանի խանութէն, 38 բիւ ու Մէնիլ եւ նպարավաճառ Պ. Ը. Նիկողոսեանէ rue Gramme, իսկ թարմնի օրը կիրէն :

Հաղորդակցութեան համար կառ Սէն Լազարէն դնացք առնել եւ իջնել Անիէռ : Porte de Clichyէն 140 թիւ օթօպիւս, իջնել Place Voltaire. Porte de Champerret 165 թիւ օթօպիւս, իջնել Ave. de la Marne :

ՖՐ. ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ

ՑԵՐԵԿՈՑԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Բուն Բարեկենդանի ԿԻՐԱԿԻՆ, 27 ՓԵՏՐՈՒԱՐ
ժամը 15—24
HOTEL CONTINENTAL ի շքեղ սրահներուն մէջ
3, Rue Castiglione, (Métro Concorde)
— ATTRACTIONS —
★ ՃՈՒՊԻՏԷ ★
Նուագախումբ՝ FERNAND BOUILLON
— Հայկական նուագ առանձին սրահի մէջ —
Մուտք 300 ֆր. : Ուսանողներու համար կէս դին :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ Ը. ՕՇԱԿԱՆԻ ԸՒՇԱՏԱԿԻՆ

Այս կիրակի մասնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Փարիզի Հայոց եկեղեցին : Պիտի մասնակցի երկսեռ երգչախումբը ղեկավարութեամբ Պ. Նշան Սերգոյեանի : Երգէտն Պ. Պարթեւեանէ : Տէր ողորմեան կ'երգէ երիտասարդ Սերգոյեան :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պետրոսեան ընտանիքը կը ծանուցանէ թէ՝ այս կիրակի Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ (rue Jean Goujon) մասնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Նիւ Եորքի մէջ վախճանած իրենց ողբացեալ եղբօր՝

ԲԺԻՇԿ ԱՐՄԷՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆի

մահուան քառասունքին առթիւ : Կը հրաւիրուին հանգուցեալին յիշատակը յարգողները :

ԻՆՔՆԱՇԱՐԺ ՈՒՆԵՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Շուտով ապահովագրութեան յաւելում պիտի ունենաք, եթէ արդէն իսկ չէ եղած : Ձեր չահը կը պահանջէ այս չարիքէն խուսափելու համար, դիմել՝

Գրօնիկ Ալեանի
ԱԳԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ – ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐ
107 Bld. Magenta Paris (10), Métro Gare du Nord
Հեռաձայն TRU. 02–20

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐ

ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏ ՀԱԳՈՒՍՏ ՇԻՆՈՂՆԵՐ
Մէկ անգամ այցելել կը բաւէ տեւական յաճախորդ ըլլալու : Դիմելով դերձակներու հայթայթիչ՝ Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆի
68, Rue Nationale, Marseille Tél.: Colbert 33–22

Պիտի գտնէք կերպաս, աստառ, թելա, կարի դերձան, կոճակ, ուսնոց (էփոլէթ) եւն., եւն. :
ՕՐԻՆԱԿԱՆ ԵՒ ՇԱՏ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ
Ապսպրանքներ կ'ընդունինք contre remboursement

ՀԱՑԱԶԳԻ MEDIUM

Mme S. PAREZ

Կը զբաղի աստղագիտութեամբ, ձեռքի դիծերով, Tarots Egyptien եւ Horoscope:
Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 10—6
ԲԱՑԻ ԿԻՐԱԿԻ ԵՒ ՏՕՆ ՕՐԵՐԷ
Կարելի է դրաւոր հարցումներու ալ պատասխանել, հայերէն կամ ֆրանսերէն:
12 Passage Léon, Paris (18) métro Chateau – Rouge
Կատարեալ գաղտնապահութիւն :

ԾԱԽՈՒՏՈՒՆԵՐ

Գետնայարկի վրայ չորս սենեակ եւ խոհանոց : Երեք սենեակը ազատ :

Առաջին յարկին վրայ հինգ սենեակ եւ խոհանոց : Պարտէզ 200 քառ. մէթր, որուն մէջ կայ նաեւ երեք սենեակնոց յարկաբաժին մը : Դիմել՝ . ՏՕՆԻԿԵԱՆի, Պանեէօ, 18 rue Snguehard :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՇԱՎԻԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրուի երեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, եկեղեցւոյ սրահը :

ՀԱՑ ԵՐԳԻ ՕՐ ՄԱՐՍԷԼԻԱ ՄԷՋ

Théâtre d'Alger, Շաբաթ 26 Փետրուար, ժամը 21ին, Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆի ղեկավարութեամբ ԱՐՄԵՆԻԱ երկսեռ խումբը (70 հոգի) լսելի պիտի ընէ բազմաճաշակ խմբերգներ, մեներգի, դաշնակի եւ սրինգի համար գրուած ընտիր կտորներ, 12 տարբեր հայ երգահաններու գործերէն:

ԿՈՄԻՏԱՍ Վ., ՍԱՑԱՔ ՆՈՎԱ, ԱՇՈՒՂ ՋԻՒԱՆԻ, Ա. ՍԳԵՆԴԻԱՐԵԱՆ, Գ. ՍԻՒՆԻ, Ն. ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ, Ա.ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ, Տ.ՁՈՒՀՃԵԱՆ, Բ. ԿԱՆԱՉԵԱՆ, Գ. ԱԼԻՄՇԱՀ, Ա. ՊԱՐԹԵՒԵԱՆ, Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆ:

Տոմսերը՝ երգչախումբի անդամներուն մօտ :

ՄԱՐՏ ՅԻՆ

ՀԱՑ ԱՐԻՆԵՐՈՒ 18ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՑԹԸ

Կազմակերպուած Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի շրջանի Արիներուն եւ Արենոյչներուն կողմէ : Կիրակի 6 Մարտ կէսօրէ վերջ ժամը 2.30–ին, Salle de la Chimie, 28bis rue St. Dominique:

Առաջին անգամ ըլլալով պիտի ներկայացուի հայերէն Molière-ի «Les Fourberies de Scapin խնամուած բեմադրութեամբ, ինչպէս նաեւ Արենոյչներու կողմէ «Հայկական Հարսանիքը» :

BONNETERIE
GROS, DEMI - GROS
Տ. ԱԻԵՏԻՍԵԱՆ
10 Rue des Petits Carreaux, Paris (2)
Métro Sentier, Հեռաձայն Cen. 36-54
Ճոխ մթերք գուլպայի «Ծօսէթ»ի, ներքին ճեղմակեղէններու, մասնաւորաբար շրջուն վաճառորդներու համար :

ՃԱՇԱՐԱՆ
AU CHAPON FIN ՍԱՐԵԱՆ
Արեւելեան եւ Ֆրանսական ընտիր կերակուրներ, Ամերիկեան պառ, Մարսէյլի նշանաւոր Քանըպիէրէն 50 մեթր հեռու միայն :
Հեռ. C. 02–43 18 Marché des Capucins

ՄԱՐՍԷԼԵՑԻՆԵՐՈՒՆ ՎԱՐՁՔԵՐՈՒ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՔՆՆՈՒԹԻՒՆ

Տանտէրներ եւ վարձակալներ, ձեր չէնքերուն վարձքին մասնագիտական քննութեան համար դիմեցէք՝

J. AKINIAN, Ing. E. I. M.
Ingenieur - Conseil – Expert
74 Rue Marengo, Marseille ժամը 17—19

ԱՊՐՈՒՍՏԻ ՍՂՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ ԼԻՈՆԻ ԵՒ ՇՐՋԱՆԻ ՀԱՑԵՐՈՒՆ ԱՋՔԸ ԼՈՑՍ ՄԱՐԻԼՈՍԵԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

151 Cours Lafayette, LYON

Ամէն կարգի արեւելեան եւ եւրոպական մաքուր եւ աժան ուտեստեղէններ եւ պահածոներ : Ահաւասիկ կարգ մը գիներ մեր ըսածը ապացուցանելու համար :

ՊԱՄԻԱ քիլոնոց տուփը 130 ֆրանք
ՁԻԹԱՊՏՈՒՂ առաջին կարգի 150 ֆր. քիլօն:
Ճերմակ պլղուր մանր եւ խոշոր քիլօն 90 ֆր.
ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՁԵՂՉ
Lyon Հեռաձայն Moncey 40–55

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
La Gérant : A. NERCESSIAN

ՁԵՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԷՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ՄԻ ՄԻԱՑՆ

LE BOSPHORE Մառխալով

Հրուշակը — ՀԷՎԱՆ — զուտ չաքարով անարատ ԹԱՀԻՆով պատրաստուած, նաեւ LE BOSPHORE, բահաթ լօքումը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյն արտադրութիւններն են:

Վարիչ Տնօրէն Գ. ՍՈՒՐԷՆ ՖԷՒՃԷՆԵԱՆ Société «LE BOSPHORE», Marseille

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 ամիզ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mardi 22 Février 1949 Երեքշաբթի 22 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5777–Նոր շրջան թիւ 1188 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԽՕՍՔ ՄԻ՞Կ ԸՐԱԾ ԵՆ

Ի՞նչ կը նշանակէ սա քար լռութիւնը, Հայկ. Դատի Ցանձնախումբի եւ Ներդաղթի հանգանակութեան հաշիւներու մասին:

Ինչո՞ւ կը խուսափին, մանաւանդ, անոնք որ չունդալից « ոչքլամ »ներ կը հրատարակէին երկու տարի առաջ, երբ ժողովուրդը իրենց կոչը – րուն կը պատասխանէր սիրայօժար: Բացառիկ առատաձեռնութեամբ :

Ինչո՞ւ որեւէ լուսաբանութիւն չի հաղորդեր կաթող. պատուիրակը, Արտաւազդ արք. Սիւրմէեան, իբրեւ ներկայացուցիչը Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին եւ իբրեւ բարոյական պատասխանատու Ներդաղթի հանգանակութեան:

Երբ ժողովներ կը սարքէր, պտոյտներ կը կատարէր քաղաքէ քաղաք, վստահութիւն ներշնչելով անձնապէս, անշուշտ գիտէր թէ օր մը կրնան հաշիւ պահանջել:

Եւ գիտէր թէ ո՛ր ձեռքերը պիտի մատակարարէին զայն:

Այնպէս որ, իրեն համար տարրական պարտականութիւն է հրապարակային լուսաբանութիւն մը:

Ինչո՞ւ ձայն – ծպտուն չի հաներ նոյն հանգանակութեան դանձապահը , Բարեգործականի Ֆրանսայի Գործադիրմարմինը, որ շռայլ հատատիքներ կուտար հաւաքուած գումարներուն բարւոք մատակարարութեան մասին:

Մեղի համար գաղտնիք չէ որ իր խուսափողական դիրքը ըսի–ըսաւներու տեղի տուած է նոյն իսկ իր չրջանակին մէջ:

Մեր քաղած տեղեկութեանց համաձայն, վերջերս պատասխանատու պաշտօնեայ մը հետեւեալ պատասխանը տուեր է եղած հարցումներուն.

— Ի՞նչպէս կարելի է ամէն մանրամասնութեամբ հաշիւ տալ, երբ, զոր օրինակ, Ա.ին անդամ բաներ մը տուած ենք: Այսպէս եւ ուրիշ տեղեր :

Այս «ուրիշ տեղերու» բանալիները օր մը կը գտնուին անշուշտ :

Իրականէն կը հաւատանք թէ հարիւր հազար տրուած է խմբագրի մը, նոյնքան՝ յօդուածագրի մը, 40.000ական ֆրանք պարգեւ՝ Բարեգործականի պաշտօնեաներուն եւն.:

Իսկ թէ ինչ իւղոտ գումարներ մսխած կամ «այլուր փոխադրած է» Ներդաղթի լիազօրը՝ քաղաքացի Ա. Հինայեկեան , կը մնայ պետական գաղտնիք:

Ինչո՞ւ կարելի չէ «ամէն մանրամասնութեամբ հաշիւ տալ» բացարձակապէս չէզոք եւ վստահելի յանձնախումբի մը առջեւ, եւ եղրակացութիւնը հաղորդել մամուլին :

Ամէն պարագայի մէջ, հանրութիւնը իրա – ւունք ունի դիտնալու թէ ո՛ւր կը գտնուի մնացեալ ինը միլիոն ֆրանքը, եթէ ճիշդ է որ հաւաքուած 27 միլիոնէն 18 միլիոնը ծախսուած է: (Պէտք է այս ալ ստուգել):

Նոյն հարցումները՝ Թրքահայ Դատի պաշտպան յանձնախումբին : Նոյն մտահոգութեամբ :

Պ. Ա. Զոպեան, որ առիթը չի փախցներ պատասխան մը փութացնելու, եթէ ճանճ մը կճէ իր ոչ կամ ձախ ձեռքը, ի՞նչ տրամաբանութեամբ լռութիւն կը պահէ այս մասին:

Մանաւանդ որ, մինչեւ այսօր ալ կը խօսի ու կը գործէ իբրեւ նախագահը նոյն կազմալոյծ յանձնախումբին :

Ամէնէն առաջ իրեն կ'իյնայ հրապարակային բացատրութիւն մը տալ, նախ դումարին «որպիսութիւնը» երեւան հանելու, յետոյ պատասխանատուներուն ճշդելու համար:

Ներդաղթի եւ ուրիշ հանգանակութեանց հաշիւներու մասին միեւնոյն խուսափողական դիրքը բռնած են Միջին Արեւելքի մէջ, Յունաստանէն մինչեւ Սուրիա – Լիբանան եւ Իրան:

Մենք չենք ուզեր որ նոյն խորհրդաւոր խաղերը սարքուին մեր գաղութին մէջ:

Ծօսք մէ՞կ ըրած են, հանրային կարծիքը չփոթութեան մատնելու համար :

Ամէնէն թանձր վարագոյրն ալ կը պատռի օր մը :

Անոնք որ փառքի օրերը վայելեցին լիուլի , պէտք չէ անճրկին ապաչխարանքի օրերուն, տուտ–խենդ ձեւանալով եւ անպարտելին պարտկելով :

Շ.

Հոգեւոր տիրոջ անհծքը

Պոլսոյ թերթերուն մէջ կը կարդանք (12 Յունուար) :—

«Ճիմհուրիէթ»ի աշխատակից Մէթին Թօքէր կը գրէ թէ Բանկալթիի գերեզմանատան մէջ թաղուած Հոգեւոր Տէրը, որու ճախիւը վերջերս փոխադրուեցաւ Ս. Երրորդութիւն եկեղեցիին բակը, ակսած է անէծք տեղացնել Ս. Յակոբի նախկին գերեզմանատան դեռնին վրայ փառաւոր «ափարթմանի»ները չինողներուն: Արդարեւ նորակառոյց «ափարթման»ներէն մէկը 7 մէտր ունէր: Շինութիւնը ակսելէ քիչ վերջ մէկը մեռած, չատ չանցած երկրորդն ու երրորդն ալ յաջորդած են անոր, չորրորդը քաղցկեղի բռնուած, հինգերորդը անհկացած, վեցերորդն ալ մեռած, հիմա միայն եօթներորդը ողջ մնացած է: Շէնքին յատակագիծը պատրաստող ճարտարապետն ալ կաթուածահար Լղած է: Միւս կողմէ խորհրդաւոր հրդեհներ ալ ծագած են սոյն «ափարթման»ներէն:

ՋԱՆԻ ՄԸ ՏՂՈՎ

ՊԱՂՏԱՏԷՆ կը հեռագրեն թէ առաջին երկու վարիչներէն զատ, կախաղան հանուած են նաեւ ուրիշ երկու դատապարտեալներ, Պէքի Պէսիմ եւ Իպրահիմ Նաճի Շուսմէլ, իրբեւ համայնավար : «Իսմանիթէթ»ի տեղեկութեանց համաձայն, հինգ հարիւր հոգի ձերբակալուած, 56 հոգի ցկեանս բանտարկութեան դատապարտուած են: (Ինչպէս դրած էինք, հինգ Հայեր եւս դատապարտուած են պանդատան պատիժներու) :

ՋՕՐ. ՄԱՐԿՈՍԻ համար զուիցերիական թերթ մը կը գրէ թէ բանտարկուած է Մոսկուայի Լուպիանքա բանտին մէջ, իրբեւ մեղսակից մառէշալ Թիթոյի: Թերթին պատմութեան համաձայն, Մարկոս ծուղակը ձգուած է պուլկարական ոստիկանութեան կողմէ, սահմանագլուխին վրայ, Յունուար 15ին, կառքով Սոֆիա փոխադրուած , յետոյ Մոսկուա փախցուած օդանաւով :Թակարդը սարքած են եղեր խորհրդային սպայակոյտին աւագ սպաները, բռնելով Թիթոյի մէկ նամակը ուղղուած Մարկոսի : Այս նամակով Թիթօ կ'առաջարկէր ղինակցութիւն մը կնքել Եուկոսլաւիոյ եւ յոյն համայնավարներուն միջեւ եւ յանձն կ'առնէր 30.000 զինուոր տրամադրել իրբեւ կամաւորներ : Այս օդնութեան չնորհիւ Մարկոս պիտի դրաւէր Սելանիկը, որ յետոյ պիտի դառնար ադաւտ նաւահանգիստ մը Եուկոսլաւիոյ համար: Թերթը առաջին էջին վրայ հրատարակելով այս մանրամասնութիւնները, չի յայտներ աղբիւրը:

ԻՍՐԱՑԼ իր սահմանադիր ժողովը գումարելէ եւ հանրապետութեան նախագահն ընտրելէ վերջ, արդէն ձեռնարկած է պետութեան կազմակերպութեան, արդիական հիմերով: Այսպէս, մասնաւոր յանձնաժողով մը կազմուած է, ընկերային ապահովութեան ծրագիր մը յօրինելու համար, համաձայն բրիտանական դրութեան: Արդէն պատրաստ է նախագիծ մը որ հետեւեալ հիմնական կէտերը կը պարունակէ.— 1. Բժշկական ձրի օդնութիւն, նոյնիսկ հիւանդանոցի մէջ պատսպարում, Իսրայէլի բոլոր քաղաքացիներուն համար. — 2. Պարտաւորիչ ընկերային ապահովագրութիւն բոլոր վարձու աշխատաւորներուն , մէջն ընդլայնով ազատ ասպարէզներու հետեւողները եւ զանազան արհեստաւորները: Բժշկական օդնութէնէն զատ ,ընկերային ապահովագրութիւնը կը նախատեսէ հատուցում՝ բանուորներու, օդնութիւն տղաբերքի առեն, անդործութեան նպաստ ,ծերութեան կենսաթոշակ, օդնութիւն որբերու եւ այրիներու : Մէկ խօսքով, «Օրրոցէն մինչեւ գերեզման»: Ծախքերը պիտի հոգան 5% դանձելով պետութենէն, 5 % բանուորէն, 8 առ հարիւր գործատէրէն :

ԿԷՕԹԻ ԾՆՆդեան 200ամեակին առթիւ (28 օգոստոս), Ֆ. Մուրթիւնը պատուիրեց նոր ուսումնասիրութիւններ կատարել, պարզելով գերմանի գրագէտին յարաբերութիւնները ռուսական դրականութեան հետ :

ՄԱՐՍԷՑԻ մէջ ձերբակալուեցաւ, օդանաւէն վար իջած առեն, Անն – Մառի Քիլիսի , այլ անուամբ «Գեղանիկ Իէն», այն ամբաստանուած թէ ազատագրութեան օրերուն բաղմաթիւ վայրագութիւններ գործած է Փռէվանին բանտին մէջ, իր ամուսնին եւ «հրամանատար» Փուռնիէի հետ :

Խաղաղութիւն հարիւր տարուան հոտով

Ալանտեանի դաչինքին վերջնական ձեւ մը տալու համար, Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը մասնաւոր խորհրդակցութեան մը հրաւիրեց Վերակոյտին արտաքին գործերու յանձնաժողովը: Նախարարը կ'աշխատի փարատել դաշնակիցներու կարգ մը մտավախութիւնները, հաւատացնելով թէ Ամերիկա պիտի կատարէ իր յանձնառութիւնները, որեւէ վտանգի պահուն:

Այլեւս ապահով կը համարուի Նորվեկիոյ մասնակցութիւնը նոյն դաչինքին: Աչխատաւորական կուսակցութիւնը, որ ամենազօրաւորն է, իր բացառիկ համագումարին մէջ միաձայնութեամբ այն եզրակացութեան յանգեցաւ թէ Նորվեկիոյ ապագայապահովութիւնը եւ տնտեսականյառաջդիմութիւնը կրնայ յաջողիլ միայն գործակցելով արեւմտեան ժողովրդապետութեանց հետ: Նորվեկիոյ խորհրդարանը նիստ պիտի գումարէ այս չարթնու, քննելու համար արտաքին քաղաքականութիւնը: Բայց քանի որ աչխատաւորական կուսակցութիւնը բացորոշապէս ճշդած է իր դիրքը եւ բոլոր կուսակցութիւնները, բացի համայնավարներէն, իրենց հաւանութիւնը յայտնած են, այլեւս տարակոյս չի մնար վերջնական որոշման մասին: Աչխատաւորական կուսակցութեան բանաձեւը, որ սերտ գործակցութիւն կը խոստանայ կառավարութեան, այլեւս տեղ չի ձգեր սկանտինաւեան ճակատի մը կազմութեան: Մինչեւ վերջին պահուն Նորվեկիոյ դրացիները կը յուսային թէ կարելի պիտի ըլլայ միջին ճամբայ մը գտնել, թէ արեւմտեան պետութեանց հետ համաձայնելու եւ թէ Սկանտինաւեան դինակցութիւն մը կնքելու համար. բայց այժմ կացութիւնը փոխուած է: Մինչեւ անգամ կը կարծուի թէ Տանըմարքան ալ պիտի միանայ Ատլանտեանի դաչինքին, հետեւելով Նորվեկիոյ :

★ Պ. Պեւին, Անգլիոյ արտաքին նախարարը, ճառ մը խօսելով Պրիսթոլի մէջ, յայտարարեց հրապարակաւ.

— « ԵԹԷ Արեւմուտքը եւ ուրիշ խաղաղասէր ազգեր միաբանին, կատարեալ համաձայնութեան մը յանգին եւ ներդաշնակեն իրենց պաշտպանողական ճիգերը, պատերազմ պիտի չտեսնենք հարիւրաւոր տարիներ: Առանց այս գործակցութեան Եւրոպայի պետութիւնները պիտի տկարանան եւ իրենք զատ – զատ, գործադուլներու, խռովութեանց եւ համայնվարական վերիվայրումներու հետեւանքով, եւ ամբողջ Արեւմտեան Եւրոպան պիտի կորնչի: ԵԹԷ ապահովենք այս գործակցութիւնը, փոխանակ մինչեւ վերջը ճառեր լսելու ժողովներու մէջ, պիտի նստինք եւ իրական գործեր պիտի կատարենք: Անոնք իրենց ուզած եղանակով կ'ապրին, մենք ալ մեր նախընտրած եղանակով, եւ խաղաղութիւնը կ'ապահովուի ամբողջ սերունդներու համար» :

Ա.ինարկելով Մարշըլի ծրագրին, նախարարը յատկապէս դիտել տուաւ.— «Մենք Ռուսաստանն ալ հրաւիրեցինք, ինչպէս միւս բոլոր երկիրները: Լեհաստան կ'ուզէր մասնակցիլ, Չեխոսլովաքիա հաւանեցաւ դալ, չեմ հասկնար թէ ինչու կորսուեցաւ այդ մեծ պատեհութիւնը, վերածուելով բուռն պայքարի մը՝ Ամերիկայի հետ: Ամերիկեան օդնութիւնը բաւական չէ: Եւրոպան պէտք է միանայ: Ուժերու նախկին հաւասարակշռութիւնը կորսուած , անոր յաջորդած է գործակցութիւնը» :

Պատուհիներն ալ «կր խոստովանին»

Սոֆիայի բոլոր թերթերը կիրակի օր հաղորդեցին թէ բանտարկուած 15 բողոքական պատուելիներէն երկուքը ամբողջովին խոստովանած են իրենց յանցանքները,— լրտեսութիւն, դաւաճանութիւն եւն.:

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն , առաջին խոստովանութիւնը կատարած է պատ. Եանքօ Իվանով, վերատեսուչ Մեթոտական եկեղեցւոյ եւ փոխանորդը գլխաւոր ամբաստանեալին՝ պատ. Վասիլ Զիւփքովի (նախագահը Պուլկարիոյ աւետարանական եկեղեցիներու դերագոյն խորհուրդին) : Այս վերջինը խոստովաներ է թէ լրտեսական տեղեկութիւններ հաղորդած է անգլիական եւ ամերիկեան պաշտօնեաներու: Իվանովի խոստովանութեամբ, լրտեսական գործունէութեան գլուխը կը գտնուէր Սոֆիայի ամերիկեան դեսպանատան մէկ պաշտօնեան, Սիրիլ Պլէք, իրեն օդնական ունենալով երկու ամերիկացի օրիորդներ, Մ. Թըրնըր եւ Հ. Քուփըր : Միշտ նոյն աղբիւրին համաձայն, մեթոտական պատուելին 5 միլիոն լեվա ստացած է Ամերիկացիներէն, անոնց դումար մը՝ երկու ամերիկեան ճեմարանները վերատեսուչներէն, եւ 2.500.000 լեվա՝ շարժանկարի մեծ ընկերութեան՝ Մեթրօ Կոլտուինի ներկայացուցիչներուն միջոցաւ: «Պ. Պլէք կարգադրած էր որ մեր բոլոր պատուելիները կանոնաւոր ամսական ստանան: Բոլոր անհրաժեշտ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՅ ԳՐՔԻ ՁԱԿԱՏԱԳԻՐԸ

Մեր հանրային կեանքի անդարման ցաւերէն մէկն ալ հրատարակուած հայերէն գրքերու տարածման խնդիրն է: Այս ցաւը ընդհանուր երեւոյթ մըն է մեր բոլոր գաղութներուն համար: Ամէն չքմեղանք չարունակ գանգատներ կը հասնին, արդար գանգատներ, որոնք մեծ մասամբ անարձագանգ կը մնան: Հեղինակներ եւ դրամատուներ, անզօր ցաւակցութեամբ մը, իրարու կը փոխանցեն հայ գրքի դժոյութեան ապառնացող տխուր ճակատագիրը: Երբեմն մեր մամուլն ալ ձայն կը բարձրացնէ, մատի վրայ հաչուող քանի մը գրասէրներ ականջ կուտան, գլուխ կը չարժեն եւ հարցը նորէն կը լքուի երեսի վրայ :

Հայ գրողը կը տառապի ընթերցողներու պակասէն: Մեծ զոհողութիւններով լոյս ընծայուած հայ գիրքը կը դեղնի փոշիներու տակ: Մեր գրագէտները չեն հաղորդուիր ստեղծագործ հայ մտքի լոյսէն եւ աւիշէն: Ասիկա բացառիկ իրողութիւն մըն է, զոր կարելի չէ ժխտել: Պատճառներու մանրամասնութեանց չուրջ վիճաբանիլը դիւրին է անշուշտ: Դիւրին է, օրինակ, յայտարարել թէ թիւով չատ քիչ ենք, կ'ապրինք ցրուած օտար աշխարհներու մէջ, երկրէ երկիր հաղորդակցութեան պայմանները մեծ դժուարութիւններ կը յարուցանեն, նոր սերունդը կ'այլասերի եւ հայերէն չի կարդար: Օրուան հացի մտահոգութիւնը թոյլ չի տար չուայլութիւններ ընել, հայ ժողովուրդը անտեսապէս ցնցուած է, եւն. եւն.:

Բայց այս հասկնալի պատճառներու թուումը մինչ կ'արդարացնէ՞ լիովին գրքի եւ գրականութեան հանդէպ զգացուող այն ծանր անտարբերութիւնը, որ երթալով կը խորանայ եւ յուսահատութեան կը մատնէ մեր հեղինակները:

Եթէ խնդիրը բազմակողմանի քննութեան ենթարկենք, պիտի տեսնենք թէ մեղաւորը միայն մեր կեանքի պայմանները չեն: Մեղքի խոշոր բաժին մը կը ծանրանայ նաեւ հասարակութեան ուսերուն, որ չի գիտեր մտքի մշակներուն ճիշդ արգասաւորել իր դիտակից վերաբերումով: Զէ վարժուած , չէ դաստիարակուած այս մարզին մէջ : Ճաշակի եւ ըմբռնումի ընդհ. պակաս: Գիրք գնելը զոհողութիւն կը նկատուի: Կարգալ սիրողներն անգամ կը նախընտրեն փոխառութեամբ գիրք մը ձեռք բերել, փոխառութեամբ թերթի պարունակութեան տեղեկանալ, ի միջի այլոց եւ կողմնակի ձեւով :

Այն նոյն մարդիկը, որոնք կր գժուարանան արժէքաւոր հայերէն գրքի մը գինը վճարել, առանց տատամսելու խոշոր դումարներ կը ծախսեն սակայն սինեմայի կամ սրճարանի հաճոյքին համար: Քանի՞ հոգի կը մասնէ իր տան մէջ կոկիկ գրադարան մը կազմել, հին ու նոր մեր գրողներու երկերուն հաւաքածոն ունենալ եւ իբրեւ մեծարժէք գանձ-կտակել իր զաւակներուն :

Անիմաստ չքմեղանք է պարզապէս չատերու այն պնդումը թէ պահուելու գործեր չեն արտադրեր մեր գրողները, հայերէն գրքեր կը հրատարակուին դէշ թուղթի վրայ, անխնամ եւ անփոյթ ըլլ հակառակն, անաչառ աչք մը պիտի հաստատէ որ վերջին չրջանին լոյս տեսնող հայերէն գրքերը (մէկ կողմ թողած դասականները), իրենց արտաքին խնամքով եւ բովանդակութեան արժէքով, ի վիճակի են զոհացնելու ամէնէն դժուարահամ ճաշակներն անգամ: Մեր գրողները առհասարակ բծախնդիր են իրենց ստեղծագործութիւնները կարելի դեղեցկութեամբ ներկայացնելու : Առէք Ֆրանսայի, Ամերիկայի , Եգիպտոսի կամ Սուրիոյ եւ Լիբանանի մէջ հրատարակուած քերթուածներու եւ պատմուածքներու հատորները , դուք հիացումով պիտի տեսնէք անոնց մէջ հայ հեղինակին բծախնդրութիւնը եւ զոհողութեան ոգին: Քալէ քան զարնուելով, իր հացը կիսելով, հազար զրկանքներու ենթարկուելով, մեր գրողները կը ստեղծագործեն , կը տքնին, կը պայքարին, որպէսզի մեր գրականութիւնը չմեռնի, որպէսզի հայ միտքն ու հոգին վառ մնան:

Բուն ողբերգութիւնը ոչ թէ երկնումի չրջանն է, այլ երկունքի պտուղը վաճառելու, ճիշդին արդիւնքը արժեւորելու անկարելիութիւնը:

Տասնեակ հազարաւորներով լոյս չեն տեսներ մեր գրքերը: Անոնց «թիրաժ»ը համեմատական է մեր գաղութներու թիւին, մինչեւ իսկ չատ աւելի պակաս: Հինգ հարիւր օրինակը հազուադէպօրէն հազարի կը հասնի: Ի՞նչ բան է 200.000 հասնող գաղութի մը մէջ 500 կամ հազար օրինակ գիրք սպառել: Սակայն գաղտնիք չէ ոչ մէկուն, որ այս չնչին քանակութիւնն իսկ հայ տուներէն ներս մուտք գործել տալու համար ամիսներ ու տարիներ պէտք են: Գիրք գրելը աւելի դիւրին է քան տարածելը: Հայ հեղինակներու յանխնախիչ մեծամասնութեան «վառասիրութիւն»ն է հրատարակութեանդաթաղը հանելերը տպագրիչին եւ թղթավաճառին իրաւունքները վճարէ ,երբ պատրաստը գոցէ , փառք կուտայ Աստուծոյ եւ յաղթական ակի ժպիտով կը բարեւէ բարեկամները: Հայ հեղինակը, նոյնիսկ գլուխ-գործոց մը ստեղծագործելու պարագային, իրաւունք չունի չահի մասին մտածելու, վիզ ծռելով ասոր – անոր աղաչելով պիտի տեղաւորէ ան իր գրքերը: Ու գնողներ պիտի առնեն «խաթեր» համար, բարեգործութիւն ընելու հոգեբանութեամբ :

Չափազանց տխուր են այս մտածողութիւնները, որոնք դժբախտաբար հայ գրագէտը նեղտած են ստորադաս վիճակի մը մէջ, ճիշդ հայ ուսուցիչին նման: Պատմութիւնը, ապագան, հայապահպանման գոյամարտը պատուաւոր տեղ կ'ընձեռնեն հայ գրողի եւ կրթական մշակի գործին: Ապառիկ խոստում եւ ձրի մխիթարութիւն: Մինչեւ որ ներկան անցեալ դառնայ, մինչեւ որ մեր օրերը պատմութեան անցնին, կաթիլ – կաթիլ ապառած պիտի ըլլան արդէն անոնք, որոնց իրենց կեանքն ու հոգին մշտահոս ձէթի վերածեցին Լուսաւորիչի

ՄԱՑԻՍ 28 ԵՒ ՆՈՅ. 29

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴԻՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԳԱՀԻՐԷԻ ՔԱՂ. ԺՈՂՈՎԻՆ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ

ՄՄԲ.— Ինչպէս կը յիշուի, վերջերս ծանր դէպքեր պատահեցան Գահիրէի եւ Աղեքսանդրիոյ առաջնորդարաններուն մէջ, Նոյեմբեր 29ի տօնակատարութեան առթիւ:

Գահիրէի Քաղաք. Ժողովը իր Ցունուար 12ի նիստին մէջ քննելով այս խնդիրը, կարգ մը որոշումներ տուած է :Ստորեւ՝ առենապետութեան այդ մասը.—

Առաջնորդ Հօր յայտարարութիւնը Նոյեմբեր 29ի դէպքերուն չուրջ:

Նախագահ Սրբազանը յայտնեց, թէ Նոյեմբեր 20ի տօնակատարութեան առթիւ վերջերս տեղի ունեցած անախորժ դէպքերուն եւ անոնց տուն տուող չարժառիթներուն չուրջ յարմար կը դատէ յատնել Ժողովոյ յայտարարութիւն մը ընել եւ կը փափաքի միեւնոյն առեն, որ այս յայտարարութիւնը արձանագրուի առենապետութեան տոմարին մէջ: Նախագահ Սրբազան Հայրը հետեւեալ յայտարարութիւնը ըրաւ.

« Ուրախ եմ, որ այսօր պատեհութիւնը ունիմ չնորհաւորելու մեր Ժողովին յարգելի առենապետը, որ բարի եղաւ ամէնուս բաղձանքին համաձայն կրկին դրաւել իր առենապետի աթոռը եւ աչխատակցիլ մեզի, մանաւանդ այնպիսի չրջանի մը, երբ իր ներկայութիւնը անհրաժեչտութիւն մըն էր այս ժողովէն ներս :

«Օգտուելով իր ներկայութենէն, կ'ուզեմ այսօր, յատենի Պատ. Քաղաքական Ժողովիդ, ըննել իմ յայտարարութիւններս, «Նոյեմբեր 29»ի առիթով պատահած դէպքերուն չուրջ, որպէսզի հետք մը մնայ Պատ. Քաղաքական Ժողովոյ առենագրութեանց մէջ, այդ օրուան անցուդարձերուն մասին:

«Ցայտնի է յարգելի Ժողովիդ, թէ համաձայնութեամբ Քաղաք. Ժողովոյ հինգ անդամներուն, անպաչտօն կերպով որոչած էինք Նոյեմբեր 28ին, Կիրակի օր, եկեղեցւոյ մէջ, հանդիսաւորապէս տօնախմբել «Նոյեմբեր 29», մասնակից ընելով այդ տօնակատարութեան Աղգ. վարժարանաց աչակերտութիւնը, եւ երկուչաբթի օր, Նոյեմբեր 29ին, բաց պահել վարժարանները եւ առաջնորդարանը :

«Այս իմաստով դրաւոր հրահանգներ ղրկուեցան թէ Աղեքսանդրիոյ մեր փոխանորդին եւ թէ ԳահիրէիԱգդ. վարժարաններու տնօրէնութեանց:

« Կիրակի օր, Նոյեմբեր 28 , տեղի ունեցան հանդիսաւոր պատարագ, քարոզ եւ գոհաբանական աղօթք, եւ յաւարտ Ս.պատարագի՝ նաեւ ընդունելութիւն առաջնորդարանի դահլիճին մէջ, ուր խօսք առնելով՝ մեր Շ. Սեւյոնքեան, յանուն Ժողովուրդին, խնդրեց , որ մեր մեծ տօնին առիթով, վաղը, երկուչաբթի, գոց մնան Աղգ. վարժարանները:

« Ցայտնուած այս բաղձանքը բաժնեց ներկայ դտնուող խուռն բազմութիւնը բուռն ծափահարութիւններով :

« Ես ոչ մէկ պատասխան տուիմեր Սեւյոնքեանի ճառին եւ՝ ընդունելութիւնը փակելով՝ բարձրացայ վեր: Մեկենեցան Աղգ. Իչխանութեան ներկայացուցիչները ինչպէս նաեւ Քաղաք. Ժողովի յարգելի առենապետը: Անկարելի եղաւ, սակայն, Առաջնորդարանէն դուրս հանել ժողովուրդիհոծ բազմութիւնը, որ կը սպասէր, վաղը, վարժարանները փակ պահելու մասին, դրական պատասխանի մը :

«Ստեղծուած այս անօրինակ կացութեան առջեւ տեսնելով ներկայ բազմութեան դրդուած վիճակը, համոզուած ըլլալով մանաւանդ, վաղը, պատահելիք տխուր դէպքերուն մասին, թէ Գահիրէի եւ թէ Աղեքսանդրիոյ մէջ, առանձինն, — վասնզի ոչ մէկ ժողովական կարմտաս, — որոչեցի փակ պահել Աղգ. վարժարանները երկուչաբթի օր, խուսափած ըլլալու համար միացն պատահելիք անախորժ եւ ցաւալի դէպքերէն:

« Մորապէս կը ցաւիմ, որ օրուան այս դէպքերուն տպաւորութեան տակ, եւ բոլորովին առանձինն, չխորհեցայ հետաձգնել Քաղաք. Ժողովի յարգելի առենապետին եւ անդամներուն, ատենալու համար անոնց ալ համաձայնութիւնը:

« Իմ առած այս որոչումով ոչ մէկ յետին միտք ունեցած եմ հարուածելու Աղգ. Իչխանութեան հեղինակութիւնը: Բացատկատ կրնամ յայտարարել, որ Աղգ. Իչխանութեան հեղինակութիւնը յարգելու գործին մէջ ցոյց տուած եմ միչտ նախանձախնդրութիւն, եւ այսպէս ալ պիտի չարունակեմ ըլլալ եւ մնալ իմ պաչտօնավարութեանս ընթացքին :

«Յատակ եւ հասկնալի պէտք է ըլլայ ամէնուն, որ ես կողմ չունիմ: Ինչպէս յայտարարած եմ այլ առիթներով, այսօր անգամ մը եւս կը կրկնեմ այս պաչտօնական Ժողովին մէջ, թէ ես կողմ չունիմ, վասնզի ես ամէնուն եմ եւ ամէնը իմս են»:

Լսելէ ետք նախագահ Ս. Հօր վերոգրեալ յայտարութիւնը, Ժողովին ատենադպիր Մեթր Օհանիկ Մաճառեան, իր կարգին յայտարարեց, թէ ինք դոհ մնաց Սրբազան Հօր խօսքերէն եւ աւելցուց, թէ, բատ իր համոզումին, Նորին Սրբազնութիւնը մէկն է այն բարձրատիճան եկեղեցականներէն, որոնք յարգած են միչտ Աղգ. Իչխանութեան հեղինակութիւնը եւ ջանադիր եղած են անոր վարկը բարձր պահելու :

Ժողովականներէն Տիար Նուպար Գէորգեան առաջարկեց, որ Մեթր Մաճառեանի սոյն յայտարարութիւնը արձանագրուի ատենագրութեան մէջ:

Այս առնչութեամբ, Ժողովիս Պ. ատենապետը ակնարկութիւն ըրաւ « Մայիս 28»ին, եւ «Նոյեմբեր 29»ին առթիւ Ժողովրդային խաւերուն մէջ ստեղծուած պատահումին և ցաւալի դէպքերուն, եւ չխտեց, թէ վերոյիչեալ թուականներուն եկեղեցիին մէջ տեղի ունենալիք կրօնական արարողութեանց կարգադրութիւնը կ'իյնայ Առաջնորդ Ս. Հօր իրաւասութեան տակ: Իսկ յիչեալ օրերուն Առաջնորդարանները եւ Աղգ. վարժարանները բանալու կամ գոցելու վերջնական որոչումն ալ կը պատկանի Թեմական Համագումար Ժողովին, որուն օրակարգին վրայ կը գտնուի արդէն հարցը: Բայց նկատելով, որ համագումար Ժողովին դումարումը կրնայ ուչանալ, հաւանական նոր անախորժութիւններու առաջքը առնելու կանխազգուշութեամբ, Պ. ատենապետը թելադրեց, որ Ժողովը, վերոյիչեալ երկու թուականներուն, Աղգ. վարժարանները եւ աղգ. առաջնորդարանը գոց կամ բաց պահելու մասին միօրինակ որոչում մը առնէ, առժամեայ հանգամանքով եւ անդամներու միաձայն հաւանութեամբ, մինչեւ որ Թեմական համագումար Ժողովը իր վերջին խօսքը ըսէ այդ մասին:

Պ. Նուպար Գէորգեան առարկեց, թէ «Նոյեմբեր 29»ի տօնակատարութեան հարցը կրօնական խնդիր մըն է, որ ճշդուած է հայրապետական հրահանգով եւ, հետեւաբար, Քաղաք. Ժողովը իրաւասութիւն չունի այդ մասին նոյնիսկ առժամեայ որոչում առնելու:

Այս մասին թեր ու դէմ կարծիքներու փոխանակութենէ ետք, Ժողովը, միաձայն հաւանութեամբ, հետեւեալ որոչումը ար ձակեց.—

«Ստեղծուած այս անբաղձալի կացութեան առջեւ, Քաղաք. Ժողովը այն կարծիքը ունի, որ «Նոյեմբեր 29»ի եւ «Մայիս 28»ի տօները համաձայն կերպով կատարելու մասին պէտք է առաջարկ տանիլ Համագումարին :

« Այն պարագային, որ կարելի չըլլայ մինչեւ յառաջիկայ «Մայիս 28» Համագումար Ժողով ունենալ, եւ եթէ Քաղաք. Ժողովը իր քղինք իրաւունքն նկատէ այս խնդրով զբաղելու, կրնայ այդ մասին ժամանակաւոր որոչում մը տալ»:

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԻՐԱՆԵԱՆ ԳԵՂՋՈՒԿ ԵՐԳԵՐ . գրի առաւ եւ դաշնակեց՝ ՌՈՒԲԻԿ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ: Հրատ. Հայ Երիտ. Մչակութային Միութեան: Երգերը թէ պարսկերէն եւ թէ լատիներէն տառերով: Գին 2 տոլար: (Պատրաստ է նաեւ Բ. հատորը) :— Հասցէ .— Ave. Youssefabad, Vis – à vis de Park Hôtel, Tehran (Iran):

Հայերը Պրազիլիոյ մէջ

Հայերը Պրազիլիա գաղթել սկսած են 1879ին: Առաջին գաղթողները եղած են Խարբերդցի, Էրզրումցի եւ Վանեցի քանի մը ընտանիքներ, որոնք չատ աննշան թիւ մը կազմած են սկիզբնները: Բուն գաղթը սկսած է1895էն վերջ, իսկ զանգուածային գաղթը 1923էն վերջ: Գաղութը ստուարացած է դլխաւորաբար Սուրիայէն եւ Լիբանանէն եկող Հայերով: Ներկայիս 6000ի հասնող հայութեան դրեթէ կէսը կը կազմեն Մարաչցիները: Ճետոյ կուգան Սսեցիները, Այնթապցիները, Զէյթունցիները, Հաճընցիները, Ուրֆացիները, Աւանա – ցիները, Խարբերդցիները, Էրզրումցիները եւ Վանեցիները :

Պրազիլիոյ հայ գաղութը դրեթէ կեդրոնացած է Սան Փաւլոյի մէջ, ծանօթ իրրեւ ճարտարարուեստական կեդրոն եւ որ սուրճի մշակութեամբ ամբողջ աշխարհի սուրճին հարիւրին 70 կը հայթայթէ: Ռիօ տը Ճանէյրոյի մէջ կը գտնուին 200ի չափ առեւտրական Հայեր : Միւս նահանգներուն մէջ Հայերու թիւը աննշան է:

Սան Փաւլոյի կօշիկի ճարտարարուեստը, որ կը կատարուի արդիական ամենավերջին դրութեամբ օժտուած մեքենաներով, դրեթէ Մարաչցի Հայերու սեփականութիւնը դարձած է: Իսկ Վահրամ Քէթէնէճեանի բուրդի հիւսուածեղէնի հսկայ դործարանը առաջնակարգ տեղ մը կը դրաւէ Հարաւ Ամերիկայի մէջ: Տոքթ. Միհրան Լաթիֆ այս երկրին չինարարութեան մէջ կատարած է մեծ ծառայութիւն: Ան ծնած է Պոլիս 1856ին, ազգական Տատեան Ցարութիւնի փաչայի: Հաստատուած է Ռիօ տը Ճանէյրօ Տօն Փետրօ Բ.ի թագաւորութեան օրով: Կ'ամուսնանայ Պրազիլիացի աղջկան մը հետ որ լաւ հայերէն կը սորվի եւ կը սորվեցնէ նաեւ իր զաւակներուն: Տօն Փետրօ Բ. թագաւորը դնահատելով անոր արժանիքները պետական հանրօգուտ չինութեանց մէջ բարձր պաշտօն մը կուտայ: Լաթիֆ ծրագիրներ կը մշակէ օժտելով երկիրը երկաթուղիի ցանցով մը, եւ այսպէս կը յաջողի իրարու միացնել արդիւնաբերական եւ ճարտարարուեստական կարեւոր կեդրոնները: Եւ Օրէմ տը Ռօզա պրազիլիական ամէնէն մեծ պատուանշանով կը պատուէ զինք կայսրը: 1889ին երբ Պրազիլիոյ մէջ հանրապետութիւն կը հռչակուի, հանրապետական կառավարութեան առաջին դործը կ'ըլլայ այդ չրջանին Պոլիս վերադարձած Միհրան Լաթիֆը կրկին Պրազիլիա հրաւիրել: Այս անդամ եւս ան դլուխ կը հանէ կարեւոր չինութիւններ եւ նոր երկաթուղիներ : Սան Փաւլոյի՝ երկու միլիոն բնակիչ ունեցող այս քաղաքին մէջ, փոխադրութիւնը դիւրացնելու համար չինած է հսկայ կամուրջներ եւ չատ կարեւոր ճամբաներ: Ան չինած է աշխարհի ամէնէն դեղեցիկ Պողոտան, «Ավենիտա Պէյրա — Մարի» : Գեղարուեստական յիշատակներով զարդարուած՝ 5200 մեթր երկարութիւն եւ 70 մեթր լայնութիւն ունեցող այս պողոտան կ'եզերէ Ռիօ տը Ճանէյրոյի դեղեցիկ ծովախորշը, հրաչալի տեսարան մը պարզելով: Միլիոնատէր դարձած հայ ճարտարապետը կը մեռնի 1929ին, 73 տարեկանին:

Հանրային կեանքը ներկայիս գոհացուցիչ ընթացք ունի Սան Փաւլոյի հայկ. համայնքին մէջ ուր կը դործեն ազգային եւ հանրային զանազան կազմակերպութիւնները: Կան հայկական վարժարաններ եւ եկեղեցի, հայկական երգչախումբ, դրադարան եւ այլն: Նչանակելի աշխատանք կը տանի Մարաչի Հայր. Միութիւնը, որուն նախաձեռնութեամբ, անցեալ հոկտեմբերին տօնուեցաւ վաստակաւոր ուսուցիչ Ցակոբ Գալէմքէրեանի գործունէութեան յիսնամեայ յոբելեանը :

Ս. Գէորգ եկեղեցիին եւ ազգային սրահին չինութիւնները մեծապէս յառաջացած են: Հողը գնուած էր ժամանակին ազգային բարերար Ռըզդալար Ճօրճ Թահանեանի կողմէ: Բարեբարը, այդ հողին մէկ մասին վրայ կը չինէ եկեղեցին իսկ մնացեալ մասին վրայ Դուրեան վարժարանին եւ ազգային սրահի մը չինութիւնը ստանձնած է համայնքը :

Վարժարանի չէնքին վրայի չինութիւնը, որ ժամանակէ մը ի վեր կիսատ մնացած էր նիւթական անձկութեան պատճառով, դարձեալ վերսկսած էչնորհիւ գործարանատէր Վահրամ Քէթէնէճեանի բարեբարութեան : Բացի համայնքին տրամադրած գումարէն, բարերարը պիտի ծախսէ 50 հազար տոլար: Սրահը ընդարձակ է եւ կը կառուցուի արդիական ձեւով: Պիտի ունենայ ամէն յարմարութիւն ազգային հաւաքոյթներու համար եւ մնայուն հասոյթ մը պիտի ապահովէ համայնքի անտուկին: Սրահի չինութեան մաս կը կազմեն նաեւ Ազգ. Կեդր. վարչութեան ժողովատեղին, Առաջնորդարանը եւ եկեղեցւոյ պաշտօնէութեան յարկաբաժինները: Առաջնորդարանի կահաւորումը յանձն առած են Հայ Օգն. Միութեան տիկինները որոնք օրինակելի աշխատանքով մը իրենց լոյն մասնակցութիւնը կը բերեն համայնքի ամէն կարդի բարեդործական ձեռնարկներուն:

Տեղական վարժարաններու կարդին, Հայոց «Դուրեան» եւ «Մրմեան» ազգային վարժարանները ալ, ինչպէս նաեւ հայ բողոքականներու վարժարանը, ունեցան իրենց ամաւերջի հանդէսները: «Դուրեան» վարժարանը այս տարի տուաւ 18 շրջանաւարտներ :

ՋԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԿՈՉ ՎԱԼՊԱՐԻԶ – ԼԱ ՓՈՄԻ ՀԱՑՈՒԹԵԱՆ

Սիրելի հայրենակիցները, ինչպէս գիտէք մեր չրջանի հայ դպրոցը (Av. de la Valbarelle) հիմնուեցաւ 1945 տարւոյ 26 Մարտին: Ձեզ յայտնի են այս ուղղութեամբ թաղեցի կարգ մը հայրենակիցներու ապնիւ առջեդրութիւնները եւ յաջողակատարութիւնները :

Դժբախտաբար ,վերջին տարիներու քաղաքական վերիվայրումները մեր չրջանի մէջ եւս իրենց յոռի ազդեցութիւնները գործելով, մեծապէս վնասեցին ազգապահպանման մեր համեստ ձեռնարկին:

Օգտուելով ստեղծուած նոր պայմաններէն , ուսուցիչի նախաձեռնութեամբ Յունուար 23ի կիրակի օրը հրաւիրուած էր ծնողական ժողով մը, որու ընթացքին նկատի առնուելով անցեալի փորձառութիւնները որոշուեցաւ.

1.— Ջանալ համերաշխութիւն ստեղծել չորս չանիս բոլոր տարրերու միջեւ եւ ուսումնական գործին չուրջ համախմբել պիտանի բոլոր ուժերը, առանց դաւանանքի խտրութեան:

2.— Ձարկ տալ մեր մատաղ սերունդին հայեցի դաստիարակութեան եւ այս կերպով ստեղծել ազգային հայրենասիրական դեղեցիկ մթնոլորտ մը :

Այս որոշումները գործադրելու համար, ժողովը ընտրեց նոր վարչութիւն մը հետեւեալ հայրենակիցներէ.—

Պ. Սարգիս Գօմչուեան, տեղապահ, Պ. Ատիկ Աչճեան վարիչ – քարտուղար, Պ. Յովհաննէս Ջալլաքեան, փոխ – քարտուղար, Պ. Երուանդ Գասապօհանեան, դանձապահ, Պ. Յովակիմ Եղիկեան, փոխ – դանձապահ:

Նորընտիր վարչութիւնս գիտակից իր բարոյական պատասխանատուութիւններուն, վճռած է տառացի կատարել իր ստանձնած պարտականութիւնները ու պայքարիլ բոլոր խոչընդոտներու դէմ:

Վստահ ենք որ, յարգոյ հասարակութիւնը անխտիր իր կարդին ըմբռնելով մեր տարած աշխատանքին ԶՈՒՏ ԱԶԳՕԳՈՒՏ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ ,պիտի քաջալերէ մեզ եւ այսուհետեւ իրենց զաւակները խումբերամ պիտի ուղարկեն դպրոցը:

Հայրենակիցներ, հայրեր եւ մայրեր, սատարենք ազգապահպանման գործին որով կատարած կ'ըլլանք մեր ազգային ու հայրենասիրական պարտականութիւնները լաւագոյն կերպով :

Արձանագրութեանց եւ բոլոր մանրամասնութեանց համար, դիմել վարիչ քարտուղար՝ Պ. Ատիկ Աչճեանի 26, Av. de la Valbarelle–Marseille:

Ի դիմաց Վալպարիզ Լա Փոմ եւ չրջ. դպրոցի Հոգաբարձութեան: Տեղապահ Ս. ԳՕՄՉԻՒԵԱՆ, վարիչ քարտուղար՝ ԱՏԻԿ ԱՉՃԵԱՆ :

ԱՐՏԱՔՍՈՒՄ Հ. Ց. Դ. ՇԱՐՔԵՐԷՆ

Հ. Ց. Դ. Մրգաստանի Կեդր. Կոմիտէի որոշումով, Հայկ Ա.Էֆէեան կ'արտաքսուի Հ. Ց. Դ. շարքերէն :

ՄԱՐՋԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՓԱՐԻԶ.— Հայ Մարզական Միութեան Ա. խումբը ունեցաւ գիշերավարի չորս մրցումներ եւ յաջորդաբար տարաւ չորս յատկանշական յաղթանակներ, ճակատելով առաւել կամ նուազ արժէք ներկայացնող ֆրանսական դանազան խումբերու դէմ, (բարեկամական մրցում):

Առաջին մրցումը տեղի ունեցաւ Յունուար 23ին, Սիթէ Ինվալիտէի մարզադաշտին վրայ, տեղւոյն երրորդ խումբին հետ: Երկու կողմէն ալ ցոյց տուին բարեկամդ խաղարկութիւն: Մեր տղաքը չահեցան յաղթանակը 1ի դէմ 7 նչանակէտով: Դէմի խումբի մարզիկները չնորհաւորեցին մեր մարզիկներուն կարգապահութիւնը եւ առաջարկեցին կրկին մրցում ընդունիլ քանի մը չաբաթ վերջ, այս անգամ մեր մարզադաշտին վրայ :

Երկրորդ մրցումը տեղի ունեցաւ Փետրուար 6ին մեր մարզադաշտին վրայ (Սթատ Օլիէ): Ճակատող խումբը կը ներկայացնէր Սթատ Վանվի պահեստի խումբը, որուն մարզիկները բաւական ճկուն եւ փորձուած խաղարկութիւն ցոյց տուին սկիզբէն մինչեւ վերջ, բայց՝ ի վերջոյ պարտուեցան 2ի դէմ 4 նչանակէտով: Շնորհիւ մերոնց Հարտար, կորովի ու ներդաշնակ դիմադրութեան:

Մեր հիւրերը, հակառակ իրենց պարտութեան ողջունեցին մեր տղոց եռանդուն խաղարկութիւնը եւ նոյնպէս փափաք յայտնեցին կրկնելու մրցում՝ Մարտի առաջին կիրակին եւ հրաւիրեցին իրենց մարզադաշտը (Սթատ Վանվ):

Նոյն օրը կէսօրէն վերջ, տեղի ունեցաւ երրորդ մրցումը Վէրսայլի S. O. երկրորդ խումբին դէմ, Մօնթրէօյի իրենց մարզադաշտին վրայ:

Այս խումբի մարզիկներն ալ բաւական լաւ խաղացողներ են, բայց պարտուեցան 7ի դէմ 0ով:

Չորրորդ մրցումը որ աւելի հետաքրքրական էր, կատարուեցաւ Փետր. 13ին կէսօրէն առաջ, մեր մարզադաշտին վրայ (Սթատ Օլիէ):

Ճակատող խումբն էր այս անգամ Սէնթ Ուէնի «Րէտ Սթար»ի պահեստի խումբը որ անցեալ մէկ եղած է Փարիզի չրջանի առաջնակարգ խումբերէն մին եւ դեռ կը պահէ իր համբաւը: Իրականի մէջ չատ լաւ խաղացող, ճարպիկ ու ուժեղ մարզիկներով օժտուած խումբ մը տեսանք դաշտին վրայ:

Երբ առաջին կիսախաղին մերոնք 2ի դէմ 1 կէտով պարտուած էին, ներկայ հանդիսականներէն ոմանք տարակուսանքի մատնուեցան: Սակայն երկրորդ կիսախաղին քոլորովին հակառակը

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Ի.

ԱՆԴՐՈՆԻԿՈՍ ԿԵՍԱՐ

Քանի մը տարիներ անցան. Տորոսի Հայրը՝ Թորոսի լաւ խնամատարութեամբ եւ իմաստուն կառավարութեամբ երջանիկ վիճակի մէջ մտեր էր. քաղաք, դիւղ եւ խրճիթ ուրախութեան երգերու եւ նուագարանները արձագանքներով լեռները կը զուարթացնէին:

Ռուբինեանց տունը դրեթէ միեւնոյն ժամանակին մեծ հրճուանք մըկը ոօնէր. երկու ծնունդ միասին. Եւիմէ աղջիկ մը, Մարգրիտ մանչ մը կը ծնէր՝ որ Ռուբէն անուանուեցաւ եւ եղբը իր նախնիքներուն աթոռը նաեւ ժառանգեց: Վահկա եւ Անարգալա իրենց նորեկ հիւրերը կը ոօնէին :

Ամուսնա բերդը հազիւ թէ լուրը հասաւ՝ Բարկինի երեսը խնդաց, որ ինչպէս գիտեք ցանցառ պատահար մըն էր, վասնզի Իչխանիկը աղջիկ մը ունէր եւ ինք ալ սանուհի մը:

Ուրիշ ծեր մըն ալ՝ որ հազիւ թէ Վահկայ բերդին մէջ լոյս աչքով կը տեսնուէր, վասնզի օրն ի բուն Տորոսի ժայռերուն եւ բոյսերուն հետ ըզբաղած էր՝ հմայ օրրանի մը չուրջը զուարթագէմ կը պտըտէր :Փոքրիկ էակին վերաբերեալ նաժիշտներուն խորհուրդներ տալով Մլեհ միայն կը մրմռար՝ կը դանդատէր Աստուծմէ՝ բախտէն եւ կնոջմէն որ իրեն զաւակ չէին տար, եւ թէ բոլոր բնութիւնը դաւադիր էր իր երջանկութեան:

Նոյն միջոցին յաջող լուրեր նաեւ ամէն կողմէն կը հասնէին Թորոսի. Մասուա Սուլթանն Իկոնիոյ եւ Միջագետքի, Նուրէտտին Ամիրան Հալէպի , Լատիններու Բրչնոը Անտիոքի, Տաճարականն կրօնաւոր Ասպետները Փռանկներուն, եւ Հայոց մեծ կաթողիկոսը իր հայրենի ժառանգութեան մտնելուն ուրախութեան դեսպաններ կ'ուղարկէին, եւ խաղաղութեան դաշինքներ կ'առաջարկէին :

Հայ դաղթականներ խումբ խումբ կուգային կը դիմէին Տորոս, ոչ միայն Փոքր Ասիայէն եւ Միջագետքէն այլ մինչեւ Եդիպտոսէն հաղարաւորներ կը հասնէին:

Ջանոնք տեղաւորել, վիճակին բարւոքել, դիւուրական կրթութիւններն կատարելագործել՝ Թորոսի անխոնջ նախատեսութեան գրաղումներն էին, վասն դի իր Կ. Պոլսոյ գործակալները կ'իմացնէին թէ կայսրը իր աստուածաբանական սիրելի խնդիրներէն եւ արեւմտեան պատերազմներէն քիչմը ոդի առնելով ուշադրութիւնը Կիլիկիոյ վրայ կը դարձնէր. մանաւանդ որ ոչ միայն Ցոհաննը այլ նաեւ եղան Լատիններէն ոմանք որ նախանձոտ աչքերով կը դիտէին Հայկական իչխանութեան վերածնութիւնը, դաղտնի դրդռութեամբկը հրաւիրէին յունական իչխանութիւնը սանձահարել այս փոքրիկ ոչխարութիւնը՝ որու ապագան իրենց կասկածի նիւթ մը կ'ըլլար :

ՏԵՐՆԵՆ

պատահեցաւ: Մեր աննկուն եւ կորովի մարզիկները պահ մը իսկ, վարանում ցոյց չտուին, իրենց վրա հասածի ներչնչումը՝ ներդաշնակօրէն զինք առաջնորդեց վերջնական յաղթանակի, 3կէտ եւս չահեցնել: Եւ այսպէս մերոնք յաղթեցին 2ի դէմ չորս կէտով:

Ապրիք հայ մարզիկներ, չատ ապրիք:

Քանի մը բարեկամական դիտողութիւններ՝ յառաջիկային:— Մարզասէր

ծախքերը պիտի վճարուէին դեսպանատունէն: Ցանձնարարուած էր քաղաքական աշխատանքներ կատարել բոլոր աւետարանական եկեղեցիներու միջոցաւ, ինչպէս եւ տեղեկութիւններ հաւաքել»: Ամբաստանեալը խոստովաներ է թէ ինք չատ մը տեղեկութիւններ քաղած էր քաղաքական, տնտեսական եւ դիւանագործական, մեծ մասը հաղորդելով պատ. Զիսիքովի, որ ուղղակի յարաբերութեան մէջ էր բրիտանական քաղաքական պատուիրակութեան հետ:

★ Հեռագիրը կ'ըսէ թէ կաթոլիկ, հրէական, քաղաքական, իսլամ եւ օրթոտոքս (անշուշտ եւ հայ) հոգեւոր պետերը յայտարարութիւններ հրատարակեցին, դատապարտելով 15 բանտարկեալ պատուէրներուն գործունէութիւնը: Համայնավարական օրկանը այս յայտարարութիւնները հրատարակեց հետեւեալ խորագիրներով· — «Կրօնական կազմակերպութեանց վարիչները կը դատապարտեն դաւաճան եւ լրտես պատուէրները»:

ՊԱՊԸ ԱՍՊԱՐԻԶ ԿԸ ԿԱՐԴԱՑ

Կիրակի օր Պապը քաղաքական ճառ մը խոցաւ Ս. Պետրոսի պատշգամէն, 250.000 հաւատացեալներու առջեւ, խստօրէն դատապարտելով «դիկտատորական պետութիւնները», առանց անունները արտասանելու: Ըսաւ թէ հռոմէական կաթոլիկ եկեղեցին պատրաստ է համաձայնելու համայնավարութեան հետ, քաղաքական, տնտեսական եւ պետական խնդիրներու մասին, բայց երբեք պիտի չհամակերպէ «լրիւ հպատակութեան ձեւին»: Եւ բացատրեց թէ «համատիրական եւ համակարօրեական պետութիւնները անկարելի դէմ մը կը պահանջեն»:1.— Լուռ մնացէք, երբ հարկ է խօսիլ: 2.— Տկարացուցէք Աստուծոյ օրէնքները, դանդաղ յարմարցնելով մարդկային կամքին: 3.— Հիմնական վարդապետութիւններ յարմարցուցէք օրուան կարծիքներուն: 4.— Հրաժարեցէք օրինաւոր իրաւունքներէն եւ արդար ազատութիւններէն: 5.— Փակուեցէք եկեղեցիներու չորս պատերուն մէջ, վտանգաւոր հրապարակ քարոզելու ըստ Քրիստոսի: «Առաջին Պետրոսի յաջորդը կըսէ՞ հպատակիլ այս պահանջներուն»:— Ոչ, ոչ, կ'աղաղակէին ունկնդիրները:

Պապը պատմեց նաեւ թէ Ռումանիոյ, Պուլկարիոյ, Ալպանիոյ, Եուկոսլաւիոյ եւ Հունգարիոյ մէջ բանտարկուած են 15 յոյն – կաթոլիկ եպիսկոպոսները, թէ բազմաթիւ քահանաներ պատժուած են զանազան պատրուակներով:

ՈՉ ԲՈՒՆի ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆ, ոչ ալ բացառիկ չահատուրք պիտի հաստատուի, յայտարարեց վարչապետը, մինչեւ դասակարգի ներկայացուցիչներուն:

ՆԻՍի ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԸ բացուեցաւ Փետրուար 17ին, մեծ հանդիսաւորութեամբ: Այս տարուան Բարեկենդան – Ազքան (45րդ) կը կոչուի Ատոմիկոս որ կ'ինչխէ 2000 թուականին, հիւլէական (ատոմ) կատարելագործութիւններով:

ԱՀՌԵԼի ՀՐԴԵՀ ՄԸ ծագեցաւ Փարիզի կեդրոնական Հալլ պատուղներու եւ բանջարեղէններու տաղաւարներէն, չաբաթէն կիրակի լուսնալուս դիչերը, տեւելով մինչեւ կիրակի ցերեկ: Վեց հրշէջ խումբեր 12 ժամ պայքարեցան, հրդեհը մարելու համար: Վնասը կը հաշուեն400—500 միլիոն ֆր.:

50 ՀՈԳի ՄԵՌԱՆ, 70 հոգի ծանրապէս վիրաւորուեցան, երկու կառախումբեր իրարու դարձած ըլլալով Մէց – Տիժոն գծին վրայ: Պատասխանատու մեքենավարը կ'ուղէր անճնասպան ըլլալ, սակայն ձերբակալուեցաւ:

ՈՒՐԱՆԻՈՄի հարուստ հանքեր գտնուեցան Լիմոժի մօտ (Հօթ Վիէն): Ֆրանսա կը յուսայ առաջին տեղը բռնել այս գիւտին չնորհիւ:

ՄՈՒՃԱՊ մը ծագեցաւ Պերլինի մէջ, զրոյց չրջած ըլլալով թէ Ռուսերը նոր դրամ մը չրջաբերութեան պիտի հանեն իրենց չրջանին մէջ: Ռուսական մարքը այնքան ինկած էր որ մինչեւ 7—8 հատ պէտք էր վճարել մէկ արեւմտեան մարք ստանալու համար: Ռուսերը խիստ միջոցներ ձեռք առին եւ այժմ մէկ արեւմտեան մարքը կ'արժէ 4 խորհրդային մարք:

INSTITUT ARMENIENի

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԵՐԵՍՈՑԹ

Շաբաթ 19 Մարտին, ժամը 21.30էն մինչեւ առաւօտ, Copacabanaի մէջ, 168 Fbg. St. Honore, Nuit de la Voilette Yoska – Nemethի Tzigane նուագախումբը:

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հ. Ց. Դ. Ն. Ս. Մարսէյլի Շրջ. վարչութիւնը կազմակերպած է չարք մը դասախօսութիւններ իր խումբերուն համար:

Ա. չարքին համար կը հրաւիրէ իր խումբերը սովորական հաւաքատեղին, հետեւեալ օրերը · —

Երկուշաբթի 28 Փետրուար Մարսէյլի քաղաքի խումբ ժամը 8.30ին:

Հինգշաբթի 3 Մարտ Beaumontի խումբ ժամը 9ին:

Կիր. 6 Մարտ Լա Սէրթայի խումբ ժամը 3ին:

Գչ. 8 Մարտ Պ. Օտտօի խումբ ժամը 9ին:

Ուրբաթ 11 Մարտ Ste. Margueriteի խումբ ժամը 9ին:

Կիր. 13 Մարտ Gardanneի խումբ ժամը 3ին:

Բչ. 14 Մարտ St. Loupի խումբը ժամը 9ին:

Եչ. 17 Մարտ Les Olivesի խումբ ժամը 9ին:

Կիր. 20 Մարտ Aixի խումբ ժամը 3ին:

Գչ. 22 Մարտ St. Jeromeի խումբ ժամը 9ին:

Ուր. 25 Մարտ St. Antoineի խումբ ժամը 9ին:

Բչ. 28 Մարտ St. Anneի խումբ ժամը 9ին:

Դասախօս՝ ընկեր ՏԻԳՐԱՆ ԹԱՂՈՑԵԱՆ:

Նիւթ՝ «ՀԱՑ ՑԵՂԱՓոխԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ ՆԱԽՔԱՆ Հ. Ց. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ»: Կը հրաւիրուին նոյնպէս ծնողները ու բարեկամները:

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ

ՑԵՐԵԿՈՑԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Բռնի Բարեկենդանի ԿԻՐԱԿԻՆ, 27 ՓԵՏՐՈՒԱՐ
ժամը 15—24

HOTEL CONTINENTAL ի չքեղ սրահներուն մէջ
3, Rue Castiglione, (Métro Concorde)
— ATTRACTIONS —
★ ՃՈԽՊԻՒՆՔ ★
Նուագախումբ՝ FERNAND BOUILLON
— Հայկական նուագ առանձին սրահի մէջ —·
Մուտք 300 ֆր.: Ուսանողներու համար կէս գին:

ՆՈՒԷՐՆԵՐ.— Տէր եւ Տիկին Հ. Զրուանդեան հազար ֆրանք կը նուիրեն Քաչանի Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին, ողբացեալ Տիկին ՄԱՐԻԱՄ ԳՈՆՋԻԿԻԼԵԱՆի մահուան առթիւ:

★ Ֆր. Կ. Խաչի Մարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է 2 հազար ֆրանք Տիկին Սրբուհի Ժամկոչեանէ, իր հօրը մահուան Բ. տարելիցին առթիւ, հազար ֆր. Պ. Նազդալեանի Դաշնակցութեան սրահին բացման առթիւ եւ 200 ֆրանք. Պ. Ուզունեանէ նոյն առիթով:

★ Ֆրանսահայ կապոյտ Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղի վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է երկու հազար ֆր. այրէ Տիկին Մոնարհիկ Պասմաճեանէ եւ Տիկին Հերմինէ Ա. Խանէտանեան, իրենց ամուսնոյն եւ հօր ՄԻՀՐԱՆ ՊԱՍՄԱՃեանի մահուան քառասնօրեակին առթիւ, վտխան հոգեհանդիստի:

★ Պոմոնի Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը խորին չնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Ճով. Պէզիը – ճեանէ երեք հազար ֆրանք, իր ողբացեալ մօր՝ Տիկին ԽԱԹՈՒՆ ՊԻԶԻՐՃեանի մահուան առթիւ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Իսիի Ֆր. Կ. Խաչի մասնաճիւղը չնորհակալութիւն կը յայտնէ Իսիի, Մէօտօնի եւ Քլամարի հայ հասարակութեան որ «Գթութեան չարթուան» հնգամակութեան իրենց մասնակցութիւնը բերին լիաբուն: 32.750 ֆրանք դոյացած է:

ՑԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Ֆր. Կ. Խաչի Պ. Քաչանի մասնաճիւղը խորապէս սգալով իր երիցադոյն եւ վաստակաւոր ընկերուհի այրի տիկին ՄԱ – ՐԻԱՄ ԳՈՆՋԻԿԻԼԵԱՆի կորուստը, խորին ցաւակցութիւններ կը յայտնէ իր աղջկան ընկերուհի Ազգանոյշ Գոնչիկիլեանի, ինչպէս եւ Մեծատուներան բոլոր ընտանիքներու:

★ Պուլվար Օտտոյի Ֆ. Հ. Կապոյտ Խաչը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Մանուկեանի եւ Տէր եւ Տիկ.Եղոեանի իրենց զաւկին եւ թոռան ցաւալի մահուան առթիւ:

ՎՐԻՊԱԿ.— Պ. Տ. Փիրանեանի վերջին գրուեան («Ցառաջ», 13 Փետր.), խորագիրը պիտի ըլլայ ԼՈՒՍԱՄԱՐՏ (ոչ թէ «ԼՈՒՍԱՄՈՒՏ»,«արիւն»ը՝ ԱՐԵՒՆԵՐ:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
La Gérant : A. NERCESSIAN

ԳՈՒՇԱՏԵՍՐ

ՇԱՎԻԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրուի երեքչաբթի իրիկուն ժամը 9ին, եկեղեցւոյ սրահը:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբի ժողովը այս հինգշաբթի ժամը 9ին, Sociétés Savantesի մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Անդամներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Հայերէնի դասընթացք ժամը 8—9:

ԱՆԻԼՈ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊի Ազամ ենթակոմիտէին ժողովը վաղը չորեքչաբթի ժամը 9ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Պ. ՕՏՏՈՑԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

Այս չաբաթ իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ լոյս, Bar Internationalի սրահին մէջ, Chemin de la Madrague թիւ 230:

Գեղարուեստական բաժին, հայկական եւ եւրոպական պարեր: Նուագախումբ Նոր Սերունդի Խաւիսեան խումբին: Ճոխ եւ մատչելի պիւֆէ:

ՑԵՐԵԿՈՑԹ – ԽՆԴՈՑՔ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Լիոնի «Վարանդեան» կոմիտէի կողմէ, այս կիրակի Ցոյներու սրահը, 5 rue Bonnefoi, ժամը 2.50էն մինչեւ 10:

Եւրոպական եւ հայկական պարեր, երգ, արտասանութիւն եւ նուագ: Ճոխ եւ առատ պիւֆէ: Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է: Մուտքը ազատ է:

ԵՐԵԿՈՑԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՑ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Շավիլի մասնաճիւղին, Բարեկենդանի օրը, այս կիր. ժամը 3էն մինչեւ կէս գիչեր, Salles des Fêtesի մէջ: Գեղարուեստական բաժին Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդին կողմէ: Զաւեչտ մը «ԳԱՒԱՌ ՄԸ ԹԷՑ» Սէվրանի Կ. Խաչին կողմէ: Մուտք եւ կերուխում մատչելի ամէն քսակի:

ՆՈՐ ԲԱՑՈՒԻԶՑԻԻ

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒ ՑԱՏՈՒԿ ԱՄԻՆ ԿԱՐԳԻ ՆԻՒԹԵՐՈՒ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՄԸ, ԹԷ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԵՒ ԹԷ ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ, ՇԱՏ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ:
63 RUE DE MAUBEUGE, PARIS
Métro Poissonniere, Autobus 49, Հեռ. TRU. 12—05

ՀԱՅՑԷի ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Կուգամ յայտարարել յարդելի յաճախորդներուս եւ բարեկամներուս թէ 1948 Դեկտեմբեր 31ին լուծուած է ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ եւ ԹԵԼԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒԸ:

1949 Ցունուար 1էն ի վեր հաստատուած եմ վարը յիչուած հասցէին, ուր՝ առաջուան պէս, կը շարունակեմ ԿԵՐՊԱՍի եւ ՊՕՆԸԹՒԻի գործս, մեծաքանակ եւ փոքրքրաքանակ:

ԽԱՉԻԿ ԹԵԼԵԱՆ, H. TELIAN, 8 rue Pierre Guys, Beaumont, Marseille:

ՍԱՍՈՒՆԻի ճոռ եւ ադիւական

ՃԱՇԱՐԱՆ

Ընդարձակ սրահ, համեղ կերակուրներ
Մատչելի գիներ

Անգամ մը եթէ ճաչէք, միշտ պիտի վերադառնաք հասցէն՝ 31 Rue d'Alexandrie, métro Sentier կամ Réaumur

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆՈՒԱԳ, ղեկավարութեամբ քանունի Ցակոբի, մասնակցութեամբ, ուսի Բարունակի եւ երգիչ Աբթաքեի:

ԾԱԽՈՒՏՈՒՆԵՐ

Գեամայարկի վրայ չորս սենեակ եւ խոհանոց: Երեք սենեակը ազատ:

Առաջին յարկին վրայ հինգ սենեակ եւ խոհանոց: Պարտէզ 200 քառ. մէթր, որուն մէջ կայ նաեւ երեք սենեակնոց յարկաբաժին մը: Դիմել՝ Կ. ՏՕՆԻԿԵԱՆի, Պանեէօ, 18 rue Enguehard:

ԶԵՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԷՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ՄԻ ՄԻԱՑՆ

LE BOSPHORE Մառայով

Հրուչակը — ՀԷՎԱՆ — գուտ չաքարով անարատ ԹԱՀԻՆով պատրաստուած, նաեւ LE BOSPHORE, բահաթ լօքսմը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյն արտադրութիւնն են:

Վարիչ Տնօրէն Պ. ՍՈՒՐԻՆ ՃԷՄՃԵԱՆ

Société «LE BOSPHORE», Marseille

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր. , Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél.: GOB. 15.70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mercredi 23 Février 1949 Չորեքշաբթի 23 ՓԵՏՐ.

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année № 5778–Նոր շրջան թիւ 1189 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՒԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՎԱՂՈՒԱՆ ՎԱԽԸ

Հետզհետէ աւելի չատ կը խօսուի ոչ միայն Ատլանտեանի, այլեւ Միջերկրականի դաշինքի մասին : Երկուքն ալ «պատերազմի պատրաստութիւն», ըստ բոլշեւիկեան ազդարարութեան :

Փարիզի համայնավար պաշտօնաթերթը «Ինմանիթէ», ամեն օրեայ խորագիր մը ունի, «Անոնք որ պատերազմը կը պատրաստեն» :

Այս դլուխին տակ օրը օրին կը հրատարակուին այն տեղեկութիւնները որ կապ ունին արեւմտեան պետութեանց տնտեսական, քաղաքական եւ ռազմական ձեռնարկներուն հետ :

Այս վերջիններն ալ, բնականաբար, միեւնոյն մեղադրանքները կ'ուղղեն Ա. Միութեան եւ իր արբանեակներուն, օրը օրին արձանագրելով անոնց բռնութիւնները եւ սպառնալիքները :

Տակաւին առջի օր հեռագիրները կը հաղորդէին թէ Մոսկուա հետզհետէ կը սեղմէ օղակները փոքրիկ Ֆինլանտայի չուրջը, իր թակարդը ձգելու համար զայն, ինչպէս արեւելեան Եւրոպայի պետութիւնները :

Նոյն ճնշումը՝ Շուէտի եւ Նորվեկիոյ վրայ, որոնց առաջինը կը մերժէ միանալ որեւէ խմբակցութեան, իսկ երկրորդը արդէն պատրաստուած է յարելու Ատլանտեանի դաշինքին :

Իտալրն ալ ինքնապաշտպանութեան մասին կը խօսին, այս անթափանցելի լաբիւրինթոսին մէջ :

Փոքրերուն համար բացատրութեան չի կարօտիր այս պարագան : Անշուշտ բոլորն ալ կը վախնան իրենց հզօր դրացիներու ակնարեւ կամ խորհրդաւոր խաղերէն : Եւ յուսահատական միջոցներ կը փնտռուին, ոտքի տակ չերթալու համար :

Իսկ Մեծերը, աչ թէ ձախ, ամէնէն առաջ իրենց աշխարհակալութեան դիրքերը , բերդերը պահելու կը ձգտին : Միեւնոյն նշանախօսքերով՝ — Ազատութիւն, ժողովրդավարութիւն, ինքնորոշման իրաւունք եւայլն :

Այս վերջին բառերը պարզապէս ծաղրանկարի վերածուած են Եւրոպայի այն երկիրներուն մէջ որ կը դտնուին Մոսկուայի թաթին տակ : Ուղղակի կամ անուղղակի :

Ամէն մէկը դարձած է մանրանկար Ա. Միութեան մը, նոյն քաղաքական բարքերով եւ նոյն վարդապետական բերքերով :

Բարքեր եւ բերքեր, որոնք դժուար կը զանազանուին քաղքենի – դրամատիրական պետութեանց դաղթային քաղաքականութենէն :

Ամէն պարագայի մէջ, թունաւորուած է մթնոլորտը, հետզհետէ անչնչելի դառնալով :

Վաղուան վախը ծանր մղձաւանջի մը պէս կը ճնշէ ոչ միայն ժողովուրդներուն, այլեւ կառավարութեանց վրայ :

Ինչո՞ւ զարմանալ որ Թուրքիան անգամ, միշտ մտահոգ, հետզհետէ աւելի բարձր կը խօսի, մասնաւոր դեր մը, դիրք մը վերապահելով իրեն :

Այս տեսակէտէն, չափազանց պերճախօս են Նէճմէտտին Սատակի յայտարարութիւնները, եւ մանաւանդ հետեւեալ խօսքը, որ անշուշտ բառախաղ մը չէ :

— « Հեռաւոր եւ անստոյգ խաղաղութիւն, հեռաւոր այլ ստոյգ պատերազմ» :

Այլապէս նշանակալից երեւոյթ մը՝ ռազմադիտական տեսութիւնները, աւելի կամ նուազ վերջերսական մանուածքներու կողմէ :

Անցեալ տարի առիթ ունեցանք պարզելու «Հրամանատար» Ժիեներելիի տեսութիւնը, որ կը թելադրէր Դաշնակիցներուն՝ Կովկասէն զարնել Ա. Միութիւնը, եթէ կ'ուզեն չահիլ յաղթանակը :

Նոյն մարդը, որ միշտ նամակներ կը հասցնէ անգլեսաքսոն մամուլին, անցեալ օր դարձեալ ռազմադիտական դասեր կուտար, «Տէյլի Մէյլ»ի մէջ (16 Փետրուար) Ա. Միութեան ամէնէն խոցելի կողմը ցուցնելով Կովկասը :

Ուրեմն մարդիկ չեն պակսիր, «դետինը» մը չահելու եւ վաղուան վախը վառ պահելու համար :

Մոռնալով որ, եթէ նոր Աչխարհամարտ մը ցնցէ Եւրոպան, ամէնէն առաջ փոքր ժողովուրդները պիտի փոչիանան :

Բոլորս ալ դիտենք թէ ի՛նչ արժեցին Առաջինը եւ Երկրորդը :

Երրորդը պիտի դառնայ կատարեալ պատուհաս, ամբողջ մարդկութեան համար :

Շ.

Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆԻ ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԸ ԱՐԴԻԼՈՒԱԾ

Հալէպէն կը դրեն թէ Ա. Ահարոնեանի չարժանկարը երկու օր ներկայացուելէ վերջ, արգիլուած է, Թուրք հիւպատոսին բողոքին վրայ : Ապահովութեան պաշտօնեաները Սինէմա Ռիօ մըտած եւ դրաւած են չարժանկարը, որ վաւերացուած էր Դամասկոսի կառավարութեան կողմէ : Նոյնիսկ երկրորդ քննութիւն մը կատարուած էր Հալէպի նահանգապետին հրահանգով, ի ներկայութեան մամուլի վերատեսուչին եւ Ապահովութեան տեսուչին :

ԳԱՐԵԳԻՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԵՒ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Կիլիկիոյ կաթողիկոսը, Գարեգին արք. Ցոլաքեան, Շ. Նարդունիի ուղղուած հեռագրով մը «արագ ապաքինում» կը մաղթէ, կաթողիկոսական օրհնութեամբ :

Աջակցեցաւի դաշինքը մեկ ամիսէն

Լոնտոնի թերթերը կը դրեն թէ Մ. Նահանգները Ատլանտեանի դաշինքին մէջ պիտի աւելցնեն տրամադրութիւն մը որով յանձն կ'առնեն օդնել զինակից ազգերուն, եթէ յարձակում կրեն : Ծրագիրը արտաքին գործերու յանձնաժողովը հաւանութիւն յայտնած է արտաքին նախարարին թելադրութեանց ,հաւաստելով թէ ծերակոյտն ալ կրնայ վաւերացնել պաշտպանութեան պարագան : Մեքենաբար պատերազմ յայտարարելու խնդիր չի կրնար ըլլալ, քանի որ ամերիկեան սահմանադրութիւնը խորհրդարանին վերապահած է այդ իրաւունքը, բայց պաշտպանութեան խնդիրը այնպէս մը պիտի խմբագրուի որ տարակոյս չմնայ թէ Մ. Նահանգները պիտի դիմադրեն որեւէ նախայարձակման :

Կը կարծուի թէ վերջնական դաշինքը պիտի խմբագրուի համաձայն հարաւ. Ամերիկայի դաշնապրին, որուն տրամադրութեամբ զինակից հանրապետութիւններէն մէկուն դէմ յարձակում մը ուղղուած պիտի նկատուի բոլորին դէմ :

Կը կարծուի թէ դաշնագիրը ծերակոյտին պիտի ներկայացուի մինչեւ մէկ ամիս : Միեւնոյն ատեն միլիոնաւոր տոլարի վարկեր պիտի պահանջուին ծերակոյտէն, արեւմտեան Եւրոպայի սպառազինութեանց համար : Միայն առաջին տարուան ծախսը կը հաշուուին 250 միլիոն սթերլին :

Երբ հօթը պետութեանց դեսպաններէն բազկացեալ յանձնախումբը համաձայնութեան մը յանգի, ժողովի պիտի հրաւիրուին Ատլանտեանի Միութեան անդամները :

Ներվեկիոյ արտաքին նախարարը յայտարարեց թէ որոշած են միանալ Ատլանտեանի դաշինքին : Շուէտ կառչած կը մնայ չեզոքութեան տեսկէտին, իսկ Տանըմարքա հարկադրուած է կամ կղզիացեալ մնալ եւ կամ Ատլանտեանի դաշինքին յարիլ :

Նորվեկիա, որ սահմանակից է Ա. Միութեան, տակաւին չէ պատասխանած Մոսկուայի առաջարկին, ոչ–յարձակման դաշինք մը կնքելու համար :

ՏԻՐՈՒՆԻ.— Վատանէն հեռաձայնով կը հաղորդեն թէ ընկեր Գ. Քիւրքճեան դժբախտութիւնն ունեցած է կորսնցնելու իր հայրը , Պ. Արմենակ Քիւրքճեան : Հանդուցեալը երկար տարիներ եղած է գայմագամ Համճնի : Յուղարկաւորութիւնը կատարուած է երեքշաբթի օր : Մասնաւոր մամուլ ղրկուած չըլլալով, կը խնդրուի բոլորէն իրր այդ նկատել ներկայս :

Մեր ցաւակցութիւնները՝ այս տխուր առթիւ :

ԻՐԱՔԻ ՀԱՄԱՁՆԱՎԱՐՆԵՐՈՒՆ դէմ կատարուած հետապնդումներուն առթիւ, Գահիրէի «Ահրամ» թերթը կը դրէ (11 Փետր.) .— «Ոստիկանութիւնը չուրջ մէկ չարաթ առաջ երեւան հանեց նաեւ բոլշեւիկեան կազմակերպութեան հայկական ճիւղ մը, զտաւ մեքենաներ եւ մեծ թիւով տպագրական գործիքներ » :

ՄՈՐԹԵՐՈՒ ԳԻՆԸ հետզհետէ կ'իյնայ : 5 % ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆԸ պիտի փակուի Մարտ 5ին : Մինչեւ հիմա գոյացած է 250 միլիառ ֆր. :

«Թուրքիան պահակ ազատ Եւրոպային»

ԿԱԶՄ ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏ ՏԱՍԸ ՏԱՐԻՆ Ի ՎԵՐ

Նէճմէտտին Սատակ, Թուրքիոյ արտաքին նախարարը, որ Փարիզ եկած էր տնտեսական դործակցութեան ժողովին առթիւ, հետեւեալ բառերով ամփոփեց միջազդային կացութիւնը, պատասխանելով Le Mondeի աշխատակիցին հարցումներուն .

— « Հեռաւոր եւ անստոյգ խաղաղութիւն, հեռաւոր այլ ստոյգ պատերազմ» :

Եւ դիտել տուաւ թէ մինչ այս մնայուն վտանգին հանդէպ արեւմտեան կառավարութիւնները եւ սպայակոյտները ծրագիրներ կ'որոճան, Թրքական բանակը կը հսկէ այս ռազմադիտական յաւաչացեալ դիրքին վրայ, կազմ եւ պատրաստ պատերազմի» :

— « Ասիկա իրողութիւն մըն է որ բաւարար չափով նկատի չառնուիր : Տասը տարիէ ի վեր, մեր երիտասարդութիւնը զինուոր է սահմաններուն վրայ : Եղակի պարագայ մըն է այս Եւրոպայի մէջ : Ուրիշ ո՞ր երկիրը իր բանակը, իր ճարտարադործութիւնը, իր փոխադրութեան միջոցները, իր բովանդակ տնտեսական կեանքը դրած է պատերազմական վիճակի մէջ : Մեր ելեւմուտքին կէսը յատկացուած է ազդ. պաշտպանութեան : Եթէ տկարութիւն մը, թերացում մը ունենանք, ի՞նչ պիտի բլլայ Միջերկրականի հաւասարակշռութիւնը» :

Հակառակ ամերիկեան օդնութեան, ճիշդ այն պահուն երբ Եւրոպան վերստին կը համախմբէ իր ուժերը, Թուրքիան անձկութեամբ կը դիտէ տարաժամ իրաւիճակը Հիւս. Ատլանտեանի ծովեզերեայ պետութիւններէն կազմուած խմբակցութիւն մը, ինչ որ պիտի նուիրագործէ իր քաղաքական, նոյն իսկ բարոյական, եթէ ոչ զինուորական կղզիացումը :

— « Ոչ ոք Թուրքիոյ չափ կրնայ մաղթել որ Եւրոպայի բոլոր երկիրները, երկաթեայ վարագոյրին ասդին թէ անդին, գործակից քաղաքական եւ տնտեսական դրութեան մը : Ռամկավար ժողովրդապետութիւնները (Ա. Միութիւն եւ արբանեակներ) ակիզբէն իսկ հրաւիրուեցան, բայց մերժեցին այս դործակցութիւնը : Այս վիճակը կրնայ փոխուիլ, բայց եւ այնպէս պատակոտմը կայ եւ կը մնայ : Եթէ զուր է ուրանալ այս իրողութիւնը, չատ աւելի վտանգաւոր է ուրիշ մը ստեղծել, աշխարհագրական պատճառաբանութեամբ մերժելով ժողովուրդներ որոնք կ'ուզեն մասնակցիլ հասարակաց դործին : Արդարանալի չէ արեւմտեան պետութեանց միութիւնը, անջատուած՝ ազատ Եւրոպայի միւս երկիրներէն : Այդ պարագան կրնայ թիւրիմացութիւններ պատճառել Թուրքիոյ մէջ եւ այլուր : Քանի որ կարդ մը երկիրներ կը մերժեն մնալ եւրոպական հասարակութեան մէջ, անհրաժեշտ է որ մնացեալները զօրացնեն իրենց միութիւնը, երաչխաւորելու համար իրենց սեփական ապահովութիւնը » :

Սատակի յայտարարութիւններէն դատելով, Թուրքիա կ'ուզէ դառնալ առաջնորդը Միջերկրականեան պետութեանց .

— « Շատ խօսուեցաւ Միջերկրականեան ,ինչպէս սականաինաւեան դաշինքի մը մասին : Երկուքն ալ համարուեցան երկեարաձգումը Ատլանտեանի դաշինքին : Բառին բուն իմաստով, երկարաձգում չէ եղածը, այլ առաջին հանդրուանը ընդհանուր միութեան : Ընդհանուր սկզբունք մը յայտնած բլլալու համար, բսեմ .— ռեւէ ազդ, ինչ ներքին կարդուսարք ալ ունենայ, պէտք չէ դուրս մնայ այդ միութենէն, պայմանաւ որ յարգուին իւրաքանչիւրին անհատական ազատութիւնը եւազդային վեհապետութիւնը» :

Ուրեմն, Թուրքիան կը յաւակնի նորէն դերձօն դեր մը կատարել Միջերկրականի մէջ : Միւս կողմէ, Ֆրանսայի եւ Ամերիկայի հետ անդամ բլլալով Պաղեստինի հաչտարար յանձնախումբին, կ'ուզէ ամրապնդել Ֆրանքեւթուրք դործակցութիւնը : Այս մասին ալ խօսեցաւ Նէճմէտտին Սատակ .

— Չեմ դիտեր թէ օրինական տեսակէտով ինչ եղած է Ֆրանքեւթուրք դինակցութեան դաշնադիրը . գիտցածս այն է որ անվթար կը մնայ այդ դինակցութեան ոդին» :

Եւ, նորէն անդրադառնալով միջազդային կացութեան , յոյս յայտնեց թէ Թուրքիա, որ պահակի դեր կը կատարէ ազատ Եւրոպայի սահմաններուն վրայ, միշտ պիտի դործակցի եւրոպական հասարակութեան վերելքին եւ ապահովութեան .

— « Ամէն բան ժամանակի խնդիր է : Միայն մենք պիտի չարունակենք առաջին գծի պարտականութիւնը : Բոլոր անոնք որ կը ճանչնան Թուրքիան եւ Թուրք ժողովուրդը, պիտի դիտնան որ անմտիջ չատախօսութիւններ չեն ատոնք : Բայց ինչո՞ւ մինակ պիտի բլլանք մենք, քանի որ մեր պաչտպանելիք արժէքները կը պատկանին բովանդակ ազատ Եւրոպայի » :

(Կարերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՅՈՒԵՅԱՐԴԻՐ...

(ՆՈԳ. 29Ի ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԵԱՆ ԱՌԻԹՈՎ)

ՄՄԲ.— Երէկ հրատարակած էինք Գահիրէի Քաղաք. Ժողովին Ճունուար 12ի ատենագրութիւնը, որ լուսաբանութիւններ կը հաղորդէր վերջին վէճերու մասին: Մտորեր՝ «Ճուսաբեր»ի խմբագրականը, որ փակուած կը նկատէ «տխուր պատմութիւնը»:—

★

Քիչ անդին հրատարակութեան կուտանք Գահիրէի Քաղաքական Ժողովի 1949 Ճունուար 12ի նիստի ատենագրութենէն որոշ մասեր,— դրեթէ ամբողջութեամբ՝ թեմիս Առաջնորդին յայտարարութիւնը, ապա նաեւ այն որոշումը, որ նոյն Ժողովը առած է Մայիս 28ի եւ Նոյեմբեր 29ի տօնակատարութեանց առիթով:

Հարցի լրիւ պարզաբանումին համար ստիպուած ենք աւելցնել մը եւս — դէթ սեղմ տողերու մէջ — անդրադառնալ այն ճշմարիտ ալեկոծութեան, որուն ենթարկուեցաւ մեր հանրային կեանքը ասկէ չուրջ երեք ամիս առաջ:

Եգիպտահայ գաղութը կը ներկայանայ զոյգ թեմականներով՝ Աղեքսանդրիոյ եւ Գահիրէի:

Այս զոյգ թեմականներն ունին իրենց Քաղաքական Ժողովները:

Այս Ժողովներէն Աղեքսանդրիոյ քաղաքականը, յատուկ նիստ մը մէկ անդրադառնալով Նոյ. 29ի տօնակատարութեան, պաշտօնապէս կ'որոշէ Նոյեմբեր 29ին ԲԱՑ պահել վարժարաններն ու առաջնորդարանը եւ գոհանալ պարզ գոհարանականի մաղթանքով, որ պիտի կատարուէր օր մը առաջ, կիրակի, Նոյ. 28ին:

Այս նոյնը, վկայութեամբը թեմիս առաջնորդին, տեղի կ'ունենայ նաեւ հոս, Գահիրէի մէջ.

« ՃԱՑՏՆԻ Է ՃԱՐԳԵԼԻ ԺՈՂՈՎԻԴ, — իր Ճունուար 12ի յայտարարութեան մէջ կը վկայէր Մամբրէ արքեպ. Սիրունեան,— ԹԷ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԵԱՄԲ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՑ ՀԻՆԳ ԱՆԴԱՄՆԵՐՈՒՆ, ԱՆՊԱՇՏՕՆ ԿԵՐՊՈՎ ՈՐՈՇՈՒՄ Է– ԻՆՔ, ՆՈԳ. 28ԻՆ, ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ, ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ՄԷՋ ՀԱԴԻՍԱՀՈՐԱՊԷՍ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐԵԼ «ՆՈԳ. 29», ՄԱՄՆԱԿԻՑ ԸՆԴԼՈՎ ԱՁԳ. ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԵԱՆ ԱՁԳ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԱՑ ԱՇԱԿԵՐՏՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ՕՐ, ՆՈԳ. 29ԻՆ, ԲԱՑ ՊԱՀԵԼ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐԸ ԵՒ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԸ »:

Ըստ էութեան, զոյգ Ժողովներու որոշումին մէջ — եւ ոչ մէկ տարբերութիւն:

Տարբերութիւնը անշան է եւ ձեւական:

Եւ այս տարբերութիւնը խորքին մէջ ոչ թէ կը նսեմացնէ արժէքը Գահիրէի «անպաշտօն» որոշումին, այլ զայն աւելի կը բարձրացնէ:

Որովհետեւ Գահիրէի քաղաքականի «անպաշտօն» որոշումին հետեւանքով է, որ Աղեքսանդրիոյ քաղաքականը առած է իր պաշտօնական որոշումը, առած է զայն՝ Գահիրէէն հրահանգ առնելէ ետք...

Այս է ահա Գահիրէի այսպէս կոչուած «անպաշտօն» որոշումը...

Իսկ Գահիրէի մէջ այսպէս եղած է այն միակ պատճառով, որովհետեւ ՀԻՆԳ անդամները — այլ քաղաքական Ժողովի ՀԻՆԳ անդամները — այլ խօսքով՝ Ժողովը իր ՉԱԽՉԱԽԻՔ մեծամասնութեանը մէջ — ունեցած են այն խոր վստահութիւնը, թէ դէմաւորութեամբը թեմիս առաջնորդին առած իրենց այս որոշումը տարբեր բան չէ, քան Ժողովի ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ որոշումը:

« ԱՅՍ ԻՄԱՍՏՈՎ.— կը վկայէ միշտ նոյն Մամբրէ արքեպ. Սիրունեան,— ՀՐԱՀԱՆԳՆԵՐ ՂՐԿՈՒԵՑԱՆ ԹԷ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՑ ՄԵՐ ՓՈԽԱ– ՆՈՐԴԻ ԵՒ ԹԷ ԳԱՀԻՐԷԻ ԱՁԳ. ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵ – ՐՈՒ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԵԱՆՑ »:

Ցաւակ է այս յայտարարութեան իմաստը. եթէ եօթը անդամնոց քաղաքականի հինգ անդամներու «անպաշտօն» որոշումին մէջ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ որոշումի ուժն ու հանդամանքը չտեսնէր, թեմիս առաջնորդր այդ հրահանգները չէր ղրկեր ոչ Աղեքսանդրիոյ իր փոխանորդին, ոչ ալ Գահիրէի Ազգ. վարժարաններու մնօրէնութեանց :

Պատահօրէն առնուած որոշումներ չէին այդ. այս խնդիրներու շուրջ հինէն ի վեր երկար խօսակցութիւններ եղած, հարցերը համոզմամբ քննուած եւ ժողովներէն ներս նախ քան Նոյ. 29 որոշ եզրակացութեան եկած էին արդէն: Թեմիս առաջնորդը կը գործադրէր այն, ինչ որ իրաւազօր մարմիններ քննած եւ որոշած էին կանխապէս :

Եւ յանկարծ, հակառակ այս որոշումներուն, նոյն առաջնորդը, սին պատճառաբանութեամբ, ոտնահարելով ամէն օրէնք եւ իրաւունք, Նոյ. 28ին, նոր կարգադրութիւններով — դրաւոր եւ բերանացի — կը հրահանգէ չեղեալ նկատել նախապէս տրուած հրահանգը եւ Նոյ. 29ին ոչ թէ ԲԱՑ, այլ ԳՈՑ պահել վարժարանները...

Իր մտահոգութիւնն էր «խուսափիլ պատահելիք անախորժ եւ ցաւառիթ դէպքերէ»...

Մինչ եղաւ ճիշդ հակառակը. իր ապօրինի եւ խորապէս ընդվզեցուցիչ արարքը ալեկոծութեան

ՄԱՑՐԻԿԸ

... Տարինե՛ր, տարիներ առաջ դեկտեմբերի վերջերի մի ցուրտ օր էր, որ ես առաջին անգամ լինելով՝ Լիոն դնացի: Կայարանում, երբ ինձ դիմաւորող երիտասարդները խօսում էին, ինձ հանդիպատ տալու համար ուղղակի հիւրանոց առաջ – նորդել, թէ՞ ...

Մի պատանի, « Ցառաջ »ի տրցակը թեւի տակ, «Լուսաւորչի կանթեղի»անմահ բոցն իր աչքերում, մի ջամեց :

— Ի՞նչ ասել է հիւրանոց. մայրիկս անհամբեր կը սպասէ մեզ:

«Անհամբեր մեզ սպասող» մայրիկը երեւի չատ ազդեցիկէր:Ոչմէկ առարկութիւն:Ճամբորդի կամքս անդամ չհարցրեցին. առաջնորդեցին մայրիկի մօտ :

Մեծափարթամ Լիոնի մէջ նպարավաճառի մի փոքրիկ խանութ, բայց երբ աչքս տեսաւ ցուցատախտակը, հոգիցոնս լայնացաւ, ես ինձ զգացի հարազատ միջավայրում: «Մասիս» էր անունը այդ փոքրիկ կրպակի :

Մի փոքրիկ դուռ բացւեց խանութի մէջ .

— Հրամեցէք, հրամեցէք, բարով – հազար բարի. տունը ձերն է:

Սեւազգեստ, դլուխը սեւ, չալովիով կապած, փոքրիկ, թխադէմ, յիսունի մօտ, առոյգ մի կին էր ինձ ներս հրաւիրողը: Մայրիկը: Ու մայրական էր համբոյրը, որ տւեց ինձ, կարծես վաղուց սպասուած, կարօտած մէկ սիրելիին:

Զորս անպաճոյճ պատ, ժլատ մի լոյսով, որ սակայն պարփակել էին իրենց մէջ տարագիր մի Հայաստան ու հայութիւն:

— Ծանօթացէ՛ք.— խօսեց մայրիկը,— Սա մեծս է, Սահակը: Այն օրէն որ, Շաւարշ Նար – դունին Լիոնէն անցաւ, եւ ՉՈՄ հիմնեց, Սահակս ինձնէն խլեց: Աչքը բանո՞ց, ՉՈՄ է, աչքը դոցէ՞, ՉՈՄ է. երազի մէջն ալ ՉՈՄ է, վեր–վար ՉՈՄը կայ, անձնական կեանք, ապագայի մասին խորհել չկայ: Ասան – ասան, ասան ...

Ա՛ս երկրորդս է, կարօն, (ինչ դեղեցիկ երիտասարդ, եւ ինչ աչքեր), ասոր խելքն ալ Գիւլխանդանէանը, Ջամալեանը եւ Շաւարշ Միսաքեանը առան, Դաշնակցութիւն, ժողով, հանդէս, քիչ մըն ալ ձեծ ու կռիւ անոնց հետ, որ Դաշնակցութեան դէմ լեզու կը չարժեն:

Ա՛ս Ռնկիկս է, կրտսերս, թէ ՉՈՄ է, թէ Դաշնակցական, թէ մանաւանդ, Ցառաջական : Մեկը անձնական գործի չէ ՑԱՌԱՋ պիտի տարածէ Լիոնի մէկ ծայրէն միւսը, աւելի հեռուները, եթէ միջոցը ներէ :

— Ա՛ս ալ միակ աղջիկս Հռիփսիմէս, եղբայրներուն ընկած թակարդէն դուրս կ'ուզէ մնալ, բայց ուր որ ալ դառնայ, տեղը հոն է:

Ո՛չ, մայրիկի ձայնի մէջ տրտունջ չկար, այն «թակարդներին» դէմ , որոնց մէջ բռնուած էին իր զաւակները:

Մայրիկը սուրճի դաւաթները չարեց սեղանի վրայ եւ բուրումնաւէտ սուրճը պատրաստ էր: Սրճամանը կրկին դրեց կրակի վրայ:

— կարծեմ ամէնս սուրճ ունեցանք, մայրիկ, ինչո՞ւ սրճեփը...

— Թող պատրաստ ըլլայ, աղջիկս, հիմա տեսար իրար յետեւէ կուգան ճեռք ու ոտքերը պաղեցուցած :

Մինչ մենք սուրճ էինք խմում, սեղանի մէկ կողմը բազմած էր կարմիր գինին, չրջապատուած մի քանի գաւաթներով, եւ թեթեւ աղանդերով : Դա կարոյի անկիւնն էր: Ու պիտի չհաստատէի թէ, օրն ի բուն գինին պիտի չվերնար սեղանի վրայէն: Բաւ լիցի, կարօն գինեմոլ չէր, դա եկող դնացողի կոկորդը թրջելու, հայրենիքի եւ Դաշնակցութեան կենացը խմելու համար էր :

Եկող դնացողին, անպակաս էր չարանը մտնող ելնողի, նաեւ ժամերով այնտեղ մնացողի :

— Ա՛ս Մարտիկս է, մէկը չունի, աղդական է մեզի, հասեր է արդէն. խելքս միտքս այն է,պարկեշտ աղջիկ մը գտնեմ, գլուխը կապեմ, մարած ճրադ մը վառի: (Արդէն կը վառի ճրադը):

— Ա՛ս Ղազոն է, ոտքին համար չատ տառապած չօճուխիկս, բոլորովին անտէր չէ, տատիկ մը ունի, բայց միչտ հոս է : Խելքը գլուխը տղայ է, ժամանակը որ գայ, ըլտանիք մը պիտի կազմէ որ... մատ խածնել պիտի տայ: (Այդ ընտանիքը կազմուած է):

—Ա՛ս Սողիկն է, գպրոց տեսած տղայ, քիչ մը փիլիսոփայ, ոչ, Դաշնակցական չէ, Ձոմական է: Մտքին մէջ բաներ մը կը դառնայ , փոս մը կը փորուի, եւ յատակ չի գտներ, կը վախնամ թէ...

— Ա՛ս Աւետիս է (Մեսումենց), ամէնէն դժուարը, չուտ մը բոց առնող: Մէկը չունի: Մեղքիս վրայ՝ մտքին գրեր է արուեստագէտ ըլլալ , գպրոց կ'երթայ, գօ, ռէ, մի, ֆա... բանելիք չունի մատս ուռումը աղէկ բան է: Բայց երբ որբ ես , ու կռնակդ մէկը չունիս, մանաւանդ արուեստագէտ, այսինքն՝ գրոց – բրոց, վարդապետի պէս երդ չինող...Արուեստը որի՞ն է կշտացուցեր որ.. վախնամ անօթի մնայ :

— Ա՛ս Վահրամն է. փառք Աստուծոյ, մայր ունի, հղբայր ունի, աղդական ունի: Կոկորդը վանդակ մըն է, մէկը, բիւլբիւլ մը պահուած: Կ'երգէ որ... վաղը, հանդէսին պիտի լսես:

Բայց... (Զայրը իջեցնելով, միայն ինձ լսելի անելու համար) աչքերուն մէջ, ճակտին վրայ բան մը ունի, որ սրտովս չէ...

(Մայրիկի նախազդացումը՝ ուաղ, պարապ չէր: Վահրամը չատոնց թաղուած է):

— Ա՛ս Արչաւիրն է. ամէնէն գիտունը. լուրջը, լեզուներ գիտէ, պաչարը չատ է, բայց չուկայ հանել, ծախելը չգիտէ, ունեցածը իրեն պահել կ'ուզէ:

— Ա՛ս... Այնքան չատ էին ինձ ծանօթացնելիք երիտասարդները: Լիոնի բոլոր Ձոմականները բոլոր երիտասարդ նորընծայ Դաշնակցականները. նաեւ յայտնի չէզոք երիտասարդները,որ պահանջ ունէին տպրելու հայկական մթնոլորտում , բացի երիտասարդներէն հանդիպում էին նաեւ տարեչրները, պակաս չէին նոյնպէս Ռաչուհիները: Աղդային Ակումբ:

Ահա նաեւ ուշացած մէկը՝ պատանի, փոքրահասակ, ոսկոր ու կաշի: Սակայն այդ ոսկորն ու կաշին ունին ջղերի մի հիւսք, որ չարժում է ու

մաանեց գաղութիս հանրային կեանքը՝ պատճառ դառնալով արիւնալի դէպքերու թէ հոս՝ Գահիրէի մէջ եւ թէ Աղեքսանդրիոյ ...

Ինչ ցաւով պիտի յայտնենք , որ մեզ միայն այժմ յայտնի դարձած են — միանգամայն վաւերական աղբիւրէ — չատ աւելի քաղաքականեցուցիչ մանրամասնութիւններ, քան որ դիտէինք մինչեւ այսօր :

Բնաւ պատահականութեան արդիւնք չէ Նոյ. 28ի ուշ ժամին արձակուած ապօրէն հրահանգը :

Այդ հրահանգը ճշմարիտ դաւ մըն էր, իր բոլոր մանրամասնութեանց մէջ չղացուած օրեր առաջ եւ գաղտնաբար գործադրուած Նոյ. 28ին, առանց իրաւազօր ժողովներու դիտութեան եւ համամտութեան...

Կարելի չէր լռութեամբ անցնիլ այս վրդովիչ արարքի վրայէն:

Վատնդաւոր նախընթաց մը չստեղծելու համար՝ անհրաժեշտ էր չարիքը հիմին մէջ խեղդել:

Վատթարագոյնը բոլոր չարիքներէն, մանաւանդ հանրային կեանքի մէջ, օրինազանցութիւնն է, երբ մանաւանդ օրինազանցը իր ապօրէն արարքներու մէջ դինք քաջալերող կուսան մը կը գտնէ, մոռնալով անմեռ պատգամը մեր նահապետներէն Հ. Ա. Այտընեանի՝ «օրինօք խօսիլ, օրինօք դրել, օրինօք գործել»...

Իր ժողովուրդի սահմանադրական վստաւոր վաստակը զոհ բերելով դաւադրաբար ձեռք ձգուած ոչինչ յաղթանակի մը, «Արեւ»՝ Եգիպտոսի ռամկավար օրգանը օրեր ու չարաթներ չարունակ խմբագրականներ կը թխէր ընթերցողը համոզելու համար, որ ԱՆԿՈՐՈՆ ու ՀԱԿԱԿՈՐՈՆ բոլշեւիկ երկրի մը յեղափոխական — ԽՈՐՀՐԴԱՑԻՆ ու ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐ — ոտնը ԿՐՕՆԱԿԱՆ ոտն մըն է, որ – բուն ոտնակատարութեան միակ իրաւունքը կը պատկանի եղեր հայ եկեղեցականութեան, էջմիածնի մէջ՝ կաթողիկոսին, իսկ գաղութներու մէջ, թեմակալ առաջնորդներուն...

«Արեւ » իր դեկտ. 2ի խմբագրականով կը գրէր. —

« ... Որքան չրջահայեաց որոշում մըն էր Առաջնորդ Ս. Հօր որոշումը՝ փակելու վաչժարանները: Այլապէս ծանր դէպքերու առջեւ պիտի դտնէր գաղութը եւ վտանգաւոր կացութիւն մը պիտի առեղծուէր»:

Այս բացայայտ ու անպատկառ սպառնալիքէնետք՝ «Արեւ» կը դրէր.—

« Կ'ըսուի , որ Քաղ. Ժողովը որոշում անցուցած է Նոյ. 29ի օրը վարժարանները բաց պահելու :

« Սխալ է, հիմնապէս սխալ :

« Քաղաքական Ժողովը ոչ մէկ որոշում չունի այդ մասին: Եւ չէր ալ կրնար ունենալ, քանի որ Աղդային Տօներու հարցերը, Եկեղեցիին ներս, Ս. Էջմիածնի Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի հրահանդներով միայն կը տօնուին եւ Հոգեւոր պետերը այդ հրահանդները միայն նկատի կ'առնեն»:

Նոյն հարցին դառնալով՝ ռամկավար օրկանը իր Դեկտ. 9ի խմբագրականին մէջ կը դրէր. —

« Մարմինները իրենց կանխորոշուած ձեռնհասութիւնները ունին: Անոնք (ակնարկը՝ Քաղաք. Ժողովներուն.— «Ց.») չեն կրնար, առանց ոտնձգութիւններու աններելի սխալը գործելու , իրենց սահմանագծուած իրաւասութիւններէն դուրս ելլել:

« Արդ, մեր Հայրապետը միայն իրաւասու է այս մարդին մէջ»:

Իսկ գաղութներու մէջ ալ Նոյ. 29 իրաւասու են տօնակատարելու միայն թեմակալ առաջնորդներն ու Հոգեւոր Հովիւները...

(Մնացեալը յաջորդով)

(Խմբագրական ԾՈՒՍԱԲԵՐԻ)

ՖՈՏՈՆ ԼԵՒՎՆ

գլուխ Ի.

ՄԱՐԴԸ ՈՐ ՀԱՅՐ ՉՈՒՆԻ

Օրիորդ Տաւոյեան մը ներկայ գտնուելով Լեւոնի գերեզմանին, ուր Ֆոտոն առած էր փոքրիկ Տիգրանը, Լեւոն ամբողջովին կը տիրապետուի Տաճկահայութեան, պատմելով իր տեսած տխուր տեսարանները։ Ամբողջ գիշեր մը ամբողջ տեսարանները կը տեսնէ իր աչքերուն առջեւ, ինչպէս եղած էին, ինչպէս պիտի ըլլային։ Ամբողջ գիշեր մը ամբողջ տեսարանները կը տեսնէ իր աչքերուն առջեւ, ինչպէս եղած էին, ինչպէս պիտի ըլլային։ Ամբողջ գիշեր մը ամբողջ տեսարանները կը տեսնէ իր աչքերուն առջեւ, ինչպէս եղած էին, ինչպէս պիտի ըլլային։

Ամբողջ գիշեր մը ամբողջ տեսարանները կը տեսնէ իր աչքերուն առջեւ, ինչպէս եղած էին, ինչպէս պիտի ըլլային։ Ամբողջ գիշեր մը ամբողջ տեսարանները կը տեսնէ իր աչքերուն առջեւ, ինչպէս եղած էին, ինչպէս պիտի ըլլային։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՅԿԵԱՆՆ ԲԱՆՏԱՐԿՈՒԹԵԱՆ, դոյքերու դը – *բաւման եւ ազգային անպատուութեան դատա–պարտուեցաւ Պ. Մուրթոն*, «*Փառի Սուտառ*»ի խմ–*բագրապետը՝ դերմանական գրաւման չրջանին* :

ՍԱԿԱՐԱՆ.— *Ոսկիին անկումը կը չարունակ–ուի* : *Ֆրանքը բարձրացաւ նիւ եորքի սակարա–նին մէջ* : *Ր*չ· *օր հաղար Ֆր*· *Ֆրանքը կ'արժէր* 2.25 *տոլար դնելու*, 2.50 *տոլար՝ ծախելու համար*, *մինչդեռ նախապէս* 2 *եւ* 2.25 *տոլար էր* : *Փարիզի սակարանին գիները* (*Ր*չ·).— *Սթերլին* 1062 (1175), *տոլար* 318.60 (397.50), *դուից*· *Ֆր*· 79.90 (101): *Նափոլէոն* 4875, *սթերլին* 5875 *դուից*· *ոսկի* 4675, *տոլար* (20) 22.800: *Ձոյլ ոսկի* 650 *հազար* (*նախապէս* 657.000):

8500 *ՄԵՌԵԼԱԹԱՂՆԵՐ գործադուլ յայտա –րարեցին ամբողջ Ֆրանսայի մէջ*: *Միայն սովո–րական յուղարկաւորութիւնները կը կատարուին*:

ՊԵՐԼԻՆԻ ՀՐԵԱՆԵՐԸ բուռն ցոյցեր սարքե –ցին, *խափանելու համար անգլիական չարժանը–կար մը*, «*Օլիվըր Թուիստ*», *իբրեւ հակահրէա –կան* :

ՊԱՐԵՆԱԻՈՐՄԱՆ բաժնեչափի դրութիւնը ջն–ջելու համար օրինագիծ մը կը մշակուի Ֆրան –սայի մէջ:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ արհեստակցական Միութեանց վարիչը, *Տիմիթրի Փափարիկոս*, *ինքզինքը կա–խած է Աթէնքի բանտին մէջ*, *համաճայն պաշտօ–նական տեղեկութեանց* : *Համաչխարհային Արհես–տակցական Դաշնակցութեան ընդհ*· *քարտուղա –րը*, *Պ*· *Լուի Սայեան*, *բողոքագիր մը ուղղեց Ազ–գաժողովին*, *յայտարարելով թէ կալանաւորը սպանուած է* :

ԵԳԻՊՏՈՍ ԵՒ ԻՍՐԱԷԼ համաձայնեցան, *զի–նադադար կնքելու համար* : *Վիճելի կը մնայ մի–այն Պիրչէպայի խնդիրը* : *Համաձայնութեան դէմ–խաւոր կէտերն են*.— 1. *Իսրայէլ զօրք պիտի չպա–հէ Ասլուճի մէջ*.— 2. *Եգիպտոս պիտի կրնայ ետ քաշել Երուսաղէմի եւ Ֆալուճայի մէջ ունեցած զօրքը*.— 3. *Հրեաները իբրեւ զօրակայան պիտի չգործածեն Պերչէպան* : — 4. *Պիտի փոխանակ–ուին գերիները*: *Այժմ բանակցութիւն –ներ կը կատարուին Իսրայէլի եւ Անդրյորդանանի միջեւ*, *դարձեալ Հռոդոսի մէջ* : *Կը կարծուի թէ մօտ է Պաղեստինի պատերազմին վախճանը* :

ՔՐԱՎՉԵՆՔՈՑԻ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ վեր –ակսաւ երէկ, *երեքշաբթի* : *Փաստաբանը դատարա–նին յանձնած է «Ազատութիւնն ընտրեցի» գրքին ռուսերէն բնագիրը*, *մօտ* 600 *էջ*, *անդլերէնի թարգմանութեամբ եւ փորձերով* : Lettres Fran–çaises*ի աշխատակիցը անմիջապէս յայտարարեց թէ բնագիրը կեղծ է եւ կրնայ չինուած ըլլալ մէկ տարիէն կամ մէկ ամիսէն* : *Մանրազննութիւններ կը քն–նեն ձեռագիրը*: — *Ի*· *Մուրթիւնը Ֆրանսայէն պահանջեց անմիջապէս իրեն յանձնել Քրավչենքո–յի վկաները երեք հոգի*, *Իվան Քրեվսոն*, *Մի–խայիլ Փասեչնիք եւ Նիքոլա Անտոնով*, *իբրեւ «պատերազմի ոճրագործներ» եւ գործակիցներ Հիթլէրի բանակներուն* : *Քրավչենքոյի փաստա–բանները ծիծաղելի կը գտնեն այս պահանջը* :

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՑ մէջ բանտարկուած 15 *բողո–քական պատուելիներէն երրորդ մըն ալ*, *Զերնով*, «*խոստովանած է*» *թէ լրտեսութիւն կը կատարէին ի հաշիւ Անգլիոյ եւ Ամերիկայի*, *ինչպէս կը ծա–նուցանեն պուլկարական թերթերը*, *չորրդալից խո–րհրդակցութիւններէն ետքը* : *Զերնով խոստովաներ է թէ* 1938*ին լրտեսութիւն կը կատարէր Գերմանիոյ հա–մար*, *իսկ պատերազմէն վերջ՝ ի հաշիւ Ամերիկա–ցիներուն*, *թէ Աւետարանական եկեղեցւոյ խոր–հուրդը որոշած էր տարածել Պուլկարիոյ Հայ–րենասիրական Ճակատը եւ համակրանք արծար–ծել ի նպաստ Անգլիոյ եւ Ամերիկայի*, *թէ իրենց հաւաքած տեղեկութիւնները կը հաղորդէին ոչ միայն ամերիկեան դեսպանատան*, *այլեւ ան–ցորդներու միջոցաւ եւն*. : *Ամբաստանեալներուն դատավարութիւնը կը սկսի ուրբաթ օր* :

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ խիստ մաքրագործումի ձեռնարկած է, *մասնաւորապէս Ֆրանսայի հիւսիսային չրջանին մէջ* : *Արդէն իսկ արձակուած են* 12 *վարիչներ*, *իբրեւ «մեղկ եւ քաղքենի»* : *Մաքրագործումին դիմաւոր նպատակն է ամրապնդել համայնավարական ղեկավարու–թիւնը*, *նկատի առնելով անդամներու նուզումը վերջին երկու տարիներու ընթացքին* : *Աչխատան–քի Դաշնակցութիւնը վեց միլիոն անդամ կը հա–շուէր* 1946*ին* : *Ցաջորդ տարին պատերազմի ծա–գեցաւ գործադուլներու հետեւանքով եւ անյաջո–ղութիւնները կազմեցին «բանուորական ուժը»* : *Այժմ Աչխատանքի Դաշնակցութեան անդամներուն թի–ւը կը հաչուեն* 2.500.000, *բանուորական ուժը՝ մկկուկէս միլիոն*, *Քրիստոնեայ Աչխատաւորները՝* 800 *հազար* : *Աւելի մեծ թիւ մը կը կազմեն անոնք որ ոչ մէկ Միութեան կը պատկանին* :

ՅԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— *Հ*· *Ց*· *Դ*· *կարտանի «Նիկոլ Դումանի» ենթակոմիտէի բոլոր ընկերները իրենց ցաւակցութիւնը կը յայտնեն* : *Այրի Տիկին Աւետիսեանի*, *իր ամուսնոյն՝ ընկեր Ի*· *Ա.Ի–ՏԻՍԵԱՆի (Բաբաք) դառնադէտ մահուան առթիւ* :

ՀԱՑ ԵՐԳԻ ՕՐԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Théâtre d'Alger, *Շաբաթ* 26 *Փետրուար*, *ժամը* 21*ին*, *Վ*· *ՍԱՐԳՍԵԱՆի ղեկավարութեամբ ԱՐՄԵ–ՆԻԱ երկսեռ խումբը* (70 *հոգի*) *լսելի պիտի ընէ բազմաձայն խմբերգներ*, *մեներգի*, *դաչնակի եւ սրինգի համար դրուած ընտիր կտորներ*, 12 *տար–բեր հայ երգահաններու գործերէն*:

ԿՈՄԻՏԱՍ Վ., *ՍԱՑԱԹ ՆՈՎԱ*, *ԱՇՈՒՂ ՋԻ – ԻԱՆ*, *Ա*· *ՍԳՆՆԴԻԱՐԵԱՆ*, *Գ*· *ՍԻՒՆԻ*, *Ն*· *ՏԻԳ–ՐԱՆԵԱՆ*, *Ա*.*ՖԱՋԱՏՈՒՐԵԱՆ*, *Տ*.*ՋՈՒՀՃԱՃԵԱՆ*, *Բ*. *ԿԱՆԱՉԵԱՆ*, *Գ*· *ԱԼԻՄՇԱՀ*, *Ա*· *ՊԱՐԹԵՒԵԱՆ*, *Վ*· *ՍԱՐԳՍԵԱՆ*:

Տոմսերը՝ երգչախումբի անդամներուն մօտ :

ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԻ ԱՌԹԻԻ

Բոլորդ ժամադրուեցէք Ֆր· *Կ*· *Ֆաչի մեծ երե –կոյթին*, *Օթել Քոնթինանթալի մէջ* :

ՀԱՑԵՐԷՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Ֆր· *Կապոյտ Ֆաչի Մարսէյլի մասնաճիւղի հա–յերէնի դասընթացքը կը սկսի վաղը հինգշաբթի* : *Արձանագրութեանց համար դիմել ամէն հինգ–չաբթի կէսօրէ վերջ ժամը* 3*էն* 6, *Դաչնակցու–թեան սրահը*, 26 rue des Convalescents :

ՕՓԷՐԷԹԱՑԻՆ ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ – ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

27 *Փետրուար կիրակի ժամը* 15*էն* 24, Centre Administratif et Social*ի չքեղ սրահին մէջ*, Place de l'Hôtel de Ville, Asnières: *Կը ներկայացուի՝*

ՂԱՐԱՊԱՂԻ ՍԵԼԻՔՆԵՐԸ

Նախաձեռնութեամբ Անիէռ – Պուա Քոլոմպի Հ· *Ց*· *Դ*· *Արամ ենթակոմիտէի եւ մասնակցութեամբ «Նոր Սերունդի»*: *Երաժչտութիւն Ա*· *Գ*· *ՄԵ – ՍՈՒՄԵՆՑԻ* :

Բեմադիր՝ Բ. *Հապէչեան*, *Պարուսոյց՝ Տիկին Հեղ*· *Թորոսեան* , *դիմայարդար՝ Կ*· *Օսման–ճեան*, *յուչարար՝ Պ*· *Ստ*·*Միսաքեան* :

Ճոխ եւ դիւրամատչելի պիւֆէ : *Պարահանդէ–սի նուագախումբը ՕՆՈՍԵԱՆ*:

Հաղորդակցութեան համար կառ Սէն Լազարէն դնացք առնել եւ իջնել Անիէռ: Porte de Clichy*էն* 140 *թիւ օթօպիւս*, *իջնել* Place Voltaire, Porte de Champerret 165 *թիւ օթօպիւս*, *իջնել* Ave. de la Marne :

ԵՂԵՐԱԿԱՆ ՄԱՀ ՄԸ

ՍԻՆ ՇԱՄՈՆ, 20 *Փետրուար* (*Յառաջ*).— *Ե–ղերական արկածի մը զոհը գնաց Պ*· *Կարապետ Քէչէճեանի դժբախտ կինը՝ Տիկին Եղիսաբէթ Քէ–չէճեան* (*Մալաթիացի*):

Շաբաթ օր '19 *Փետրուար*) *կէսօրուան մօտ* , Valeille *դիւղին բնակարանին մէջ քարիւղի յան –կարծական բունկումով՝ ինքն ալ միասին ողջ ողջ կ'այրի* : *Հազիւ* 43 *տարեկան*, *իր եռին կը ձգէ ե–րեք զաւակներ* :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Երկու վարժ գործաւորուհիներ դերձակա–տունի մէջ աչխատելու համար : *Դիմել Պ*· *ՇԻՐԻՆ–ԵԱՆի* 241 rue Croix Nivert, Paris (5): *Մէթրօ* Porte de Versailles:

ՀԱՑԱԶԳԻ MEDIUM

Mme S. PAREZ

Կը գրաղի աստղագիտութեամբ, *ձեռքի գիծե–րով*, Tarots Egyptien *եւ* Horoscope:

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 10—6

ԲԱՑԻ ԿԻՐԱԿԻ ԵԻ ՏՕՆ ՕՐԵՐԷ

Կարելի է գրաւոր հարցումներու ալ պատասխանել հայերէն կամ ֆրանսերէն:

12 Passage Léon, Paris (18) métro Chateau – Rouge

Կատարեալ գաղտնապահութիւն :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— *Հ*· *Ց*· *Նոր Սերունդի «Ահարոն –եան» խումբի ժողովը այս հինգշաբթի ժամը* 9*ին*, Sociétés Savantes*ի մէջ* : *Կարեւոր օրակարգ* : *Ան–դամներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է* : *Հա –յերէնի դասընթացք ժամը* 8—9:

ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊԻ Արամ ենթակոմի –տէին ժողովը այսօր չորեքշաբթի ժամը 9*ին*, *Ծա–նօթ հաւաքատեղին* : *Պարտաւորիչ ներկայութիւն* :

ԿԱՐՏԱՆ.— *Հ*· *Ց*· *Դ*· «*Ընիկոլ Դուման*» *ենթա–կոմիտէին ընդհ*· *ժողովը այս կիրակի ժամը* 3*ին*, *Հ*· *Ց*· *Դ*· «*Գեղունի*» *սրահին մէջ* : *Կարեւոր օրա–կարգ* : *Ներկայ պիտի գտնուի Մարսէյլի Շրջ*· *կոմիտէի ներկայացուցիչը* : *Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեչտ է* :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— *Վասպ*· *Հայր*· *Միութիւնը կը յայտարարէ իւ պիտութիւն Մարսէյլի եւ չրջանի հայ հասարակութեան թէ* , *Վասպուրականի հե–րոսամարտի* 34*րդ տարեդարձը մեծ պատրաստու–թեամբ պիտի տօնուի Մայիս* 15*ին* : *Կը խնդրուի միութիւններէ նկատի ունենալ այս թուականը* :

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆ· *Կ*· *ՖԱՉԻ Պ*· *ՕՏՏՈՑԻ ՄԱՄՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ*

Այս չաբաթ իրիկուն ժամը 9*էն մինչեւ լոյս*, Bar International*ի սրահին մէջ*, Chemin de la Madrague *թիւ* 230:

Գեղարուեստական բաժին, *հայկական եւ եւրոպական պարեր* : *Նուագախումբ Նոր Սերուն–դի Ֆաչխատանքային խումբին*: *Ճոխ եւ մատչելի պիւֆէ* :

ՅԵՐԵԿՈՑԹ – ԽՆԶՈՑՔ

Կազմակերպուած Հ· *Ց*· *Դ*· *Լիոնի «Վարանդ –եան» կոմիտէի կողմէ*, *այս կիրակի Ցոյներու սրահը*, 5 rue Bonnefoi, *ժամը* 2.50*էն մինչեւ* 10:

Եւրոպական եւ հայկական պարեր, *երգ*, *ար–տասանութիւն եւ նուագ* : *Ճոխ եւ առատ պիւֆէ* : *Սրահին չերմութիւնը ապահովուած է* : *Մուտքը ազատ է* :

ԵՐԵԿՈՑԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր· *Կապոյտ Ֆաչի Շավիլի մասնաճիւղին* , *Բարեկենդանի օրը* , *այս կիր*· *ժամը* 3*էն մինչեւ կէս գիչեր*, Salles des Fêtes*ի մէջ* : *Գեղարուեստա–կան բաժին Հ*· *Ց*· *Դ*· *Նոր Սերունդին կողմէ* : *Զաւեչտ մը «ԳԱԻԹ ՄԸ ԹԻՑ» Սէվրանի Կ*· *Ֆաչին կողմէ* : *Մուտք եւ կերուխում մատչելի ա–մէն քսակի* :

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Վաղը Հինգշաբթի, *Փարիզի Ս*· *Ցովհ*· *Մկր–տիչ եկեղեցւոյ մէջ պիտի կատարուի հանդիսաւոր պատարագ* : *Առաջին անգամ ըլլալով պիտի մաս–նակցի եկեղեցւոյս երկսեռ երգչախումբը* :

Պիտի նախագահէ եւ քարոզէ Հ· *Պ*· *Արտա–ւազդ արք*· *Սիւրմէեան* : *Հրաւիրուած են Փարիզի եւ չրջակայքի բոլոր հայ դպրոցներու աչակերտ–ները իրենց ուսուցչական կազմով* :

Կը հրաւիրենք նաեւ հայ ժողովուրդը որ իր մասնակցութիւնը բերէ այս պատմական տօնակա–տարութեան :

ԾԱԽՈՒ ՏՈՒՆԵՐ

Գեղանյարկի վրայ չորս սենեակ եւ խոհանոց : *Երեք սենեակը ազատ* :

Առաջին յարկին վրայ հինգ սենեակ եւ խոհա–նոց : *Պարտէզ* 200 *քառ*· *մէթր*, *որուն մէջ կայ նաեւ երեք սենեակոց յարկաբաժին մը* : *Դիմել՝ Կ*· *ՏՕՆԻԿԵԱՆի*, *Պանէօ*, 18 rue Enguehard:

ՄԵՔԵՆԱԴԻՐ ՀԱՑ ՕՐԻՈՐԴ ՄԸ

Գործ կը փնտռէ, *պաչտօնատան մը մէջ* : *Դիմել «Յառաջ»ին Գ*· *Կ*· *սկզբնատառերով*:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
La Gérant : A. NERCESSIAN

ՁԵՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԻՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ՄԻ ՄԻԱՑՆ

LE BOSPHORE *Մառխալով*

Հրուչակը — ՀԻԼՎԱՆ — զուտ չաքարով անարատ ԹԱՀԻՆով պատրաստուած, *նաեւ* LE BOS–PHORE, *բահաթ լօքումը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյն արտադրութիւններն են*:

Վարիչ Տնօրէն Պ· *ՍՈՒՐԷՆ ՖԷՍՃԵԱՆ*

Société «LE BOSPHORE», Marseille

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 ամգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Jeudi 24 Février 1949 Հինգշաբթի 24 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5779–Նոր շրջան Թիւ 1190 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՆՈՅՆ ԿԱՄՔԸ՝ ԴԱՐԷ ԴԱՐ

Ոչ մէկ ուժ կրնայ մեզ ետ կեցնել մեր հաւատքէն,— Սյս յայտարարութեան մէջ կը խտանայ Վարդանանցի ամբողջ իմաստը:

Դաւանանք մը, որ կը տեւէ դարերէ ի վեր, արհամարհելով բոլոր փոթորիկները: Մնալով տոկուն եւ անխախտ՝ չլացուցիչ լոյսերու թէ խաւարակուռ փոսերու առջեւ:

Ահա թէ ո՛ւր է այս հալածական ժողովուրդին յարատեւութեան գաղտնիքը :

Հիմնականը՝ հաւատքին ձեւը չէ, այլ իմաստը: Ոչ թէ տառը, այլ բովանդակութիւնը :

Դարեր առաջ ալ, երբ կրօնն եւ եկեղեցին էին որ ձեւ ու մարմին կուտային անոր, պայքարը կը ձգտէր մէկ նպատակի,— ապահովել մեր ինքնութիւնը: Ճակատիլ՝ յայտնի թէ գաղտնի դաւերու, բարբարոսական բռնութեանց եւ հալածանքներու դէմ :

Մեր իմաստուն ժողովուրդին պատմութիւնը հարեւանցի կարդացած են անոնք որ միայն կրօնական, քրիստոնէական պայքար կը տեսնեն Վարդանանց պատերազմին մէջ:

Ցամի չնորհաց 451ին ալ, ինչպէս անկէ վերջ եւ մինչեւ այսօր, օտարին քաղաքական լուծն էր որ կ'ընդդիմացնէր Վարդաններն ու Ղեւոնդները:

Այդ օրերուն ժողովուրդները այնքան հասուն չէին, որպէսզի կարենային մշակուած բանաձեւերու վերածել իրենց ազգային – քաղաքական պահանջները :

Վարիչ դասակարգը ինքն ալ հարկադրուած էր մասչելի լեզու մը գործածել:

Ժողովուրդ մը, որ Հայկ ու Բելի աւանդութիւնները լսած էր, անշուշտ բնազդաբար կը զգար անկախութեան, ազգային գոյութեան պահանջը:

Յորհրդային գրադատ մը վերլուծելով Դ. Դէմիրճեանի «Վարդանանք» վէպը, ուշադրութեան կը յանձնէ հետեւեալ պարագան.

— « Վէպում առնչւում են, միահիւսւում եւ չատ անդամ ժողովրդի դիտակցութեան մէջ նոյնանում հողի, ժողովրդի, հայրենիքի, յաւերժութեան գաղափարները »:

Վէպին հեղինակը այս իրականութիւնը կը պարզէ ուրիշ պատկերով մը:

Իր նկարագրութեամբ, Վարդան Մամիկոնեան հայ ժողովուրդը կը նմանցնէ մեղուին , — «Սոխակում են՝ կուում է»: Եւ կը վկայէ, սպարապետին բերնով .

— « Մենք արիւնահեղութիւն չենք փնտռում. այլ փախչում ենք նրանից: Բայց եթէ արիւնահեղութիւնը չատ կը վազէ մեր յետեւից, մենք եւս կը շրջուինք»:

Եւ վերջապէս հայ չինականին դաւանանքը, այնքան պարզ եւ սրտառուչ .

— « Մենք ու մեր հողը մէկ ենք... Մեր կեանքը մեր հողի մէջ է: Պոկեցէք, է՛լ կեանք չունենք»:

Այս դիտակցութեամբ էր որ մեռան հազարներեսունեւեւեց վկաները: Ինչպէս ուրիշ հարիւր հազարաւորներ՝ դարերու ընթացքին: Մինչեւ մեր օրերը, ուր Աւարայրի ժառանգորդները իրենց եղունգներով կը ճանկռտէին Հայաստանի լեռներն ու ձորերը, Սարդարապատի անապատն ու բա, Ապարանը :

Զարհուրելի ելեւէջներ՝ շրջանէ շրջան եւ դէպքէ դէպք, բայց միշտ միեւնոյն գիծը,— կանդուն մնալ, տեւել, ազատ բոյն մը ապահովելով արեւուն տակ:

Երբեմն թուլցած են հաւատքն ու կամքը: Կամ կարճամիտ, կամկար առաջնորդներ կէս ճամբան մնացած են: Եւ կամ անոպաշ դաւադիրներ ուզած են այս ու այն մասերը առաջնորդել անճար բազմութիւնները, լուծի տակ պահելով զանոնք:

Երբեմն ալ, թշնամիներու ճնշումը, հայրենիքի մոլեգնութիւնը այնքան զարհուրելի եղած են որ կարծեր են թէ ամէն բան վերջացած է:

Դարերը իրենք հերքած են այս եղերապատութիւնները: Եւ իրենք թէ թմրած, մահամերձ առիւծը նոր հրաշքներ գործած է, բաշերն արձակ՝ աչխարհն չորս հովերուն :

Երբ ժողովուրդ մը Վարդանանք կը տօնէ 1500 տարի անընդհատ, նոյն հաւատարմութեամբ, կը նշանակէ թէ տէրն է իր ճակատագրին, բոլոր պատգամներուն մէջ:

Նոյն կամքը՝ դարերու ընթացքին: Շ.

Հ. Ց. Դ. չարխարը կը խտանայ

25 ՆՈՐԸՆԹԱՆԵՐ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՄԷՋ

«Ցուսարեր»ի էջ կը կարդանք (3 փետր.) . —

Երէկ «Նաւասարդ» Ակումբին մէջ, 25 նորադիրներ իրենց երդումը կատարեցին եւ Հ. Ց. Դ. շարքերը անցան:

Օրուան նախագահն էր ընկեր Գ. Լազեան, որ նախքան երդումը բացատրեց այս «երկրորդ մկրտութեան» իմաստն ու տարողութիւնը անոնց համար, որոնք Դաշնակցութեան շարքերը կը մտնեն: Ապա տեղի ունեցաւ երդման արարողութիւնը: Ընկերները ոտքի, սրահը՝ լուռ, բեմին վրայ սեղան մը, վրան Եռագոյնը :

Եւ 25 երիտասարդ–երիտասարդուհիներ միաբերան արտասանեցին :

« Կ'երդնում » :

Արարողութենէն ետք խօսք առին ընկերներ Աբշակ Ծովհաննէսեան, Մինաս Տէր Սարգիսեան, Բժիշկ Եր. Խաթանասեան, Լեւոն Տէր Ասատուրեան եւ Վահան Նաւասարդեան :

Ապա սրահը թնդաց «Ցառաջ Նահատակ» քայլերգի հնչիւններով :

Երբ 25 «ընկեր»ները բեմէն վար իջան եւ քովի սենեակէն անցնելով, այլեւս «մկրտուած», վերստին մտան ժողովասրահ, յանկարծ ծայր տուաւ երկար ու սրտառուչ ծափահարութիւն մը:

Եւ չատերուն աչքերուն մէջ արցունք կար...

ՈՒՐԻՇՆԵՐ՝ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՄԷՋ

ԿՐԱՆԻԹ ՍԻԹԻ, Ցունուար 16ին տեղի ունեցած հրապարակային ժողովի մը ընթացքին, ուր խօսած են ընկերներ Դրօ եւ Քրմոյեան, 22 հոգի միացած են Հ. Ց. Դաշնակցութեան:

ՄԵՍԻՆԱՑԻ մէջ հինգ ընկերներ միացած են ընկեր Ա. Կիւրակոսեանի այցելութեան առթիւ, իսկ հինգ երիտասարդուհիներ Հ. Օգն. Միութեան :

ՆԻԱԿԱՐԱ. ՖՈԼՍԻ մէջ 12 երիտասարդներ մըտած են Հ. Ց. Դ. շարքերը ընկեր Ս. Կիւրակոսեանի այցելութեան առթիւ:

ՊՐՅՈՒՍԻՆՑի մէջ կազմուած է Հայ Երիտ.Դաշնակցութեան Ուխտ մը 12 անդամներով:

ՐԻՑՄԻՆի մէջ ընկեր Դրօյի այցելութեան առեն 9 Դաշնակցականներ եւ 18 Կաչուհիներ աւելցած են :

ՊՐԱՒՔԼՆի մէջ հաւաքոյթի մը ընթացքին ուր խօսած են ընկերներ Ս. Թափառական, Տիկին Նազարեան, Ճիմի Թաշճեան եւ Գ. Մխիթարեան 12 նոր ընկերներ երդում ըրած են Եռագոյնի վրայ եւ միացած Հ. Ց. Դ. կոմիտէին: 6 տիկիններ անդամագրուած են Հ. Օ. Միութեան եւ երկու երիտասարդներ Երիտ. Դաշնակցութեան :

ՏՈՒՐՔԵՐՈՒ ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ պայմանաժամը, որ կը լրանար Փետրուար 28ին, երկարաձգուեցաւ մինչեւ Մարտ 15: Ցոյս կայ որ աւելի երկարաձգուի,— մինչեւ Մարտ 31:

ՍՍԿԱՐԱՆ.— Ոսկին կը չարունակէ իյնալ : Առջի օր անկումը հասած էր 10 %ի, մեծ իրականացում պատճառելով Փարիզի սակարանին մէջ : Դ. օր անպ. ոսկին, որ 5875 էր, իջաւ 5200ի, նափոլէոնը՝ 5000էն 4500ի, դուլց. Ֆրանքը՝ 4675էն 4300ի, ամերիկեան տոլարը (20) 28.800էն 21.000 Ֆրանքի: Ջոյլ ոսկին՝ 657.000էն 635 հազարի: Թղթադրամ տոլարը 395էն բարձրացաւ 400ի, սթերլինը՝ 1200ի, դուլց. Ֆրանքը 101էն իջաւ 95 Ֆրանքի:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ խորհրդային շրջանին հրամանատարը ամբաստանեց ամերիկեան շրջանին հրամանատարութիւնը թէ թոյլ չի տար որ աւելի քան հարիւր հազար խորհրդային քաղաքացիներ իրենց հայրենիքը վերադառնան:

30.000 ՓԱՐԻԶՑԻՆԵՐ ժողով մը սարքեցին Զմեռնայի մարզարանին մէջ, բողոքելով կարդելնալ Մինճենթիի դատապարտութեան դէմ: Ճառախօսներուն մէջ կը գտնուէին ներկայացուցիչներ ամէն հոսանքէ :

ՊԱՂՏԱՏԻ ԿԱՅԱՂԱՆՆԵՐՈՒՆ առթիւ, համայնավարները ցոյց մը կատարած են Դամասկոսի Իրաքեան դեսպանատան դէմ, համաճայն կարդ մը թերթերու տեղեկութեանց: Աւելի կարեւոր ցոյց մըն ալ տեղի ունեցած է Հալէպի Իրաքեան հիւպատոսարանին առջեւ:

ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ վարձքը 10 % պիտի դեղչուհառաջին վեցամսեային, 5 % երկրորդ վեցամսեային, կառավարութեան որոշումով, եթէ խորհրդարանը ընդունի:

Եթէ կարմիր բանակը գրաւէ Փարիզը...

Քաղաքական շրջանակներու մէջ մեծ ուշադրութիւն դրաւեց Ֆրանսայի համայնավար կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարին՝ Պ. Մորիս Թորէզի մէկ յայտարարութիւնը, կեդր. կոմիտէին առջեւ: Կը թարգմանենք իրենց իսկ պաշտօնաթերթէն («Իւմանիթէ», 23 փետր.) .—

— « Ժողովուրդի թշնամիները կը կարծեն նիրղը ձգել մեզ, հետեւեալ հարցումն ուղղելով .— « Ի՞նչ պիտի ընէք, եթէ կարմիր բանակը գրաւէ Փարիզը» : Ահաւասիկ մեր պատասխանը .—

1.— Ֆ. Միութիւնը երբէք չէ զանուած եւ չի կրնար զանուիլ նախայարձակի դիրքին մէջ՝ որ եւէ երկրի հանդէպ : Ընկերվարութեան երկիրը չի կրնար, ըստ կանոնի, վարել նախայարձակմանն եւ պատերազմի քաղաքականութիւն մը որ յատկանիշն է աչխարհակալ պետութեանց : Խորհրդային բանակը, Սթալինկրատի հերոսական պաշտպանները բանակը երբէք չէ յարձակած ուրէք ժողովուրդի վրայ : Ան հիթլէրական Գերմանիոյ հանդէպ կատարեց իր փառապանծառաքելութիւնը երբ ազատարարը ժողովուրդներու, այդ նոյն ժողովուրդներու ծափերուն մէջ:

2.— Մենք դիրք կը բռնենք իրողութեանց եւ ոչ թէ ենթադրութեանց վրայ : Ներկայ իրողութիւններն են.— Ֆրանսական կառավարութեան դործօն աչխատակցութիւնը անդլեւսաքսոն աչխարհակալութեանց յարձակողական քաղաքականութեան, օտար սպայակոյտի մը ներկայութիւնը Ցունթչինպլոյի մէջ, մեր երկրին եւ անդրծովեան Ֆրանսական հողերուն նախայարձակման խրխիններու վերածումը ընդդէմ Ֆ. Միութեան եւ Ռամկավար Ժողովրդապետութեան :

3.— Քանի որ հարցում կ'ուղղեն մեզի, բացատրենք,— եթէ ազատութեան եւ խաղաղութեան գաղափարներով տոգորուած բոլոր Ֆրանսացիներու կանքերը չյաջողին ժողովրդապետութեան եւ խաղաղութեան ճակատը վերադարձնել մեր երկիրը, հետեւաբար, եթէ մեր ժողովուրդը, հակառակ իր կամքին, քշուի հակահարցային պատերազմի մը մէջ եւ եթէ այդ պայմաններուն տակ խորհրդային բանակը, որ կը պաչտպանէ ժողովուրդներու դասը, ընկերվարութեան դասը, հարկադրուի նախայարձակ ուժերը հետապնդել մինչեւ մեր հողին վրայ, Ֆրանսայի աչխատաւորները, ժողովուրդը կրնա՞ն խորհրդային բանակին հանդէպ բռնել դիրք մը որ տարբեր ըլլայ Լեհաստանի, Ռումանիոյ, Եուկոսլաւիոյ եան. ժողովուրդներու բռնած դիրքէն» :

ԻՆՉ ԿԸՍԵՆ ՎԱՐԻՉ ԴԷՄԻՔԵՐ

Շատ մը պատասխանատու անձեր արտայայտուեցան, այս ծանրակչիռ յայտարարութեան առթիւ: Թերթերը կ'ըսեն թէ հարցապնդում պիտի ըլլայ Ազգ. ժողովին մէջ, իմանալու համար կառավարութեան տեսակէտը եւ թէ խնդիրը պիտի քննուի նախարարական խորհուրդին մէջ:

Պ. Թոռէ Պիտօ, նախկին արտաքին նախարարը, ընդունելով հանդիպիլ Թորէզի յայտարարութեան պայմանաւոր հանդամանքը, «չատ ծանր» կը գտնէ զայն : Ջօր. տը Կուլի կուսակիցները կը պահանջեն որ դատական նախարարը դատական հետապնդում կատարէ : Երեսփոխան մը Թորէզի յայտարարութիւնը կը նկատէ «գործակցութիւն ենթադրեալ թշնամիի մը հետ» : Պ. Ռընէ Մայէր, արմատական եւ նախկին նախարարը, յայտարարեց թէ «եղած ենթադրութիւնը կրնայ դոյութիւն ունենալ միայն Թորէզի գլխուն մէջ» :

Նախկին վարչապետ Փոլ Ռէյնօ դիտել տուաւ.— « Անոնց համար որ պիտին ուժերու յարաբերութիւնը արեւելքի եւ արեւմուտքի միջեւ, դառն հեգնութիւն մըն է խօսիլ յարձակողական քաղաքականութեան մը մասին ընդդէմ խորհրդային Ռուսիոյ» :

Պ. Նոկէր, ընկերվարական, յայտարարեց .— «Ահաւասիկ նոր ապացոյց մը կոմինֆորմի միջամտութեան Ֆրանսայի ներքին դործերուն մէջ » : Արմատական երեսփոխան մըն ալ կը հարցնէ .— «Թորէզ Եուկոսլաւիան ալ յիչելով Ֆրանսայի թիթօ՞ն ըլլալ կ'երազէ» :

Մրջերկրականեան դաշինք

(ԱՆԳԼԻԱ, ՖՐԱՆՍԱ, ՑՈՒՆԱՍՏԱՆ, ԻՏԱԼԻԱ, ԹՈՒՐՔԻԱ)

Պ. Ցալտարիս, Ցունաստանի արտաքին նախարարը, որ Լոնտոն դացած էր խորհրդակցելու համար ան.պլ. կառավարութեան հետ, առաջարկած է հիւսիսային Միջերկրականի դաշինք մը կնքել, իբրեւ լրացուցիչ մասը Ատլանտեանի դաշինքին :

Իր ծրագրին համաձայն, այս նոր դինակցութեան անդամները պիտի ըլլան Անգլիա, Ֆրանսա, Ցունաստան, Իտալիա եւ Թուրքիա, իսկ աւելի վերջը՝ Սպանիա : Այսպէս պիտի կազմուի չրջանային ապահովութեան ցանց մը: Ցառաջիկային Հիւս. Միջերկրականի դաշինքը կրնայ տարածուիլ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՅՈՒԵՑԱՐԴԱՐ...

(ՆՈՑ· 29Ի ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԵԱՆ ԱՌԻԹՈՎ)

(Բ· եւ վերջին մաս)

Նոյեմբեր 29ի տօնը կրօնական ու ազգային հռչակելով — երբ այդ տօնը ոչ կրօնական է եւ ոչ ազգային — «Արեւ» իր Դեկտ· 11ի խմբագրականին մէջ կը գրէր·

« Թեմական, Քաղաքական, Թաղական եւ նոյնիսկ համադրումար ժողովները երբեք իրաւասութիւն չեն ունեցած եւ չեն ալ կրնար ունենալ՝ որեւէ պարագայի տակ որոշում կայացնելու ազգային տօնի մը մասին»:

Այս նոյն միտքը անգամ մը եւս չեչտելով՝ նոյն «Արեւ» իր Դեկտեմբեր 16ի առաջնորդող յօդուածին մէջ կը գրէր·—

« Քաղաքական ժողովը, ինչպէս Թեմական ժողովը կամ Եգիպտահայ Համագումարը, այս երեքն ալ պատասխանատու ազգային մարմիններ են: Այսուհանդերձ, անոնց իրաւասութեան սահմաններէն դուրս կը մնայ 29ի տօնակատարութեան խնդիրը, որուն մասին Հայրապետին որոշումը ԱՆԴԱՌՆԱԼԻ եւ ՎԵՐՋՆԱԿԱՆ է բոլոր Հայերուն համար ամփոփ»:

Այս վայրաբանութիւնները պայծառ հայելին են մեր հակառակորդի հաւրային քամնելի պատկերին:

Նոյեմբեր 28ի անարդ դաւը քաղցր եկած ըլլալով իրեն՝ Եգիպտոսի ամրակուռ օրգանը, թարգմանը հանդիսանալով ամէն կարգի «քաղաքածաւուկ»ներու, ընդգծուած բառերով «ԱՆԴԱՌՆԱԼԻ» եւ «ՎԵՐՋՆԱԿԱՆ» կը հռչակէր աչխարհի « ԲՈԼՈՐ ՀԱՅԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ԱՆՈՏԻՐ » հրահանգ մը, որ կը վերաբերէր ԲՈԼՇԵՒԻԿԵԱՆ տօնի մը, եկած էր ԲՈԼՇԵՒԻԿԵԱՆ աչխարհէ եւ փաստօրէն ԲՈԼՇԵՒԻԿՆԵՐՈՒ կողմէ ...

Ու միաժամանակ մեր դէմ, իբրեւ «ազգադաւ»ներու եւ «կրօնուրաց»ներու, իր չարաթոյն դրչով կիրքեր կը բորբոքէր եւ առելութիւններ կը սերմանէր...

Մինչ իրողութիւնն այն էր — եւ այս պարագան ինք քալ դիտէր — որ «բոլոր Հայեր»էն Նոյ· 29 տօնակատարած չեն·—

Երուսաղէմի Հայ Պատրիարքութիւնը :

Դիտէր, որ տօնակատարած չէ Լիբանանը:

Դիտէր, որ տօնակատարած չէ Սուրիան:

Դիտէր, որ տօնակատարած չէ Իրաքը :

Դիտէր, որ տօնակատարած չէ Յունաստանը:

Դիտէր, որ դրեթէ տօնակատարած չէ Իրանը:

Մենք յիշատակեցինք միայն դրեթէ բոլոր եւ չտուինք փոքր վայրերու անունները — թիւով բաւական չատ — ուր նոյնպէս տօնակատարուած չէ Նոյեմբեր 29:

Եւ պարզ է թէ ինչու:

Նախագահելով Պուքրէշի «փառատօնին», ի պատիւ Նոյեմբեր 29»ի, եւ հպարտ, որ «Հայկական նեղ հաւաքոյթ մը վերածուած է միջազգային եղբայրութեան փհկաչուք ցոյցի մը», Երեւանէն նոր Պուքրէշ դարձած Ց· Պապոյեան — նախագահը «Հայաստանեան ձակատ»ի — կը բացագանչէր·—

«Ո՞վ տուաւ մեզի այս երջանիկ օրը»:

Ու կը պատասխանէր·—

« ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԲՈԼՇԵՒԻԿ ՄԵԾ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ, ԱՁԳ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆՃԱՐԵՂ ԱՌԱՋՆՈՐԴԸ՝ ԼԵՆԻՆ ՈՒ ԻՐ ԱՐԺԱՆԱԽՈՐ ՑԱՂՈՐԴԸ՝ ՄԵԾՆ ՍՏԱԼԻՆ» («Հայաստանեան ձակատ», Պուքրէշ, 5 Դեկտ· 1948):

Եւ իրաւացի էր:

Նոյեմբեր 29 ԲՈԼՇԵՒԻԿ տօն մըն է, բայց երբեք ազգային ու կրօնական :

Ու ճիշդ այդ պատճառով ալ այդ տօնը չկայ Էջմիածնի «Օրացոյց»ի ոչ ազգային եւ ոչ ալ կրօնական տօներու մէջ:

Մինչ կայ ԲՈԼՇԵՒԻԿ «Օրացոյց»ին մէջ՝ անոր բոլոր տօներու «փառատօն»ը կազմելով...

Սխալիլը — մարդկային է, սակայն սխալին չհանդրտանալն ու չդիտակիլը — ծանրադոյն յանցանք մըն է, մանաւանդ Հանրային վարիչին համար :

Ինչպէս որ դիտակիլն ու խոստովանիլը — առաքինութիւն մըն է:

Մեր պայքարը տարբեր նպատակ չունէր, քան վաւերագրել տալ գործուած օրինազանցութիւնը՝ առիւ իսկ անոր կրկնութիւնը խափանելով :

Իր յայտարարութեանը մէջ Թեմիս Առաջնորդը կը վկայէ ·

-— « ԽՈՐԱԳԻՍ ԿԸ ՑԱՒԻՄ , ՈՐ ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊԲԵՐՈՒԻ ՏԱԿ, ԵՒ ԲՈԼՈՐՈՎԻՆ ԱՌԱՆՁԻՆ, ՁԱՌՐՀԵՅԱՑ ՀԵՌԱՁԱՅՆԵԼ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻ ԱՏԵՆԱՊԵՏԻՆ ԵՒ ԱՆԴԱՄՆԵՐՈՒՆ, ՍՏԱՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԱՆՈՆՑ ԱՀ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆԸ»:

Այս յայտարարութիւնը կը գոհացնէ մեզ:

Հակառակ «Արեւ»ներու քայքայիչ, ստապատիր եւ մեր ազգային արժանապատուութիւնը խոբապէս խոցող անվայելքարոզչութեան, Թեմիս առաջնորդը իրաւունք չունէր իր հայեցողութեամբ պարզելով մեր տեսակէտը Փարիզի եկեղեցական գործերու եւ մանաւանդրարար Ընկերակցութեան վարչութեան մասնակի ընթրութիւններու մասին, յատակօրէն դատապարտեր էի մեր հակառակորդներու ակնյայտնի մեքենայութիւններն ու զրուելի խաղերը:

Աւոնց զոյգ օրականներու հրատարակութիւն – ները հիմք բռնելով՝ նոյնքան յստակութեամբ եւ վճռաբար կը յայտարարէի թէ՝ սուտ եւ ամբոխավարութեան անպարկեշտ միջոցներուն ապաւինած, անոնք կ'ուզեն ծածկել իրենց իսկական դէմքը եւ կը ջանան չարունակել այս երկրի իշխանութեան կողմէ լուծուած «ճակատ»ի վնասակար գործունէութիւնը :

Աւելին ըլլալով, «Վերջ Ամբոխավարութեան» յօդուածովս (14 Յունուար) կը յայտարարէի· — «Անոնք տարիներէ ի վեր զանազան մութ միջոցներով բոյն դրած արտասահմանի ազգային հիմնարկութեանց մէջ, յաջողած էին կասկածելի հոսանքի մը դրօշակիրները հանդիսանալ: Անոնք կամաւորապէս թէ հարկադրաբար ընդունելով օտերին հովանաւորութիւնը, ոչինչ խնայեցին որպէսզի դաղթահայ ազգային չարժիչ դասանակը պահուի դիմակաւոր դործակալներու ձեռքին մէջ»:

Բոլոր այս կարգի կարեւոր մեղադրանքներէն ամրակուռ չարաթաթերքը, «Ապագայ», ըստ եւրեւոյթին ոչինչ դատած է աւելորդ կամ պակաս՝ հարցասիրումի եւ կամ լուսարանութեան արժանի:

Այս իրողութեան հակառակ, ան՝ իր 5 փետր· թիւով «Երկու հարցում եւ քանի մը պատասխան «Ճառագ»ի եւ իր Ս· Թ·ին» խորագրով դրութեամբ «կը հրաւիրէ» եւ «ասպարէզ կը կարդայ» ինծի հաստատել երկու չատ աւելի թեթեւ մեղադրանքներ :

Պիտի չվարանիմ դոհացնել մեր «օրինապահութեան» նախանձախնդիր օրկանը, մանաւանդ, որ յօդուածէս իր ըրած մէկ ըրերումի եղանակին իսկ, նոր եւ աւելի ծանր փաստ մը կուտայ իր նկարագրի մասին:

«Օրինապահութեան Դիմակի Տակ» յօդուածիս մէջ (1 Փետրուար) եայ հետեւեալ պարբերութիւնը.— « Ասկէ դուրս, անոնց «հայրենասիրութիւնն» եւ այս պարագային «եկեղեցասիրութիւնը», կրնան փոխուիլ եւ իրենց բովանդակութեամբ եւ ձեւովը, համաձայն «Սովետ· Հայաստանի» եկած ներշնչումներուն...» :

« Ապագայ» հարկ չէ նկատած ամբողջութեամբ դնել վերի տուները: Դուրս ձգելով «Ասկէ դուրս, անոնց «հայրենասիրութիւն» եւ այս պարագային» արտայայտութիւնը, ըստ կամս սկսեր է «եկեղեցասիրութիւնը կրնայ փոխուիլ եւ իր բովանդակութեամբ եւ իր ձեւով համաձայն «Սովետ·» Հայաստանէն եկած ներշնչումներուն...»:

Հաստատելէ առաջ վերեւի մտքերս, հարկ է հոս ճշդել խիստ կարեւոր կէտ մը:

Ինչպէս տեսնուեցաւ, ես պայմանադրակատ նկատած եմ անոնց («ապագայ» եւ «Փարիզի Ձայն») ոչ միայն «եկեղեցասիրութիւնը», այլ մանաւանդ «հայրենասիրութիւնը» :

Եթէ ամրակուռ թերթին համար վրդովիչ է իր եկեղեցասիրութիւնը պայմանաւորել Սովետ-Հայաստանէն եկած ներշնչումներուն, ի՞նչպէս անլուռ կը դիտուի երբ իր հայրենասիրութիւնն ալ՝ խնդրական կը նկատեմ միեւնոյն եղանակով :

Ասկէ պէտ՞ք է ենթադրել որ եկեղեցասիրութիւնը աւելի մեծ առաքինութիւն է հայրենասիրութիւնէն:

Եւ կամ, արդ՞ը է եւ ոչ անարդակա՞ն հայրենասէրը դառնալ համաձայն «Սովետ·» Հայաստանէն ներշնչումներուն, բայց՝ սխալ եւ տանէն եկած ներշնչումներուն, երբ եկեղեցասիրութեան մէջ կը մատնանշէ միեւնոյն ազդեցութիւնը:

Իսկ եթէ, առհասարակ, ամրակուռ օրկանը կը մերժէ «Սովետ·» Հայաստանի ներշնչումները իր եւ հայրենասիրական եւ եկեղեցասիրական ըմբռնումներուն վրայ, ինչո՞ւ ուրեմն — կրկնենք անգամ մը եւս — ինծի ուղղած հարցումին մէջ, դիտակցարար հանուած է «հայրենասիրութիւնն» եւ թողուած միայն «եկեղեցասիրութիւնը» :

Ինչո՞ւ այս ամբարտաւանութիւնն ու այլանդակութիւնները: Մանաւանդ անոնց կողմէ, որոնք հայրենասիրութիւնը կը նկատեն իրենց ոչ, միայն մենաչնորհը՝ այլեւ դոյութեան իմաստը:

Ստորագնահատել հայրենասիրութիւնը՝ եկեղեցասիրութեան, կրկնակի անհերելի յանցանք մը պիտի ըլլայ մարդոց համար, որոնք կը յաւակնին ժամանակակից արմատական կուսակցութեան մը դրօշակիրները հանդիսանալ հայ իրականութեան մէջ: Պաշտպանել այդ տեսակէտը, պիտի նշանակէ մանաւանդ ժխտել իրենց քաղաքական դատանքը եւ ուղղութիւնը:

Չխմբալու համար այս փորձութիւններուն մէջ, «Ապագայ» կը հանդուրժէ լուռ համակերպումով մը հաստատել, որ իր հայրենասիրութիւնը կրնայ փոխուիլ եւ իր բովանդակութեամբ եւ իր ձեւով, համաձայն «Սովետ·» Հայաստանէն եկած խորհուրդներուն...» :

Այսքանը արդէն ապացոյց չէ՞, մեր հակառակորդներու հոդեկան աղքատութեան եւ անոնց «եկեղեցասիրութեան» վրայ՝ մեր ցոյց տուած ազդեցութեան :

Այժմեր հաստատումէն վերջ, այժմ դառնանք բուն հարցին : Ս· Թ·

ՀՆԴԿԱՉԻՆԻ ՄԱՍԻՆ բանակցութեանց սկսան Փարիզի մէջ նախկին կայսեր՝ Պաո Տայի հետ: Ֆրանսական կառավարութիւնը կը պահանջէ որ նախկին կայսրը Վիէթնամ վերադառնայ (Հանոյ, Այնամ եւ Քոչին – Չին), բայց կայսրը կարգ մը պայմաններ կը դնէ: Հնդկաչինի համայնավարատղզայնական վարիչը, որ 1946 Դեկտեմբեր 19ի Ազգ· վարժարաններն ու առաջնորդարանը ԳՈՑ պահելու մասին հակահրահանգ արձակելու:

Իրաւունք չունէր քաղաքական ժողովներու որոշումները, առանց այդ ժողովներու որոշումները, առանց այդ ժողովներու համամատութեան, փոխելու:

Այս մասին խորհած չէ Նոյեմբեր 28ին, սակայն այս մասին կը խորհի այսօր, այս ճշմարտութիւնը կ'ընդունի ու կը խոստովանի այժմ, ի շահ մեր գաղութի եւ ի պահու իրեն:

Կը սիրենք հաւատալ, որ Նոյեմբեր 28ի ծանր արարքը իր կրկնութիւնը պիտի չունենայ այլեւս Մարքեզ արքեզ· Սիրունեանի հանրային կեանքին մէջ:

Մեր այս հաւատքը կը զօրանայ նաեւ իր՝ Թեմիս առաջնորդի հանդիսաւոր յայտարարութեամբ·

— « Ազգային Իշխանութեան հեղինակութիւնը յարգելու գործին մէջ, — կը վկայէ Մարքեզ արքեզ· Սիրունեան, — ցոյց տուած եմ միշտ նախանձախնդրութիւն, եւ այսպէս ալ պիտի չարունակեմ ըլլալ եւ մնալ իմ պաշտօնավարութեանս ընթացքին »:

Պահել այս ՀԵՂԻՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ, յարգել զայն եւ ենթարկուիլ անոր, այս կը նշանակէ հանրային գործի մէջ ապահովագոյն կուռան մը ունենալ՝ ստեղծագործ եւ բարոյակրթիչ:

Վստահ, թէ ասկէ ետք մենք բոլորս այս ՀԵՂԻՆԱԿՈՒԹԵԱՆ զօրացման պիտի ծառայենք՝ այսօրուընէ փակուած կը նկատենք Նոյեմբեր 28ի տխուր պատմութիւնը:

Թող ներուի մեզի վկայել հոս, ու դուր չանայ նաեւ մեր պայքարը· ունինք այն մխիթարանքը, որ այդ պայքարով զօրավիդ հանդիսացանք Ազգ· Իշխանութեանց վարկին եւ հեղինակութեան վերահաստատման :

Այսքանն իսկ լրիւ կ'արդարացնէ այն ճիգը, որ սպառեցինք մենք:

Նոյն նիստին ժողովը միաձայնութեամբ հետեւեալ որոշումը քուէարկած է·—

« Առեղծուած անբաղձալի կացութեան առջեւ, Քաղաքական ժողովը այն կարծիքը ունի, որ «Նոյեմբեր 29»ի եւ «Մայիս 28»ի տօները համանման կերպով կատարելու մասին պէտք է առաջարկ տանիլ Համագումարին:

« Այն պարագային, որ կարելի չըլլայ մինչեւ յառաջիկայ «Մայիս 28» Համագումար ժողով ունենալ, եւ եթէ Քաղաքական Ժողովը ինքզինք իրաւասու նկատէ այս խնդիրով զբաղելու, կրնայ այդ մասին ժամանակաւոր որոշում մը տալ»:

Յարդ Համագումար հրաւիրելու մեր բոլոր ճիգերը դուր անցան:

Պիտի մաղթենք, որ դէթ ասկէ ետքը այս Համագումարը որքան կարելի է չուտ հրաւիրուէր՝ իր վերջնական եւ հեղինակաւոր խօսքը, ի շահ գաղութիս տեւական խաղաղութեան, ըսելու համար:

(Ամբագրական «ՑՈՒՍԱՔԵՐ»ի)

Բուն Բարեկենդան

(ԱՐՄԵՆԻԱՑԻ ՀԱՄԵՐԳԻՆ ԱՌԻԹՈՎ)

Ուրեմն, այս տարի, Բարեկենդանը՝ արբեցութեամբ:

Նորէն, օրհնեալ դիմին՝ երիվերանդ, կարմրաբորբ, միւռոնալոյս, հայրենի մաքրամաքուր անդաստաններէն ճմլուած, քամուած ...:

Այսպէս, հայկ. երգը, «Արմենիա» երգչախումբին չրթներէն, իր հմուտ ղեկավարին՝ Վ. Սարգսեանի մոգական մատներուն տակ, պիտի հոսի այս չարաթ դիշեր, Փետրուար 26ին «Գոգա ս'Իթալիա»ի բեմին վրայ: Ոչ թէ համերգ, այլ համապարփակ համանուագ մը՝ հայ երաժշտական տաճարին երկոտասան չաւրուաններէն լուսածոր — Կամիտաս, Սայաթ — Նովա, Սպենդեարեան, Խաչատուրեան, Կոնաչեան, Ալէմշահ, Պարթեւեան, Սարգիսեան եւն. եւն.:

Այլեւս Հայ Երգը այն կախարդ դիցուհին է, որուն չունչին տակ սառերն կը հալին, թմրութիւնները կը սթափին եւ անճիտման, այլասերման անիծապարտ որդերն կը մահանան մեր հոգիներուն մէջ:

Այլեւս Հայ Երգը այն հրաշակերտ հայելին է, ուր կր ցոլան բովանդակ դէղն ու համայքը մեր քնաչխարհին, ինչ որ նիւթ է եւ հոգի, ինչ որ կանչ է, հող ու կանաչ: Ան դիւթահարաշ երգեհոն մըն է, մեր կուրծքին տակ, որուն ստեղնաչարերուն վրայէն կը թաւալին կենարար սոյլը Մասիսին, կապոյտ ջուրերը Սեւանին, ծուխն ու ծխանը հայ չինականին, հնչեղ հօրօվէլները արտերուն ու զուարթ դորիւնը պարերուն:

Այո՛ն ամէնէ աւելի որ, Հայ Երգի յայտարարութեան մը կր հանդիպիմ, այդ թաքուն երգեհոնը կը խլրտի իմ մէջս, պրկելով իր լարերը, կազմ ու պատրաստ պոռթկալու իր դեղումները, սպասուած օրը, ճիշդ մանուկի մը պէս որ անհամբերութեամբ կաղանդ Պապային գալստեան կը սպասէ:

Բայց թողունք պատկերն ու չրջանակ չողչողուն:

Մեր այն բոլոր խայտարղէտ հանդէսներն ու հանդիսադրութիւնները, բանախօսութիւններով, արտասանութիւններով ծանրաբեռնուած, ժամանակավրէպ փորձեր են, առաջադրուած նպատակին հասնելու: Կա՞յ աւելի հզօրագոյն ազդակ մը, գերազանց դեղթափ մը ուծացումի եւ հեռացումի, քան Հայ Երգը, որ որպէս կենդանի եւ հնչեղ պատգամ ամէնէն ապազգայնացած հոգիներու ալքերն անգամ կրնայ թունդ հանել ու միակ վրկութեան լաստը կամարել սիրտէ սիրտ, սերունդէ սերունդ:

Ան կը բովանդակէ իր մէջ Ս. Մեսրոպն համակ. իր տառերով, մեր քնաչխարհը՝ իր ապրումներովը ականջալուր:

Սա պահուս, այս անհերքելի ճշմարտութեան որպէս կենդանի վկաներ, աչքերուս առջեւ կը տողաշարուին հօթանասուն ուխտաւորներ —«Արմինիա» երգչախումբը: Ո՛վքեր են այս մոլեռանդ նուիրեալները...: Մեծամասնութեամբ անդիր ու անդրադէտ Արմէնները Սփիւռքին, որոնք, տարիներէ ի վեր, հայ երգին ծիրանին բռնած, տաղանդաւոր քրմապետի մը առաջնորդութեամբ, կը դեգերին անդաստանէ անդաստան: «Սիփանայ Սարեր»էն մինչեւ երկնային ոլորտները «Մեծամաքանչ»ին: Հայրենի դաշտերն ու դիւղերը, պարերգներով, կալերգներով ... մինչեւ խորանները մեր տաճարներուն, «Տէր, կեցո դու զհայս», սրտառուչ օրհներգներով:

Ու այս բոլորին հայեցի վերլուծումը բառ առ բառ, չեշտ առ չեշտ, բացատրական ուսուցումը, այնքան խղճմտօրէն, Վ. Սարգիսեանի նման հմուտ երաժշտագէտի մը կողմէ կիրարկուած ...: Զարմի՞ր ներբողել այս եօթանասունը, որոնց եռանկիներէն «կախէթի» կարմիր դինին կը հոսի միայն: Անոնց հագագին իւրաքանչիւր թրթռումը, փրկութեան նաւերդ մըն է այս համայնակուլ ծովուն վրայ: Զարմի՞ր գերագնահատել հայ երգի դպրոցը, սովորական դասաւանդութիւններէն աւելի: Բայց ...:

Աւազ, ամէն լուսաւոր պատկեր տրտմութեան ստուերներով պայմանաւորուած է մեր մէջ սակայն...: Ինչո՞ւ եօթն անգամ եօթանասունի չքարձրանայ նման երգեցիկ աչակերտութեան թիւը, ուր ուրեք, մանաւանդ Մարսէյլի մէջ, ուր Վ. Սարգսեանի նման արժէքաւոր երաժշտապետի մը դոյութիւնը փնտռուած բախտաւորութիւն է ու օգտագործելի առիթ:

Բայց այս սրտցաւ մերկացումները շատ հեռուները պիտի տանին զիս ... դիտեմ: Մինչդեռ Բարեկենդանը այնքան մօտ է ու դինովութեան տենչանքը այնքան անզուսպ, իմ մէջ: Ու տայր ինձ... «անմեղ դինովութիւնները հինաւուրց, բարի օրերուն: Գիտեմ... օրերը թեւեր առած, չուած են տարագիր թռչուններու նման ու կեանքին տուեր են նոր վազք, նոր դիմահարկար Բարեկենդանի:

Ու ես հիմա, անհուն տենչանքն ունիմ այդ վաղքին պրկել երդատուի դիշերը Արմենիայի, ողջունել զայն կարօտակէզ: Փշրել, այրել ու հովին տալ բոլոր կեղծ ու պատիր դիմակները խորթացած Բարեկենդաններու ու արբեցով արբիլ անխորհուրդ դինիովը Բուն Բարեկենդանին, որ Հայ Երգն է:

Միայն ե՞ս.. Ամէնքը, ամէնքը...: Ով որ Աստուած մը ունի իր հոգիին խորը, Արմենական դուարթութիւններով փառաբանելի:

ՏԻԳՐԱՆ ՓԻՐԱՆԵԱՆ

ԴԱՂՈՒԹԷ ԴԱՂՈՒԹ

Շ Թ Ո Ւ Խ Կ Ա Ր Տ Ի Դ Ա Ղ Թ Ա Կ Ա Ց Ա Ն Ի ընակիչներէն 10 անձ (երեք ընտանիք) մեկնած են դէպի Հիւսիսային Ամերիկա Փետրուար 6ին, իսկ Փետրուար 7ին՝ 6 ընտանիքներէ բաղկացած 27 անձ, որոնց երեքը ամուրիներ, մեկնեցան Ֆրանսա: Բոլորին սիրտի աչխատին Ֆրանսայի հարաւային չրջանին մէջ, իրրեւ հողագործներ եւ գործարանային աչխատաւորներ:

Փետրուար 15ին, դէպի Մ. Նահանգները մեկնած են դաղթակայանի ընակիչներէն երկու ընտանիքներ եւ քանի մը ամուրիներ, ընդամէնը 11 անձ:

Մարտ 25ին դէպի Պրազիլիա պիտի մեկնին 5 ընտանիքներ: Իսկ Վէնէցուէլական առաքելութիւնը պիտի վերսկսի տարագիրներու արձանագրութեան եւ փոխադրութեան, մէկուկէս ամիս ընդհատուելէ վերջ: (Բանբեր):

Գ Ի Շ Ե Ր Ո Ւ Մ Ի Ն հետեւեալ մանրամասնութիւնները կը հաղորդեն մարզական մրցումի մը առիթով կատարուած սպանութեան մասին, որուն առաջին լուրը հրատարակած էինք անցեալ չաբթու:

Յունուար 23ին մրցում մը տեղի ունեցաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի եւ «Ռէյսինկ» (տեղական խումբ մը) միջեւ: Մեր խումբը հինգ կէտի առաւելութեամբ կը չարունակէր յաղթական ելոյթը թափը ցոյց տալ խաղավայրին վրայ, երբ պարտութեան հեռանկարէն ջղագրգռուած «Ռէյսինկ»ի համակիրները սկսան մետեղի կանչեր արձակել Հ. Մ. Ը. Մ.ականներու հասցէին: Այս ալ բաւական չթուեցաւ, աւելի տաք – գլուխներուն, որոնցմէ մէկը առաճանակը հանելով սկսաւ կրակել մեր տղոց ուղղութեամբ: Արձակուած գնդակներէն երկուքը հանդիպեցան Յակոբ Պօյնուէօղուլեանի, Հ. Մ. Ը. Մ.ական երիտասարդի մը որ տեղն ու տեղը անչնչացաւ: Նոյն ոճրագործին կողմէ արձակուած երկրորդ գնդակ մը ծանրապէս վիրաւորեց ուրիշ Հ. Մ. Ը. Մ.ական մը, Յարութիւն Չիւրիւքեան, որ անմիջապէս հիւանդանոց փոխադրուեցաւ:

Սպանեալ երիտասարդին յուղարկաւորութիւնը տեղի ունեցաւ Յունուար 24ին: Այս առիթով Պուրճ Համուտի հաւատական բոլոր խանութները գոց էին ի նչան յարգանքի: Հինգ հազար հոգի կը հետեւէին թափորին: Կիրակի իրիկունն իսկ ոճրագործը եւ մեղսակիցները ձերբակալուեցան:

Յակոբ բնիկ էջմիէզցի էր, անդամ Հ. Մ. Ը. Մ.ի եւ Հ. Ց. Դաշնակցութեան: 23 տարեկան էր եւ միակ նեցուկը բազմանդամ ընտանիքի մը:

Պ Ի Ց Ր Ո Ւ Խ Ի.— Յունուար 21ին տեղի ունեցած է Հ.Մ.Ը.Մ.ի 10րդ Պատ. Ժողովը, որուն մասնակցած են Սուրիոյ, Լիբանանի, Պաղեստինի եւ Անդրյորդանանի բոլոր մասնաճիւղերէն 75 պատգամաւորներ: Շրջ. վարչութեան տեղեկատուին Վահրամ Կիւրճեան բարեգալուստի խօսքը րրած է, պատուակալ նախագահ եղած է Տօքթ. Ատուր Գասպարեան, տեղապահ եղած են փոխն ի փոխ եղբայրներ Եղիշէ Մանուկեան, Զարեհ Զարդուն, Վահան Թորոսեան, Արշաւիր Յովսէփեան եւ Արամ Աֆարեան: Յատկապէս ուշադրութիւն դրաւած է Պաղեստինի մասնաճիւղին տեղեկագիրը, որ կը ներկայացնէ Պաղեստինի ցաւալի դէպքերուն առթիւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի անդամներու կատարած դնահատելի աչխատանքը:

Վիճաբանութիւնները եղած են դաղափարական մթնոլորտի մէջ: Բոլորին միհամուռ պատակն է տեսնել ուռճացած եւ զօրաւոր բոլորին սիրելի դարձած այս կազմակերպութիւնը, որ բազմաթիւ առիթներով հայութեան անունը բարձր պահած է եւ կը չարունակէ պահել օտար երկիրներու մէջ, չնորհիւ իր անդամներուն բարոյական, եւ ֆիզիքական ուժին եւ զոհողութիւններուն:

Շրջ. վարչութեան անդամ ընտրուած են եղբայրներ Տօքթ. Ատուր Գասպարեան, Վահրամ Կիւրճեան, Մանուկ Տէմէճեան, Յովհաննէսեան, Յակոբ Աչճեան, Տօքթ. Արամ Պաղտասարեան եւ Միսաք Պէճան:

Հայկական առած.— Երիտասարդը աղջիկ ուզելու մի՛ դրկեր, ծերը ճի առնելու:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (102

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Ի.

ԱՆԴՐՈՆԻԿՈՍ ԿԵՍԱՐ

Այսպէս կը հասնէր Մլեհ մինչեւ Տարսոնի պարիսպներուն տակ՝ ազատութիւն գտած բազէի պէս, ուր իր առջեւէն՝ մերկ փախստականներ իր խստութեան համբաւը բերած էին եւ իր սպառնալիքը՝

— Եթէ չնորհակալ ըլլան Հոռոմները իր եղբօր հրամաններուն, ապա թէ ոչ՝ ոչ ոք գերութենէ ազատ պիտի մնար իր ձեռքէն:

Եւ թէպէտ Տարսոնի մէջ վեց եօթը հազար հոգի յառաջապահ խումբ մը ալ պատրաստ Անդրոնիկոսի բանակին սպասող, բայց մէկը չէր համարձակեր դէմ ելլել այս երկու հազար եւ քիչ մը աւելի հեծեալներուն գումդին, ոչ դրդռութիւն, ոչ նախատինք, ոչ չրջակայ դիւղերուն աւերումները եւ ծուխ յանդնութիւն չտուին այս մոլեկան զօրավարին դէմ դնելու:

Ուստի Մլեհ Տարսոնցիներէն յուսահատելով՝ յարձակեցաւ Լամբրոնի վրայ, վասն զի դիտէր թէ անոր իշխանը Յոյներուն համամիտ եւ նիզակակից էր, ինչ որ ամրութիւններէն դուրս գտաւ՝ ապառներուն, անդաստանէ անդաստան: « Սիփանայ Սարեր»էն մինչեւ երկնային ոլորտները «Մեծամաքանչ»ին: Հայրենի դաշտերն ու դիւղերը, պարերգներով, կալերգներով ... մինչեւ խորանները մեր տաճարներուն, «Տէր, կեցո դու զհայս», սրտառուչ օրհներգներով:

Ու այս բոլորին հայեցի վերլուծումը բառ առ բառ, չեշտ առ չեշտ, բացատրական ուսուցումը, այնքան խղճմտօրէն, Վ. Սարգսեանի նման հմուտ երաժշտագէտի մը կողմէ կիրարկուած ...: Զարմի՞ր ներբողել այս եօթանասունը, որոնց եռանկիներէն «կախէթի» կարմիր դինին կը հոսի միայն: Անոնց հագագին իւրաքանչիւր թրթռումը, փրկութեան նաւերդ մըն է այս համայնակուլ ծովուն վրայ: Զարմի՞ր գերագնահատել հայ երգի դպրոցը, սովորական դասաւանդութիւններէն աւելի: Բայց ...:

Աւազ, ամէն լուսաւոր պատկեր տրտմութեան ստուերներով պայմանաւորուած է մեր մէջ սակայն...: Ինչո՞ւ եօթն անգամ եօթանասունի չքարձրանայ նման երգեցիկ աչակերտութեան թիւը, ուր ուրեք, մանաւանդ Մարսէյլի մէջ, ուր Վ. Սարգսեանի նման արժէքաւոր երաժշտապետի մը դոյութիւնը փնտռուած բախտաւորութիւն է ու օգտագործելի առիթ:

Բայց այս սրտցաւ մերկացումները շատ հեռուները պիտի տանին զիս ... դիտեմ: Մինչդեռ Բարեկենդանը այնքան մօտ է ու դինովութեան տենչանքը այնքան անզուսպ, իմ մէջ: Ու տայր ինձ... «անմեղ դինովութիւնները հինաւուրց, բարի օրերուն: Գիտեմ... օրերը թեւեր առած, չուած են տարագիր թռչուններու նման ու կեանքին տուեր են նոր վազք, նոր դիմահարկար Բարեկենդանի:

Ու ես հիմա, անհուն տենչանքն ունիմ այդ վաղքին պրկել երդատուի դիշերը Արմենիայի, ողջունել զայն կարօտակէզ: Փշրել, այրել ու հովին տալ բոլոր կեղծ ու պատիր դիմակները խորթացած Բարեկենդաններու ու արբեցով արբիլ անխորհուրդ դինիովը Բուն Բարեկենդանին, որ Հայ Երգն է:

Միայն ե՞ս.. Ամէնքը, ամէնքը...: Ով որ Աստուած մը ունի իր հոգիին խորը, Արմենական դուարթութիւններով փառաբանելի:

ՏԻԳՐԱՆ ՓԻՐԱՆԵԱՆ

ԴԱՂՈՒԹԷ ԴԱՂՈՒԹ

Շ Թ Ո Ւ Խ Կ Ա Ր Տ Ի Դ Ա Ղ Թ Ա Կ Ա Ց Ա Ն Ի ընակիչներէն 10 անձ (երեք ընտանիք) մեկնած են դէպի Հիւսիսային Ամերիկա Փետրուար 6ին, իսկ Փետրուար 7ին՝ 6 ընտանիքներէ բաղկացած 27 անձ, որոնց երեքը ամուրիներ, մեկնեցան Ֆրանսա: Բոլորին սիրտի աչխատին Ֆրանսայի հարաւային չրջանին մէջ, իրրեւ հողագործներ եւ գործարանային աչխատաւորներ:

Փետրուար 15ին, դէպի Մ. Նահանգները մեկնած են դաղթակայանի ընակիչներէն երկու ընտանիքներ եւ քանի մը ամուրիներ, ընդամէնը 11 անձ:

Մարտ 25ին դէպի Պրազիլիա պիտի մեկնին 5 ընտանիքներ: Իսկ Վէնէցուէլական առաքելութիւնը պիտի վերսկսի տարագիրներու արձանագրութեան եւ փոխադրութեան, մէկուկէս ամիս ընդհատուելէ վերջ: (Բանբեր):

Գ Ի Շ Ե Ր Ո Ւ Մ Ի Ն հետեւեալ մանրամասնութիւնները կը հաղորդեն մարզական մրցումի մը առթիւ կատարուած սպանութեան մասին, որուն առաջին լուրը հրատարակած էինք անցեալ չաբթու:

Յունուար 23ին մրցում մը տեղի ունեցաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի եւ «Ռէյսինկ» (տեղական խումբ մը) միջեւ: Մեր խումբը հինգ կէտի առաւելութեամբ կը չարունակէր յաղթական ելոյթը թափը ցոյց տալ խաղավայրին վրայ, երբ պարտութեան հեռանկարէն ջղագրգռուած «Ռէյսինկ»ի համակիրները սկսան մետեղի կանչեր արձակել Հ. Մ. Ը. Մ.ականներու հասցէին: Այս ալ բաւական չթուեցաւ, աւելի տաք – գլուխներուն, որոնցմէ մէկը առաճանակը հանելով սկսաւ կրակել մեր տղոց ուղղութեամբ: Արձակուած գնդակներէն երկուքը հանդիպեցան Յակոբ Պօյնուէօղուլեանի, Հ. Մ. Ը. Մ.ական երիտասարդի մը որ տեղն ու տեղը անչնչացաւ: Նոյն ոճրագործին կողմէ արձակուած երկրորդ գնդակ մը ծանրապէս վիրաւորեց ուրիշ Հ. Մ. Ը. Մ.ական մը, Յարութիւն Չիւրիւքեան, որ անմիջապէս հիւանդանոց փոխադրուեցաւ:

Սպանեալ երիտասարդին յուղարկաւորութիւնը տեղի ունեցաւ Յունուար 24ին: Այս առթիւ Պուրճ Համուտի հաւատական բոլոր խանութները գոց էին ի նչան յարգանքի: Հինգ հազար հոգի կը հետեւէին թափորին: Կիրակի իրիկունն իսկ ոճրագործը եւ մեղսակիցները ձերբակալուեցան:

Յակոբ բնիկ էջմիէզցի էր, անդամ Հ. Մ. Ը. Մ.ի եւ Հ. Ց. Դաշնակցութեան: 23 տարեկան էր եւ միակ նեցուկը բազմանդամ ընտանիքի մը:

Պ Ի Ց Ր Ո Ւ Խ.— Յունուար 21ին տեղի ունեցած է Հ.Մ.Ը.Մ.ի 10րդ Պատ. Ժողովը, որուն մասնակցած են Սուրիոյ, Լիբանանի, Պաղեստինի եւ Անդրյորդանանի բոլոր մասնաճիւղերէն 75 պատգամաւորներ: Շրջ. վարչութեան տեղեկատուին Վահրամ Կիւրճեան բարեգալուստի խօսքը րրած է, պատուակալ նախագահ եղած է Տօքթ. Ատուր Գասպարեան, տեղապահ եղած են փոխն ի փոխ եղբայրներ Եղիշէ Մանուկեան, Զարեհ Զարդուն, Վահան Թորոսեան, Արշաւիր Յովսէփեան եւ Արամ Աֆարեան: Յատկապէս ուշադրութիւն դրաւած է Պաղեստինի մասնաճիւղին տեղեկագիրը, որ կը ներկայացնէ Պաղեստինի ցաւալի դէպքերուն առթիւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի անդամներու կատարած դնահատելի աչխատանքը:

Վիճաբանութիւնները եղած են դաղափարական մթնոլորտի մէջ: Բոլորին միհամուռ պատակն է տեսնել ուռճացած եւ զօրաւոր բոլորին սիրելի դարձած այս կազմակերպութիւնը, որ բազմաթիւ առիթներով հայութեան անունը բարձր պահած է եւ կը չարունակէ պահել օտար երկիրներու մէջ, չնորհիւ իր անդամներուն բարոյական, եւ ֆիզիքական ուժին եւ զոհողութիւններուն:

Շրջ. վարչութեան անդամ ընտրուած են եղբայրներ Տօքթ. Ատուր Գասպարեան, Վահրամ Կիւրճեան, Մանուկ Տէմէճեան, Յովհաննէսեան, Յակոբ Աչճեան, Տօքթ. Արամ Պաղտասարեան եւ Միսաք Պէճան:

Հայկական առած.— Երիտասարդը աղջիկ ուզելու մի՛ դրկեր, ծերը ճի առնելու:

Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն Օ Դ Ա Ն Ա Ւ Ը Ռուսերը հնարած են 1882ին, ինչպէս կը պնդեն Թ. Միւթեան դիտնականները: Այս առթիւ ցուցահանդէս մը բացուած է Մոսկուայի մէջ, ի պատիւ հնարիչ-գծագրիչին՝ Ալեքսանդր Մոյսաքիի:

մինչեւ արեւելեան ափերը, Միջին Արեւելք, իր մէջ առնելով Եգիպտոսը, Իրանը, Իրաքը, Սուրիան, Լիբանանը, Իսրայէլը, Սէուտի Արաբիան, Անդրյորդանանը, նոյնիսկ Փաքիստանը (իսլամական Հնդկաստան):

Յայտարիս կ'ըսէ թէ Անգլիոյ արտաքին նախարարը համակրանքով ընդունեցաւ Միջերկրականի դաշինքի ծրագիրը: Ինքնին ալ կը խոստովանի թէ չատ մը լուծելի խնդիրներ կան, այս ծրագրին գործադրութեան հասնելէ առաջ, բայց ինք հաւատք ունի անոր յաջողութեան վրայ, ինչպէս կը հաստատէ ասիական պետութեանց վերջին խորհրդաժողովն ալ: Այս առթիւ տեսակցութիւններ ունեցաւ նաեւ Լոնտոնի ամերիկեան դեսպանին եւ Պ. Զըրչիլի հետ:

★ Մառէշալ Բուլկանին, Մ. Միութեան զինեալ ուժերու նախարարը, կարմիր բանակի հաստատման 31րդ տարեդարձին առթիւ օրակարգ մը ուղղելով բանակին, չէշտեց թէ անհրաժեշտ է «բարձրմակարդակի մը վրայ պահել ռազմական պատրաստութիւնը, իբրեւ հետեւանք Ամերիկայի յարձակողական քաղաքականութեան»: Իր յայտարարութեան համաձայն, «Մ. Նահանգներու վարիչ դասերը, որոնք համաշխարհային տիրապետութիւն հաստատել կ'ուզեն բռնի ուժով, կը հետապնդեն նախայարձակման եւ նոր պատերազմի մը քաղաքականութիւնը: Խորհրդային ժողովուրդը կրնայ վստահ ըլլալ թէ մեր բանակը, օդատորմիղը եւ նաւատորմիղը աչալուրջ կը հսկեն ընկերվարական հայրենիքին վրայ»:

Կարմիր բանակին օրը տօնուեցաւ երէկ, 23 Փետրուար, չունդալից հանդիսաւորութեամբ:

Քրավչենքոյի դաւը

ՆՈՐ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ԵՐԵՔ «ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՈՃԲԱԳՈՐԾՆԵՐՈՒ» ԽՆԴԻՐԸ

Երեքշաբթի օր տեղի ունեցաւ 13րդ դատավարութիւնը: Թեր ու դէմ վկայութիւններէն վերջ, Քրավչենքոյի փաստաբանը, Իշաւ յիշելով Մ. Միութեան ծանուցագիրը, որով կը պահանջէր Ֆրանսայէն իրեն յանձնել երեք ռուս վկաները, իբրեւ «պատերազմի ոճրագործներ», «անխմաստ» կոչեց այդ պահանջը: Ցետոյ դիտել տուաւ թէ Մ. Միութիւնը Ֆրանսական թերթերէն իմացած է այդ երեք վկաներուն ներկայութիւնը, երբ երբոր վկան չէր լսուած տակաւին: Ցետոյ բացատրեց թէ այդ վկաներուն անունները չհան պատերազմի ոճրագործներու ցանկին վրայ, թէ անոնք եկա ծեն Գերմանիոյ ամերիկեան չրջանէն, ուր զոհումներ կատարուեցան եւն.: Հետեւաբար խնդիրը կապ չունի Ֆրանսական կառավարութեան հետ: (Դատական եւ արտաքին նախարարները կը քննեն Մոսկուայի դիմումը, պատշաճ պատասխանը տալու համար):

★ Նոյն օրը լսուեցաւ Lettres Françaises-ի երկու նոր վկաները: Առաջինը Ֆրանսացի մըն էր, Պ. Կառոտի, դասախօս փիլիսոփայութեան, որ յայտարարեց թէ Քրավչենքոյի դիրքը «հակախորհրդային հասարակ տեղիքներու բառարան մըն է» եւն.: Քրավչենքօ պոռաց երեսին.— «Դուք կրեմլիի գործակալն էք»:

Երկրորդ վկան, Տոքթ. Ապուլքէր, որ կարեւոր դեր մը կատարած էր Ալժերիոյ մէջ, երբ Ամերիկացիները ցամաք եկան, գանգատեցաւ թէ Ամերիկացիները բանտարկեցին զինքը, պատակոտում սեպտեմբերին Ալժերիոյ Ֆրանսացիներուն մէջ եւն: Եւ չինծու հռչակեց Քրավչենքոյի դիրքը:

Ցետոյ լսուեցան Քրավչենքոյի նոր վկաները: Առաջինը, Անտոնով, որ իր օգնականը եղած է գործարանի մը մէջ, պատմեց իր կրած բանտային չարչարանքները, մանաւանդ հարցաքննութեան եղանակը,— Ուր հոգի ամէն տեսակ հարցումներ կ'ուղղեն միեւնոյն ատեն, լուրջ թէ ծիծաղելի: Ինք հինգ անգամ ենթարկուած է այդ հարցաքննութեան: Ցետոյ պարզեց խորհրդային աշխատանքի կայաններու վիճակը: Ըսաւ թէ 800.000 կալանաւորներ գործած են Պալթիկի ջրանցքին չինութեան համար, թէ կալանաւորները չինած են գործարան մը որ կրնայ 7000 հոգի առնել, ներկապրեց 1937ի մաքրագործումները եւն: Իր կինն ալ պատմեց մնացեալը:

Ուրիշ վկայ մը, Վասիլքով, որ անթացուպերով եկած էր, պատմեց թէ 1937 —38ի մաքրագործումներուն առեն ոչ ոք վստահ էր թէ պիտի չձերբակալուի յաջորդ օր: «Կէս հագուած կը պառկէինք, փոքր պայուսակով մը որ կը պարունակէր մեր անձնական գոյքերը»: Իր ամբողջ ընտանիքը փճացած է: Հայրը ձերբակալուած եւ անհետ կորսուած է 1937ին: Ինք ձերբակալուած է չորս անգամ, տասը տարի բանտը, չորս տարի ալ աքսորի մէջ մնացած: Հինգ քոյրերէն մէկը հիւանդացած է դէպքերու ազդեցութեան տակ, երկրորդ քոյրը,, ուսուցչուհի, պաշտօնէ զրկուած է քնկերային ծագման հետեւանքով եւ անձնասպան եղած: Երրորդ քոյրը հինգ տարի բանտարկութեան դատապարտուած, եւ մեռած, չորրորդը հիւանդացած եւ մեռած եւն:

Դատավարութիւնը չարունակուեցաւ երէկ, չորեքշաբթի:

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Մարսէյլի Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութեան սարքած դասախօսութեանց երկրորդ չարքը խումբերու մօտ, իրենց սովորական հաւաքատեղին.—

Բչ. 28 Փետր. Սէն Լու, ժամը 9ին:
Եչ. 3 Մարտ Լէ դ'Օլիվ ժամը 9ին:
Կիրակի 6 Մարտ, Էքս, ժամը 11ին:
Գչ. 8 Մարտ Սէն ժէռոմ ժամը 9ին:
Ուրբաթ 11 Մարտ, Սէնթ Ալթուան, ժամը 9ին:
Բչ. 14 Մարտ, Սէնթ Ան, ժամը 9ին:
Եչ. 17 Մարտ Գոմոն, ժամը 9ին:
Կիրակի 20 Մարտ Լա Սիոթա, ժամը 3ին:
Գչ. 22 Մարտ, Պուլ. Օտտօ ժամը 9ին:
Ուրբ. 25 Մարտ, Սէնթ Մարկրիտ ժամը 9ին:
Կիրակի 27 Մարտ Կարտան ժամը 3ին:
Բչ. 28 Մարտ, Մարսէյլ քաղաք ժամը 9ին:

Դասախօս՝ ընկեր Ց. ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Նիւթ՝ «Մ. Դրիգոր Լուսաւորիչ եւ Մեծն Տրդատ: Այս դասախօսութիւններուն կը հրաւիրուին նոյնպէս սիրով, երէց ընկերները, ծնողները եւ բարեկամները:

ՕԹԼԻ ՔՈՆԹԻՆԱՆԹԱԼ

Այս կիրակի Ֆր. Կ. Խաչի ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ: Բոլորիդ սիրելի ժամադրավայրը:

ՀԱՑԵՐԷՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղի հայերէնի դասընթացքը սկսաւ այսօր հինգշաբթի:

Արձանագրութեանց համար դիմել ամէն հինգշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3էն 6, Դաշնակցութեան սրահը, 26 rue des Convalescents:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Տէր եւ Տիկին Ղուկասեան կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի Փարիզի Ժան Կուժոնի Հայոց եկեղեցին, Հոգեհանգիստ պիտի կատարուի իրենց ողբացեալ հօր՝ Պ. ՍԻՐԱԿԱՆ ՓԱՆՈՍԵԱՆի հոգւոյն իր մահուան քառասունքին առթիւ: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգող – ները:

ՏԻՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ՂՈՒԿԱՍԵԱՆ իրենց հօր Պ.Ս. Փանոսեանի մահուան քառասունքին առթիւ հարգի Ֆրանք կը նուիրեն Սէվրանի Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին: Ստանալ «Ցառաջ»էն:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՑՔ

Վարդանանց տօնին առթիւ, կազմակերպուած Սեւրի Մուրատեան վարժարանի աշակերտներէն, Սալ Ենա, Շաբաթ 26 Փետրուար, ժամը 20.45ին: Տրամադրելի փոքրաթիւ տոմսերը կարելի է ստանալ Մուրատեան վարժարանէն, հեռախօս Obs. 18–28: Տեղւոյն վրայ տոմսակ չի տրուիր:

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ՆԿԱՏԻ ԱՌՆԵԼ

ՄԱՐՏ 19.— Հայ գերիներուպարահանդէսը Մարսէյլի մէջ:

ՄԱՐՏ 20.— Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի օրը Փարիզի մէջ:

ՄԱՐՏ 26.— Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի օրը Ալֆորվիլի մէջ:

ԱՊՐԻԼ 2.— Ռոմանի մէջ Ֆր. Կ. Խաչի:

Կ'ուզուի

Երկու վարժ գործաւորուհիներ դերձակատունի մէջ աշխատելու համար: Դիմել Պ. ՇԻՐԻՆԵԱՆի 241 rue Croix Nivert, Paris (15): Մէթրօ Porte de Versailles:

ՆՈՐ ԲԱՑՈՒԻԵՑԱԻ

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒ ՑԱՏՈՒԿ ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ ՆԻՒԹԵՐՈՒ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՄԸ, ԹԷ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԵՒ ԹԷ ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ, ՇԱՏ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ:

63 RUE DE MAUBEUGE, PARIS

Métro Poissonniere, Autobus 49, Հեռ. TRU. 12—05

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ը. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբի ժողովը այս հինգշաբթի ժամը 9ին, Sociétés Savantes-ի մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Անդամներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Համերէնի դասընթացք ժամը 8—9:

ԿԱՐՏԱՆ.— Հ. Ը. Դ. «Նիկոլ Դումանեան» ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովը այս կիրակի ժամը 3ին, Հ. Ը. Դ. «Գեղունի» սրահին մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Ներկայ պիտի գտնուի Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Վասպ. Հայր. Միութիւնը կը յայտարարէ իր դիտութիւն Մարսէյլի եւ չրջանի հայ հասարակութեան թէ, Վասպուրականի հերոսամարտի 34րդ տարեդարձը մեծ պատրաստութեամբ պիտի տօնուի Մայիս 15ին: Կը խնդրուի միութիւններէ նկատի ունենալ այս թուականը:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Պ. ՕՏՏՈՑԻ ՄԱՄՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

Այս չաբաթ իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ լոյս, Bar International-ի սրահին մէջ, Chemin de la Madrague թիւ 230:

Գեղարուեստական բաժին, հայկական եւ եւրոպական պարեր: Նուագախումբ Նոր Սերունդի Խաւսիսեան խումբին: Ճոխ եւ մատչելի պիւֆէ:

ՑԵՐԵԿՈՑԹ – ԽՆԶՈՑՔ

Կազմակերպուած Հ. Ը. Դ. Լիոնի «Վարանդեան» կոմիտէի կողմէ, այս կիրակի Ցոյներու սրահը, 5 rue Bonnefoi, ժամը 2.50էն մինչեւ 10:

Եւրոպական եւ հայկական պարեր, երգ, արտասանութիւն եւ նուագ: Ճոխ եւ առատ պիւֆէ: Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է: Մուտքը ազատ է:

ԵՐԵԿՈՑԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Շավիլի մասնաճիւղին, Բարեկենդանի օրը, այս կիր. ժամը 3էն մինչեւ կէս գիշեր, Salles des Fêtes-ի մէջ: Գեղարուեստական մասին Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդին կողմէ: Ձաւեշտ մը «ԳԱԻԱԹ ՄԸ ԹՂԻ» Սէվրանի Կ. Խաչին կողմէ: Մուտք եւ կերուխում մատչելի ամէն քսակի:

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Այսօր Հինգշաբթի, Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ պիտի կատարուի հանդիսաւոր պատարագ: Առաջին անգամ ըլլալով պիտի մասնակցի եկեղեցւոյս երկսեռ երգչախումբը:

Պիտի նախագահէ եւ քարոզէ Հ. Պ. Աբրահամեան: Հրաւիրուած են Փարիզի եւ չրջակայքի բոլոր հայ դպրոցներու աշակերտները իրենց ուսուցչական կազմով:

Կը հրաւիրենք նաեւ հայ ժողովուրդը որ իր մասնակցութիւնը բերէ այս պատմական տօնակատարութեան:

ԾԱԽՈՒՏՈՒՆԵՐ

Գեանայարկի վրայ չորս սենեակ եւ խոհանոց: Երեք սենեակը ազատ:

Առաջին յարկին վրայ հինգ սենեակ եւ խոհանոց: Պարտէզ 200 քառ. մէթր, որուն մէջ կայ նաեւ երեք սենեակնոց յարկաբաժին մը: Դիմել՝ Կ. ՏՕՆԻԿԵԱՆի, Պանեէօ, 18 rue Enguehard:

ՄԵՔԵՆԱԳԻՐ ՀԱՑ ՕՐԻՈՐԴ ՄԸ

Գործ կը փնտռէ, պաշտօնատան մը մէջ: Դիմել «Ցառաջ»ին Գ. Կ. սկզբնատառերով:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
La Gérant : A. NERCESSIAN

ՁԵՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԻՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ՄԻ ՄԻԱՑՆ

LE BOSPHORE Մառախով

Հրուշակը — ՀԻԼՎԱՆ — զուտ չաքարով անարատ ԹԱՀԻՆով պատրաստուած, նաեւ LE BOSPHORE, բահաթ լօքումը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյն արտադրութիւնները են:

Վարիչ Տնօրէն Պ. ՍՈՒՐԻՆ ՖԷՄՃԵԱՆ

Société «LE BOSPHORE», Marseille

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Vendredi 25 Février 1949 Ուրբաթ 25 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année № 5780—Նոր շրջան Թիւ 1191 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

Համրումները կը չարունակուին Թուրքիոյ մէջ, ներքին թէ արտաքին ճակատի վրայ:

Կը բաւէ աչքէ անցընել միայն թուրք թերթերը, հաստատելու համար թէ նոր տագնապ մը կ'անցընէ Մ. Քէմալի ստեղծած կարգուսարքը:

Այն օրէն ի վեր որ վերջ դրաւ միայն մէկ հոսանքի՝ Հալքի մենաիրութիւնը եւ ընդդիմադիր կուսակցութիւններ կազմուեցան, հետզհետէ կը բացուին վէրքերն ու ճեղքերը:

Ոչ միայն ընդդիմադիրները իրենք, այլեւ օրուան թերթերը ամէն օր մերկացումներ կը կատարեն, խստօրէն դատապարտելով յաղորդական դահլիճները:

Մթնոլորտն ատեն իրարու կը յաջորդեն անճնական յարձակումները, հասնելով մինչեւ հանրապետութեան նախագահը, Իսմէթ Ինէօնիւ, որ նոյնքան անձեռնմխելի չէ օրքան Աթաթիւրք:

Կարճ խօսքով, մեծապէս խախտած է երբեմնի ամենազօր «Հալք»ին դիրքը: Հակառակորդ հոսանքները եւ մասնաւորապէս ձէլալ Պայարի Դեմոկրատ խմբակցութիւնը յուսալից կը սպասեն 1950ի ընտրութեանց:

Քաղաքական — տնտեսական վէճերուն հետ դուրընթաց, նոր ալեկոծութիւն մը մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ Անգարայի վարիչներուն, — կրօնի խնդիրը:

Ատաթիւրքեան գլուխ կը վերցնեն այն հոսանքները որ ամքեր էին, երբ Մ. Քէմալ տիրաբար կը պարտադրէր նոր կարգուսարքը, սասլելով Իսլամի դահը, պատռելով կիներու քողերը, արաբերէնի տեղ լատիներէն տառեր հաստատելով եւն.:

Դեռ վերջերս էր որ արաբերէնէն «էզան» կարգացի երկու մոլեռանդներ, Ազգ. ժողովի ունկնդիրներու օթեակին մէջ:

Կառավարութիւնը խելագար հոչակեց երկուքըն ալ, մէկը դատապարտելով 40 օր բանտարկութեան:

Բայց եւ այնպէս, բոլոր երեւոյթները կը հաստատեն թէ չարժումը հետզհետէ կը ծաւալի:

Ազգ. ժողովի Փետրուար 15ի նիստին մէջ, Էրզուրումի մը, Ահմէտ Քէմալի Եիւրիւյը հարցադիր մը ուղղած էր յեսաչրջական չարժումներու մասին:

— « Մանաւորապէս երեք տարիէ ի վեր ահարկու քարոզութիւն մը ծայր տուած է Աթաթիւրքի հաստատած յեղաչրջական եւ հանրապետական վարչաձեւին դէմ: Մութ ուժը գլուխ ցցած է: Մոլեռանդօրէն կը չարունակուին այն հրատարակութիւնները թէ «Հալք»ը կործանած է կրօնը եւ չղթայ դարկած արբառեղիներուն»:

Երեսփոխանը փաստեր ալ յիշեց զանազան հրատարակութիւններէ, որոնց համաձայն կրօնական վերաեսչութիւնը ուրիշ բան չէ եթէ ոչ տորուկը կառավարութեան: Կարդաց հատուածներ, որոնք յայտնապէս կ'ապացուցանեն թէ հրատարակիչները կարօտը կը քաչեն փաթթոցին, «մէյտէսէ»ին, մինչեւ անգամ «չարչաֆ»ին:

Երկու բարեպաչտ երեսփոխաններ չհանդուրժելով այս քէմալականին քննադատութեանց, ազաղակեցին.

— « Ամէն մարդ կրօն եւ խիղճ ունի, այդքան յառաջ մի երթար (Համոտ Շարլան):

—« Իսլամներուն կը հայհոյես անընդհատ: Քանիերկու տարիէ ի վեր կրօն չսորվեցուցինք մեր տղոց: Այս երկիրը կործանողները բոլշեւիկներն են, ոչ թէ Իսլամները». (Իպրահիմ Ապվաս):

Վիճաբանութեանց ընթացքին, վարչապետը, Շէմսէտտին Կիւնալթայ, յայտարարեց.

— « Մեր ուղեղը պայթեցնելու արժանի մարդիկ ենք, եթէ մեր միտքին անցնի մէկ թիզ եւս երթալ մեր հաստատած յեղաչրջումէն: Այս երկրին մէջ անգամ մըն ալ ծնունդ չեն կրնար առնել «թէչքէչ»ները եւ «Թիւրքէչ»ները: Կրօնական հրատարակութեանց հեղինակները խեղճերն են որոնց պիտի կառչի օրէնքին թաթը»:

Դատական նախարարն ալ պատմեց թէ չատեր դատապարտուած են իրրեւ «ինֆիլտրիւճիի», (կախարդ), ըմբռնած՝ գլխարկի օրէնքին դէմ, արաբերէն էզան կարդացող եւն.:

Բացատրութեան կը կարօտի՞ն այս յայտարարութիւնները, որքան ալ համառօտ ըլլան:

Շ.

ՕՐ Ը ՕՐԻՆ

« ՄԱՀԱԳՈՒՄԱՐ »

Գրաչարը — կամ տողաչարը — իւրաչ խազեր կը խազան որ եւ է գրութեան գլխուն, եթէ սրբագրիչը ուչադրութիւն չընէ:

Դուն կը գրես խտացնել· ան կը չարէ խստացնել: Կամ կը գրես խստացնել, կը չարէ խոտացնել:

Կը գրես՝ «թեւերով»: Կը չարէ՝ «թիւերով»: Եւ կամ թիւերը կը վերածէ թեւերու:

«Արեւ»ը կամ «արեւինը» կը դառնայ... արիւն, «Լուսամատ»ը՝ ... լուսամուտ:

Անշուչտ սխալ չարուած բառերն ալ իմաստ ունին: Բայց, ոչ այն ինչ որ ըսել կ'ուզես:

Գրաչարը չէ պատասխանատուն այս վրիպակներուն:

Շատ բան ալ կախում ունի յօդուածագրին ձեռագրէն:

Գրաչարը հարկադրուած է ամբողջ հիւսուածքներ քակել: Մրջիւնի տոտիկները բառի մը վերածել:

Երբեմն ալ չատ սիրուն, սրամիտ պատկեր մը կը պարզեն վրիպակները:

Իմբապիրը կը դրէ՝ «քառատունճանկուկ»: Ձեռագիրը չարուած ատեն իր դիմացը կը գտնէ... «քառատունճանճուկ» մը:

Այնքան օր, քաղաքական լուրերուն մէջ, միջազգային համագումար մը չարուած էր... «մահագումար»:

Իմբապիրը սխալը սրբագրելով հանդերձ, կը խոստովանէր, փիլիսոփայաբար.

— Թէեւ սխալ չարուած է, բայց չատ ալ հեռու չէ օրուան իրականութենէն:

Առջին Մեծ պատերազմէն ի վեր քանի՛ համագումարներ կրնաք համրել որ յանգած չըլլան «մահագումար»ներու,— պատերազմ, ջարդ: Մահ եւ աւեր: Առ նուազն մահագործում մղձաւանջ:

Ինչպէս այսօր : ՎԱՀԷ

ՏՒՐՈՒՆԻ. — Ցաւով կ'իմանանք մահը Տիկին Մարի Սթամպուլեանի, Փարիզի մէջ : Ողբացեալ Տիկինը դործօն դեր ունեցած է Պոլսոյ Կարմիր Մահի կազմակերպութեան մէջ, եւ մասնակցած դանազան հանրօգուտ ձեռնարկներու :Փոքր Ասիոյ աղէտին վերջ երբն ալ Փարիզ եկաւ: Աստեն մը կը մասնակցէր Կ. Մահի աչխատանքներուն: Այրին էր նախկին նախարար Հանդուցեալ Ցակոբ Սթամպուլեանի, որ գրական ասպարէզին մէջ ալ ծանօթ է «Ասդուշան» ծածկանունով:

ԾԱՆՕԹ ԵՐԱԺՇՏԱԳԷՏ Պ. Օնիկ Պէրպէրեան Լիբանան կը մեկնի այս չաբթու, կարդ մը երդահանդէսներ տարու համար: Պիտի հանդիպի նաեւ Սուրիա եւ Եգիպտոս: Ցաջողութիւն :

Պաշտաման վիճակ Երուսի մէջ

Թէհրանէն կը հեռադրեն թէ պաչարման վիճակ յայտարարուած է ամբողջ երկրին մէջ, վերջերս Շահին դէմ կատարուած մահափորձին եւ ապրիլ դաւադրութեանց առթիւ:

Գահիրէի կարեւոր թերթերէն «էլ Միսրի» կը դրէ թէ մահափորձը մաս կը կազմէր համայնավարական ծրագրի մը, կառավարութիւնը տապալելու եւ խորհրդային իշխանութիւն հաստատելու համար :

Նոյն աղբիւրին համաձայն, դաւադրական ծրագիրը կը պարունակէր հետեւեալ որոշումները. — դրաւել կառավարական չէնքերը եւ խորհրդարանը, ձերբակալել բարձրաստիճան պաչտօնատարները: Կ'ըսուի նաեւ թէ զէնքերով լեցուն ինքնաչարժներ դիրք բռնած էին խորհրդային դեսպանատան առջեւ: Այս զէնքերը պիտի բաժնուէին ձախակողմեան «Թուտեհ» կուսակցութեան անդամներուն, եթէ Շահը մեռնէր:

Աւելորդ է ըսել թէ վերապահութեամբ կը հրատարակենք այս տեղեկութիւնները :

ԵԳԻՊՏՈՍ ԵՒ ԻՍՐԱՑԻԼ երկուքն ալ պիտի ըլլային զինադադարի պայմանագիրը, բոլոր վէճերը հարթուած ըլլալով: Ուրեմն Եգիպտոս ճանչցած պիտի ըլլայ Իսրայէլի պետութիւնը: Միւս արաբական պետութիւններն ալ հրաւիրուած են հետդոս, քանակցելու համար:

Թրխական ոազմափորձեր Վոսփորի ափերուն վրայ

Պոլսէն կը հեռագրեն չորեքշաբթի օրուան թուականով.— *Թուրքիոյ զինեալ ուժերը այսօր սկսան ցամաքային, օդային եւ ծովային մեծ ռազմափորձեր կատարել Վոսփորի երկու ափերուն վրայ, Սեւ Ծովու բերանը: Այս ռազմափորձերուն նպատակն է փորձել երկրին զինուորական կարողութիւնը եւ հաստատել թէ Թուրքիոյ զինեալ ուժերը կրնա՞ն ետ մղել որեւէ յարձակում Սեւ Ծովէն: Ռազմափորձերուն կը հետեւին ամերիկեան զինուորական պատուիրակութեան պետերը, խումբ մը ամերիկացի դիտողներ եւ մամուլի պէտեր :*

«Պատերազմ ազգին դէմ»

ՀԱՐՑԱՊՆԴՈՒՄ ՄՈՐԻՍ ԹՈՐԻԶԻ ՅԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆՑ ԱՌԹԻՒ.— ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐ ԱՌԱՋ – ՆՈՐԴԸ ՆՈՐԷՆ Կ'ԱՋԴԱՐԱՐԻ ԹԷ ՊԻՏԻ ՉԿՌՈՒԻՆ Ի. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ

Ինչպէս գրած էինք երէկ, Մորիս Թորիզի յայտարարութիւնները խորապէս յուզած են Ֆրանսայի հանրային կարծիքը: Բաց ի համայնավար մամուլէն, միւս բոլոր թերթերը կը դատապարտեն անոր բռնած դիրքը, աւելի կամ նուազ ուժգնութեամբ: Մանաւանդ որ, Թորիզ ոչ միայն երեսփոխան է, այլեւ փոխ-վարչապետ եղած է:

Ազգ. ժողովին արտաքին գործերու յանձնախումբը առջի օր 13 համայնավարներու դէմ 21 ձայնով որոշեց խնդրել վարչապետէն որ անյապաղ լուսի երեսփոխան Շէրէրի հարցապնդումը՝ Ազգ. ժողովին մէջ: Երէկ իսկ տեղի պիտի ունենար այս հարցապնդումը, որպէսզի Պ. Թորիզ Ազգ. ժողովի բեմէն ստանձնէ իր յայտարարութեանց պատասխանատուութիւնը: Ժողովին կը մնայ վճռել թէ Ֆրանսացի երեսփոխան մը կրնա՞յ ծառայել օտար պետութեան մը շահերուն :

Ազգ. պաչտպանութեան նախարարը, Պ. Ռամատիէ, (ընկերվարական), որ հիւանդ է, նամակով մը իր խորին վրդովումը կը յայտնէ Թորիզի յայտարարութեանց առթիւ եւ կ'ըսէ թէ կարելի չէ անպատասխանի ձգել զանոնք: «Ամէն բանէ առաջ անհրաժեչտ է համոզել երկիրը թէ պիտի դիմադրէ որեւէ արչաւանքի»:

★ *Ամատական կուսակցութիւնը, որուն անդամ է վարչապետը, դիկոյ մը հրատարակեց, դատապարտելով համայնավարներուն բռնած դիրքը, «գործակցութիւն»: Այս առթիւ դիտել կուտայ թէ 1940 Յունիսին 1941 Յունիս ալ միեւնոյն դիրքը բռնեցին Ֆրանսայի համայնավարները, դրծակցելով օտարին հետ: Ամատական կուսակցութիւնը հակառակ է որեւէ պատերազմի, բայց միեւնոյն ատեն պատրաստ՝ ընդդիմանալու որեւէ արչաւանքի, որ կողմէն ալ կատարուի:*

★ *Դատական նախարարը քննութիւն կը կատարէ, ճշդելու համար թէ օրէնքին ո՛ր տրամադրութեան ենթակայ է Թորիզի հետեւեալ խօսքը.* — « *Ֆրանսայի ժողովուրդը երբեք պիտի չկռուի Ի. ՄիուԹեան դէմ* »:

★ *Ամատական թերթ մը, «Լ'Օռոռ», երէկ բուռն խմբագրական մը հրատարակած էր, հետեւեալ խորագրով.*— « *Համայնավարները պատերազմ յայտարարած են ազգին դէմ*»: *Եւ կը հարցնէր թէ կառավարութիւնը ինչ բանի կը սպասէ, երբ համայնավարները բացէ ի բաց կ'ըսեն թէ «երբ Ռուսերը մեր սահմաններուն վրայ թափին, Ֆրանսայի համայնավարները թեւ թիկունք պիտի հանդիսանան»:*

★ *Համայնավար կուսակցութեան կեդր. կոմիտէի ընդհ. ժողովին մէջ նոր ճառ մը խօսելով, Թորիզ յայտարարեց.*

— « *Մեր բոլոր ճիգերը կը ձգտին միացնելու բոլոր յօժարամիտ Ֆրանսացիները եւ Ֆրանսահինները, բոլոր անոնք որ չեն ուզեր մեր երկին եւ աչխարհի դահավիժումը նոր պատերազմի մը մէջ, հրէչային պատերազմի մը մէջ ընդդէմ մեր բարեկամ եւ դաչնակից Ի. Միութեան*»:

Ժողովէն վերջ, կուսակցութիւնը յայտարարութիւն մը հրատարակեց, պարզելով իր դիրքը՝ օրուան հարցերու մասին: Այս առթիւ նորէն կը յիչեցնէ թէ Ի. Միութիւնը խաղաղութիւն կ'ուզէ, թէ պինաթափութիւն առաջարկեց, բայց միւս – նները մերժեցին, թէ ամերիկեան աչխարհակալութիւնը պատերազմ կը պատրաստէ, համաչխարհային տիրապետութեան համար եւն.: Ցետոյ կը ներկայացնէ իր նչանախօսքերը՝ Նահանգային ընտրութեանց առթիւ (Մարտ 20 եւ 27), պահանջելով «Միութիւն խաղաղութեան համար »:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ վարձքի խնդիրը նորէն պիտի քննուի երեքչաբթի օր: Ընկերվարականները կ'առաջարկեն 25 % զեղչ առաջին վեցամսեայքին համար:

ՍԶԳ. ԱՑԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ՏՆՕՐԻՆ նչանակուեցաւ Լիոնի նահանգապետը, Պ. Պէռթօ :

ԴՈՒՔ ԷՔ ԱՐ ՊԻՏԻ ՀԱՍՏԱՏԷՔ

«Ապագայ» եւ իր բարեկամները եկեղեցասէ՞ր են թէ ոչ: Հարց մըն է զոր կրնան ճշդել հաւատացեալներուն պաշտօնեաները:

Անոնք կրնան ըլլալ վկայեալ քրիստոնեաներ եւ հաւատարիմ անդամները հայկ. եկեղեցիներուն (առաքելական, կաթողիկէ եւ բողոքական):

Բայց խնդիրը հոս չի վերջանար:

Անոնք կը փորձեն իմ վերագրումներուս մէջ անճշդութիւն մը տեսնել, եւ ըսել կ'ուզեն թէ՝ իրենք եկեղեցասէր են միշտ եւ բոլոր պարագաներու մէջ՝ անկախ «Մովսէս.» Հայաստանի ազդեցութենէն:

Աւելորդ պիտի ըլլար զաղթահայ մեր իրականութենէն վկաներ արձանագրել՝ ապացուցանելու համար թէ Ապագայ եւ իրբարեկամները, անկախ չեն եղած իրենց եկեղեցասիրութեան ասպարէզին մէջ:

Իրողութիւններ կան, որոնց բացատրութիւնը չի կարօտիր իմնալու մանրամասնութեանց:

Ռամկավար կուսակցութիւնը կը յաւակնի թէ ինք անկախ է բոլոր մեր ակնարկած ազդեցութիւններէն:

Առանց վայրկեան մը իսկ տատամսելու, մենք պիտի խոստովանէինք հրապարակով մեր սխալը, եթէ լուսաբանուին հետեւեալ կէտերը.—

Կը խորհիմ թէ այսօր, ոչ ոք պիտի ուզէր պնդել, որ Ա. Միութեան ներկայ համեմատաբար մեղմ քաղաքականութիւնը կրօնական գործերուն մէջ՝ գործադրութիւն ունեցած է 1943էն առաջ:

Անկախ ներկայ քաղաքականութեան բացատրութենէն — որու չուրջն ալ անհնար է մօտեցնել մեր եւ մեր հակառակորդներու տեսակէտները — անվիճելի իրողութիւն է թէ բոլշեւիկեան կարգուսարքին մէջ, կրօնքն ու եկեղեցին ենթարկուեցան աննախընթաց բռնութիւններու, հալածանքի եւ աննկարագրելի բարբարոսական ճնշումներու:

Էջմիածնէն սկսած մինչեւ ամենաչնչին բաւայրերը՝ տեսան ու վայելեցին բոլշեւիկեան «բարիքները»: Քանդուեցան, հիմնայատակ կործանեցան բազմաթիւ եկեղեցիներ — յաճախ պատմական արժէքաւոր կոթողներ — ինչպէս օրինակ Երեւանի Ս. Գայեան – Գեւորգ եկեղեցին: Շատերը այս սրբավայրերէն, վերածուեցան ակումբ–պարասրահներու, պահեստներու եւ հանրային ու պետական այլ հաստատութիւններու:

Հայաստանի Հայոց եկեղեցական անհաչուելի հարստութիւնը՝ չքացաւ վատթարագոյն պայմաններու մէջ:

Հայոց եկեղեցականութիւնը՝ կաթողիկոսէն մինչեւամենահամեստ գիւղական քահանան ու միրացուն՝ բանտարկուեցան, աքսորուեցան եւ կոտորուեցան, առանց յիշելու հրապարակային ուրիշ այլանդակութիւններ:

Հայոց արժանավայել կաթողիկոսներէն՝ Խորէն Մուրատբէկեանը, խեղդամահ եղաւ Էջմիածնի վեհարանին մէջ, Խորհրդային պաշտօնատարներու կողմէ: Ոչ հայ ժողովուրդը, ոչ իսկ 1943ին Էջմիածին հաւաքուած Ազգ. Եկեղեցական Գերագոյն ժողովը կրցան պարզել այս ողբերգութեան ծալքերը: Ասոր փոխարէն եղան անհատներ՝ որոնց կարդին նաեւ ռամկավարներ, որոնք յաղեցան ծանօթանալ այս ողբերգութեան ծալքերուն, մօտաւորապէս ճշդելով նաեւ եկեղեցապաշտպան եւ արի Հայոց մեծ կաթողիկոսի անչուք վերիմի վայրը՝ միշտ գաղտնի պահուած Զեկայիի կողմէ:

Ի՞նչ եղաւ ռամկավար «Ապագայ»ի եւ իր բարեկամներու դիրքն ու վերաբերումը, Հայ. եկեղեցւոյ դէմ գործուած այս բոլոր ոճիրներուն դէմ:

Եթէ անոնք ազատ էին իրենց կրօնական եւ դաւանական համոզումներու մէջ, չխոովեցա՞ւ իրենց հոգին, կատարուած բարբարոսական ապարքներուն դէմ:

Եթէ այո, ե՞րբ, ո՞ւր եւ ինչպէ՞ս անոնք արտայայտեցին իրենց վրդովումը — չըսելու համար բողոքը— բոլշեւիկեան եկեղեցակործան քաղաքականութեան դէմ:

Ուրիշ կէտ մը եւս:

Եկեղեցին ազատ է քաղաքական աղդեցութիւններէ, մանաւանդ, չզդուիր բոլշեւիկեան ընթացիկ ուղղութենէն — կ'ըսեն ու կ'երդնուին մեր հակառակորդները:

Այս կարգի պնդումներով, անոնք կրնա՞ն բացատրել դադտնիքը այն մեծաթիւ թշնամութեան որուն ենթարկուած են Հայ Կաթողիկէ եկեղեցին եւ կղերը, մեր ընդհանրական հայրապետին եւ իր օրհաններու կողմէ:

Իրրեւ ազատ եւ պարկեշտ եկեղեցասէրներ, «Ապագայ» եւ իր բարեկամները, ինչո՞ւ լուռ են այս մասին: Չէ ո՞ր երկու եկեղեցիներն ալ հայկական են, եւ իւրաքանչիւրը կը կարծէ իր պարտականութիւնը կատարած ըլլալ:

Այս լռութիւնը անոր համար արդեօ՞ք, որ Կաթողիկէ եկեղեցին եւ կղերը կը դաւեն Հայ. եկեղեցիին եւ կղերին դէմ: Եթէ այո, ինչո՞ւ չեն արտայայտուիր դոնէ այս մասին:

Տասնեակ տարիներ տեւող այս դժբախտ կացութեան մասին «Ապագայ» եւ իր բարեկամները լռեցին, պապանցումի փականքի տակ առնելով իրենց լեզուն եւ հոգին:

Այս ակնարեւ իրականութենէն վերջ, ինչ համարձակութեամբ կը հրաւիրեն դիս հաստատելու «Ապագայ» եւ իր բարեկամները իրենց ներչնչումները կը ստանան Ա. Հայաստանէն:

Ձեր կեցուածքը, երէկ ինչպէս եւ այսօր, դրած է ձեզ, պարոնայք, այս սարսափելի մեղադրանքին տակ:

Ձեր հայրենասիրութիւնն ու եկեղեցասիրութիւնը, այո, կը պնդենք, պայմանաւորուած են Ա. Հայաստանէն եկած ներչնչումներուն հետ:

Կրնաք լաւ հաւատացեալներ եւ եկեղեցասէր ըլլալ ձեր համոզումով բայց ոչ քաջութիւն ունիք եւ ոչ ալ ընդունակութիւն Երեւանի հրամանագրած եղանակէն տարբեր արտայայտուելու:

Այս միեւնոյն հոգեբանութեամբ չէ ո՞ր, այսօր կը խօսիք ու կը փառաբանէք Էջմիածնի եւ իր կաթողիկոսին վայելած «ազատութիւններու» մասին, մինչդեռ շատ լաւ գիտէք, այդ «ազատութեանց» եւ իմաստը, եւ սահմանները:

Ձեր սկզբունքն է եղած լռել, երբ քարերն իսկ լեղու կ'ելլեն, եւ չատախօսել՝ երբ լռութեամբ միայն կարելի է արդարանալ:

Այսպէս էք դուք Ա. Միութեան եւ իր իշխանաւորներու հանդէպ եւ այս պատճառով ալ ձեր հայրենասիրութեան եւ եկեղեցասիրութեան մէջ, աւելի շատ նման էք բոլշեւիկի քան Հայու:

Քանի մը խօսք եւս, յաջորդով:

Ս. Թ.

Ֆէսը ինչպէ՞ս գլխարկի վերածուեցաւ

ՄՄԲ.— Թուրք դրագէտ Իսմայիլ Հապիպ Սէվիւք, որուն Եփրատի, Տիգրիսի, Տաւրոսի եւն. մասին գրած տպաւորութիւնները հրատարակած էինք վերջերս, կը պատմէ նոյն յօդուածաշարքին մէջ.—

★

Սուլթան Մահմուտ Բ. երբ ընդհեց Ենիչէրիութիւնը, «քավուք»ներն ալ տապալեցան ինքնին: Հոգիները թեթեւցած էին գլուխներուն հետ: Մինչ թէ խառնակութիւնները շարունակուեցան հինգ – վեց տարի:

Նախապէս ամէն ոք «քավուք» կը դնէր, մինչ հիմա խելքին փչածը կ'անցընէր գլխուն, վեհապետը տեսակ տեսակ գլխանոցներ բերել տուաւ Եւրոպայէն զանոնք դասակարդ առ դասակարդ դնել տալու համար ժողովուրդին եւ պաշտօնեաներուն: Եւ սակայն ուշէման պոռչտալ սկսաւ:

Ի՞նչպէս կարելի էր նամազ կատարել այդ գլխարկներով: Որով Մահմուտ Բ. որ յաղթած էր Ենիչէրիին, յաղթուեցաւ փաթթոցին:

Հին «նիզամ»ը դնաց, նորը եկաւ: Ի՞նչ պէտք էր դնել սպարապետ Հիւսրէվ փաշա տրուչեց Նիզամիյէ զինուորներով օժտել թրքական նաւատորմը: Ֆրանսացի զինուորական մը եկաւ դիրենք մարդելու համար: Թունաւորէն մասնաւոր ֆէսեր բերել տուին, երկար ու լայն ծոպերով, եւ անոնք կախաչներու նման բացուեցան զինուորներուն գլուխներուն վրայ: Ինչ ըսել, Հիւնքեարին հաճոյքն էր աս:

Իսկոյն 50 հազար ֆէս ապսպրեցին Թունուզ՝ եւ որպէսզի Թուրքիոյ մէջ ալ ֆէս չմնայ, Իզմիրցի Քեաթիպզատէ Մուսթաֆա էֆէնտի ֆէսի նախարար եղաւ:

Ֆէրման կար, ամէն մարդ ֆէսին հետեւէն վազեց, բայց եղան անդպաններ որոնք յարձակեցան ֆէսաւորներու վրայ:

Մէկ կողմէ պետութիւնը իր նորութիւնը կը ջատագովէր ֆէսը, միւս կողմէ այդ նորութիւնը ոտքի տակ առնողներ կային: Մահմուտ Բ. տասնեակ տասնեակ հազարաւոր գլուխներ թռցնել, ֆէսը կարենալ ընդհանրացնելու համար:

Քավուգը հնադարեան բան մըն էր, իսկ ֆէսը Օսմանեան նորութիւն: Քավուգը միջնադարեան դղեակի մը պէս փակ էր, իսկ ֆէսը բերդ մը որ բացաւ իր դուռները:

Եւրոպականութիւն մը ներս խուժեց այդ դռներէն նախ փոխեց մեր ոտնամանները, «մէսթրը» եւ «լափչին»ը նետեց մէկդի, անոնց տեղ տուաւ կօշիկն ու կիսակօշիկը:

Եւրոպականութիւնը մեր ոտքերէն դէպի վեր բարձրացաւ, մեր սրունքներէն նետեց չալվարը, տաբատ հագցուց, «չէփքէնի» փոխարէն բաճկոն, «լաթայի» տեղ վերարկու, եւ մեր պարանոցին տուաւ փողկապ եւ օսլայուած օձիք: Եւրոպականութիւնը երբ մինչեւ մեր վիզը եկաւ, խորհեցանք թէ մեր գլուխը Եւրոպացի չէր սակայն:

Դար մը եւ իրերայաջորդ չորս սերունդներ մուխրագործեցին մեր գլխուն կարմիր ֆէսը: Զայն խորհրդանիշ մը նկատեցինք թէ մեր իսլամութեան եւ թէ մեր ազդայնականութեան: Հաւատարիմ թէ անհաւատ, ամէն ոք անոր փարեցաւ: Օտար երկիրներու մէջ անդամ գլխարկը գնող մէկը կը դադրէր թուրք նկատուելէ:

Ֆէսը ոչ միայն կրօնք եւ ազդայնականութիւն կը խորհրդանշէր, այլեւ դրօշի մը նման հպատակութեան իմաստը կը ստանար:

Զինադադարի սեւ օրերուն, քրիստոնեայ հայրենակիցներէն անոնք որ ֆէսը պահեցին իրենց գլուխներուն վրայ, թրքութեան հաւատարիմ նկատուեցան եւ այդ աչքով նայեցանք իրենց: Ֆէսը՝ գլխուն ներքաշխարհը եւ ոդին էր նոյնիսկ: Զօրաւոր գլխարկին դէմ միաբանելու համար, պէտք էր փարիլ տկար ֆէսին:

Ի՞նչ է նաեւ մեր ծառացումը անկախութեան պայքարի օրերուն: Ան ուրիշ բան չէր, բայց եթէ մարտահրաւէր մը թէ զօրաւոր գլխարկին եւ թէ վախ ֆէսին դէմ: Այս ընդվզումին ջահակիրներն էին որ նախընտրեցին «քալփաք» կրել:

Այդ շրջանին որքան յարմար էր այդ պատկառելի քալփաքը, որ ի վերջոյ յաղթեց թէ ֆէսին, եւ թէ գլխարկին: «Քավուգ»ը մեր կրօնական հաստատակաղը էր, ֆէսը՝ օսմանցիութիւն «քալփաք»ը՝ յեղափոխութիւն:

Անդրադարձա՞ք արդեօք: Ցաղթանակէն վերջ քալփաքը նօսրանալ սկսաւ, ֆէսը դայն դրկեց փոքր հղօր մը նման, եւ երբ գլխարկին յաղթող քալփաքը միացաւ ֆէսին ինքզինքը բոլորովին զօրաւոր զգաց:

Ֆէսը, խորհրդանշան իսլամութեան, ազդայնականութեան, հպատակութեան, հիմա զարձած էր յաղթանակի դրօշակ: Ամէն անոնք որ զինադադարի սեւ օրերուն ֆէսը նետած էին, հիմա կրկին կը դնէին գայն: Ֆէսը կը տօնէր ու կը ցնծար:

Այս պայմաններուն տակ, ո՞վ կը խորհէր գլխարկին: Օրը եկաւ սակայն, եւ յաղթանակէն երեք տարի վերջ մեծ զեկավարը (Մ. Քէմալ) ձեռքը «փանամա» գլխարկ մը բռնած, ձեռնարկեց Թասթէմօնիի ուղեւորութեան: Այս ճամբորդութիւնը կը վերջանայ այստեղ, սա մեծդի չէնքին մէջ որ առջեւս ցցուած է այս պահուն: (ՄՄԲ.— (Իմչպղուի ամենաարդար չէնքը, այժմ Հալք Էվի):

Կ'ենթադրէինք թէ ֆէսէն դէպի գլխարկ փոխանցումով՝ չատ մը նուիրականութիւններ պիտի փլչէին, արիւն պիտի հոսէր երկրին մէջ, ահարկու բան մը պիտի պատահէր:

Սա դէմի չէնքին մեծ սրահին մէջ, խուռն բազմութիւն հաւաքուած էր. մինչեւ պատուհանները ժողովուրդ լեցուած էր: Զեկավարը նայեցաւ բազմութեան, ուր դոյնզդոյն բաներ կային,— ապանի փաթթոց, կանաչ փաթթոց, քալփաք, տեսակ տեսակ ֆէսեր, բալի դոյն, տափակ կամ կաղապարուած:

Այս ինչ բարեկենդանային վիճակ էր:

Զեկավարը բազմութեան երկարեց ձեռքի «փանաման» եւ պոռաց.— Ահա ասոր գլխարկ կ'ըսեն:

Այդ րոպէէն ետք, մեր գլուխները պսակուեցան գլխարկով: Ոչ արիւն հոսեցաւ, ոչ ալ կապ ու կռիւ պատահեցաւ: Մոլեռանդութիւնը, այդ ամենամեծ դեւը զղեհնուած էր: Քավուգը՝ մեր կրօնամոլութիւնը, ֆէսը՝ մեր օսմանցիութիւնը, քալփաքը՝ մեր յեղափոխութիւնն էին:

Գլխարկը մեծ յեղաշրջում եղաւ:

Շոգենաւը կը մեկնի այլեւս ինչպօլուէն, գլխարկս հանելով կ'ողջունեմ այդ չէնքը:

«Հին Աստուածներ»

Փետրուար 11ին տեղի ունեցաւ «Հին Աստուածներու» ներկայացումը, նախաձեռնութեամբ «Ադամեան» թատերախումբի:

Իմ մասնագիտութիւնը չըլլալով հանդերձ, կ'ուզեմ տպաւորութիւններս դրի առնել այդ ներկայացման առթիւ:

Նախ՝ խումբի մասին: Կարդ մը դերասանուհիներ, սիրողներ ու քանի մը հոգի «Նոր Սերունդ»էն դեղեցիկ գաղափարը յղացած էին թատերախումբ մը կազմելու, պարբերական ներկայացումներով հայ հասարկութիւնը կապելու համար թատրոնին: Ամիսներ շարունակ, զարմանալի եռանդով եւ կամքով լծուած էին աշխատանքի: Օրուան յոդնութենէն ետք, անքուն դիշերներ էն անցուցած ի սէր հայ թատրոնի: Նիւթապաշտ այս դարուն մէջ, ինչ դնահատելի երեւոյթ: Նախանձախնդիր հայութիւնը պարտաւոր է ուշադիր ըլլալու այսպիսիներու հանդէպ: Հայկ. մշակոյթի համեստ սպասաւորներն են ասոնք: Այդպիսի խումբերու միջոցով է, որ նոր սերունդին մէջ վառ պիտի պահենք ազդային ոգին, սէրը դէպի հայրենիքը, Հայկ. մշակոյթը: Կը յուսանք թէ «Ադամեան թատերասիրաց Միութիւնը» եւ ուրիշ

թէ մարտահրաւէր մը թէ զօրաւոր գլխարկին եւ թէ վախ ֆէսին դէմ: Այս ընդվզումին ջահակիրներն էին որ նախընտրեցին «քալփաք» կրել:

Այդ շրջանին որքան յարմար էր այդ պատկառելի քալփաքը, որ ի վերջոյ յաղթեց թէ ֆէսին, եւ թէ գլխարկին: «Քավուգ»ը մեր կրօնական հաստատակաղը էր, ֆէսը՝ օսմանցիութիւն «քալփաք»ը՝ յեղափոխութիւն:

Անդրադարձա՞ք արդեօք: Ցաղթանակէն վերջ քալփաքը նօսրանալ սկսաւ, ֆէսը դայն դրկեց փոքր հղօր մը նման, եւ երբ գլխարկին յաղթող քալփաքը միացաւ ֆէսին ինքզինքը բոլորովին զօրաւոր զգաց:

Ֆէսը, խորհրդանշան իսլամութեան, ազդայնականութեան, հպատակութեան, հիմա զարձած էր յաղթանակի դրօշակ: Ամէն անոնք որ զինադադարի սեւ օրերուն ֆէսը նետած էին, հիմա կրկին կը դնէին գայն: Ֆէսը կը տօնէր ու կը ցնծար:

Այս պայմաններուն տակ, ո՞վ կը խորհէր գլխարկին: Օրը եկաւ սակայն, եւ յաղթանակէն երեք տարի վերջ մեծ զեկավարը (Մ. Քէմալ) ձեռքը «փանամա» գլխարկ մը բռնած, ձեռնարկեց Թասթէմօնիի ուղեւորութեան: Այս ճամբորդութիւնը կը վերջանայ այստեղ, սա մեծդի չէնքին մէջ որ առջեւս ցցուած է այս պահուն: (ՄՄԲ.— (Իմչպղուի ամենաարդար չէնքը, այժմ Հալք Էվի):

Կ'ենթադրէինք թէ ֆէսէն դէպի գլխարկ փոխանցումով՝ չատ մը նուիրականութիւններ պիտի փլչէին, արիւն պիտի հոսէր երկրին մէջ, ահարկու բան մը պիտի պատահէր:

Սա դէմի չէնքին մեծ սրահին մէջ, խուռն բազմութիւն հաւաքուած էր. մինչեւ պատուհանները ժողովուրդ լեցուած էր: Զեկավարը նայեցաւ բազմութեան, ուր դոյնզդոյն բաներ կային,— ապանի փաթթոց, կանաչ փաթթոց, քալփաք, տեսակ տեսակ ֆէսեր, բալի դոյն, տափակ կամ կաղապարուած:

Այս ինչ բարեկենդանային վիճակ էր:

Զեկավարը բազմութեան երկարեց ձեռքի «փանաման» եւ պոռաց.— Ահա ասոր գլխարկ կ'ըսեն:

Այդ րոպէէն ետք, մեր գլուխները պսակուեցան գլխարկով: Ոչ արիւն հոսեցաւ, ոչ ալ կապ ու կռիւ պատահեցաւ: Մոլեռանդութիւնը, այդ ամենամեծ դեւը զղեհնուած էր: Քավուգը՝ մեր կրօնամոլութիւնը, ֆէսը՝ մեր օսմանցիութիւնը, քալփաքը՝ մեր յեղափոխութիւնն էին:

Գլխարկը մեծ յեղաշրջում եղաւ:

Շոգենաւը կը մեկնի այլեւս ինչպօլուէն, գլխարկս հանելով կ'ողջունեմ այդ չէնքը:

Նամանաւորինակ խումբերը, նորաբոյս ծաղիկի պէս, չեն թօչներ եւ իրենց յաճախակի ներկայացում – ներով կը գոհացնեն թատրոնին ծարաւ մեր ժողովուրդը: Կը սպասենք, որ աւելի եռանդ ընծայով, խումբը իրականացնէ մեր այս ցանկութիւնը:

Գալով «Հին Աստուածներու» բեմադրութեան, դերասան Պ. Շահան Սարեան մեծ ճիգեր թափած էր խումբը վարժեցնելու համար բաւարար խաղարկութեան: Խումբի երիտասարդ անդամները առաջին անգամ բեմ կ'ելլէին: Ինչ աշխատանք էր պէտք «Հին Աստուածներու» մէջ խաղալու համար:

Բեմայարդար – նկարիչ Պ. Ժ. Փալամուտեան դովելի աշխատանք թափած էր, թատերասարքը (décor) դեղեցկօրէն դծելու, նաեւ վարելու լուսարձակներու խաղերը:

Աւելորդ կը սեպեմ խօսիլ «Հին Աստուածներու» բովանդակութեան մասին: Ժամանակին այնքան դրուած եւ խօսուած է, որ իմ կողմէ նորութիւն մը ըսած պիտի չըլլամ: Միայն կ'ուզէի նշել թէ հաղուագիւտ երկ մըն է այդ խաղը, արժանի միջազգային գնահատանքի թէ՛ իր դաղափարներով, թէ իր թատերական կառուցուածքով:

« Հին Աստուածները» լուրջ, հոդեբանական ուժեղ դրուածք մըն է, արժանի յատուկ ուշադրութեան: «Ադամեան» խումբը ընդհանուր առումով կատարեց իր վրայ դրուած պարտականութիւնը:

« Հին Աստուածներ»ը չատ անգամներ խաղցուած է՝ Կովկաս թէ արտասահման: Բազմաթիւ դերասաններ փորձութիւն ունեցած են երեւալու «Հին Աստուածներ»ու մէջ, քիչերը սակայն յաջողած են: Ցաջողներէն էին Աչօ Շահխաթունի, Իսահակ Ալիխանեան իբրեւ արեղայ, Զարիֆեան, Աբէլեան իբրեւ Վահագայր: Տիկին Մայուրեան իբրեւ իշխանուհի, Օր. Ս. Ադամեան իբրեւ Սեդա, Արշակ Ցարութիւնեան իբրեւ իշխան:

Աստնք հայ բեմի իշխաններն էին: Այսօր ա – ստնք դրեթէ բոլորը դացած են եւ մնացած է միայն տաղանդաւոր Աչօ Շահխաթունին, դժբախտաբար հիւանդ:

Արտասահմանի պայմաններու մէջ դժուար էր փոխարինել վերոյիշեալները, այսուհանդերձ « Ադամեան » թատերախումբը կարելին ըրած էր յաջողութեամբ տանելու այն ծանր բեռը, զոր Լ. Շանթ դրած էր իրենց ուսերու վրայ:

Այսպէս Պ. Շահան Սարեան, տաղանդաւոր դերասան, կատարեց արեղայի դերը: Արեղան ըմբռնելու տարբեր ձեւեր կան: Պ. Շ. Սարեան արեղան հասկցած էր իբրեւ խնդրարկու, երկչոտ, վարանոտ մէկը եւ առոր համեմատ ալ ջանաց տալ արեղայի տիպարը: Ցաջող էր իր հասկցած, խաղարկութեան մէջ, եթէ չըլլար, հինցած դասական լարկանութիւնը, որ յատուկ չէ, մեր ըմբռնած արեղայի դերին: Մեր կարծիքով, արեղան պիտի ըլլար, աւելի առնական, յախուռն: Եթէ Պ. Սարեան այս ըմբռնումով խաղար, չատ յաջող պիտի ըլլար, օրինակ ինչպէս փորձեց խաղալ մեհեանի տեսարանին մէջ, ուր իսկապէս յաջող էր :

Վանահայրը, Պ. Դաւիթխանեան, յայտնի դերակատար անմահ Պէպոյի հանդէս բերաւ բեմական մեծ վարժութիւն: Անիկա Զարիֆեան չէր, սակայն լաւագոյն ձեւով կրցած էր հասկնալ վանահայրը եւ իշխանուհիի հետ ունեցած տեսակցութեան ժամանակ գերազանցեց ինքզինքը: Իր չարժումները, կեցուածքը ու ապրումները գեղեցիկ տպաւորութիւն կը ձգէին: Մեղք որ իրեն կը պակսէր վանահօր դերին յատուկ ձայնը, մանաւանդ վերջին տեսարաններու մէջ:

Իր արժանի խաղարկութիւնը պիտի ուղէինք նաեւ տեսնել ուրիշ դերերու մէջ եւս, ինչպէս Պէպօ, Բարխուտար:

Տիկին Դաւիթխանեան՝ Սեդայի դերին մէջ լաւ էր: Կրթուածգերմանիա, խաղացածգերմանական բեմի վրայ, յայտնութիւն էր մեզի համար: Կիրթ չարժուձեւ, մուրբ խաղ: Առոդանութիւնը դժբախտաբար տկար էր: Հեռու հայկական կեանքէն, այսուհանդերձ տիկինը կրցած էր հասկնալ Սեդան: Եթերային էր ան, երազի պէս: Կը կարծենք որ եթէ աւելի չաճախ երեւայ հայկական բեմի վրայ, տաղանդաւոր դերասանուհի մը վաստկած պիտի ըլլանք:

Տիկին Վասէօր Օսմանճեան իշխանուհիի դերի մէջ յաջող էր ընդհանրապէս, բայց քիչ մը թուլցաւ տպաւորութիւնը, վանահօր հետ ունեցած երկրորդ տեսակցութեան ժամանակ: Զայնը լաւ էր, յարմար իշխանուհիի: Իշխանին դերը կը կատարէր Պ. Ս. Թորոսեան , ծանօթ ու սիրուած սիրող մը կատակերգական դերերու մէջ: Իրօխտ էր քալուածքով եւ խաղարկութեամբ առաջին տեսարանին մէջ չատ յաջող էր: Խաղը քիչ մը թուլցաւ մեհեանի տեսարանին: Կարծեմ մեհեանի տեսարանին երբ կը պաշտէին Հին Աստուածները՝ իշխանը աւելի առնական, իրօխտ ու կենսուրախ ըլլալու էր: Իր դիմախաղերը, չարժուձեւը յաջող էին: Պ. Ս. Թորոսեան բոլոր տուեալներն ունի արժէքաւոր դերասան ըլլալու, եթէ քիչ մը աւելի ժամանակ յատկացնէ բեմին:

Կոյր վանականը կը խաղար Պ. Զ. Ղարիպեան: Ուրիշ անգամներ տեսած էինք դինքը, սակայն այս անգամ անդերազանցելի էր: Շատ յաջող՝ սկիզբէն մինչեւ վերջ:

Լաւ էին ճերմակաւոր (Փալամուտեան) եւ ճգնաւոր (Կ. Օսմանճեան):

Նոր Սերոնդէն՝ Ուրբաթեան, Մուրատեան, Գուլումճեան յաջող էին: Եթէ աւելի չաճախ երեւան, անշուշտ պիտի վարժուին կիրթ խաղարկութեանց: Եթերային միքանոյչները կատարեցին իրենց լաւագոյնը :

Բեմայարդարութիւնը ընդհանրապէս գոհացուցիչ էր, ըսկսկսկին «էֆէֆ»ները: Մանաւանդ պէս մեհեանին տեսարանին մէջ, արեւի ծագումը անբաւարար էր, մինչ ամենահարուստ լուսարձակներու խաղերը, հոն պիտի ըլլային: Նոյնը կարելի է ըսել երգի մասին:

Ընդհանուր այս դիտողութիւններէն ետք, պիտի ուղէինք որ «Ադամեան»խումբը քիչ մը աւելի նրբացնէր իր խաղը, աւելի ուշադիր ուսումնասիրէր դերերը ու անհրաժեշտ կամքը յայտաբերէր յարատեւելու համար:

Գովելի էր իրենց ձեռնարկը, կը սպասենք յաջորդ ներկայացումներու :

ՆԵՐԿԱՅ ՄԸ

ԿԵՐԹԱՆ ԵՒ ԿՐ ՉՂՋԱՆ

ՄՄԲ.— Հալէպէն Մոնթէվիտէօ(Ուրուկուէյ) դացած երիտասարդ մըն որ կը գրէ իր բարեկամին, Ցունուար 26 թուականով.—

25 օր տեւող երկար եւ յոդնեցուցիչ ճամբորդութենէ մը ետք հասանք Մոնթէվիտէօ 5 Դեկտ. 1948ին: Դժբախտաբար Ամերիկա հասնելէ ետք այնպիսի մեծ յուսախաբութեան մը առջեւ դտնուեցանք ամէն ուղղութեամբ, որ այլեւս մոռցանք ճամբու յոգնութիւնները:

Ցուսախաբութիւնը չատ աւելի մեծ է Արեւելքէն եկողի մը քան թէ Ֆրանսայէն եկողի մը համար, որովհետեւ չատ մը բաներով իրարու կը նմանին Եւրոպայի եւ Ամերիկայի տովորութիւնները եւ կեանքի պայմանները, իսկ Արեւելքի հետ բաղդատելով ճիշդ հակապատկերն է: Դաղափար մը տուած ըլլալու համար ընդհանուր դիծերով ներկայացնեմ այստեղի կեանքը:

Նախ որպէս օդ եւ ջուր չատ հեռու է մեր կողմերուն հետ բաղդատուելէ, միջակեալ աւելցնեմ որ Մոնթէվիտէօյի օդը հարաւային Ամերիկայի երկիրներուն մէջ լաւագոյնն է, ուտելիքները արուեստական են եւ խարդախուած, մեր կողմերու ոչ իւղերը, ոչ պանիրները, ոչ ալ ձիթախեղերը կան եւ ոչ մէկ բան, օդի եւ ուտելիքներու այս անկասկած պայմաններէն առաջ կուգան այլադան հիւանդութիւններ որոնք ուղղակի սարսափ կ'ազդեն :

Դործերը բախտաւորաբար Եւրոպայի եւ մեր երկիրներուն աւելի լաւ են, սակայն չհանդիպեցայ բնաւ այն առասպելական դործերուն որոնց մասին հրապարակուած օտարականները այս երկիրները կը վաղեն: Ինչ կը վերաբերի այս կողմերու բարքերուն, տովորութիւններուն եւ ընդհանուր առմամբ ընկերային կեանքին, կրնամ ըսել մէկ խօսքով թէ անտանելի մթնոլորտ մըն է, բոլորովին հակապատկերը մեր ըմբռնումին եւ հասկացողութեան: Այլասերումը այստեղ վտանգ մըչէ այլ իրականութիւն մըն է, սիրտ ճմլող երեւոյթ մը: Այն Հայը որ տակաւին կ'ուզէ Հայ ապրիլ, պէտք չէ այս կողմերը դայ, առաւելադոյն տասը տարի ետք արդէն Հայ կարելի չըլլար դտնել այս տիերը: Տուներէն ներս եւ դուրս հայ մտուկներ եւ երիտասարդներ կը խօսին սպաներէն:

Ֆրանսա դտնուած միջոցիս, չատ մը տովորութիւններ խորթ կը թուէին ինծի, սակայն հոս դալէ ետք կ'անդրադառնամ որ Ֆրանսան չատ աւելի բարձր է քան հարաւային Ամերիկայի որեւէ երկիրը: Կը զդամ որ Ֆրանսայի ազդեցութիւնն ունեցող ազդ մըն է, իր մեծութիւններու եւ իր մշակոյթը ունեցող ազդ մըն է, իսկ այստեղ միջազդային ձուլարան մըն է ուր դժբախտաբար Հայն ալ կը հալի կ'երթայ :

Ես անձնապէս զղջացած եմ այս կողմերը դալուս: Երանի ձեղի որ Եւրոպա կ'ապրիք, իսկ հազար երանի անոնց որ Արեւելքի հանդարտ եւ աղուոր կեանքը կ'ապրին:

Այս կողմերը եկող մարդը միայն մէկ բանի համար եկած պէտք է ըլլայ, կեանքի ապահովութիւն դտած ըլլալուն համար, ուրիշ ոչ մէկ առաւելութիւն կայ այս կողմերը: Պատերազմի մը վտանգ չկայ, այլ մեր խոնարհական դէսպանութիւնը մեր տկարութեանցն պիտի համարչ, եւ մենք անպարտ կը մնանք Աստուծոյ առջեւ այն արիւնէն որ պիտի թափի: Բայց թէ որ անհաւատալին հաւատալի ըլլայ եւ Ցոյները չնորհեն մեզի խաղաղութիւնն որ մենք կը խնդրենք, արդար եւ իրաւացի ասպարէզ մը կայ մեր առջեւ արեւելք ու հարաւ ընդարձակելու եւ զօրանալու համար եւ մեր խեղճ, անտէրունչ ազդը ժողովելու եւ գերութենէ ազատելու համար:

«Ահա պատճառները որ դիս այս պատդամատուրութեան յորդորեցին, ով որ կամի բացատրութիւն մը ուղել, պատրաստ եմ տալու»:

Քանի որ խօսեցաւ Թորոս՝ կիրքերը խաղաղեցան միեւնոյն ինքն Մլեհ հանդարտեցաւ, մանաւանդ երբ Թորոս Անդրոնիկոսի խաղաղութեան ընդունելութիւնը անկարելիներուն կարդը դրաւ՝ զուարթութիւն մը եկաւ երեսին վրայ եւ ըսաւ :

— Բացատրութեան պէտք չունինք, երբ կը տեսնենք թէ այս դեսպանութիւնը նախատինք մը չկրնար բերել մեր պատուին եւ մեր քաջութեան :

Ժողովը ցրուեցաւ դարձեալ դումարուելու համար Բարկէնի վերադարձին. երբ քաղաքին դռները բացուեցան, ու ծեր պինուորը մտաւ ու եկաւ կայնեցաւ տտեանին մէջ, լուռ ամէնքը չլացած իրեն կը նայէին եւ կը սպասէին :

— Իշխանդ մեծ, ըսաւ Բարկէն, Հոռոմները մեզի հետ խաղաղութիւն ընել չեն ուղեր :

— Ինչ կ'ըսեն , այն պատմէ մեզի, Բարկէն իշխան, ըսաւ Թորոս :

ԹՈՐՈՍ ԼԵԻՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Ի.

ԱՆԴՐՈՆԻԿՈՍ ԿԵՍԱՐ

— Ով իմ քաջ նիզակակիցներս, կը զարմանաք իմ այս դեսպանութեանս վրայ, եւ կարելի է որ ձեր մէջէն ոմանք, եւ թերեւս ամէնքդ ալ բարկութեամբ եւ դառնութեամբ կը լեցուիք լսելով այս իմ խոնարհական լեզուս, եւ ես թէ որ իմ սրտիս ձայնը լսէի ոչ երբեք այդ խօսքերը թշնամիի մը՝ եւ այսպիսի անղգամ թշնամիի մը պիտի ընէի, բայց ով որ ժողովուրդի առաջնորդ եւ իշխան է, պէտք է մարդիկներուն, Աստուծոյ եւ իր խղճմտանքին առջեւ լաւ քննէ ամէն բան եւ արդարութիւն դործէ:

«Մենք մարդկային արեան ամէն մէկ կաթիլին համար պատասխան պիտի տանք Աստուծոյ. անոր համար մերփառասիրութիւնն ու մերանբարտաւանութիւնը պէտք չէ որ մեզի առաջնորդ առնենք, այլ մեր ազդին օդուտ:

Ես ձեղի յայտնի կը խոստովանիմ թէ Հայ ազդին օդուտը կը պահանջէ որ Ցոյներու հետ եղբայրաբար երթանք, անոնց նիզակակից ըլլանք այն թշնամիներուն որ դեղ կը չրջապատեն եւ օր աւուր կը զօրանան:

«Ցունաց կայսրութիւնը թէ որ ճանչնար իր օգուտը՝ փոխանակ զմեզ նեղելու զմեզ կը զօրացնէր եւ պատնէշ մը կը կանդնէր մեզ այն ամէն այլակրօնութեան դէմ որ մեծ ծովու պէս կը դիզուին՝ կը բարձրանան եւ ինքն ալ պիտի ողողեն:

«Ես իբր քրիստոնեայ եւ իբր հեռատես իշխանապարտաւոր էի այս դեսպանութիւնն ընելու, և խաղաղութեան սկիզբ մը ընելով զօրաւոր դաշնակցութիւն մը հաստատելու Ջանալ Քրիստոնեայ երեք ազդերու մէջ, որ միաբան կրնային թումբ մը կազմել այլակրօնութեան դէմ մինչդեռ հիմա ընդհակառակն՝ բաժնուած առելութեամբ պիտի կործանին եւ անհետ պիտի ըլլան:

« Պէտք էր Քրիստոնեաներու՝ նոյնիսկ Մահմետականներու օրինակին հետեւիլ, որ իրենց մէջ ծագած պատերազմներու մէջ իրենց կրօնապետները ամէն ջանք կ'ընեն խաղաղութիւն հաստատելու եւ արիւնը դադրեցնելու:

Երբ ամօթ եւ նախատինք եղող Քրիստոնէութեան համար մերինները չնչին եւ մտքի տհաս խնդիրներու համար արիւններու դետերու պատճառ կ'ըլլան...:

«Բայց դուք ինչո՞ւ դայթակղեցաք, ինչու դայլացաք, դուք թշնամին չէ՞ք ճանչնար, դուք Անդրոնիկոսը չէ՞ք տեսեր, ես տեսեր եմ. ես պատերազմեր եմ իրեն դէմ, եւ մեր մէջ ամէնէն աղէկ դինքը ճանչցող մէկը թէ որ կայ եւ սուր սուրի եկած է իր հետ, ան է որ հիմա իրրեւ դեսպան խաղաղութեան. գնաց իրեն հետ խօսելու:

« Անդրոնիկոս ոչ միայն խաղաղութիւն պիտի չընդունի, այլ մեր խոնարհական դեսպանութիւնը մեր տկարութեանցնէն պիտի համարչ, եւ մենք անպարտ կը մնանք Աստուծոյ առջեւ այն արիւնէն որ պիտի թափի: Բայց թէ որ անհաւատալին հաւատալի ըլլայ եւ Ցոյները չնորհեն մեզի խաղաղութիւնն որ մենք կը խնդրենք, արդար եւ իրաւացի ասպարէզ մը կայ մեր առջեւ արեւելք ու հարաւ ընդարձակելու եւ զօրանալու համար եւ մեր խեղճ, անտէրունչ ազդը ժողովելու եւ գերութենէ ազատելու համար:

«Ահա պատճառները որ դիս այս պատդամատուրութեան յորդորեցին, ով որ կամի բացատրութիւն մը ուղել, պատրաստ եմ տալու»:

Քանի որ խօսեցաւ Թորոս՝ կիրքերը խաղաղեցան միեւնոյն ինքն Մլեհ հանդարտեցաւ, մանաւանդ երբ Թորոս Անդրոնիկոսի խաղաղութեան ընդունելութիւնը անկարելիներուն կարդը դրաւ՝ զուարթութիւն մը եկաւ երեսին վրայ եւ ըսաւ :

— Բացատրութեան պէտք չունինք, երբ կը տեսնենք թէ այս դեսպանութիւնը նախատինք մը չկրնար բերել մեր պատուին եւ մեր քաջութեան :

Ժողովը ցրուեցաւ դարձեալ դումարուելու համար Բարկէնի վերադարձին. երբ քաղաքին դռները բացուեցան, ու ծեր պինուորը մտաւ ու եկաւ կայնեցաւ տտեանին մէջ, լուռ ամէնքը չլացած իրեն կը նայէին եւ կը սպասէին :

— Իշխանդ մեծ, ըսաւ Բարկէն, Հոռոմները մեզի հետ խաղաղութիւն ընել չեն ուղեր :

— Ինչ կ'ըսեն , այն պատմէ մեզի, Բարկէն իշխան, ըսաւ Թորոս :

խէն փախիլ՝ ենթարկուելու համար խաղաղ եւ սխտեմատիկ ճերմակ ջարդի մը ...

Ահաւասիկ մօտաւորապէս այս կողմերու կեանքին պատկերը: Յուսախաբութիւնը ընդհանուր է ինճմէ առաջ եւ ինճմէ վերջ բոլոր եկողներուն համար :

Քրավչենկոյի դաժը

ՋԱՐՀՈՒՐԵԼԻ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Յորեքշաբթի օր (14րդ նախօր) լուսեցան Քրաւչենքոյի նոր վկաները, զարհուրելի մանրամասնութիւններ հաղորդելով Ա. Միութեան մէջ կատարուած բարբարոսութեանց մասին:

Առաջին վկան, Անտրէյ Լեպետ, բանուորի զաւակ, համայնավար եւ բարձր պաշտօնատար երկաթուղիներու, պատմեց թէ ինչպէս մահուան դատապարտուեցաւ 1939 Մարտ 7ին, Խարքովի դինուորական ատեանին կողմէ: Ծանրանալով 1937ի մաքրագործութիւններուն վրայ, ըսաւ թէ 1700 հոգի ձերբակալուած էին միայն Տունկի աւազանին եւ կախաղաններու պաշտօնեաներէն: Ինք դատախաղն էր երկաթուղիներու մասնաւոր ատեանին: «Երբ պատուիրակներ կուգային արեւմտեան Եւրոպայէն, երկաթուղիներու կեդրոնները կը բարեզարդէինք, բանուորները նոր հագուստներ կը հագնէին, ահագին դումարեր կը ծախսուէին ընդունելութեան համար: Օտար պատուիրակնե – րուն մեկնումէն անմիջապէս վերջը, հագուստները ետ առնելով մթերանոցներու մէջ կը դնէին »:

Ցետոյ պատմեց իր կրած չարչարանքները.— «Հարցաքննիչ դատաւորը եւ պահակները կարգով կը խոշտանգէին ոտքի վրայ: Ուշաթափ ինկած էի N. K. V. D.ի գետնայարկին մէջ»:

Այստեղ վիճաբանութիւն մը ծագեցաւ հակառակորդ փաստաբանին հետ, որ կը պնդէր թէ այդ հաստատութիւնը պարզապէս Ա. Միութեան ներքին գործերու նախարարութիւնն է:

Վկան երկար ատեն դիմանալէ ետք, ճարահատ կը ստորագրէ իրեն ներկայացուած ատենադպրութիւնը, «առանց գիտնալու պարունակութիւնը», երբ կը սպառնան ձերբակալել իր կինը:

Նկարագրելէ վերջ թէ մահապատիժը ինչպէս ընդունեցաւ յետագային, վկան յայտարարեց թէ ինք բոլի Գերմանիա փոխադրուած է եւ չորս անդամ քննութեան ենթարկուած, ի ներկայութեան խորհրդային պատուիրակներու :

Երկրորդ վկան, Զիարչլի, բաւական զուարճալի պատմութիւն պատմեց, պատմելով թէ ինչպէս ռուս դերիներու թարգման եղաւ 1944ին, Սէթէմի (Պուչ մօտ Ռօն) կայանին մէջ: Ըսաւ թէ դերիները նախապէս վերապահ էին, բայց յետոյ բացուեցան: Մէկը կ'ուզէր Ֆրանսայի մէջ տեղաւորուիլ: «Երբ հարցուցի թէ ինչու իրենց երկիրը չեն վերադառնար, այնպիսի բաներ պատմեց որոնք դրուած են Քրաւչենքոյի դէպքին մէջ: Ըսեմ թէ ինչու չէին ուզեր վերադառնալ — քաղաքական կոմիսարը ըսած էր որ եթէ վերադառնան, դասալիք պիտի համարուին եւ իրենց գլուխը վրայ պիտի տան»:

Ամէնէն զարհուրելի վկայութիւնը կատարեց դերման համայնավար Մարթին Նէօյմանի այրին, Լինքն ալ համայնավար: Տեղի անձկութեան պատճառով կը վերապահենք վաղուան:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂՈՎ

ՊՈՒԼԿԱՐԱԿԱՆ կառավարութիւնը մերժեց ամերիկեան ծանուցագիր մը, որ կը բողոքէր 15 բողոքական հովիւներու ձերբակալութեան դէմ: Միեւնոյն ատեն 55 էջերէ բաղկացեալ տետրակ մը հրատարակեց, որ հաստատելով 15 կալանաւորներուն դէմ եղած ամբաստանութիւնները, կ'ըսէ թէ «կրօնը քող մըն էր իրենց լրտեսական գործունէութեան համար»:

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆի ԴԱՇԻՆԳԻՆ նախագիծը Մ. Նահանգներուն կողմէ յանձնուեցաւ արեւմտեան հինգ պետութեանց նեցկայացուցիչներուն: Նա – խագիծը բացորոշապէս կը հասկցնէ թէ պինակից – ները օդնութիւն պիտի ստանան, եթէ յարձակում կրեն :

ՍԱԿԱՐԱՆ (Դշ).— Սթերլին 1062 (1200), տոլար 318.40 (400), զուից. ֆրանք 79.85 (101): Նափոլէոն 4650, զուից. ոսկի 4375, սթերլին 5450, տոլար (20) 21.600, ճոյլ ոսկի 647.500 ֆր.:

Ֆր. ԿԱՊՈՑ ԽԱԶԻ ՇՐՋ. ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ եւ իր բոլոր մասնաճիւղերը խորին ցաւով կը խոնարհին ՏԻԿԻՆ ԵԼԻՍԱԲԷԹ ՋՕՐԵԱՆի թաղմ հողակոյտին առջեւ, յարգելով յիշատակը այդ անմոռանալի Հայուհիին եւ մեծ դաստիարակին :

ՀԱՑԵՐԷՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղի հայերէնի դասընթացքը սկսած է :

Արձանագրութեանց համար դիմել ամէն հինգշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3էն 6, Դաշնակցութեան սրահը, 26 rue des Convalescents :

ՕՓԷՐԷԹԱՑԻՆ ԱՆՆԱԽՆԹԱՑ

ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ – ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

27 Փետրուար կիրակի ժամը 15էն 24, Centre Administratif et Socialի չքեղ սրահին մէջ, Place de l'Hôtel de Ville, Asnières: Կը ներկայացուի՝

ՂԱՐԱՊԱՂԻ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ

Նախաձեռնութեամբ Անիէր – Պուա Քոլոմպի Հ. Ց. Դ. Ազատ ենթակոմիտէի եւ մասնակցութեամբ «Նոր Սերունդի»: Երաժշտութիւն Ա. Գ. ՄԵ – ՍՈՒՄԵՆՑԻ :

Բեմադիր՝ Բ. Հապէշեան, Պարուսոյց՝ Տիկին Հեղ. Թորոսեան, դիմայարդար՝ Կ. Օսմանճեան, յուշարար՝ Պ. Ստ. Մխաքեան :

Ճոխ եւ դիւրամատչելի պիւֆէ : Պարահանդէսի նուագախումբը ՕՆՈՍԵԱՆ :

Հաղորդակցութեան համար կառ Սէն Լազարէն գնացք առնել եւ իջնել Անիէր: Porte de Clichyէն 140 թիւ օթօպիւս, իջնել Place Voltaire, Porte de Champerret 165 թիւ օթօպիւս, իջնել Ave. de la Marne :

Տիար Յովհաննէս Սթամպուլեան (Փարիզ), Տիկին Աննա Գրիգորեան (Լոնտոն), Տիկին Լուիզ Մանուկեան (Կ. Պոլիս), Ինչպէս նաեւ, Սթամպուլեան, Նուբեան, Գոնճեան, Մանուկեան, Նորատունկեան ընտանիքները սրտի խորունկ կրկիծով կը ծանուցանեն, իրենց սիրեցեալ մօր, քրոջ եւ աղգականին մահը

ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԻ ՍԹԱՄՊՈՒԼԵԱՆի

(Հիմնադիր եւ նախագահ Պոլսոյ Պետական Հայ Կարմիր Խաչի եւ այլին Թուրքիոյ նախկին Թղթատարական նախարար ողբ. Յակոբ Սթամպուլեանի), որ կնքեց իր մահկանացուն երեքշաբթի 22 Փետրուարին:

Յուղարկաւորութիւնը տեղի պիտի ունենայ Շաբաթ 26 Փետրուար, առաւօտեան ժամը 10.30ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյն մէջ, 15 Rue Jean Goujon եւ պիտի փոխադրուի մարմինը Bagneux Parisien դերեզմանատունը :

ՇԱՆՕԹ.— Մասնաւոր մահազդ ղրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՑԹ

Վարդանանց տօնին առթիւ, կազմակերպուած Սեւրի Մուրատեան վարժարանի աշակերտներէն, Սալ Ենա, Շաբաթ 26 Փետրուար, ժամը 20.45ին: Տրամադրելի փոքրաթիւ տոմսերը կարելի է ստանալ Մուրատեան վարժարանէն, հեռաձոս Obs. 18–28: Տեղւոյն վրայ տոմսակ չի տրուիր :

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄ.— Տեղի կունենայ այս կիրակի, ժամը 10ին, Stade Olier, 11 rue d'Arcueil, Montrouge, U. S. A.ի Ա. խումբը կը մրցի Sourds et Muets de Parisի Ա. խումբին դէմ:

ՄԱՐՏ ՅԻՆ

ՀԱՑ ԱՐԻՆԵՐՈՒ 18ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՑԹԸ

Կազմակերպուած Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի Շրջանի Արիներուն եւ Արենոյշներուն կողմէ: Կիրակի 6 Մարտ կէսօրէ վերջ ժամը 2.30–ին, Salle de la Chimie, 28bis rue St. Dominique:

Առաջին անգամ ըլլալով պիտի ներկայացուի հայերէն Molièreի «Les Fourberies de Scapin խնամուած բեմադրութեամբ, ինչպէս նաեւ Արենոյշներու կողմէ «Հայկական Հարսանիքը» :

ԲԱՑՈՒԱԾ Է

IMPRIMERIE PAUL
36, rue Monsieur – le – Prince, Paris (6)
DANton 90 – 60
(ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ ԴՐԱՏԱՆ ԴԻՄԱՑ)

Մատչելի դիներով կը տպէ ֆրանսերէն ամէն տեսակ առեւտրական թուղթեր (travaux de ville), դոհացներով բոլոր ճաշակները:

«ՑԱՌԱՋ»ի ընթերցողներուն համար մասնաւոր դին :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
La Gérant : A. NERCESSIAN

Օր. ՄԱՐԻԶ ԳԱԼԱՑՃԵԱՆ
Պ. ՆԵՐՍԷՍ ՄԿՐԵԱՆ
Ամուսնացած
Ալֆորվիլ 20 Փետր. 949 Պ. Քոլոմպ

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՐՏԱՆ.— Հ. Ց. Դ. «Նիկոլ Դումանի» ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովը այս կիրակի ժամը 3ին, Հ. Ց. Դ. «Գեղունի» սրահին մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Ներկայ պիտի գտնուի Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

Ս. ԼԻԹԻՆԻ Կապոյտ Խաչի ընդհ. ժողովը՝ այս երկուշաբթի ժամը 3ին՝ մատուռին մէջ: Ընկերուհիներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է : Խիստ կարեւոր օրակարգ :

ԼԻՈՆ.— Ֆր. Կ. Խաչի վարչութիւնը՝ ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ, իր ընկերուհիները այս երկուշաբթի երեկոյ, ժամը 8.30ին, 78 rue Rabelais, դպրոցի սրահը: Կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի բոլորէն ներկայ ըլլալ ճիշդ որոշեալ ժամուն :

ՖՐ. ԿԱՊՈՑ ԽԱԶԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ

ՑԵՐԵԿՈՑԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Բռւն Բարեկենդանի ԿԻՐԱԿԻՆ, 27 ՓԵՏՐՈՒԱՐ
ժամը 15—24
HOTEL CONTINENTAL ի շէնք սրահներուն մէջ
3, Rue Castiglione, (Métro Concorde)
— ATTRACTIONS —
★ ՃՈՒՊԻԻՃԷ ★
Նուագախումբ՝ FERNAND BOUILLON
— Հայկական նուագ առաջին սրահի մէջ —.
Մուտք 300 ֆր.: Ուսանողներու համար կէս գին:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆ. Կ. ԽԱԶԻ Պ. ՕՏՏՈՑԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

Այս շաբաթ իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ լոյս, Bar Internationalի սրահին մէջ, Chemin de la Madrague թիւ 230:

Դեղարուեստական բաժին, հայկական եւ եւրոպական պարեր: Նուագախումբ Նոր Սերունդի Ռաուհեան խումբին: Ճոխ եւ առատ պիւֆէ : Սրահին ջեռմութիւնը ապահովուած է: Մուտքը ազատ է :

ԵՐԵԿՈՑԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Շավիլի մասնաճիւղին, Բարեկենդանի օրը, այս կիր. ժամը 3էն մինչեւ կէս գիշեր, Salles des Fêtesի մէջ: Գեղարուեստական բաժին Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդին կողմէ: Զաւեշտ մը «ԳԱԽԱՓ ՄԸ ԹԷՑ» Սէվրանի Կ. Խաչին կողմէ: Մուտք եւ կերուխում մատչելի ամէն քսակի :

ՀԱՑ ԵՐԳԻ ՕՐԸ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Théâtre d'Alger, Շաբաթ 26 Փետրուար, ժամը 21ին, Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆի ղեկավարութեամբ ԱՐՄԵՆԻԱ երկսեռ խումբը (70 հոգի) լսելի պիտի ընէ բազմաձայն խմբերգներ, մեներգի, դաշնակի եւ սրինգի համար գրուած ընտիր կտորներ, 12 տարբեր հայ երգահաններու գործերէն:

ԿՈՄԻՏԱՍ Վ., ՍԱՑԱՔ ՆՈՎԱ, ԱՇՈՒՂ ՋԻՒԱՆԻ, Ա. ՍԿՆԴԻԱՐԵԱՆ, Գ. ՍԻՒՆԻ, Ն. ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ, Ա. ԽԱԶԱՏՈՒՐԵԱՆ, Տ. ՉՈՒՀԱՃԵԱՆ, Բ. ԿԱՆԱՉԵԱՆ, Գ. ԱԼԷՄՇԱՀ, Ա. ՊԱՐԹԵՒԵԱՆ, Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆ:

Տոմսերը՝ երգչախումբի անդամներուն մօտ :

ՁԵՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՒՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑՔԻՔ ՄԻ ՄԻԱՑՆ

LE BOSPHORE Մառխաով

Հրուշակը — ՀԷՒՎԱՆ — զուտ շաքարով անարատ ԹԱՀԻՆով պատրաստուած, նաեւ LE BOSPHORE, բահաթ լօքումը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյն արտադրութիւններն են:

Վաճիչ Տնօրէն Պ. ՍՈՒՐԻՆ ՋԷՄՃԵԱՆ

Société «LE BOSPHORE», Marseille

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Ամս. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Samedi 26 Février 1949 Շաբաթ 26 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année N° 5781 — Նոր շրջան Թիւ 1192

խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Ա Ն Խ Ո Ր Տ Ա Կ Ե Լ Ի Ն

Այսօր, շաբաթ, 26 Փետրուար, տեղի կ'ունենայ Հ. Ց. Դ. Արեւմտեան Եւրոպայի 21րդ Շրջ. ժողովին բացումը :

Ժողովին դատարկումն իսկ, ներկայ քաղաքական եւ տնտեսական տաժանելի պայմաններուն մէջ, կը կազմէ նոր ապացոյց մը՝ կենսունակութեան եւ յարատեւ գործունէութեան :

Եւ այս՝ հակառակ այն թէ ձախէն մղուած անկիւրթ եւ անմիտ խաչակրութեան մը, որ մոլեղնութեան հասած է վերջին պատերազմէն իվեր :

Նոր չէ պայքարը, բայց տարուէ տարի կը նորոգուին, կը բազմապատկուին անոր ձեւերը :

Երբեք այսքան անբարոյացած չէր հակադաշնակցական մամուլը, նոյն իսկ Պոլսոյ մէջ :

Կը թուի թէ մրցանիշ կոտրելու փորձ մըն է որ կը կատարուի, Եւրոպայէն Ամերիկա եւ Միջին Արեւելքի մէջ, խուժանավարութեան ճակատին վրայ :

Մարզադաշտ իյած են ոչ միայն բորբոսած միտքեր, այլեւ իրենք թէ երիտասարդ ղեկավարներ :

Երկու դասերն ալ կամք չեն առներ որեւէ դարշահոտութեան առջեւ, կը բաւէ որ ուղղուած ըլլայ Հ. Ց. Դաշնակցութեան դէմ :

Եւ, ի լրումն ողբերգութեան, կատաւածին ղեկին անցած է երեւանը, իր կուսակցական թէ պետական կարդուսարքով : Քաղաքական, լրագրական թէ գրական, յայտնի թէ գաղտնի ցանցերով : Դեռ չենք խօսիր «ֆինանսական»ի մասին :

Ամենայն Հայոց կաթողիկոսն անգամ, մարտակոչ ընդունող եղաւ որ կը սորուգրէ, վախան հայրապետական կոնդակներու :

Մարդիկ այլեւս մոռցած են հայժողովուրդին դահիճները, իսկամ, քրիստոնեայ թէ անաստուած, եւ կը տեսնեն միայն մէկ «ոխերիմ թշնամի»,— Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը :

Անշուշտ պատմագիրը օր մը պիտի վերլուծէ այս համատարած անբարոյականութեան դաղտնի ծալքերը :

Ուրեմն, այս պայմաններուն մէջ է որ կը բացուի մեր 21րդ Շրջ. ժողովը :

Բաղդատաբար երիտասարդ է մեր կազմակերպութիւնը այս ափերուն վրայ, իր գոյութեամբ : Եւ ահա տարիներէ ի վեր դարձած է երիտասարդ՝ նաեւ ղեկավարութեամբ :

Վկայ՝ Մարմիններու անդամները եւ Շրջ. ժողովի պատգամաւորներուն ցանկը :

Մեր հակառակորդները ի զուր իրենց գլուխը քարին կը զարնեն, «չէֆ»եր փոխարինելու եւ շարքերը անոնց դէմ համախմբելու համար :

Շուտով 35—45 նոցիներու եռեւէն կը հասնին Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «չրջանառութ»ները, աւելի թարմացնելով կազմակերպութիւնը :

Անշուշտ Շրջ. ժողովը պիտի պարզէ իր կատարած աշխատանքները եւ յառաջիկայ գործունէութեան ուղեգիծը, մանաւանդ յայտարարութեամբ մը :

Այնպէս որ, այսօր կը զոհանանք ընդհանուր խորհրդածութիւններով :

Գործելով արեւմտեան Եւրոպայի սրտին վրայ, մեր առաջին պարտականութիւնը կը սեպենք մնալ միշտ արթուն եւ զործօն :

Բայց նաեւ քայլ մը աւելի յառաջ նետուիլ, ետ չմնալու համար ոչ մեր առաքելութենէն, ոչ ալ ժամանակի պահանջներէն :

Մօր երեսուն տարի երկրին դուրս մնալով, տարագիր բազմութեանց հետ ի սիրտս աշխարհի տարածուելով հանդերձ, Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը կը մնայ նոյն Անխորտակելին :

Ոչ միայն իբրեւ միտք, այլեւ իբրեւ բազուկ : Աչք մը որ անքուն կը հսկէ, կը պննէ կարելին եւ անկարելին, ի խնդիր լաւագոյն օրերու :

Այս կոչումն իսկ պիտի մղէ մեզ անընդհատ բազմապատկել, նորոգել, զարգացնել մեր ուժերը :

Կը նշանակէ զարկ տալ մեր գործունէութեան, բոլոր ճակատներուն վրայ : Ճառայ քաշել պիտանի տարրերը : Ոչ միայն մեր շարքերէն, այլ եւ դուրսէն : Մանաւանդ Նոր Սերունդէն :

Վերջին ընդհ. ժողովը գծած է մեր ուղին : Տեղական պայմանները չատ բան չեն կրնար փոխել ընդհանուր ուղղութենէն :

Այլեն տեղ ալ Դաշնակցութիւնը պիտի հանդիսանայ յառաջապահ վաշտը ինչպէս քաղաքական պահանջներու, նոյնպէս ազգ. արժէքներու :

Ողջո՛յն 21րդ Շրջ. ժողովին :

Շ.

ՌԱՄԿԱՎԱՐ - ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

ԽՄԲ.— « Ճուսաբեր »ի մէջ կը կարդանք (16 Փետրուար) .—

Կուսակցութեանդ Եգիպտոսի պաշտօնաթերթը՝ «Արեւ»՝ իր 1949 Փետրուար 12ի խմբագրականով կը գրէ .—

« Ճուսաբեր» պէտք չունի, իր երկուան թիւով, քողարկեալ կերպով ակնարկելու ոմանք քանի մը դործիչներու՝ ողբացեալ Մ. Տամատեանի եւ ողբացեալ Վ. Թէքէեանի, Դաշնակցականներու հետ վարուած համագործակցութեան, դատղութեան խաղաղութեան համար , այդ համագործակցութեան տալով նախընտրանքի ձեւ մը որ չի համապատասխաններ ոչ խորհրդակցութեան առարկայ հարցերուն բնոյթին եւ ոչ ալ անոնց տրուած եղրակացութեան :

« Ան չատ լաւ գիտէ որ յիշեալ գործիչները մինակ չէին եւ բոլորն ալ, ի պատասխան եւ ընդառաջ երթալով Դաշնակցական ողբացեալ լիազօր Ջամալեանի դիմումներուն, յանգեցան հայրենիքի եւ դաղութահայութեան դերագոյն շահերուն համապատասխան բանաձեւումի մը :

«Արդ, մենք համաձայն ենք եւ կը հրաւիրենք որ «Ճուսաբեր» յանձն առնէ մեզի հետ, միեւնոյն օրը, նոյնութեամբ հրատարակել այդ բանաձեւումը իր ամբողջութեան մէջ» :

Իր նոյն խմբագրականին մէջ «Արեւ» կը դրէ .

« Հ. Ց. Դ. ԱՌԱՋԻՆ ԴՈՐՄԸ ՊԻՏԻ Ի ԸՆԱՑ ՄԻԱՆԳԱՄ ԸՆԴ ՄԻՇՏ ՀԱՇՈՒԵՑԱՐԴԱՐԻ, ԼՈՒԾԱՐԲԻ ԵՆԹԱՐԿԵԼ ԻՐ ԱՒԵԼԻ ՔԱՆ ՔԱՌՈՐԴ ԴԱՐՈՒ ՍԽԱԼ, ՀԻՄՆԱՊԻՍ ՍԽԱԼ, ՎՏԱՆԳԱՒ – ԻՈՐ ԵՒ ԱԶԳԱՎՆԱՍ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻՆ ՀԱՆԴԻՊ. (ընդգծումները՝ իրմէ. — «Ճուս.) :

Ինչպէս կը տեսնէք, խօսքը ոչ թէ մտանակի բանակցութեանց մասին է, այլ խօսքը ՔԱՌՈՐԴ ԴԱՐՈՒ սխալ, վտանգաւոր եւ աղաւնաս քաղաքականութեան մասին է հայրենիքին հանդէպ :

Գաղտնիք չէ, որ այս քառորդ դարու ընթացքին մեր երկու կուսակցութիւնները քանի մը անդամ — նախ՝ Պոլիս (1921 Դեկտեմբեր 20) ,ապա՝ Փարիզ (15 Սեպտ. 1931—16 Յուլիս 1932) , Գահիրէ (29 Սեպտ. 1938) ու կրկին Գահիրէ (1945 Դեկտ.) — բանակցութիւններ վարած, պաշտօնական ատենադրութիւններ կազմած եւ համաձայնութեանց նախադիծեր մշակած ու համաձայնութիւններ կնքած են :

Այս բոլոր վայրերու մէջ եղած բանակցութիւնները ԱՄԲՈՂՋՈՒԹԻՒՆ մը կը կազմեն, եւ լրմնալի կը դառնան միայն իրենց ԱՄԲՈՂՋՈՒԹԵԱՆԸ ՄԻՋ :

Արդ, հայ ժողովուրդին յատակ դարձնելու համար կշիռը ձեր անպատասխանատու յայտարարութեան «քառորդ դարու» նկատմամբ — ըլլայ Դաշնակցութեան, ըլլայ ձեր կուսակցութեան մասին — կ'արտօնենք ձեզ ԼՐԻԻ եւ ԱՄԲՈՂՋՈՒԹԵԱՄԲ հրատարակութեան տալ 1921էն մինչեւ այսօր մեր միջեւ եղած բանակցութեանց ատենադրութիւնները, յարակից բոլոր համաձայնութեանց նախադիծերով, համաձայնութիւններով եւ նամակներով :

Հ. Ց. Դ. ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՅԻ 21ՐԴ ՇՐՋ. ԺՈՂՈՎԻՆ վակման ճաշը տեղի կ'ունենայ, երկուշաբթի գիշեր (28 Փետրուար) ժամը 8.30ին Սասունի ճաշարանը, Place d'Alexandrie, Paris (Ա. չարկ, առանձին սրահին մէջ) :

Այս առթիւ կը հրաւիրուին Փարիզի եւ շրջանի ընկերներն ու համակիրները :

Սեղանները ահմանափակ ըլլալով, արձանագրութեանց համար, նախապէս դիմել շրջանի կոմիտէներուն :

Ծախքերու մասնակցութեան համար 400 ֆր. :

ՀՈՂԱԴՈՐՁԱԿԱՆ շրջաններէն հասած վերջին տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ դիներու անկումը կը շարունակուի, մեծ մտահոդութիւն պատճառելով թէ գիւղացիներուն եւ թէ կառավարութեան : Մեծապէս ինկած են արջառի, խոզերու, կաթնեղնիի, հաւկիթներու , բանջարեղէններու դիները, առանց աժանցնելու ապրուստը՝ մեծ քաղաքներու մէջ : Հարցապնդումներ պիտի ըլլան Ազգ. ժողովին մէջ :

Ա ս լ ա ն ե ա ն ի դ ա շ ի ն ք

Ուշինկթընէն հասած լուրերու համաձայն, Ասլանեանի դաշինքին 3րդ յոդուածը հետեւեալ ձեւով պիտի խմբագրուի .—

Եթէ դաշնակից պետութիւններէն մէկը զին – ուրական յարձակումի մը ենթարկուի Եւրոպայի կամ Հիւս. Ամերիկայի մէջ, միւս պետութիւնները այդ յարձակումը պիտի նկատեն իբրեւ բոլորին դէմ ուղղուած անմիջապէս օգնութիւն պիտի ընծայեն զոհին, մէջը ըլլալով զինուորական օգնութիւնը :

Ամերիկեան տահմանադրութեան տրամադրութիւնները յարդելու համար, այս յոդուածին պիտի կցուի հետեւեալ պարբերութիւնը .— Դաշնակից պետութեանց խորհրդարաններուն կը վերաբերի որոշել այդ օգնութեան տեսակը :

Այս բարեփոխումը լաւատեսութիւն կը ներշնչէ արեւմտեան Եւրոպայի պետութեանց, որոնք մտահոդութեան մատնուած էին վերջերս :

★ Լոնդոնի թերթերը կը դրեն թէ Մ. Նահանգները պիտի բանակցին, զինուորական աջակցութեան մասին, անջատ համաձայնութիւններ կնքելու համար Ասլանեանի զինակից պետութեանց հետ, երբ սատրագրուի դաշինքը եւ ամերիկեան խորհրդարանը վարկեր տրամադրէ վերազինմանն համար :

★ Նոյն աղբիւրին համաձայն, արեւմտեան Միութեան անդամները ծրագիրներ կ'որոճան, միացեալ Եւրոպայի օդանաւային ուժ մը կազմելու համար : Ուրիշ խօսքով, օդանաւային պաշտպանութիւնը պիտի կատարուի հաւաքաբար :

Անգլիոյ օդանաւային նախարարութիւնը 207-450.000 ոթերլինի վարկ մը խնդրած է խորհրդարանէն,— 34.450.000 ոթերլին աւելի, բաղդատելով նախորդին հետ :

Բ ր ա վ հ ե ա ի դ ա տ ը

ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐ ՎԿԱՅԻ ՄԸ ՑԱՑՏՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ինչպէս հաղորդած էինք, չորեքշաբթի օր – ուան դլխաւոր վկան էր համայնավար Գերմանուհի մը, Տիկին Պուպըը–Նէօյման, որուն ամուսինը յայտնի համայնավար եւ անդամ Կոմինտէրնի 1928էն 1931, Մոսկուա կանչուած եւ յետոյ անհետ կորսուած է :

Տիկնոջ պատմութեան համաձայն , նախապէս Գերմանիոյ համայնավար կուսակցութեան հրահանդուած էր զինեալ պայքար մղել նացի կուսակցութեան դէմ : 1931ի աշնան այս քաղաքականութիւնը փոխելով, հրամայեցին միայն դաղափարական պայքար մղել : Նէօյման Մոսկուա կանչուեցաւ, տեսակցութեամբ ունենալու համար Սթալինի հետ (1931 Դեկտ.) : Սթալին ըսաւ.— «Ձէ՞ք կարծեր, ընկեր Նէօյման, որ եթէ Նացիները իշխանութեան գլուխ անցնին Գերմանիոյ մէջ, այնքան զբաղած պիտի ըլլան Արեւմուտքի մէջ որ կրնանք հանդարտօրէն ընկերվարութիւն կառուցանել : Որովհետեւ Նէօյման տարբեր կարծիք ունէր, պաշտօնանկ ըլլալով Սպանիա դրկուեցաւ, իբրեւ խմբագիր համայնավար թերթին : Հոն ալ, մեւնոյն դաղափարներն ունենալով, ձիւրիխ փոխադրուեցաւ : Ինը ամիս վերջը ձերբակալուեցաւ գուիցերիական ոստիկանութեան կողմէ : Զորս օր վերջը հիթլէրական կառավարութիւնը պահանջեց իրեն յանձնել Նէօյմանը : Զուիցերիա մերժեց : Ի. Մ. Միութիւնը միջամտելով, հաւանեցաւ ներս առնել : Ուրեմն Նէօյման կնոջը հետ Մոսկուա գնաց 1935ին : «Այդ միջոցին մթնոլորտը անչնչելի դարձած էր : Քաղաքական յանցաւորներ էինք : 1936ին Տիմիթրով (կեդր. Կոմիտէի ընդհ. քարտուղարը) իր քով կանչելով ամուսինս, առաջարկեց դիրք մը դրել եւ խոստովանիլ իր քաղաքական սխալները 1931էն 1932 : Ամուսինս մերժեց : Նոյն տարուան Դեկտեմբերին ամուսինս անհետացաւ, միս այ տունէն դուրս նետեցին, 1938ին ձերբակալեցին եւ բանտարկեցին Մոսկուայի Պուտիրքաքի բանտին մէջ : Մեր խցիկը 25 հոգի կրնար առնել, բայց 110 կիներ թխած էին :

Տիկինը յետոյ պատմեց թէ գինքը ամբաստանած էին իբրեւ հակայեղափոխական, թէ չարաչար խոշտանգեցին, եւ հինդ տարուան աքսորի դատապարտելով, ղրկեցին Սիպերիա :

— « Արդեւարանը շրջապատուած էր փշաթելերով որուն բոլորտիքը վայրենի շուներ կը յածէին : Եսկըբնակէի կաւէ խրճիթի մը մէջ : Կարելի է առաստաղին դպչիլ միայն ձեռքով : Այր եւ կին խառն էին, բայց սեռական յարաբերութիւնները արդիլուած : Բայց եւ այնպէս ոչ ոք ետ կը կենար եւ զաւակներ կը ծնէին : Սովահար վիճակ մը ունէինք : Երբ կին մը հասնէր, կ'ըսէին, — Տղամարդ մը դուիր, ուտելիքդ կը հոդայ : Այն ատեն կինը կը ստիպուէր պոռնկութեան դիմել, այսինքն երկու երեք մարդ ընտրել, երկու երեք անդամ աւելի ուտելու համար» :

Ուրիշ քսամեալի պարադաներ ալ յիշելէ վերջ, վկան պատմեց թէ առաւ մը 30ի չափ գերման եւ աւստրիացի համայնավարներու հետ վակունի մը

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՅԱՐԱՏՎԱԾ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԵԼՈՒԽԱՅԻ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ

ՍՈՎԵՏԱՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՅՐԵՆԱՍԵՐ —

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ

ՍՈՎԵՏԱՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՅՐԵՆԱՍԵՐ

ՈՒԼԱՆՈՒԽԱ, 13 փետր. (Հատուկ).— Նոյտա-ն էնտեղ ա հասել, որ ամեն մի ապրած օրը էրեկվա օրից ավելի ա ծանր անցնում։ Հացի քարտերը էլ չեն տալիս։ Ամեն մարդ ինքն իրան ա պահում։ Ամեն մարդ ինքն իրան ա ուզում փրկել։ Ամեն մարդ ինքն իրան ա ուզում ազատել։ Ամեն մարդ ինքն իրան ա ուզում ապրել։ Ամեն մարդ ինքն իրան ա ուզում մեռնել։

Ընդհանուր խառնաշփոթություն ա։ Ամեն մարդ ինքն իրան ա ուզում ոչնչացնել

Նաւակ 16

(ՀԱՏՈՒԱԾ ՄԸ ՀԱՄԱՆՈՒՆ ՁԵՌԱԳՐԻՆ)

Սիրելի Արմէն,— Բարեկենդանի օրուան խաղերէս գինով, երբ իրիկունը տուն վերադարձայ, մեր Թոնրատան մէջ անուշ հոտ մը պարուրեց զիս: Ապշած մնացի: Անունը չկրցայ գիտնալ: Հարցուցի.

— Այս ի՞նչ հոտ է, մայրիկ:

— Տղուս տապակ հաւկիթ, անուշապուր եւ երշիկ կ'եփեմ:

Այս անուններուն արդէն բաւական էին ախորժակս գրգռելու: Դարձեալ հարցուցի.

— Այս ամէնն ալ այս իրիկո՞ւն պիտի ուտենք: = Այո, տղաս: — Հապա վա՞ղը: = Վաղը ալ չկայ...

Ցօնքերս պռատեցի եւ, ես ինծի սկսայ ձեւեր ընել:

Մայրական սիրտ: Չկրցաւ դիմանալ նազերուս: Աւելցուց.

— Վաղը, ալ մեծ պահք է տղաս, Աստուած պապան մեղք կը գրէ:

Զայն չհանեցի: Հայրս ներկայ էր:

— Այո, սկսաւ համոզել մայրիկս, պահքը Աստուծոյ պատուէրն է: Եթէ չհնազանդինք, մեզ կը պատժէ:

Խելքս չէր հասներ այս բանին: Նազեր կ'ընէի: Ճարահատ խօսք տուաւ որ, քիչ մըն ալ վաղուան պիտի պահէ:

Ուրախ զացի ու նստայ Թոնիրին մէկ անկիւնը: Երբ լաւ մը մթնեց, մայրիկս եկաւ, վառեց ճրագը եւ, հացլաթը փռելով սկսաւ սպասարկել:

Առաջ ճերմակ, կակուղ լաւաշները չարեց: Մէջտեղը պնակ մը լեցուն խաշուած հաւ մը դրաւ: Մէկ կողմը տապակ հաւկիթը, միւսը կողմը երշիկը: Ձախը՝ անուշ ապուրը իսկ աջը՝ թարմ պանիր:

— Դէհ տղաս, խօսեցաւ հայրիկս, աղօթենք:

Տէրունական աղօթքէն վերջ, մեր ձեռքերը խաչ եղան: Բայց հազիւ քանի մը պատառ, արդէն ետ կը քաշուիմ սեղանէն: Հայրս բան մը փըսփսաց.

— Ա՞յդ է կերածդ:

Լուռ, աչքերս կը շփեմ:

Այս պահուս մայրս ճերմակ մխիթ կտոր մը պատռելով կ'երկարէր:

— Տղաս սիրեմ առ, աս քրքիր տեղէն է, տես, ինչ համով է: = Անօթի չեմ:

Սրտնեղած՝ մխիթը պնակին մէջ դնելով սկսաւ ըսել.

— Այս ինչ պիտի ըլլի քու վիճակդ, տես, ջուտելէն չուտելէն ոսկոր դարձեր ես:

Հայրս ընդմիջեց.

— Ուրիշներուն զաւակները չունին, հոգ կ'ընեն: Մերը ունի, երեսը չի նայիր:

Անօգուտ, չկրցան ախորժակս բանալ: Կռնակըս պատին՝ քնացեր եմ:

Առաւն երբ արթնցայ, անցեալ իրիկուան կերակուրներուն հոտը քիթս ինկաւ: Վար վազեցի:

— Ի՞նչ կ'ուզես, զաւակս:

— Տապակհաւկիթ, անուշ ապուր, երշիկ կ'ուզեմ:

— Չկայ, ա'լ չմնաց:

Քէնոտած, կռնակս դարձուցի պատին ու կեցայ: Մայրս չկրցաւ դիմանալ: Մօտեցաւ, բռնեց ձեռքէս, տարաւ դիս երդիքին տակը եւ, ցուցամատը վեր բարձրացնելով ըսաւ.

— Կը տեսնե՞ս այդ կախուած սոխը: Մեծ պահքն է: Ու վրան մխուած փետուրներըրանորնետերն են: Եթէ խօսքը մտիկ չընենք, մեր փորը կը ծակէ...

Դող մը բռնեց սիրտս: Զպատասխանեցի: Մայրս չարունակեց.

— Եթէ հնազանդինք իր պատուէրներուն, եւ եօթը օրը անգամ մը փետուր մը քաշենք, մէկուկէս ամիսէն կը լմննայ: Այնատեն որ ալ Զատիկ է, եւ դարձեալ քեզի տապակ հաւկիթ, անուշ ապուր եւ երշիկ պիտի եփեմ: Հասկցա՞ր:

Հասկցայ թէ ոչ, չեմ դիտեր: Բայց դիտեմ որ, ոչ այդ սոխին փետուրները եւ ոչ ալ եօթը չարաթները կը լմննային:

ԾԱՏՈՒՐ ՊԼՐՊԼՐԵԱՆ

Տօնի մը առթիւ

Սեպտեմբեր Մուրատեան վարժարանը իսկապէս աղգային օր մը ապրեցաւ կիրակի կէս օրէ վերջ, մանաւանդ չրջանակի մը մէջ:

Վարժարանի ուսուցչութիւնն ու աշակերտութիւնը ուզած էին յարգել իրենց սիրելի տեսուչ Հ. Սահակ Վ. Տէր Մովսէսեանի անուան տօնը, որ տօնն էր նաեւ մեր մեծասքանչ լեզուի կերտողներէն՝ Մեծն Սահակ Պարթեւ Հայրապետին: Եւ յուզումով վերյիշեցի այն երանելի օրերը, երբ ամէն տարի, թարգմանչաց տօնին առթիւ, տեղի կ'ունենայինՆոյեմբրնակ հանդիսութիւնները, մեծ ժամայերուչչքեղութեամբ, իմ սքանչելի դաւառիս բոլոր աղդ. դպրոցներուն մէջ:

Երախտագիտական համեստ բայց սրտաբուխ տուրք մը՝ մատուցուած հայութեան երկու մեծ ծադոյն փառքերուն՝ Ս. Սահակի եւ Ս. Մեսրոպի. նաեւ նոյն ժամանակի հեռատես Վռամշապուհ թագաւորին, որ անոնց թեւ ու թիկունք կանգնեցաւ, հայութեան պարզեւելու համար մեր հրաշալի լեզուն: Փաղանդը թարգմանիչներուն:«Թադուհի թարգմանութեանց» եւ Ոսկեդար:

Ու այժմ կանգներ ենք անդունդի ափը: Չեմ դիտեր ինչպէս որակել դարը, ուր կ'ապրի հիմա հայութիւնը լեզուի տեսակէտէն: Մինչ օտար մեծ պետութիւններու լեզուական կաճառները կը ճոխացնեն իրենց լեզուն նորաստեղծ բառերով ու աստիճաններով, մեր հայրենի իքի իշխանաւորները եւ անոնց արտասահմանի դործակալները կացին մը աւելի կը զարնեն, տապալելու համար հինաւուրց հաստատմամբ կաղնին: Ու թաղելու հայութիւնը: Որովհետեւ ի՞նչ էր վերջ ի վերջոյ Սահակի եւ Մեսրոպի երազը.— տարաձայն հայութիւնը ամփոփել մէկ դրօշի տակ: Եւ այդ՝ չնորհիւ լեզուին ու եկեղեցիին:

Այսօր մխայն Հայաստանի թերթերուն ընթերցումը նողկանք եւ յուսահատութիւն պիտի պատճառէին ոեւէ սրտցաւ Հայու:

Եւ եթէ անոնք — Հայաստանի վարիչները, մատով մը կ'արդարանան, թէ վերէն պարտադրուած է բնել իրենց այդ բանը, հապա ի՞նչ ըսել աղատ արտասահմանի «դրօց»ներուն, որոնք կ'արդարացնեն ու կը կապկեն այդ հրէշային արարքը:

Թարգմանչաց տօնն իսկ դարձեր է աղօտ ու հեռաւոր յիշատակ մը:

«Ծառաչ», որ տարիներ առաջ նախաձեռնարկ եղած էր «Մշակոյթի Օրը» կազմակերպելու, յաճախ կը յիչեցնէ անոր մոռացումը:

Այսպէ՞ս պիտի վարուէինք մեր աղգային գոյութեան մեծագոյն աղդակին՝ հայ լեզուին հանդէպ, այս անատոյդ ու անդաստական վիճակին մէջ: Ի՞նչ չկայ կ'արդարանան աղգապահպանումի մեր տհնչանքները: Երբ կ'անտեսուին ներքնչման ու խանդավառութեան միջոցները:

Այս տեսակէտէն մեծապէս զովելի էր կիրակի օրուան հանդէսը, որ սրահի փոքրութեան պատճառով, տեղի ունեցաւ ծնողներու ներկայութեան միայն:

Տեղի ունեցան ինքնագիր արտասանութիւններ, խմբերգներ, նուագ, թատերախաղ եւ մաղթանքներ, ուղղուած տեսուչ Հ. Սահակ վարդապետին, որուն կրթանուէր վաստակն ու կարող պատմագէտի արժանիքը անվիճելի են:

Հանդիսականներուն համար հաճելի անակնկալ մը եղաւ, բեմին վրայ ներկայութիւնը մեր սիրելի բենոյին եւ իր թառիստ ընկերոջ, որոնք նուագեցին աղդային ու աշուղական երգեր:

Վերջաւորութեան Հ. Սահակ խօսեցաւ կարճ բայց հմտալից ճառ մը, պանծացնելով Ս. Սահակի անձը, իբրեւ պերճաբան եւ հմուտ օտար լեզուներու:

ՀԱՆԴԻՍԱՏԵՍ

ՄԱՐՋԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՎԱՒԱՆՍ.— Հայ Մարզականին (U. S. A.) երեք խումբերը չարժման մէջ են: Առաջին խումբը կը մեկնի Pierlat, բարեկամական մրցումի մը, մասնաւոր հրաւէրով:

Միւս խումբը մեր սիրելի կրտսերներն են.— Cadet որ կը մեկնի ախոյենական վերջին մրցումին, Montelimarի կրտսերներուն դէմ: Իսկ պատանիներու խումբը իր ախոյենական վերջին մրցումը կ'ընէ մեր դաշտին վրայ, տեղւոյս F..CV.ի Juniorներու դէմ, մրցումը կը չահին մեր պատանիները 3—1: Այս յաղթանակէն վերջ մեր պատանիները կ'անցնին «Ինթէր – փուլ» խաղերուն: Demi finale մրցումներուն: Այժմ խնդիր է թէ պիտի կրնա՞ն մինչեւ վերջ պատուով դուրս գալ Հայու նախանձախնդիր ոգիով, չահելու համար ախոյենական տիտղոսը, ինչպէս չահեցան 1946ին իրենց ընկերները:

Իրենց մրցումը չահեցան եւ մեր աննման կրտսերները 5—0:

Գալոփ մեր Ա. խումբին փիէռլաթի դէմ հաւասար մնաց:

Մերոնք այս անդամ ալ լրիւ չէին, մանաւանդ կեդրոնի յառաջապահ ճակատին բացակայութիւնը խիստ դժալի էր, որ մէկ ամիս վալանսի բուժման մնալէն ետք, նոր տուն փոխադրուած է:

Փետրուար 27ին մեր առաջին խումբը պիտի մրցի Aubenasի division d'Honneur խումբին դէմ, մեր դաշտին վրայ, ախոյենական coupe Lyonnaise, Անշուշտ հայրենակիցները պիտի փութան քաջալերել մեր տղաքը, այս մեծ մրցումին առթիւ:

Թղթակից

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Ի.

ԱՆԴՐՈՆԻԿՈՍ ԿԵՍԱՐ

— Որովհետեւ կ'ուզէք որ ձեզի պատմեմ եւ այն Անդրոնիկոսին ըսածները կրկնեմ, լաւ լսեցէք:

Նախ մեզ տարին վրան մը գոցեցին. իբր թէ անպիտան գերիներ ըլլայինք, ինչ նախատական խօսքեր որ ամէն տեսի սովորութիւնն է զրուցել Հայուն անձին ու հաւատքին, ականջնուս կը ցել Հայուն անձին ու հաւատքին, ականջնուս կը մրմռային վրանին չուրջը. եռքը մեզ առին Անդրոնիկոսի առջեւ հանեցին, որ մեծ վրանի մը մէջ բարձր, ուռած նստած, մեր խոնարհ պատդամը մտիկ ըրաւ, եւ անարդանքով ու քամահրանքով այս խօսքերը զրուցեց.

« — Գնա զրուցէ ապստամբին՝ ապստամբին տղուն չղթաները որով իր հայրը կապեցինք միատեղ բերած ենք որ գինքն ալ կապենք տանինք:

« Եւ ձեռքով նչան ըրաւ որ դուրսհանեն մեզի: Մենք ալ բոլոր յուսկական հայհոյանքներն ու քրքիջները եռեւնէս՝ հեծանք մեր ձիերն ու դարձանք: Ահա մեր գեսպանութեան բոլոր պատմութիւնը:

Եւ այս խօսքերը ըսելով զայրագին՝ նստաւ բարկէն:

— Լսեցի՞ք իշխանները, ըսաւ Թորոս, տեսնենք հիմաԱստուած ով պիտի խնդացնէ:

Ես անոր արդարութեան միշտ հաւատացեր եմ, ինք վկայ է որ ես չանացի խնայել մարդկային արեան, կայսրը եւ Անդրոնիկոս չուզեցին, ընենք ուրեմն մեր պարտքը, ցուցնենք թէ մեր հայրենասէր որդիներն ենք, եւ թէ դիւրին չէ ամէն անդամ չղթայ անցնել Ռուբէնի թոռներուն վիզը եւ Հայերու համբերութեան հետ խաղալ:

Այս խօսքերը ըսաւ եւ ելաւ, ու ամէնքը ցրուեցան իրենց տեղը, ինք միայն պարիսպին բարձրը մէկ կողմը, Դիոնիսին դիտակը ձեռքը կը դիտէր կը նայէր այդ բանակին՝ ուր խառնակութիւն եւ վհատութիւն կը թագաւորէին. կը տեսնէր ետքաժիչներ եւ դուսանիներ, կը տեսնէր դինուորներուն հետ խառնակեաց կիներու խումբեր եւ ինքնիրեն կ'ըսէր.

«Այդպիսի անկարգ բանակ մը՝ հիմա զօրաւոր յարձակումով մը անկարելի չէ ցրուել, բայց աւելի ապահով միջոցներ ինչո՞ւ չգործածենք, խնայեր մեր արեան, ապասենք յարմար առիթին, հեռու չէ անշուշտ»:

Երբ իջաւ պարիսպէն, անմիջապէս կանչել տուաւ Սարգիսը որուն յաջողութեան եւ արթնութեան վրայ մեծ համարում ունէր:

— Այս դիշեր պէտք է Անարզարաբ երթալ:

— Լաւ, իշխան:

— Ստեփանէի իմացնել թէ պահեստի գըն-

նուածքոլոր զօրքերը գումարելու եւ թշնամիին ճամբան կտրելու խորհուրդը պէտք չէ ուշացնել, այլ մինչեւ երեք օր պէտք է կատարել. վանդի այս կնամարդի յանձնապաստան բանակին համար չէ այն զգուշութիւնները, ինչ որ առաջ իրեն հետ որոշեր էինք: Ուրեմն քեզ տեսնեմ, բարի յաջողումդ:

Եւ ահա Սարգիս ելաւ Իշխանին քովէն, փոքրիկ դուռը որ պարիսպին դէտը կը հանէր հոն իջաւ, ջուրերը չարժեցան եւ քիչ յետոյ մութին մէջ կորովի ընթացքով կը հեռանար՝ կ'երթար Սենարզաբայի ճամբան:

ԳԼՈՒԽ ԻԱ.

« ՍԱՀՄԱՆ ՔԱՋԱՑ, ՁԻՆՆ ԻՒՐԵԱՆՑ »

Անդրոնիկոս ալ ապահով էր յաղթութեան համար, մինչ ապստամբը չէ՞ր որ խոնարհաբար հպատակութիւն խոստանալով խաղաղութիւն կը խնդրէր, ուրեմն մինչեւ որ չղթաները գործածելու ժամանակը հասնէր՝ փախստեան ճամբաները պէտք էր գոցել, խրամներ պեղել եւ պատնէշներ կանգնել քաղաքին դուռներուն առջեւ բաւական համարեցաւ եւ տուաւ իւրքինքը զուարճութեան. երկու գիշեր յաջորդաբար գինարբուներուն՝ երգերը եւ երաժշտութիւնները բանակին զբաղումներն էին:

ՏԻՐՈՆ

ՎԱՒԱՆՍԷՆ մեզի կը գրեն թէ հայ կաթողիկէ համայնքին հոգեւոր հովիւ նշանակուած է Հ. Գրիգոր Պապեան, յաջորդելով Հ.Ոսկիկեանի որ Սուրիա զացած է: Կարդինալ Աղաջանեան այս առթիւ օրհնութեան կոնդակ մը ուղղած է Վալանսի հայ կաթողիկէ համայնքին:

մէջ լեցնելով, պրկած – լիթովք պրկեցին եւ կեսթափոյին յանձնեցին: Գերմանիոյ մէջ ալ արգելքան մը դրուեաւ, յետոյ փախաւ եւն.:

ԲԱՆԻ ՄԸ ՏՂՈՎ

Ա. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ պահանջած է Չեխոսլովաքիայէն որ իրենց երկիրը վերադարձնան Լեհաստանի ընակող 400.000 Գերմաններ, ինչպէս կը դրեն Լոնտոնի Թերթերը: Նոյն աղբիւրին համաձայն, պահանջած է նաեւ գերմանեւլեհական սահմանադրութիւնը տեղափոխել դէպի արեւելք, ի նպաստ Գերմանիոյ, իսկ Թէշէնի շրջանը, որ կցուած է Չեխոսլովաքիոյ, յանձնել Լեհաստանի: Անշուշտ երկու արբանեակ պետութիւններն ալ դժգոհ են այս թելադրութիւններէն:

ՋՈՐՍ ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ անհետացած է Ազգ. Ապահովութեան պաշտօնատունէն: Երկու ամիս առաջ ալ հինգ միլիոն թղուցած էին, եւ հետքը չէ գտնուած տակաւին:

ՄԱՐՍԷՑԻ քարիւղի ընդհ. ընկերութեան գլխաւոր հաշուակալը, Կի Տիւփօն, 46 տարեկան, 90 միլիոն ֆրանք իւրացած է երեք տարուան ընթացքին: Ձերբակալուած տեն ամէն բան խոստովանեցաւ:

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՑ համայնավար կուսակցութիւնը դաղտնի հրահանդներ տուած է, պայքար բանալու համար աւետարանական եկեղեցիներու դէմ, համաձայն Ազգային եկեղեցիներու Խորհուրդին քաղած տեղեկութեանց: Այս առթիւ հաստուած մըն ալ կը յիշուի այդ հրահանգներէն.— «Աւետարանական եկեղեցւոյ յարաճուն գործունէութիւնը մեր երկրին մէջ սերտ կապեր ունի աշխարհակալներու խելագար գործունէութեան հետ, ի խնդիր նոր պատերազմի մը»: Նոյն աղբիւրին համաձայն հրահանգուած է բոլոր երէցներուն եւ քահանաները միանալ Հայրենասիրական Ճակատին եւ քարոզել թէ պետութիւնը զերազաս է եկեղեցիէն:

ՀԻԻԼԷԱԿԱՆ ՈՒԺի զերման մասնագէտ մը, Օթթօ Հան, որ Նոպէլեան մրցանակը շահած է, յայտարարեց Ամերիկայի մէջ թէ նախանիւթեր չունենալով, Գերմանիա պիտի չկրնար հիւլէական ռումբեր շինել, եթէ նոյնիսկ պատերազմը աւելի երկար տեւէր: Իր կարծիքով, Ա. Միութիւնն ալ երկար տեն չի կրնար «բաւարար քանակութեամբ» հիւլէական ռումբեր շինել, քանի որ Եւրոպան չունի անհրաժեշտ նիւթերը:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

21 Մարտ, երկուշաբթի գիշեր, ժամը 8.45ին, THEATRE de la POTINIERE, 7 rue Louis le Grand, (Opéra): Առաջին բեմադրութիւն, Հայ ախուես – տագէտներու կեանքէ ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆի

ՄԵՐ ԿԵԱՆՔԸ

4 արար եւ մէկ պատկեր: Կը մասնակցին Տէր եւ Տիկին Ց. Լաթիֆեան, Ա. Գալբէթեան, Ս. Մաքսուտեան, Օր. Խըտըչեան, Վ. Ալթունեան եւ հեղինակը:

Ներկայացման գիշերը տոմսակ չի ծախուիր, ձեր հրաւիրատոմսերը ապահովեցէք այժմէն դիմելով միակ կեդրոնատեղին՝ Impremerie «Araxes», 46 rue Richer, Tél. PRO. 05–73:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Սէնթ Էթիէնի Կապոյտ Խաչը խորին չնորհակալութիւնը կը յայտնէ բոլոր այն նուիրատուներուն, որոնք արդիւնաբերեցին իր կազմակերպած «Թութեան Շաբաթ»ի հանդանակութիւնը: Գումար 13.950 ֆրանք:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Մարսէյլի Հրջանի Քրիստ Ամպրուազի ապաքինարանի հիւանդներու կողմէ Պ. Գ. Թումասեան ջերմ չնորհակալութիւններ կը յայտնէ Մարսէյլի Կապոյտ Խաչի Ժրաջան անդամուհիներուն որոնք յաճախ կ'այցելեն հիւանդանոց եւ ոչ միայն հոգեպէս զօրավիդ կ'ըլլան իրենց, այլեւ կը բաժնեն ծխելիք, պտուղ կամ անդեղէն եւ դրամ: Շնորհակալութիւն նմանպէս Պ. Յարութիւն Եաղճեանի որ կը դիւրացնէ Խաչուհիներուն ճամբորդութիւնը իր ինքնաշարժով:

ՓԱՐԻԶի ՀԱՑՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ կրթ. Մարմինը ողբացեալ Գէորգ Սարաֆեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի, չնորհակալութեամբ ստացած է 11.000 ֆրանքի նուէր մը հետեւեալ բարեկամներէ.— Պ. Պ. Գամէր Պաղտասարեան, Վահէ Թօսունեան 2000ական, Պետրոս Պալըքճեան, Գ. Փաթթուկեան, Գառնիկ Գազազեան, Մեհրան Գազազեան, Կարապետ Գազազեան, Գառնիկ Պահթիարեան 1000ական, Երուանդ Ցարութիւնեան, Գ. Ֆէնէրճեան, Ց. Պօղոսեան, Ս. Գարակէօզեան եւ ուրիշ 200ական ֆրանք:

ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ ՄԷՋ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Սէնթ Էթիէնի մասնաճիւղը կը ներկայացնէ ԺԸՆԸՎԻԵՎԸ, տրամ 5 արար:

Սիրայօժար մասնակցութեամբ կարող ուժերու: Մարտ 19ին, չաբաթ իրիկուն Salle St. Ennemond, Rue Soleysel: Կը խնդրուի նկատի ունենալ:

ՕՓԷՐԷԹԱՅԻՆ ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ

ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ – ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

27 Փետրուար կիրակի ժամը 15էն 24, Centre Administratif et Socialի չքեղ սրահին մէջ, Place de l'Hôtel de Ville, Asnières: Կը ներկայացուի՝

ՂԱՐԱՊԱՂԻ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ

Նախաձեռնութեամբ Անիէռ – Գուա Քոլոմպի Հ. Ց. Դ. Աբամ ենթակոմիտէի եւ մասնակցութեամբ «Նոր Սերունդի»: Երաժշտութիւն Ա. Գ. ՄԵ – ՍՈՒՄԵՆՑի:

Բեմադիր՝ Բ. Հապէշեան, Պարուսոյց՝ Տիկին Հեղ. Թորոսեան, դիմայարդար՝ Կ. Օսմանճեան, յուշարար՝ Պ. Ստ. Մխսաքեան:

Ճոխ եւ դիւրամատչելի պիւֆէ: Պարահանդէսի նուագախումբը ՕՆՈՍԵԱՆ:

Հաղորդակցութեան համար կառ Սէն Լազարէն գնացք առնել եւ իջնել Անիէռ: Porte de Clichyէն 140 թիւ օթօպիւս, իջնել Place Voltaire, Porte de Champerret 165 թիւ օթօպիւս, իջնել Ave. de la Marne:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՑԹ

Վարդանանց տօնին առթիւ, կազմակերպուած Սևրի Մուրատեան վարժարանի աշակերտներէն, Սալ ենա, Շաբաթ 26 Փետրուար, ժամը 20.45ին: Տրամադրելի փոքրաթիւ տոմսերը կարելի է ստանալ Մուրատեան վարժարանէն, հետեւեալ օրերուն Obs. 18–28: Տեղւոյն վրայ տոմսակ չի տրուիր:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄ.— Տեղի կունենայ այս կիրակի, ժամը 10ին, Stade Olier, 11 rue d'Arcueil, Montrouge, U. S. A.ի Ա. խումբը կը մրցի Sourds et Muets de Parisի Ա. խումբին դէմ:

INSTITUT ARMENIENի

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԵՐԵԿՈՑԹ

Շաբաթ 19 Մարտին, ժամը 21.30էն մինչեւ առաւօտ, Copacabanaի մէջ, 168 Fbg. St. Honore, Nuit de la Voilette Yoska – Nemethի Tzigane նուագախումբը:

BONNETERIE
GROS, DEMI - GROS
Տ. ԱԻԵՏԻՍԵԱՆ
10 Rue des Petits Carreaux, Paris (2)
Métro Sentier, հեռաձայն Cen. 36-54
Ճոխ մթերք դուլպայի «Շօսէթ»ի, ներքին ձերմակեղէններու, մասնաւորաբար չքնաղ վաճառորդներու համար:

ՀԱՍՑԷի ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՑԻ.— Կուգամ յայտարարել յարգելի յաճախորդներուս եւ բարեկամներուս թէ 1948 Դեկտեմբեր 31ին լուծուած է ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ եւ ԹԵԼԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒԸ:

1949 Յունուար 1էն ի վեր հաստատուած եմ վարը յիշուած հասցէին, ուր՝ առաջուան պէս, կը շարունակեմ ԿԵՐՊԱՍԻ եւ ՊՕՆԸԹՒԻ գործս, մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ:

ՄԱՋԻԿ ԹԵԼԵԱՆ, H. TELIAN, 8 rue Pierre Guys, Beaumont, Marseille:

ՆՈՐ ԲԱՑՈՒԻԵՑԱԻ

ԴԵՐՋԱԿՆԵՐՈՒ ՅԱՏՈՒԿ ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ ՆԻՒԹԵՐՈՒՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՄԸ, ԹԷ ՄԵԾԱՓԱՆԱԿ ԵՒ ԹԷ ՓՈՔՐԱՓԱՆԱԿ, ՇԱՏ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ:
63 RUE DE MAUBEUGE, PARIS
Métro Poissonniere, Autobus 49, Հեռ. TRU. 12—05

ՄԵՔԵՆԱԳԻՐ ՀԱՑ ՕՐԻՈՐԴ ՄԸ

Գործ կը վնտռէ, պաշտօնատան մը մէջ: Դիմել «Յառաջ»ին Գ. Կ. սկզբնատառերով:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
La Gérant : A. NERCESSIAN

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՐՏԱՆ.— Հ. Ց. Դ. «Նիկոլ Դումանն» ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովը այս կիրակի ժամը 3ին, Հ. Ց. Դ. «Գեղունի» սրահին մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Ներկայ պիտի գտնուի Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

Ս. ԼԻԻԻՆի Կապոյտ Խաչի ընդհ. ժողովը՝ այս երկուշաբթի ժամը 3ին՝ մատուռին մէջ: Ընկերուհիներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ԼԻՈՆ.— Ֆր. Կ. Խաչի վարչութիւնը՝ ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ, իր ընկերուհիները այս երկուշաբթի երեկոյ, ժամը 8.30ին, 78 rue Rabelais, դպրոցի սրահը: Կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի բոլորէն ներկայ ըլլալ ճիշդ որոշեալ ժամուն:

ՖՐ. ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ

ՑԵՐԵԿՈՑԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Բռնի Բարեկենդանի ԿԻՐԱԿԻՆ, 27 ՓԵՏՐՈՒԱՐ
ժամը 15—24
HOTEL CONTINENTAL ի չքեղ սրահներուն մէջ
3, Rue Castiglione, (Métro Concorde)
— ATTRACTIONS —
★ ՃՈՒՊԻԻՃԷ ★
Նուագախումբ՝ FERNAND BOUILLON
— Հայկական նուագ առանձին սրահի մէջ —.
Մուտք 300 ֆր.: Ուսանողներու համար կէս դին:

ՑԵՐԵԿՈՑԹ – ԽՆՋՈՑՔ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Լիոնի «Վարանդեան» կոմիտէի կողմէ, այս կիրակի Ցոյներու սրահը, 5 rue Bonnefoi, ժամը 2.50էն մինչեւ 10:

Եւրոպական եւ հայկական պարեր, երգ, արտասանութիւն եւ նուագ: Ճոխ եւ առատ պիւֆէ: Սրահին ջեռմութիւնը ապահովուած է: Մուտքը ազատ է:

ԵՐԵԿՈՑԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Շավիլի մասնաճիւղին, Բարեկենդանի օրը, այս կիր. ժամը 3էն մինչեւ կէս գիշեր, Salles des Fêtesի մէջ: Գեղարուեստական բաժին Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդին կողմէ: Զաւեշտ մը «ԳԱՒԱՌ ՄԸ ԹԷՑ» Սէվրանի Կ. Խաչին կողմէ: Մուտք եւ կերուխում մատչելի ամէն քսակի:

ՈՒԹԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Մարսէյլի ծանօթ ճաշարանապետ
Պ. ԹԱԴԷՈՍ ՄԱԼԽԱՍԵԱՆ
կը փութայ յայտարարել իր յարգելի յաճախորդներուն որ Rue Nationaleի
LONDRES ՃԱՇԱՐԱՆԸ
փոխադրուած է 6 rue Etoile, rue d'Aixի St. Theodore եկեղեցիին քով:

ԾԱԽՈՒԻ ՏՈՒՆԵՐ

Գեղանայարկի վրայ չորս սենեակ եւ խոհանոց: Երեք սենեակը ազատ:

Առաջին յարկին վրայ հինգ սենեակ եւ խոհանոց: Պարտէզ 200 քառ. մէթր, որուն մէջ կայ նաեւ երեք սենեակնոց յարկաբաժին մը: Դիմել՝ Կ. ՏՕՆԻԿԵԱՆի, Պանեէօ, 18 rue Enguehard:

ՄԱՐՍԷՑԻՑԻՆԵՐՈՒՆ
ՎԱՐՁՔԵՐՈՒ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՔՆՆՈՒԹԻՒՆ

Տանտէրներ եւ վարձակալներ, ձեր չէնքերուն վարձքին մասնագիտական քննութեան համար դիմեցէք՝

J. AKINIANի Ing. E. I. M.
Ingenieur - Conseil – Expert
74 Rue Marengo, Marseille ժամը 17—19

ՁԵՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՈՒՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ՄԻ ՄԻՍՑ

LE BOSPHORE Մատյով

Հրուշակը — ՀԷՎԱՆ — գուտ շաքարով անարատ ԹԱՀԻՆով պատրաստուած, նաեւ LE BOSPHORE, բահաթ լօքումը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյն արտադրութիւնն են:

Վարիչ Տնօրէն Պ. ՍՈՒՐԻՆ ՖԷՄՃԵԱՆ
Société «LE BOSPHORE», Marseille

ՅԱՌԱՋԱԳ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տող. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Dimanche 27 Février 1949 Կիրակի 27 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

21րդ ՏԱՐԻ — 21e Année № 5782–Նոր շրջան Թիւ 1193 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՒԱԿԵԱՆ Գին 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԵՒԼԵՒՒՆԵՐԸ

Ո՞վ չէ տեսած կամ չէ լսած :

Իւրամ աղանդաւորներ որոնք ոմնին իրենց մեռնատաններն ու մասնաւոր արարողութիւնները :

Իրենց դերադոյն կոչումն է պարել անդադար, յետոյ դառնալ որոշ տարածութեան մը վրայ, դոց եղած բառեր արտասանելով :

Իբրեւ թէ ներշնչուած, հեզհեզ կը փրփրին, եւ յաճախ ուշաթափ կ'ինյանան :

Այսպէս ալ մեր «մեւլեւի»ները :

Անոնք որ իրենք իրենց պաշտօն տուած են օրն ի բուն տարփողել, փառաբանել սովետակարն Հայաստանը : Պաշտպանել զայն՝ երեւակայական թշնամիներու դէմ : Պարել ու դառնալ հրամանադրուած եղանակներու վրայ : Աչքերը դոց, փըրփուրը բերնին :

Որեւէ արդար դիտողութիւն կը կատղեցնէ դիրենք : Ինչպէս «մեւլեւի»ները, եթէ փորձէք խանգարել իրենց պարն ու շմորուն թաւալումը :

Զեզի շնորհուած է միայն մէկ իրաւունք, — հետեւիլ իրենց, առանց վերապահութեան : Գլխիկոր ողջունել ամէն ինչ որ կը կատարուի անդին : Աչքերը փակել անողոք իրականութեանց հանդէպ : Գոհունակութիւն մատուցանել բազկատարած, աղօթելով հասարակ «չինովնիկ»ներու արեւշատութեան համար :

Կ'ուզէք պահե՞լ ձեր մտածելու եւ գործելու ազատութիւնը, յանուն հայ ժողովուրդի դերա – դոյն չհեռուն :

Կը փորձէք ճերմակին հետ սե՞ւն ալ ներկայացնել, իրենց իսկ աղբիւրէն քաղուած փաստերով :

Կ'ըմբոստանա՞ք բռնապետի բռնութեանց, կամայականութեանց, թերհաշ մարզանքներու դէմ :

Ազատ եւ լայն յարաբերութիւննե՞ր կը պահանջէք Հայկական Սովետահանրի հետ :

Տարադիր բռնութեանց տարրական, անձեռնմխելի իրաւունքները, վաստակնե՞րը կը յիշեցնէք պարբերաբար, Մշակոյթի ճակատին վրայ :

Դատապարտուած էք առանց վերաքննութեան :

«Մեւլեւի»ները կը պարեն ու կը դառնա՛ն, եւ կը սպառնան փորձանք դառնալ ձեր գլխուն, լուտանքներ, նոյնիսկ անէծքներ տեղալով :

Մի՛ փորձէք բացատրել թէ կուսակցական խնդիր չէ երեւանի կեդծ ուղղագրութեան, լեզուական այլանդակութեանց, գրականութեան եւ արուեստի մենատիրութեան դէմ մղուած պայքարը :

Մի ջանաք համոզել թէ ոեւէ բանիմաց եւ պարկեշտ դրոց–բրոց իրաւունք չունի ձեղմէ բաժնուելու, պատի մը տակ կծկուելու, ազատ արտասահմանի մէջ :

Ի զուր յոգնած պիտի ըլլաք, ապացուցանելով թէ ընդհանրական Մշակոյթին չհշն ալ կը պահանջէ միացեալ ճակատ կազմել այս գետնին վրայ, խափանելու համար տեսանելի, չօշափելի, անպարտկելի չարիքներ :

Վճիռն արձակուած է : Ջուրն իր ճամբով պիտի երթայ, կամօքն Երեւանի եւ Մոսկուայի :

Դժբախտաբար միայն ուղեկից «մեւլեւի»ները չեն որ այսպէս դիտակցօրէն մեղսակից կը դառնան բռնութեան եւ տգիտութեան գործած ահեր – ներուն :

Կա՛ն դոյնզդոյն «չէզոքները» : Ցետոյ մետա – սաներորդ ժամու հայրենասէրները : Նաեւ կան – խակալ կարծիքներով նախապաշարուած բանէգէտները, որոնք պակասը կը լրացնեն իրենց մեղսակից լռութեամբ :

Եթէ հարկ ըլլար անուններ արձանագրել, պիտի զարմանայիք տեսնելով այսքան թմրութիւն կամ ապիկարութիւն, ժամանակակից արեւմտահայ մտաւորականութեան մէջ :

Մատի վրայ կը համրուին անոնք որ երբեմն վախկոտ, վարժապետական քրմմնջիւններ կ'արձակեն, միշտ զգուշանալով տհաճութիւն պատճառելէ :

Երէկ այսպէս չէին անոնք որ այսօրուան բարձրութեան հասցուցին արեւմտահայ մշակոյթը :

Երէկ շատ աւելի համարձակ եւ անկեղծ էին կովկասի մէջ ալ :

Երկու հատուածներուն մէջ ալ, մարդիկ լրջօրէն կը հաւատային իրենց կոչումին, դերին : Գիտէին զանազանել չարն եւ բարին, առանց ազդուելու օրուան հովերէն :

Շ.

ՕՐ Ը ՕՐԻՆ

ՋԱՐՄԱՆԱԶԱՆ

Այս պատերազմը եւ մանաւանդ յետ – պատերազմեան աշխարհը ի՛նչ չահեկան երեւոյթներու ակամատես եւ ականջալուր կ'ընենք մեզ :

Ներութիւն մըն ալ սա «դիներու անկումի» կամ արտադրութեանց յաւելում ըսուածը :

Զորս տարիէ ի վեր խաչը կը հանդիպի եկող – գացող կառավարութիւնները թէչէն կրնար, դոնէ փոքր, չատ փոքր չափով մը իջեցնել գիները :

Բոլորը ոդի ի բուն աշխատեցան դոնէ 5 % զեղչ մը ապահովել. մանաւանդ աւելցնել արտադրութիւնը որմէ կախում ունի անշուշտ գիներու անկումը :

Այսօր կարդացէք թերթերը կամ լսեցէք ձայնասփիւռը : Ի՞նչ աղիողորմ ճիչեր :

Արտադրութիւնը այնքան է աւելցած եւ մեծաքանակի գիները այնքան իջած են որ, «անտեսական աղէտ» մը կը նախատեսուի :

Այո՛, սիրելի ընթերցող արտադրութեանց յաւելումով «աղէտ», իսկ գիներու անկումով խուճապ մը սակարանային , եթէ ոչ «փլուզում», կ'ողբան մարդիկ :

Անշուշտ անոնք որ միայն արցունք ունին ոսկեին անկման կամ տոլարին զլխիվայր ելեւէջներուն առթիւ :

ՍՕՍԻ

Խուզարկութիւններ եւ ձերբակալութիւններ

Ապահովութեան տեսչութիւնը ուրբաթ առտու խուզարկութիւններ կատարեց համայնավար չաբաթաթերթի մը, Regardsի խմբագրատան մէջ, Լամարթին փողոց : Բազմաթիւ թուղթեր գրաւեցան թէ խմբագրատան եւ թէ կարդ մը աչխատակիցներու բնակարաններուն մէջ, ինչպէս եւ քնափիրները այն յօդուածներուն որ պիտի հրատարակուէին յաջորդ համարին մէջ : Հարցաքննութեան կանչուեցան խմբագրապետը, Պ. Փիէռ Ժիւէն, խմբագիր մը՝ Ժաք Ֆրիւլան, մեքենադիր օրիորդ մը, Օր. Աննի Կարտիա եւ ուրիշ երեք հոգի :

Միեւնոյն առեն խուզարկուեցաւ ձախակողմեան գրատուն մը, որուն տէրը կին մըն է, Տիկին Հիլսում : Ցետոյ ոստիկանները գացին France d'abord չաբաթաթերթին խմբագրատունը, ինչպէս եւ Աչխատանքի Դաշնակցութեան սէնտիքաներու կեդրոնը, Պուլվար Թամփլ : Հետապնդումները կը շարունակուին : Ընդհ. դատախազութեան յանձնուեցաւ «Իւմանիթէ»ի այն թիւը որ կը պարունակէր Թորէզի ճառը : Օրինական միջոցներ ձեռք առնուած են թէ Թորէզի եւ թէ Մարսէլ Քաչէնի դէմ (առաջինը «Իւմանիթէ»ի) :

« ՑԱՆՑԱԽՈՐ ԵՄ, ԳԹԱՑԻՔ »

Պուլկարիոյ 15 երէցներուն դատավարութիւնը սկսաւ ուրբաթ օր : Ընդհ. դատախազը 77 վկաներ հրաւիրած է : Առաջին դատավարութեան առեն կազդացուեցաւ ամբաստանեալները, որ կը բաղկանայ աւելի քան 7000 բառերէ : Ամբաստանեալները կ'ըսէ թէ մեղադրեալները «այրած են իրենց դաւաճանութեան բոլոր փաստաթուղթերը», սակայն «ձեռագիր խոստովանութիւններ եւ անհամար փաստեր կ'ապացուցանեն թէ ամբաստանեալները կը պատկանին արհեստով լրտեսներու եւ դաւաճաններու» : Դատական նախագարին փոխանորդը թղթակիցներուն ներկայացուց 2266 էջերէ բաղկացած թղթածրար մը, որ կը պարունակէ 15 երէցներուն յայտարարութիւնները : Այդ վկայութեան համաձայն, իւրաքանչիւր ամբաստանեալ ըսեր է :

— « Կը խոստովանիմ յանցանքս : Կը զղջամ : Դատական առեանիդ գիտութիւնը կը հայցեմ : Կը խնդրեմ որ ինծի նոր պատեհութիւն մը ընծայէք հայրենիքիս ծառայելու » :

ԱԽՍՏՐԻՈՑ հաչտութեան դաշնագրին կնքումը մօտալուտ կ'երեւայ : Եուկոսլաւիա, որ քանրինթիայի չրջանը կը պահանջէր, վերջին պահուն գիջելով, առաջարկեց ինքնավարութիւն չնորհել այդ երկրամասին : Հաւանական է որ 150 միլիոն տոլարի հատուցումն ալ զեղչէ :

Ազգ. ժողովո դաւապարտեց Մորիս Թորէզը

ՕՐԻՆԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐ ՉԵՒՔ ՊԻՏԻ ԱՒՆՈՒԻՆ

Եշ. օր յուզումնալից նիստ մը դումարեց Ազգ. Ժողովը, Մորիս Թորէզի ծանօթ յայտարարութեանց առթիւ : Եւ 182ի դէմ 386 ձայնով քուէարկեց բանաձեւ մը, որ կը դատապարտէ անոր արարքը :

Ինչպէս կը յիշուի, համայնավար առաջնորդը յայտարարած էր թէ Ֆրանսայի ժողովուրդն ալ այնպէս պիտի վարուի ինչպէս Լեհաստանի, Ռումանիոյ եւ Եուկոսլաւիոյ աչխատաւորները, եթէ կարմիր բանակը Ֆրանսա մտնէ : Ըսել կ'ուզէր թէ պիտի չկռուի, համաձայն իր նախընթաց յայտարարութեանց :

Այս առթիւ հարցապնդում ուղղած էր ժողովրդական երեսփոխան մը, Պ. Շէրբը, որպէսզի Պ. Թորէզ բացորոշապէս ճշդէ իր կուսակցութեան դիրքը : Տասնի չափ երեսփոխաններ խօսք առած էին : Առաջինը, Պ. Փիէռ Անտռէ, որ մասնաւէտ է ռուսական գործերու բացատրեց թէ Թորէզի խօսքերը կը բխին համայնավար վարդապետութենէն : Լենին գրած է.— «Բարձրացնե՞ք արտաքին պատերազմին դրօշը, ապահովելու համար քաղաքացիական պատերազմը» : Եւ դեռ աւելին .

— « Ամէն համայնավար երեսփոխան պարտաւոր է օրինաւոր աչխատանքը միացնել ապօրէնին հետ : Անձեռնմխելի մնալու հանգամանքը (երեսփոխանական) պէտք է ծառայէ կուսակցութեան քարոզութեան եւ ապօրէն կազմակերպութեան : Ամէն համայնավար երեսփոխան պէտք է յիշէ թէ ինք օրէնսդիր մը չէ, այլ խռովարար մը (ագիտատոր), որ թշնամի ճակատը ղրկուած է եւ պատասխանատու է ոչ թէ իր ընտրողներուն, այլ կուսակցութեան առջեւ, օրինաւոր ըլլայ թէ ապօրէն» :

ԹՈՐԷԶ Կ'ԸՍԷ ԹԷ ՊԱՏԵՐԱԶՄ ԿԸ ՊԱՏՐԱՍՏԵՆ

Այս յայտարարութեան վրայ բեմ բարձրացաւ Մորիս Թորէզ, կրկին կարդալով կեղծ Կոմինէնի առջեւ ըրած յայտարարութիւնը : Ցետոյ պատմական տեսութիւն մը փորձեց սկսելով 1914էն, փառաբանելով խորհրդային կարգուսարքը : Ըսաւ թէ դրամատիրութիւնը պատերազմ կը նշանակէ, կեդրվարութիւնը՝ խաղաղութիւն : Ցիչեց Զօր. ոը կոլի ջերմ դնահատանքը ռուս ժողովուրդի հերոսական ճիգերուն հանդէպ, վերջին պատերազմի ընթացքին : Եւ անցնելով օրուան դէպքերուն, յայտարարեց թէ երբ օտար սպայակոյտ մը կը հաստատուի Ֆոնթէպլոյի մէջ, խաղաղութեան սպանն, կը նչանակէ թէ արչաւանք մը կը պատրաստուի Մ. Միութեան դէմ : «Արդէն կը տեսնենք դրօսաչրջիկներու արչաւանք մը : Եթէ պատերազմը պայթի ...

Ձայներ.— Ես պիտի ճղեմ ... (ակնարկելով Թորէզի դասալքութեան՝ վերջին պատերազմին առեն) :

Համայնավար առաջնորդը չարունակեց ընդհանուր քրքիջներու մէջ, խօսելով լման 40 վայրկեան եւ չարունակ ընդհատուելով .

— «Մենք ստիպուած ենք ընտրութիւն մը կատարել խաղաղութեան եւ պատերազմին միջեւ : Կը կրկնեմ թէ Մ. Միութիւնը երբեք պատերազմ չուզեր » :

Եւ յայտարարեց թէ իրենք պիտի հետեւին Ժոռէսի, որ 1914ին կ'ըսէր թէ չունեւոր դասակարգին (պրոլետարիատ) պարտականութիւնն է բանակին մէջ իրենց զէնքերը դարձնել «ոճրագործներու եւ սրիկաներու կառավարութեան մը դէմ » :

Իրմէ վերջ խօսեցան ուրիշ երեք համայնավար երեսփոխաններ, կրկնելով թէ «Ֆրանսայի ժողովուրդը երբեք պիտի չկռուի Մ. Միութեան դէմ » :

Ցետոյ խօսք առաւ կուսակցութեան քարտուղարը, Ժաք Տիւքլօ, լրացնելով Թորէզի տեսութիւնները : Երբ կ'ըսէր թէ «կը վախնաք պատերազմէն», Պ. Լոիօ ընդմիջեց .

— Ազգ. ժողովի նախագահին համար պարտականութիւն մըն է հանդիսաւորապէս ըսել թէ ոչ ոք պատերազմ կ'ուզէ, այստեղ թէ այլուր :

Տիւքլօ պնդեց թէ կառավարութեան քաղաքականութիւնը պատերազմի կ'առաջնորդէ : «Դրամատէրները պատերազմ կ'ուզեն : Ֆրանսական կառավարութիւնը տէրը չէ իր գործերուն» :

Երբ կը փորձէր ապացուցանել թէ Մ. Միութիւնը մեծ ծառայութիւն մը մատոյց դէպի Լեհաստան քչելով կարմիր բանակը, մէկը բացագանչեց .

— Պատուական ռուս հայրենասէր մըն էք, Պ Տիւքլօ :

Բանախօսը իր կարգին ուղեց ապացուցանել, թէ Պալթեան երկիրները միչտ Մեծն Ռուսիոյ մաս կազմած են : Ցետոյ նիւթը փոխելով, պատմեց թէ ընկերվարական երեսփոխան մը, Ռիվիէռ, ըսեր է.— «Պէտք է սպաննել Թորէզը» :

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՏԵՍԱԿԻՏԸ

Պ. Կի Մոլէ, ընկերվարական կուսակցութեան

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԺԱՄ ՄԸ ԱՆԱՑԻՍԻ ՀԵՏ

Մանկութեանս երանելի օրերուն, դասագիրք – քերու մէջ հանդիպած էի իր բանաստեղծութիւն – ներուն, ու երկար խոկացած անոնց դողտրիկ տո – ղերուն վրայ: Հիմա, դիմացս է ան, այդ սխրալի դպրոցութիւնները ներշնչող Հայուհին եւ դիս կ'ընդունի մայրական ջերմութեամբ :

Տարիները իրենց ղրոշմը դրած են իր դէմքին վրայ, բայց կայ բան մը հոն, իր սեւ եւ թաշա – վայլ աչքերուն մէջ, որ անշէջ կը մնայ :

Տիկին Անայիս կը պատկանի այն չորհանին, երբ գրաբարը միահեծան կ'իշխէր հայ գրական հրապարակին: Մեր ոսկեդնիկ մատենադիրներու լեզուն խորհուրդի անդիմադրելի հմայքն ունէր հասարակութեան աչքին, բայց անթափանցելի կը մնար խոնարհ զանգուածներուն: Անհրաժեշտ էր խղճամիտ բարենորոգում մը, — չափազանց յան – դուգն քայլ մը ութսունական թուականներուն, — որպէսզի գրական բարբառը մատչելի դառնար ժո – ղովրդական խաւերուն :

Նարպէյի պէս հսկայի մը հովանիին տակ, դե – ղապաշտ Թէրզեանի վիպական չունչէն սարսրած, այս Հայուհին մէկն է այն հոյլին, որ իրագործած է այդ հրաշքը: Ոսկեղէն կամուրջ մը՝ ձգուած հինէն դէպի նորը, որուն խարխոխ կը կազմէ Սր – բուհի Տիւսաբը :

Աչքիս առջեւն է ան, ազատասենչ վիպասա – նուհիին ժամանակակից այս ծաղկատի քերթողու – հին, որ Սիպիլի, Զարուհի Գալէմքեարեանի, Զա – պէլ Եսայեանի եւ ուրիշներու հետ ծառայած է «Մեծասքանչ»ին :

Անբաւ
Ծարաւ ,
Իմ սիրտն ունի աստուածաշունչ Հայ լեզուին,
Որով հրսկայ մեր քերթողներն երգեցին.
Անբաւ
Ծարաւ,
Ինչպէս չրթներ տենդէ այրող կ'ունենան
Երբ դառնահամ ըմպելիներ իրենց տան,
Փոխան Ջուրի անապակ :

Հին վարքերու իրր կենդանի յիշատակարան, հաճելի է զինքը լսել: «Մասիս»էն, «Մաղիկ»էն եւ Շահնազարի «Հայրենիք»էն դուրս եկած է Զօհ – րասլներու, Արփիարներու , Համասարականներու , Երուխաններու եւ Օտեանների զմայլելի վիպաշա – դը: Ինքն ալ ներկայացուցիչներէն մէկն է այն սե – րունդին, որ աստուածածուցած է հայերէնը :

Ինքնաբուխ, բիւրեղացած եւ հաղորդական քնարերգութիւն մըն է իրը, օծումն՝ մայրամուտի տրտմանուշ քաղցրութեամբ : Ամէն ինչ որ կրնայ թերթացնել զգայուն սրտի մը լարերը, յամրաբար կ'անցնին իր քնքոյշ տողերուն մէջէն, խաղաղա – ւէտ ներդաշնակութեամբ մը :

Մուսայի գեղանկարին յաճախանքը կը բռնկ – ցնէ իր հոգին կարօտի թախիծով մը, մերթ ալ ո – գեկոչումը քաղցր յիշատակի մը, որ տակաւ կը ցնդի տուփի մը մէջ անօսր վարդի բոյրի մը նը – ման .

Ցիշատակնե՛ր... փշրանք անցեալ խնջոյքին,
Կրքով լեցուն կեանքին մրրկէն մոլեգին՝
Բեկուած յոյսի, յօշուած սիրոյ ցանուցիր
Մընացորդներ... կայծեր որ քնաւ չեն մեռնիր :
... Մոռցուած յանկերգն երգի մը հին, մեղմօրօր,
Փետուր մ'ինկած մեռած թռչնոյ մը թեւէն,
Պատկերն անգոյն սիրուած դէմքի մը աղուոր :
Ցիշատակներ... ծաղկի թերթեր, նուրբ, քնքոյշ,
Համբոյրներով, արցունքներով չաղախուած ,
Մահուան պէս դառն, վայելքի մը պէս անոյշ :

Անհետացած չուքերը անդաժան կը մնան իր սրտին, ուր կը ցոլանայ անոնց պատկերը աստղի մը պէս անշէջ :

Անունդը մընաց չրթներուս վրայ,
Ինչպէսվարդերուն բոյրը կը մնայ
Ժանեակներուն մէջ Բորսածի մը հին՝
Նետուած ու մոռցուած խորը դարանին :
...Թերթերուն վրայ գրքի մը դեղնած
Ինչպէս կը պլպլայ հետքն արցունքին թաց,
Բոլոր իղձերդդ,տենչանքներդդ հոծ
Շող մը կը թրթռայ հոգիիս մէջ բոց :

Զմայլելի է իր աղջկան նուիրած քերթուածը: Մայրական սէրը, դորովն ու խանդաղատանքը աստղապսակ մը կը հիւսեն հոգեհատորի ճակտին. ... Բնութեան թովիչ մէկ ժըպիտն ես դուն, Լութիւնդ համակ համբոյր մը թրթռուն , Ըզգլխիչ բոյրն ես ծաղկի մը վայրի, Պըսպըղուն բոցը աստղի մ'որ կ'այրի : Երկինքէ աղբիւրին դուն կաթիլն ես ջինջ, Կեանքի մեծ գրքէն փայլուն թերթ մ'անջինջ , Յունկ բուրող սիւքն ես, աւիշը գարնան , Սառնորակ չրթներս քեզմով կը տաքնան :

Տիկին Անայիս նրբազգաց քերթողուհի մըն է: Բնածին հոտառութեամբ մը, ան դիտէ թափանցել էականին եւ անուշ խոսվքով մը պարուրել սրտե – րը: Որքան հեռու է իր զարաշրջանէն, բայց իր միտքը չի փակեր օրուան յառաջդիմութեան առ – ջեւ : Ամէնէն անշան նիւթին իսկ մասնիկ մը կը կլէ իր հոգիէն, կը լիանայ չնորհով, դեղեցկու – թեամբ եւ ջերմութեամբ: Ի՞նչպէս չյիշել «մոռ – նալ»ը, «Գիշերային»ը, «Մեղուն», մէկը միւսէն տպաւորիչ: Դաչնաւորուած են քանի մը տողեր. —«Սիլինն», «լքուածը», «կարօտի երգ»ը, «Գար – նան առուոյն» :

Կը վերյիշեմ այս բոլորը, կը խօսիմ իրեն հետ սրտաբաց, քիչ մը ամէն բանի մասին: Ի խորոց սրտի կանչ մը կը բարձրանայ, — Աքսիոս : Անմի – ջապէս կ'ըմբռնեմ, արդարեւ, որ ալեզարդ քեր – թողուհին ինչքան արժանի է մեծարանքի : Ինքն իր մէջ բանաստուած, մասունքներու թանգարան մըն է ան, որ կը միայ հոգեխոռով յուշերու դմռռոցով եւ կնդրուկով: Վերջ ի վերջոյ ի՞նչ կ'արժէ Նեղկան, առանց անցեալի նուիրականութեան եւ խոսա – փուկ ոգիներուն ... :

Դեղեցիկ է Պոլսոյ բնանկարը, Տիկին Անայիս

ՕՐԻՆԱԿԸ

Գեղին ղպրատունը մէջ, մեր կարգի տղաքս ալ հասած էինք տարիքի մը, ուր այլեւս կարեւոր էր որ նամակ գրելու ալ վարժուէինք : Տարրական անհրաժեշտութիւն մը գիւղերու մէջ մասնաւորա – պէս, քանի որ երէցներուն մէջ գրել – կարդալ դիտցողներ շատ չկային, իսկ կիները բնաւ չէին դիտեր :

Դասերուդ մէջ յայտող ըլլալ՝ ջուրի պէս կար – դալ : Ժամուն մէջ չապիկ հագնիլ՝ ելլել խորանէն «Ընթերցուածս» ըսել, այս երկուքին չափ յարդի էր նաեւ դիր մը գրելը պատդիտութեան մէջ զա – նուած ոեւէ մէկուս մը պարագաներուն, երկու կողմերն ալ ուրախացնելով ու անոնց անսահման օրհնութիւններն առնելով :

⁂

Այն տարին, մեր դասարանը «Մայրենի լե – զու»ին հասած էր, եւ մեր տարիքն ալ ուրէն ին – չի դռները կը բախէր : Թերեւս տասը տարեկան – ներ ալ կային մեր դասարանին մէջ, օրինակ, Օվ – կոնց Եղեկն ու Սրապեոնց Սրապը, որոնց հասակ – ները մեր կարգի տղոց էն բարձրներն էին :

Առեւը հասած էր, որ մեր կարգի տղաքս ալ «բարեւագիր» գրել սորվէինք, բայց ճակատ ներ – կայանալու՝ թէ մեր ծնողքներուն, թէ դեղացի դիր գրող չունեցողներուն :

— « Դպրոց կ'երթամ, ջուրի պէս դաս կ'ը – սես, դիր գրել դիտես, սակայն բարեւագիրի մը առաջին մասերը չարադրել չես դիտեր : Պարապ է գացեր կերած հացդ ու պատուելիին վատնած չունչը » :

Այս էր, այդ օրերուն վճիռն ու բանաձեւը դեղացիներուն, մեզի դպրոցականներուս համար, քանի որ «Մայրենի լեզու»ին հասած էինք ու «Սուրմպոլ» կամ «Ամելիքա» դիր մը չէինք կրնար գրել , չարադրել տակաւին :

×

Քանի մը օր առաջ հարսաս յուսախաբ ընելս.. պատճառ մը եղած էր, որ այդ առտու, առաջինը ես ըլլամ մատիկը տնկողը դէպի հսկիչ «պարո – ն»ը, դիրի օրինակ մը ուղելու համար պատուե – լիէն :

Ու ես, առանց առեն կորմնցնելու, դասիս վրայ անդամ մը նայելէ առաջ, մատիկս կ'երկա – րեմ մինչեւ «պարոն»ին աչքը :

—Իՙչ կայ, կը հարցնէ օրուան մեր«պարոն»ը՝ կայծեր :

— Դիրի օրինակ մը՝ պատուելիէն, բարձր կը խօսիմ ես, մինչեւ ուսուցիչին լսելի դառնալու առտիճան :

Բոպէապէս՝ խնդիրքս տեղ կը հասնի: Օվնէս պատուելին թերթ մը թուղթ յառաջ կը քաշէ : Եւ կ'ուրախանանք :

Առաջին անդամն է, որ դիրի օրինակ պիտի առնենք : Ջուշանար : Թերթը կ'երկարի հսկիչին՝ ան ալ իր կարգին ինձի :

Մեր ուսուցիչը՝ Օվնէս պատուելին սքանչե – լի, «պասմա» ձեռագիր մը ունէր : Ու մենք, որքան կը բաղձայինք, կ'աշխատէինք անոր ձեռագիրին նմանցնել մեր ձեռագիրները: Մեր կարգին մէջ էն չատ ճիղ դործադրող ես էի ու մասամբ յաջո – ղած : Պատուելին, ամէն անդամ, որ դասերուս ընդօրինակումը կը տեսնէր, դոհունակութեան ժպիտ մը զգալի ընել կուտար՝ խիստ դէմքին վրայ :

Ալելով թերթիկը հսկիչին ափին, կը սկսիմ կարդալ սահուն կերպով : Աչքն, ճակէն դասըն – կերներս իրենց վիղերը կ'երկնցնեն անհամբեր : Կը կարդան ինձի հետ՝ հակառակ «պարոն»ին դիտո – ղութեան, սաստին ու սպառնալիքին ... :

Օրինակը կը սկսի .—

« Մեծապատիւ Թադէոս Մաթոսեան»...

Մեր դեղը «Թադէոս» չատ կար, բայց «Մա – թոսեան» քնաւ :

Ուսուցիչը, «Մեծապատիւ»ին առջեւ դրուած մականունը անպայման «դուրսէն» կ'ընտրէր : Ա – նունը՝ այնքան ալկարեւոր չէր : Ու մենք դիտէինք անոր ձեւ տալը .— Մեծապատիւէն ետք մեր մեր – ձաւորին՝ կամ դիրին տիրոջը անունն ու մակա – նունը պահեցնել՝ երկայնքին :

— «Թադէոս»ը իմ ամուս է, օխ, անոնն փոխել ալ չկայ... ես ալ դիր պիտի գրեմ Ամելիքա, ամուիս, կը յարէ Պոլօ, ժպտադէմ, ձախ դիէս :

— « Մաթոսն» ալ իմ ամուս է, ձայն կուտայ եղեկ Պոլոյին կողքէն, իմ ամուս ալ Սուրմպոլ է : Դիր մըն ալ ես կու գրեմ : Ըս օրինակը լմնծի ալ, աղէկ է... : :

— « Թադէոս»ը՝ Պոլոյին, «Մաթոս»ն ալ՝ ե – ղեկին, մեզի ալ, տղաք, «Մեծապատիւ»ը հերիք է, վրայ կը բերէ Վաղարշ աւելցնելով, իմ հայ – րիկս ալ Ամերիքա է, առտուն (վաղը), ես ալ կու գրեմ :

Հաւաքաբար կը շարունակենք ընթերցումը .

«Նախ եւ առաջ ձերին որպիսութիւնը հար – ցանելէ զկնի ...

« Զկնի»... : Բոլորս միասին անբարտակի մը կը զարնուինք, «Թանփոն» կ'ըլլանք ու կանդ կ'առ – նենք պահիկ մը :

— Զկնի, — կը կրկնէ, Եղեկ :

— Զկնի, կ'երկարի ու կ'երկրորդէ, Պոլօն :

— Զկնի՞, բառին վրայ ոլոր մը կը բեռցնէ Վաղարշ, ու մատիկը ճակտին կը մտածէ դոպէ մը :

— Զկնիին տէրը ո՞վ է..., հեգնելով կը հար – ցնէ կարօն, Վաղարշինվերիդիէն, որ մեր կարգին դլուխը կը դտնուի : Ու կ'աւելցնէ, — «Թադէոս»ին, «Մաթոս»ին հըմըն տէր ելլաք՝ «զկնին» անտէր կու թողուք ... :

Գուրգէն դիւտ մը կ'ընէ .

— «Զկնին» կ'իկնին գրաբարն է, տղաք : Մի – նակ, պատուելին հոս դիր մը սխալ գրած է : Նա – յեցէք, «կ»ին տեղ «ն» գրած է :

— Հա, աղէկ որ միտքս եկաւ, կը հաստատեմ ես Գուրգէնին ըսածը : Ես լաւ ըմ, տէրտէրը ա – տանկ կու խօսի : Ըզգիրքս, զգիրս, զթիս, զփե – տատս եւայլն : Ես տէրտէրնեցը չատ կ'երթամ : Հօրքուրս ընտց տունը հարս է եղած :

— Ներսեկին ըսածը ճիշդ է, կը հաստատէ Վաղարշ.— Օվնէս պատուելին դիրի մը սխալ ու – նի ըստեղ, տղաք :

— Հա, հա առանկ է, կը խօսի կարօն, նախ՝ իր որպիսութիւնը կը հարցանէ ետքէն ալ կնի – կինը... :

Ու այսպէս «զկնին» փառաւոր, արեւախանձ դէմքով գեղացի լծվար կնիկ մը չինելով կ'անց – նինք երկրորդ տողի ընթերցումին :

«Եթէ կամիք դուք ալ զմեր...»

— Տեսա՞ք, կը բացականչէ Գուրգէն բանգէ – տի հովեր առած,— «մեր»ին էռչին ալ «ղ» մը դը – րեր է ...

— Ճիշդ է, ճիշդ, Գուրգէնին կը կախէ ե – ղեկ, անոր խօսքը կէսատ ձգել տալով, ու կը չա – րունակէ ըն առեն տղաք, «ղ»ով սկսած էմմէն(ա – մէն) բառերը դրաբար են : Աղուոր դտանք :

— Է, տղաք, «կամիք»ը մռռցա՞ք, կը հար – ցընէ Վաղարշ :

— Ես դիտեմ, կը կարդնձէ Եղեկ :

Ու ճիշդ Գուրգէնին ըրած գիւտին պէս մօտա – ւոր մեկնութիւն մը կուտայ բառին .

— «կամիք»ը, տղաք, կամ ելլէ է ... : Պատ – ուելին նորէն, ըստեղ դիր մը մոռցեր է : «ն» մը պակաս է : «Թը որ ցորենը կամնիք» ըսել կ'ուզէ :

— Հոս ցորե՞նըուր է, Եղեկ, զարմացած կը հարցնէ կարօն : Կամնինքը երկու «ն» ով կու դր – ուի, չէ թը՝ մէկ «ն»ով :

— Չէ, մէկ «ն»ով կուգրուի : Ցորենն ալ, գաղտնի է..., կը խօսի Սերոբ, առաջին անդամ բերանը բանալով :

— Ցորենը մէկ դիր չէ, որ գաղտնի ըլլայ, սէրսէրի, կը յանդիմանէ կարօն, Սերոբը :

«Կամիք»ը անլոյծ կը մնայ : Կ'որոշուի, մին – չեւ պատուելիին ներկայացնել մեզի ծանօթացնե – լու համար զայն :

Կը չարունակենք .—

«Կենաց որպիսութիւնը հարցանէք, փառք բարերարին »...

— Կեցիք, կեցիք տղաք, հոս երկու բառ կայ : «Կենաց» եւ «բարերարին», կ'աճապարէ Սերոբը :

անոր իր կարօտի տուրքըկուտայ խանդավառո – րէն, բայց իր հրաբորբ սրտին նախասիրութիւնը կ'երթայ Նայիրի երկրին, զոր կը քնարերգէ դիւ – թական չունչով մը.

Ոչ ոք գիտցաւ թէ սիրեցի քեզ որքան,
Իրրեւ կընդրուկ որ կը վառի չի սպառիր,
Անոյշ բոյրով դուն էութիւնս օծեցիր,
Ուր որ գացի իմ հետս էիր անբաժան:
...Աստուածափթիթ ծաղիկներըդ խունկ էին,
Ջինջ աղբիւրներդ հրեշտակներու ըմպելին:
Ջըհաւնեցայ ոչ մէկ լեռան, ոչ դաշտի,
Չի քուկիններդ հըրաշագեղ դիտէի :
Դուն օրհնեցիքը յոյսով վառուած հայ սրտին,
Դուն լոյսէ բերդ սուրբ սարերու ճակատին,
Ես երբեք քեզ չըտեսայ ...
Կարօտս յաւէտ կը մրմայ :

ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Ե. ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԻՄ ՄԱՆԿԱՆԸ

Հայոց լեռների տակ քնած
Մանուշակամով երկինքն է այս գով,
Ուր առուներն իրենց ճամբեքն են չափում,
Ուր ծիածանը գարնան երազով,
Օրօրոցքիդ վերեւ կամար է կապում :

Դու ինչպէս նորեկ տունկ կը դալարիս,
Աչքերդ սուզած աչքերում երկնի ,
Եւ թէկուզ արար աշխարհ թափառես ,
Աչքերում քո թուխ յուշտ կը կրես
Երկինքը հայոց բարձր, հայրենի ... :

ԱՂԱՒՆԻ

Օ Ր Օ Ր

Ննջիր անհոգ, իմ լոյս մանկիկ,
Օրօր եմ ասում,
Դու նոր բացուած սարի ծաղիկ ,
Հոգեակ սիրասուն :

Մեր փողոցում քնքուշ նազով
Առուակն է հոսում ,
Ննջիր բալիկ, դիշերն է զով,
Օրօր եմ ասում :

Աճի՛ր, խնդա՛ մեր անուշիկ
Ազատ աշխարհում.
Լաց մի՛ լինի, կարմրաթշիկ ,
Հոգեակ իմ սիրուն :

Ննջիր, ննջիր, իմ լոյս մանկիկ,
Գիշեր է դրսում ,
Աստղերն ինձ հետ քեզ անուշիկ
Օրօր են ասում :

ՍԱՐՄԷՆ

— Բարեբար՝ Աստուած ըսելէ, ծօ ա՞ռ ալ չէա դիտեր, դղում, կը բարկանայ Վաղարշ Սերոբին վրայ :

— Հա, ճիշդ է : Նենէս իմմէն հեղու «փառք բարեբարին» կ'ըսէ, ես դիտէի, կը յայտնէ Պօղոս :

— Հա իրաւ, ծօ, մատըբերանը խորհելով կը ցնցուի Աչոտ, իմ Աստուր ամուս ալ չատ կ'ըսէ... «Փառք բարեբարին» :

Հսկիչը նորէն կը միջամտէ ու խիստ կը ըսպառնայ, որ վերջ տանք «ժողովին», սերտելով մեր դասերը :

Ստիպուած, կը համակերպինք հսկիչ պարոնին : Այլապէս, պատուելին բերը մեր ափերը կը խորովէր, կը վառէր, որքան ալ որ ձեռքերնիս թքուտինք, եւս փախցնէինք ... :

×

Դասը վերջացած է :

Հսկիչէն ծածուկ, զգուշութեամբ կը չարունակէ քշրասեղանին եռեւօքը, օրինակըդրքիս մէջ վուած :

Ու խնդալով, քրքջալով դուրս կը թաւինք դպրատունէն :

Ճիչերը, կանչերը ու ձայներ փողոցներն ու մի-

ՊՈՒՏՄ ՏԻԳԱՂ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԶԱՐԴՈՂՆԵՐ ...

Գիտէինք : Թուրքերը դարերէ ի վեր զբաղուցած են ժողովուրդներ կառավարելու կարճ – կտրուկ ձեւ մը : Զանոնք իրենց բռունցքին տակ պահելու եւ այդ ժողովուրդներուն քաղաքակր – թական ջահը մարելով՝ իրենց ձէթի խամնիլով աշխարհ լուսաւորելու միջոցը գտած են անոնք :

Զարդը :

Գիտէինք այս բոլորը : «Հայը մեր»ի պէս գոց բրած էինք զանոնք :

Այսօր սակայն, նոր գիւտի մը առջեւ կը գտնուինք : Թուրք հանճարը նոր տեսութիւն մը կը հրամցնէ մեզի ...

Պատմութիւնը չարդելու, խեղաթիւրելու արհեստը :

Այս տեսութեան համաձայն, Թուրքիա մըն ալ դոյութիւն չի կրնար ունենալ : Բիւզանդիոն է ներկայ Թուրքիան : Իսլամ Բիւզանդիոն : Իսլամացած Յոյներէն կազմուած : Թուրքը բայա մըն է հոն : Արդէն իրականութիւնն ալ այս է :

Թուրքիոյ պատմական « Համայնագիտարանը»՝ անհերքելի! փաստերով կ'ապացուցանէ, որ Կիլիկիան՝ սկիզբէն պատկանած է Արաբներուն, Սելճուքներուն եւ Թուրքերուն :

— Հայե՞րը :

Ի՞նչ Հայ : Այդ անունով ազդ, ժողովուրդ գոյութիւն ունեցա՞ծ է որ...

Կիլիկիան ե՞րբ հայկական եղած է :

— Հապա, Ռուբինեանց, Լուսինեանց թագաւորութիւնները : Թորոս, Հեթում թագաւորնե՞րը : Զապէլ թագուհի՞ն : Ասոնց անունով կոխուած դրամնե՞րը որ այսօր Փարիզի, Լոնտոնի թանգարաններուն մէջ կը պոռան աշխարհի երեսին : Խաչակիրներու պատմութի՞ւնը : Հա, ամենամեծ փաստը : Փարիզի Սէն Տընիի մայր եկեղեցւոյ մէջ հանդչող Լեւոն Ե.-իզամբանաքարը : Ասոնք բոլորն ալ սո՞ւտ են ...

— Սո՛ւտ, սխա՛լ, կեղծ են եղած բոլորը : Այդ տեսակի բան չկայ Թուրքիոյ «Համայնագիտարան»ին մէջ : Եթէ ճիշդ ըլլային , մարդիկը գոնէ քանի մը տողով կը կոխէին իրենց բիբ-ապին մէջ :

Եթէ Թուրքին չէք հաւատար, Հայ Ռամկավար օրկան «Ապագայ»ի մէջ, այս մասին գրուածքին ալ չէք հաւատար ուր՝ Պ. Ա. Դարբինեան չախչախիչ փաստերով ձայն կը բռնէ Թուրք «Սալնամէին», «համայնագիտարան»ին թէ կիլիկիոյ անկախ թագաւորութեան դոյութիւն չէ ունեցած ...

— Ըսել է, սուտ է մերկիլիկիան պատմութիւնը : Սուտ է որ Ատանայի, Սիսի, Տէօրթեօլի, Այնթապի, Մարաշի եւ չրջակայքերու մէջ, հայ ազգաբնակութիւն մը դոյութիւն ունեցած է դարերէ ի վեր...

— Այո, ատեն մը այդ տեղուանքը ծառայած են՝ իբրեւ մարզարան «երիտասարդ Թուրքեր»ու չարդարուեստ տրվեցնելու դործին : Ահա բոլորը :

— Վա՛յ, ըսել է, որ մենք Կիլիկիան Թագաւորութիւն ունեցած չենք, մեր վարժապետները մեզ խաբած են...

— Անշուշտ խաբած են, քանի որ Թուրքերը եւ Պ. Արտահ Դարբինեան կը հաստատեն դայն՝ անհերքելի փաստերով : Սո՞ւտ պիտի խօսին :

— Կը յուսամ Հայաստանի Սովետ ակադեմիան պիտի դարմանէ այս անիրաւութիւնը եւ պիտի փաստէ որ Հայերս Կիլիկեան իշխանութիւն, անկախութիւն ունեցած ենք այդ հողերուն վրայ :

— Չեմ յուսար : Չի, սա «անկախութիւն» բառը, պուրժուազիական մի տերմինոլոդիա է : Հայ պրոլետարիատը ճնշելու նպատակով կազմակերպուած մի սխեմա :»

Հայաստանի Սովետ պատմադիրները եւ բոլոր հայ հառաջդիմականները՝ սպասնդ են քաչերնիսկ Մայիս 28ին հիմնուած Անկախ Հայաստանի Հանրապետութեան մը դոյութեանը վրայ, թէեւ անոր տուած անցագիրները՝ մեր գրպանումն են տակաւին : (Այդ անցագիրներուն մեծ մասը՝ Թուրք կառավարութեան վիզայով իսկ վաւերացուած է...) :

— Զարմանալի երեւոյթ ..

— Ինչո՞ւ «զարմանալի» : Թուրքը վարժուած է բերդը միշտ ներսէն դրաւելու :

Մանաւանդ, կ'արժէ՞ վշտացնել «ընկեր Քէմալ»ի յաջորդները՝ պատմական անարժէք տեսութիւն մը հերքելու համար, երբ հազիւ կրցած են սիրաչահիլ գիրենք՝ կարս – Արտահանը նուիրելով իրենց եւ մոխիր փչելով Հայկական Դատին վրայ...

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

ՍԱՌՈՒՑԵԱԼ ՈՎԿԻԱՆՈՍԻ հողերու մասին նախապատուութիւնը կը պահանջէ Ե. Միութիւնը, առարկելով թէ ռուս խուզարկուներ Եւրոպացի – ներէն քան տարի առաջ գտած են Ատելեայի ցամաքը : Մոսկուայի Աչխարհագրական ընկերութիւնը միաձայնութեամբ քուէարկեց բանաձեւ մը որ չեղեալ կը նկատէ որեւէ միջազգային կարգադրութիւն, առանց Ե. Միութեան :

ՍՏԱՅԱՆՔ

VOSTAN, Cahiers d'Histoire et de civilisation Arméniennes. Ա. հատոր, թիւ 1 (1948—1949) : Ծօդուածներ ունին Ռ. Խերումեան, Ա. Խաչատրեան (Հայկ. ճարտարապետութիւն), Հր. Փաստրմաճեան եւն : Թարդմանութիւններ Մարիէտտա Շահինեանէ եւ Ա. Ահարոնեանէ : Գին 500 Ֆրանք : (Երկու հատորը՝ 900 Ֆրանք) : Հասցէ.— Paul Geuthner, Editeur, 12 rue Vavin, Փարիզ (1):

ՆՄՈՑՇՆԵՐ ամերիկահայ դրական յառաջդիմութենէն : Գրեց՝ Տիգրան Մկունդ : Նիւ Ճըրզի : Գին 50 սէնթ :

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ ԻԱ.

« ՍԱՀՄԱՆ ՔԱՋԱՑ, ՉԻՆՆ ԻՒՐԵԱՆՑ »

Իրաւ կայլն յունական բանակին մէջ անձեր որ ինչպէս Թորոսի խոնարհ պատգամաւորութեան վրայ կասկածանքով դլուխ չարժած էին, հիմա այ այս անառակութեան վրայ դլուխնին կը չարժէին զարմանալ. բայց ով կրնար կեսարի մը կայսեր հօրեղբօրորդիի մը՝ ընդհանուր արեւելքի սպարապետի մը համարձակիլ զրուցել թէ՝

« Մի հաւատար այդ խոնարհութեան, վասնզի առիւծը երբեմն աւելի լաւ ծուղակը ձգելու համար իր որսը կրնայ դերը փոխել եւ աղուէսի մորթը առնել» :

Ով կրնար իրեն զրուցել թէ՝

«Այդ հանդէսները աւելի չարմար էին չաղթութենէն վերջը քան թէ առաջ» :

Ուստի իմաստունները կը լռէին, յիմարները եւ մեծապարծանքները կը խօսէին :

Իսկ Թորոս, երբ դիշերը հասաւ, յունական բանակին հակառակ կողմէն պարիսպը քանդել հրամայեց եւ հազիւ թէ գործը սկսաւ դիւրանալ, առակալի փոթորիկ մը ահա փրթաւ, որոտում, կայծակ, անձրեւ, կարկուտ իրար կը խառնուէին, ուժգին հովը ժայռերկը կործանէր՝ վրաններ փետուրի պէս կը չափչտակէր, յունական բանակը չփոթած՝ անձրեւէն եւ տիղմէն չազախեալ՝ չուտած մնացեր էր բոլոր դիշեր, թէպէտ Անդրոնիկոս իր զուարճութիւններն ու դինարբութիւնները ամենեւին չդադրեցուց դիշերն ի բուն :

Աչշալոյսը երեւցաւ եւ Հայկական դունդերը աչխոյժ եւ կորովի՝ պարիսպին պատուանդանքէն կիսաչրջան մը ընելով դրոհով կը յարձակէին թշնամիին վրայ :

Ալ պատերազմ չէր, այլ փախուստ մէկ կողմէն՝ կոտորուած միւս կողմէ. Հոն Մլեհիրմոլեզին հետ դաչտին տարածութեան մէջ անխնայ կոտորածը դեռ քիչ դտնելով.

— Զարկէք տղաք, մի խնայէք, կը դոռար :

Եւ իր օրինակն ալ սոսկալի էր, իսկ Թորոս տեսնելով իր պատրաստածն աւելիովն ի դլուխ ելած ,իր դիմուորը դթութիւն կը յորդորէր եւ հազիւ յոյն եւ հայ իշխաններէն կրցաւ մաս մը ազատել :

Իսկ թշնամիին այն մասը որ փախստեան յաոաջընթացն եղած էր եւ ազատութիւնն ապահով կը կարծէր, Ատանայի ճամբան բռնելով Ստեփանէ եւ Սարգսի խումբին հանդիպեցան որոնք առանց փոթորիկին ուշ դնելու չորս հազարի չափ մարդ իրենց կը սպասէին :

Փախստականներու մէջն էր Լամբրոնի իշխանը որ իր դունդով որ յուսահատ ջանք մը ըրաւ պատռելու Հայոց խումբը եւ անցնելու իր ճամբան, բայց վրայ հասաւ սաստկութեամբ Ստեփանէ եւ այնպիսի նիզակի հարուած մը տուաւ որ թաւալդոր ձիէն կործանելով Օչին ,վայրկեանին դինաթափ եւ կալանաւոր եղաւ :

Այդ ահագին բանակին հազիւ թէ կէս մասը ազատեցան, եւ բուն ազատուածները անոնք էին որ իրենց նաւերը կրցին մտնել, մնացեալները ամէնքը կամ չարդուեցան կամ դերի ինկան :

Իսկ բուն չարիքներուն սկզբնապատճառը եւ սա խեղճ ու խայտառակ պատերազմին հեղինակ եւ զօրագլուխ Անդրոնիկոս կեսարն յանկարծ քունէն եւ գինովութենէն սթափած ՝ հազիւ թէ ժամանակ դտած էր ինքզինքը իր ձիուն վրայ նետելու, եւ Անտիոքի ճամբան բռնելու, բարեբախտաբար իրեն համար՝ որով անվտանգ ազատեցաւ. թէպէտ Բարկէն ամէն բան թողած՝ զանիկա կը վնտռէր կոտրածին մէջ, խոստանալով ինքնիրեն կիսկատար հարուած մը չտալ անօրէնին :

Իսկ Թորոս որ այս անգամ եւ ոչ սուրը պատեանին հանած էր, այլ արթուն՝ ամէնքինչ պատրաստած, վասնզի վտանգ չկար եւ ոչ ծանր պատերազմ ,այլ չարդ, կոտորած եւ աւար ,այդպատանդանոցին վրայ կեցած կընայէր, կը խորհրդածէր մարդկային անմտութեան վրայ, որ խաղալիք քանի մը անպիտան, յիմար եւ թեթեւ դլուխներու, այդչափ ճապաղիքներու տեղի կուտար :

ՅԵՐԵՆՑ

ընդհ· քարտուղարը, խօսք առնելով յայտարարեց թէ Պ· Տիւքլօ իրաւունք չունի բանուոր դասա – կարդին անունով խօսելու: Ցիշեց թէ Ա· Միու – թիւնը նախանիւթեր կը ծախէ Մ· Նահանգներուն, փոխարէն ստանալով մեքենաներ եւ գործիք – ներ: Եւ շարունակեց·

— «Այս չի՛ նշանակեր թէ երկուքն ալ խաղա – ղութիւն կ'ուզեն: Դուք չէք հաւատար ձեր ըսած – ներուն ոչ իսկ մէկ բառին: Ոճրագործութիւն է պատերազմի հոգեվիճակ մը ստեղծել, ինչպէս կ'ընէք դուք: Մենք ալ կը յայտարարենք թէ Ֆրան – սացի ժողովուրդը երբեք պիտի չմասնակցի որեւէ նախայարձակ պատերազմի, բայց կ'աւելցնենք, ան պիտի պաշտպանէ իր երկիրը, որեւէ նախա – յարձակման դէմ, որ կողմէն ալ գայ: Ոչ, դուք միջազգայնականներ չէք, այլ կը ծառայէք Ա· Միութեան որ ընկերվարական չէ »:

Նախկին վարչապետը, Տալատիէ եւս պար – զեց Ա· Միութեան դիրքը, 1938 — 1939ին: Եւ խօսքն ուղղելով Տիքլօյի յայտարարեց·

— « Կ'ըսէք թէ Ա· Միութիւնը չի կրնար նա – խայարձակ ըլլալ: Եւ սակայն կը մոռնաք որ ան Գերմանիոյ հետ կնքած ոչ – յարձակման դաշին – քէն վերջ դաշնակահարեց Լեհաստանը եւ Ֆինլան – տա արշաւեց: Ցետոյ կարգը եկաւ Էսթոնիոյ, Լեթոնիոյ, Լիթուանիոյ: Ան դրժելով իր խոստում – մը եւ ստորագրութիւնը, խուժեց փոքր երկիրնե – րու վրայ··· Ճշմարտութիւնն այն է որ չկայ հա – մարակց գիծ համայնավարութեան եւ ընկերվա – րութեան միջեւ, ինչպէս չկայ աշխարհակալու – թեան եւ ժողովրդապետութեան միջեւ: Ամերիկա – ցիներ՞ն են որ գրաւած են Վարշաւան: Նախայար – ձակներ կան միայն ռուսական ճակատէն»:

ՎԱՐՁԱՊԵՏԻՆ ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Կարգը եկած էր վարչապետին, Պ· Ռէյնի, որ Թերեւս առաջին անգամ այսքան վճռական յայ – տարարութիւններ կ'ընէր, ինչպէս դիտել կուտան կարգ մը թերթեր: Ա.հաւասիկ հիմնական կէտերը·

— « Երբեք չեմ ընդունիր որ մեր երկիրը եւ իր կառավարութիւնը ամբաստանեն թէ յարձակո – կան դիտումներ կը սնուցանէ: Ֆոնթէնպլոյի կը – ճատեալ սպայակոյտը, որուն պաշտօնն է պաշ – պանութիւն մը կազմակերպել, կրնա՞յ նախայար – ձակ պատերազմ պատրաստել խորհրդային հսկա – յին դէմ: Բոլոր Ֆրանսացիները կ'ուզեն անբռնա – բարելի պահել ազգային հողը: Ֆրանսա միայն մէկ բաղձանք ունի,— գործակից բոլոր խաղա – զասէր ազգերուն: Բայց, ատոր համար կ'ուզէ ա – պահովել անկախութիւնը :

« Կառավարութեան պարտականութիւնն է յարդել տալ Սահմանադրութիւնը, որ կը յայտա – րարէ թէ Ֆրանսա երբեք պիտի չձեռնարկէ աշ – խարհակալութեան պատերազմի մը: Սահմանա – դրութիւնը կ'ըսէ նաեւ թէ ժողովուրդին ուժէ մէկ հատուածը, ոչ ալ ուժէ անհատ չի կրնար իւրա – ցնել ժողովուրդին դերիշխանութիւնը :

« Անցեալ Նոյեմբերի յեղափոխական գործա – դուլներուն ձախողումէն վերջ, վստահութիւնը վերահաստատուած ըլլալով երկրին մէջ, համայ – նավար կուսակցութիւնը կը փորձէ ըմբոստութիւն յարուցանել, սուտերբերմանելով: Կը փորձէ խախ – տել ազգին ամէնէն նուիրական բարոյականը, հայրենասիրական բարոյականը: Ֆրանսական բանակին պաշտօնն է պաշտպանել երկիրը: Փոխա – նակ ըսելու թէ ինչ պիտի ընէ եթէ խորհրդային զինուորները դրաւեն Փարիզը, Պ· Թորէզ պար – տաւոր էր ըսել թէ նախ պիտի ջանայ կեցնել զա – նոնք: Միջոցներ ձեռք պիտի առնուին, բանակին բարոյական կազմալուծման պայքարներուն դէմ : Ցանցառները պատասխանատուութեան պիտի կանչուին, արդարադատութեան առջեւ, իբրեւ ա – րարքներուն համար: Կառավարութիւնը այսպէս պիտի ապացուցանէ թէ իր կողմն են հանրապե – տականները եւ հայրենասէրները» (բուռն ծափեր):

Վիճաբանութիւններէն վերջ, երեսփոխան մը պահանջեց օրէնքէ դուրս հռչակել համայնավար կուսակցութիւնը: Ձորս բանաձեւեր ներկայաց – ուած էին: Առաջինը, զոր· տը Կոլի կուսակցու – թեան կողմէ, կը պահանջէր գործադրել պատժա – կան օրէնքը: Երկրորդը, համայնավարներուն կողմէ, կը պահանջէր հաւատարիմ մնալ Ա·Միու – թեան հետ կնքուած զինակցութեան եւ «դրժել այն համաձայնութիւնները որոնք պատերազմի հրթիռ աշխարհակալներուն կը յանձնեն Ֆրան – սան եւ նոր աղէտ մը կը սպառնան մեր ժողովուր – դին» : Երրորդն ալ այս իմաստն ունէր, աւելի վսեմ ոճով խմբագրուած: Ձորրորդը մեծամաս – նութեան բանաձեւն էր որ քուէարկուեցաւ եւ որ կը դատապարտէ Թորէզի բռնած դիրքը, իբրեւ «անարդանք մը հայրենասէրներու զոհողութեան» եւ վստահութիւն կը յայտնէ կառավարութեան, ազգ· անկախութիւնը պաշտպանելու եւ օրէնքը գործադրելու համար :

★Դատական նախարարը յայտարարեց թէ ա – ռաջարկ մը ներկայացուած է Ազգ·Ժողովին, վեր – ցնելու համար Մարսէլ Քաչէնի անձեռնմխելիու – թիւնը :

ՏՈՒՐՔԵՐՈՒ յայտարարութեան պայմանա – ժամը երկարաձգուեցաւ մինչեւ Մարտ 31, Ազգ· Ժողովին մխաճային օրոշումով:

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Հ· Ց· Դ· Ն· Ս· Մարսէյլի Շրջ· վարչութիւնը կազմակերպած է շարք մը դասախօսութիւններ իր խումբերուն համար:

Ա· շարքին համար կը հրաւիրէ իր խումբերը սովորական հաւաքատեղին, հետեւեալ օրերը · —

Երկուշաբթի 28 Փետրուար Մարսէյլի քաղա – քի խումբ ժամը 8.30ին:

Հինգշաբթի 3 Մարտ Beaumontի խումբ ժամը 9ին:

Մարսէյլի Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի Շրջ· վարչութեան սարքած դասախօսութեանց երկ – րորդ շարքը խումբերու մօտ, իրենց սովորական հաւաքատեղին.—

Բշ· 28 Փետր· Սէն Լու, ժամը 9ին:
Եշ· 3 Մարտ Լէ գ'Օլիվ ժամը 9ին:

ՂԱՐԱՊԱՂԻ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ

27 Փետրուար կիրակի ժամը 15էն 24, Centre Administratif et Socialի չքեղ սրահին մէջ, Place de l'Hôtel de Ville, Asnières: Կը ներկայացուի՝ Նախաձեռնութեամբ Անիէռ – Պուա Քոլոմպի Հ· Ց· Դ· Ա.րամ Ենթակոմիտէի եւ մասնակցութեամբ «Նոր Սերունդի»: Երաժշտութիւն Ա· Գ· Մե – սոռմենցի :

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄ.— Տեղի կունենայ այս կիրակի, ժամը 10ին, Stade Olier, 11 rue d'Arcueil, Montrouge, U. S. A.ի Ա· խումբը կը մրցի Sourds et Muets de Parisի Ա· խումբին դէմ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Պ· ՋԱՐԵՀ ՇԱՀԻՆԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ հոգեհանդստեան պաշտօն պիտի կատարուի այսօր, Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ: Կը հրաւիրուին ազգականներ եւ բարեկամներ:

Եգիպտոս եւ Իսրայէլ

հաւասարակշռութիւն

Փետրուար 24ին ստորագրուեցաւ զինադադա – րը Եգիպտոսի եւ Իսրայէլի միջեւ, Հռոդոսի մէջ, մեծ դժուարութիւններ պատճառելով խաղաղու – թեան բարեկամներուն:

Զինադադարը անմիջապէս իրականութիւն դարձաւ, երբ երկու կողմերը ստորագրեցին հա – մաձայնութեան հինգ պատճէնները: Ա.բարողու – թիւնը տեւեց 25 վայրկեան, ի ներկայութեան ՄԱԿի միջնորդին, Պ· Պըն՚չի, որ իր ջերմ գոհու – նակութիւնը յայտնելով, անմիջապէս հեռագրեց կեդրոնին:

Զինադադարը պինուորական հանդամանք ու – նի: Քաղաքական խնդիրները վերջը պիտի կար – գադրուին: Իսրայէլ կը պահէ ամբողջ Նէճէպի ա – նապատը, մանաւանդ անոր դէմաւոր քաղաքը, Պիրէշպա, որուն համար այնքան վէճեր ծագե – ցան: Եգիպտացիները ալ կը պահեն Կազան եւ ա – նոր ծովափը, բայց քանի մը քիլոմեթր պիտի հե – ռանան Սինայի սահմանագիծէն :

Գերիներու փոխանակութիւնը պիտի սկսի տասը օրէն: Պայմանագիրը կ'արտօնէ որ Իսրայէլ պինուորներ պահէ Նէճէպիաբեւելեան մասին մէջ, Անդրյորդանանի դիմաց, մինչեւ որ զինադադար կնքուի նաեւ այս վերջին պետութեան հետ: Լի – բանան, Սուրիա եւ Իրաք եւս պիտի բանակցին յաջորդաբար, այնպէս որ կը յուսացուի թէ վերջ – նապէս պիտի դադրի Պաղեստինի պատերազմը: Եգիպտոս առաջին արաբական երկիրն է որ փաս – տօրէն կը ճանչնայ Իսրայէլի պետութիւնը :

ԹՂԹԱԴՐԱՄԻ շրջաբերութիւնը 14 միլիառ ֆրանք պակսած է Փետր· 17ին վերջացող շաբ – թուն :

ՍԱԿԱՐԱՆ (Եշ)·— Ոսկին բարձրանալ սկսաւ: Օտար դրամներն ալ: Սթերլին 1062 (1230), տո – լար 318.60 (425), զուից· Ֆրանք 79.85 (105): Նա – փոլէոն 5000, զուից· ոսկի 4700, Սթերլին 5825, տոլար (20) 23 հազար: Ջոյլ ոսկի 670 հազար Ֆր:

Ա Ց Մ Օ Ր

ՖՐ· ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ

ՑԵՐԵԿՈՑԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍԸ

HOTEL CONTINENTAL Ի ՀԻՆԳ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՑ ՄԷՋ

ԵՐԵԿՈՑԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍ

Ֆր· Կապոյտ Խաչի Շաւիլի մասնաճիւղին, Բարեկենդանի օրը, այս կիր· ժամը 3էն մինչեւ 4ն գիշեր, Salles des Fêtesի մէջ: Գեղարուեստա – կան բաժին Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդին կողմէ: Ձաւեչտ մը «ԳԱՒԱՌ ՄԸ ԹԷՑ» Սէվրանի կ· Խաչին կողմէ: Մուտք եւ կերուխում մատչելի ա – մէն քսակի :

ՄԱՐՏ 6ԻՆ

ՀԱՑ ԱՐԻՆԵՐՈՒ 18ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՑԹԸ

Կազմակերպուած Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի շրջանի Արիներուն եւ Արենոյշներուն կողմէ: Կիրակի 6 Մարտ կէսօրէ վերջ ժամը 2.30– ին, Salle de la Chimie, 28bis rue St. Dominique:

Մասնակցութեամբ Փարիզի սկաուտական օ – տար խումբերու, ինչպէս նաեւ Ֆրանսական սկա – ուտական միութենէն : Սկաուտական ճոխ յայ – տագիր, երգ եւ պար:

Առաջին անգամ ըլլալով պիտի ներկայացուի հայերէն Molièreի «Les Fourberies de Scapin խնամ – ուած բեմադրութեամբ, ինչպէս նաեւ Արենոյշնե – րու կողմէ «Հայկական Հարսանիքը» :

Մուտք՝ 300, 200 եւ 150 ֆրանք: Հանդէսը կը սկսի ժամը ճիշդ 2.30ին, յայտագրին ճոխութեան պատճառաւ: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Այրի Տիկին Աբաքսի Բրուտեան եւ Տէր եւ Տիկին Մարտիրոսեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանդստեան պատարագ պի – տի կատարուի այս կիրակի առաւօտ, Փարիզի Հա – յոց եկեղեցիին մէջ (15 rue Jean Goujon), ողբա – եալ ՕՀԱՆՆԷՍ ԲՐՈՒՏԵԱՆի յիշատակին: Կը հրա – ւիրուին ազգականներն ու բարեկամները :

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՌԷ

Երիտասարդ հայ տղայ մը որ լաւ Ֆրանսերէնն եւ քիչ մըն ալ անգլերէնն գիտէ, գրասենեակի մը կամ վաճառատան մը մէջ գործ կը փնտռէ: Դիմել « Յառաջ»ին :

ՀԱՑԱԶԳԻ MEDIUM

Mme S. PAREZ

Կը ղրաղի աստղագիտութեամբ, ձեռքի գիծե – րով, Tarots Egyptien եւ Horoscope:

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 10—6

ԲԱՑԻ ԿԻՐԱԿԻ ԵՒ ՏՕՆ ՕՐԵՐԷ

Կարելի է դրաւոր հարցումներու ալ պատասխանել, հայերէն կամ ֆրանսերէն:

12 Passage Léon, Paris (18) métro Chateau – Rouge

Կատարեալ գաղտնապահութիւն :

ԲԱՑՈՒՄԱՔ Է

IMPRIMERIE PAUL

36, rue Monsieur – le – Prince, Paris (6)

DANton 90 – 60

(ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԻԼ ԳՐԱՏԱՆ ԴԻՄԱՑ)

Մասնէլի գիներով կը տպէ ֆրանսերէն ամէն տեսակ առեւտրական թուղթեր (travaux de ville), գոհացներով բոլոր ճաշակները:

«ՑԱՌԱՋ»ի ընթերցողներուն համար մասնա – ւոր գին :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)

La Gérant : A. NERCESSIAN

ՁԵՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՈՒԻՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ՄԻ ՄԻԱՑՆ

LE BOSPHORE Մատիտով

Հրուշակը — ՀԷՎՎԱՆ — զուտ շաքարով անարատ ԹԱՀԻՆով պատրաստուած, նաեւ LE BOS – PHORE, բահաթ լօքումը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյն արտադրութիւններն են:

Վարիչ Տնօրէն Պ· ՍՈՒՐԷՆ ՖԷՄՃԵԱՆ

Société «LE BOSPHORE», Marseille